3 1761 06586241 9

Registeret til de 3 sidste Bind af Civilprocessen skal blive meddelt med næste Bind, der slutter Værket.

Systematisk Fremstilling

af

den danske Processmaade

af

P. G. Bang og J. E. Larsen,
Professores jures.

Fjerde Deel.

Kjøbenhavn 1842.
Trykt i det Seidelinske Officin; paa eget Forlag.

brief
K
0041524
v. 4.

Ellefte Capitel.

Om Skiftebehandlingen*).

§. 273.

Begrebet om Skifte.

Ved Skifte i videste Betydning forstaaer Loven en Deling af en fælleds Retsgjenstand mellem de enkelte

*) Vi have med Hensyn til denne vigtige Descipliu, der i den systematiske Behandling af den danske Ret pleier at henføres til den extraordinære Proces, været noget uvisse, om den ei af os burde forbigaaes, idet man, som bekjendt, har et særeget fortrinligt Værk over samme i "J. A. Hansens systematiske Fremstilling af det danske Skiftevæsen." Men vi have dog holdt for, at

Berettigede, ethvert Fællesskabs Ophævelse, jfr. L. 5—10—19 og 24, og 5—10—53. I en snevrere Betydning forstaaer Loven ved Skifte Behandlingen og Delingen af et Stervbo, jfr. L. 1—25—24 og 5—2—16, og det ei blot hvor Øvrigheden forretter Skiftet, men og hvor dette holdes af den Afdødes myndige Arvinger, jfr. L. 5—2—16, 68 og 83. Naar det navnligen bestemmes i den sidste Artikel, at dersom den Creditor, som begjærer Betaling af Boen, førend den skiftes, ei maa den nyde, kan han søge Arvingerne En for Alle, saa er hermed netop sigtet til den private Arvedeling. Loven udelukker derimod den Deling af et Bo, som foretages i Eierens levende Live til hans Crediterers

en systematisk Fremstilling af den hele extraordinære Proces, der navnligen ogsaa er bestemt til at kunne benyttes af de Studerende, ei burde forbigaae en af dennes vigtigste Dele, og med Hensyn til samme henvise til et andet Skrift, hvorved det hele System blev fragmentarisk og usammenhængende. Dertil kommer, at hvor fortrinligt Hansens Værk end er, have vi dog i flere Puncter en afvigende Mening, og at der ere enkelte positive Data, især saadanne, der i de 5 Aar, som ere forløbne siden den sidste, 3die, Udgave udkom, ere fremkomne, som ville være at tilføie. Derimod have vi beflittet os paa kun at give en concentreret Fremstilling af flere hos Hansen i den mindste Detail behandlede Partier, idet vi iøvrigt kun henvise til hans Bog, der vil være i de fleste af vore Læseres Hænder.

Tilfredsstillelse, hvilken benævnes Opbud, fra Begrebet om Skifte, jfr. L. 1—24—34 og 5—6—1. Denne Adskillelse af Skifte- og Opbudsboers Behandling forekommer ogsaa i en Deel senere Lovbestemmelser, saasom i Reser. af 26 Juli og 29 Dec. 1713, Frd. 15 Juni 1771 §. 15, jfr. Ordene "Skifter saavelsom Fallit og Opbudsboer", og Anordn. 17 Novbr. 1779 §. 9, der ligeledes bruger snart Skifte snart Stervboer i Modsætning til Fallit og Opbudsboer.

Det er imidlertid unegteligt, at der er en væsentlig Forskjel mellem den Deling af et Stervbo, som foretages af Arvingerne selv, og den, der foretages af de vedkommende dertil bestikkede offentlige Autoriteter, idet den første i sit Væsen er en privat Overenskomst, der i det Hele maa bedømmes efter de almindelige Regler om Contractsforhold, og ei har nogen processual Character, og navnligen ei kan blive Gjenstand for Appel, medens de offentlige Autoriteters Behandling og Afslutning af et Stervboskifte ere blevne bundne til en Række af Former, og derhos de Handlinger, som den offentlige Autoritet o: Skifteforvalteren har at udføre, kunne gjøres til Gjenstand enten for Paaklage til den overordnede Øvrighed eller, hvilket er det Almindelige, for Paaanke til de vedkommende overordnede Domstole. Som Følge heraf indskrænkes Begrebet om Skifte efter vor nærværende juridiske Sprogbrug til den Behandling og Deling af Stervboer, som foretages af de dertil forordnede Autoriteter eller de offentlige Skifte-

forvaltere*), medens Begrebet paa den anden Side udvides til Behandlingen og Delingen af de Boer, som i Eiernes levende Live komme til Deling mellem hans Creditorer. Herefter kan Begrebet om Skifte ifølge den nu gieldende juridiske Sprogbrug neppe gives anderledes, end at det er de Delinger, som enten efter Lovgivningens almindelige Forskrifter eller efter de Vedkommendes Begjæring foretages af de af Staten autoriserede Skifteforvaltere.

Det kan derhos her erindres, at Gjenstanden for et Skifte i Almindelighed er et Bo, eller en Persons hele Formuemasse, og at forsaavidt det vel undtagelsesvis forekommer, at en enkelt Retsgjenstand, navnligen en bestemt Capital, bliver Gjenstand for Delingen, træder dog denne Gjenstand i Stedet for et Bo, som skulde have været delt.

Det er fremdeles klart, at den nys anførte Definition af et Skifte kun er nominel, idet den ikke angiver almindelige Criterier, hvorefter det kan kjendes, hvilke Delinger der ifølge Lovgivningens Bestemmelser bør ansees som et Skifte. Dette er imidlertid en

*) Uagtet det af de myndige Arvinger foretagne Skifte i det Væsentlige har en privat Overenskomsts Karakter, vil det dog være hensigtsmæssigt i det Følgende at give en Fremstilling af Betingelserne for denne Deling, og af enkelte Regler for den offentlige Skiftehandling, som ere anvendelige paa samme.

uundgaaelig Følge af, at Lovgiveren tildels vilkaarligen har bestemt, hvilke Delinger der skulle foretages af de af Staten autoriserede Skifteforvaltere. Hvilke disse Delinger ere, kan da alene udfindes ved at gjennemgaae den positive Lovgivnings Bestemmelser herom, og først derved kan man komme til Kundskab om Begrebets reelle Indhold.

Den Behandling af forskjellige Gjenstande, som bliver at henføre til de offentlige Skifter, gaaer vel størstedels ud paa administrative Forhandlinger, uden at der nødvendigen, ja ei engang sædvanligen, under samme opstaaer nogen Retstvist; men paa den anden Side maa det bemærkes, at de offentlige Skifteforvaltere dog have Myndighed til ved deres Kjendelse at afgjøre slige Skiftet vedkommende Retstrætter, og at flere og det de vigtigste af deres Handlinger, skjønt ingen egentlig Retstrætte er gaaet forud, dog efter Lovgivningens positive Bestemmelser skulle betragtes som actus judiciales. Da nu hertil kommer, at man ei hensigtsmæssigen kan afsondre Skifteforvalternes administrative og judicielle Functioner, saa pleier den hele Skiftebehandling at fremstilles i den extraordinære Proces.

Et Andet er, at det kan være af største Vigtighed og derhos meget ofte høist vanskeligt at afgjøre, om en enkelt Handling af Skifteforvalteren skal betragtes som en actus judicialis eller ikke, hvorpaa det igjen beroer, om den ved samme formentligen Forurettede skal have nødig at appellere samme til vedkommende Overret,

til Ex. den Handling at extraordinære Skiftecommissærer foretage en Samling og bemærke til Protocollen, at de for deres allerede havte Arbeide, have udbetalt sig selv af Boets Midler et vist Salarium. Med Hensyn til den skiftende Autoritets dommende Myndighed er det iøvrigt blevet ligesaa sædvanligt, at benævne samme Skifteret som Skifteforvaltere, jfr. Reser. 30 Mai 1823 §. 9 l. m. fl.*).

Første Afdeling.

Om de til Skifteforvaltning autoriserede Personer.

Om de forskjellige Arter Skifteforvaltere.

§. 274.

Om denne Distinction i Almindelighed.

De offentlige Skifteforvaltere ere enten ordinære, som forvalte en vis Classe af Skifter, eller extraordinære, som ere beskikkede (ved Befaling eller Bevilling) til at forrette et enkelt Skifte. Denne Adskillelse er især fremhævet ved Frd. 23 August 1793.

*) Jfr. i det Hele om Begrebet om Skifte, Hansen S. 1—6.

Med Hensyn til de ordinære Skifteforvaltere kunde man vel igjen skjelne mellem dem, som skifte i et vist Distrikt, enten efter alle eller dog visse Classer af Beboere, hvis Skiftejurisdiction i det mindste principaliter er grundet paa de Personers Domicilium, efter hvem der skiftes, — og dem, som skifte efter Personer af en vis særegen Stand. De Første kunde kaldes almindelige, de Sidste særegne eller privilegerede Skifteforvaltere. Men denne sidste Skiftejurisdiction er af saa liden Omfang og Betydenhed, at det ei synes hensigtsmæssigt her at lade samme udgjøre noget særeget Afsnit. Efterat nemlig de fleste ældre særegne eller privilegerede Skiftejurisdictioner ere bortfaldne*) haves kun følgende aldeles specielle tilbage: 1) Auditoren paa Christianssø forretter i Almindelighed Skifterne efter det til Fæstningen udcommanderede Divisionsmandskab, samt dets Hustruer og Børn, Reser. 19 Octbr. 1787, Canc. Circ. 4 August 1804 og Com. Collegii Prom. 10 Juli 1806. Hans Decisioner indankes til Overadmiralitetsretten Pl. 29 Dec. 1791 og Instr. 30 April 1806 §. 8 Litr. c. 2) Sø-qvæsthusets Betjente forrette uden Betaling Skifte efter Stiftelsens Medlemmer, jfr. Resol. 16 Febr. 1778 bekjendtgjort ved Canc. Prom. af 7 Marts næstefter. 3) Hospitalsforstandere skifte i Almindelighed efter de i Hospitalerne afdøde Lemmer, Canc. Skr. 16

*) Jfr. herved Hansen S. 55 ff.

Septbr. 1786 og Bevilling af 30 Mai 1828. Efter Canc. Skr. af 7 April 1827 angaaer denne særegne Skiftejurisdiction dog kun de egentlige Lemmer, som ophold sig i Hospitalet, men ei dem, der ophold sig uden for samme, skjondt de derfra nyde Understottelse, jfr. Canc. Skr. 11 Jan. 1831 og 21 Jan. 1832. — Efter fremmede her afdode Ministre kunne vore Skifteretter intet Skifte foretage, da Behandlingen af saadanne Personers Esterladenskaber efter den gjeldende Folkeret besorges af Gesandtskabet selv eller af en venskabelig Magts Gesandtskab. Derimod have de fremmede Consuler, forsaavidt de ei tillige have en diplomatisk Karakter, jfr. Resc. af 8 April 1771, intet sligt Prærogativ, men Skifter efter dem foretages af den ordinære Skifteret; jfr. Resc. 8 August 1733, 23 August 1745, 24 Febr. 1747, Canc. Skr. 5 Juli 1788*) og 27 April 1816, Kgl. Resol. 25 April 1821, i Canc. Circ. 12 Mai s. A., og Pl. 25 Septbr. 1834. Dog har Skifteretten ifolge adskillige Tractater ikke at befatte sig med Consulaternes Archiver og Papirer; jfr. Conv. 26 April 1826 §. 10, Tractat 26 Marts 1838 §. 9**).

*) For at undgaae Angivelse af de mangfoldige Skifteretten vedkommende Rescripter og Cancelliskrivelser, som kun findes extraherede i Registret til Rescriptsamlingen, tillade vi os at forudsætte, at Man, naar et saadant citeret Datum ei findes i Samlingen, vil søge det i Registret, Rubr. "Arv og Skifte."

**) Findes foran Forordn f. 1839 i K. Rosenvinges Udg.

A. Ordinære Skifteforvaltere.

§. 275.

I. I Kjobenhavn*).

I Kjobenhavn er der nu een almindelig Skifteret eller som den ogsaa kaldes Skiftecommission, i Stedet for de mange ældre ophævede Skifteretter, bestaaende af 2 af Hof- og Stadsrettens Assessorer, Frd. 15 Juni 1771 §. 15, Regl. af s. Dato §. 9, Pl. 10 Juni 1778 §. 3 og Resc. af 26 August 1791, hvilket sidste nedsætter Tallet fra trende til tvende, som skulle behandle og tilendebringe de i et Biennium forefaldende Skifter, og skulle derhos Justitiarius, Kongens Foged og Præses i Inquisitionscommissionen være fritagne for at indtræde i Skiftecommissionen. Naar det i det nysnævnte Rescript hedder, at der forundes dem 2 Aar efter Bienniets Udløb til at afslutte Skifterne, saa er det ei Meningen heraf, at de i deres Biennium begyndte Skifter absolut skulle være afsluttede inden disse 2 Aar, hvilket vilde være en Urimelighed, da det i mangfoldig Tilfælde ei staaer i Skiftecommissionens Magt at bevirke Skifternes Tilendebringelse inden denne Frist; men hermed tilkjendegives alene, at efter disse to Aars Forløb skulle deres Functioner som Skifterettens Medlemmer ei bevirke den Fritagelse i Henseende til deres Functioner i

*) Hansen I e. S. 8—9.

den dommende Ret, som denne deres Stilling stricto jure giver dem under Bienniet og i de tvende paafølgende Aar, jfr. Processens almindelige Del om Hof- og Stadsrettens Organisation. Derhos er Hof- og Stadsrettens Brev- eller Panteskriver tillige Skifteskriver, Regl. 15 Juni 1771 §. 13, Resol. 6 Marts 1816. Som saadan er han Chef for Skifteskrivercontoiret med sammes Fuldmægtige, Copister og Extraskrivere. Jfr. Canc. Prom. 12 September 1771, Resc. 25 Juni 1771 §. 4 og 13 Novbr. s. A., Canc.Skr. 16 Nov. og 28 Decbr. 1776, Resc. 5 Decbr. 1800 §. 4 m. fl. Han oppebærer derhos og aflægger Regnskab for Skifte-Gebyhrerne. Fremdeles er ved Resc. 6 Jan. (Pl. 7 Febr.) 1792 ansat en Bogholder ved Skiftecommissionen, uden hvis Paategning ingen af Skiftecommissionen udstedt Qvittering, Transport eller Anvisning skal gjelde. Han danner saaledes paa den ene Side en Control med Skiftecommissionen, og hans Bogholderi skal paa den anden Side tjene samme til Hjelp ved Kasseregnskabet i Boerne; jfr. Resol. 29 Mai 1827, samt Frd. om Cancelliets Regnskabsv. 8 Juli 1840 §. 15. Skiftecommissionen har endeligen under sig flere kongelige Fuldmægtige, som besørge forskjellige udvortes Forretninger for samme, især Forseglings- og Registreringsforretninger. Jfr. Coll. Tid. for 1820 S. 576 og Jur. Tidsskr. X. a. S. 257, hvorefter der fra 1777 ere bestikkede Fuldmægtige til at assistere Skiftecommissionen. Det kan endnu her bemærkes, at det første Medlem af

Skiftecommissionen, da samme kun bestaaer af tvende, naturligvis har den afgjørende Stemme og almindeligviis er den egentlig Bestyrende. Dog er det andet Medlem tilligemed det første Medlem solidarisk ansvarlig. Efter Indledningen til Resc. af 6 Januar 1792 havde Hof- og Stadsretten uimodsagt antaget, at der efter den tidligere Lovgivning ei paahvilede samtlige Tilfordnede noget subsidiært Ansvar for Skiftecommissionen. Ved dette Rescript paalægges der nu vel hele Retten et saadant Ansvar, men dog kun forsaavidt angaaer Overholdelsen af Rescriptets Bestemmelser, hvorfor Retten ved hver Maaneds Udgang af Bogholderen skal meddeles en Kassеextract.

En Canc. Prom. af 15 Mai 1784 har i Anledning af de indkomne Klager over Skifternes sendrægtige Behandling blandt andet foreskrevet, at Skiftecommissionen skulde være samlet fra 9 til 2 Formd. og om fornødent gjøres fra 4 til 7 Eftermd. En Canc. Prom. af 7 September 1793 tilholder, at Skiftecommissionen skal i Protokollen underskrive det, der forhandles i dens Nærværelse, og Fuldmægtigerne det, som ved dem forrettes; jfr. ogsaa Canc. Skr. 30 August 1831 og 10 Juli 1832, der indeholde flere nærmere Bestemmelser om Administrationen af Boer, som behandles af Skiftecommissionen.

§. 276.

Fortsættelse II. I Kjøbstederne*).

Efter L. 5—2—90 skulde Magistraten i Forening med Byfogden og Byskriveren som Skifteskriver udgjøre Skifteretten. Ved nogle Reskripter for endel Kjøbstæder, saasom tvende af 12 Juni 1739 for Aalborg og Randers, af 10 Juli 1739 og 9 Marts 1770 for Aarhus og af 6 April 1742 for Ribe og Fredericia, er det bestemt, at kun En af Magistraten skulde deltage i Skiftejurisdictionen, paa Grund af at Skifterettens Decisioner skulde kunne indankes for Raadstueretten, det var hele Magistraten, som 2den Instants. Men dette kan dog ikke ansees som en almindelig Regel, da andre Lovbud forudsætte, at hele Magistraten i andre Byer, hvor der findes en særegen Magistrat, kan deeltage i Skiftejurisdictionen i første Instants**), jfr. Reser. 19 October 1753 for Viborg, hvortil kommer, at den Grund, hvorved hine Bestemmelser nærmest bleve fremkaldte, nu er bortfaldet ved Raadstueretternes Ophævelse: jfr. Canc. Skr. 21 Januar 1807, der, som Grund for at Magistraternes Skifterebehandlinger skulle indankes til de almindelige Overretter, anfører, at Frd. 25 Januar 1805 §. 19 blot nævner

*) Hansen l. c. S. 9—10.

**) I de Kjøbsteder, i hvilke der ei er nogen særegen Magistrat, men kun en Byfoged eller foruden denne ikkun een Magistratsperson, bortfalder naturligvis dette Spørgsmaal.

Commissariers Domme som dem, der umiddelbart kunne appelleres til Høiesteret, see Ørsteds Haandbog III. S. 103. Iøvrigt antager Canc. Skr. 26 Mai 1838 (Coll. Tid. S. 492) at de borgerlige Raadmænd, som i Henhold til Anordn. 24 October 1837 §. 1 i de anseligere Kjøbsteder udnævnes til at tage Sæde i Magistraten, ikke skulle tage nogen Del i Skiftebehandlingen.

Byskriveren er som Skifteskriver Skifteretten underordnet; jfr. Canc. Skr. af 9 Januar 1823, hvorefter det paaligger Skifteskriveren ordlydende at indføre i Skifteprotocollen, hvad Skifteforvalteren dicterer, enten han deri er enig eller ikke, samt at han paa Forlangende skal gjentage Slutningsordet; see ogsaa Canc. Skr. 15 April 1828.

Under Kjøbstædernes ordinære Skifteretter høre ei alene alle civile Indvaanere, men ogsaa Militære, saavel af Søetaten, jfr. Canc. Circ. 4 August 1804, som af Landetaten, Pl. 19 April 1805, og Geistlige efter Frd. 5 December 1806, hvilken Frdn. nu overalt er sat i Udøvelse.

§. 277.

Fortsættelse III. Paa Landet*).

Skifterjurisdictionen er her fordelt mellem A. Jordbrotterne i Almindelighed. B. Lehnsbesid-

*) Jfr. Hansen S. 11 ff.

derne. C. Herredsfogderne og de kongelige Birkedommere.

A. Den jorddrotlige Skiftejurisdiction.

Naar L. 5—2—90, for at betegne den skifteberettigede Jorddrot, nævner "Husbonden" ved Siden af Kongens Amtmand som skifteberettiget "Øvrighed", synes der herved fornuftigvis at maatte være tænkt paa den samme Husbond, der mangfoldige andre Steder i Loven nævnes som Øvrighed ved Siden af Amtmanden, nemlig den sigt- og sagefaldsberettigede Sædegaardseier, og denne Husbonds-Jurisdiction kunde da kun strække sig over dem, som Loven, t. Ex. 6—6—6, kalder hans Tjenere o: hans Fæstebønder og dem der vare at sætte i Classe med disse, jfr. den analoge Bestemmelse i Frd. 4 Marts 1690 og Frd. 21 Juni 1793 §. 5 om Auctionsretten

Men i Praxis og den senere Lovgivning blev Husbond i L. 5—2—90 forstaaet om enhver Jorddrot eller Beneficiarius, der havde Gods at bortfæste, (jfr. Coll. Tid. 1817 S. 635), indtil Frd. 25 Juli 1817 fastsatte, at den jorddrotlige Skiftejurisdiction ei skal tilkomme ringere Godsbesiddere end Lehnsbesiddere og Eiere af complette Sædegaarde. Til complette Sædegaarde maa imidlertid ogsaa henregnes de ucomplette, hvilke complette Gaardes Rettigheder ere forbeholdte efter Frd. 13 Mai 1769 §. 2, jfr. Canc. Skr. 13 Decbr. 1817 og 7 Febr. 1818, samt Ref. 3 Jan.

1827 om Skifteretten paa Anholt, ligesom og Sædegaardseieren kan udøve Skiftejurisdiction paa det Strøgods, hvoraf han er i Besiddelse udenfor Sædegaarden uden Hensyn til dets Fraliggenhed, jfr. Canc. Skr. 26 September 1829. Fremdeles have enkelte offentlige Stiftelser Skiftejurisdiction paa deres Gods, saasom Kjøbenhavns Universitet, Resol. 11 Marts 1818, Canc. Skr. 9 September 1820, sammenholdt med Univ. Dir. Skr. af 26 Januar 1822, Canc. Skr. af 19 September 1820 og 20 Marts 1821; Communitetet, Fund. 25 Juni 1777 §. 83; Kjøbenhavns Magistrat for det Bidstrupske og Nissenske Godses Vedkommende, Resc. 27 September 1799, Resol. 13 Mai 1818 og 4 October 1820; Roeskilde Domkirke og Duebrødre Kloster samt Nykjøbing Hospital paa deres Godser, Resol. 9 September 1818. Iøvrigt udøves Skiftejurisdictionen her ved disse Stiftelsers Forvaltere, hvis Regnskaber for de Umyndiges Midler revideres i Cancelliet, jfr. t. Ex. Canc. Skr. 6 Januar 1820.

Hvad angik Spørgsmaalet om, hvilke Personer der vare undergivne den jorddrotlige Skiftejurisdiction, da holdt man sig i Praxis udentvivl nøiere til den almindelige Regel, at slige Personer maatte staae i et saadant Forhold til Jorddretten, at han retteligen kunde kaldes deres "Husbond" og altsaa de hans "Tjenere" (jfr. L. 3—13—15 og 19, 6—5—10, m. fl.), og Grundvolden for denne Skifte-

jurisdiction blev saaledes nærmest det Underordnelses- eller Subordinationsforhold, hvori de Personer, der ere bosatte paa en Landeiendom, herved have sat sig til dennes Eier som saadan. Men et saadant Subordinationsforhold finder ingenlunde Sted imellem enhver Leietager af Grunden og Jorddrotten, og visse Personer, der have Ophold paa Landeiendommen, kunne vel staae i Tjenesteforhold til Jorddrotten, men uden at dette vedkommer hans Egenskab som Jorddrot. Disse Grundsætninger tør man nu udentvivl heller ikke tabe af Sigte ved at fortolke det vigtigste nyere Lovbud om Omfanget af den omhandlede Jurisdiction, nemlig Frd. 21 Juni 1793 §. 4, der foreskriver, at paa "Jordegodserne i Danmark tilfalder det Husbonden eller Jorddrotten at forrette Skifter efter de paa deres Grund boende Fæstebønder og Husmænd, saavelsom efter bemeldte Fæsteres og deres egne Tjenere, under hvilke sidste Forvaltere ogsaa bør ansees indbegrebne, saafremt disse ikke tillige forestaae noget offentligt Embede; derimod tilkommer det Amtmanden at holde Skifte efter Forpagtere og alle andre Civile, som boe og opholde sig paa Godset, uden at have fæstet Hus eller Gaard sammesteds".

Det omhandlede Overordnelses- og Underordnelsesforhold*) finder da utvivlsomt Sted med Hensyn til:

*) Naar det underordnede Forhold er ophørt, bortfalder naturligvis Skiftejurisdictionen, om den Paagjeldende endog vedbliver at have Ophold paa Godset, saasom ved Skifte efter en afsiddiget Forvalter, en Fæsters

1) De egentlige Fæstebønder, samt disses Familie og Tjenestefolk, Frd. 1793 §. 3.

2) Fæstehusmænd og disses Familier og Tjenestefolk, Frd. 1793 §. 4, jfr. Canc. Skr. 16 September 1823. Naar denne Frd. nemlig nævner "Fæstebønder og Husmænd", skal dette aabenbart forstaaes som om der havde staaet "Fæste-Bønder og Fæste-Husmænd".

3) De Arvefæste-Gaardmænd og Husmænd, over hvilke Skiftejurisdictionen er reserveret i Overensstemmelse med Frd. 13 Mai 1769 §. 2, jfr. Høiesteretsdom af 15 December 1804 (Jur. Ark. IV. S. 47 ff., Ark. f. Retsvid. I. S. 348 og 451).

Derimod har Jorddrotten ikke Skifteret efter Forpagtere og Arvefæstere af Hovedgaarde og Ladegaarde, Frd. 21 Juni 1793 §. 4, jfr. Rescr. 24 Mai 1746 og Canc. Skr. 24 April 1832. Dog synes det antageligst, at den jorddrotlige Skiftejurisdiction ogsaa strækker sig over Fæstere og Arvefæstere af de paa Hovedgaardstart indrettede Bønderstæder, see Hansen S. 14—17, jfr. Canc. Skr. 13 Mai 1797 og 5 Marts 1831, uagtet den nysmeldte Canc. Skr. 24 April 1832 synes at gaae fra en modsat Forudsætning.

4) Husbondens egne Tjenestefolk og andre Tjenere, som holdes nærmest for Landhusholdnin-

Enke, som ei selv har fæstet Hus eller Gaard, og en Forvalters Enke, jfr. Canc. Skr. 17 August 1830.

gens Skyld*), indbegrebet Forvaltere og disses Tjenere**), Frd. 1793 §. 4 jfr. Canc. Skr. 16 September 1823. Dog har en Canc. Skr. 14 Januar 1834 (Colleg. Tid. S. 51) herfra villet udelukke de Forstbetjente, der ikke kunne henregnes til Tyendeclassen.

I flere andre Tilfælde synes det derimod at maatte komme an paa Contractsforholdets særegne Beskaffenhed i ethvert Tilfælde, om Skiftejurisdiction kan tillægges Jorddrotten eller ikke; nemlig med Hensyn til:

a. Leiehusmænd. Canc. Skr. 3 August 1793 tillægger vel Jorddrotten Skifteret efter disse, men taler kun om de Husmænd, der ere af Bondestanden. Dette synes dog ikke at være den afgjørende Omstændighed, men der maa udentviol rigtigst sees hen til, om de iøvrigt ere traadte i et saadant Forhold til ham, at han kan kaldes deres Husbond, t. Ex. ved at have forpligtet sig til Ugedagsarbeide, Frd. 30 Januar 1807. Har nogen, t. Ex. en pensioneret Embedsmand eller en Haandværker, blot leiet et Hus imod en vis Pengeafgift, sees det ikke hvorledes dette skulde berettige Jorddrotten til at kaldes hans "Husbonde", og alene under Forudsætning af en saadan Qvalitet vilde der være givet ham Ret til at udøve Skiftejurisdiction

*) Altsaa ikke Huslærere, Gouvernanter og dsl., jfr. Canc. Skr. 26 Juli 1788 og 20 Juli 1793.

**) Tidligere antoges Forvaltere at være undtagne fra den jorddrotlige Skiftejurisdiction, see Reser. 12 April 1715, Canc. Skr. 27 August 1774 og 16 August 1783.

over ham. Dette synes ogsaa udtrykkeligen bekræftet ved et mærkeligt Reser. af 8 September 1758.

b. De i Frd. 15 Juni 1792 §. 11 omtalte Forpagtere af Bondergaarde. Trende ældre enslydende Cancelliskrivelser af 28 September 1793, 29 Marts og 21 Juni 1794 samt en Canc. Skr. af 24 April 1832 have vel her antaget Anvendeligheden af den jorddrotlige Skiftejurisdiction, men de herfor paaberaabte Grunde skjønnes ei at være afgjørende; thi Forholdets Varighed vedkommer ei Skiftejurisdictionen, og end mindre er det paagjeldende Forpagtningsforhold analogt med det Arvefæsteforhold, ved hvis Stiftelse Skiftejurisdictionen udtrykkeligen er reserveret. Den omhandlede Forpagtning er, med Undtagelse af Tiden hvorpaa den indgaaes, en aldeles fri Contract, der slet ikke er indskrænket ved de om Fæste gjeldende Regler, og der synes saaledes ikkun at kunne indrømmes Skiftejurisdiction her, naar Forpagteren ved Contracten specielt har sat sig i et saadant Unordnelsesforhold til Jorddrotten, at der herved er fremkommet en virkelig Analogi med Fæsteforholdet.

c. Leietagere af Møller. Disse kunne vel bortfæstes, og i saa Fald er Molleren at ansee som en anden Fæster, jfr. Canc. Skr. 12 Marts 1818 og 5 Marts 1831; men de kunne ogsaa bortleies ved fri Contract, jfr. Ørsteds Haandb. IV. 100, og i saa Fald maa udentvivl den ovennævnte Distinction gjøres.

d. Dette maa endmere gjelde om dem der for-

pagte Skove, Fiskedamme, Teglværker og desl. At de herved, som Hansen S. 14 mener, "skulde komme i et Forhold til Jorddretten, der er analogt med Gaard- og Husfæsterens"*), kan vel i enkelte Tilfælde efter Contractens specielle Indhold finde Sted, men maa vistnok henregnes til Undtagelserne.

Den jorddrotlige Skiftejurisdiction kan i Almindelighed ikke bortfalde, blot fordi den Paagjeldende, som efter den Eiendom han besidder eller den Stilling han har indtaget i Forhold til Husbonden ellers vilde høre under samme, ei for sin Person kan ansees at høre til Bondestanden, jfr. Stampes Erkl. I. S. 354 og fl. St., Reser. 8 September 1758, og flere Domme, see Jur. Ark. XXII. S. 87-89, XXX. S. 259, Ark. for Retsv. IV. S. 218, V. S. 231 og 515, Nyt jur. Ark. XXX. S. 82, Jur. Tidsskr. XII. b. S. 135. Dog kan det ikke let tænkes muligt, at en kongelig Embedsmand skulde kunne komme ind under den jorddrotlige Skiftejurisdiction, da han ikke let vil kunne træde i et saadant Underordnelsesforhold til en Godseier, som til at begrunde denne Jurisdiction udfordres; jfr. Stampes Erkl. II. S. 339-352, V. S. 226. Skulde dette endog være Tilfældet, maatte dog udentvivl den Paagjeldendes Egenskab som kongelig Embedsmand ansees som det

*) Denne Argumentation synes ogsaa at staae i Strid med hvad der yttres længere nede paa samme Side om Forpagtere o. s. v. af Hovedgaarde.

overveiende Moment, jfr. Reſcr. 27 Aug. 1751 og 15 April 1757 og Frd. 1793 §. 4. Det er vel vel rigtigt, at Ordene i denne Frd.: "ſaafremt disſe ikke tillige foreſtaae noget offentligt Embede", blot refererer ſig til "Forvaltere", og ikke til de foran nævnte Tjenere; men dette har ſin tilſtrækkelige Grund deri, at det var utænkeligt, at Bondens og Jorddrottens egne ſimple Tjeneſtefolk kunde have et offentligt Embede at foreſtaae; og der er derfor næppe tilſtrækkelig Grund til at anſee det ſom noget der undtagelſesvis ſkulde gjelde om Forvaltere, at de udgik af den jorddrotlige Skiftejurisdiction, naar de tillige vare Embedsmænd; men det maa ſnareſt anſees ſom en i Forholdets Natur grundet almindelig Regel, der kun af den Grund udtrykkelig er udtalt med Hensyn til Forvaltere, at det om disſe letteſt kunde tænkes, at de tillige havde et offentligt Embede. Hvad angaaer de militære og geiſtlige Embedsmænd, ſom have fæſtet Gaard eller Huus paa et Gods, da maa i alt Fald her Embedsſtanden, der begrundede de ſæregne ældre militære og geiſtlige Skiftejurisdictioner, ſom ved Frd. 19 April 1805 og 5 December 1806 gik over til de kongelige Skifteforvaltere, anſees ſom det overveiende Moment, jfr. Nyt jur. Ark. XXX. S. 85 Note og Jur. Tidsſkr. XVIII. S. 190*).

*) Med den hele foregaaende Udvikling maa ſammenholdes de noget afvigende Anſtuelſer, og de flere Detailbeſtemmelſer, ſom findes hos Hanſen S. 11–22.

En særegen Art af jorddrotlig Skiftejurisdiction er den som udøvedes af Regimentsskriverne, jfr. Frd. 10 August 1695 §. 33 og Rentek. Skr. 31 December 1735, men nu kun af Amtsforvalterne paa det kongelige Ryttergods i Frederiksborg, Kronborg og Hirschholm Amter*), og af Forvaltere paa andet kongeligt Jordegods, hvor Kongen er at betragte som Jorddrot, saasom paa det kongelige Gods i Odsherred og ved Jægerspriis, Canc. Pr. 20 September 1783, saavelsom paa de af Statskassen for Gjeld overtagne kgl. Godser; jfr. Canc. Skr. 28 August 1827, hvorefter Forvalterne udøve Skiftejurisdictionen uden Constitution af Amtet, der alene af Rentekammeret meddeles Underretning om Ansættelsen. Reglerne om denne Skiftejurisdictions Omfang maa iøvrigt bedømmes efter det Foranførte om den private jorddrotlige, Rescr. 8 September 1758, Canc. Skr. 20 September 1783, 28 October 1800, jfr. Jur. Ark. IV. S. 48, XVII. S. 128, XXII. S. 84; og Amtsforvalteren kan naturligvis ligesaalidet som andre kongelige Embedsmænd, der som saadanne ere Skifteforvaltere, paa egen Haand constituere sin Fuldmægtig til at udføre Skifteforretningerne, jfr. Jur. Ark. XXI. S. 98 ff.

*) Paa Kjøbenhavns Amt er nu ved en kgl. Resol. af 11 Juli 1840 Skiftejurisdictionen paa det forrige Ryttergods mod et vist Vederlag gaaet over til Birkedommerne; jfr. og Canc. Skr. 20 November 1819, hvorefter Skiftejurisdictionen for Coloniforvalterne paa Randbølle- og Al-Heden i Jylland er bortfalden.

B. Lehnsbesidderes særegne Skiftejurisdiction.

Greverne og Friherrerne have, foruden den almindelige jorddrotlige, endvidere sædvanligvis en særegen Skiftejurisdiction for saavidt som de have Amtmandsrettighed. Amtmanden var nemlig efter L. 5—2—90 den ordinære Skifteforvalter efter alle Civile paa Landet, der ei hørte under den jorddrotlige Skiftejurisdiction. Denne Skiftejurisdiction, der ei ved Pl. 13 Decbr. 1793 er hævet uden for de beskikkede Amtmænds Vedkommende, jfr. en Dom i Jur. Ark. XIII. S. 156 og Ark. f. Retsv. III. S. 477, samt Høiesteretsdom af 5 April 1811, Canc.Skr. 26October 1822 og Ørsteds Haandb. III. S. 215-216, maa altsaa tilkomme Greverne og Friherrerne, der vare i Besiddelse af samme som et Accessorium til et af deres Privilegier o: Amtmandsmyndigheden. Frd. 12 Februar 1790 §. 8 skjelner og imellem Grevernes jorddrotlige Skiftejurisdiction og den de øve som Amtmænd, jfr. endel ældre hos Hansen S. 22 citerede Rescripter og Cancelliskrivelser, hvortil kan føies en Canc. Skr. af 19 Juni 1813, hvilke tillægge Lehnsbesidderne Skiftejurisdiction efter Forpagtere, Selveiere, forhenværende Forvaltere o. dsl., der ophelde sig paa Lehnets Grund; ligesom Canc. Skr. 25 Marts 1826 tilkjendegiver, at Skiftejurisdictionen ikke er afhængig af Birkejurisdictionen, saa at Lehnsbesidderen kan skifte, om end vedkommende Eiendom ligger udenfor Birket, ja om han end intet Birk har. Derimod have Besidderne af de, efterat Pl. 13

December 1793 var emaneret, oprettede Lehn ikke den her omhandlede Skiftejurisdiction, om de end ellers have erholdt Amtmandsmyndighed, thi til denne hørte ikke længere den nysmeldte Skiftejurisdiction. Den almindelige Ophævelse af den militære og geistlige Skiftejurisdiction kommer, som nedenfor skal blive viist, ei heller Lehnsbesidderne tilgode, jfr. Canc. Skr. 10 April 1819 og 20 November 1827. Da Præste- og Degnegaardene desuden ei høre til Lehnet, saa have Lehnsbesidderne endeligen aldrig havt Skifteret efter de Civile, som døde paa disses Grund, eller paa sligt beneficieret Gods, efterat det senere er blevet Selveiendom. Herfor haves en Deel ældre og nyere Cancelliskrivelser, saasom af 21 October 1769, 27 Februar 1802, 7 Juni og 20 August 1803; see ogsaa Canc. Circ. 24 December 1831*).

C. Herredsfogedernes og de kongelige Birkedommeres Skiftejurisdiction.

Den Skiftejurisdiction, som paa Landet med Hensyn til de Civile (modsat Militære og Geistlige) efter L. 5—2—90 tilkom Amtmændene, henlagdes ved Kgl. Resol. af 4 September 1793, bekjendtgjort ved Rentek. Circ. af 28 s. M. §. 4 og ved Pl. 13 December 1793 til Herredsfogederne og de kongelige Bir-

*) Om de Forandringer, som ere foregaaede med Skiftejurisdictionen paa enkelte Lehn, maa jevnføres Hansen S. 24.

kedommere*), hvilket sidste Udtryk ved Pl. 2 October 1804, jfr. Canc. Skr. 4 Juli 1807, authentist fortolkedes at skulle forstaaes alene om de i Kongens egne Birker bestikkede Birkedommere, og ei om dem, som af Kongen ere ansatte i de private Birker**).

De her nævnte Skifteforvaltere forrette ogsaa selv Skifteskrivertjenesten, ligesom Amtmændene selv forhen besørgede samme, hvorfor og haves flere Cancelliskrivelser, saasom 2de af 8 Februar 1794, 5 Juli 1794 §. 4, 27 Juli 1799 §. 1 og 17 September 1803.

Disse kongelige Skifteforvaltere maa nu egentligen ansees at have den ordinære Skiftejurisdiction efter Civile paa Landet; de forvalte nemlig alle de Skifter, hvortil ei andre Skifteberettigede have en særegen Adkomst, eller skifte med andre Ord overalt, hvor ei den jorddrotlige eller Lehnsbesiddernes Amtmands-Jurisdiction kommer til Anvendelse. Omfanget af de kongelige Skifteforvalteres Jurisdiction bliver altsaa ganske at bestemme efter det om de tvende sidstnævnte Anførte,

*) Jfr. Pl. 24 December 1800, 13 April og 18 October 1805 og 21 Juni 1808. See og Reser. 28 Juni 1692 og Canc. Skr. 30 August 1794.

**) En Canc. Skr. af 8 October 1796 havde antaget det modsatte Resultat, idet man formente, at Birkedommerne paa de private Birker ogsaa kunde kaldes Kongelige, fordi de confirmeredes af Kongen, men en anden Canc. Skr. af 27 Juli 1799 §. 2 antog allerede samme Resultat som Pl. 2 October 1804.

med Hensyn til Spørgsmaalet saavel om hvor som efter hvem hine ere berettigede til at holde Skifte. Da de Lehnsbesiddere, der forend Pl. 13 December 1793 udkom havde Amtmandsmyndigheden, som nys udviklet havde Skiftejurisdiction over alle Civile paa Lehnet, saa bliver der i de i den kongelige Retsbetjents Jurisdiction beliggende Lehn intet andet Skifte efter en civil Person, som kan tilfalde denne Embedsmand, end Skiftet efter den afdøde Lehnsbesidder selv. Dette maa imidlertid ogsaa tilfalde den kongelige Retsbetjent. Den efterfølgende Lehnsbesidder er nemlig vel den egentlig Berettigede, men han vil almindeligen selv have en betydelig Interesse i Skiftets Udfald, saa at han bliver inhabil til at foretage Skiftet, og efter de almindelige Udtryk i Frd. 21 Juni 1793 §. 4 maatte da Skiftet forhen tilfalde Amtmanden, altsaa nu de nysnævnte kongelige Skifteforvaltere. Det kan ei komme i Betragtning herimod, at Forordningens 1ste Paragraph bestemmer, at Skifte skulde holdes af Skifteretten paa det Sted, hvor den Afdøde har sit personlige Værneting, hvilket med Hensyn til Lehnsbesiddere, da Høiesteret ei forretter Skifter, skulde medføre, at Skiftet efter dem altid blev at forrette af Commissarier o: extraordinære Skifteforvaltere*); thi denne Bestemmelse angaaer kun det

*) Denne Mening har ogsaa tidligere været antaget, jfr. Stampes Erkl. V. S. 97–99 og Jur. Arkiv V. S. 160.

Tilfælde, hvor der er Spørgsmaal om hvo af flere Steders Skiftejurisdiction der er den competente. Dersom der ikke var nogen Skifteret, der ipso jure var competent til at overtage sig Lehnsbesidderes Boer, saa gaves der heller ikke noget Overformynderi, der til Betryggelse for disses umyndige Arvinger havde at overtage sig de disse tilfaldende Arvemidler; jfr. Ørsteds Haandb. III. S. 165. Endeligen synes nu Frd. 30 Mai 1827 §. 3 sammenholdt med §. 1 i Forbindelse med Canc. Circ. af 24 December 1831, som støtter sig til et Høiesteretsresponsum, at være afgjørende for den her antagne Mening.

Paa de i den kongelige Retsbetjents Jurisdiction beliggende andre Jordegodser end Lehn, hvis Besiddere have den jorddrotlige Skiftejurisdiction, ere der, som ovenfor udviklet, langt flere civile Personer, som ei høre under denne Jurisdiction, men forhen under Amtmandens og nu under Retsbetjentens. Hvilke Civile der kommer ind under denne Cathegori, er specielt fremstillet hos Hansen S. 26-27*), og navnligen henhører hertil Jorddrotten selv og hans Familie, jfr. Circ. 24 December 1831.

*) Til de l. c. anførte specielle Bestemmelser kunne endnu føies Resc. 21 October 1748, at Skifte efter en Bosfemager og Hustrue, her døde paa et Gods, tilkommer Amtmanden og ei Proprietæren, da han ikke var Tjener paa Godset; Canc. Skr. 5 Marts 1831, hvorefter Leiere af en Deel af Hovedgaardens Bygning ei som saadanne høre under den jorddrot-

Paa de Dele af det Herredsfogeden eller den kongelige Birkedommer underlagte Distrikt, i hvilke ikke nogen Lehnsbesidder eller Godseier over Skifteret, have disse Retsbetjente naturligvis Skifteret efter alle Civile uden Undtagelse.

Endnu mere omfattende er de kongelige Skifteforvalteres Jurisdiction efter Militære og Geistlige.

De Militære havde nemlig for en særegen Skiftejurisdiction, der tilkom Generalauditeuren, Auditeurerne og andre militære Embedsmænd. Denne Jurisdiction blev i Almindelighed ophævet for Sø-Etaten ved en Resolution, bekjendtgjort ved Canc. Circ. af 4de August 1804, og for Landetaten ved Pl. 19 April 1805. De herhen hørende Skifters Behandling blev da ogsaa overdragen til de af Kongen beskikkede civile Øvrigheder og Rettensbetjente, saa at denne Skiftejurisdiction hverken kan tilkomme Jorddrotter eller Lehnsbesiddere som Amtmænd. Til disse Militære, efter hvilke de kongelige Retsbetjente have udelukkende Skifteret, henfører Hansen alle i virkelig Tjeneste staaende Overofficierer, Regimentsqvartermestere, Regimentsfeldtskjærer, og disse Personers Koner, Børn og Tjenere. Derimod vare allerede tidligere flere en-

lige Skiftejurisdiction; og en Dom i Jur. Ark. XVII. S. 128, Ark. for Retsv. IV. S. 217, hvorefter det samme er Tilfældet med Personer, som have Kjøbecontract men endnu ikke Skjøde paa Eiendomsgaarde, over hvilke Jorddrotten har Skifteret.

kelte Personer, som kunde synes at høre til Militærstanden, gaaede ud fra den militære Skiftejurisdiktion og over til den civile; og i disse enkelte Tilfælde blive da de almindelige Regler om Skifter efter Civile anvendelige. Hertil henfører Hansen de gemene nationale Militære, jfr. Pl. 21 April 1830, de af den kongelige Militærtjeneste Forlovede, og Enker efter virkelige Militære, jfr. her i det Hele Hansen S. 27—31.

De Geistlige stode efter L. 5—2—90 under en særegen geistlig Skiftejurisdiction, som udøvedes af Provsterne*). Men denne er nu, ifølge Frd. 5 Decbr. 1806 §. 1, overdraget til de kongelige civile Skifteforvaltere; men der gjelder ogsaa her hvad nys er bemærket om Skiftejurisdictionen efter de Militære, at der ifølge den ældre Lovgivning og Praxis havde uddannet sig et Begreb

*) Man maa vel skjelne den her omhandlede geistlige Skiftejurisdiction fra de Skiftejurisdictioner, som efter den ældre Lovgivning (L. 5-2—90) tilkom de enkelte Geistlige og navnligen Præsterne som Husbonder efter de Personer, som boede paa Præstegaardens Grund. Med Hensyn til denne jorddrotlige Skiftejurisdiction stode Præsterne under den civile Overøvrigheds Tilsyn, og skulde derfor have deres Protocoller autoriserede af Amtmanden, see blandt andet Canc. Skr af 7 September 1793 (jfr. dog Stampes Erkl. IV. S. 604). De Geistliges jorddrotlige Skiftejurisdiction er iøvrigt ophævet ved Frd. 25 Juli 1817, og derved gaaet over til de kongelige Retsbetjente.

om de Geistlige, der hørte under den geistlige Jurisdiction, og som altsaa nu udelukkende ere gaaede ind under de kongelige Retsbetjentes Jurisdiction. Til disse regner Hansen Biskopper, Provster, Præster og Capellaner, Degne, Klokkere og Skolelærere, Lærerne ved de lærde Skoler, de saakaldte lærde Folk, der ingen Bestilling have, saasom entledigede Lærer ved lærde Skoler, Doctorer, Licentiati, Studenter og Candidater, endeligen disse Personers Koner og Børn, naar sidstnævnte ei have antaget en selvstændig Stand, samt deres Enker, naar de ei heller have forandret deres Stand. Derimod ere der flere Personer, som vel staae i en vis Forbindelse med Geistligheden, men dog efter den ældre Lovgivning ansaaes som Civile, og dermed undtagne fra den geistlige Skiftejurisdiction, saa at de om Skiftejurisdictionen efter Civile gjeldende Regler komme til Anvendelse. Herhen regner Hansen praktiserende Læger der ere ansatte som Landphysici eller deslige, geistlige Embedsmænd der ved Dom ere affatte, afgaaede Degne og Skolelærere, Seminaristen der endnu ikke ere ansatte som Skolelærere, Organister, Hospitalsforstandere, og de geistlige Personers Enker saasnart de have fæstet Huus eller Gaard. Hertil kunne endnu føies Gravere, naar de ei tillige ere Klokkere, Canc. Skr. 3 Juli 1802, og da endmere Ringere, Kirkefeiere, Bælgetrædere og deslige Personer, jfr. N. J. A. XXX. S. 237. See i det Hele Hansen S. 31—35.

Dersom iøvrigt en Person har flere Stillinger, efter hvilke han vilde høre til forskjellige Skifterjurisdictioner paa Landet, saa maa man, hvor der ei haves nogen positiv Forskrift om Opløsningen af en saadan Collision, tage Hensyn til, hvilken Stilling der efter alle Sagens Omstændigheder maa ansees som den principale.

§. 278.

Fortsættelse IV. Om de ordinære Skifteforvaltere i de danske Besiddelser udenfor det egentlige Danmark*).

Paa Færøerne forrettes nu alle Skifterne af Sorenskriveren, jfr. Frd. 7 April 1809, Canc. Skr. 1 September 1792 og 9 Januar 1830.

Paa Island forrettes Skifterne i Reikiavig af Byfogeden, kongl. Resol. 15 April 1803, og efter alle Øens øvrige Indvaanere af vedkommende Sysselmænd, ifølge utrykt Rescr. af 26 August 1812, cfr. Frd. 27 November 1816 §. 1.

I Grønland ere Handelsinspecteurerne Skifteforvaltere, Pl. 3 Juni 1791, ogsaa efter Missionærerne og Catecheterne, ifølge Canc. Skr. 24 Marts 1810. Dog har en ældre Canc. Skr. af 7 October 1797

*) Jfr. Hansen S 35–37.

antaget, at Skifter efter Missionens Betjente, naar Vedkommende ønskede det, ogsaa kunde foretages herneде.

I Henseende til de vestindiske Besiddelser, maa der skjelnes mellem de trende vestindiske Øer. Paa St. Croix ere tvende Skifteretter, en i Christiansstad og en i Frederiksstad, som begge Steder bestaae af Byfogeden og en kongelig Skifteforvalter, der paa det første Sted er den første Assessor i Overretten*). Generalgouverneuren og Regjeringen skal derhos have særdeles Opsigt med Skiftevæsenet, jfr. Frd. 6 Decbr. 1799, Resc. 4 Febr. 1820 og Canc. Skr. 12 Juni 1824. Paa St. Thomas er der en særegen Skifteret, bestaaende af tvende Medlemmer, af hvilke den anden tillige er Skifteskriver, og paa St. Jan er Landfogden Skifteforvalter, Frd. 17 April 1807 §. 1 og 5.

I de ostindiske Besiddelser forrettes Skifterne i Tranquebar af det Medlem af Gouvernementet, der fungerer som Justitiarius, see Justitsregl. af 13 Juli 1836 §. 2, og i Frederiksnagor af Byfogden, Regl. 8 Jan. 1781 § 24, jfr. Canc. Skr. af 29 November 1823.

Paa Kysten Guinea brugtes tidligere en Art foreløbig Skiftebehandling ved den derværende kongelige

*) Efter Frd. af 6 December 1799 §. 6 skulde Byfogedens Stemme have Fortrinet, men dette maa antages forandret efterat en Overretsassessor er indtraadt i denne Skifteret.

Bestyrelses Medlemmer, hvorefter de betydeligere Boer remitteredes Kjøbenhavns Skifteommissjon til endelig Behandling. Men efter et senere udkommet Regulativ af 24 October 1832 skulle nu ordentligvis alle paa Kysten forefaldende Skifter behandles og tilendebringes af den lovkyndige Assistent, eller i Mangel af en saadan af den, som Gouvernementet bestikker dertil.

§. 279.

Om Skifteforvaltningens Udførelse ved Fuldmægtige.

Saavel Skifteforvaltningen i det Hele som enkelte til samme henhørende Forretninger kunne ofte udføres ved Befuldmægtigede paa de egentlige Skifteforvalteres Vegne.

Hvad Skiftecommissionen i Kjøbenhavn angaaer, have vi ovenfor (§. 275) erindret, at der under samme ere ansatte flere Fuldmægtige, der selv ere kongelige Embedsmænd, og som have at udføre en Mængde Forretninger, der udenfor Kjøbenhavn i Reglen skulle udføres af Skifteforvalteren selv, men som i Kjøbenhavn, formedelst Jurisdictionens Omfang, ei kunne overkommes af Skiftecommissionens Medlemmer personligen.

De kongelige Embedsmænd, som ere ordinære Skifteforvaltere udenfor Kjøbenhavn, ere med Hensyn til Overdragelsen af Skifteforvaltningen til Befuldmægtigede paa deres Vegne, i det Hele undergivne de almindelige Regler om Retsbetjentenes Beføielse til at benytte Fuldmægtige, hvilke Regler fremstilles i Processens almindelige Del, jfr. Hansens Proces I. S. 90—92 og 159—161, Frd. 19 August 1735 §. 2, Pl. 25 Juli 1820, Coll. Tid. f. s. A. S. 575 og Jur. Tidsskr. X. a. S. 239—57. Det er imidlertid en særegen Forskrift, som først ved Canc. Skr. 4 September 1790 og 29 December 1792 var given for enkelte Provindser og senere blev almindelig ved kgl. Resol. af 7 Mai 1799 (bekjendtgjort ved Canc. Circ. af 6 Juli s. A.), at Retsbetjentene, for at undgaae vidtløftige Reiser til fraliggende Steder, hvor Skifter kunne forefalde, og for hvilke Reiser de intet særeget Gebyr maa beregne sig, have Myndighed til at lade Forseglinger og Registreringer i Husmænds og Fattiges Boer forrette ved beskikkede Fuldmægtige i Distriktet paa disses eget Ansvar, hvilke Fuldmægtige i dette Øiemed skulle forsynes med mindre af Amtmanden autoriserede Protocoller, ligesom de, ifølge Ordet "beskikkede" og Analogien af Pl. 25 Juli 1820, udentvivl ogsaa bør autoriseres af Amtmanden: jfr. Jur. Tidsskr. X. a. S. 258. Denne ved nysnævnte Resolution af 1799, som en lex specialis, givne Bemyndigelse kan ei ansees

bortfalden ifølge Frd. 25 Juli 1817, jfr. Canc. Skr. 21 Mai 1831. De omhandlede beskikkede Vurderings- og Registreringsmænd skulle alene bekræfte deres Forretning med skriftlig Ed, og først naar Vedkommende, efterat Forretningen er fremlagt i Boet, modsige dens Rigtighed, skulle de møde for at afhjemle den med corporlig Ed, saafremt ikke Spørgsmaalet herom kan anseés at bortfalde som en Følge af Effecternes Realisation ved offentlig Auction. — Sorenskriveren paa Færøerne har en særegen Bemyndigelse til at lade Sysselmændene foretage de nysnævnte Forretninger paa disses eget Ansvar, ifølge en utrykt Canc. Skr. 15 Marts 1834, jfr. Spørtelregl. 30 Marts 1836 §. 61; see ogsaa Spørtelregl. for Island 10 September 1830 §. 65, jfr. Coll. Tid. for s. A. S. 765—766, og Justitsregl. for Trangvebar af 13 Juli 1836 §. 2.

Hvad de patrimonielle Skifteforvaltere, hvis Skifterjurisdiction støtter sig paa Besiddelse af Gods, betræffer, da kunne de skifteberettigede Sædegaardseiere alene overlade Skifteforvaltningen til en efter deres Forslag af Amtmanden beskikket Mand, o: en committeret Skifteforvalter, dog at de, hvis de have flere adspredt liggende Godser, kunne erholde Constitution for flere committerede Skifteforvaltere, hvilke imidlertid som saadanne altid handle paa deres Committents Ansvar; Frd. 25 Juli 1817 §. 1 og Canc. Skr. 13 Marts 1830, som har fraveget den i en Canc. Skr. af 31 Mai 1823 forudsatte noget afvigende Anskuelse.

Lehnsbesidderne have derimod beholdt Ret til selv at committere en paalidelig Mand til at udføre den dem tilkommende Skiftejurisdiction. Hansen antager (S. 40), at denne Ret resulterer af deres Amtmandsmyndighed, og at Besidderne af de Lehn, der ei have denne Myndighed, og der følgeligen, som ovenfor udviklet, alene have den jorddrotlige Skiftejurisdiction som Sædegaardseiere, maa søge deres committerede Skifteforvalter constitueret af Amtmanden. Dette turde imidlertid være tvivlsomt efter de almindelige Udtryk i Frd. 25 Juli 1817, der synes at tillægge enhver Lehnsbesidder den nysnævnte Ret. Dersom en Lehnsbesidder formedelst umyndig Alder, Sindssvaghed, Fraværelse eller deslige, enten ikke kan eller ikke ønsker at udøve sin Amtmandsmyndighed, maa der forholdes efter den kgl. Resol. af 3 December 1834, bekjendtgjort ved Rentek. Circ. af 17 Januar 1835 (Coll. Tid. S. 115), at Værgen eller han selv skal til Rentekammeret gjøre Forslag om, til hvem Bestyrelsen af Amtmandsforretningerne imidlertid skulle overdrages. Forhindres en Sædegaardseier paa lige Maade fra at gjøre Forslag om en committeret Skifteforvalter for sig, maa Amtmanden propria autoritate kunne constituere en saadan, og det kan ei antages, at Skiftejurisdictionen ipso jure imidlertid skulde tilfalde den kgl. Retsbetjent, i hvis Distrikt Godset ligger, jfr. Canc. Skr. 10 Marts 1821.

§. 280.

Om Skifteforvalterens Habilitet.

Med Hensyn til Skifteforvalterens Habilitet kan bemærkes, at forsaavidt Skifteforvaltningen er forbunden med en Retsbetjents Embede, hvilket næsten er Tilfældet med alle kongelige Skifteforvaltere, maa Skifteforvalteren naturligvis have den juridiske Kundskab, som fordres til dette Embede, hvorom her kan henvises til Processens almindelige Del, jfr. Hansens Proces I. S. 100—101. Derimod har Lovgivningen intetsteds fordret bestemte juridiske Kundskaber hos de patrimonielle Skifteforvaltere (herunder indbefattet Amtsforvaltere paa de forrige Ryttердistrikter og andre Forvaltere paa de kongelige Godser), ligesom saadan Kundskab end ikke fordres hos en Lehnsbesidder, for at han skal kunne udøve Amtmandsmyndigheden i sit Lehn. Ei heller behøve de committerede Skifteforvaltere, efter Frd. 25 Juli 1817, eller de kgl. Skifteforvalteres Fuldmægtige, der constitueres til paa deres Vegne at foretage Aabnings- og Registreringsforretninger, nødvendigvis at have nogen juridisk Examen, jfr. Canc. Skr. 12 Septbr. 1820 og 11 Febr. 1832, samt Frd. 8 Mai 1829 §. 6. Den Gods- eller Lehnsbesidder, som personligen vil udøve sin Skiftejurisdiction, maa, da han i denne sin Qvalitet har dommende Functioner og kan paadrage sig et betydeligt Ansvar, efter Grundsætningerne i Pl. 27 December 1809 og Anordningerne om Umyndiges

og Mindreaariges Stilling, være en fuldmyndig Mand, jfr. den kgl. Resol. af 3 December 1834 (Circ. 17 Januar 1835), hvilket ogsaa maa gjelde om den af ham committerede Skifteforvalter, jfr. Ordene "god og paalidelig Mand," Frd. 25 Juli 1817 og Canc. Skr. af 14 October 1841. Derimod kunne saavel gvindelige Besiddere af Godser og Lehn over 18 Aar, som mindreaarige Mandspersoner foreslaae eller beskikke committerede Skifteforvaltere paa deres Vegne, jfr. Canc. Skr. 31 Mai 1823 og Circ. 17 Januar 1835.

En Canc. Skr. af 10 Marts 1821 har overensstemmende med Forholdets Natur antaget, at ligesom vitterlig Uvederhæftighed gjør en Retsbetjent inhabil, saaledes kan ei heller en patrimoniel Skifteforvalter, hverken personligen eller ved en Fuldmægtig paa sit Ansvar, udøve Skiftejurisdictionen, saalænge han er under Opbud, hvorimod en paalidelig Mand bør constitueres dertil af Overøvrigheden, og bør det efter Omstændighederne paalægges den Constituerede at stille Caution for Ansvaret, saafremt Forretningen ikke overdrages vedkommende Herredsfoged.

En Skifteforvalter kan endeligen i Henhold til Lovgivningens almindelige Forskrifter om Retsbetjentenes Habilitet, jfr. Hansens Proces I. S. 110—121, blive inhabil derved, at han har en egen Interesse at gjøre gjeldende under Boets

Behandling, eller staaer i et saadant Forhold til de i Boet Interesserede, som vedrører hans Sinceritet. Det maa imidlertid paaagtes, om en saadan Inhabilitetsgrund kun vedrører et enkelt Forhold under Boet, der særskilt kan afgjøres eller paakjendes, t. Ex. naar Skifteforvalteren selv har en Fordring i Boet eller er nærbeslægtet med en Creditor, om hvis Fordring der reiser sig Tvist under Boet, i hvilke Tilfælde han kun bliver inhabil til at behandle Boet for dette Forholds Vedkommende, der da maa overlades til en dertil constitueret Skifteforvalters Behandling, jfr. Frd. 8 Juni 1787 §. 15 og Jur. Tidsskr. IV. a. S. 1—4 og XXI. S. 118 — eller om en slig Inhabilitetsgrund vedrører Skifteforvalterens Stilling til Boet i det Hele, i hvilket Tilfælde han slet ikke kan befatte sig med dettes Behandling, t. Ex naar han er Medarving i Boet, eller er nær Beslægtet med En af Arvingerne, jfr. Canc. Pr. 12 Mai 1792 og Ørsteds Haandbog III. S. 167. Fremdeles kan der under Skiftebehandlingen opstaae det Spørgsmaal, om Skifteforvalteren bliver inhabil, fordi han ifølge en anden offentlig Stilling, til Ex. som Overformynder eller som Skifteforvalter i et andet Bo, har en Fordring at fremsætte i det nærværende. Dersom der da er en særegen Grund til at antage, at et personligt Ansvar kan opstaae for Skifteforvalteren i Anledning af den paagjeldende Fordring, t. Ex. naar der er Spørgsmaal

om den er anmeldt i rette Tid, da bliver han vistnok inhabil, og der synes i saa Henseende ei at være Grund til at skjelne mellem om Ansvaret vil være umiddelbart eller middelbart*). Dersom der derimod ei er nogen særegen Grund til at antage, at Forfølgningen og Afgjørelsen af den af Skifteforvalteren i en anden offentlig Qvalitet anmeldte Fordring vil kunne have Ansvar for ham selv tilfølge, da er Sagen mere tvivlsom. Efter en Canc. Skr. af 31 Marts 1829 og enkelte Overretsdomme, f. Ex. Jur. Tidsskr. XIX. S. 290 ff., er det antaget, at allerede ifølge Processens Form er den dobbelte Stilling som Dommer og Part uforenelig; men i flere senere Overretsdomme er det antaget, at den der i sin offentlige Qvalitet lader Sag anlægge om en Fordring, naar han ei selv personligen udfører Sagen, ei kan ansees som Part i den Betydning, hvorom det her gjelder, idet han ei har nogen egen Interesse ved Sagens Udfald, og derfor gjerne kan paadomme denne Sag. Det rigtige Resultat er uden tvivl, at det maa beroe paa de concrete Omstændigheder i enhver Sag, om den Maade, hvorpaa Dommeren har gereret sig ved at lade den paagjeldende Sag anlægge, afgiver nogen tilstrækkelig Grund til at have Mistillid til hans Upartiskhed, ligesom det ogsaa ofte

*) Forøvrigt vil Inhabiliteten her, i Henhold hvad nys er bemærket, i Almindelighed kun blive partiel, d: indskrænket til de Functioner, som vedkomme den paagjeldende Fordring.

vil kunne komme i Betragtning, om der udtrykkelig exciperes mod Dommeren eller ikke, jfr. Hansens Proces S. 111—14 og ovenfor §. 214 No. 4, samt Domme i Jur. Tidsskr. XXX. S. 24 ff. og XXXVI. S. 75; og denne Regel maa da ogsaa komme til Anvendelse her, hvor der spørges om en Skifteforvalter kan behandle Skiftet, forsaavidt angaaer den af ham i en anden offentlig Qvalitet anmeldte Fordring paa Boet.

Et hyppigt Exempel paa en patrimoniel Skifteforvalters partielle Inhabilitet til at behandle et Stervbo er omhandlet i Frd. 8 Juni 1787 §. 15, hvis Indhold her bliver noget nærmere at omhandle.

Naar en Husbond har noget Krav i en Fæsters Stervbo, der behandles af ham selv som Skifteforvalter, da skal han, førend han derfor maae gjøre sig Udlæg af Boet, lade samme paakjende af Stedets ordinære Dommer, hvormed ikke er udelukket Godseierens Birkedommer, thi den Undtagelse, at denne ei kunde paakjende Godseierens Fordring i Fæstebondens Bo, naar han tillige stod i hins private Tjeneste, maa nu bortfalde efter Frd. 3 Juni 1809 §. 9, jfr. Frd. 8 Juni 1787 §. cit. og Canc. Skr. 29 December 1787 §. 2.

Jøvrigt er det ikke Meningen af denne Bestemmelse, at Skifteretsproceduren ifølge samme ganske skulde bortfalde; thi det hedder, at Dommeren uden videre Formalitet indtræder i Skifteretten, og at Kjendelsen indføres i Skifteprotocollen.

Dersom Husbondens Fordring derhos ikke overstiger 20 Rbd., kan Dommeren iøvrigt behandle Sagen og afsige sin Kjendelse paa det sædvanlige Tingsted, da Creditor skal tilsige den Afdødes Enke og Arvinger med Formyndere, at de kunne møde ved Retten for at gjøre deres Indsigelser; men hvis Fordringen er større skal Dommeren indfinde sig i Stervboet og der undersøge og paakjende Sagen; jfr. dog Reser. 30 November 1787. I første Tilfælde bliver Sagen at foretage efter sin Orden mellem de andre for Retten svævende Sager. Der skal iøvrigt ikke i Anledning af en saadan Tvist udstedes Indkaldelse til Arvinger, som maatte opholde sig udenrigs eller i andre Provindser og altsaa ikke strax kunne møde, men Dommeren skal beskikke slige fraværende Arvinger Tilsynsværger, som kunne afgive Erklæring paa deres Vegne. I de Tilfælde, da Dommeren skal møde i Stervboet, er han vel berettiget til at bestemme en saadan Tid til denne Forretning, som efter hans andre Embedsforretninger er den bequemmeste for ham, men dersom han uforsvarligen udsætter Sagen, maa han derfor kunne drages til Ansvar ved Overretten. Canc. Skr. 29 December 1787 §. 2.

Bestemmelsen i Frd. 8 Juni 1787 §. 15 kommer for det første til Anvendelse, naar Godseieren har nogen Fordring, hvorfor han vil have Udlæg i sin Fæsters Bo, uden Hensyn til om samme hidrører fra Fæld paa Gaarden eller nogen anden Skyldgrund, saasom

Skatte- og Afgiftsrestancer, og det selv om der ingen Indsigelse fremsættes imod Fordringen, jfr. Canc. Skr. 17 Juli 1790 §. 2, 3 Marts 1821 og 30 April 1831 §. 3. Derimod er det i sidstnævnte Canc. Skr. antaget, at forsaavidt Besætning, Inventarium eller hvad der iøvrigt hører til Gaarden, udlægges Jorddrotten in natura som hans Eiendom, der ikke af Vedkommende bestrides, og forsaavidt Jorddrottens Fordring allerede er sanctioneret ved Dom eller Forlig og der derhos ei opstaaer noget Spørgsmaal om Fortrinsretten, kan Dommerens Mellemkomst ansees ufornøden, og Udlægget altsaa effectueres af Godseieren selv som Skifteforvalter.

Naar der dernæst er Spørgsmaal om den efterlevende Fæsters eller hans Enkes Ret til at erholde Erstatning af den Forstafdødes Arvinger for Fæld paa Gaarden, og herom reiser sig Disput, og ligesaa om der paahviler Gaarden en Aftægtspligt, saa vedkommer Sagen vel ikke directe Godseieren, og derfor havde en Canc. Skr. af 22 Marts 1803 ogsaa i et enkelt saadant Tilfælde anseet Dommerens Mellemkomst for ufornøden, men da slige Spørgsmaals Afgjørelse dog har en middelbar Indflydelse paa Godseierens Interesse, er det modsatte Resultat antaget i Canc. Skr. 22 December 1787, 19 October 1799 og 4 Decbr. 1824, see og Jur. Tidsskr. XXIII. S. 262 og Ørsteds Haandb. V. S. 516—517.

Derimod er Frdn. 8 Juni 1787 §. 15 blot givet med Hensyn til Paakjendelsen af Husbondens Krav i hans Fæsters Bo. Dersom han altsaa har et Krav i en anden Persons Bo, som hører under hans Skifte-jurisdiction, hvilket navnligen ofte kan indtræde med Hensyn til Lehnsbesidderes Skiftejurisdiction, saa maa de almindelige Regler om en anden Skifteforvalters Constitution eller Boets Overtagelse af den ordinære Skifteforvalter, o: den kongelige Retsbetjent, komme til Anvendelse; jfr. Canc. Skr. 26 November 1774, 23 Febr. 1822, 10 April 1824 og Ørsteds Haandb. III. S. 214—15.

I Forbindelse med de foranførte særegne Forskrifter om Skifteforvalterens Inhabilitet efter Frd. 8 Juni 1787 §. 15 kan ogsaa mærkes Frd. 14 October 1773 §. 8, hvorefter Skifteforvalteren paa Bornholm, naar der opstaaer Tvist om hvorledes en Boet tilhørende Selveiergaard skal gaae i Arv, blot skal søge at forene Arvingerne i Mindelighed, men i Mangel heraf overlade Sagen til Paakjendelse af Herredsfogden med 8 Mænd. Endeligen indeholdt Reser. 11 November 1785 nogle særegne Forskrifter om Behandlingen af Bonderboer paa Sorø Academies Gods, men dette Reskript maa udentvivl ansees bortfaldet ifølge Frd. 8 Juni 1787 §. 15. Jfr. i det Hele Hansen S. 194—98.

§. 281.

Om de ordinære Skifteforvalteres Competence.

Ligesom der hyppigen kan opstaae Spørgsmaal om, under hvilken Domstol en vis Retssags Afgjørelse hører, saaledes kan det naturligvis ogsaa ofte blive tvivlsomt, under hvilken af de flere ordinære Skifteretter et vist Skifte hører, eller med andre Ord, hvilken Skifteret der er den competente. Forsaavidt dette Spørgsmaal afhænger af de Vedkommendes personlige Stilling, er dette Moment allerede omhandlet ved Fremstillingen af de forskjellige ordinære Skifteretter, og det kan alene her erindres, at da Skiftejurisdictionen i Kjøbenhavn og Kjøbstederne saa godt som omfatter alle de i disse bosatte Individer, uden Hensyn til deres forskjellige personlige Stilling, saa har denne kun Indflydelse, hvor der opstaaer en Collision mellem de forskjellige ordinære Skiftejurisdiktioner paa Landet, saaledes som ovenfor er udviklet. Derimod staaer det her tilbage at handle om de Tilfælde, hvor Collisionen mellem flere ordinære Skifteretters Competence er afhængig af, paa hvilket Sted Skiftet skal ansees at falde, hvorom vi have den almindelige ved Frd. 21 Juni 1793 §. 1 foreskrevne Regel: "at Skifter, saavel i Dods- som i Opbuds- og Fallittilfælde bør holdes af Skifteretten paa det Sted, hvor den, efter hvem der skal skiftes, havde sit person-

lige Værneting paa den Tid, da Skiftet tager sin Begyndelse; jfr. Frd. 30 Mai 1827 §. 3.

Hvad nu først Forholdet mellem de kongelige Skifteretter angaaer, da falder disses Skiftejurisdicion sammen med den dommende Jurisdiction, dette dog forstaaet om Jurisdictionen i civile Sager, jfr. Frd. 18 November 1791 §. 4, sammenholdt med tvende Canc. Skr. af 25 Marts 1826 og 8 December 1827, hvorefter den Mening, som er fremsat i en Canc. Skr. 29 Juli 1797, at den som er Dommer i Justits- og Politisager paa et Sted, ogsaa der bør have Skiftejurisdiction, ikke synes vel grundet, ligesom denne Canc. Skr. i ethvert Fald kun angaaer Forholdet mellem de kongelige Skifteforvaltere indbyrdes, og ikke Forholdet mellem disse og de patrimonielle Skifteforvaltere. Omfanget af de patrimonielle Skiftejurisdictioner maa iøvrigt i Henseende til Stedet bestemmes ved Godsets eller Lehnets Omfang, jfr. Circ. 24 Dec. 1831. Afgjørelsen af hvo der er skifteberettiget efter en Person vil saaledes, da det personlige Værneting er afhængig af den Paagjeldendes Domicilium eller Hjemstavn, i Almindelighed beroe paa, hvor den Paagjeldende maa ansees at have sit Hjem. Begrebet om Domicilium bliver nu vel fuldstændigen at udvikle i den almindelige Privatret; men vi maae dog her berøre flere Spørgsmaal, som opstaae ved Anvendelsen af dette Begreb paa Afgjørelsen af nogle tvivlsomme Collisionstilfælde mellem forskjellige Skiftejurisdictioner.

Da en Persons Domicilium ei forandres derved, at han tager midlertidigt Ophold et andet Sted, enten i eller udenfor Landet, saa følger heraf at dersom han dør paa dette Sted under saadant Ophold, bliver Skifte efter ham at holde i hans Hjem. Denne Hovedregel er ved flere Cancelliskrivelser bragt til Anvendelse paa en Mængde specielle Tilfælde, Canc. Skr. 23 Decbr. 1775, 5 Juni 1784, 1 October 1785, 16 September 1786, 26 October 1820; jfr. Bibliothek for dansk Lovkyndighed I. S. 178 og 367, samt Canc. Skr. 3 Juli 1813 og Frd. 4 Aug. 1824 §. 11, der indeholder de danske Consulers Pligter naar en dansk Undersaat dør under et midlertidigt Ophold i deres Consulat-District. Fremdeles foreskriver Frd. 30 Mai 1827 med Hensyn til Skiftet efter de i Udlandet afdøde til de kgl. Gesandtskaber hørende Personer, at hvis de have vedligeholdt nogen Bopæl her i Riget, henhører Skiftet efter dem til den Skiftejurisdiction, under hvilken deres Bopæl er beliggende, men i andet Fald skal Skifteholdet efter dem, saafremt de ei forud havde Bopæl i Hertugdømmerne, tilfalde Hof- og Stadsrettens Skiftecommission i Kjøbenhavn. End mindre kan den Omstændighed, at en Person har Bopæl paa et, men Gods paa flere Steder, bevirke nogen Forandring i, at det egentlige Skifte, det saakaldte Hovedskifte, bliver at holde paa det førstnævnte Sted; og under dette Hovedskifte maa det Gods, som findes i andre Jurisdictioner,

inddrages, efterat der i disse, om fornødent gjøres, er afholdt subsidiære Forseglings- og Registreringsforretninger af de der fungerende Skifteforvaltere, hvorom nærmere i det Følgende, jfr. Resc. 24 Marts 1719, Canc. Skr. 11 Mai 1782, Spørtel Regl. af 22 Marts 1814 §. 95 og Pl. 21 April 1830. Dog gjælder en ved de fra vore afvigende Love i Hertugdømmerne fremkaldt Undtagelse for det Tilfælde, at en Person baade har Gods i Dannmark og Hertugdømmerne, idet der da paa begge Steder holdes særskilte Skifter over de paa hvert Sted beroende Eiendele, og disse hver for sig behandles efter de paa hvert Sted gjældende Love*), dog saaledes, at Creditorerne have Ret til, naar de ved begge Skifteretter have i rette Tid anmeldt deres Fordringer, og de ikke paa det ene Sted kunne erholde fuld Betaling, derfor da at indtale Resten af samme paa det andet Sted; jfr. Canc. Skr. 6 Juli 1816, som refererer sig til en kgl. Resolution af 8 Marts 1805, Canc. Skr. 26 Januar 1819 og 5 Juli 1823; Eunomia IV. S. 147 ff.

Da Soldaters og Matrosers Ophold i Tjenesten eller hvor de for dennes Skyld ere hencommanderede, dels i Almindelighed kun er at ansee som midlertidigt, dels i alt Fald, som ufrivilligt, ei forandrer deres Domicil, saa maa Skifteholdet efter dem tilfalde Skifteforvalteren paa deres Hiemsted, og dette

*) Her kommer saaledes et forum rei sitæ til Anvendelse.

gielder ogsaa, om den Paagieldende end hører hiemme i Hertugdømmerne og døer i Danmark eller omvendt, jfr. Canc. Skr. 3 December 1785 og 4 Novbr. 1809 og Pl. 21 April 1830. Det samme maa efter Forholdets Natur ogsaa antages med Hensyn til Fangerne i de forskjellige Arter af Strafanstalter, jfr. Hansen S. 49.

Dersom en Person holder Dug og Disk paa tvende Steder, og snart opholder sig paa det ene, snart paa det andet, t. Ex. naar han tilbringer Vinteren i Byen og Sommeren paa sit Landsted, saa have et Reskr. 24 Marts 1719 samt tvende Cancelliskrivelser af 22 April 1815 og 21 Decbr. 1819 i Henhold til Analogien af L. 1—2—26 antaget, at Skiftet, der efter Forholdets Natur og Grundsætningerne i Fr. 21 Juni 1793 ei kan holdes paa tvende Steder, bør holdes ved den af de Jurisdictioner, under hvilke hans tvende Opholdssteder ligge, i hvilken han er død, og dette synes ogsaa at være naturligt, naar han virkelig holder Dug og Disk og saaledes kan ansees at have et alternativt Domicil paa begge Steder*): Kun hvor den Paagieldende døer under et midlertidigt Ophold paa et tredie Sted, bliver det da

*) Dette synes ei at have været Tilfældet ved de Dødsfald, som omhandles i Canc. Skr. af 12 Mai 1792 og 23 Febr. 1793. Jfr. dog ogsaa herved C. Sk. 6 Decb. 1794 og 20 Aug. 1816.

nødvendigt at indlade sig paa det undertiden mislige Spørgsmaal, hvilket af de tvende faste Opholdssteder der maa anseés som det principale, for at det derefter kan afgjøres, hvor Skiftet skal holdes. — I Forbindelse hermed kan det erindres, at ved Skifte efter Ægtefæller kan der undertiden opstaae Spørgsmaal, om hver Ægtefælles Andel i det udelte Bo skal udgjøre et Skifte for sig, eller om hele Massen skal behandles under Ét af samme Skifteret. Naar saaledes den længstlevende Ægtefælle, efter at have erholdt Bevilling til at sidde i uskiftet Bo, henflytter til et andet Sted og der dør, saa bliver Skiftet at holde af Skifteforvalteren paa dette Sted, see Frd. 5 April 1754 § 2 og 21 Juni 1793 § 1, jfr. Ordene "efter hvem der skiftes", og Canc. Skr. af 27 Septbr. 1823. Er derimod Skiftet allerede begyndt, og den Længstlevende er flyttet til en anden Jurisdiction og dør der, førend det begyndte Skifte er sluttet, har en Canc. Skr. 28 Febr. 1801 antaget, at den Sidstafdødes Efterladenskaber skulde inddrages under den Førstafdødes Skifte til et almindeligt Skiftehold; og Hansen antager S. 51—52. det samme Resultat. Det er nu vel ogsaa klart, at forsaavidt den Længstlevende ei findes i Besiddelse af andre Effecter end dem, som tilhørte det fælleds Bo, kan det ei gjøre noget til Sagen, at det er blevet den Længstlevende tilladt, at tage dem med sig til sit ny Opholdssted, hvor han eller hun, som forudsat, dør inden Skiftets Slutning: De høre fremdeles til

det ældre Bo, og Dispositionen over dem tilkommer Skifteforvalteren i dette Bo, om hvis Skiftebehandlings Ophævelse der ikke — saaledes som Hansen loc. cit. forudsætter — synes at kunne blive Spørgsmaal paa Grund af den Længstlevendes Død paa sit ny Opholdssted forinden Skiftets Slutning. Men har den Længstlevende erhvervet sig ny Effecter, efterat Boet var taget under Behandling, saa synes dette at være en særegen Formuemasse, et nyt Bo, hvis Skiftebehandling maa tilfalde Skifteforvalteren paa Dødsstedet. Dette gjelder især, naar det er den længstlevende Enke, der har fragaaet Arv og Gjeld efter sin afdøde Mand, som dør paa hendes ny Opholdssted, forinden Skiftebehandlingen er sluttet; men selv om det er Enkemanden, som er den Længstlevende og dør paa et nyt Opholdssted, er dog det, som han har erhvervet efterat det fælleds Bo blev overtaget af Skifteretten, en særegen Formuemasse, hvortil ofte ikke alle de Arvinger kunne være berettigede, som tage Arv i det fælleds Bo, og hvorpaa ogsaa andre Creditorer end de, der have Krav paa det tidligere under Skiftebehandling tagne Boe, kunne have Krav, forsaavidt han nemlig efter det fælleds Bos Overgivelse har contraheret ny Gield*). — De samme Grunde medføre ogsaa, saaledes som hos Hansen S. 52—53 nærmere er udviklet, at naar en Person, der har giort Opbud

*) Jfr. en Decision og tilhørende Høiesteretsdom af 5 Mai 1830 i Bibl. f. Lovk. I. S. 232—235.

eller Fallit, derefter dør, inden hans Opbuds- eller Fallitbo endnu er sluttet, maa hans Dødsbo behandles særskilt fra dette; jfr. Canc. Skr. 24 Febr. 1821 og Coll. Tid. for. 1835 S. 190.

Dersom den Afdøde intet fast Opholdssted havde paa den Tid, da han døde (vagabundus), maa Skifteholdet naturligvis tilfalde den Skiftejurisdiction, under hvilken han er død; jfr. Canc. Skr. 9 Julii 1791 og 27de Mai 1815.

Dersom en Udlænding, der har Gods her i Riget, dør enten udenlands eller under et midlertidigt Ophold her, vil Skifteretten i den Jurisdiction, hvor han har Gods, i Almindelighed have at sikre Godsets Tilstedeblivelse, og i fornødent Fald sørge for dets Realisation, men iøvrigt have at rette sig efter den Anordning, som gives af den competente Autoritet i den Afdødes Hiemstavn; alt dog kun forsaavidt ikke nogen af Udlændingens Creditorer ved en i Henhold til Pl. 30 Novb. 1821 foretagen Arrest i hans her efterladte Gods baner sig Vei til en særegen Fyldestgiørelse af dette Gods; jfr. Motiverne til denne Placat i Coll. Tid. for 1821 S. 775—90 og Eunomia IV. S. 61—74, samt ovenfor § 235.

Endeligen maa det endnu her erindres, at en Prorogation af Skiftejurisdictionen ikke kan finde Sted selv om Skifteforvalteren vilde frafalde sin Ret til den med Skifteforvaltningen følgende Indtægt og samtykke i Prorogationen, naar der ere umyn-

dige Arvinger eller det Offentliges Tarv skulde iagttages i Boet; thi da paaligger det den competente Skifteforvalter ex officio at forrette Skiftet. Kun hvor dette ei var Tilfældet, og alle myndige Vedkommende gave Samtykke, synes en slig Prerogation at kunne finde Sted; men at man havde alle Vedkommendes og altsaa ogsaa de mulige Creditorers Samtykke, kan ei vides for Udløbet af et udstedt lovligt Proclama, og Prerogationen vilde saaledes selv under den nysnævnte Forudsætning i Almindelighed ei kunne skee paa den Tid, da den kunde have nogen Interesse for dem som ønskede den.

§. 282.

Fortsættelse — Om den ordinære Skifteforvalters Competence i Forhold til Arvingernes Ret til selv at behandle og dele Boet.

Uagtet Arvingernes egen Deling af et Stervbo ei henhører under Begrebet om Skifte i streng eller egentlig Forstand, jfr. § 273, saa vil det dog være hensigtsmæssigt, at vi her omhandle Betingelserne for Arvingernes Ret til selv at dele Boet mellem sig; thi denne Rets Udøvelse udelukker den ordinære offentlige Skiftebehandling, og saaledes staae Betingelserne for denne

Ret i nær Forbindelse med Læren om den ordinære Skifteforvalters Competence.

Efter L. 5—2—16 in fine er den første Betingelse for at Arvingerne selv kunne dele Boet, at de alle ere myndige. Til de myndige Arvinger blive imidlertid ikke alene at henregne fuldmyndige Mandspersoner og Enker, men ogsaa mindreaarige Mandspersoner, og Piger som have erholdt veniam sexus. Dette var allerede antaget i et Reser. af 27 Septbr. 1748 og en Mængde Cancelliskrivelser, af hvilke de fleste ere anført hos Hansen S. 64, og det er derefter tilkiendegivet ved Instr. af 14 Juni 1800 §. 3 og i Særdeleshed ved Spørtel-Regl. 22 Marts 1814 § 94; jfr. Stampes Erkl. V. S. 69, Jur. Ark. X. S. 153, Ørsteds Hdbg. I. S. 376—77. Værgen for den umyndige Arving kan altsaa ligesaalidet renuncere paa den offentlige Skiftebehandlig som den beskikkede Tilsynsværge for en myndig fraværende Arving, hvorom nedenfor. Ved Siden af Umyndige maa ogsaa sættes offentlige Stiftelser og andre Indretninger, der ere indsatte som Arvinger, naar deres nærværende Bestyrere eller Besiddere ei kan tillægges fri Raadighed over Stiftelsen eller Indretningen, saasom et Lehn, jfr. en kgl. Resol. i Coll. Tid. for 1835 S. 49, eller et Fideicommis, Jur. Tidsk. XXVII. S. 281*). Det gior

*) De store offentlige Stiftelser, der have en særegen overordnet Bestyrelse, der umiddelbart ere beskikket af Kongen, t. Ex. Universitetet eller Soro Academi,

ei noget til Sagen om den umyndige Arvings Successionsret støtter sig paa et Testament eller paa Loven, jfr. Canc. Skr. 11 April 1812. Navnligen kan den Omstændighed, at en Selveierbonde har efter Fr. 13 Mai 1769 oprettet Testament, ingenlunde gjøre offentlig Skiftebehandling unødvendig, saafremt han efterlader sig umyndige Arvinger. Dette var tidligere tilkiendegivet i flere Cancelliskrivelser, saasom af 15 Mai 1819 §. 2, 28 April og 5 Mai 1821, 9 Febr. 1822, 4 Septbr. 1824 og 6 Mai 1826, og nu hedder det i Fr. 22 Novbr. 1837 §. 11: "Testamentet ophæver ikke Nødvendigheden af Skifteholdt, hvor samme ellers efter Lovgivningen er fornødent."

Ere vedkommende Arvinger i Hertugdømmerne eller Udlandet, og myndige efter Hiemstedets Love, maae de ogsaa med Hensyn til Arv i Kongeriget ansees for myndige, jfr. Canc. Skr. 12 Novbr. 1796, 4 Septb. 1819, 28 Juni 1823 og 4 Septbr. 1824. — En i Reskriptsamlingen optagen Bevilling af 3 Mai 1816 viser og, at Cancelliet ad mandatum kan tillade, at en Umyndig ved beskikket

synes dog med Hensyn til Tiltrædelsen af Arv ei at kunne sættes ved Siden af umyndige Arvinger, naar den overordnede Bestyrelse finder, at Stiftelsen helst selv bør overtage Boet som Universalarving eller i Forbindelse med de andre myndige Arvinger. Imidlertid vil Bestyrelsen i Almindelighed finde det raadeligst at overlade Boet til Behandling og Slutning af den ordinære Skifteret.

Tilsynsværge kan foretage privat Arvedeling med de øvrige myndige Arvinger*). Saadanne Bevillinger gives imidlertid kun sjeldent, og sædvanligvis alene i det Øiemed at kunne conservere visse for de Vedkommende vigtige faste Eiendomme; jfr. Stampes Erkl. V. S. 237.

Der frembyde sig iøvrigt flere tildels tvivlsomme Spørgsmaal, om de Baand, der blive paalagte de myndige Arvinger med Hensyn til Raadigheden over deres Arv, kunne giøre offentlig Skiftebehandling nødvendig.

Det forekommer saaledes meget hyppigt, at Forældre ved Dispositioner, der blive confirmerede, bestemme, at deres Livsarvingers Arvelodder skulle indsættes i Overformynderiet og kun Renterne af den indsatte Capital udbetales disse. Naar da tillige Executores Testamenti ere indsatte, som skulle sørge for Testamentets Opfyldelse, har Sagen ingen videre Vanskelighed. Livsarvingerne blive da paa den ene Side ei raadige over Arven, men paa den anden Side kan der dog ei blive at udstæde Skifteact, eller Skiftesalarium at betale til den ordinære Skifteret, thi Skifteholdt var ei ifølge Arvingernes Beskaffenhed nødvendig. Dette er ogsaa udtrykkeligen bekræftet ved Canc. Skr. 16 Jan. og 27 Mai 1819. Dersom der fremdeles i den confirmende Disposition er fastsat, at sædvanlig offentlig Skiftebehandling skal finde Sted, saa bortfalder naturligvis

*) Dog skulde den Umyndiges Midler ligefuldt indsættes i Overformynderiet.

ogsaa al Tvivl, da Dispositionens Indhold ifølge den meddelte Confirmation maa efterkommes. Derimod er det meget tvivlsomt, hvorledes der skal forholdes, naar den Testamentariske Disposition Intet tilkiendegiver om, hvorledes der skal drages Omsorg for, at Livsarvingernes Arvelod skal blive indsat i Overformynderiet. Efter Forholdets Natur synes det nemlig at være medsigende, at de Arvinger, som efter den confirmerede Disposition ei skulde blive raadige over Arven, dog selv skulde kunne skifte, o: skälte og valte med Boet, hvorved de netop komme til at udøve en høist vigtig Raadighed over Arven: og det synes saaledes, at Dispositionen forudsætter, at det Offentlige vilde sørge for Skiftet og Arvens Indsættelse i Overformynderiet. Men derimod lader sig igjen indvende, at det hører til de myndige Livsarvingers fuldkomne Arveret; at de selv kunne skifte, og at denne Ret da ei kan betages dem uden ved en udtrykkelig kongl. Bevilling for Arveladeren*). Overformynderiet maatte da altsaa modtage Arvelodderne efter den Status og Fordeling, som de myndige Arvinger selv havde opgiort, og det synes ei heller aldeles urimeligt, at Testator kan have forudsat,

*) En Canc. Skr. 29 Mai 1819 har endog antaget, at de myndige Børn kunne forrette Skifte efter deres Forældre, uagtet de havde renunceret paa deres hele Arv til Fordel for deres Børn (Arveladerens Børneborn), thi de havde ei derved frafaldet den dem som myndige Arvinger tilkommende Ret til selv at skifte.

at hans Livsarvinger ei vilde forsvige noget af Arven, uagtet han ei vilde lade dem selv i fortsat Besiddelse og Raadighed over samme, og derved see dem udsatte for ved uheldige Conjuncturer at miste den dem efterladte Formue. Dette synes i alt Fald at maatte antages, naar det kun er enkelte af de myndige Livsarvinger, hvis Arvelod saaledes skal indsættes i Overformynderiet; thi dels kan Testator da meget snarere antages at have stolet paa, at de øvrige myndige Arvinger vilde sørge for, at Boet blev rigtigen opgjort, dels er det ubilligt, at de myndige Arvinger, hvem intet Baand er paalagt, skulde undergive sig den offentlige Skiftebehandlings Besvær og Bekostning, fordi det ommeldte Baand var lagt paa en enkelt anden Arvings Arvelod. Dette er ogsaa antaget i Canc. Skrivelse af 29 Juli 1786, og oftere forekommet i den senere Tids Praxis. — Dersom derimod et Testament ved at tillægge Udarvinger eller Fremmede Arv, tillige foreskriver, at Arven skal indsættes i Overformynderiet, saa bortfalder hint fra de myndige Livsarvingers fuldkomne Arveret hentede Argument, og Arvingerne maa tage Arven ganske saaledes som den er dem tildelt ved Testamentet. Det maa altsaa ganske komme an paa hvad der maa antages at være Testators Villie, og naar han da har foreskrevet den ommeldte Indskrænkning for alle eller vel endog blot Hovedarvingernes Vedkommende, saa maa han udentvivl ogsaa antages at have villet, at offentlig

Skiftebehandling skulde finde Sted. Angaaer derimod Indskrænkningen blot enkelte mindre betydelige Arvelodder, tør man vel ei heller her antage, at han har villet undergive sine myndige Arvinger det Ophold og især den ei ubetydelige Bekostning, som den offentlige Skiftebehandling medfører. Jfr. Cancell. Skr. 27 Mai 1819.

Det er fremdeles af Hansen, S. 65, ganske almindeligen antaget, at de myndige Arvinger ei kunne betages deres Ret til selv at overtage og dele Boet derved, at det er dem paalagt at udrede visse Legater eller andre Fordele til Umyndige, hvorfor er paaberaabt Canc. Skr. 22 Aug. 1817, 27 Mai 1819, 5 Jan. 1822 og 2 August 1825, samt Stampes Erklæringer II.*) S. 179—180; men de trende citerede førstnævnte Canc. Skrivelser saavelsom Stampes Erklæringer l. c. synes alle at angaae det Tilfælde, hvor der er en eller flere Hovedarvinger, som skulle udrede et Legat, og hvor altsaa Udredelsen af Legatet ansees som et underordnet Moment i Forhold til Arvingernes Ret, og Canc. Skr. 2 August 1825 forudsætter udentvivl det samme, idet den gaaer ud fra, at der er en egentlig (myndig) Arving ifølge Testamentets Indhold, som det er paalagt at udrede Legatet. Der synes derhos i Sagens Natur og den danske Lovgivnings Bestemmelser at ligge tilstrækkelig Grund til at adskille

*) Ved en Feiltagelse er hos Hansen citeret Stampe 1ste Del.

flere Forhold, som kunne opstaae ved Oprettelsen af Legater til Fordel for umyndige Personer. Det maa nemlig erindres, at den danske Ret ingenlunde har optaget den romerske Rets strenge Adskillelse mellem heres og legatarius. Legatarier kaldes tvertimod ligefrem saavel i Lovgivningen som efter almindelig Talebrug "Arvinger", og det kan derfor næppe antages som almindelige Regel, at det har været Testators Villie, at slige Arvinger skulde have mindre Ret end andre Arvinger til at forlange lovligt Skifte. Man synes snarere at kunne stille imellem følgende Tilfælde:

1) Naar Testamentet gaaer ud paa at tildele een eller flere Personer visse Summer v. res fungibiles. Her kan atter skjelnes:

a) hvor Summen er tillagt de Paagjeldende umiddelbart af Boet. Naar det da ei i Testamentet paa nogen Maade er tilkiendegivet, at Udredelsen af de bortgivne Summer er det underordnede Moment, og de testamentariske eller Intestat-Arvingernes Ret til at erholde det Øvrige det overordnede Moment ved Formuens Fordeling efter Testators Død, og dette ei heller andetstedsfra kan ansees givet, saa synes allerede ei lidet at tale for, at de Personer, som skulle have hine Summer af Boet, til Beskyttelse af deres Arve-Interesse kunne fordre offentligt Skifte. I alt Fald maa dette vistnok antages, naar det omvendte Forhold er tyde-

ligen tilkiendegivet, idet de Personer, til hvem hine Summer ere givne, vel i Grunden ere Legatarier, men det dog sees, at Testator har betragtet dem som sine Arvinger, i det han enten slet ikke har indsat nogen Hovedarving, og dog derhos i Testamentet tilkiendegivet, at han ikke fandt Anledning til at betænke sine Slægtninger eller lovbestemte Arvinger, eller i alt Fald kun indsat en Person til at erholde hvad der maatte blive tilovers, efterat de anførte Summer vare udredede. Her synes det unaturligt, at de, som Testator aabenbart har havt størst Interesse for, skulde blive afhængige af den, der efter den Romerske Rets os fremmede Terminologi blot har Navnet af Hovedarving, derved at han fik Lov til at skalte og valte med Boet; og det forekommer os saaledes temmelig klart, at den som Testator har indsat til som Arving umiddelbart efter ham at nyde en vis Sum, i det forudsatte Tilfælde maa, endskiondt han i Grunden kun er Legatarius, være berettiget til at forlange offentligt Skifte, med mindre i alt Fald der stilles ham Sikkerhed for at han skal erholde Beløbet fuldt udbetalt. Endnu sikkrere synes dette Resultat at blive i de Tilfælde, hvor Boet foreløbigen er taget under Skiftebehandling, og det ved denne har viist sig, at Beholdningen end ikke strækker til at fyldestgiore Legatarierne. Her kunne de myndige egentlige Arvinger ingenlunde fordre sig Boet extraderet, med mindre de i alt Fald ville overtage sig samme med alle de det paa-

hvilende Forpligtelser, derunder indbefattet Udredelsen af Legaterne med deres fulde Beløb. Det er nemlig aabenbart Legatarierne, der her have den egentlige Arveinteresse, de maae til dennes Beskyttelse kunne fordre offentlig Skiftebehandling, og ere nogle af dem umyndige, bør den ex officio finde Sted. Dette er ogsaa antaget i en Overretsdom i Jur. Tidsk. XXVII. S. 281.

b) Anderledes er Forholdet, naar Testator ikke umiddelbart efter sig har bortgivet en saadan bestemt Sum, men kun middelbart har iværksat dette ved at paalægge Arvingen at udrede samme. Her er der aabenbart ikkun paalagt Arvingen en personlig Forpligtelse til Præstationens Udredelse, og Legatarius er henviist til at søge samme af Arvingen personlig, der maaske endog ved Testamentet er givet en lang Tids Henstand med Udredelsen.

2) Naar Testator har bortgivet en vis individuel Gienstand, en fast Eiendom, en rørlig Ting, eller et bestemt navngivet Pengedocument o. s. v. Her kan heller ikke Ret til at fordre Skifte indrømmes Legatarius, men saafremt intet andet i Testamentet er bestemt, bliver Gjenstanden eo ipso ved Dødsfaldet hans Eiendom, hvilken han da, forsaavidt tredie Mands bedre Ret ei kommer i Veien, strax kan vindicere fra den der som Arving har overtaget Boet.'

Men hvad der end antages i de ovennævnte Henseender synes det klart, at Arvingerne, naar de imod Legatariernes Villie selv overtage Boet

uden Skiftebehandling, derved forpligte sig personligen imod disse, ligesom imod Boets egentlige Creditorer, uden Hensyn til om Boet virkelig har været tilstrækkeligt eller ikke, med mindre de i alt Fald maatte være istand til at præstere fuldt Bevis for, baade at de ikke have fundet Mere i Boets Masse end de angive, og at de ikkun have udbetalt virkelig Gield; men Beviset herfor vil ikke let kunne føres undtagen netop ved Skiftebehandling. Det er altsaa næppe tilstrækkeligt, at de myndige egentlige Arvinger kunne giøre det sandsynligt at Boet har været utilstrækkeligt til at afholde Legaternes fulde Beløb. Naar derimod de egentlige Arvinger *forblive i Besiddelse af Boet i Henhold til Testamentet*, idet de ei forlange offentlig Skiftebehandling, og en saadan Begiæring *ei heller fremkommer fra Legatariernes* Side, kan man næppe herpaa alene bygge, at de have paataget sig fuldt at udrede Legaterne, uagtet de kunne giøre det sandsynligt at Boet ei dertil bliver tilstrækkeligt. De maae nemlig kunne overlade det til Legatarierne selv at forlange offentlig Skiftebehandling efter at disse have opfordret dem til fuldt at tilsvare Legaterne, og modtaget deres benegtende Svar.

Den anden Hovedbetingelse for den private Arvedeling er, at de myndige Arvinger ere **nærværende**, L. 5—2—16, hvorved naturligvis det dog ei er udelukket, at naar den fraværende myndige Arving lader

sit Tarv varetage ved en Befuldmægtiget, til hvem han forsaavidt ham vedkommer forlanger Boet overgivet, saa er dette tilstrækkeligt; hvorimod den for den fraværende Arving beskikkede Tilsynsværge, som ovenfor bemærket, ei kan frafalde offentlig Skiftebehandling.

Endelig er det en særegen Forskrift, at naar den Afdøde har været kongelig Oppeborselsbetient, skal den ordinære Skifteforvalter, for at sikkre det Offentliges Tarv, ex officio tage Stervboet under Behandling, og ikke extradere det til Arvingerne, om de end ellers selv kunde overtage Boet til Deling mellem sig, forinden der er aflagt tilbørlig Rigtighed for de kongelige Oppeborsler, eller ogsaa det vedkommende kongelige Collegium dertil har givet sit Samtykke, L. 5—2—84, Kammerrets Ordn. 18 Marts 1720. Cap. II. § 18, Cassеanordning af 8 Juli 1840 § 52.

Naar de foranførte Betingelser ere tilstede og alle de myndige Arvinger ere enige om selv at behandle og dele Boet, har Skifteforvalteren ei at befatte sig med samme, og det skal derhos i det Følgende blive viist, at der ei kan fordres noget fuldstændigt Bevis for, at de Personer, der som myndige Arvinger forlange at blive i Besiddelse af Boet, virkeligen ere de eneste Arvinger; hvorimod det er tilstrækkeligt, at Arvingerne, idet de anmelde Dødsfaldet og erklære, at ingen Behandling af Skifteforvalteren ønskes, navngive sig som den Afdødes eneste og myndige Arvinger.

Det kan fremdeles efter Lovgivningen ikke fordres, at de myndige Arvinger for selv at kunne overtage sig Stervboet skulde tilveiebringe et Samtykke fra den Afdødes Creditorer, og disse kunne end ikke, om de forinden eller samtidigen med Dødsfaldets Anmeldelse, forlange Boet taget under offentlig Behandling, hindre, at Arvingerne selv kunne overtage sig det til Behandling og Deling. Saavel Lovens 5—2—1, 4 og 16 som 5—2—84 og 5—14—31 tilkiendegive, at den offentlige Skiftebehandling forudsætter enten at der ere umyndige eller fraværende Arvinger, eller og at Arvingerne ikke ville befatte sig med Boet; og dertil kommer som et aldeles afgiørende Argument, at efter Lovens 5—2—83 har den Omstændighed, at en Creditor begiærer Betaling af Boet, forinden Arvingerne skifte det imellem sig, og maa den ei nyde, ei anden Følge end at Creditor da kan søge hver Arving for hele Gielden, o: in solidum med de øvrige, og ei alene pro rata parte*), jfr. Jur. Tidsskr. VII. a. S. 150—55, X. a. S. 84, XIX. S. 309. Creditorerne kunne end ikke bringe Boet under Skifterettens Behandling derved, at de paa deres Ansvar ville erklære den Afdøde for at have været fallit; thi naar de myndige Arvinger vedgaae Arv og Gield, og

*) Efter Lovens 5—2—14 skal Gielden vel betales forinden Arven deles, men denne Artikel forudsætter netop, at der i det omhandlede Tilfælde skal skiftes af Øvrigheden.

saaledes efter Loven blive personligen forpligtede til den Afdødes Creditorer, saa finder Insolvents ikke Sted, med mindre de heller ikke af deres egen Formue kunne betale den Afdødes Gjeld, hvilket er et Datum, som ligger uden for det nærværende Spørgsmaal; jfr. Jur. Tidsfr. XXIII. S. 352 ff. — Det er vel noget tvivlsomt, om den nysanførte Regel ogsaa gielder for testamentariske Arvinger, jfr. Jur. Tidsk. loc. cit.; thi Lovens 5—4—16 siger udtrykkeligen "at ingen Gave eller Testament skal fuldbyrdes, førend den Afdødes Gjeld i alle Maader vorder aflagt." Da det nemlig her ei hedder, at Intet bliver at arve efter Testamentet, men at Testamentet ei skal fuldbyrdes, før Gjelden er aflagt, og da det upaatvivleligen netop er en Fuldbyrdelse af Testamentet, at de indsatte Arvinger tage hele Arvemassen til sig, saa synes Ordbetydningen i denne Artikel at gaae ud paa, at Gjelden først skulde betales, forinden Arven efter Testamentet kunde tiltrædes. Men ligesom en saadan Regel ei findes paa nogen Maade antydet i Lovens 5—2—1 til 16, der indeholde Reglerne om Skiftebehandlingen i det Hele, saaledes maa det ogsaa erindres, at Lovens 5—4 ikke tilsteder at indsætte andre til Universalarving end offentlige Stiftelser, i hvilket Tilfælde efter Lovens Befaling offentlig Skifteforvaltning allerede var nødvendig med Hensyn til Arvingens Stilling, og L. 5—4—16 synes herefter alene at kunne gaae ud paa at indskærpe, at Gjelden skal først

betales, og at den ved Testamentet tilsigtede Liberalitet ei kan komme til Anvendelse forinden dette er skeet, hvorimod Lovgiveren ikke hermed har villet foreskrive en særegen Regel om de myndige Arvingers Ret til at overtage Boet; jfr. Ørsteds Haandbog VI. S. 636 ff., Hansen S. 278—283, og en Skiftedecision af 19 Mai 1841 i Jur. Ugeskrift II. S. 828 ff. Et Rescr. af 7 Octbr. 1757, hvormed kan sammenholdes Stampes Erkl. I. S. 322, og Canc. Skr. 30 Juni 1832 indeholder ogsaa udtrykkeligen, at naar alle Arvinger ere myndige og tilstede, hvad enten de ere heredes ex testamento eller ab intestato, bør Øvrigheden efter L. 5—2—16 ikke befatte sig med Skiftet, ligesom endelig ogsaa Fdr. 8 April 1768 tydeligen synes at forudsætte, at testamentariske Arvinger selv paa egen Haand kunne overtage Boet.

Hansen antager fremdeles, at om Skifteforvalteren end har overtaget Stervboet, have de myndige Arvinger Ret til, uanseet de allerede anmeldte Creditorers Protest, igien at fordre samme extraderet til dem, og det ikke blot hvor Skifteretten blot foreløbigen har taget Boet under Varetægt, indtil alle myndige Arvinger kunde komme tilstede — ved hvilken foreløbige Overtagelse Retsforholdet mellem Arvingerne og Creditorerne med Føie maa anseés uforandret, jfr. den ovenciterede Skiftedecision af 19 Mai 1841 — men ogsaa hvor Skifteforvalteren definitivt har taget Boet under Behandling og navnligen har udstædt Proclama

i samme. Det antages nemlig, at selv de Creditorer, som have anmeldt deres Fordringer efter Proclamaet, lige indtil Boets Slutning maae finde sig i, at det bliver extraderet til de myndige Arvinger, og de henviste til at søge deres Fyldestgiørelse hos disse, jfr. Hansens Skifteret S. 283 til 288. Da L. 5—14—30, Frd. 4 Marts 1690 og Fr. 19 August 1735 have givet Arvingerne Ret, indtil Aar og Dag efterat Proclama er publiceret, at bestemme sig om de ville overtage Boet og tilsvare den samme paahvilende Gjeld*), og da dette beneficium deliberandi ei kan ansees ophævet ved Fr. 8 April 1768, der giver dem det større beneficium inventarii, naar de overlade hele Boets Behandling og Slutning til Skifteretten, saa skionne vi ei heller rettere end at Arvingerne indtil den ovennævnte ved Fr. 19 August 1735 foreskrevne Tidsfrist af Aar og Dag kunne fordre sig Boet extraderet**), med mindre de ved at overgive

*) Dersom de anmeldte Creditorer imidlertid fordre Betaling inden Arvingerne overtage Boet og dele det imellem sig og ei erholde denne, blive Arvingerne efter L. 5—2—83 solidarisk ansvarlige for Gielden.

**) Pl. 14 Octbr. 1823, der betinger et Opbuds- eller Fallitboes Extradition til Opbudsmanden eller Fallenten af de anmeldte Creditorers Samtykke, kan ei med Foie paaberaabes herimod, thi Opbudet eller Fallitten gaaer ud paa, at Creditorerne skulle melde sig for at erholde Fyldestgiørelse af Boet, og Reg-

Boet til Skifterettens Behandling enten udtrykkeligen eller stiltiende*) have tilkjendegivet at de frafaldt deres beneficium deliberandi. Men efter Udløbet af denne Tidsfrist (o: Aar og Dag) synes Arvingerne ei at have nogen Hiemmel til at fordre Skiftebehandlingen standset, og Crediterne satte i den Nødvendighed, efter at være henholdte med at søge deres Fordringer fyldestgjorte ved Søgsmaal mod Arvingerne, at begynde forfra med Sags Anlæg imod disse, hvorved de udsættes for en endnu længere Udsættelse med at erholde deres Krav afgiort, end den der er hiemlet ved de anførte Anordninger om Arvingernes beneficium deliberandi; jfr. Canc. Skrivelse af 4 Juni 1839 (Col. Tid. S. 548—549). Denne Cancelliskrivelse synes endog at gaae endnu videre, idet den kunde synes at forudsætte, at naar de myndige Arvinger engang have overgivet Boet til Skifterettens Behandling, kunne de ei fordre det extraderet til deres Raadighed, uden med de anmeldte Crediterers Samtykke. Collegiet har nemlig i denne Skrivelse antaget, at naar den først afdøde Ægtefælles Bo engang er overgivet til Skifterettens Behandling, og den længstlevende Ægtefælle

lerne om Arvingernes beneficium deliberandi ere her aldeles uanvendelige.

*) Hvorvidt Arvingerne ved at overgive Boet til Skifterettens Behandling stiltiende have frafaldet beneficium deliberandi, er naturligvis et factisk Spørgsmaal, der maa afgiores efter de almindelige Regler om hvad der udfordres til et stiltiende Samtykke.

da senere erhverver Bevilling til at sidde i uskiftet Bo, kan denne ei fordre sig Boet extraderet, uden Samtykke af de Creditorer, som have mødt under Skiftet. Dersom der da her var en fuldkommen Analogi mellem den længstlevende Ægtefælle, som senere erhverver Bevilling til at sidde i uskiftet Bo, og en Afdøds myndige Arvinger, som senere fordre sig Boet extraderet, saa havde Cancelliet vistnok ogsaa vedkjendt sig den Sætning, at de myndige Arvinger ei kunde fordre Extradition af det til Skiftebehandling overgivne Bo, uden med de anmeldte Creditorers Samtykke. Men en saadan Analogi skjønnes ei at være tilstede; thi Lovgivningen har ei indrømmet den længstlevende Ægtefælle et saadant beneficium deliberandi i Henseende til at overtage Boet efter dertil erhvervet Bevilling til at hensidde i uskiftet Bo, som L. 5—14—30, Fr. af 4 Marts 1690 og Fr. 19 Aug. 1735 indrømme de myndige Arvinger med Hensyn til at vedgaae Arv og Gjeld efter den afdøde Arvelader.

B. Extraordinære Skifteforvaltere.

§ 283.

a) Skiftecommissarier. b) Executores Testamenti. c) Samfrænder.

a) Skiftecommissarier. Idet vi her ved extraordinære Skifteforvaltere forstaae saadanne, som ere

autoriserede til at forestaae et enkelt Skifte, blive her først at nævne: Skiftecommissarier, der efter det almindelige Begreb om Commissarier, hvorom vi maa henvise til Processens almindelige Del, jfr. Hansens Proces I. S. 83—89, kunne være enten befalede eller bevilgede Skiftecommissarier. Den første Art Commissarier vil imidlertid ei let forekomme, uden hvor det Offentlige har en ganske særegen Interesse i Henseende til Skiftets Behandling, eller Skiftebehandlingen fratages den ordinære Skifteret formedelst Skiftets Trainering, hvortil Cancelliet er bemyndiget ved en kongl. Resol. af 7 April 1824 (Coll. Td. S. 239). Commissarier bevilges derimod næsten altid i Stervboer, naar de i Boet Interesserede eller vel endog kun Pluraliteten deri ere enige*). Imidlertid tilkommer den ordinære Skifteforvalter fuldt Salarium, naar der ere umyndige Arvinger, jfr. Fordn. 5 April

*) De i Lovens 1—5—23 sammenholdt med L. 5—2—68 omhandlede Commissarier skulde udentvivl alene paakjende de ved private Arvedelinger mellem de myndige Arvinger opstaaede Tvistigheder, jfr. Hansen S. 58—59. Pl. 20 Octb. 1740 og Resc. af 14 Novb. f. A. § 7, hvorom handles i Læren om Commissarier i Almindelighed, skulde ogsaa være anvendelige paa Skiftecommissarier; men disse Forskrifter iagttages ei i Praxis. Af Stampes Erklæringer, jfr. til Er. I. S. 6, sees, at paa hans Tid vare Skiftecommissarier hyppige, saavelsom Contracommissarier til Paakjendelse af Enkeltes Fordringer. Disse ere imidlertid gaaede af Brug.

1754 § 2. De forøgede Omkostninger ved Behandlingen af Commissarier synes de, som fremkalde slig Behandling, efter de almindelige Regler om Udredelsen af slige Omkostninger at burde betale, naar de andre Vedkommende derom giøre betimelig Paastand. Efter nysnævnte Resolution skulde extraordinære Skiftecommissarier iøvrigt ei bevilges i Concursboer, uden hvor særdeles Omstændigheder godtgjorde, at dette stemmede med de fornemste Creditorers Interesse, og der var hengaaet en Tid af 14 Dage efter Boets Overtagelse af den ordinære Skifteret, for at Creditorerne kunde finde Leilighed til at erklære sig herover, jfr. Canc. Skr. af 24 Febr. 1817; men dette iagttages dog ikke heller strængt i Praxis*).

b) *Executores testamenti*, som Skifteforvaltningen ved Testament ønskes overdraget, kunne alene ansees som virkelige offentlige Skifteforvaltere, naar der ved en kongelig Bevilling i Henhold til Testamentet — der iøvrigt kan ligge i selve Testamentets Confirmation — er overdraget dem Skifte-jurisdiction. Disse ere da i Gierningen og benævnes ogsaa ofte tillige Skiftecommissarier; de be-

*) Om de Opbudsmænd, der omhandles i Lovens 5—14—42, Frd. 18 Novbr. 1757 og Frd. af 25 Januar 1805 § 20 — jfr. dog Fr. 15 Jan. 1771 § 15 og Reser. af 16 Febr. 1825 — og som dels ere private Befuldmægtigede dels have en offentlig Autorisation, bliver at tale nedenfor ved Læren om Opbud.

vilges almindeligen altid, selv hvor der ere umyndige Arvinger, med mindre ganske særegne Omstændigheder skulde tale mod de i Testamentet foreslaaede Personer. Executores testamenti uden bevilget Jurisdiction ere blot en Art Befuldmægtigede, som vel kunne behandle Boet og foretage Arvedelingen, saalænge ingen Retstrætte opstaaer under dette Skifte, men ingenlunde kunne med Retsvirkning afgiøre Tvistigheder imellem Arvinger eller Creditorer, hvorimod til slig Afgiørelse enten den ordinære Skifteret maa tilkaldes, eller Commissarier bevirkes udnævnte, jfr. Fr. 29 April 1785 § 2 og Sportelregl. 22 Marts 1814 § 91*)

c) Samfrænder vare efter Loven kun Beslægtede, der brugtes som Mæglere eller vel endog blot som Vidner i visse især Arveretten vedkommende Familieanliggender, jfr. L. 3—12—1, 5—2—19, 61, 65 og 68; og da der ei senere ved den almindelige Lovgivning er indrømmet Samfrænderne nogen Myndighed til at holde Skifte, saa kan denne kun hidledes fra en særdeles kongelig Bevilling, som overdrager dem samme. En slig Bevilling til i sin Tid at skifte med Samfrænder meddeles nu den længstlevende Ægtefælle i For-

*) Den, der har erholdt facultas testandi, har dog ei dermed faaet Myndighed til at overdrage de af ham indsatte Executores testamenti Jurisdiction, jfr. Stampes Erkl. VI. S. 324, Fr. 29 April 1785 § 4, Canc. Skr. 8 Novb. 1803.

bindelse med Bevillingen til at hensidde i uskiftet Bo med de fælles Børn, jfr. Jur. A. XXX. S. 111 og Nyt jur. A. VIII. S. 139—140; og dette er nu blevet til det eneste Tilfælde, hvori det omhandlede Institut kommer til praktisk Anvendelse, da Benyttelsen af de i Loven selv omhandlede Samfrænder er gaaet af Brug. Forordningen af 28 August 1817 § 1 indeholder fremdeles de nærmere Regler for disse Mænds Udnævnelse af Øvrigheden. Den længstlevende Ægtefælle, som vil benytte sin Bevilling til at skifte med Samfrænder, har at henvende sig til den Øvrighed, hvem det tilfalder at beskikke Værger, altsaa naar den hører under en patrimoniel Skifteforvalters Jurisdiktion til denne, jfr. Canc. Skr. 14 Decbr. 1816, med Begjæring om at faae udnævnt de Mænd, som skulle forrette Samfrændeskiftet; dog kan den efterlevende Ægtefælle foreslaae de Mænd, som han eller hun ønsker beskikkede til Samfrænder, uden derved at være bunden til sine Paarørende, jfr. H. Rets Dom af 14 April 1812. Øvrigheden har dog ved Udnævnelsen at paasee, at de Mænd, som den, uden eller efter Forslag, udnævner, har fornøden Dygtighed til Forretningens Udførelse og ere af uplettet Redelighed.

Anden Afdeling.

Om Gjenstanden for Skiftebehandling.

§. 284.

Om Stervboer som Gjenstand for Skiftebehandling.

Det er ovenfor ved Læren om de ordinære Skifteforvalteres Competence bemærket, at et Stervbo hører under Skifterettens Behandling, naar der i samme ere umyndige, fraværende, eller ingen Arvinger, saa og naar den Afdøde har været kongelig Oppebørselsbetjent. Uden for det sidstnævnte Tilfælde hører altsaa et Stervbo ei under offentlig Skiftebehandling, naar der kun ere myndige og nærværende Arvinger, og disse selv ville overtage Boet, jfr. §. 282. Det maa imidlertid herved erindres, at naar et Dødsfald bliver anmeldt for Skifteretten, fordres der ei positive Data, der tilkjendegive, at umyndige eller fraværende Arvinger ere forhaanden, for at Skifteforvalteren skal tage Boet under Skiftebehandling; han skal tvertimod i Almindelighed strax ex officio overtage Stervboet ved en Forseglings- eller Registrerings-forretning, naar der ei er tilstrækkelig Grund til at

antage, at der blot ere myndige og nærværende Arvinger, og at disse ville overtage Boet. Men paa den anden Side er det ovenfor bemærket at være tilstrækkeligt, at de Paagjeldende. ved at anmelde Dødsfaldet for Skifteretten, udtrykkelig erklære sig for at være de eneste og derhos myndige Arvinger, samt at de som saadanne ville overtage sig Stervboet uden Skiftebehandling, dette dog igjen kun under Forudsætning af, at der ikke i nogen af de angivne Arvingers Status, navnligen som ugifte Fruentimmer, ligger en Præsumtion for, at de ere umyndige; thi er dette Tilfældet maa der tilveiebringes et positivt Beviis for, at de ved meddelt særdeles Bevilling ere blevne myndige. Naar fremdeles en Curators Samtykke er fornøden for at gjøre Arvingens Villieserklæring fuldgyldig, maa han naturligvis ogsaa udtrykkeligen ratihabere denne Arvings Erklæring. Det træffer sig iøvrigt ofte, at en myndig Arving for Tiden er fraværende, medens de andre myndige Arvinger derhos erklære, at ville tilveiebringe hans Samtykke til at de fælleds overtage sig Boet, eller at en mindreaarig Mandsperson, eller et Fruentimmer som har veniam sexus, erklærer, at han eller hun som myndig Arving vil tiltræde Boet, men derhos begjærer Tid til at erholde en Curator beskikket, for at han kan ratihabere denne deres Erklæring, eller endeligen at Skiftebehandlingen begjæres udsat fordi den umyndige Arving vil søge og venter at erholde Myndighedsbevilling, eller og inden kort Tid opnaaer Myndigheds-

alderen. Der synes her at være Grund til at skjelne mellem de Tilfælde, i hvilke det er givet, at Arvingerne ere myndige, men En af disse ere fraværende eller der mangler en Curators Beskikkelse, og de Tilfælde, hvor nogen af Arvingerne er umyndig paa den Tid Dødsfaldet indtræder. I første Tilfælde er nemlig Hovedbetingelsen for Boets Overtagelse af Arvingerne o: at de ere myndige, tilstede, og der er Grund til at antage, at den øieblikkelige Hindring for Overtagelsen vil blive hævet, idet de Tilstedeværendes og den Mindreaariges egen Erklæring, at de ville overtage Boet, lade antage, at ogsaa den Fraværende saavelsom den Mindreaariges Curator ville erklære sig for Boets Overtagelse af samtlige Arvinger. Skifteforvalteren synes da uden Ansvar for sig, en kort Tid at kunne lade det beroe med at tage Boet under Behandling, jfr. L. 5—2—2, som taler noget for, at Skifteforvalteren i slige Tilfælde uden Ansvar for sig kunde lade det beroe med Forseglingsforretningen indtil den 30te Dag efter Dødsfaldet. Dersom derimod nogen af Arvingerne er umyndig paa den Tid da Dødsfaldet indtræffer, saa er Hovedbetingelsen for Boets Antagelse af Skifteretten i Øieblikket tilstede; det er altid uvist, om den senere bliver hævet, og det er da paa Skifterettens eget Ansvar, at Skiftebehandlingen opsættes. Iøvrigt maa Skifteforvalteren vel altid, naar der ved Dødsfaldets Indtrædelse har været lovlig Grund til at tage Boet under offentlig Skiftebehand-

ling, kunne fordre, at der betales Recognition efter Sportelreglem. af 22 Marts 1814 §. 92, uagtet Boet senere findes at kunne forblive hos Arvingerne, jfr. Canc. Skr. 10 Juli og 27 Decbr. 1823 og 25 Jan. 1825; men ligesom der i Kjøbenhavn i saadanne Tilfælde ei fordres en slig Recognition, maa denne i ethvert Fald efter nysnævnte Bestemmelse i Sportelreglem. kun ansættes til et forholdsvis ringe Beløb, idet Skifteforvalteren alene har havt den ringe Ulejlighed, at bevilge Udsættelsen med Forseglingsforretningen og at afgjøre, om den Grund, som oprindeligen gav Anledning til offentlig Skiftebehandling, senere er hævet*).

Uagtet det i Almindelighed er foreskrevet, at en kgl. Oppebørselsbetjents Stervbo skal tages under offentlig Skiftebehandling, maa det dog staae i de myndige og tilstedeværende Arvingers Magt at undgaae al Skiftebehandling, naar de strax skaffe Bevis for, at det Offentlige for den Afdødes Oppebørers Vedkommende er tilfredsstillet.

Hansen har antaget, at en særegen Art af Skifte finder Sted, naar det Fælledskab skal opløses, som efter L. 5—2—69 opstaaer derved, at den efterlevende Ægte-

*) Hansen omhandler her det Spørgsmaal, hvorvidt Skiftebehandlingen kan blive at indskrænke til at tildele de umyndige eller fraværende Arvinger deres Arvelodder, men denne Gjenstand hører til den følgende Lære om selve Skiftebehandlingens Udførelse.

fælle indgaaer nyt Ægteskab uden forud at have skiftet med den forstafdøde Ægtefælles Arvinger — et Tilfælde, som iøvrigt nu ifølge Bestemmelserne i Frd. 23 August 1793 § 4 og 30 April 1824 § 9 sjeldent kan indtræffe *). Men det forekommer os, at der her kun vil finde et almindeligt Stervboskifte Sted, idet den forstafdøde Ægtefælles Arvinger ei kunne have tabt deres Ret til at fordre Skifte efter denne, fordi den Efterlevende ulovligen har indgaaet andet Ægteskab, førinden Skifte er holdt; og dette senere afholdte Skifte taber nu neppe sin Character som Stervboskifte derved, at det kan blive nødvendigt, under Delingen at indbrage, hvad den ny Ægtefælle har indført i Fællesskabet; jfr. iøvrigt Hansen S. 92—93.

§ 285.

Fortsættelse. — Om de Tilfælde, hvor Stervboskifte undtagelsesvis ikke skal finde Sted, uagtet der er umyndige Arvinger.

Den vigtigste af de herhen hørende Undtagelser forekommer, naar den længstlevende Ægtefælle erholder kongelig Bevilling til at

*) Det er imidlertid dog forekommet, at den Paagjeldende i Udlandet har indgaaet nyt Ægteskab uden at skifte med sin afdøde Ægtefælles Arvinger.

henſidde i uſkiftet Bo med ſine umyndige Børn. Denne Bevilling gaaer ud paa en Fortſættelſe af det hidtilværende ved Ægteſkabet ſtiftede Formuefælledsſkab, ſaaledes at det nu ſkal vedblive mellem den Længſtlevende og ſammes umyndige Børn, og derfor har den hele Lære om diſſe Bevillingers Erhvervelſe og deres Virkning d. e. det Retsforhold der ifølge ſamme opſtaaer ſaavel imellem den Længſtlevende og dennes Børn, ſom i Forhold til tredie Mand, udentvivl ſin rette Plads i Familieretten. Det maa imidlertid herved erindres, at ligeſom Bevillingen til at ſidde i uſkiftet Bo tillige gaaer ud paa, at *det Stervboſkifte* efter den Førſtafdøde, ſom ellers ſkulde være afholdt, *bliver udſat*, ſaaledes fremkalder omvendt Fælledsſkabets Ophør, idet Bevillingen træder ud af Kraft, en Skiftebehandling efter den Førſtafdøde; og der er ſaaledes her Anledning til kortelig at fremſtille Betingelſerne, under hvilke bemeldte Bevillinger medføre Skiftets Opſættelſe, og under hvilke de træde ud af Kraft, ſaa at Skiftebehandling ſkal finde Sted.

For at Bevilling til at ſidde i uſkiftet Bo ſkal meddeles den længſtlevende Ægtefælle, fordres først *med Hensyn til vedkommende Arvingers Natur*, at den afdøde Ægtefælle og den Længſtlevende *have fælleds umyndige Børn eller Børnebørn*, Frd. 23 Mai 1800 § 14, Pl. 12 Auguſt ſ. A. Findes der foruden de fælleds umyndige Børn *myndige Arvinger*, maa diſſe give deres Samtykke

til at den Længstlevende hensidder i uskiftet Bo, og Fortsættelsen af Formuesfælledsskabet kan altsaa ei finde Sted dersom en slig myndig Arving ei kan give Samtykke, enten fordi han er fraværende, eller hans Bo er under Fallitbehandling eller af anden Grund, jfr. Canc. Skr. 9 Sept. 1820 og Jur. Tidsskr. V. a. S 174; see dog med Hensyn til Fraværende C. Skr. 10 Juli 1823 og 27 Novbr. 1832. Ere der foruden de fælleds Børn umyndige Særkuldsbørn paa den Afdødes Side, kan Bevillingen meddeles af Overøvrigheden naar vedkommende Værge deri samtykker og en Status over Boets Forfatning til Efterretning optages, Frd. 23 Marts 1827 § 19 Litr. f., Resol. 3 September 1830; see om dennes Betydning Bibl. f. dansk Lovkdgh. I. S. 33 ff. og Ørsteds Hndb. IV. S. 603—5.

Naar derimod Formuefælledsskabet skal fortsættes med umyndige Børneborn*), skal Bevillingen

*) Er Bevillingen allerede meddelt Ægtefællen i levende Live, maa den imidlertid ogsaa gjelde for det Tilfælde, at der ved den Enes Død kun findes umyndige Børneborn, Canc. Skr. 19 Marts 1785, 10 Februar 1787, 27 Februar 1830, Ørsteds Haandb. IV. S. 606. Endnu kan her bemærkes, at Hansen l. c. S. 70 antager, at hvis der paa den Længstlevendes Side ere Særkuldbørn, maa Bevillingen søges i Cancelliet. Men herved maa erindres, at da den Længstlevendes Særkuldborn, saalænge denne selv lever, ikke have nogen Del i det omspurgte Bo, saa ved-

endnu søges i Cancelliet, see Canc. Skr. 6 April 1820, undtagen i Vestindien, hvor den kan meddeles af Regjeringen, Reskr. 10 Mai 1837 (C. T. S. 484). Naar det er en Enke, som begjærer at sidde i uskiftet Bo, skal det med Attest fra Præsten eller andre paalidelige Mænd godtgjøres, at hun er en skikkelig og huslig Qvinde, saa at det ei med Grund kan formodes, at hun vil forode Formuen, Instr. 14 Juni 1800 § 3. Derimod fordres ei saadan Attest naar Enkemanden eller begge Ægtefæller i levende Live i Forening søge om Bevillingen, Canc. Skr. 9 Febr. 1811.

Et endnu herhen hørende Spørgsmaal staaer endeligen i saa nær Forbindelse med de egentlige Skifteforhold, at det her bliver noget udførligere at omhandle, om nemlig det fælleds Bo's Creditorer, naar den Længstlevende ei strax betaler dem eller stiller Sikkerhed for Betalingen til Forfaldstid, kunne fordre Boet taget under Skiftebehandling, uanseet den meddelte Bevilling til at sidde i uskiftet Bo med de fælleds umyndige Børn. Dersom Manden her er den længstlevende, forbliver Boet som hidtil under hans Værgemaal og hefter som hidtil for den omhandlede Gjeld; Crediterne beholde fremdeles den samme personlige Debiter, og der er altsaa ingensomhelst Retsgrund,

kommer det hele Forhold slet ikke dem; jfr. Canc. Skr. 16 April 1814.

hvorfor de skulde kunne fordre en anden Fremgangsmaade anvendt til Fyldestgjørelse af deres Fordringer end den, de forhen havde, nemlig at hænde Dom over deres Debitor og gjøre Indførsel i hans Gods. Dersom det derimod er den efterlevende Enke, som erholder Bevilling til at sidde i uskiftet Bo, er Sagen vistnok mere tvivlsom, og en Overretsdom, indført i Jur. Tidsskr. VI. a. S. 46 ff., har antaget, at Creditorerne kunne fordre Skifte. L. 5—2—14, der i denne Dom er paaberaabt til Styrke for dette Resultat, kan imidlertid ei være noget afgjørende Argument; thi vel hedder det her, at først, førend Nogen arve kan, skal al den bortskyldige Gjeld betales af det fælleds Bo, men Artiklen handler derhos kun om de Tilfælde, "naar skiftes skal," og det er netop her Spørgsmaalet, om der efter Creditorernes Begjering skal skiftes, uanseet den Bevilling til at sidde i uskiftet Bo, der er meddelt den længstlevende Ægtefælle*). Vigtigere er derimod det Argument, at Creditorerne erholde en ny personlig Debitor, nemlig den efterlevende Enke, istedetfor den afdøde Mand, hvilket synes saameget mindre

*) Paa den anden Side kan man ei heller paaberaabe Indholdet af den meddelte Bevilling, hvorefter den længstlevende skal have Ret til at sidde i uskiftet Bo, imod Creditorerne, thi Bevillingen gaaer blot ud paa at suspendere den Nødvendighed af Skiftehold, som laa deri, at der som forudsat ere umyndige Arvinger.

at kunne paalægges dem, som Bevillingen gaaer ud paa, at den længstlevende Enke skal kunne disponere over Boet til Børnenes Bedste, altsaa og, om fornødent gjøres, kunne forbruge Boets Activer i dette Øiemed; hertil kommer, at Creditorerne alene faae den længstlevende Enke, d: deres ny personlige Debitur, at holde sig til, hvilket er noget andet end at de efter Loven skulle tage alle de myndige Arvinger, om end pro rata parte, til deres personlige Debitorer istedetfor den afdøde Arvelader. Det synes imidlertid dog at være den rigtigere Anskuelse, at den Overgang af hele Boet til den efterlevende Enke, som Bevillingen til at sidde i uskiftet Bo hjemler, bør ansees analog med Boets Overgang til een myndig Inteſtatarving, hvori Creditorerne efter Loven maae finde sig. Da det derhos er Bevillingens nærmeste Grund, at den Længstlevende skal kunne conservere Boet for sig og de umyndige Arvinger, saa kan denne Analogi ei svækkes ved den blotte Mulighed, at den Længstlevende kan see sig nødsaget til at fortære Boets Substants, for derved, saalænge tilstrække kan, at skaffe Børnene Underhold og Opdragelse, og det saameget mindre, som den Længstlevende bliver personligen forpligtet imod Creditorerne, der kunne benytte ethvert lovligt Tvangsmiddel, endog personlig Arrest, imod den Længstlevende, som deres ny Debitor. I Forbindelse hermed bør det da og komme i nogen Betragtning, at det efte vilde være haardt og ødelæggende,

og saaledes ganske stridende mod den kongelige Bevillings Diemed, at den efterlevende Enke strax ved Dødsfaldet skulde nødes til at skifte, uagtet hun vilde overtage sig at betale Enhver Sit til rette Forfaldstid; jfr. ogsaa Frd. 11 Septbr. 1839 §. 7.

Dersom det efter alt det Anførte maa antages, at Crediterne maa finde sig i at tage den længstlevende Enke, der har erholdt Bevilling til at sidde i uskiftet Bo, som deres Debitor, saa kan det neppe gjøre nogen Forandring heri, at der har været givet den afdøde Mand en særdeles lang Henstand med Gjældens Betaling, og en saadan Creditor kan navnligen neppe opsige Enken en slig Fordring med sædvanlig Frist; thi det skjønnes ei, at hin Omstændighed indeholder nogen tilstrækkelig Grund til at Crediterne, der i det Hele skulle lade deres Fordringer gaae over paa den i uskiftet Bo hensiddende Ægtefælle, ei skulde lade en saadan Fordring gaae over paa deres ny Debitor, saaledes som den ved Dødsfaldet er beskaffen. Jfr. iøvrigt Jur. Tidsskr. VII. a. S. 144 ff., XXIII. S. 361 ff.

Bevillingen til at sidde i uskiftet Bo træder ud af Kraft, og der bliver altsaa at holde Skifte efter den forstafdøde Ægtefælle: 1) naar den Længstlevende indgaaer nyt Ægteskab, L. 5—2—13 og Frd. 30 April 1824 § 9. Dersom den der sidder i uskiftet Bo gjør Opbud, kommer hele det fælleds Bo naturligvis derved under Skiftebehandling, men naar Boet igjen

bliver extraderet til den Længstlevende, kan Bevillingen atter træde i Kraft, Canc. Skr. 18 Mai 1819. 2) Naar nogen af de umyndige Børn blive myndige og forlange Skifte, eller nogen af de myndige Arvinger, som maa ansees kun indtil videre at have givet Samtykke til Formuefællesskabets Fortsættelse, tilbagekalder dette Samtykke og fordrer Skifte. Dersom den myndige Arving derimod har givet endeligt Samtykke til Fællesskabets Fortsættelse, kan dette ikke ensidigen tilbagekaldes, og Samtykket maa ansees som definitivt, naar det er givet ubetinget ved Bevillingens Meddelelse, jfr. Jur. Ark. XXVI. S. 58, Ørsteds Haandbog IV. S. 218, Note*). Ei heller ophører den Efterlevendes Ret til at sidde i usskiftet Bo derved, at nogen af den Afdødes Børn senere dør, Canc. Skr. 22 Juli 1817 og 26 April 1823. 3) Naar vedkommende Overformynder eller Øvrighed paa Grund af den Længstlevendes slette Husholdning bevirker Bevillingens Tilbagekaldelse, jfr. Reser. 30 Septbr. 1740, 20 August 1756, Canc. Pr. 3 Marts 1787, 8 Mai 1824*).

En anden ikke uvigtig Undtagelse fra de almindelige Regler om Stervboskiftes Nødvendighed er skeet ved Frd. 21 Juni 1799 § 1, der indrømmer Husmænd og Inderster af Landalmuen en almindelig Ret til, at den Længstlevende maa hensidde i

*) Jfr. i det Hele Hansen S. 69—79.

uskiftet Bo med de umyndige Børn, saalænge den forbliver i Enkestand. Ogsaa denne Gjenstand hører til den specielle Familieret, og vi skulle derfor her indskrænke os til at bemærke: a) At denne Ret til at sidde i uskiftet Bo vel alene ved den citerede Frd. er givet Husmænd eller Inderster af Landalmuen, men at den dog ei derved er indskrænket til dem, hvis fornemste Næringsvei er Jordbrug eller Haandværksarbeide for Landalmuen, naar de dog kunne henregnes til den nævnte Classe af Landboere, i hvilken Henseende man har fulgt en temmelig liberal Fortolkning, jfr. Hansen S. 79—80. b) At uagtet Forordningens Udtryk gjøre det noget tvivlsomt, maa man dog antage, at den ei betager de myndige Børn deres i Loven grundede Ret til at fordre Skifte efter den Afdøde, jfr. Hansen S. 80—81. c) At naar en Husmand eller Inderste anmelder sin Ægtefælles Dødsfald, maa han udentvivl ansees at reclamere det omhandlede beneficium for sig, saalænge han ei udtrykkeligen begjærer Skifte, jfr. Hansen S. 82—84; og d) At den i Frd. 21 Juni 1799 begrundede Befrielse for at holde Skifte vel ophører derved, at den Efterlevende indgaaer nyt Ægteskab; men Skifteforvalteren skal dog i Almindelighed blot registrere Boet og lade det taxere, hvorefter han har at beregne Børnenes Arv, og for denne give dem Udlæg i Huset og Indboet med den Erklæring, at samme antages som Pant og Sikkerhed for de deri udlagte Børnepenge. Lodsedlerne blive da

at tinglæse for et meget moderat Gebyhr. Forauctionering skal kun finde Sted naar det af den Efterlevende udtrykkeligen begjæres, Frd. 21 Juni 1799 § 2 og Sportelreglm. 22 Marts 1814 § 67*).

Det kan ogsaa her mærkes, at det med Hensyn til Fattiglemmer var Praxis paa mange Steder, at naar Fattigvæsenet anmeldte Dødsfaldet med den Bemærkning, at den Afdøde enten Intet havde efterladt sig, eller kun Ubetydeligt som tilfaldt Fattigvæsenet, saa befattede Skifteforvalteren sig ei med Boet, om der end vare umyndige Arvinger. Nu bestemmer Canc. Circ. 5 Febr. 1828, at et Fattiglems Efterladenskab kan uden Skiftebehandling overtages af vedkommende Bestyrelse af Fattigvæsenet, som ikkun har at afgive til Behandling hvad Overskud, der muligen bliver, efterat Bekostningerne paa den Afdødes Forsørgelse ere refunderede Fattigvæsenet. Dog skal der altid ogsaa om slige Dødsfald gjøres Anmeldelse til Skifteretten efter Frd. 12 September

*) En kgl. Resol. af 21 Juli 1808, bekjendtgjort ved Canc. Skr. af 30 s. M., give de i Reikiavig bosatte fattige Haandværkere et lignende Beneficium til at hensidde i uskiftet Bo. Derimod maa Reser. 26 Febr. 1698, som indrømmede en vis Indulgents med at lade Fædre i Kjøbenhavn hensidde i uskiftet Bo, være bortfalden ifølge den senere Lovgivnings Forskrifter om den dertil fornødne Bevilling.

1792 § 8, og der maa ei kastes Jord paa Liget uden den almindelige Attest om denne Anmeldelse.

§ 286.

Om Opbudsboer og Fallitboer, som Gjenstande for Skiftebehandling.

Lovgivningen har fremdeles i tvende Tilfælde udtrykkeligen henlagt Behandlingen og Delingen af en Formuemasse under Skifteretten. Det første Tilfælde finder Sted, naar en Mand selv overgiver sit Bo til Deling mellem sine Creditorer, medens det endnu er antageligt, at der kan skee dem fyldest af samme, o: et Opbudsbo, hvorved han kan vinde visse Fordele for sig, jfr. L. 5—14—40. Den nærmere Udvikling af dette Begreb vil forekomme ved Fremstillingen af Opbudsboers Behandling. Dog kan det allerede her erindres, dels at det meget ofte indtræffer, at den som et Opbudsbo til Skiftebehandling opgivne Masse dog til Slutning ingenlunde findes tilstrækkelig til Creditorernes Fyldestgjørelse og altsaa i Gjerningen er et Fallitbo, hvorfor den daglige Sprogbrug ei heller nøie skjelner mellem Opbuds- og Falliterklæringer, dels at et Opbudsboes Behandling ved selvvalgte Opbudsmænd, som endnu kan komme til Anvendelse paa de fleste Steder i Riget, kun tildels har

Characteren af en offentlig Skifteforretning. Det andet af de nysnævnte Tilfælde, i hvilke en Formuemasse efter Lovgivningens udtrykkelige Bestemmelse kommer under offentlig Skiftebehandling, forekommer, naar en Debitors Formuemasse maa anses utilstrækkelig til Betalingen af hans Gjeld, og denne derfor enten efter hans egen eller hans Creditorers Begjæring skal realiseres, for at disse kunne erholde Fyldestgjørelse af samme saavidt tilstrække kan. Dette er da et Fallitbo i egentlig Forstand og bliver altid Gjenstand for offentlig Skiftebehandling; jfr. Canc. Skr. 19 Febr. 1791, som indeholder den almindelige Sætning, at i Fallitboer forholdes med Skiftebehandlingen ligesom efter død Mand.

§ 287.

Om de Tilfælde, hvor offentlig Skiftebehandling kan fordres i Analogi af de Lovbestemmelser, som udtrykkeligen have foreskrevet saadan Behandling.

a) Om Skiftebehandling af adskilte Ægtefællers Bo.

Det Væsentlige ved de foromhandlede Gjenstande for den offentlige Skiftebehandling, der i selve Lovgivningen udtrykkeligen er denne undergivne, bestaaer

deri, at det er et helt Bo, det er den en vis Person tilhørende Formuemasse med alle sammes Activer og Passiver, som skal behandles og deles ved det dertil anordnede Statsinstitut.

Der synes herefter at være tilstrækkelig Analogi ei blot for, at begge Ægtefæller i Tilfælde af Skilsmisse, og det hvad enten en definitiv Skilsmisse eller blot en Separation i Henseende til Bord og Seng finder Sted, naar de derom ere enige, maa kunne fordres af Skifteforvalteren, at han skal tage deres Bo under almindelig Skiftebehandling; men ogsaa for, at den ene Ægtefælle i Skilsmissetilfælde ensidigen kan forlange Skiftebehandling. En Cancelliskrivelse af 9 November 1804 tilkjendegiver, at et Separationsbo, som kommer under Skifteforvalterens Behandling, er en Skiftebehandling, og at der derom, ligesom om Stervo- og Opbudsboer, bør meddeles aarlig systematisk Forklaring; jfr. i Henseende til Separation fra Bord og Seng Canc. Skr. 15 August 1795, 12 April 1803, 20 Januar 1827 og Canc. Circ. af 27 September 1828, samt nogle Skiftedecisioner i Bibl. f. Dansk Lovk. I. S. 182, 232, 377, og en sammesteds S. 235 anført Høiesteretsdom af 5 Mai 1830. En Dom i Jur. Tidsskr. XX. S. 355 har ogsaa antaget, at en separeret Ægtefælle er berettiget til at fordre det fælleds Bo taget under Skiftebehandling, og Regl. 24 October 1832 § 2 omtaler endeligen nu ogsaa udtrykkeligen som Gjen-

stand for den offentlige Skiftebehandling "de Boer som tages under Behandling til Deling mellem Ægtefolk i Skilsmissetilfælde"; jfr. Frd. 11 September 1839 og Hansen S. 87—92.

b)*) Om Opløsningen af Interessentskaber ved Skiftebehandling.

Mere tvivlsomt er det, om visse contractmæssige Interessenter kunne forlange det mellem dem bestaaende Interessentskab opløst ved Skifterettens Behandling, saaledes, at paa den ene Side Skifteforvalteren er pligtig til at overtage sig samme, naar nogle af Interessenterne begjære det, hvorved maa bemærkes, at det almindelige lovbestemte Salarium i det enkelte Tilfælde maaske ei er passende Vederlag for den med Skiftebehandlingen forbundne Umage, og at paa den anden Side de enkelte Interessenter ei kunne imodsætte sig dette. Det bekræftende Resultat maa antages, hvor et virkeligt

*) Den Arvedeling, som finder Sted ifølge L. 5—2—69 henhører, som ovenfor bemærket, udentvivl under det almindelige Begreb om et Stervboskifte. Det samme finder endmere Sted, naar en Enkelt af de myndige Arvinger provocerer til Skifte, for at nyde godt af det ved Frd. 8 April 1768 hjemlede beneficium inventarii. Der bliver altsaa i disse tvende Tilfælde ei Anledning til at spørge om en analogisk Anvendelse af Lovgivningens Bestemmelser om Skiftebehandling, saaledes som Hansen antager S. 92—94.

Bo kan anſees at være tilſtede, altſaa hver Intereſſentſkabet gyldigen conſtituerer en ſæregen juridiſk Perſon, og det hvad enten Intereſſenterne ſelv overensſtemmende med det mellem dem beſtaaende Retsforhold fordre et ſaadant Intereſſentſkabs Opløsning, eller dettes Creditorer i Henhold til de almindelige Regler om Falliterklæring, erklærer ſamme for inſolvent, jfr. Jur. Tidsſkr. XXI. S. 267 ff., S. 300—303 og Bibl. f. D. L. I. S. 20 og 352 ff., ſamt den her og i Forſete f. 1824 S. 92 ff. anførte Høieſteretsdom af 23 April 1824. Det er ogſaa klart, at naar alle Intereſſenterne i et reſponſabelt Societet hver for ſig ville overgive deres hele Formue til Skiftebehandling (Opbud), ſaa maa Skifteforvalteren ogſaa tage de Intereſſentſkabet vedkommende Gjenſtande under Skiftebehandling. Forſaavidt der fremdeles i de almindelige reſponſable Societeter, navnligen de almindelige Handelsfirmaer, kan antages at være en Intereſſentſkabsmaſſe, hvoraf Intereſſentſkabscreditorerne maa tillægges Ret til fortrinsvis at ſøge Betaling, med Udelukkelſe af Intereſſenternes øvrige perſonlige Creditorer*), ſynes de almindelige Lov-

*) Dette tvivlſomme Spørgsmaal, om og hvorvidt man ſaaledes kan adſkille en Intereſſentſkabsmaſſe fra Intereſſenternes øvrige Eiendele, uanſeet at Intereſſentſkabet ei udgjør en ſæregen juridiſk Perſon, hvorom kan efterſees Jur. Tidsſkr. XXI. S. 322—331 og Ørſteds Haandbog VI. S. 667—677, hører til den civile Ret.

bestemmelser om Gienstanden for offentlig Skiftebehandling at afgive Analogi for, at de enkelte Interessenter kunne fordre denne Interessentskabsmasse særligen taget under Skiftebehandling, og at Crediterne da, forsaavidt de ville søge Betaling af denne Masse, maa gjøre deres Fordringer gjeldende ved den Skifteret, som behandler samme. Men det maa dog herved erindres, at da Interessenterne i et saadant Societet eller Firma dog altid personligen hefte for alle Firmaet paahvilende Forpligtelser, saa maa de finde sig i, at Interessentskabscrediterne, uanseet at Interessentskabsmassen er overgiven til offentlig Skiftebehandling, søge dem personligen for deres Fordringer, og i fornødent Fald for samme gjøre Udlæg i hvad de maatte eie udenfor tilnævnte Masse. Fremdeles er det Anførte om Skiftebehandling af et respensabelt Societets eller et Firmas Interessentskabsmasse uanvendeligt paa de Interessentskaber, som angaae enkelte fælleds Formueforhold, om disse end ere meget omfattende og sammensatte, til Ex. en enkelt omfattende Handelsexpedition. Dog maa deslige Forhold, hvis de ei bequemmeligen kunne ordnes ved ordinært Sogsmaal, udentvivl efter L. 1—5—3 kunne søges behandlede af Commissarier, saaledes at der søges en særegen Bevilling til at Regulationen skeer ved en extraordinær Liquidationscommission, der tillægges den fornødne Myndighed til at regulere de enkelte Interessenters Mellemværende, uden at dog derved Crediterer-

nes Ret forkrænkes til ad den almindelige Rettens Vei at søge Fyldestgjørelse i samtlige Interessenternes Eiendele, ogsaa i dem, som ei vedkomme det individuelle Interessentskabsforhold.

c) Om Behandlingen af en bortebleven Persons Formue.

Skifteretten kunde efter den ældre Lovgivning ei ansees pligtig at overtage Behandlingen eller endog blot Bevaringen af en Persons Eiendele, fordi han havde forladt samme, uden at gjøre nogen Dispositionover samme. Det Offentlige maatte vel i stigt Fald tage sig af en saadan Persons Eiendele, men dette skete paa den simpleste Maade ved at beskikke en Værge for den Fraværende. Derimod kunde den beskikkede Værge vel forlange, at Skifteretten skulde optage en Registrerings- og Vurderingsforretning, som kunde tjene til Regel for Afgjørelsen af, hvad han havde modtaget og senere skulde tilsvare. Fremdeles maatte da den Borteværendes Crediterer kunne foranledige Boet taget under Behandling til deres Fyldestgjørelse, naar de kunde erklære den bortebleune Person for fallit.

Disse Regler for Behandlingen af en bortebleven Persons Formue ere nu ogsaa blevne ophøiede til positiv Lov ved de Forskrifter om Behandlingen af en slig Persons Formue, som indeholdes i Frd. 11 Septbr. 1839, især §§ 6 og 7. Jovrigt hører Læren om, hvor-

ledes der skal forholdes med en slig Persons Formue, til Civilretten. Jvfr. i Henseende til den ældre Lovgivning Hansen S. 99—103.

Anmærkning. Naar et helt Bo tilfalder en enkelt Person som Universalarving, bliver der naturligvis ei Spørgsmaal om Skiftebehandling, hvis han er myndig og nærværende og selv vil overtage Boet, ligesom der i ethvert Fald ei her kan finde nogen egentlig Arvedeling Sted; men er han enten umyndig eller fraværende, eller, for at nyde godt af beneficium inventarii, selv vil overgive Boet til Skifterettens Behandling, saa vil denne finde Sted paa sædvanlig Maade, dog saaledes at den beholdne Formue naturligvis uden videre Arvedeling bliver at udlægge til Universalarvingen.

Det kan ogsaa erindres, at uagtet det i Almindelighed kun er et helt Bo, som er Gjenstand for Skiftebehandling, kunne enkelte Formuegjenstande blive Gjenstand for en subsidiær Skiftebehandling ved en anden Jurisdiction end den, hvorunder Hovedskiftet hører, ligesom det ovenfor er erindret (§ 281), at naar en Afdød efterlader Gods baade i Kongeriget og i Hertugdømmerne, skal der holdes et dobbelt Skifte, hvoraf hvert for sig kun omfatter en Del af den hele Formuemasse. Endeligen kan undertiden en bestemt Capital blive Gjenstand for Skiftebehandling, saasom efter Frd. 2 April 1817 § 2 og 4,

Frd. 11 September 1839 § 12, og efter en testamentarisk Dispositiion, t. Ex. naar den længstlevende Ægtefælle efter et reciprokt Testament skal udbetale en Capital til Deling mellem den Afdødes Intestatarvinger; men dette er i Gjerningen dog ei en sand Undtagelse fra Reglerne om Gjenstanden for Skifte, idet denne bestemte Capital her skal træde istedet for de Paagjeldendes Andel i et Bo.

Tredie Afdeling.

Om Fremgangsmaaden under Skiftet.

Første Afsnit.

Om Fremgangsmaaden ved Behandlingen af et Stervboskifte.

A. Dødsfaldets Anmeldelse.

§ 288.

Det er hensigtsmæssigt særskilt at fremstille Behandlingen af et Stervbo, som er solvent,

hvor der ei alene bliver Spørgsmaal om Fyldestgjørelsen af den Døet muligen paahvilende Gjeld, men ogsaa om Udlodning af den beholdne Formue til Arvingerne — Behandlingen af et Opbudsbo i indskrænket Forstand, som nærmest gaaer ud paa Fyldestgjørelsen af Creditorernes Fordringer, men hvor det dog er muligt at Noget bliver i Behold, som da forbliver den Opbydendes Eiendom — og Behandlingen af et Fallitbo, der er utilstrækkeligt til Creditorernes Fyldestgjørelse, saa at der i Særdeleshed bliver Spørgsmaal om den Orden, hvori Creditorerne kunne fordre Tilfredsstillelse, o: om Concursordenen. Det insolvente Stervbo bliver naturligvis ogsaa et Fallitbo.

Med Hensyn til Behandlingen af det solvente Stervbo bør man adskille de forskjellige Hovedmomenter i deres naturlige Tidsfølge og saaledes begynde med at omhandle Dødsfaldets Anmeldelse. Derhos ville vi, efter at have fremstillet Stervboets Behandling af den ordinære Skifteret, i nogle Paragrapher meddele de særegne Forskrifter, som vedkomme Stervboers Behandling af extraordinære Skifteforvaltere og af de myndige Arvinger selv.

Med Hensyn til umyndige og fraværende Arvingers Interesse, samt med Hensyn til de Afgifter, som skulle erlægges af Arv, er det gjort til Pligt for Arvingerne eller dem, som i Huset ere, hvor den Afdødes Gods og Midler findes, under 100 Rd. Solvs Straf til

vor Frelsers Kirke, strax at anmelde Dødsfaldet for den vedkommende Skifteret, L. 5—2—1, Frd. 10 Aug. 1697, Frd. 12 September 1792 § 8, Frd. 19 Octbr. 1796 § 8 og Frd. 8 Febr. 1810 § 8*). Den nærmere Bedømmelse af, hvorledes Ordet "strax" i det enkelte Tilfælde skal forstaaes, maa komme an paa Omstændighederne; og man kan ingenlunde i Almindelighed indrømme 24 Timers Frist.

For endmere at overholde Befalingen om Dødsfaldets Anmeldelse, er det gjort Præsterne til Pligt, ei at kaste Jord paa noget Lig, forinden de erholde Attest for, at Dødsfaldet er anmeldt for Skifteretten, hvilken Attest skal meddeles uden Betaling, ligesom de og skulle meddele Skifteforvalteren aarlige Beretninger om de i Aarets Løb jordede Personer. Canc. Skr. 1 September, 27 October og 4 December 1810, 29 Febr. 1820, 28 Juli og 27 October 1821, Canc. Circ. 5 April 1823. Efter en kgl. Resol. af 20 Octbr. 1829 skal derhos Skiftecommissionen i Kjøbenhavn igjen ugentligen indberette de anmeldte Dødsfald til Politiet. Fremdeles er det i Kjøbenhavn foreskrevet, at ved en Haandværkssvends Dødsfald skal tillige den Mester,

*) Efter Loven og Frd. af 10 August 1697 skulde Anmeldelsen kun ske hvor der vare umyndige eller fraværende Arvinger, men Hensynet til Arveafgifterne foraarsagede, at Anmeldelsespligten udstraktes til alle Dødsfald.

hos hvem han sidst har arbeidet og Laugets Oldgesel anmelde Dødsfaldet, Frd. 12 Juni 1780, og ved de subordinerede Militæres Dødsfald skal den vedkommende Compagnichef sørge for, at Anmeldelse skeer til Skiftecommissionen, Parolbef. i Canc. Skr. 24 November 1810.

Undtagelse fra den almindelige Anmeldelsespligt finder kun Sted med Hensyn til afdøde Hemmelighødende, der fra Fødselsstiftelsen eller Frederiks Hospital reqvireres begravne, Canc. Skr. 24 Novbr. 1810, og med Hensyn til afdøde Personer, som efter deres juridiske Stilling ei kunne eie noget, som kunde komme under Skiftebehandling, hvilken sidste Grundsætning er udtalt i Canc. Skr. 17 December 1825 med Hensyn til Slaver i Vestindien, hvorved dog nu maa erindres Bestemmelsen i Frd. 1 Mai 1840 § 9, jfr. Canc. Skr. 29 Marts 1828 med Hensyn til de i Graabrødre Hospital i Odense afdøde Lemmer. Derimod kan Anmeldelsen ei bortfalde, fordi det de facto er notorisk, at den Afdøde Intet eier, saasom spæde Børn der døe i Fælliget med Forældrene, naar de dog de jure kunde eie noget, jfr. nysnævnte Canc. Skr. af 17 December 1825.

B. Boets Overtagelse af Skifteretten (Forseglings- og Registrerings-Forretning).

§. 289.

Naar Skiftebehandling, efter den modtagne Anmeldelse af Dødsfaldet, i Henhold til hvad i forrige Afsnit er bemærket, af Skifteforvalteren findes fornøden, eller gyldigen af ham begjæres, skal han i Almindelighed strax foretage det Fornødne for at sikkre Godsets Tilstedeblivelse, hvilket skeer ved en saakaldet Begyndelses- eller Forseglings- og Annotations-Forretning. Under denne Forretning bør de vigtigere dertil bequemme Gjenstande tages i Bevaring af Skifteretten, saasom rede Penge og Pengepapirer; hvad der kan undværes fra Husholdningen og Begravelsen tages under Forsegling (almindeligen i Værelser, hvis Døre forsegles), og det, som efter L. 5—2—1*) overlades til Brug, anmeteresog vurderes forelobigen. Forsømmer Skifteforvalteren disse sine Pligter, bliver han at ansee med en Mulct af 100 Rbd. til vor Frelsers Kirke paa Christianshavn, Frd. 10 August 1697. Findes der

*) "uden hvis som til den Afdødes Begravelse og til Husholdningen, om der holdes nogen, fornødentligen behøves; hvilket dog altsammen skal registreres og vurderes, og dennem som i Huset ere, leveres, som derfor siden skulle gjøre Rede og Rigtighed."

Gjenstande, som gjøre øieblikkelige Foranstaltninger fornødne, saasom Vexler, en afdød Procurators Sager, en Eiendoms Drift og desl., saa bør Skifteforvalteren strax sørge herfor, navnligen for Administrationen af Jordegods og andre faste Eiendomme.

En Dom, som er indført i Jur. Tidsskr. XXVIII. S. 272 ff., har antaget, at naar der skal skiftes mellem den længstlevende Ægtefælle og Børnene, og der ei er Grund til at antage, at Boet vil blive insolvent, kan den Længstlevende ikke være forpligtet til at lade sine Gangklæder, Linned, Pynt, Pretiosa o. desl. indbrage under Skiftet, med mindre der er anvendt en større Del af det fælleds Bo til slige Tings Anskaffelse end der efter Boets Tilstand og Ægtefolkenes Stand og borgerlige Stilling kunde anses fornødent og passende. Man har fundet en tilstrækkelig Analogi herfor i de Billighedshensyn, som i flere Tilfælde skulle tages ved Skifte med Børnene, jfr. L. 5—2—19, 25, 26, Resc. 7 Febr. 1794 § 2, Pl. 19 August 1823 og 13 April 1824, og hvorefter Børnenes Arveret i flere Henseender modificeres, ligesom L. 5—2—61 viser, at der ved Skiftet mellem Børnene indbyrdes skal tages Hensyn til hvad billigt kan være og Boet kan taale, og at Børnene navnligen efter denne Artikel i Almindelighed ei komme til at taale Afkortning for hvad deres Linned og Gangklæder have kostet.

Forseglingen kan iøvrigt undlades efter den førstafdøde Ægtefælle, naar der ei ere Særkuldsbørn, og

det ei er venteligt, at der er betydelig Gjeld, L. 5—2—2. Fremdeles maa erindres, hvad ovenfor § 284 er bemærket om, hvorvidt Skifteforvalteren kan lade det beroe med Overtagelsen af Boet, naar det er sandsynligt, at de Hindringer, som i Øieblikket ere ivejen for at de myndige Arvinger selv kunne beholde Boet til Deling, inden kort Tid ville blive fjernede.

Under Forsegling kan Boet i Almindelighed henstaae 30 Dage, L. 5—2—3, 4, jfr. dog L. 5—2—12, K. O. 18 Marts 1720 III. § 10 og Kasse Frd. 8 Juli 1840 § 52. Der er imidlertid ingen Nødvendighed for, at Skifteforvalteren skal lade Boet henstaae under Forsegling i 30 Dage, naar der ei med Hensyn til at der ere fraværende Arvinger, som kunne ventes at komme tilstede, er Grund til at tøve saalænge med at skride til den formelige Registrerings- og Vurderingsforretning. Det er tvertimod, naar det er givet, at yderligere Skiftebehandling vil finde Sted, sædvanligt at der tidligere skrides til Registrering og Vurdering*).

I mindre betydelige Boer er det endeligen hensigtsmæssigst, at der under den første Forretning i Boet tillige foretages Registrering og Vurdering af samtlige Boets Effecter; men hvor Boet er af større Betydenhed

*) Den Betydning, som denne Frist af 30 Dage havde med Hensyn til Anmeldelsen af visse Creditorers Fordringer, er bortfalden ifølge den senere Lovgivnings Bestemmelser om Udstedelsen af Proclamata til Creditorerne, hvorom i det Følgende.

og der navnligen til samme høre faste Eiendomme, maa der som i det Foregaaende forudsat skjelnes mellem den forelobige Forseglings- og Annotationsforretning og den egentlige Registrerings- og Vurderingsforretning, d. e. den Forretning, hvorved Boets Eiendele af Skifteforvalteren nøiagtigen optegnes og deres sande Værdi saavidt muligt udfindes ved et Skjøn, som almindeligen maa angaae de enkelte Dele for sig (speciel Vurdering). Om Vurderingsforretningers Form og Betydning er talt i den ordinære Proces *).

Naar der ei ere umyndige eller fraværende Arvinger og alle Interesserede ere enige, saa kunde det synes, at en generel Vurdering, d. e. en Ansættelse af Boets Eiendele til Værdi af en vis Sum, maatte være tilstrækkelig; men det maa dog herved erindres, at Skifteforvalteren paa den Tid, da der under Skiftet bliver

*) Til at vurdere de faste Eiendomme bruges i Kjøbenhavn de for ethvert Tilfælde bestikkede Vurderingsmænd, jfr. Pl. 31 Juli 1754, Canc. Pr. 4 Mai 1776 og Pl. 22 August 1787 § 1, og til at vurdere Løsøret de fast ansatte Vurderingskoner. Udenfor Kjøbenhavn foretages al Vurdering i Skifteforvalterens Overværelse af dertil udnævnte Vurderingsmænd, der kunne udnævnes endog af patrimonielle Skifteforvaltere, skjøndt disse i Praxis undertiden lade dem udnævne af Stedets ordinære Dommer, jfr. Reser. 6 Juni 1794, Canc. Skr. 11 October f. A., Canc. Skr. 6 August 1825, Nyt Jur. Ark. V. S. 155, Jur. Tidsskr. X. a. S. 254, Hansen S. 110—111.

Spørgsmaal om Vurderingsmaaden, ei kan være forvisset om at have alle Interesseredes Samtykke, da der endnu kunne være Creditorer, som ei have meldt sig, og naar de myndige Arvinger engang have undergivet Boet offentlig Skiftebehandling, maa denne og udføres saaledes, at Creditorerne kunne være betryggede for det Tilfælde, at Arvingerne ei finde sig foranledigede til senere at lade sig Boet extradere. Ere der umyndige, eller fraværende Arvinger, vilde en blot generel Vurdering aabenbart udsætte disse for Tab og navnligen hindre dem fra i Tiden at bevise, hvor stort Tab de maatte have lidt ved, at den for dem bestikkede Værge bifaldt en for lav Ansættelse af Godset, ligesom L. 5—2—15 og Sportelregl. § 94, hvor der ere umyndige Arvinger, fordre et fuldkomment rigtigt Skiftebrev; men hertil hører efter L. 5—2—15 speciel Registrerings- og Vurderingsforretning, jfr. Canc. Skr. 8 Marts 1800. Den specielle Vurdering er ogsaa ganske almindeligen foreskrevet i Lovens 5—2—3.

Med Hensyn til Vedigelsen af Vurderingsforretningen, da maa denne, som i alt Fald maa kunne skee i Skifteretten selv, Pl. 30 Juli 1754 § 4 og Canc. Skr. 6 August 1825, bortfalde, hvor de vedkommende myndige Interesserede ere enige herom eller hvor Auction senere skal afholdes over det Vurderede, Canc. Skr. 21 Mai 1831. Hvor der derimod skal skee Udlæg efter Vurderingen, og der ere umyndige Arvinger, bør Vedigelsen ei engang kunne

frafaldes af Værgerne, ei heller undlades af Skifteforvalteren, der selv ex officio skal paasee de Umyndiges Tarv. I Kjøbenhavn blive iøvrigt Vurderingerne af Løsøre ei særskilt beedigede, da Vurderingskonerne taxere Effecterne i Henhold til den af dem ved deres Beskikkelse engang aflagte Ed. Fremdeles behøve Vurderingsmændene ei corporligen at beedige Forretningen, naar Ingen af rette Vedkommende fremsætte en speciel Paastand herom, men det maa være tilstrækkeligt, at de skriftligen bekræfte Forretningen med Lovens sædvanlige Ed, jfr. Canc. Skr. af 6 August 1825 og 27 Mai 1826; Hansen S. 112.

Naar der spørges om, hvilke enkelte Eiendele Begyndelsesforretningen bør omfatte, da maa det foreløbigen erindres, at dette Spørgsmaal ingenlunde falder sammen med Spørgsmaalet om, hvilke Eiendele der bør søges inddragne under Boet og Skifterettens Behandling af samme; thi mange Gienstande kunne allerede være komne ud af den Afdødes Værge forinden hans Død og være tagne i Besiddelse af Andre; men naar disse benegte, at de tilhøre den Afdøde eller overhovedet paastaae, at de have en retlig Adkomst til at beholde dem i deres Besiddelse, til Ex. til Sikkerhed for en dem formentligen tilkommende Fordring, saa kan denne Paastand vel i Realiteten være ugrundet og Skifteforvalteren kan være beføiet til at vindicere saadanne Gienstande, som tilhørende Boet, men han maa

da søge Vedkommende til at udlevere disse Gjenstande ved deres Forum, og han kan ikke ved sit eget Decret i Egenskab af Skifteforvalter inddrage samme i Boet, saalidet som han, hvis han vilde afgive et saadant Decret, kan erholde samme iværksat ved den executive Magt i Staten; jfr. en Overretsdom i Jur. Tidsskr. XXXVII. S. 287 ff.

Derimod maa det være den almindelige Regel, at Forseglings og Registreringsforretningen bør omfatte alle de Eiendele, om hvilke det er givet, at de i Dødsøieblikket vare i den Afdødes Besiddelse; thi da denne blot som Besidder, efter Lovgivningens almindelige Grundsætninger, kunde fordre Beskyttelse for sin Besiddelse, indtil den paagjeldende Gjenstand paa lovlig Maade var ham fravunden, og Skifteretten her skal træde i den Afdødes Sted og afgjøre, hvorledes der skal forholdes med hans Efterladenskaber, saa maa den kunne tiltage sig Besiddelse af alt, hvorom det er givet at det var i hans Besiddelse, da han døde. Idet vi saaledes her støde paa en Anvendelse af det i saamange Forhold vigtige Begreb om Besiddelse, maa det først bemærkes, at det under Begyndelsesforretningen, der være nu en blot Forseglings- eller tillige en Registrerings- og Vurderingsforretning, i Almindelighed maa komme an paa, hvad den Afdøde havde i sin factiske Raadighed i Dødsøieblikket; thi det andet Hovedcriterium ved den juridiske Besiddelse, at den Afdøde havde Tingen i Værge som sin,

kan i Almindelighed ei være givet ved selve Begyndelsesforretningen. Den factiske Besiddelse afgiver ved rørlige Ting i Almindelighed en Præsumtion for, at Tingen tilhører Besidderen, der ei behøver at fremføre sin retlige Hiemmel for at kunne beholde den, jfr. L. 5—5—3, og Ingen er, om han end har en Ret til at erholde den omspurgte Gjenstand, som den Afdøde havde i Værge, berøiet til egenmægtigen at sætte sig i Besiddelse af samme, og altsaa ei heller til ved en saadan egenmægtig Besiddelsestagelse at drage Spørgsmaalet, om de Gienstande, som ved Dødsfaldet fandtes i den Afdødes Værge og dermed i hans Bo, fra den Autoritets Afgjørelse, som har at behandle Boet og bedømme Enhvers Adkomst til at erholde Nogetsomhelst udleveret af samme. Det er altsaa den competente Skifteforvalters Ret, som det er hans Pligt at sørge for, at hvad der findes i den Afdødes Værge i Dødsøieblikket bliver opbevaret og i sin Tid tilfalder de rette Vedkommende *).

Da Skifteforvalteren imidlertid ei kan foretage Begyndelsesforretningen i Boet i det samme Moment, i hvilket Dødsfaldet indtræder, men først efterat Dødsfaldet for ham er bleven anmeldt, ville sædvanligvis i det Mellemrum, der forløber fra Dødsfaldet til Begyndelsesforretningens Foretagelse, andre Personer have

*) Jfr. dog hvad nedenfor skal blive meddelt om Afgiørelsen af et Vindicationssøgsmaal mod Boet.

erholdt factiſt Raadighed over de enkelte Gienſtande, om hvilke der opſtaaer Spørgsmaal, hvorvidt den Afdøde havde dem i Beſiddelſe ved ſin Død, og denne de nærværende Perſoners Beſiddelſe er da atter et Moment, ſom ei kan være uden Indflydelſe ved Afgjørelſen af hvad Skifteforvalteren propria autoritate ved Begyndelſesforretningen kan inddrage under Boet.

Skifteforvalteren bør først begive ſig til den Afdødes Bopæl for at forvisſe ſig om, hvilke Gienſtande der forefindes paa ſamme, og over hvilke enten Ingen i Øieblikket har nogen factiſt Raadighed, idet Ingen har taget ſamme i Beſiddelſe efter at Dødsfaldet var indtraadt, eller ſom de i Huſet tilſtedeværende Perſoner, der forøvrigen have taget ſamme i Varetægt, ville anvise og overgive til Skifteretten; og navnligen bør han giennemgaae den Afdødes Gjemmer for at forvisſe ſig om, at der ei ere Gienſtande, ſom efter deres Beſkaffenhed ſtrax bør tages i Forvaring, eller ſom kunne giøre en eller anden øieblikkelig Foranſtaltning fornøden, jfr. hvad herom ovenfor er bemærket. De paa den Afdødes Bopæl tilſtedeværende Perſoner kunne ei negte Skifteforvalteren Adgang til ſamme, under Foregivende af, at den Afdøde ingen Effecter har efterladt ſig; thi foruden at der i det mindſte dog altid maa være nogle Klædningsſtykker og deslige, ſom have tilhørt denne, ſaa maa Skifteforvalteren være beføiet til at opfordre de Tilſtedeværende til at erklære, om de enkelte Gienſtande, ſom i Øieblikket fore-

findes paa den Afdødes Bopæl og som Skifteforvalteren kan formode at have været i den Afdødes Værge forinden hans Død, dog have været i deres factiske Raadighed allerede forinden Dødsfaldet indtraf. Heraf følger, at dersom det nogensinde maatte indtræffe, at de Personer som ere tilstede paa den Afdødes Bopæl, med physisk Magt vilde modsætte sig at Skifteforvalteren indfinder sig paa samme, for at udøve den nysnævnte ham som Skifteforvalter tilkommende Function, saa maa denne kunne fordre Understøttelse af den executive Magt, navnligen Politiet, til at skaffe sig den omspurgte Adgang til den Afdødes Bopæl.

Naar Skifteforvalteren da har erholdt Adgang til den Afdødes Bopæl har han for det Første at inddrage de Gienstande som forefindes paa samme, og over hvilke Ingen af de Tilstedeværende tilegner sig Raadighed, under Boet. Det samme er og Tilfældet med de Ting, som de, der ere tilstede paa den Afdødes Bopæl, og som i Øieblikket have samme i deres Værge, anvise som Gienstande der vare i den Afdødes Besiddelse, og som de derfor erkiende at skulle medtages under Boets Behandling*). Dersom de Tilstedeværende paastaae, at

*) Det kan i saa Henseende erindres, at da en egenmægtig Tilegnelse af hvad der senere bevises at have været i den Afdødes Værge, i Almindelighed vil kunne paadrage den Paagjeldende criminelt Ansvar, saa er det sædvanligt, at de der ere tilstede paa den Afdødes Bopæl selv frivilligen paa-

disse Gienstande desuagtet tilhøre dem som deres Eiendom, maae de søge dem udleverede fra Skifteretten. Denne Paastand vil da i Almindelighed være nærmere at legitimere og paadømme under et følgende Søgsmaal*). Dog vil der undertiden strax være saadanne Data tilstede, som ei lade nogen Tvivl tilbage om, at de omspurgte Ting maa anseés at tilhøre den, der fordrer dem udleverede til sig: Saaledes vil Skifteforvalteren til Ex. ofte strax under Begyndelsesforretningen kunne afgiøre, at Meubler i det Værelse, hvor den Afdøde har boet som Logerende, tilhøre Husværten, at visse Klædningsstykker og deslige tilhøre Tienestefolk, o. s. v., jfr. ovenfor § 259 No. 5. Det maa derhos her erindres, at naar Skifteforvalteren inddrager Alt, hvorom det er givet, at det var i den Afdødes Værge, da han døde, under Bøet, saa afgjør

vise alt hvad der forefindes og virkeligen har været i den Afdødes Værge, som Gienstande, der i det mindste foreløbigen bør inddrages under Bøet, og der opstaaer da ei i den Anledning nogen Tvist under Begyndelsesforretningen.

*) Om de maa søge slige Ting udleverede af Skifteretten, saa at denne ved sit Decret afgiør deres Ret til Udleveringen, eller om de i dets Sted kunne søge Skifteforvalteren ved de ordinære Domstole til at udlevere disse Ting, o: instituere et Vindicationssøgsmaal for disse Domstole imod Skifteforvalteren som Bøets Repræsentant, vil blive omhandlet i det Følgende.

denne hans Beslutning dog kun alene, hvo der forelobigen skal have Tingen i Besiddelse, og denne Beslutning er altsaa paa ingen Maade til Hinder for, at Skifteforvalteren i Henhold til senere fremkomne Bevisligheder kan decidere, at den omspurgte Gjenstand bor udleveres til den, der vindicerer samme som sin Eiendom.

Idet vi efter alt Foranforte anse det Moment, om den paagjeldende Gienstand var i den Afdodes factiske Raadighed paa den Tid da han dode, for det her afgiorende, maa vi i Henseende til Spørgsmaalet, om efter hvilke Criterier dette Moment i Realiteten skal bedommes, henvise til den civile Ret, hvor Læren om Besiddelsen i det Hele bliver at foredrage. Vi skulle her alene erindre, at det Datum, at Tingen findes paa den Afdodes Bopæl, ikke altid godtgjor, at den har været i den Afdodes Værge paa den Tid, da han dode; thi foruden at dette Datum i alt Fald alene kunde have nogen Vægt, naar der skal skiftes efter den afdode Husbond eller Hustru, men ei naar der skiftes efter en anden underordnet til Husstanden horende Person, saa er det selv under hin Forudsætning utvivlsomt, at slige Personer, som vare til Huse hos den Afdode og som nu under Begyndelsesforretningen ere tilstede paa hans eller hendes Bopæl, i dennes levende Live kunne have havt mange Ting i deres udelukkende Værge, uagtet de forefandtes i den

omhandlede Bolig, navnligen forsaavidt de opbevaredes i deres egne Gjemmer, eller i de Værelser, som de havde til deres Brug, jfr. L. 6—17—17. Heraf følger, at Skifteforvalteren ei under Begyndelsesforretningen propria autoritate kan inddrage de Ting under Boet, som vel findes paa den Afdødes Bopæl, men som en anden Person i Øieblikket har i sit Værge og som han paastaaer at have besiddet for Dødsfaldet, og derfor negter at have tilhørt den Afdøde. Antager Skifteforvalteren desuagtet, at Tingen har været den Afdødes Eiendom, maa han ved et civilt Sagsmaal søge Besidderen ved hans ordinære Forum til at udlevere samme, med mindre der ere saa vægtige Data tilstede for, at den paagjeldende Person svigagtigen vil tilegne sig Gjenstande, som forinden Dødsfaldet vare i den Afdødes Værge, at der er Anledning til at fremkalde en justitiel Undersøgelse imod ham.

Dersom det derimod skulde indtræffe, at en Person, som i Øieblikket har en Ting, der findes paa den Afdødes Bopæl i sit Værge, vel indrømmer at han har taget den i Besiddelse efterat Dødsfaldet er indtraadt, men derhos modsætter sig at Skifteforvalteren nu tager den i Besiddelse som en i det mindste foreløbigen til Boet henhørende Gienstand, maa Skifteforvalteren atter her kunne erholde den executive Magts, navnligen Politiets, Assistence til at erholde Tingen udleveret til sig; thi det er da umiddelbart givet, at den paagjeldende

Person egenmægtigen modsætter sig Udøvelsen af den Skifteforvalteren tilkommende Function.

Det her Anførte maa i det Hele ikke mindre finde Anvendelse paa *urørlige Ting* end paa rørlige. Den faste Eiendom, som den Afdøde, da Dødsfaldet indtraf, havde i sin factiske Besiddelse, maa Skifteforvalteren ogsaa være berøiet til foreløbigen at tage i Besiddelse, som henhørende til Boet, uden Hensyn til om den Afdøde havde Skjøde eller anden tinglæst Adkomst til Eiendommen, og den Person, der har saadan Adkomst til samme, maa søge den udleveret fra Boet og maa give Spørgsmaalet om hans Adkomst hertil under retlig Paakiendelse. Han havde nemlig ei været berøiet til, uden lovlig Rettergang eller dog i alt Fald uden ved en Fogedforretning, at sætte den Afdøde ud af Eiendommens Besiddelse, og Skifteretten træder her i den Afdødes Sted. Et Andet er, at hans retlige Adkomst til at erholde Eiendommen overgivet til sig muligen kan saa tilstrækkeligen oplyses under Begyndelsesforretningen, at Skifteretten allerede under denne kan finde sig berøiet til at overgive ham samme.

Hvad angaaer de Ting, som paa den Tid da Skiftet tager sin Begyndelse, *ikke findes paa den Afdødes Bopæl* men andetsteds, og derhos i andre Personers Besiddelse, da kan Skifteforvalteren naturligvis paa den ene Side ei ved sit Decret inddrage dem under Boet, med mindre de, som have slige Ting i deres Værge, selv indrømme, at de havde dem i

Værge paa den Afdødes Vegne og at de saaledes høre til Boet. Men indrømme de paa den anden Side, at Tingen fandtes i den Afdødes Værge, da han døde, og at de senere have taget den til sig som dem tilhørende, og de dog ikke ville overgive Gjenstanden til Skifteretten, fordi de mene at have en Ret til at beholde denne Ting som deres Eiendom, saa have vi ogsaa her et Exempel paa, at en Person egenmægtigen negter Skifteforvalteren Udøvelsen af hans Embedsfunction, og denne maa da ogsaa her kunne fordre Understøttelse af den executive Magt*).

Forøvrigt bør Skifteforvalteren, naar det under Begyndelsesforretningen opgives for ham, at den Afdøde har Adkomst til Ting, som for Tiden ere i andre

*) Hansen synes, S. 115, at forudsætte at den Ret, der med Hensyn til Besiddelsestagelsen af Boets Eiendele ved Begyndelsesforretningen tilkommer Skifteforvalteren til at fordre den executive Magts Understøttelse, falder sammen med den Ret der tilkommer en Eier til at fordre den executive Magts Beskyttelse imod voldsomme Brud paa Besiddelsesretten. Men det bør dog ei oversees, at Skifteforvalteren skal tage noget i Besiddelse, som i Øieblikket ei er og aldrig har været hans factiske Raadighed undergivet, medens Eieren fordrer Beskyttelse for at vedligeholde sin Besiddelse, og at den executive Autoritet derfor ei kan yde Skifteforvalteren Understøttelse, uden at skjønne, om det er givet, at den omhandlede Besiddelsestagelse hører til Skifteforvalterens Embedsfunction.

Personers Besiddelse, udestaaende Fordringer, eller andre obligatoriske Rettigheder, derom gjøre fornoden Anteg-ning i Skifteprotocollen. Jfr. iøvrigt Jur. Tidskr. XXIII. S. 367 ff.

Endelig kan det endnu erindres, at den ordinære Skifteforvalter ei kan foretage Forseglings- og Registre-rings-Forretninger udenfor sin Jurisdiction; thi disse Handlinger ere actus judiciales, som alene den paa ethvert Sted competente Retsautoritet kan foretage. Den modsatte Mening har tidligere været antaget i Resc. 27 Aug. 1751 og 25 Juli 1755; men den rigtigere Mening er ei alene antaget i tvende ældre Rescripter af 24 Marts 1719 og 16 Novbr. 1742, men og i flere senere Canc. Skr., saasom af 16 Mai 1767, 5 Juni 1784, 16 Jan. 1796, og især 2 Marts 1824 (see den i Rescriptsamlingen til denne Canc. Skrivelse føiede Note), ligesom den og synes forudsat i Sportel-reglementet af 22 Marts 1814 § 95. Kun med Hen-syn til extraordinære Commissarier er Sagen noget tvivlsom, da de ei synes at have en til et vist Territorium bunden Jurisdiction: Det maa her uden-tvil komme an paa Commissoriets Indhold, og naar dette ubetinget omfatter hele Boet, saa er det neppe underforstaaet, at Commissarierne alene kunne tage de Eiendele under Forsegling og Registrering, som findes i den ordinære Skiftejurisdiction, i hvilken de have Ophold, og de kunne saaledes vel og i andre Juris-dictioner personligen foretage hine Forretninger;

men de kunne neppe committere Andre dertil end Stedets ordinære Skifteforvalter, og dette vil ogsaa oftest være det beleiligste for dem selv; jfr. C. Skr. 2 Marts 1824. — En Følge af de anførte Regler bliver da, at der med den principale Skiftebehandling kan blive at forbinde flere subsidiære under andre Jurisdictioner; men de sidste ere dog kun foreløbige Forhandlinger, thi Boets Slutning og Deling maa forblive hos den principale Skifteforvalter; jfr. Hansen S. 131—33.

C. Om Boets Administration og Realisation.

§ 290.

Om Administrationen og Realisationen af Boets Løsøre og faste Eiendomme.

Det er Skifteforvalterens Pligt at drage Omsorg for, at Boets rørlige og urørlige Ting blive opbevarede og benyttede paa den hensigtsmæssigste Maade*) indtil de enten kunne blive realiserede, o: udbragte til et Pengebeløb, der, efterat Crediterne af samme ere

*) Rk. Skr. 5 Mai 1832 og Canc. Skr. 15 Juni s. A. indeholde mærkelige Regler om Benyttelsen af Fæstegaarde med Hensyn til den forestaaende Høst o. s. v. Disse høre imidlertid nærmest til Landboretten.

fyldestgjorte, forøvrigt kan fordeles mellem Arvingerne, eller de in natura kunne blive udlagte enten til Creditorer eller Arvinger for deres Vurderingsbeløb; og Skifteforvalteren maa i disse Forhold vise samme Omsorg for disse Boets Eiendele, som en forstandig og omhyggelig Mand i Almindelighed vil vise for sine Anliggender. Saavel med Hensyn til Opbevaringen som Benyttelsen kan der opstaae Spørgsmaal om, hvorledes der i det enkelte Tilfælde skal forholdes med visse Eiendele, navnligen de Boet tilhørende faste Eiendomme. Forinden Skifteforvalteren tager Bestemmelse herom, bør han indhente de i Boet Interesseredes Formening, som ere tilstede; hvorved det maa erindres, at naar der ere umyndige Arvinger, bør der for disse strax ved Skiftets Begyndelse beskikkes Værger i Overensstemmelse med de almindelige Regler om Udnævnelsen af Værger, der blive at foredrage Familieretten, ligesom der maa beskikkes Tilsynsværger for de fraværende Arvinger, som ei selv lade møde, jfr. Fr. 23 Aug. 1793, Regl. 8 Jan. 1781 § 28, Justits-Regl. 13 Juli 1836 § 41, og om Kjøbenhavns Skiftecommissions Myndighed til at beskikke Tilsynsværger paa Skifter, Fr. 15 Juni 1771 § 16, Rescr. 1 Octbr. 1772 § 12 og Ørsteds Haandbg. II. S. 352. Naar det iøvrigt er afgjort, at Boet, uden Hensyn til hvad der bestemmes om de enkelte Eiendeles Conservation og Administration, vil være tilstrækkeligt til Creditorernes Fyldestgjørelse, kan deres Formening

ei være afgjørende imod Arvingernes og deres Værgers, men saalænge dette ei er constateret, hvilket ofte vil være Tilfældet i Begyndelsen af Boets Behandling, saa maae de som Interesserede i Boet kunne forlange en i Henseende til Bevaringen eller Administrationen opstaaet Tvist afgjort ved Skifteforvalterens Kjendelse, hvorved han har at bestemme, hvilken Foranstaltning der efter samtlige forhaandenværende Omstændigheder bør ansees for den hensigtsmæssigste. Er der mellem Arvingerne eller deres Værger indbyrdes opstaaet Tvist om denne Gienstand, maa den paa samme Maade afgjøres. Naar det er givet, at Boet er tilstrækkeligt til Creditorenes Fyldestgjørelse og der kun ere myndige Arvinger, som alle ere tilstede, maa dog disses Formening, da de ere de eneste Interesserede i Boet, i det Hele og navnligen med Hensyn til de her omhandlede Anliggender, ligefrem tages til Følge af Skifteforvalteren. Dersom der derimod, som sædvanligt, ere umyndige Arvinger, kan Skifteforvalteren ei ubetinget være bunden ved Værgernes Formening, da han ogsaa selv i Embedsmedfør har at agte paa de Umyndiges Tarv; men naar der dog er Enstemmighed mellem Værgerne og de øvrige i Boet Interesserede om en Foranstaltning, som han desuagtet anseer skadelig for den Umyndiges Tarv, synes han ei ved sin egen Kjendelse at burde negte den Fremme, naar der er Tid til til at indhente den høiere, Værgerne overordnede,

Øvrigheds Beslutning, om den vil frafalde eller ratihabere Værgernes Formening.

Det kan ei være Skifteforvalterens Pligt personligen at udføre hvad der hører til Opbevaringen og Administrationen af den Afdødes rørlige eller urørlige Ting. Kun de rede Penge, Pengeeffecter, Pretiosa og deslige bør han tage i sin egen Forvaring; men iøvrigt maa han kunne benytte Andres Hjelp, forsaavidt den efter Omstændighederne er fornøden, navnligen lade Løsøret opbevare ved de Personer der ere tilstede paa Stervbostedet, og de faste Eiendomme, især Landeiendomme og de Kiøbstædeiendomme, der skulle benyttes til en Næringsdrift, der ei bør standses, bestyres ved dertil antagne duelige Personer. I Almindelighed vil han her kunne benytte dem, der vare i den Afdødes Tjeneste, og som Boet dog skal lønne indtil de paa lovlig Maade kunne opsiges.

Naar der er begyndt en subsidiær Skiftebehandling af Boets Eiendele under en fremmed Jurisdiction, maa den Skifteforvalter, der har den principale Skiftebehandling, kunne tage Beslutning om, hvorledes der skal forholdes med disse Eiendele. Der vil iøvrigt sjeldent være Anledning til at lade de rørlige Ting flytte fra den fremmede Jurisdiction, hvorimod de forelobigen blive opbevarede og i Almindelighed bortsolgte ved den subsidiære Skifteforvalters Foranstaltning, der iøvrigt her har samme Pligter i Hensende til dette Godses Opbevaring og Administration, som ovenfor ere

udviklede, kun at han maa rette sig efter en paa Hovedskiftet gyldigen vedtagen Beslutning. Dersom Boets Eiendele, især de faste Eiendomme, under en fremmed Jurisdiction i længere Tid skulle administreres for Boets Regning, navnligen i Forventning af at de ville blive udlagte in natura, saa kan der vel og paa Hovedskiftet tages Beslutning om, at Eiendommen skal extraderes fra den subsidiære Skifteret til en paa Hovedskiftet valgt Befuldmægtiget, og at denne derefter umiddelbart skal staae under Hovedskifteforvalteren. Hermed ender da i saa Fald den subsidiære Skifteforvalters forelobige Behandling af disse Eiendele, jfr. Hansen S. 133—34.

Under Skiftebehandlingen bliver det dernæst at afgjore, om Boets vorlige eller urvorlige Ting skulle opbevares til Boets Slutning for derefter at udlægges in natura til de Vedkommende, eller bortsælges.

Forelobigen maa der herved bemærkes, at forsaavidt der behoves rede Penge til Afholdelse af Administrationsudgifterne, maa Skifteforvalteren naturligvis kunne afhænde saamange af Boets Eiendele, som behoves for at dække dette Belob. Ligesom Creditorerne dernæst her, hvor Boet forudsættes at være solvent, ei kunne paastaae, at nogle af dets Eiendele skulle udlægges dem in natura, saaledes kan det ei heller fra Boets Side paastaaes, at Creditorerne skulde tage Udlæg in natura: De maa tvertimod kunne fordre, at Skifteforvalteren afhænder saamange af Boets Eien-

dele, at de kunne erholde contant Betaling. Fremdeles maa det være en almindelig Regel, at naar Noget af Boets Løsøre eller en fast Eiendom engang skal sælges, saa bør dette skee ved offentlig Auction, da man, efter underhaanden at have solgt Gienstande, som de her omhandlede, der ei saaledes som Statspapirer og andre lignende Effecter til enhver Tid kunne have en bestemt offentligen constateret Pris, vil mangle Bevis for at den erholdte Priis er ligesaa høi, som den, der kunde have været erholdt, hvis Tingen var bleven bortsolgt ved offentlig Auction.

Derimod er det mere tvivlsomt, hvorvidt Arvingerne mellem hinanden indbyrdes og den efterlevende Ægtefælle i Forhold til den Forstafdødes Arvinger kunne fordre Udlæg in natura, eller skulle finde sig i, at de faste Eiendomme og Løsøre forauctioneres, naar dette paastaaes af nogle af de nysnævnte Paagjeldende. Vel ere nu Auctioner blevne saa brugelige, at de maae ansees som den sikkreste Maalestok for Tingenes Værdi, hvilket ogsaa er forudsat i en Mængde Anordninger, saasom Pl. 30 Octbr. 1767, Frd. 21 Juni 1799, Pl. 22 April 1817, Pl. 3 Juni 1818, og alle de Anordninger, navnligen Reskript 7 Febr. 1794 § 2, Pl. 19 August 1823 og Pl. 13 April 1824, der i enkelte Tilfælde indrømme Forældre som et særeget Beneficium, at de ei af deres umyndige Børn eller Børneborn skulle kunne tvinges til Realisation af Boets Midler; og

det er derfor ogsaa antaget i flere Domme og Cancelliskrivelser, at naar der paa Skifte opstaaer Tvist mellem de Personer, der have lige Interesse i Boet, om en Eiendom skal forauctioneres eller udlægges in natura, maa i Almindelighed deres Paastand gives Medhold, som fordre Forauctionering, jfr. J. A. XXV. S. 94, N. J. A. XXX. S. 81, A. f. Retsv. VI. S. 40 og 54, Resc. 26 April 1765, Canc. Skr. 17 April 1824, 19 Febr. 1825 og 17 Septbr. 1831*). Men da Lovens Forskrifter om Udlæg paa Skifte in natura, jfr. L. 5—2—14, 19 og 20, 3—17—20, 5—14—33 m. fl., dog ikke ere ophævede, maa lovlig Vurdering endnu ligesaavel som Auction ansees som en af Lovgiveren approberet Maade, hvorpaa Godsets Værdi kan udfindes, jfr. Jur. Tidsk. XII. a. S. 119—23, XXVI. S. 278, Canc. Skr. 25 Marts 1823, 17 April 1824, 16 Jan. og 14 Aug. 1830; og dersom den Vedkommende altsaa kan paavise en særegen retlig Interesse ved at erholde Udlæg in natura efter Vurdering, saa maa han endnu have retligt Krav paa, at denne Fremgangsmaade kommer til Anvendelse. Denne Grundsætning synes ogsaa at være antagen i den Overretsdom, som er indført i Jur. Ugeskr. 2den Aarg. S. 712 ff. Det bliver da her nærmere at undersøge, hvilken særegen retlig Interesse der kan

*) Skibsartl. 22 Septbr. 1758. V. § 2 indeholder og, at den afdøde Somands Gods skal offentlig auctioneres for Masten.

gjøres gjeldende som Grund til at fordre Udlæg in natura.

Hvad da først de umyndige Arvinger angaaer, maa det forebigen bemærkes, at Hensyn til disses egen Interesse allerede medfører, at deres Værger bør fordre Løsøret forauctioneret, jfr. Canc. Skr. 17 April 1824, med mindre Eiendelene kunne være dem tjenlige til personlig Benyttelse; thi i saa Fald maa Værgen i L. 3—17—20 og dennes Analogi have Hiemmel til at foranledige, at slige Effecter udlægges dem in natura, hvilket i Praxis ogsaa dagligen skeer især i Bønderboer. Forsaavidt Skifteforvalteren imidlertid ei er enig med Værgen i at et saadant Udlæg in natura kan ventes at blive til den Umyndiges sande Gavn, eller der ogsaa handles om Udlæg af faste Eiendomme, bør Værgen ei alene søge den høiere Øvrigheds Approbation paa, at den Umyndige tilloddes Eiendommen efter Vurdering, men end ikke indrømme, at den udlægges en anden Arving ifølge Overenskomst efter den paa samme satte Vurdering uden hiin Approbation; jfr. Canc. Skr. 16 Jan. 1830, der endog synes at forudsætte, at en saadan Overenskomst om Udlæg af Boets faste Eiendomme in natura ikke engang skal kunne ratihaberes af Amtmanden, men bør indstilles til Cancelliets Resolution; see ogsaa herved Fdg. 22 Novbr. 1837 § 2. Lovens Forskrift i 3—17—22, at ingen Værge maa afhænde de Umyndiges Jordegods, som han er Værge for, hvortil

Anordn. af 2 Marts 1708 § 66 og Bevillg. af 27 Febr. 1784 referere sig, kan ikke være til Hinder for at sligt Jordegods af Værgerne fordres forauctioneret; thi dels forudsætter Artiklen udentvivl, at Jordegodset allerede er udlagt paa Skifte, jfr. Ørsteds Haandb. II. S. 389, dels maa L. 3— 17—22 (hvis den antages at angaae Spørgsmaalet om Jordegodsets Realisation under selve den offentlige Skiftebehandling) ansees forandret ved de ovenfor citerede Bestemmelser, hvorefter Forauctionering nu af Lovgiveren ansees for den i Almindelighed sikkreste Maade, hvorpaa en Tings sande Værdi kan udfindes, jfr. Rescr. 26 April 1765 og Canc. Skr. 21 April 1798. Den umyndige Arvings Værge behøver altsaa ikke nu at søge nogen høiere Autoritets Approbation paa, at han samtykker i, at Arveladerens Jordegods af Skifteforvalteren søges afhændet ved offentlig Auction, hvilket ogsaa ideligen skeer i Praxis uden nogen saadan Approbation. Fremdeles kunne de umyndige Arvingers mulige Interesse ved at faae enkelte Eiendele udlagte in natura ikke give sjellig Grund til at negte Forauctionering, naar de myndige Arvinger for deres Vedkommende have en Ret til at fordre slig Realisation, og ville gjøre denne Ret gjeldende.

Naar der overhovedet mellem Arvingerne opstaaer Tvist, om visse af den Afdøde efterladte Eiendomme skulle forauctioneres eller udlægges in natura, saa synes Paastanden om at Losøre skal ud-

lægges in natura sjeldent at kunne tages tilfølge, allerede af den Grund, at den ene Arving ei vil have større Ret end den anden til at erholde de enkelte til Løsøret hørende Gienstande sig udlagte. Det maa nemlig erindres, at en Arvings Ret gaaer ud paa en vis Qvotadel af den Afdødes Formue (en pars indivisa) og ei paa visse enkelte Ting af dem, som findes i dennes Formue. Dertil kommer, at den Lodtrækning, som man her vil have anvendt, jfr. Ørsteds Haandb. II. S. 386—87, synes inpracticabel hvor Arvelodderne ere ulige, og udentvivl i mangfoldige Aar har været ukjendt i Praxis, hvor Arvingerne ei selv have forenet sig om en saadan Fremgangsmaade. Dersom der imidlertid handles om flere ligeartede Gjenstande, af hvilke hver Arving kan erholde sin, og dersom det derhos maa antages, at den vedkommende Arving kan have særdeles Gavn af at beholde slige Eiendele for sig, — hvilke Forudsætninger dog sjeldent ville indtræde — saa synes der i det sidste Datum at indeholdes en særegen Grund til, at han maa kunne erholde Udlæg in natura, og den Medarving, der ikke anseer Vurderingen for rigtig søge at beskytte sin Interesse ved at foranledige en Omvurdering. Fremdeles maa det antages, at hvor en Arving kun skal have en uforholdsmæssig liden Andel i Boet imod de øvrige Arvinger, der ønske Udlæg in natura, kan heri ligge en Grund for, at han bør nøies med at modtage de Effecter, som efter Vurderingen dække hans Arvelod og

selv lade dem realisere. Disse og lignende Tilfælde synes altsaa i det Hele at maatte afgjøres efter de concrete Omstændigheder i ethvert Bo; jfr. Jur. Tidsk. XXVI. S. 278 og den ovenfor citerede Dom i Jur. Ugeskrift II. S. 712 ff. Det maa iøvrigt erindres, at en Canc. Skr. 17 April 1824 ganske almindeligen har antaget, at hvad Løseret angaaer, da kan der formentligen Intet være imod, saafremt nogen af Arvingerne maatte ønske det, at hans Part udlægges ham efter Vurdering. — Hvad de faste Eiendomme angaaer da vil ogsaa her den almindelige Regel blive, at naar Arvingerne ei kunne forenes om sammes Udlæg in natura, maa de bortsælges ved Auction, da den ene Arving ordentligviis ei kan have større Ret til at erholde en slig Eiendom end den anden, og ingen Deling in natura her kan finde Sted; see de ovenanførte Canc. Skr. 21 April 1798 og 17 April 1824, samt Ørsteds Haandb. II. S. 389; jfr. dog L. 5—12—63 og 64. Dersom imidlertid den Arving, der modsætter sig Udlægget in natura, kun har en uforholdsmæssig liden Arvedel i Boet imod den eller de Arvinger, som ønske samme udlagt in natura, og disse sidste derhos efter de forhaanden værende Omstændigheder have en særegen Interesse i at erholde Eiendomme, navnligen som Jordbrugere eller med Hensyn til anden Næringsdrift, saa taler der mere for, at de Sidstes Paastand om Udlæg in natura kan tages til Følge; jfr. Præmisserne til den ofte citerede Dom i Jur. Tidsk. XXVI. S. 278.

Endelig er der særegne Grunde til Udlæg in natura, naar det er den længstlevende Ægtefælle, som paa Skiftet med den Forstafdødes Arvinger fordrer saadant Udlæg. Dens Hovedlod er nemlig ikke nogen samme tilfalden Arv, men kommer kun ind under Skiftet, for at den Afdødes Hovedlod, der falder i Arv, kan udfindes, og det vilde da være saameget ubilligere, at den Længstlevende skulde see de faste Eiendomme og det Løsøre bortsolgte, som den behøver til sin Næringsdrifts og Husholdnings Fortsættelse. Det er derfor ogsaa ved en Høiesteretsdom af 8 April 1811 antaget, at den Længstlevende ei skal taale Forauctionering af samtlige Boets Eiendele efter den af den Forstafdødes Arvinger derom nedlagte Paastand; men at den derimod maa have Ret til at udtage sin Del af Løsøret in natura, samt til at beholde Boets faste Eiendomme imod Udløsning efter Vurdering*). I Henseende til den Maade, hvorpaa den efterlevende Ægtefælle kan gjøre denne sin Ret gjeldende, opstaaer der ved de faste Eiendomme ingen Vanskelighed, da den Forstafdødes Arvinger her let kunne erholde Omvurdering, hvis de anse den første Vurdering for at være for lav. Hvad Løsøret derimod angaaer, er Forholdet noget vanskeligere, idet den længstlevende Ægtefælle synes i høi Grad at

*) Hermed bortfalder en ældre Høiesterets Dom af 2 Decbr. 1799, som skal have antaget det modsatte Resultat, jfr. Astræa V. S. 223 ff.

kunne forurette den Forstafdødes Arvinger, dersom den kunde efter eget Tykke udtage for sig alle de laveſt vurderede Gienstande og beholde samme efter Vurderingsbeløbet. At Boets hele Løsøre skulde overtages af den Længstlevende, imod inden en passende Frist at indbetale Halvdelen af det samlede Vurderingsbeløb til Skifteretten, synes ei foreneligt med den nysnævnte Høiesteretsdom, der efter Cancelliskrivelse af 17 April 1824 skal have givet den Længstlevende Ret til at udtage sin Part af Løsøret efter Vurdering, og vilde ogsaa meget besvære denne ved Udøvelsen af sin Ret til at erholde de rørlige Gjenstande, som ere den fornødne eller særdeles nyttige. Dette sidste Øiemed er ei heller foreneligt med den anden Udvei, man har foreslaaet, at hele Løsøret nemlig skulde deles i tvende Parter, og det ved Lodtrækning afgjøres, hvilken Part der in natura skulde udlægges den Længstlevende, ligesom denne hele Affondring af Løsøret i tvende lige Parter ofte i Anvendelsen vilde blive vilkaarlig og uhensigtsmæssig. At Skifteforvalteren endeligen skulde afgjøre, hvorvidt de Ting, som den Længstlevende udvalgte, virkelig kunde ansees som nødvendige eller nyttige for samme, vil vel være en Fremgangsmaade, der jævnligen maa kunne følges, jfr. Hansen S. 124, men vilde dog vistnok ofte være at stille ham en Opgave, som han ei kunde løse, og i betydelige Boer føre til en i flere Henseender unyttig Vidtløftighed. Den naturligste Udvei, naar

Skifteforvalteren ei kan tilveiebringe en mindelig Overenskomst og en Deling alene med Hensyn til hvad der er nyttigt og nødvendigt for den Længstlevende efter Boets Beskaffenhed ei er anvendelig, synes da at være den, at man indrømmer den Længstlevende Ret til foreløbigen at udvælge rørlige Eiendele til det Halve af Løsørets Vurderingsbeløb, og derefter at give den Førstafdødes Arvinger Ret til at fordre Omvurdering af alle de enkelte Gjenstande, som de holde for at være for lavt ansatte, medens man paa den anden Side da og bør tilstede den Længstlevende — som kun har fordret Udlægget af de valgte Gjenstande, under Forudsætning af, at den første Vurdering blev gjeldende for dem alle — at erholde Omvurdering af de enTing, som den antager at være for høit ansatte, men hvilke den dog, som forudsat, først vilde have udtaget, fordi den antog Misforholdet udjevnet derved, at andre af de valgte Gjenstande vare forholdsvis lavt vurderede. Om end den første Vurdering, der er foretaget under Registreringsforretningen, er beediget, synes dette i det Hele ei at burde være til Hinder for den foreslaaede Omvurdering; thi den første Vurdering er ei foretaget med specielt Hensyn til den senere opstaaede Tvist i Henseende til Gjenstandenes Udlæg in natura, men snarere kun til foreløbig Efterretning, og denne generelle Vurderingsforretning kan da ei sammenstilles med en speciel Syns- eller Skjønsforretning over en omtvistet Gjenstand, der ei i Realiteten kan

paaankes til Oversyns eller Overskjøns Foretagelse, naar de Paagjeldende ikke have modsat sig hin Forretnings Afhjemling; jfr. Fdg. 5 Mai 1830 § 8.

Naar Godset skal forauctioneres — i hvilken Henseende Skifteforvalteren maa afgjøre en mulig opstaaet Trætte om Tiden, paa hvilken Auctionen skal holdes — bliver der naturligvis at forholde med Auctionen efter de almindelige Forskrifter om denne Retshandlings Udførelse, hvorom vi skulle handle i det følgende Capitel. Derimod kunne vi ei her forbigaae at berøre de særegne Forskrifter, som Skifteforvalteren har at iagttage med Hensyn til Forauctioneringen af Boets Eiendele, især Incassationen af Auctionsbeløbet.

Auctionsconditionerne kunne vel forelobigen affattes af den antagne Incassatator, men de skulle dog approberes af Skifteforvalteren, og deres endelige Affattelse beroer da, saavel med Hensyn til Løsøret som de faste Eiendomme, paa ham, Canc. Skr. 20 Mai 1797 § 2 og Pl. 3 Juni 1818 § 1. Skifteforvalteren har her naturligvis at iagttage de Lovforskrifter, som i det enkelte Tilfælde kunne komme til Anvendelse, navnligen Pl. 22 April 1817 og Fdg. 11 Septbr. 1833.

Til at oppebære Auctionsbeløbet for Boets Løsøre bliver i Almindelighed at antage en Incassator. Allerede Pl. 30 Octbr. 1767 lod Arvingerne have en afgjørende Stemme ved dennes Antagelse. Senere bestemte Pl. 21 Marts 1809 §§ 1 og 2 for Kbhvn., at i Sterboer, hvor alle eller nogen af

Arvingerne ere tilstede, skal Incassator vælges af dem, saaledes at hvis de ikke alle ere enige, da bør Pluralitetens Valg følges, dog at Incassator i dette Tilfælde stiller Sikkerhed for Oppebørselen; men dersom Ingen af Arvingerne er tilstede, da vælges Incassatoren af Skifteretten*). Disse Regler, der ganske stemme med Grundsætningerne i Pl. 30 Octbr. 1767, maa nu ogsaa komme til Anvendelse udenfor Kjøbenhavn, jfr. Cancellie Skrivelse 29 April 1794. Derhos bestemte allerede en Cancellie Skrivelse af 23 Novbr. 1793, at naar Nogen af Arvingerne selv vil være Incassator, og kan stille Sikkerhed, bør han have Fortrinet. Dersom en Incassator ei kan erholdes, som vil overtage Incassationen for det i Pl. 3 Juni 1818 bestemte Salarium — 2 Procent, hvor Betaling præsteres contant, og 4 Procent, hvor der gives Credit — kan det vistnok ei paalægges Skifteforvalteren at overtage Incassationen paa *sit Ansvar*, men dersom de i Boet Interesserede ei ville søge om Bevilling til at give høiere Incassationssalair eller vedtage Bortsalg alene imod contant Betaling, saa bør Incassationen skee *for Boets Regning*, saaledes at Skifteforvalteren enten personligen eller ved en dertil Befuldmægtiget møder paa Auctionen og afgjør, hvorvidt der kan gives Kjøberne Credit, og derefter blive de Kjøbe-

*) Den Arvingerne tillagte Ret tilkommer i Fallit- samt Arve- og Gjelds-Fragaaelsesboer de anmeldte Creditorer.

summer, som ei indbetales i Overensstemmelse med Auctionsconditionerne, at inddrive for Boets Regning som andre dets udestaaende Fordringer, jfr. Canc. Skr. 24 August 1819

De contant betalte Auctionsbeløb skal Incassatoren inden 8 Dage efter Auctionens Afholdelse indbetale til Skifteretten; de crediterede Beløb skulde han indbetale inden en vis af denne forelagt Frist, og i Kjøbenhavn, naar der gives den sædvanlige Credit af 6 Uger, inden 8 Uger efter Auctionens Afholdelse, Fr. 12 Febr. 1790 § 11, 6 Decb. 1799 § 12, 17 April 1807 § 10, Pl. 21 Marts 1809, 3 Juni 1818 § 2. Senere er det med Hensyn til de udcrediterede Beløb foreskrevet ved Canc. Circ. 14 Marts 1829, at Incassator inden 6 Uger efter Udløbet af den Kjøberne ved Auctionsconditionerne tilstaaede Frist skal gjøre Rigtighed for Auctionsbeløbet. Dersom Incassator ikke i rette Tid indkommer med Auctionsbeløbet, skal han fra saadan Tid og uden at den i Fr. 12 Febr. 1790 § 11 bestemte Forelæggelse er fornøden, betale 6 Procent i Rente af Auctionssummen, og desuden en daglig Mulkt af 2 Rbmk. til 2 Rbd. til Fattigvæsenet, Pl. 3 Juni 1818 § 2, jrf. Fr. om det Cancelliet underl. Regnskabsv. 8 Juli 1840 § 10. — Incassator bliver derhos at søge ved Gjæsteretttn, jfr. § 185.

Naar Incassator gjør nogen Indbetaling til Skifteforvalteren, har han at forvisse sig om, at samme bliver indført i Skifteprotocollen, da han i modsat

Fald kan blive Boet ansvarlig for det indbetalte Beløb, jfr. Fr. om det under det danske Cancelli hørende Regnskabsv. af 8 Juli 1840 § 12.

For Vestindien gjelde ganske særegne Forskrifter om Incassationen af Auctionsbeløbet for Boers bortsolgte Løsøre, Resc. 14 Septbr. 1787, 19 Aug. 1791 II. § 1, Fr. 6 Decbr. 1799 §§ 8 og 12, Fr. 17 April 1807 §§ 7 og 10, Canc. Skr. 8 Juli 1823.

Auctionsbeløbet for Boets faste Eiendomme skal, forsaavidt de ei ere behæftede med Pantegjeld, indbetales umiddelbart til Skifteretten, Pl. 21 Marts 1809 § 4 og Pl. 3 Juni 1818 § 7. Panthaverne i Eiendommen ere derimod ikke forpligtede til at lade Beløbet af deres Fordringer gaae gjennem Skifterettens Hænder, men de kunne fordre det betalt directe til dem selv, forinden de extradere deres Obligationer i qvitteret Tilstand til Udslettelse af Pantebogen, og dersom Kjøberen, uden forud givet Samtykke af Panthaveren, udbetaler Pantgjelden til Skifteretten, skeer dette paa hans egen Resico, hvis Skifteforvalteren forvansker Pengene, hvorpaa flere Exempler ere forekomne. Det er derfor hensigtsmæssigt, at Auctionsconditionerne for Salg af Boets faste Eiendomme, som brugeligt er i Kjøbenhavn, affattes saaledes, at det paalægges Kjøberen at indfrie den Eiendommen paahvilende Pantegjeld, saa at han kan indlevere Panteobligationerne til Skifteretten i qvitteret Tilstand — hvorved det overlades til ham, om han med Pantecreditorernes Samtykke kan

indfrie Pantegjelden ved at udstæde ny Obligationer til Panthaverne — og kun at indbetale Restbeløbet contant til Skifteretten*).

§ 291.

Om Behandlingen af Boets rede Penge, Pengeeffecter og udestaaende Fordringer; saavelsom om de samme paahvilende fortløbende Præstationer.

De contante Penge, som findes i Boerne i Kjøbenhavn skulle, med Undtagelse af en Sum af indtil 2000 Rbd., som maa haves i Casse til Bestridelse af løbende Udgifter, foreløbigen indsættes paa Folium i Nationalbanken. Hvert Bienniums Skiftecommission har sit eget Folium, hvorpaa alle under samme hørende Boers Penge indsættes; og der indeholdes da et passende Bidrag til Foliopengene, o: den aarlige Betaling til Banken for Foliet, ved ethvert Boes Slutning i hvilket der har været en contant Beholdning af nogen Betydenhed. Den ved Skiftecommissionen ansatte Bogholder skal gjøre Indberetning til Hof- og Stadsretten, naar et Bienniums Skiftecommission har større contant Beholdning end de fornævnte 2000 Rbd., jfr. Fr. 15 Juni 1771 § 15, Resc. 6 Januar 1792, Octr. 4 Juli 1818 §§ 25—26 og Regl. 27 Juli 1818 Afd. III. samt

*) Med denne Paragraph maa i det Hele jevnføres Hansen S. 116—131.

Hansen S. 134—136. Udenfor Kjøbenhavn maa Skifteforvalteren i Almindelighed beholde de contante Penge i sin egen Bevaring indtil Boet sluttes, naar der ei er Grund til at antage, at der vil hengaae saa lang Tid inden dette kan skee, at de bør indsættes til Forrentning i den kongelige Kasse, hvorom strax nedenfor. Dersom Summen imidlertid er saa betydelig, at det maa ansees betænkeligt, at den forbliver i Skifteforvalterens eget Værge, maa han være beføiet til ved en dertil antaget Fuldmægtig at indsætte den til Forvaring i Nationalbanken, jfr. den Forskrift i Bankens Octroi af 4 Juli 1818 §§ 25 og 26, hvorefter Banken er det almindelige rette Depositionssted. Dersom fremdeles alle i Boet Interesserede ere enige om at fordre en saadan Deposition, bør Skifteforvalteren ei vægre sig herfor. Ville Nogle derimod ei underkaste sig den hermed forbundne Bekostning, bliver Spørgsmaalet at afgjøre ved Skifterettens Decision, jfr. Canc. Skr. 23 April 1805*)

*) De særegne for Vestindien og Ostindien givne Forskrifter om Forvaringen af Boernes contante Beholdninger findes anførte hos Hansen S. 137—38, hvortil kan føies Justits. Regl. af 13 Juli 1836 § 34. Endelig haves nu og en særegen Forskrift om de Boer, som i Kjøbenhavn behandles af extraordinære Skifteforvaltere. Disses Beholdninger, der ei kunne gjøres frugtbringende i den kongl. Kasse, fordi de snart skulle afbenyttes, bør nemlig og i Almindelighed indsættes paa Folio i Banken, og kun

Dersom det er at forudsee, at Boet vil komme til at henstaae i længere Tid under Skiftebehandling, og at der imidlertid ikke vil blive Brug for de contante Beholdninger, blive disse saavel i som udenfor Kjøbenhavn at indsætte til Forrentning i den kongelige Kasse, som derfor udstæder Obligationer, der ere opsigelige til de almindelige Omslagsterminer med et Fjerdingaars Varsel, Resol. af 9 Marts og 30 Aug. 1821, Pl. 2 Juli og 3 Decb. 1822*), jfr. nu den citerede Frd. af 8 Juli 1840 § 10, der indskærper denne Frugtbargjørelsesmaade, forsaavidt Midlerne udgjøre et vist Beløb (500 Rbd.) og ei efter vedkommende Arvingers og Crediterers Ønske paa anden betryggende Maade kunne gjøres frugtbringende, eller de kunne anvendes til foreløbige Betalinger af det, som med Sikkerhed kan forudsees ved endelig Afgjørelse retteligen at ville tilkomme en Arving eller Creditor; hvorved dog de øvrige Arvinger af Lovgiveren reserveres Godtgjørelse for et ved den foreløbige Udtælling til en Arving bevirket Rentetab. Af

i det Høieste et Beløb af 1000 Rd. for en Tid forblive i Skifteforvalterens Forvaring, jfr. Fr om det under Cancelliet hørende Casser. 8 Juli 1840 § 15.

*) Tidligere skulde Stervboernes contante Beholdninger i Kjøbenhavn, med hvilke Skifteretten ei maa indesidde over 3 Maaneder, indsættes først i Depositocassen, Pl. 20 Marts og 23 Mai 1809, og efter dens Ophævelse i Rigsbanken, Pl. 27 Novbr. 1817 og 28 Juli 1818.

disse Midler svarede Kongens Kasse efter de citerede Bestemmelser 3½ Procent i Rente; men ved Pl. 18 Decbr. 1838 er Renten, uden Hensyn til Stedet hvorfra Capitalen indskydes i Kongens Kasse, og hvad enten det er Sølv eller Sedler som indsættes i denne, nedsat til 3 Procent.

Forefindes der i et Bo fremmede Mynter, Guldpenge eller andre Pengesorter, som ikke gaae i daglig Handel og Vandel, maa Skifteforvalteren lade dem omveksle, hvilket hensigtsmæssigst vil kunne skee gjennem Vexelerere, der i alt Fald findes i Hovedstaden, eller ved Andre, som ville modtage dem imod passende Rabat til deres virkelige Værdi, om hvilken det ei vil falde Skifteforvalteren vanskeligt at erholde paalidelig Underretning. Kun hvor de fremmede Mynter ere saa faa og ubetydelige, at det vil være forbundet med mindre Omkostning at lade dem bortsælge ved offentlig Auction imellem Boets øvrige Løsøre, bør de realiseres paa denne Maade, hvilken Realisationsmaade naturligvis ogsaa vil være at anvende med Hensyn til egentlige, videnskabeligt ordnede Møntsamlinger. Da rede Sølv og Sedler nu have og fremdeles kunne ventes at beholde lige Cours eller Værdi, saa vil en Omveksling ei let blive fornøden, da Ingen let vil vægre sig ved at modtage Sedler for rede Sølv og Enhver derhos er forpligtet til at tage rede Sølv i Betaling istedetfor Sedler.

Forsaavidt Boet har **Kongelige Obligationer**, Actier og deslige **offentlige Pengeeffecter**, da er

det med Hensyn til disses Opbevaring Skifteforvalterens første Pligt at sørge for, at de, hvis de ei hos de vedkommende Autoriteter allerede ere noterede paa den Afdødes Navn, da blive noterede paa Boets Navn, i hvilket Øiemed det vil være nødvendigt at indsende dem til Kjøbenhavn til en Mægler eller anden Befuldmægtiget, naar Skiftet holdes udenfor Hovedstaden. Ere Effecterne af den Beskaffenhed, at de ei kunne erholdes noterede paa Navn, saasom de engelske 3 Procents Obligationer, norske og svenske Statspapirer, da blive de at behandle som contante Penge, og naar det kan skee uden en forholdsmæssig for stor Vidtløftighed eller Bekostning, eller det af alle Vedkommende begjæres, at deponere i Nationalbanken. — Da slige offentlige Papirer derhos i Almindelighed have en bestemt Værdi efter den paa Kjøbenhavns Børs for samme noterede Cours, saa bør de i Kjøbenhavn afhændes ved en Mægler, hvis Sluttseddel bliver at fremlægge i Boet til Legitimation for den erholdte Priis, og udenfor Kjøbenhavn bør de ei heller let sælges ved offentlig Auction, men enten sælges til dem, som paa Stedet ville betale dem efter den seneste noterede Cours med en liden passende Rabat, eller indsendes til Kjøbenhavn for der at sælges ved en Mægler; thi at bortsælge et betydeligere Beløb i slige Effecter ved offentlig Auction vil altid medføre uforholdsmæssig Bekostning, ligesom det er uvist, om der, især paa Landet eller i mindre

og fraliggende Kjøbstæder, vil findes Kjøbere, der ville betale Effecterne omtrent efter deres Coursværdi. — Dersom Boets Forfatning er saaledes, at slige Effecter kunne udlægges de i samme Interesserede in natura efter deres Coursværdi, hvilket hyppigen er Tilfældet, bliver deres Realisation naturligvis ufornøden.

Med Hensyn til Boets udestaaende Fordringer maa det først erindres, at Skifteforvalteren ei er berettiget til at tilpligte Nogen at indbetale Noget i Boet, da hans Jurisdiction som Skifteforvalter kun angaaer Boets Deling, og der ei staae andre Personer under denne Jurisdiction end de, mellem hvilke Boet skal deles. Dette maa ansees som Meningen af Lovens 5—2—17, der ved at omtale at Boets Debitor kan staae under Skifteforvalterens Jurisdiction maa antages at have Hensyn til de Tilfælde, hvor Debitor tillige har en Fordring paa Boet, og Skifteforvalteren da er competent til ved sin Decision at afgjøre om Boet har Ret til at liqvidere Boets Skyld til ham i denne Fordring*). Jfr. Stampes Erkl. VI. 299, V. 273 og 379, Jur. Ark. IV. S. 20, XIV. S. 74, Ark. f. Retsv. I. S. 320, III. S. 496, Nyt Jur. Ark. XII. S. 72—74, XXVIII. S. 243, Jur. Tidsk.

*) Paa den anden Side maa Boet finde sig i, at naar det søger en af dets Debitorer ved hans Værneting til at betale en til Boet skyldig Gjeld, denne da under samme Sag kan fremkomme med sin Fordring paa Boet som Contrafordring.

VII. a. S. 240*). Dersom en Creditor har erholdt en Forudbetaling af Boet imod skadesløs Qvittering, og det senere findes, at han har faaet for meget udbetalt, er det antaget i en Dom i Jur. Tidsfr. XXVII. S. 118 ff., jfr. Noten S. 126, at naar Skifteforvalteren har givet sin Decision for, hvormeget der ifølge heraf bør tilbagebetales, saa er Sagens Realitet hermed afgjort, og skjøndt Fordringen desuagtet maa indtales ved de ordinære Domstole for at erholde Execution hos den paagjeldende Person, naar han ei godvilligen vil tilbagebetale hvad han har oppebaaret for meget, saa skulde Dommeren, saalænge Skifterettens Kjendelse, hvorved dette Beløb er bestemt, er usvækket, nødvendigen maatte lægge samme til Grund for sin Dom.

Jovrigt bør Skifteforvalteren sørge for, at Boets udestaaende Fordringer blive indbetalte, og hvis Søgsmaal antages at kunne betale sig søge dem inddrevne ved Rettens Hjelp, alt hvis Fordringen ei er et saadant godt, især ved tilstrækkeligt Pant sikret, Activ, at det kan udlægges Arvingerne in natura, hvorom de Umyndiges Værgers og de myndige Arvingers Erklæring

*) Den særegne Undtagelse for Vestindien, at Skifteretten kunde paakjende Boets Fordringer hos dets Debitorer, jfr. Reser. 27 Novbr. 1767 og Anordning 17 Novbr. 1779 § 7, er senere bortfaldet, da denne Bestemmelse ei er optaget i Fr. af 6 Decb. 1799 og 17 April 1807, der paalægger Skifteretten ogsaa i Vestindien endog at sagsøge Boets Incassator, naar han ei gjør Rigtighed for Auctionsbeløbet.

maa indhentes, ligesom Skifteforvalteren, naar han tillige er Overformynder, ex officio maa prøve Værgernes Erklæring i denne Henseende. Dersom Fordringen maa anseés som uvis, kan det som nys berørt let træffe, at det vil være uhensigtsmæssigt at anvende Bekostning paa Søgsmaal i Anledning af samme, især naar Skiftets Slutning derved vil opholdes i længere Tid. Dersom da Boets Interesserede alle ere enige om den Fremgangsmaade, der skal bruges, maa denne deres Formening ogsaa her i Almindelighed tages til Følge. Ere der derimod forskjellige Meninger herom, maa Spørgsmaalet afgjøres ved Skifterettens Decision. Pl. 21 Marts 1809 foreskriver iøvrigt for Kjøbenhavn, at naar ikke samtlige Creditorer og Arvinger give deres Samtykke, bør intet Skifte udsættes efter Inddrivelsen af de udestaaende Fordringer i længere Tid end 6 Maaneder efter Proclamas Udløb, med mindre der intet Tilstrækkeligt findes i Boerne til dermed at dække Omkostningerne og de prioriterede Fordringer. I andet Fald skulde slige Fordringer udlægges in natura eller forauctioneres. Idet disse Forskrifter ogsaa synes analogisk anvendelige udenfor Kjøbenhavn, kan det endnu erindres, at naar det, som vil være det Sædvanlige, er sandsynligt, at de uvisse Fordringer ved at forauctioneres ville udbringes til et høist ubetydeligt Beløb, maa de hellere udlægges in natura, hvorved Arvingerne beholde Fordelen af en mulig senere indtraadt Forbedring i en Debitors Vilkaar, og disse

Debitorer ei udsættes for den Haardhed, hvormed de kunne vente at blive behandlede af de Personer, der befatte sig med at opkjøbe slige uvisse Fordringer. Jfr. Fr. 5 Mai 1830 § 3.

Naar det iøvrigt under Skiftebehandlingen bliver bestemt, at en Boet tilhørende udestaaende Fordring skal inddrives ved Sagsmaal, kan det ei paaligge Skifteforvalteren personligen at udføre Sagen, hvorimod han dertil kan antage en Sagfører*); jfr. N. J. A. XVIII. S. 102 og 115. En Dom af 13 Januar 1840 (Jur. Ugeskr. I. S. 422 og Nyt Jur. Tidskr. I. a. S. 17) har derhos antaget, at Skifteforvalteren, under en af ham paa Boets Vegne anlagt Sag, ikke er forpligtet til at møde personligen i Forligelsescommissionen, men kan lade møde ved en Fuldmægtig.

De den Afdøde tilkommende Rettigheder, som ei vedkomme hans Formueforhold, *men ere bundne til hans personlige Værdighed*, saasom jus proponendi til geistlige og verdslige Embeder, synes Skifteforvalteren ei at kunne udøve, og naar det Medsatte i et enkelt Tilfælde er indrømmet Executores testamenti, jfr. Canc. Skr. 20 April 1799 maa dette udentvivl anses som en i de særegne For-

*) Det Spørgsmaal, om den ordinære Dommer bliver inhabil i den Sag, han som Skifteforvalter lader anlægge ved en dertil antaget Sagfører, hører til den alm. Proces, jfr. Hansens Proces S. 111—14 og ovenfor § 280.

hold grundet Undtagelse. — Derimod maa Skifteforvalteren, der behandler en Godseiers Bo, vel kunne udøve de med Godsets Besiddelse forbundne reelle Rettigheder, som Skolepatron, jorddrotlig Skifteforvalter og desl., naar han ei maatte vælge dertil at erholde en anden Person, almindeligvis Godsforvalteren, constitueret, jfr. Ørsteds Haandb. II. S. 391.

Paa den anden Side maa Skifteforvalteren drage Omsorg for, at de fortløbende Præstationer, der paahvile det, som her forudsat, solvente Bo, og som ei kunne opsættes efter Boets Slutning, blive opfyldte, jfr. Anord. af 7 Mai 1777 § 7 og Fr. 27 Jan. 1804 § 4, og nu i Særdeleshed, hvad Skatter og Afgifter angaaer, Fr. 8 Juli 1840 om Amtstue og sl. deslige Oppebørsler § 24. Efter denne sidste Lovbestemmelse skal Skifteforvalteren strax hos vedkommende Oppebørselsbetjent søge Underretning, om Restancer af Skatter og Afgifter findes, og derefter sørge for, at saavel Restancer som de siden paaløbende Skatter og Afgifter, hvilke Oppebørselsbetjenten hver Termin affordrer Boet som en anden Skatteyder, vorde efter Boets Beskaffenhed strax, og uden at Skiftets Tilendebringelse oppebies, betalte efter den Præference, der tilkommer samme. Udebliver Betalingen har Oppebørselsbetjenten at henvende sig til den høiere Øvrighed om de videre Foranstaltninger, der kunne være at træffe mod Skifteforvalteren.

§ 292.

Om curatores bonorum.

I meget vidtloftige og forviklede Boer kan det blive ueverkommeligt for Skifteretten enten selv umiddelbart at udføre eller at paasee udført alle til Boets Administration hørende enkelte Forretninger. Det kan da blive nødvendigt at antage en Mand, der kan gaae Skifteretten til Haande ved Udførelsen af disse Forretninger, og som derhos i alle de Forhold, i hvilke en Contrapart optræder imod Boet, kan repræsentere dette og paasee dets Tarv. En saadan Mand benævnes *curator bonorum*.

Da en Curator maa tillægges Salarium og dette kan stige til et ikke ubetydeligt Beløb, saa bør der ei antages Curator i et Bo, med mindre dette ifølge Boets Beskaffenhed er nødvendigt. Lovgiveren har i denne Henseende med Føie skjelnet mellem Skiftebehandlingen udenfor Hovedstaden og i Kjøbenhavn, hvor Skiftecommissionen har en stor Mængde Boer samtidigen at behandle, og derfor ei saa let kan undvære en Curators Hjelp, som Skifteretterne udenfor Kjøbenhavn, der sjelden have mange betydeligere Boer paa engang at behandle.

I Kjøbenhavn skal Skifteretten vel indhente Arvingernes og Creditorernes Erklæring, om de anse

Beſtikkelſen af en Curator for fornoden*), men den afgjorende Beſlutning herom forbliver dog hos Skifteretten, ligeſom denne i ethvert Fald har Ret til at beſtikke til Curator hvem den vil; hvilket ſidſte ogſaa ſtemmer med Forholdets Natur, idet Curator er Skifterettens Befuldmægtigede**). Derimod er det Cancelliet forbeholdt at beſtemme, om Skifteretten i Kjøbenhavn har havt Føie til at beſtikke en Curator, hvorfor denne i Skiftedeſignationerne ſkal afgive Forklaring om Grunden, hvorfor en Curator er bleven beſtikket i det paagjeldende Bo***). Finder Collegiet, at der ei har været tilſtrækkelig Anledning til at beſtikke en Curator, kan det fritage Boet for at udrede Salarium til ham. — Derhos maa det bemærkes, at Skifteretten

*) Denne Beſtemmelſe kan dog ei være til Hinder for, at Skifteforvalteren undertiden, naar den finder det fornødent, f. Ex. i Stervboet efter en Handelsmand, Fabrikant eller desl., ſtrax maa beſtikke en Curator. I ſaa Fald bør den imidlertid dog, ſaaſnart ſkee kan, indhente Arvingernes og Creditorernes Erklæring i Anledning af hans Beſtikkelſe.

**) Et Andet er at Skifteretten i Almindelighed beſtikker den Mand til Curator, ſom de i Boet Intereſſerede ønſke, naar dette er en paalidelig Mand. I Fallitboer burde imidlertid i ſaa Henſeende Creditorernes Ønſke komme mere i Betragtning end Fallentens; jfr. Jur. Tidſk. XXIII. S. 380—82.

***) Dette ſkal nu ſkee i en ſæregen Rubrik i Deſignationen, jfr. Canc. Skr. af 10 April 1832, der i det Hele indſkærper Pl. 21 Marts 1809 §§ 3 og 4.

i Kjøbenhavn, naar den ei finder Anledning til at beskikke en Curator, har Myndighed til at lade enkelte Forretninger, som Arvingerne eller Crediterne selv enten ikke ville eller ikke kunne paatage sig, udføre af Andre imod Betaling. I Henhold hertil pleier Skiftecommissionen i Kjøbenhavn at lade Incassator i Boet udføre mange Forretninger, til hvis Udførelse en Curator ellers skulde have været beskikket, og derfor at tilstaae ham en passende Godtgjørelse; og i saa Fald gjøres der ikke i Designationerne nogen Forklaring om en Curators Beskikkelse*); jrf. Stampes Erkl. V. S. 265, Pl. 30 Octbr. 1767, 21 Marts 1809 § 3.

Udenfor Kjøbenhavn maa en curator bonorum ei antages uden med vedkommende Arvingers eller Crediterers Samtykke, Sportl. Regl. 22 Marts 1814 § 88. Derimod maae det beroe paa Skifteforvalteren, naar det engang i Overensstemmelse her-

*) Dette iagttages navnligen med Hensyn til den store Mængde Smaaboer, som høre under Skifteretten i Kjøbenhavn, og i hvilke der med Hensyn til Løsøres Bevaring, Samling af flere Boers Løsøre til een Auction, Proclamas Indrykkelse i Aviserne o. s. v. blive en Mængde enkelte Forretninger, som Skifteretten maa lade udføre ved en Andens Hjelp. Det har ogsaa i længere Tid været Praxis, at Skiftecommissionen overdrager disse Forretninger til En af Rettens Sagførere, som naturligvis kan lade sig noie med et meget billigt Vederlag af hvert enkelt Bo, med Hensyn til den Mængde af slige Forretninger, der ved den nævnte Foranstaltning tilfalder ham.

med er afgjort, at en Curator skal beskikkes, at udnævne hvem han vil, ligesom han ogsaa, om end de i Boet Interesserede modsætte sig Ansættelsen af en almindelig curator bonorum, maa kunne beskikke en Person til at udføre enkelte Boet vedkommende Forretninger, som det efter Forholdets Natur ei kan paaligge ham selv at udføre, t. Ex. at administrere et Boet tilhørende Jordegods. En Canc. Skr. af 19 Mai 1838 (Col. Td. S. 579) forudsætter iøvrigt, at Skifteforvalterens private Fuldmægtig ei kan antages til Curator i et Bo, som Principalen forvalter, men vel i et Bo, der behandles af extraordinære Skifteforvaltere.

For Ostindien haves særegne Forskrifter om Beskikkelsen af curator bonorum i de tvende Sportelregl. af 13 Juli 1836 respective § 39 og 33; jfr. Justitsregl. af s. D. § 35.

D. Om den Underretning, der bør gives de i Boet Interesserede om Skiftets Foretagelse.

§ 293.

1) Om Creditorernes Indkaldelse.

Lovens 5—14—29 foreskrev, at alene de chirographariske Creditorer skulde indkaldes ved et Proclama, som blev at læse alle Overretter med præclusivt

Varsel, for de indenrigske Crediterer til at melde sig inden Aar og Dag fra Bekjendtgjørelsen, og for de udenrigske Crediterer til at melde sig inden 6 Uger efterat de vare i Riget indkomne, medens de Crediterer, som ingen Haandskrift havde, skulde melde sig selv inden de i Artikelen nævnte Frister, hvis Overskridelse for disses Vedkommende dog maaske alene skulde have til Følge, at de senere maatte søge deres Fordringer pro quota parte hesenhver Arving, jfr. Hansen S. 147—48. Disse Forskrifter komme imidlertid, skjøndt de ei udtrykkeligen ere ophævede, ikke mere til Anvendelse, efterat den senere Lovgivning har hjemlet en hensigtsmæssigere Indkaldelsesmaade.

Forelobigen maa det med Hensyn til Tiden, naar Creditorernes Indkaldelse i et Bo skal finde Sted, erindres, at dette maa bestemmes efter Boets Beskaffenhed, og efterat de tilstedeværende i Boet Interesseredes Erklæring derover er indhentet. I Almindelighed bør Indkaldelsen iværksættes saasnart som Skifteretten kan have en grundet Formening om, hvilken Art af Indkaldelse der bør anvendes efter Boets Beskaffenhed i Henhold til de Regler, som nu skulle fremstilles, jfr. for Vestindien Anordg. 10 Mai 1780 § 5.

Dernæst maa man her først adskille de Boer, i hvilke de beholdne Midler, efter Afdrag af Begravelsesomkostninger, Huusleie, Folkeløn og andre prioriterede Fordringer, udgjøre over 100 Rbdlr. Der skal i Boer af denne Betydenhed i Almindelighed udstædes egentligt Procla-

clama, d. e. en tinglæst paa behørigt stemplet Papir, jfr. Fr. 3 Decb. 1828 § 5 Lit. d, skrevet Indkaldelse til Creditorerne, der tillige bliver at indrykke i visse offentlige Tidender. Der maa imidlertid her atter skjelnes mellem tvende Slags Proclamata. Naar der nemlig er Grund til at antage, at Boet kan have udenrigske Creditorer, maa der søges en Bevilling, som ifølge Fr. af 23 Mai 1800 § 13 kan erholdes hos Overøvrighederne, hvorved Skifteretten bemyndiges til, sub pæna præclusi et perpetui silentii, med Aar og Dags Varsel at indkalde samtlige Creditorer ved et Proclama, som indrykkes tre Gange efter hinanden i den Berlingske Tidende, Adressecontoirets Efterretninger eller vedkommende privilegerede Provindsavis, samt den Altonaiske Mercur, medens Bevillingen selv læses ved den kongelige Landsoverret, (hvilket alt forskrives i selve Bevillingen), men derimod blot paaberaabes i de Tidender, i hvilke Proclamaet indrykkes, Pl. 18 Aug. 1790 og Circ. af 21 s. M. Dersom det derimod i Boet kan skjønnes, at den Afdøde ei har havt nogen Handel, Commissioner, eller andre Forretninger udenfor Riget, er det tilstrækkeligt, at Creditorerne indkaldes med 12 Ugers Varsel, hvilket Proclama skal læses ved Hjemtinget, og ved den Overret, hvorunder samme hører, og hvis det maatte findes, at den Afdøde paa noget andet Sted i Danmark har havt Eiendele eller andre særdeles Connexioner, da og ved dette Steds Overret.

Fremdeles skal dette Proclama ogsaa indrykkes i nysnævnte Tidender, Pl. 26 Aug. 1785 § 2 og 2 Juni 1819 § 2.

Saavel 12 Ugers som Aar og Dags Varselet bliver at regne fra den sidste Bekjendtgjørelses Datum, jfr. Fr. 4 Mai 1778 § 1 og Pl. 21 April 1819. Iøvrigt har Canc. Skr. af 23 Novbr. 1816 antaget, at Proclamaet ikke behøver at indrykkes i 3 umiddelbart paa hinanden følgende Avisnummere, og Canc. Skr. 10 Juli 1819, at et Proclamas Indrykkelse i de danske Aviser ei bliver ugyldig, fordi det ikke samtidigen indrykkes i den Altonaiske Mercur.

Der kan fremdeles opstaae flere Spørgsmaal om Anvendelsen og den gjensidige Betydning af Aar og Dags og 12 Ugers Proclama.

Skifteforvalteren kan for det Første ei ansees beføiet til at udstede tvende Proclamata i et og samme Bo, et med 12 Ugers Varsel til de indenrigske Creditorer, og et med Aar og Dags Varsel til de udenrigske. Foruden at nemlig de Bevillinger, der meddeles til at indkalde Crediterne med Aar og Dags Varsel, forudsætte, at alle Creditorer, baade indenrigske og udenrigske, indkaldes ved samme, saa indskrænker Pl. 26 Aug. 1785 og 2 Juni 1819 ogsaa udtrykkeligen Tilladelsen til at bruge 12 Ugers Proclama til den anførte Betingelse, at Boet kan skjønnes ei at have Forbindelser udenfor Riget. Skifteforvalteren har altsaa at afgjøre efter de Data, som han forefinder ved Skiftets Begyndelse, om der er Grund til at antage, at den Afdøde

har havt udenrigske Forbindelser, og er der Grund til at antage dette, bør han udstæde Proclama med Aar Dags Varsel. Selv om alle Arvingerne og de tilstedeværende Creditorer i et saadant Tilfælde udtrykkeligen forlange, at Skifteretten skal indskrænke sig til at udstæde Proclama med 12 Ugers Varsel, synes den i Almindelighed ei at burde rette sig efter en saadan Paastand. Der kan nemlig ei let blive Tale om, at Skifteforvalteren skulde selv kunne have en Overbevisning om, at der ei vil findes nogen udenrigsk Creditor, naar der, som forudsat, ere tilstrækkelige Data forhaanden til at antage, at den Afdøde har staaet i udenrigske Forbindelser, indtil han døde; thi det kan da slet ikke vides, om der ei fra disse Forbindelser kan hidrøre udenrigske Fordringer paa ham, og naar der engang skal skiftes, bør Skifteforvalteren varetage alle Vedkommendes, her ogsaa de eventuelle udenrigske Creditorers, Tarv. Jovrigt maatte i ethvert Fald de tilstedeværende *indenrigske* Creditorer gyldigen kunne opfordre Skifteforvalteren til, naar Boet har udenrigske Forbindelser, at udstæde Proclama ved Aar og Dags Varsel; thi de kunne ellers udsættes for en Tilbagesøgning af de dem udlagte Beløb, dersom der senere fandtes udenrigske Creditorer, som burde have været indkaldte og fyldestgjorte, og som kunde fordre Skiftet kjendt uefterretteligt, og paa ny foretaget, jfr. *Hansen* S. 164 No. 10, hvorefter Tilfældet vilde kunne blive, at de ei kunde blive fyldestgjorte paa anden Maade end

at de indenlandske Creditorer maatte tilbagegive en Deel af hvad de havde oppebaaret.

Dersom der derimod ei er Grund til at antage, at den Afdøde har staaet i udenrigske Forbindelser, hvorfra Gjeldsforhold kunne hidrøre, kunne de enkelte i Boet Interesserede ei være forpligtede til at taale den større Bekostning og især det længere Ophold, som vil følge af at man vælger at udstæde Proclama med Aar og Dags Varsel, og dette bør da kun udstedes naar alle Vedkommende deri ere enige.

Dersom der fra Begyndelsen af ei var Grund til at vente nogen udenlandsk Gield, men dette senere opdages, og der derfor udstædes nyt Proclama med Aar og Dags Varsel, bliver det imidlertid udløbne 12 Ugers Proclama ei ugyldigt i Forhold til de indenrigske Creditorer; thi det er fuldkommen lovligen udstedt, og de af disse, der ei have meldt sig inden sammes Udløb, blive altsaa derved præcluderede. Er derimod det i et saadant Tilfælde udstedte 12 Ugers Proclama ei endnu udløbet paa den Tid det ny Proclama med Aar og Dags Varsel udstædes, saa ere efter dettes Indhold alle Creditorer paa ny indkaldte, og dermed ogsaa de indenrigske Creditorer, hvis Fordringer ei vare præcluderede ved det endnu ei udløbne 12 Ugers Proclama, og dette er altsaa i Gjerningen annulleret ved det udstedte ny Proclama. Mere omtvistet er Spørgsmaalet, naar det kan oplyses, at

Skifteretten efter de ved Proclamas Udstædelse forhaanden værende Data burde have udstædt Aar og Dags Proclama istedetfor det af samme valgte 12 Ugers Proclama, og den indenrigske Creditor, der har meldt sig efter dettes Udløb, exciperer med sin Fordrings Præclusion paa Grund af, at det udstædte 12 Ugers Proclama formentligen er ugyldigt. Det er nemlig ved Canc. Skr. 10 Juli 1819 og flere Domme, saasom en Overretsdom i Jur. Tidsskr. XX. S. 303 og en Skiftedecision i Ussings Bibliothek I. S. 346, antaget, at et saadant Proclama desuagtet maatte være bindende for den indenrigske Creditor, der ikke har meldt sig, og denne Mening forsvares ogsaa af Hansen l. c. S. 153 ff. Men dette Resultat, der saavidt os bekjendt ikke er stadfæstet ved noget Høiesteretspræjudicat, forekommer os ingenlunde at kunne holde Prøve. Allerede den Omstændighed, at der her handles om Tilintetgjørelsen af en virkelig Gjeldsfordring ved et rent positivt Institut, maa gjøre det høist betænkeligt at indrømme Gjeldsfordringens Fortabelse med mindre en streng Opfyldelse har fundet Sted af de herfor foreskrevne Betingelser; men dette kan ikke siges at være skeet i det nævnte Tilfælde; thi da Lovgivningen ikkun har tilladt Anvendelsen af 12 Ugers Proclama, hvor det kan skjønnes, at Debitor ikke har havt Handel, Commissioner eller andre Forretninger udenfor Riget, og derimod, hvor dette efter hans Stilling og Forhold

maa formodes, har villet, at saavel de indenrigske som udenrigske Creditorer under Et skulle indkaldes ved Proclama med Aar og Dags Varsel, saa have de indenrigske Creditorer, naar Skifteforvalteren desuagtet under den sidstnævnte Forudsætning ikkun udsteder 12 Ugers Proclama, ingenlunde erholdt den for dem i dette Tilfælde ved Lovgivningen befalede Indkaldelse*). Naar det for den modsatte Anskuelse anføres, "at den Creditor, der undlader at melde sig efter et saadant Proclama, dog ikke kan negte, at der jo er givet ham saadan Anledning og Leilighed til at iagttage sit Tarv, som Lovgiveren har erkjendt i og for sig at være tilstrækkelig for en indenlandsk Creditor, og at, naar der virkelig ikke existerer andre end saadanne, al Grund til at afvige fra den for dem foreskrevne Indkaldelsesmaade bortfalder", saa maa Rigtigheden heraf allerede ifølge det Ovenanførte, om den indenlandske Creditors Ret til i visse Tilfælde at fordre sig indkaldt med Aar og Dags Proclama, modsiges, og derhos er det vistnok ved den anførte Argumentation overseet, at et Proclama ved den befalede offentlige Bekjendtgjørelse ikke ligefrem og umiddelbart kommer til

*) Har den indenlandske Creditor Haandskrift for sin Fordring, havde han efter L. 5—14—29 Aar og Dags Varsel at fordre; og man har da i det omhandlede Tilfælde saameget mindre Føie til udenfor de vedkommende nyere Lovbestemmelsers Ord at betage en slig Creditor den for ham engang lovbegrundede Ret.

Vedkommendes Kundskab, men at der for at de kunne erholde denne Kundskab endvidere udfordres en Virksomhed fra deres Side, der naturligen maa rette sig efter Beskaffenheden af det Proclama, som de ifølge Lovgivningen have Grund til at vente udstedt. Dette gjelder allerede med Hensyn til den Bekjendtgjørelsesmaade, der mest bidrager til at bringe Proclamaet til Crediterernes Kundskab, nemlig dets Indførelse i de offentlige Tidender. Den der har erhvervet en Fordring paa en Grossérer eller anden Mand i en saadan Stilling, at der efter Lovgivningen bør udstedes Aar og Dags Proclama i hans Bo, har efter Lovgivningens Bud ikkun Anledning til engang hvert Aar at efterse eller erkyndige sig, om Proclama har været indrykket i et af de vedkommende Blade, for at burde kunne være sikker paa, at han endnu i betimelig Tid vil kunne anmelde sin Fordring i Boet. Og end mere fremtræder dette med Hensyn til den anden Bekjendtgjørelsesmaade af Proclama, som Lovgivningen har befalet ved Siden af dets Indrykkelse i Aviserne, nemlig dets Læsning ved Retterne, hvorved der aabenbart skal gives de Crediterer, der ikke holde eller læse de offentlige Blade, et Middel til at vogte sig for deres Fordringers Præclusion, idet der saaledes haves en offentlig Autoritet, hos hvilken Creditor efterhaanden kan erkyndige sig om Proclama i hans Debitors Bo maatte være udstedt eller ikke, hvilken Erkyndigelse han ved Lovgivningen ikkun

er opfordret til at anstille engang om Aaret, naar hans Debitor er i den Stilling, at 12 Ugers Proclama i hans Bo ikke bør udstedes. Men naar Creditor saaledes har iagttaget al den Forsigtighed, som han *ifølge Lovgivningens Regler* om Proclamata var opfordret til at iagttage, for at forhindre sin Fordrings Præclusion, synes det at være en haandgribelig Uret imod ham, om hans Fordring desuagtet skulde præcluderes, fordi det har behaget Skifteforvalteren *imod Lovgivningens Bud* at udstede et Proclama ikkun med 12 Ugers Varsel. Det kan da efter denne Udvikling heller ikke have nogen Indflydelse paa Resultatet, om der i det enkelte Tilfælde virkelig findes at være nogen udenrigsk Creditor paa Boet eller ikke, men det maa ogsaa med Hensyn til den indenrigske Creditors Indkaldelse ved Proclama stedse være det afgjørende Moment, om Debitors Stilling i Almindelighed betragtet er af den Beskaffenhed, at det ene eller det andet Slags Proclama efter Lovgivningens Regler bør anvendes*).

*) Vi have vel i det Foregaaende, i Overensstemmelse med den saavidt vi vide gængse og almindelige Mening, jfr. Canc. Skr. 13 Juli 1819 § 2 og Orsteds Haandb. IV. S. 429, forudsat, at en *udenrigsk* Creditors Fordring i intet Tilfælde kan præcluderes ved 12 Ugers Proclama, men bør dog endnu tilføie, at vi anse det for ikke lidet tvivlsomt, om det ikke *efter den nugjeldende Lovgivning* rigtigere bør anses som Regel, at ligesom de inden-

Det andet Hovedtilfælde, som kommer i Betragtning ved Creditorernes Indkaldelse, finder Sted, naar

rigske Creditorer i de Tilfælde, hvor Debitor efter sin Stilling og sine Forhold maa formodes at have havt Handel, Commissioner eller andre Forretninger udenfor Riget, ikkun kunne indkaldes og præcluderes ved Aar og Dags Proclama, saaledes ville omvendt i de Tilfælde, hvor Debitors Stilling og Forhold ere af den modsatte Beskaffenhed, de enkelte udenrigske Creditorer, som han desuagtet tilfældigvis kan have, kunne præcluderes ved det med 12 Ugers Varsel udstædte Proclama. Herfor taler for det første det bogstavelige Indhold af de herhen hørende Hovedlovbud, Pl. 26 Aug. 1785 § 2 og 2 Juni 1819 § 2, idet der her ubetinget siges, at det skal være nok, at Creditorerne indkaldes med 12 Ugers Varsel, naar det kan skjønnes, at den Afdøde eller Fallenten ikke har havt nogen Handel, Commissioner eller andre Forretninger udenfor Riget. Anvendeligheden eller Uanvendeligheden af dette kortere Varsel skal altsaa beroe paa et Skjøn over den Paagjeldendes Stilling og Forhold i Almindelighed betragtet, og i Forbindelse hermed har Pl. 26 Marts 1790, ligeledes uden nogen Distinction imellem indenrigske og udenrigske Creditorer, jfr. Canc. Skr. 13 Juli 1819 § 2, foreskrevet, at naar Creditorerne ikke fremkomme med deres Krav inden den i ethvert Proclama bestemte lovlige Varselstid, skal Fordringen være præcluderet. Det synes dernæst ogsaa aldeles stemmende med Sagens Natur, at Varselstiden saaledes for alle Creditorer uden Forskjel retter sig efter den Paagjeldendes Stilling og Forhold i Almindelighed betragtet, hvorved Man har noget Fast og Bestemt

Boets beholdne Midler ikke overstige 100 Rbd. Her finder intet egentligt Proclama Sted, d. e. der udstædes og tinglæses ikke et særskilt Document, hvorved Crediterne indkaldes, men i Proclamas Sted træder en trende Gange indrykket Indkaldelse i den berlingske Tidende og Adresseavisen eller Stifts-

at holde sig til, ikke efter enkelte tilfældige, som oftest ubekjendte Forbindelser i Udlandet, og det er næppe ubilligt at forlange, at den Udlænding, der tilfældigvis erhverver en Fordring paa en Mand, der ellers ikke efter sine Forhold kan formodes at have Forbindelser i Udlandet, og end mere den Indlænding, som efterat have erholdt en Fordring paa en saadan Mand reiser ud af Landet, bør sørge for, at kunne i paakommende Tilfælde ved Andre erholde deres Fordringer anmeldte efter det kortere Proclama, som de efter Lovgivningens almindelige Forskrifter maa vente at ville blive udstedt i hans Bo; men det synes snarere meget mere ubilligt, at under slige Omstændigheder den enkelte i Udlandet værende Creditor skulde kunne fordre Proclama udstedt med Aar og Dags Varsel og dermed det hele Skifte opholdt, eller forlange Skiftet omgjort naar han melder sig efterat det med 12 Ugers Varsel udstedte Proclama udløbet. At L. 5—14—29 blot tog Hensyn til den factiske Omstændighed, at Creditoren var udenfor Riget, kan næppe komme i nogen Betragtning imod det Ovenanførte, da de ovenanførte nyere Lovbud netop synes at have villet indføre en paa Hensynet til Debitors almindelige Forhold og Stilling, og ikke til enkelte Creditorers tilfældige Opholdssteder, bygget Regel for Proclamas lovlige Udstædelse.

udenden, og hvis den Afdøde har havt Handel udenfor Riget, da tillige i den Altonaiske Merkur. Pl. 26 Aug. 1785 § 3, 26 Octbr. 1792. — Hansen l. c. S. 156 har forudsat, at denne Indkaldelse altid, ogsaa i de Tilfælde hvor den skal indrykkes i den altonaiske Merkur, ikkun skal udstedes med 12 Ugers Varsel; men herved maa erindres, at Pl. 26 Aug. 1785 § 3 aldeles intet har bestemt om Varselstiden i disse Indkaldelser, og Pl. 26 Octbr. 1792 har vel, hvor Indrykkelsen blot skeer i de indenlandske Blade, bestemt Varselstiden til 12 Uger; men den tilføier udtrykkeligen, at naar Indrykkelsen tillige skal skee i den Altonaiske Merkur bør dette skee med den i Loven foreskrevne Varselstid, hvorved næppe kan være sigtet til andet end Aar og Dags Varsel. Dog har en Canc. Skr. 10 Jan 1832 antaget, at 12 Ugers Varsel var tilstrækkeligt efter Pl. 26 Octbr. 1792, da Boets Masse end ikke var tilstrækkelig til at dække Pantegjelden og de øvrige efter Lovgivningen prioriterede Fordringer; uagtet det med Vished vidstes, at den Afdøde saavel havde drevet Handel paa Udlandet, som ogsaa der efterladt sig Gjeld.

Derhos indeholder sidstnævnte Plakat den i praktisk Henseende meget vigtige Bestemmelse, at ved Skifter efter Bønder eller Andre af Almuen paa Landet, som ei kunne formodes at have staaet i nogen ualmindelig Forbindelse formedelst Handel eller deslige, kan al Indkaldelse (uden Hensyn til den Af-

dodes efterladte Formue) forbigaaes, naar Arvingerne eller de, til hvilke Boet overdrages, erklære at ville paatage sig dets retmæssige Gjeld, om nogen Fordring siden skulde opstaae. Skifteforvalteren kan altsaa efter dette udtrykkelige Lovbud ei paadrages noget Ansvar om end en Creditor ei senere kan erholde Betaling af dem, til hvilke Boet bliver overdraget; derimod burde de umyndige Arvingers Værger, hvis der er Grund til at frygte for, at Boet kan være behæftet med unanmeldte Fordringer, ikke lade deres Myndlinger overtage Boets mulige Gjeld, og de kunde, hvis de i saa Henseende have ladet det mangle paa den behørige Omhu, vel paadrage sig et Ansvar. For at undgaae det Mislige heri er det og det Sædvanlige, at den efterlevende Ægtefælle eller den eller de myndige Arvinger alene indestaae for, at der ei er anden Gjeld end den anmeldte, og paatage sig at tilsvare den, der desuagtet senere maatte befindes at hæfte paa Boet, medens de Umyndiges Arvelodder blive indsatte i Overformynderiet eller overgivne til Værgerne, uden at derved paadrages de Umyndige nogen personlig Forpligtelse. Om da end en senere fremkommen Creditor i et saadant Tilfælde ikke kan erholde Betaling af den eller dem, som have overtaget Gjelden, kan han dog hos de Umyndige ei erholde videre end hvad dem ee udlagt i Arv, og det endda vel kun saalænge disse Arvelodder ere i Behold. Jfr. herved Canc. Skr. 5 Novbr. 1836 (Col. Tid. S. 965). — Om den paa

Bornholm brugelige Indkaldelse ved Tillysningsſedler handler Reſcr. 7 Sept. 1742, Canc. Skr. 13 Octbr. 1802 § 3 og iſær Pl. 11 Septbr. 1832 § 1.

I Veſtindien udfærdiges af Regjeringen Proclamata, ſom, hvis Boets beholdne Midler ei belobe ſig til mere end 400 Rdlr. V. C., alene publiceres ved Læsning for den Veſtindiſke Landsoverret, ved Indrykkelſe i St. Croix trykte Avis og ved Forevisning i de kongl. Bogholdercontoirer der paa Landet, Pl. 26 Apr. 1814; men hvis Boets beholdne Midler overſtige 400 Rdlr. V. C., bekjendtgjøres det tillige i den berlingſke Tidende, og derſom den Afdøde har ſtaaet i Handel og Forbindelſe med fremmede Europæiſke Lande, da ogſaa i den Altonaiſke Merkur, Pl. 18 April 1800 § 1.

Om Indkaldelſe efter de i Grønland Afdøde kan efterſees Pl. 10 Febr. 1792 og 28 Marts 1816. — Regulativet af 24 Octbr. 1832 § 5 indeholder Forſkrifter om Indkaldelſe under Skiftebehandlinger paa Kyſten Guinea. Jfr. endeligen Rgl. 13 Julii 1836 § 33 for de oſtindiſke Etablisſementers Vedkommende.

Derſom Skifteretten forſømmer at udſtede Proclama til Creditorerne eller at give det lovbeſtemte Varſel, blive, ſom ovenfor berørt, de Creditorer, der uden at være lovligen indkaldte melde ſig efterat Boet er delt, berettigede til at paaanke det afholdte Skifte til at kjendes uefterrette-

ligt, og Skifteforvalteren vil blive tilpligtet at søge deres Tilgodehavende tilbage, og dette derhos, hvis han har begaaet en kjendelig Feil, paa egen Bekostning. Melder en Creditor sig i et saadant Tilfælde endnu inden Boet er delt, saa er det naturligt, at han kan forfølge sin Ret, uanseet den Indkaldelse, der maatte være skeet, men der, som forudsat, ingen Gyldighed har i Forhold til ham.

Forinden vi nu gaae over til at tale om den præclusive Virkning af et gyldigen udstedt Proclama, maae vi endnu nævne en Mængde Tilfælde, i hvilke Lovgivningen har paalagt Skiftevalteren at meddele enkelte Creditorer, i Almindelighed visse offentlige Institutter, speciel Underretning om Skiftets Foretagelse, for at de ei skulle overse betimeligen at varetage deres Tarv i Boet.

En meget vigtig speciel Anmeldelse er foreskrevet med Hensyn til a) Oppebørselsbetjentes Boer*). Istedetfor de ældre hos Hansen S. 165—67 anførte Bestemmelser træde nu i Almindelighed den 52de og 53de § i den almindelige Cassеanordning af 8 Julii 1840 "om hvad der er at iagttage naar en Kassebetjent dør". Det paalægges den vedkommende Skifteret, efter at have taget Cassen og samtlige de den Afdødes Cassеembede vedkommende Sager og Documenter saa-

*) Jfr. i Hens. til Omfanget af Begrebet om Oppebørsels- eller Cassebetjente, Frd. 8 Juli 1840 § 57.

velsom hans Bo under Forsegling, uden mindste Ophold derom at underrette den Autoritet, under hvilken Kassebetjenten hørte. Udenfor Kjøbenhavn skal Indberetningen skee gjennem Amtmanden, som skal træffe de fornødne Foranstaltninger til Forretningernes ustandsede Fremgang, og derfor kan fordre de fornødne Embedsbøger og Documenter udleverede fra Boet, dog under Anvendelse af de for den Afdødes Regnskabs Aflæggelse fornødne Forsigtighedsregler. I et af de første Møder i Boet bør det Offentliges Krav til Boet foreløbigen opgjøres, forsaavidt dette kan skee inden det endelige Regnskabs Aflæggelse. Men Skifteforvalteren har iøvrigt at sørge for, at den afdøde Kassebetjents efterstaaende Regnskaber for Boets Regning aflægges af Fuldmægtigen eller af en anden dertil antagen duelig Mand; jfr. nærmere § 53. Efter disse Forskrifter kan der, da Skifteforvalteren selv skal anmelde Dødsfaldet, sørge for Regnskabets Aflæggelse, og, idet Boet her forudsættes at være solvent, indbetale det efter det decide rede Regnskab skyldige Beløb til den vedkommende offentlige Autoritet, slet ikke blive Tale om at nogen Fordring ifølge Regnskabet skulde kunne præscriberes ved det i Boet udstædte Proclama*).

*) Derimod bortfalder efter Cassecanordningens § 37, ethvert Efterkrav naar Quittance er udstædt, og der efter Oppebørselsbetjentens er Død udstædt lovligt Proclama til Creditorerne, uden at Kravet inden sammes Udløb er anmeldt. Vel har denne Forskrift nærmest Hen-

b) Ogsaa naar Cautionisten for en Oppeborselsbetjent dør eller gjør Opbud skal Skifteforvalteren, som behandler Boet, saasnart han bliver vidende om Cautionsforpligtelsen, give den vedkommende Autoritet, hvorunder Betjenten hører, saavel som denne selv Underretning om Dødsfaldet eller Opbudet, til hvilken Ende Retsskriveren har, saasnart en Caution er tinglæst, at gjøre Anmeldelse derom til vedkommende Skifteforvalter, Frd. 8 Julii 1840 § 8. Da Skifteforvalteren i Cautionistens Bo iøvrigt Intet har at foretage til Berigtigelse af de paagjeldende Regnskaber og overhovedet slet ikke kan vide, om der kommer til at paahvile den afdøde Cautionist noget Ansvar i Anledning af Cautionen, saa kunde det Offentlige synes at have tabt sit Krav hos Cautionisten, naar det ei inden-Proclamas Udløb gjør nogen Anmeldelse om sammes nærværende eller eventuelle Krav i Cautionistens Bo; men da det dog i den citerede Paragraph, efterat hin Anmeldelse er paalagt Skifteforvalteren, hedder, at der forholdes i Henseende til Boets Forpligtelser i Anledning af Cautionen ganske efter de i foregaaende 7de Paragraph foreskrevne Regler,

syn til det Tilfælde, hvor Qvittance er udstædt før Oppeborselsbetjentens Død, men Motiverne til Bestemmelsen synes dog at medføre, at ogsaa hvor Regnskabet først aflægges efter Regnskabsbetjentens Død, skal Efterkrav ei finde Sted, naar selve Regnskabet engaang er blevet lovligen qvitteret, og Proclamaet i Boet derhos er udløbet.

og da disse gaae ud paa, at Behæftelsen vedvarer indtil Regnskaberne for den Regnskabsperiode, hvori Opsigelsen, h. l. Anmeldelsen af Dødsfaldet, udløber, ere endeligen berigtigede, saa er det udentvivl dog Lovgiverens Mening, at Skifteforvalteren ei tør antage Boet befriet for det Offentliges Krav, forinden han har erhvervet sig positiv Kundskab om at det Offentlige er fyldestgjort.

c) Skifteretten skal saasnart der i et Bo udstedes Proclama, søge Underretning af Pantebogen om den kongelige Kasse i Almindelighed, Statsgjeldskassen, den extraordinære Laanefond, den forrige Depositekasse, kongl. Creditkasse, Courantbanken, Speciesbanken, Commerce- eller Industrifondet, nogen anden nu ophævet kongl. Indretning, hvis Activer ere overgaaede til Statsgjeldskassen, eller endeligen nogetsomhelst offentligt Institut, maatte have noget Krav paa de Boet tilhørende Eiendomme, og naar dette befindes at være Tilfældet, da anmelde dette udenfor Kjøbenhavn for vedkommende Overøvrighed, men i Kjøbenhavn umiddelbart for Statsgjeldsdirektionen eller vedkommende Instituts Bestyrelse. Ligeledes paaligger det alle Skifteforvaltere, saasnart der, enten ved Anmeldelser i et Bo eller paa en anden Maade, erholdes Kundskab om, at en directe Panteobligation i nogen Boet tilhørende Eiendom igjen er pantsat til noget offentligt Institut, at gjøre lignende Indberetning, forsaavidt der ikke allerede da fra sammes

Side er skeet Anmeldelse i Boet. De Atteſter af Pantebogerne, ſom Skifteforvalteren, paa Grund af Ovenſtaaende og alene til Brug i det her anførte Øiemed, maatte requirere, ſkulle meddeles uden Betaling, Kgl. Reſol. 30 April 1823, bekjendtgjort ved Canc. Circ. af 17 Mai 1823. Det maa herved i Almindelighed erindres, at da den foreſkrevne Anmeldelse kun angaaer Pantefordringer i faſte Eiendomme, der, ſom nedenfor ſkulle viſes, efter den i Praxis antagne Mening ei for Pantets Vedkommende præſcriberes ved det i Boet udſtedte Proclama, har ſamme forſaavidt ingen Indflydelſe paa Spørgsmaalet om Proclamas Virkning, men gaaer iſær ud paa at bevirke, at de vedkommende offentlige Inſtituter erholde ſæregen Leilighed til at iagttage deres Tarv ved de paagjældende Panters Realiſation, hvorhos Skifteforvalteren vel paadrager ſig perſonligt Anſvar, derſom Mangel af den befalede Anmeldelſe i det enkelte Tilfælde kan antages at have paaført det offentlige Inſtitut noget Tab, men denne Mangel kan dog neppe bevirke, at den iøvrigt under Jagttagelſe af de lovlige Former iværkſatte Realiſation ſkulde kunne annulleres til Skade for Kjøberen. Den ved Reſolutionen af 30 April 1823 befalede Anmeldelſe gaaer nemlig ud paa at *forebygge*, at Tab ſkal bevirkes for det offentlige Inſtitut ved en ſaadan Realiſation, og ſynes altſaa at forudſætte, at denne maa blive ved Magt. — Den almindelige Beſtemmelſe i den citerede Reſol. af 30 April 1823 har

iøvrigt udentvivl i sig optaget det ældre Canc. Circl. af 31 Juli 1821, der foreskriver en lignende Fremgangsmaade med Hensyn til den almindelige Enkekasses Panter, men som ei kunne antages at vedkomme Enkekassens uprioriterede Fordringer, jfr. Canc. Skr. 27 Marts 1827, Bibl. for D. Lovk. I. S. 196 og Hansen S. 167—68.

d) Mere tvivlsomt er Omfanget af de Forskrifter, som indeholdes i Frd. 4 Aug. 1788 § 8, hvorefter det i Stervboer, i hvilke det kan formodes, at Postkassen eller nu den almindelige Pensionskasse har et Krav paa den Afdøde, er Skifteretten forbudet at slutte Skiftet forinden der fra Kassens Direction er indhentet Underretning om samme har noget at fordre efter den Afdøde, saavelsom i Pl. 10 April 1795 § 1, hvorefter Skifteforvalteren i Stervboer, hvor det kan formodes, at offentlige Stiftelser have noget Krav, ufortøvet skal indberette Skiftet til vedkommende Stiftamtmand og Biskop. Medens det nemlig paa den ene Side er antaget, at den første Bestemmelse kun angaaer det Tilfælde, hvor Pensionskassen efter Frd. 4 Aug. 1788 § 7 har gjort Forskud til Indskuddet i den almindelige Enkekasse, see en Skiftedecision i Bibl. for D. Lovk. I. S. 196, har man paa den anden Side ingen Foie til at indskrænke de anførte Forskrifter til Panteforbringer. Det er fremdeles tvivlsomt, om Mangel af den Skifteforvalteren paalagte Anmeldelse til de paagjeldende

offentlige Institutter kan medføre ei blot Ansvar for Skifteforvalteren, men ogsaa at de øvrige Crediterer skulle have tabt deres exceptio proclamatis imod slige Fordringer, naar de først fremkomme efter Proclamas Udløb, og om disse Institutter endog efter Boets Sluttning skulde være berettigede til en Tilbagesøgning fra de Crediterer, som ei vilde have erholdt det dem givne Udlæg, hvis tilnævnte Instituts Fordringer vare fremkomne paa Skiftet. Dog synes det bekræftende Resultat at maatte følge af den de anmeldte Institutter ved selve Lovgivningen indrømmede Ret, som Skifteforvalterens Forsømmelse ei synes at burde kunne betage dem, naar det virkeligen efter Boets hele Beskaffenhed var at formode, at de havde Fordringer i samme.

e) I Kjøbenhavn skal Skifteretten tilkjendegive de for samme anmeldte Militæres Dødsfald for de vedkommende militære Autoriteter, Pl. 10 Junii 1778 § 4.

f) Specielle Anmeldelser skulle fremdeles skee, naar en Classelotteri-Collecteurs Cautionist, en permitteret eller pensioneret Østerrigsk Militærperson, en Oplagshaver eller en i Lægdsrullen antegnet Cautionist ved Døden afgaaer, jfr. Rentek. Circl. 12 Jan. 1793, Canc. Circl. 25 Jan. 1817, Frd. 1 Febr. 1797 § 75. 4to, Canc. Circl. 19 Januar 1799 § 12, Ltr. b., og Hansen S. 170.

g) Paa Færøerne skal endeligen Skifteforvalteren, d. e. Sorenskriveren meddele den kgl. Handelsforvalter Underretning, før noget Bo sluttes, Canc. Skr. 9 Jan. 1830.

§. 294.

Fortsættelse. Om Proclamas præcluſive Virkning.

Den almindelige Regel om Proclamas præcluſive Virkning er, at den Creditor, der har en Gjeldsfordring, enten samme er et contractmæssigt Krav eller et Erstatningskrav (jfr. Jur. Tidskr. VIII. b. S. 130 og XXIX S. 77), og som ei melder sig inden den Frist, som er sat ham ved et for hans Vedkommende gyldigt Proclama, om end Anmeldelsen skeer forinden Boet er sluttet, taber sin Ret til at erholde Fyldestgjørelse af de Midler, som høre under Skifteforvalterens Deling. Dette var allerede hjemlet i Lovens 5—14—29 med Hensyn til den efter samme ørugelige Indkaldelsesmaade, og er senere udtrykkeligen foreskrevet med Hensyn til ethvert lovligt Proclama ved Plakat 26 Marts 1790, ligesom det endeligen ogsaa specielt hjemles ved Indholdet af de Bevillinger, hvorpaa Proclamata med Aar og Dags Varsel støtte sig, jfr. Canc. Skr. 13 Julii 1819. Ogsaa eventuelle Fordringer, og end mere saadanne

Fordringer, som allerede bestemt existere, skjondt de ikke endnu ere forfaldne, maae ifolge det almindelige Indhold af de anforte Bestemmelser fortabes formedelst Mangel af Anmeldelse; jfr. Canc. Skr. 3 Marts 1821 og Domme i Jur. Ark. X. S. 153—156, Jur. Tidsskr. XVII S. 185—86, ligesom det ei heller forandrer den personlige Fordrings Natur eller har nogen Indflydelse paa sammes Præclusion ved Proclama, at den horer til de saakaldte privilegerede, f. Ex. Husleie, Lægesalair og desl., jfr. Decision i Bibl. for D. Lovk. I. S. 566. Paa den anden Side er det ei nogen sand Undtagelse fra Regelen, at den, som har haandfaaet eller brugeligt Pant i Hænde for sin Fordring, hvori han efter Lovgivningen har en selvstændig Ret til at gjore sig betalt, naar Boet ei loser Pantet ved at betale hans Fordring, ikke taber denne Ret, som ei gaaer ud paa at erholde noget betalt af den Skifteforvalterens Disposition undergivne Masse, derved at han ei melder sin Fordring i Boet, med hvilket han in casu slet ikke vil befatte sig; saalidet som det er en Undtagelse, at den, der alene vil benytte sin Fordring paa Boet til Liquidation med Boets Krav paa ham, for det Tilfælde, at dette vil forsøge paa at saggive ham for Kravet*), ei taber denne sin Liquidations-

*) Det maa erindres, at naar Boets Krav er en Haandskriftsfordring, saa udsætter den, der har et selvstændigt Krav paa Boet, forudsat at han ellers

ret, som ogsaa ligger udenfor Skifterettens Forum, ved at lade sin Fordring uanmeldt i Boet. Jfr. Jur. Tidsskr. XV. b. S. 179—182, Ørsteds Haandbog VI. S. 125—132, Jur. Ark. XXIX. S. 54—57, Nyt Jur. Ark. I. S. 112*).

Det er fremdeles et practisk vigtigt Spørgsmaal, hvorvidt den Egenskab, at en Fordring er forsynet med Underpant, har nogen Indflydelse paa dens Præclusion ved det udstædte Proclama. Vel omtaler nu L. 5—14—29 ganske almindeligen Pantebreve som Gjenstand for Præclusion, og naar L. 5—14—36 tilkjendegiver, at ingen Lod behøver at afsættes til den Creditor, som vil forblive ved sit Pant eller den ham stillede Forlover, er det, efter Artiklens Sammenhæng med de foregaaende Artikler, tydeligt, at der handles om allerede anmeldte Fordrin-

har en Liquidationsret (hvorom i det Følgende), sig for, at Boet, naar han ei har anmeldt sin Contrafordring, kan borttransportere Boets Haandskriftskrav paa ham og at han da taber sin Liquidationsret imod Cessionarius.

*) Selv om man vil antage, at den, der vil vindicere en ham tilhørende Eiendom, som findes i Boets og Skifterettens Værge, skulde søge den udleveret fra Skifteretten og undergive sin formentlige Ret dennes Paakjendelse, er dette Vindicationssøgsmaal saavel efter L. 5—6—1 som efter hvad strax nedenfor skal anføres om Panterettighedens Uafhængighed af det udstedte Proclama, undtaget fra Proclamaets præclusive Virkning.

ger*). Efter en ved flere Høiesteretsdomme bekræftet Praxis, jfr. Canc. Skr. 13 Julii 1819, er det imidlertid antaget, at Pantecreditorers Ret til at holde sig til deres Underpant ikke præcluderes ved Proclama; hvilket navnligen er blevet anvendt med Hensyn til Underpant i faste Eiendomme, uagtet disse efter Begrebet om Underpant ere forblevne i Debitors og nu i Boets Værge. Denne Regel har da og det Hoveddatum for sig, at Boet ei kan afhænde Eiendommen qvæstionis og erholde dens fulde Kjøbesum, uden at frigjøre den for den samme paahvilende Pantebehæftelse, ligesom Skifteretten, der forinden den skrider til Realisationen af en Boet tilhørende fast Eiendom, først af Pantebogen maa søge Underretning om de Eiendommen paahvilende Behæftelser, altsaa ei bliver uvidende om Pantefordringen, uagtet den ei er bleven udtrykkeligen anmeldt af Creditor. Naar man

*) Naar man har antaget, at L. 5—14—36, ved at nævne den med Pant eller Forlover forsynede Creditor, som kan forblive ved samme, dermed alene sigter til de Creditorer, som have haandfaaet Pant eller Selvskyldner-Caution, saa er vel dette sidste rigtigt, da Ordet "Forlover" efter Lovens Sprogbrug netop betyder det, vi nu kalde Selvskyldnercautionist, men der synes at være saameget mindre Grund til at antage, at der ved Pant udelukkende skulde være ment haandfaaet Pant, som der nævnes at en slig Creditor har Pantebrev, der næppe paa Lovens Tid i Almindelighed blev udstedt ved haandfaaet Pant.

fremdeles tør indskrænke den nysnævnte i Praxis antagne Regel dertil, at Pantecreditoren alene kan fordre Betaling af det Beløb, hvortil Pantet udbringes, men hvis dette ei tilstrækker, ved Mangelen af hans Fordrings Anmeldelse er udelukket fra videre Betaling af Boet — en Indskrænkning, der synes hjemlet saavel i Sagens Natur som i de citerede Lovforskrifter — saa bliver det ei heller uden Betydning, at Lovens 5—14—29 udtrykkeligen omfatter Pantebreve*). Om den nævnte ved Høiesteretsdomme antagne Praxis ogsaa vedkommer de Fordringer, ved hvilke der er *givet Underpant i Løsøre*, vides ikke med Bestemthed, uagtet den citerede Cancelliskrivelse 13 Julii 1819 og en anden Cancelliskrivelse af 23 Juli 1831 rigtignok nævne Pantecreditorer i Almindelighed, jfr. ogsaa en Skiftedecision i Bibl. for Lovk. I. S. 566. Der taler iøvrigt meget mindre for at indrømme Panthaverne i Løsøre en saadan Ret, dels fordi Skifteretten ingenlunde har samme sikkre Adgang til at erholde Kundskab om disse Pantebehæftelser som om Pant i faste Eiendomme, idet rørlige Ting ei have

*) Naar Panteobligationen slet ikke fremkommer paa Skiftet vil Skifteretten iøvrigt i Almindelighed komme i den Nødvendighed, efter erhvervet Bevilling at søge den mortificeret; og naar den da ei heller fremkommer under Mortificationssagen, vil den blive kjendt død og magteløs, og derefter kunne erholdes udslettet af Pantebogen.

noget forum rei sitæ, dels fordi Pantebehæftelsen klæber ved den faste Eiendom efter dennes Afhændelse, saalænge denne Behæftelse er uudslettet, hvilket ei saaledes kan antages med Hensyn til det pantsatte Løsøre, som Skifteretten realiserer. Og derfor er det ogsaa nu ved en Overretsdom af 7 Januar 1839 i Jur. Tidsskr. XXXVI. S. 166 ff. udtrykkeligen antaget, at Pantefordringer i Løsøre ei ere undtagne fra Proclamaets præclusive Virkning. Jfr. iøvrigt Jur. Ark. VIII. S. 127—28, Jur. Tidsskr. XV. b. S. 169 ff. og Ørsteds Hdb. VI. S. 240—44. Endeligen kan det ei være Tvivl underkastet, at den personlige Fordring, som vel er bleven tinglæst men uden at derved er stiftet nogen Panteret, ikke kan være undtagen fra Proclamaets præclusive Virkning, jfr. Jur. Tidsskr. XVII. S. 182—85.

Det er fremdeles antaget i en Overretsdom (Jur. Tidsskr. XIII. b. S. 5—6)*), at Proclamas præclusive Virkning dog maa forudsætte Muligheden af, at Creditor veed, at Boet er hans Debitor. Har han derimod aldeles ingen Anledning havt til at antage, at han har noget at fordre i Boet, men først efter Proclamas Udløb faaer Kundskab om de ham forhen ubekjendte Omstændigheder, der have gjort den, hvis Bo behandles, til hans Debitor, skulde der, efter

*) Jfr. Jur. Tidsskr. XXVII. S. 149 og XXXV. S. 180. ff. samt Bisteds Haandb. IV. S. 430.

Overrettens Mening, mangle Retsgrund til at tillægge hans Tavshed den Virkning, at han skulde tabe sin Ret, Men ligesom denne Mening, der og synes at være forkastet i en Canc. Skr. af 3 Marts 1821 og en Høiesteretsdom af 3 Mai 1839 (Jur. Tidsskr. XXXV. S. 188), jfr. Cassefrdg. 8 Julii 1840 § 37, ei vel lader sig forene med de ovenanførte Lovbestemmelsers almindelige Forskrifter om Proclamas præclusive Virkning, saaledes synes den ogsaa at gaae ud fra en mindre rigtig Anskuelse om Grunden til Proclamaets præclusive Virkning; thi denne er ingenlunde betinget af, at den enkelte Creditor ei kan oplyse, at det er ham utilregneligt at hans Fordring ei er bleven anmeldt i rette Tid, hvorimod Nødvendigheden af at bringe Boerne i Almindelighed til en endelig Slutning har gjort det umuligt, at enkelte Fordringer ved Proclamas Udløb kunne blive tabte, uagtet Manglen paa Anmeldelse i det enkelte Tilfælde ei i mindste Maade hidrører fra Creditors culpa. Derimod taler der, efter de almindelige Regler om Præscription af en ulovlig Handlings Følger, mere for, at naar en Person, f. Ex. den længstlevende Ægtefælle, eller en Fallent, ved en saadan Handling har paadraget sig et Ansvar, kan han ei blive fritaget for samme derved, at Proclama har været udstedt i hans Bo og at den Skadelidende, som paa den Tid ei kunde vide, hos hvem han skulde søge sin Opretning, har været ude af Stand til at anmelde sit Erstatningskrav i Boet inden Proclamas Udløb; men det er i

saa Fald og kun den Skyldiges personlige Forpligtelse der vedbliver, Boets Behandling og Slutning afficeres ei derved*).

Dersom der vel ingen formelig Anmeldelse er fremkommen i Boet for rette Vedkommende o: Skifteretten eller dennes Befuldmægtigede, men disse dog inden Proclamas Udløb have erkjendt, at Fordringen var dem bekjendt, saasom ved at indlade sig paa Underhandlinger om samme, kan Proclamaet efter Forholdets Natur ei gjøres gjeldende imod en saadan Creditor, jfr. Decision i Bibl. f. Lovk. I. S. 566—68. Det samme maa naturligvis gjelde, naar Boets Vedkommende engang udtrykkeligen eller stiltiende have frafaldet deres exceptio proclamatis imod den anmeldte Fordring, og bliver det iøvrigt i ethvert Tilfælde et factisk Spørgsmaal, hvorvidt en saadan Frafaldelse har fundet Sted. Derimod kunne Arvingerne og deres Værger ei være forpligtede til at erklære sig, om den for sildigen fremkomne Fordring er urigtig eller rigtig, saaledes at de, hvis de maatte erkjende dette sidstè, skulde være pligtige til at lade samme

*) Hvorvidt dette ogsaa gjelder med Hensyn til et af den Paagjeldende i levende Live efter meddelt Bevilling udstædt Proclama, vedkommer os ei her saa lidet som disse Proclamata i Almindelighed; Jfr. Canc. Skr. 23 Juli 1831. Fremdeles maa vi med Hensyn til Indflydelsen af den ved Proclama bevirkede Præclusion paa flere obligatoriske Retsforhold henvise til Civilretssystemet.

udrede af Boet. De kunne uden videre at indlade sig paa Fordringens Realitet benytte deres exceptio proclamatis.

Endeligen kan det endnu erindres, at Proclamaet angaaer den Afdødes Gjeld, og ei den Gjeld som Skifteforvalteren senere paadrager Boet, t. Ex. til Begravelsen, for de af curator bonorum gjorte Udlæg og dsl., og som det er hans Pligt at afgjøre forinden noget kan udlægges til Creditorer og Arvinger, jfr. Jur. Tidsk. XXI. S. 16—17.

§ 295.

2) Om Arvingernes Indkaldelse.

Efter L. 5—2—4 skulde Skifteretten give de fraværende Arvinger, som vare den bekjendte, Dødsfaldet tilkjende, og der haves i Paris Exempel paa, at en Skifteslutning er kjendt uefterrettelig, fordi en Arving ei var tilkaldt til Slutningssessionen, der ei forud var berammet til en vis Tid; jfr. Jur. Ark. XVII. S. 118. Man havde imidlertid flere Exempler paa, at Arvingerne bleve indkaldte ved et Proclama, see Resc. 25 Aug. 1752, 30 Novbr. 1753, 1 Marts 1754, 30 Mai 1777, jfr. og en Bevilling af 4 Aug. 1747 (Ussings Alph. Reg. I. S. 48), og Krigs-Art. Br. 29 Juli 1756 § 777. — Nu indeholdes de gjeldende Regler i Fr. 5 Juli 1822. Efter denne

Anordning kommer det først an paa, om en almindelig Indkaldelse af Arvingerne er fornøden, hvilket ei er Tilfældet, naar Skifteretten har Vished om, hvilke Arvingerne ere, saasom ifølge et confirmeret Testament eller ifølge et optaget Arvelegitimationsstingsvidne, og derhos veed, hvor Arvingerne opholde sig. I saa Fald er Skifteretten endnu ifølge L. 5—2—4 forpligtet at give Enhver af Arvingerne Underretning om Skiftets Foretagelse. Dersom Skifteretten derimod enten ikke har Vished om, hvilke Arvingerne ere, eller ei kan erfare hvor de opholde sig, bliver en almindelig Indkaldelse fornøden, og naar da Proclama skal udstedes til Creditorerne, skulle efter Fr. 5 Juli 182 2 § 1 Arvingerne tillige ved samme indkaldes. Dog er Varslet til Arvingerne altid Aar og Dag, jfr. L. 5—2—4, Pl. 2 Juni 1819 § 2, Canc. Skr. 26 Febr. 1825. Det kommer derhos her,. hvor Proclama skal udstædes til Creditorerne, ikke i Betragtning, hvor stor Boets Beholdning kan ventes at blive. Dersom der derimod ei skal udstædes Proclama til Creditorerne, saasom i de temmelig hyppige Tilfælde, hvor en vis Sum skal udbetales til en Persons ikke bestemt opgivne Arvinger, imod at dennes Ægtefælle eller en anden institueret Person overtager Boet, og Delingssummen derhos overstiger 500 Rbd. Sølv (Fdg. 11 Septbr. 1839 § 1), skal Indkaldelsen af Arvingerne indrykkes i den Berlingske Tidende, Provindsialavisen og den altonaiske

Mercur; dersom Delingssummen er fra 100 til 500 Rbd., indrykkes Indkaldelse alene i den Berlingske Tidende og Provindsialavisen; og dersom Summen end ikke overstiger 100 Rbd., bortfalder al Indkaldelse af Arvingerne, hvorimod Skifteretten skal oppebie Aar og Dag efter Skiftets Slutning, hvorefter der bliver at forholde paa samme Maade som i de større Boer, hvor Indkaldelsen er udloben*). Jfr. Fr. 5 Juli 1822 § 3 om Gebyhret for slige Indkaldelser, samt Canc. Skr. 26 Febr. 1825 og Reser. 28 Marts 1827.

Virkningen af Arvingernes Indkaldelse er ingenlunde den samme som Virkningen af Creditorernes, thi deres Ret præcluderes ei derved, at de ikke melde sig, og der kan slet ikke erholdes Bevilling til at indkalde Arvinger sub poena perpetui et præclusi silentii. Fremdeles fulgte det endog af den ældre Lovgivning, at naar det blot var Skifteretten bekjendt, at en Arving havde existeret, skulde hans Arvelod til ham affættes, om det end ikke var bevist, at han havde overlevet Arveladeren. Men efter Frd. af 11 Septb. 1839 § 1 skal der nu ei affættes nogen Arv til en Arving, om hvem det ei vides, hvor han er at finde, med mindre der haves Vished for, at han ved at over-

*) Dersom Boets Beholdning oprindeligen ei kunde antages at udgjøre de nævnte Beløb, men senere erholder saadan Tilvært at det naaer samme, bliver den heraf betingede Indkaldelse fornoden. Canc. Skr. 30 August 1825.

leve Arveladeren har erhvervet Arv efter denne. Hvor Skifteretten altsaa ei har Vished herom, saavelsom hvor Arvingen har været Skifteretten ubekjendt, har Manglen af hans Anmeldelse til Følge, at hele Arvemassen bliver udlagt til de Skifteretten bekjendte Arvinger, om hvem det vides, at de have overlevet Arveladeren, uden at disse behøve at godtgjøre, at der ikke eristere andre Arvinger; og den formedelst manglende Anmeldelse forbigaaede Arving maa derhos senere søge sin Arvelod pro rata parte tilbage fra de Arvinger, der formedelst hans Udeblivelse have erholdt for Meget udlagt, uden at den lovlige Skiftedeling derfor kan blive Gjenstand for Paaanke til høiere Ret, jfr. Jur. Tidsk. III. a. S. 215—16, Canc. Skr. 15 Februar, 1825 og Frd. 11 Septb. 1839 §§ 3 og 4. Endeligen præscriberes denne Tilbagesøgelsesret for den forbigaaede Arving ved Udløbet af 15 Aar fra den Dag, da Arven ved Arveladerens Død faldt, Fr. 11 Septb. 1839 § 2.

§ 296.

Om Indkaldelse til enkelte Forretninger eller Sessioner i Boet.

Det almindelige Proclama til Creditorer eller Arvinger gaaer alene ud paa, at de Paagjeldende skulle i Almindelighed melde sig for Skifteretten, men Ind-

kaldelsen refererer sig ikke her til en bestemt Forretning eller Session i Boet. De Vedkommende kunne melde sig naar de ville for Skifteretten, mundtligen eller skriftligen, inden Udløbet af den givne Frist. Denne Indkaldelse er saaledes væsentligen forskjellig fra Tilkaldelsen af de Interesserede til en enkelt Forretning eller Session.

Hvad nu først Nødvendigheden af speciel Tilkaldelse angaaer, da kan det ingenlunde antages, at der ei af Skifteretten kan foretages nogen Forretning eller nogen Session holdes i Boet, uden at alle de i Boet Interesserede skulle tilkaldes at overvære denne. Det følger allerede af Forholdets Natur, at der kunne modtages Erklæringer til Skifteprotocollen, Bemyndigelser gives til denne, uden at tilkalde de i Boet Interesserede, naar Gjenstanden er af en saadan Beskaffenhed, at det, som Skifteretten har at foretage i Sessionen, ligefrem er grundet i Lovens Bydende, eller ikke kan medføre noget Retstab for Interessenterne. Ligesom navnligen de vigtige Forseglings og Registrerings Forretninger blive at foretage uden nogen forudgaaet Indvarsling til Arvinger og Creditorer om at overvære samme, saaledes er det ogsaa tilkjendegivet i Pl. 21 April 1824 § 2, at Arvinger og Creditorer kun skulle tilkaldes for at erklære sig over Boets Anliggender "hvor det er nødvendigt". Iøvrigt kan der ei gives almindelige Regler om, i hvilke Tilfælde denne Tilkaldelse er fornøden, da dette maa beroe paa

den Gjenstands Beskaffenhed, der skal omhandles i den paagjeldende Session, hvorvidt nemlig de i Boet Interesserede kunne udsættes for Retstab, hvis de ikke gives Leilighed til at yttre sig over Gjenstanden for Forhandlingen. Er dette Tilfældet, og Tilkaldelsen bliver forsømt, saa maa det i Sessionen Passerede senere kunne paaankes til at kjendes uefterretteligt, jfr. Jur. Ark. XVII. S. 118 og Bibl. f. D. Lovk. I. S. 514—19.

Hvad dernæst angaaer Maaden, hvorpaa Tilkaldelsen skal skee, da maa Skifteretten, naar den finder det beleiligst, kunne lade en speciel Tilsigelse forkynde for de Interesserede og deres Befuldmægtigede, som ere tilstede i den Jurisdiktion, hvori Skiftet holdes, ligesom den ogsaa maa kunne foranstalte en saadan Tilsigelse forkyndt for de i Boet Interesserede, som maatte opholde sig i en anden Jurisdiktion. Fremdeles kan Skifteretten ogsaa ved en Skrivelse til den fraværende Interessent underrette ham om Sessionen, men herved maa da mærkes, at det senere ei let vil kunne bevises, at Underretning paa denne Maade er givet den Vedkommende, og Skifteretten bør derfor kun bruge denne Fremgangsmaade, naar den er forvisset om, at han ei vil benegte at have modtaget dens Skrivelse. Hvad Tilkaldelsens Form og Indhold angaaer, da vil Tilsigelsen ei kunne sammenstilles med en Retsstevning, idet der i Almindelighed ei er nogen Retstrætte forhaanden, ligesom Skifteforvalteren vel, saavidt skee kan,

bør med almindelige Udtryk betegne hvad der skal forhandles i Sessionen, men dog i de fleste Tilfælde ingenlunde kan forud tilkjendegive alle de enkelte Puncter, som kunne komme til Forhandling i samme. Derimod bør Tilkaldelsen naturligvis angive Tiden og Stedet hvor Sessionen skal holdes. Den specielle Tilsigelse maa skee med det sædvanlige Extraretsvarsel.

Da det ofte indtræffer, at Skifteretten ei veed, hvilke alle de Interesserede i Boet ere eller hvor de opholde sig, og da det selv hvor saadan Kundskab haves, kan være forbundet med uforholdsmæssig Bekostning og Vidtløftighed at foranstalte dem alle specielt tilsagte, saa er der ved Pl. 21 April 1824, jfr. Reser. 18 Mai 1827 No. 2, givet Skifteretten det Valg, at den, istedetfor specielt at kalde Enhver og indhente hans Erklæring, kan uden Hensyn til hvor de Paagjeldende, som i fornødent Fald maae antage Fuldmægtige paa Stedet, opholde sig, ved een Bekjendtgjørelse i Statstidenden og den vedkommende Provindsialavis, med 14 Dages Varsel underrette dem om, naar en Skifteforhandling holdes for at tage en Beslutning, hvorom deres Erklæringer eragtes fornødne, i hvilken Samling de Paagjeldende, som ville lade deres Stemme høre, da personligen eller ved Fuldmægtig have at møde. Med Hensyn til Bondeskifter kan derhos den fornødne Underretning til Creditorer eller Arvinger, hvor den ellers skulde skee ved Bekjendtgjørelse i Aviserne, gives med lige Varsel ved Læsning til Kirkestævne.

Naar der i et Bo afholdes en Sessjon, hvortil alle Vedkommende paa tilbørlig Maade ere tilkaldte, bør Skiftet ved dennes Slutning saavidt gjørligt udsættes til en bestemt Tid, og herom gjøres fornøden Tilførsel i Skifteprotocollen; thi herved undgaaes at foranstalte en ny Tilkaldelse til den næste Sessjon, idet alle Vedkommende igjen maa indfinde sig til den fastsatte Tid og tilskrive sig selv Følgerne af deres Udeblivelse. I større Boer, som behandles af extraordinære Skifteforvaltere, er det derhos brugeligt, at disse beramme og i de fornævnte offentlige Tidender bekjendtgjøre paa hvilken Dag i Ugen eller Maaneden de ordinære Sessjoner i Boet holdes. Denne Foranstaltning er nu vel i og for sig meget hensigtsmæssig, men den kan dog ei gjøre de specielle Tilkaldelser eller Indvarslinger efter Pl. 21 April 1824 § 2 ufornødne, naar der fremkomme nye Gjenstande, over hvilke de i Boet Interesserede bør høres, og som ei efter hvad der er forudgaaet i de Sessjoner, til hvilke alle Vedkommende ere blevne tilkaldte, kunde ventes at ville forekomme. Dertil kommer at Skifteretten i Retfærdighedens Interesse maa lade sig det være magtpaaliggende, at ingen Arving eller Creditor afskæres sine mulige Indsigelser og Bemærkninger, naar han uden stor Bekostning eller Boets Forhaling kan tilkaldes.

Virkningen af Udeblivelse efter foregaaet lovlig speciel eller almindelig Tilkaldelse, kan ei heller blive

at bedomme efter Reglerne om Udeblivelse efter en Retsstevning, og Skifteretten kan ei i Almindelighed blive beføiet til formedelst denne Udeblivelse ubetinget at tage de Mødendes Paastand til Følge. Den bør kun give samme Medhold, naar den ifølge samtlige foreliggende Data finder den stemmende ei blot med Lovgivningens Forskrifter, men og med Boets Tarv, hvilket de Udeblivende kunne forvente, at Skifteretten netop ifølge sin Stilling som saadan skal iagttage. Dersom Skifteforvalteren derimod i og for sig finder det tvivlsomt, hvad Boets Tarv fordrer, er det naturligt, at han retter sig efter de Mødendes Erklæring, medens han, hvis de Udeblivende havde mødt og fremsat Mod-erindringer, muligen var' kommen til et andet Resultat. Fremdeles maae de Udeblivende naturligvis have tabt de specielle Erindringer og Bemærkninger, hvorom Skifteforvalteren efter de foreliggende Data ei kunde have Kundskab, og saaledes slet ikke ere fremkomne under Skiftebehandlingen; slige Erindringer og Bemærkninger synes da ei heller at burde kunne fremkomme under en af de Udeblivende iværksat Appel af den af Skifteforvalteren tagne Beslutning; jfr. Bibl. for D Lovk. I. S. 8—13.

Canc. Skr. 30 Aug. 1831 har antaget, at Reglerne i Fdg. 16 Januar 1828 § 12 om for sildigt Møde ogsaa ere anvendelige ved Kjøbenhavns Skiftecommission, jfr. Canc. Skr. 10 Juli 1832; hvilket støttes paa Fdg. 1828 § 16, der siger at de fore-

gaaende Bestemmelser skulle være anvendelige paa Skifteforretninger, forsaavidt de ifølge disses særegne Natur passe paa samme. Denne Anvendelse kan imidlertid sjeldent finde Sted andensteds end ved bemeldte Skiftecommission, der det Meste af Dagen er samlet, og foretager det ene Bo efter det andet, ligesom Sagerne ved en Ret. Dog kan det vel undertiden forekomme, at der paa en Dag kunne være flere forskjellige Tvistigheder at forhandle i et enkelt betydeligt Bo under en anden Skifteret, den ene efter den anden, eller at flere Boer ere berammede til Foretagelse paa et Sted, navnligen Embedsmandens Contoir paa en Dag, det ene efter det andet, og i saa Fald kunde der ogsaa her blive Anvendelse for den i Fr. 16 Jan. 1828 § 12 foreskrevne Regel.

E. Om Fordringernes Fremsættelse for Skifteretten og den egentlige Skifteprocedure.

§ 297.

1) Om Fordringers Anmeldelse og om Forligsmægling ved Skifteretten.

Den der har Noget at fordre af Skifteretten som Arving, Creditor eller i hvilkensomhelst anden Egenskab,

har at anmelde sin Fordring for Skifteretten, hvilken Anmeldelse bør indeholde Gjeldsfordringens Størrelse og meddele saadan Oplysning om dens Grund, at de øvrige i Boet Interesserede see sig i Stand til at afgive Erklæring om dens Rigtighed. Støtter Fordringen sig paa et Document, t. Ex. et Gjeldsbrev, en Dom eller et Forlig, er det hensigtsmæssigst, at Anmelderen foreviser Skifteretten det originale Document, og derhos indleverer en Gjenpart til Conference med Originalen, som han beder sig tilbageleveret med Paategning om Anmeldelsen; jfr. Canc. Skr. 13 Juli 1824 og 30 Aug. 1831. Anmeldelsen kan, som ovenfor berørt, skee saavel under en Session som udenfor samme, i hvilket Tilfælde Anmeldelsen dog i Almindelighed maa skee skriftligen eller ved Indlevering af det Fordringen legitimerende Document, og denne skriftlige Anmeldelse eller det producerede Document har Skifteretten da senere at fremlægge under en Session i Boet. En indleveret Regning bliver derhos efter Fr. 3 Decb. 1828 § 42. I. No. 7 at omskrive paa stemplet Papir, med mindre den angaaer et Krav, der er erhvervet paa Boet efterat dette er taget under Behandling, jfr. Canc. Skr. af 12 Febr. 1831 og Pl. 22 Decb. s. A.*).

*) Rentekammer Skr. af 3 Septbr. 1831 tilsteder, at Forlig, der gjelde paa ustemplet Papir i 1 Aar, og Gjeldsdocumenter, der i en vis kort Tid maa gjelde paa en egen Sort stemplet Papir, ei behøve at stemples eller omstemples, naar de inden hine Tiders

Fordringens Anmeldelse skal skee for Skifteretten selv, som den til Boets Behandling og navnligen til Udbetalingen af Fordringen ene competente Autoritet, jfr. Jur. Ark. XIV. S. 123, men er iøvrigt ikke i og for sig nogen processual Handling, idet der ved den blotte Anmeldelse af Fordringen endnu ikke finder nogen Retstrætte Sted, og ligesom den derfor, som allede berørt, ei er bundet til de særegne for Rettergangshandlinger foreskrevne Former, saaledes kan L. 1—9—14 ei være til Hinder for, at den iværksættes ved hvilkensomhelst Mandatarius, jfr. C. Skr. 2 Mai 1826, 17 Mai 1829 og 19 Mai 1838 (Col. Tid. Side 579).

Naar alle de i Boet Interesserede erkjende Fordringens Rigtighed, kan den af Skifteforvalteren ikke forkastes, om der end ikke er præsteret noget andet Bevis for samme, jfr. Jur. Ark. XVI. S. 14, Ark. f. Retsvid. IV. S. 110, Forsete f. 1823 S. 436; og en Canc. Skr. af 1 Mai 1821 har antaget, at den Omstændighed, at der intet Bevis fremskaffes for en Fordring, der var anmeldt i et Bo, hvor den længstlevende Ægtefælle stiftede med den Forstafdødes Arvinger, blandt hvilke der var en Umyndig, ei kunde berettige Skifteforvalteren til at forkaste Fordringen som ulegitimeret, naar den Længstlevende saavelsom den Umyndiges Værge erkjendte dens Rigtighed. Dersom der imidlertid ei er Spørgs-

Forlob anmeldes i Boet, om end Beløbet først senere udbetales.

maal om en Erkjendelse af noget, om hvis Rigtighed eller Urigtighed Skifteforvalteren ei kan have en anden Mening, men om Frafaldelse af en Ret, som det kan kjendes at den Umyndige har, saa kan Værgens hertil sigtende Erklæring ei forbinde den Umyndige, jfr. Jur. Tdskr. XI. a. S. 130, XXIX. S. 161—62, XXXII. S. 61, XXXV. S. 55 ff. Skulde Skifteforvalteren fremdeles antage, at der ved en i de førstnævnte Tilfælde afgiven Erkjendelse finder en Collusion Sted mellem de umyndige Arvingers Værge og den Creditor, som har anmeldt Fordringen, saa bør han indberette Sagen til Overøvrigheden, og saalænge denne da ei har sanctioneret Værgens Erklæring, kan man, som forhen berørt, ei sige at man har alle Interesseredes gyldige Erkjendelse af den Paagjeldendes Fordring. Fremdeles kan Pluraliteten af de i Boet Interesserede ei ved deres Erkjendelse af en iøvrigt ulegitimeret Fordring forbinde de øvrige Interesserede, som negte at give en saadan Erkjendelse, og kan Anmelderen ei senere skaffe tilstrækkeligt Bevis for samme, kan han kun tillægges Udlæg pro rata i Forhold til de Interesserede, her i et solvent Bo de Arvinger, som have vedgaaet Fordringens Rigtighed; jfr. Hansen S. 176—77. Imidlertid vil Pluralitetens Erkjendelse undertiden kunne opvække en høi Grad af Formodning for Fordringens Rigtighed og i Forbindelse med andre Omstændigheder, som bestyrke denne Formodning, kunne medføre, at det tilstædes den paagjeldende Creditor at

bekræfte sin Fordrings Rigtighed med sin egen Ed, jfr. ovenfor §§ 114 og 130.

Hvis der fra Nogen af de i Boet Interesseredes Side fremkommer Indsigelse imod en anmeldt Fordring, og der heraf opstaaer en Retstrætte, bliver der Spørgsmaal om der her skal *finde en lignende Forligsmægling* Sted, som den, der ellers er foreskreven med Hensyn til civile Retstrætter i Almindelighed. Efter Frdg. 10 Juli 1795 § 19 Litr. b. er Fordringer i Stervboer, Fallit- og Opbudsboer undtagne fra Behandling ved de almindelige Forligelsescommissioner, og vel har Frd. for Norge af 20 Januar 1797 § 10 Litr. b hertil føiet den udtrykkelige Bestemmelse, at Skifteforvalteren, naar en Retstrætte opstaaer paa Skifte, skal mægle Forlig mellem de tvistende Parter, men da denne rent positive Bestemmelse ikke er given i den danske Lovgivning, kan den ikke her komme til Anvendelse*). Heraf følger, at Parterne ei heller,

*) Da den senere Forligelsesanordning for Vestindien af 7 Decb. 1798 § 8 Litr. b. ikke har gjentaget det nævnte Tillæg til den norske Forordning l. c, kunde deri endog synes at ligge et afgjørende Argument for, at hin Forskrift i den norske Forordning efter Lovgiverens Villie skulde være particulær for Norge; men paa dette Argument kan der dog efter nøiere Betragtning næppe lægges nogen Vægt. Det er nemlig temmelig klart, at man ved Redactionen af den vestindiske Forordning af 1798 kun har holdt sig til den danske Forordning af 10 Juli 1795, og

naar de ikke ville, behøve at indlade sig paa den Forligsmægling, som Skifteforvalteren alligevel vil forsøge, og at denne Uvillie til at undergive sig hans Forligsmægling end mindre kan paadrage dem de betydelige Retstab, som en saadan Uvillie til at undergive sig den for almindelige civile Retstrætter foreskrevne Forligsmægling kan paadrage dem. Ei heller bliver Skifteforvalterens Behandling eller Paakjendelse af den i Boet opstaaende Tvist ugyldig, fordi han slet ikke har befattet sig med nogen Forligsmægling, jfr. Ark. f. Retsv. II. S. 439—41, og det er derfor en ubefoiet Fordring til en lovlig Skifteact eller Decision, at den skal indeholde Oplysning om, at Skifteforvalteren forgjæves har søgt at mægle Forlig imellem de tvistende Parter. Derimod er det i og for sig naturligt, at Skifteretten,

derved overseet flere Forbedringer og Tillæg, som vare blevne indførte i den norske Fdg. af 1797. Saaledes t. Ex. er Fdg. 1795 § 20 ligefrem indført i Fdg. 1798 § 10 uden den Rettelse, som den tilsvarende § 11 i Fdg. 1797 havde modtaget, jfr. ovenfor § 233 (hvor vi maa bede den anden Note berigtiget efter det her Bemærkede); og ligeledes er det i § 31 af Fdg. 1798 forsømt at tilføie det Tillæg, som Fdg. om Vidners Forelse af 20 Januar 1797 gjorde nødvendigt, jfr. Fdg. 1798 § 35, og som rigtigen er tilføiet i den norske Fdg. 1797 § 32. Man kan saaledes vistnok ikke med mindste Sikkerhed antage, at det omhandlede Tillæg i den norske Fdg. om Forligsmæglingen er med Flid blevet udeladt af den vestindiske Forordning.

naar Leilighed dertil gives, søger at tilveiebringe et billigt Forlig mellem de Tvistende, og derhos har et for Skifteretten indgaaet Forlig, som bør optages i Skifteprotocollen og underskrives af de paagjeldende Parter, et offentligt Forligs Retskraft, Fr. 12 Febr. 1790 § 5 og Pl. 21 Januar 1820; jfr. den authentiske Fortolkning over denne Placat i Resc. f. Vestindien 30 Mai 1823 § 9, som vi allerede have anført ovenfor § 250 No. 2, og hvoraf sees, at Placaten ikke er anvendelig paa de Forlig, som indgaaes for Samfrænder og Executores Testamenti, som mangle Jurisdiction. Fremdeles kan det mærkes, at dersom Forliget, som sædvanligt, gaaer ud paa Noget, der skal præsteres af Boet, bliver der ei Spørgsmaal om Forligets Execution ved Fogeden, men Skifteforvalteren vil selv have at give Udlæg efter samme, Canc. Skr. 12 Juni 1821. Jfr. iøvrigt Jur. Tidsskr. XXX. S. 29.

§ 298.

2) Om Anvendelsen af de almindelige Forskrifter om den civile Procedure paa Parternes Procedure ved Skifteretten.

Den her gjeldende Hovedregel er, at de almindelige Forskrifter om den ordinære civile Procedure maa finde Anvendelse paa Skifteproceduren, forsaavidt dennes Beskaffenhed ei gjør særegne Modificationer fornødne,

jfr. Fdg. 16 Jan. 1828 § 16, og det er saaledes med disse alene, vi her have at beskjæftige os.

Naar det er kommet til en formelig Retstrætte, kan en Part under Skifteproceduren ei være berettiget til at bruge en anden Befuldmægtiget til at føre sin Sag end en offentlig beskikket Sagfører eller En af de i L. 1—9—14 nævnte Personer, jfr. Canc. Skr. 2 Mai 1826, Hansens Skifteret S. 178—79 og Proces I. S. 362. — Mundtlig Procedure kan vel finde Sted, men dog udentvivl med den almindelige ved Fr. 3 Juni 1796 § 15 foreskrevne Indskrænkning, hvorefter den for Parten mødende Procurator kun tør anvende i det Høieste en Fjerdedels Time til Protocollation, og hvis han ei kan fatte sig saa kort maa indgive skriftligt Indlæg, jfr. Hansen S. 179—80. Indlægget skal skrives paa stemplet Papir efter Fr. 3 Decbr. 1828 § 5, Litr. b. og d.

Uagtet det ei kan negtes de paagjeldende Parter at fortsætte Proceduren og navnligen, efterat der fra enhver af Siderne er fremskaffet Bevisligheder for de modstaaende Paastande, at yttre sig om disse i forskjellige Indlæg, og dertil erholde fornøden Anstand, saa maa dog herved for det første iagttages de almindelige Forskrifter, som gaae ud paa at forhindre Retssagers utilbørlige Forhaling, jfr. Pl. 13 Aug. 1766 § 9, Fr. 3 Juni 1796 Cap. 2 § 7 sammenholdt med Canc. Skr. 23 Februar 1799 og Fr. 16 Januar 1828 § 16; og dernæst vil den Forbindelse, hvori den ommeldte

Procedure om en enkelt under Boets Behandling omtvistet Gjenstand i Almindelighed vil staae med Boets øvrige Behandling og Fremme til endelig Slutning, medføre, at den Ret til at udsætte Sagen, som begge Parter, naar de derom ere enige, kunne udøve efter Fr. 3 Juni 1796 § 7 og 16 Jan. 1828 § 4, ei kan komme til Anvendelse, naar de derved vilde krænke de andre i Boet Interessferedes Ret til at fordre Boet fremmet til Slutning. Dersom begge Parter udeblive ved den Session, i hvilken deres Retstvist skulde foretages, kan Fr. 16 Jan. 1828 § 9, hvorefter Sagen skulde hæves, saaledes at Sagsøgerens Paastand bortfalder, ei ligefrem være anvendelig under Skifteproceduren, og navnligen kan Anmeldelsen af en under den begyndte Procedure omhandlet Fordring i Boet og den dermed nedlagte Paastand om Betaling ikke aldeles bortfalde derved, at Creditor senere er udebleven ved den Session, i hvilken den om Fordringen reiste Sag skulde være taget for. Derimod kan den Udeblivende ei senere erholde Anstand for i sin Interesse at indhente, hvad han ved Udeblivelsen har forsømt, og dersom der ellers ikke senere inden Boets Optagelse til Slutning bliver Leilighed til uden at dette opholdes at indhente det Forsømte, maa den Udeblivende tage Skade for Hjemgjeld, hvis han maatte lide Tab ved at Skifteretten alene kan tage Hensyn til det som fra hans Side var fremkommet og oplyst forinden Udeblivelsen fandt Sted. — De i Fr. af 16 Jan. 1828

§ 5 givne Forskrifter om gjensidigt Udlaan af Documenter i det Øiemed at fremme Retssagers hurtige Tilendebringelse, maa ogsaa analogisk anvendes paa de Documenter, som fremlægges i Anledning af en Retstvist for Skifteretten, jfr. nærmere Canc. Skr. 6 Sept. 1831 og 20 Februar 1838 (Colleg. Tid. S. 214).

De almindelige Regler om Parternes Forpligtelse til bestemt at erklære sig over de factiske Søgsmaals-grundes og Indsigelsers Rigtighed og om Virkningen af forsømte Benegtelser, maa naturligvis ogsaa finde Anvendelse under Skifteretsproceduren, jfr. Jur. Ark. XVI. S. 14 og Ark. for Retsv. IV. S. 110. Derved maa dog mærkes, at curator bonorum ikke kan forbinde Boet ved sine udtrykkelige eller stiltiende Indrømmelser, med mindre han har erholdt Bemyndigelse til at procedere Sagen paa hele Boets Vegne. Saaledes kan en efter Proclamas Udløb indleveret Fordring ikke vinde Gyldighed derved, at curator bonorum ingen Indsigelse fremsætter imod samme, jfr. Høieste Rets Dom af 16 Octb 1821. Men er han bemyndiget til at udføre Sagen paa hele Boets Vegne, maa hans Procedure ogsaa forbinde dette, thi ellers vilde den med Boet procederende Part aabenbart forurettes derved, at hans Procedure var forbindende for ham, men ei hans Modparts for denne. — Det samme maa ogsaa antages, naar det under Boets Behandling kommer til egentlig Proces mellem de umyndige Arvinger paa den ene Side og andre i Boet Interesserede paa den anden; thi de sidste maa kunne fordre, at der for de førstnævnte

optræder en Mandatarius, som med fuld Gyldighed kan repræsentere dem under Processen, og naar Værgen selv procederer paa den Umyndiges Vegne, maa hans Procedure da ogsaa blive forbindende for denne, imod Regres til Værgen for det ham tilregnelige Tab, der kan være forvoldt ved en urigtig Procedure. Forholdet synes nemlig ei at kunne blive forskjelligt, eftersom det er en af Værgen antagen Sagfører eller Værgen selv der procederer Sagen, og det synes utvivlsomt, at den Umyndige maa være bunden ved den for ham antagne Sagførers Procedure. Derimod synes Skifteforvalterens Pligt til ex officio at paasee de Umyndiges Tarv at maatte medføre, at han kan veilede Værgen med Hensyn til den Procedure, som han bør bruge for at sikkre den Umyndiges Ret. De Grunde som tale for, at den, der lovligen fører en egentlig Proces for den Umyndige, ogsaa maa kunne forbinde ham ved sin Procedure, ere fremdeles, som ovenfor berørt, ikke anvendelige paa de Tilfælde, hvor den Umyndiges Værge, udenfor en egentlig Procedure, afgiver Erklæringer, som ere ubefoiede og derhos kjendeligen til den Umyndiges Skade.

Hvad dernæst angaaer det omtvistede Spørgsmaal, om Skifteforvalteren tør indblande sig i Proceduren mellem flere myndige Parter, der under Skiftet komme til at tviste om en eller anden Retsgjenstand, da er det vel aldeles klart, at han bør vise enhver Part, der selv fører sin Sag, den Bistand som efter Frd. 3 Juni 1796 § 15 i Almindelighed skal ydes en slig Part i civile Sager, og hvilken, som ovenfor an-

taget, jfr. § 21, vel ei alene kan strækkes til at hjelpe Parten til at føre rigtigen til Protocols, hvad han selv frembringer, men og til at forvisse sig om, at han har forstaaet Modpartens Anbragte, saaledes at han kan gjøre sig tydeligt, hvilke processuale Handlinger fra hans Side det Anbragte giver Anledning til, t. Ex. Anstandsbegjæring for at svare i Sagen, for at føre Vidner, udtage Contrastævning og dsl. Men videre bør den civile Dommer ei befatte sig med Sagens Instruction, i hvilken Henseende vi maa henvise til hvad i § 21 er bemærket, som og maa finde Anvendelse paa Skifteproceduren, der, som Alle indrømme, er en ren civil Procesmaade. Man har vel herimod indvendt, jfr. Hansen S. 189—91, at Skifteforvalteren maa være beføiet til nogen mere Indblandelse i Sagens Udførelse, fordi han er berettiget til at mægle Forlig mellem Parterne; men foruden at Parterne, som ovenfor bemærket, ei ere pligtige til imod deres Villie at undergive sig Skifterettens Forligsmægling, saaledes er Skifteretten vistnok udentvivl ubeføiet til at anvende den Myndighed til at handle med Parterne om Sagens Oplysning, som den maatte have for derved at bevirke Forlig, til at bibringe Enten af Parterne Undervisning om den Procesmaade, han formentligen bør benytte for ved Rettens Kjendelse at vinde sin Sag. Giver Skifteforvalteren Parten saadanne Oplysninger, til hvis Meddelelse han i sin Stilling som Dommer ei er berettiget,

under Skin af at ville mægle Forlig, uagtet han veed at Forlig er uopnaaeligt, og navnligen naar det forhen forgjeves af ham er forsøgt, synes han endog aabenbart at misbruge sin Embedsstilling. Den Distinction man vil gjøre mellem at meddele en Part Raad om den hensigtsmæssigste Fremgangsmaade til at opnaae en retlig Afgjørelse af det omtvistede Mellemværende, og at fungere som hans Sagfører, vil i Praxis ogsaa ofte blive høist usikker. Det synes saaledes, at det er en ganske rigtig Regel som indeholdes i Canc. Skr. af 19 Mai 1838 (Coll. Tid. S. 579), at Skifteforvalteren kan give Anvisning til den Fremgangsmaade, som de, der have Forretninger i Boet, have at iagttage, fremlægge en Fordrings Anmeldelse eller et andet Document, og overhovedet under Boets Behandling vise Vedkommende den Bistand, som ei medfører at han skal indlade sig paa at forsvare den Enes Interesse imod den Andens; hvori ligefrem indeholdes, at han ei skal indlade sig paa en egentlig Procesinstruction, men lade Forhandlingsmaximen blive ved Magt under Skifteproceduren, med de ovennævnte af Fr. 3 Juni 1796 § 15 følgende Modificationer*).

*) I en Overretsdom, der findes i Jur. Ugeskrift 1ste Aargang S. 313—15, er ogsaa den Sætning gjort gjældende, at en Skifteforvalter vel repræsenterer det Bo, han har under Behandling, men han kan ingenlunde i en Sag mellem Arvingerne ind-

Med Hensyn til den muligvis for En af Parterne fornødne Bevisførelse er der her kun Lidet at bemærke. Vidner kunne ei lovligen føres i Skifteretten selv, der savner den fornødne Competence til at udstæde Vidnestevninger og til at udføre de Dommeren ved enhver Vidneførelse paaliggende Functioner, hvilken sidste Grund ogsaa er anvendelig paa de Tilfælde, hvor Parter og Vidner ere enige om Vidnesbyrdets Aflæggelse for Skifteretten. Derimod kunne Parterne vel forenes om, at den af en Person afgivne og producerede Attest skal have samme Virkning som om den var bekræftet med Ed under et formeligt Tingsvidne. Ei heller synes det at Skifteretten kan gjøre Sagens Udfald afhængigt af En af den paagjeldende Part i selve Skifteretten aflagt Parts-Ed, jfr. Stampes Erkl. I. S. 599. Men derimod kunne Parterne, hvilket ogsaa ofte sker i Praxis, forene sig om, at et omtvistet Spørgsmaal skal afhænge af en i Skifteretten godvilligen aflagt Parts-Ed*), jfr. hvad

byrdes betragtes som Repræsentant for nogle af disse i Forhold til den eller dem af deres Medarvinger, hvis Interesse maatte være hines modsat.

*) Der kan saaledes næppe heller være noget imod, at Skiftedecisionen alternativt gaaer ud paa, at den Paagjeldende skal aflægge Eden "enten inden sit Værneting eller i Skifteretten", saaledes at han selv har Valget herimellem; see en Kjøbenhavnsk Skifteretsdecision i Ussings Bibl. II. S. 290. At de under Skiftet benyttede Taxationsmænd kunne

ovenfor er bemærket i § 127 om Parters Ed efter frivillig Overenskomst, v. godvillig Ed*).

I Henseende til Sagens Indladelse og Optagelse ere de almindelige processuale Regler uden Vanskelighed anvendelige paa Skifteretsproceduren. Med Hensyn til Tidsfristen, inden hvilken forelobig Kjendelse eller endelig Decision skal være afsagt, er Skifteretten undergiven de almindelige Forskrifter i Fr. 16 Januar 1828 § 13, L. 1—5—8 og Fr. 3 Juni 1796 § 23, jfr. Reser. 2 Juni 1775 § 2, 14 Nov. 1781 § 3 og 24 Mai 1782; ligesom det samme er forudsat i Fr. 16 Januar 1828 § 16, idet endog Repartitionen skal være affattet inden den i L. 1—5—8 og Fr. 3 Juni 1796 § 23 foreskrevne Frist.

Bestaaer Skifteretten af flere Medlemmer og der mellem disse opstaaer Dissents, komme de almindelige Regler om Udfindelsen af Pluraliteten til Anvendelse. Naar Retten derhos, som sædvanligt, kun bestaaer af tvende Medlemmer, vil i Tilfælde af Dissents det

aflægge deres Ed i Skifteretten er i det Foregaaende bemærket, jfr. Canc. Skr. 6 August 1825.

*) I Hansens Skifteret S. 181—86 findes optaget en udforlig Fremstilling af Reglerne om Ansvaret for Fæld paa en Fæste-Bondegaard i Anledning af Fæsterens eller hans Hustrues Dodsfald, og den dertil sigtende Bevisforelse ved Fældens Vurdering. Denne Materie horer imidlertid nærmest til Fremstillingen af Landboforholdene i den civile Ret og bliver derfor her af os forbigaaet.

første Medlems Votum blive det afgjørende, jfr. C. Skr. 26 April 1777, Fr. 6 Dcbr. 1799 § 6*) og Fr. 17 April 1807 § 4. Dog synes det i det mindste passende, at det andet Medlem i et sligt Tilfælde altid afgiver sit motiverede Votum, og at dette indføres i Acten, jfr. og de tvende sidstnævnte Forordninger.

Hvad Decisionens Indhold angaaer, da bliver naturligvis Sagens Formalitet først at paakjende, men det vil sjeldent indtræffe, at de processuale Betingelser for at tage det omtvistede Spørgsmaal under Paakjendelse skulde mangle. Naar det imidlertid dog maatte indtræffe, t. Ex. naar Parten har ladet møde ved en incompetent Fuldmægtig, eller Qvæstionen ikke henhører under Skifterettens Afgjørelse, kan der vel intet være imod at bruge Terminologien: "Sagen afvises", see t. Ex. en Skiftedecision i Nyt jur. Tidsfs. I. a. S. 163—166; men det vil dog maaske bedre hedde: "at den nedlagte Paastand ei kan tages under Paakjendelse". I Sagens Realitet vil Conclusionen,

*) I Skifteretten i Christiansstad paa St. Croix kan dog, som ovenfor berørt, nu næppe Byfogedens Stemme blive den afgjørende, efterat Overrettens første Medlem er indtraadt i denne Skifteret. Dog kan herimod erindres, at da Reser. 4 Febr. 1820 § 2, blot gaaer ud paa, at den første Assessors Embede skal forenes med "Skifteforvalterens Embede", saa er her ingen Forandring skeet i det bestemte Forhold, hvori Fdg. 1799 § 6 har sat Byfogedens og Skifteforvalterens Embeder til hinanden.

hvis der er Spørgsmaal om en Administrationsgjenstand, lyde paa at den Foranstaltning skal iværksættes eller ikke iværksættes, hvorom der er Spørgsmaal, hvilket oftere kan betegnes derved, at den ene eller den anden Parts Paastand gives Medhold. Er der Spørgsmaal om at noget skal udredes af Boet, vil dette enten være at frifinde eller den paagjeldende Part at kjende berettiget til det ham tilkommende Udlæg. Da Skifteretten ei kan tilpligtige Nogen at indbetale eller indføre Noget i Boet, saalidet som at gjøre noget, og da den derhos, forsaavidt noget skal udredes af Boet, selv skal bringe Decisionen til Udførelse, bliver der hverken nogen terminus executionis eller nogen Tvangsclausul at føie til Decisionen, ligesom der eiheller bliver noget at paakjende om Processens Omkostninger, jfr. Fr. 10 Juli 1795 § 19 Litr. b. Af den førstnævnte Grund kan Skifteretten eiheller idømme Parterne eller deres Sagførere Mulcter for den af dem brugte urigtige Procedure, saaledes som nærmere er udviklet i Nyt jur. Ark. XXVIII. S. 242 ff.

Derimod er det Skifteforvalterens som det er alle Retsbetjentes Pligt at paasee, om der under Boets Behandling fremkommer nogen Overtrædelse af Stempelpapirs-Anordningen, og i saa Fald at forholde sig i Overensstemmelse med de almindelige Forskrifter i Fr. 3 Decb. 1828 § 44 No. 5 og 6, § 47 og § 49.

Skifterettens Decision deler sig naturligvis som en Dom i Præmisser og Conclusion, om hvis Affat-

telse vi i det Hele kunne henvise til hvad forhen er anført om Affattelsen af en Dom*). Det kan alene erindres, at Overgangen til Conclusionen efter hvad der er vedtaget her ikke dannes ved Ordenen "thi kjendes for Ret", men ved Udtrykket "thi eragtes" eller "thi decideres".

§ 299.

Fortsættelse. — Om de Tilfælde, i hvilke Fordringer paa Boet undtagelsesvis kunne indtales ved ordinært Sogsmaal.

Det er ovenfor udviklet, at den, som har en Fordring paa Boet, i Almindelighed maa anmelde den for Skifteretten i samme og undergive Fordringen Skifterettens Paakjendelse. Der opstaaer imidlertid Spørgsmaal om flere Undtagelser fra denne Regel.

Det er ved flere Domme antaget, at et Vindicationssøgsmaal, hvorved Nogen paastaaer at erholde en i Skifterettens Værge værende Gjenstand udleveret, som en ham tilhørende og derved Boet uvedkommende Eiendom, hører under den ordinære Rets Paakjendelse,

*) Dersom Skifteforvalteren ei ved sin Decision afgjør den Tvists Realitet, som retteligen er undergiven hans Paakjendelse, eller afgjør noget, som han er uberettiget til at paakjende, bliver Decisionen at kjende uefterrettelig og Sagen i første Fald at hjemvise til ny Paakjendelse, jfr. tvende Overretsdomme i Jur. Tidsk. XXXVII. S. 265—71 og 277—83.

for hvilken Skifteretten altsaa paa Boets Vegne vilde være at indstævne til at lide Dom til under daglig Mulkt at udlevere den omtvistede Gjenstand, jfr. en Hof og Stadsretsdom i Jur. Tidsfr. IX. a. S. 217 og en anden Dom af samme Ret i Jur. Tidsfr. XXXVII. S. 224—37, der in terminis er stadfæstet i Høiesteret d. 26 Marts 1840*). Der lader sig imidlertid anføre flere vægtige Grunde imod dette Resultats Rigtighed. Den for samme anførte fra Sagens Natur hentede Hovedgrund, at Skifterettens Competence indskrænker sig til at dele Boets Eiendomme mellem Crediterne og Arvingerne, og at derfor en rei vindicatio, som netop angaaer hvorvidt den omspurgte Gjenstand er Boets Eiendom, ei kan afgjøres af Skifteretten selv, synes for det første at gaae ud paa en petitio principii og er derhos neppe i sig rigtig. Det er ovenfor i § 289 viist, og dette er her af særdeles Betydenhed, at Spørgsmaalet om hvad der skal inddrages under Boet og Skiftebehandlingen efter Sagens Natur og L. 5—5—3 maa beroe paa hvad der var i den Afdødes

*) Naar Tvistigheden ikke verserer imellem Boet og Vindicanten, men imellem tvende udenfor Boet værende Personer med Hensyn til en i Boets Besiddelse værende Gjenstand, er det ogsaa antaget, at Skifteretten ikke kan have at paakjende hvis Ret der er den bedste, jfr. en Skiftedecision i Nyt Jur. Tidsfr. I. a. S. 163 ff.

Værge eller Besiddelse paa den Tid da han døde: Omfanget af Skifterettens Jurisdiction kan saaledes ei afhænge af den Afdødes Eiendomsret, men maa afhænge af hans Besiddelse, og den Fordring paa at erholde Tingen udleveret af Boet, som er Vindicationssøgsmaalets umiddelbare Gjenstand, synes da at maatte gjøres gjeldende hos Skifteretten, der har at afgjøre Rigtigheden af de Fordringer, som kunde have været forfulgte imod den Afdøde ved de ordentlige Retter, men som nu, istedetfor at forfølges ved dennes Værneting, skulle anhængiggjøres ved Skifteretten. Eiheller synes den Grund at være afgjørende, at Vindicationssøgsmaalets Paakjendelse af Skifteretten ikke udtrykkeligen er omtalt i Loven, og at L. 5—14—34 forudsætter, at det er Tvistigheder om Udlodningen af Boets Eiendele, som Skifteretten har at afgjøre; thi foruden at Loven ingenlunde giver en udtømmende Fremstilling af Skifterjurisdictionens Omfang, er i alt Fald Begrebet om "Creditorer" i Loven, navnligen i L. 5—14—46, taget i en saa vidtloftig Betydning, at Vindicanten ogsaa kan være indbefattet under samme. Vigtigere synes derimod den Grund at være, at naar L. 5—6—1 tillader den, der troer at have lovlig Adkomst til en Ting, som paa Skifte er en anden Mand udlagt, at tilbagesøge Tingen fra denne ved en simpel rei vindicatio i første Instants og uden Paaankning af den afholdte Skifteforretning, saa maa Lovgiveren være gaaet ud fra den Forudsætning, at Vindicanten ikke

hører til de Creditorer, der skulle anmelde deres Fordringer for Skifteretten og underkaste dem dennes Afgjørelse, da han ellers maatte være præcluderet ved Proclama, og altsaa Tingen have ophørt at være hans Eiendom. Men ogsaa med denne Grund lader Udskilligt sig anføre. Vel ere nemlig Udtrykkene i L. 5—6—1 for almindelige til at den der indrømmede Vindication af Gods, som er udlagt paa Skifte, skulde kunne antages at referere sig alene til saadanne Skifter, hvori intet Proclama var udstedt eller til en saadan Vindicant, der ei var præcluderet ved den i L. 5—14—29 foreskrevne Indkaldelse, fordi han ved dennes Udstedelse var uden Riget. Men det paaberaabte Argument taber dog i det mindste for en stor Deel sin Vægt, naar det bemærkes, at Vindicationssøgsmaalets Undtagelse fra Proclamaets præclusive Kraft ei falder sammen med, at det skulde være undtaget fra Skifterettens Jurisdiction, uagtet det som her forudsat gjøres gjeldende medens Gjenstanden endnu er i Boets og Skifterettens Værge. Der er dog Ingen, der tvivler paa, at Skifteretten er berettiget til at paakjende, om der tilkommer en anmeldt Creditor Udlæg som Panthaver i Boets faste Eiendomme, uagtet det i Praxis er antaget, at en saadan virkelig Panteret ei præcluderes ved Proclama, jfr. ovenfor. At Vindicationssøgsmaalet imod den, der har faaet Udlæg i den vindicerede Gjenstand, kan anlægges i første Instants, uagtet han har faaet Tingen udlagt paa Skiftet,

staaer eiheller i Strid med den omhandlede Udstræk-ning af Skifterettens Competence; thi den omtvistede Gjenstand er da ei længer i Boets eller Skifterettens Værge, hvilket var det Moment, der medførte, at Vin-dicationen paa det tidligere Tidspunkt, medens Gjen-standen endnu er i Boets Værge, maatte henhøre un-der Skifterettens Jurisdiction. Det kan endeligen vistnok føre til et meget ubilligt Resultat, at en Ting kan fravindiceres den, der paa et lovligt Skifte har erholdt Udlæg i samme, skjøndt der er forløbet saa lang Tid efter Skiftebehandlingens Slutning, at der ei en-gang kan erholdes Opreisningsbevilling til at paaanke nysnævnte Behandling paa Grund af at den udlagte Gjenstand ifølge Vindicationssøgsmaalet er bleven fra-vundet Udlægshaveren. Men denne af vor Lovgivnings hele Vindicationstheori følgende Ubilligbed har Intet at gjøre med vort her omhandlede Spørgsmaal; thi den samme Ubilligbed fremkommer, hvad enten et tid-ligere Vindicationssøgsmaal havde været at paakjende af Skifteretten eller den ordinære Ret, naar Vindica-tionssøgsmaalet ei bliver anlagt medens Besidderens Bo staaer under Skiftebehandling, men først efterat Boet er sluttet, og der derhos er hengaaet saa lang Tid efter Skiftebehandlingens Slutning, at samme ei længer kan blive Gjenstand for Paaanke*).

*) Det er iøvrigt i den ovennævnte af Høiesteret stad-fæstede Overretsdom fremhævet, at den Fordring, at

Endelig kan endnu bemærkes, at den ovenomhandlede Sætning, at Skifteretten ikke har at paakjende Vindicationssøgsmaal, heller ikke med fuldkommen Consequents er gjennemført eller synes at kunne gjennemføres i Praxis. Saaledes har der nappe i Praxis været nogen Tvivl om, at Spørgsmaalet om, hvilke af de i en Vondes Bo forefundne Besætnings- og Inventariestykker Husbonden er berettiget til at udtage *som sin Eiendom*, var at paakjende af *Skifteretten*; jfr. herved Canc. Skr. 9 Aug. 1788 og 21 Septbr. 1830, og en Dom i Jur. Tidsskr. XXVII. S. 258—270.

Derimod er det ifølge Forholdets Natur utvivlsomt, at *naar Skifteforvalteren paa Boets Vegne har indladt sig i et Contractsforhold med Nogen*, t. Ex. ved at lade ham besørge Forretninger, som give ham Krav paa Godtgjørelse af Boet, saa kan denne Boets Crediter ei ansees lige med den Afdødes Crediterer, der skulle lade deres Fordringer paakjende af Skifteretten. Boet er som en moralsk Person hans Vederpart, og maa kunne søges ved de ordinære Domstole, jfr. *Hansen* S. 201—202 og en Dom i Jur. Tidsskr. XXIX S. 5.

Hansen har fremdeles S. 202—3 antaget, at en Fordring paa Erstatning af Skifteforvalteren, fordi han har brugt en urigtig Adfærd ved Boets Behand-

Boet skal fralægge sig Renterne af en samme fravindiceret Obligation, hører under Skifterettens Paakjendelse.

ling, skulde kunne gjøres gjeldende ved at søge Skifteforvalteren a prima instantia ved hans Værneting. Men det synes her ei at kunne gjøre nogen Forskjel om Søgsmaalsgrunden hidrører fra en Forsømmelse under Boets Behandling eller fra en positiv Foranstaltning af Skifteforvalteren; thi det er dog altid hans Adfærd som Skifteforvalter i Forhold til de i Boet Interesserede, hvorover der skal ankes ved et civilt Søgsmaal, og denne hans Embedsfunction hører kun under den vedkommende Overrets Paakjendelse, der har Ret til at censurere Skifterettens Behandling af Boet. Det samme maa da ogsaa antages naar der ankes over, at Skifteforvalteren tilsidesætter sin Embedspligt ved ei at gjøre de Udtællinger, hvortil han efter Skiftets Slutning anses forpligtet. Det kan ogsaa her erindres, at en Canc. Skr. af 29 Octbr. 1831 havde antaget, at en Udbetaling, foretaget af Skifteforvalteren, uden at en formelig Kiendelse eller Repartition havde sanctioneret samme, ei kunde betragtes som en Retshandling. Høiesterets Betænkning af 19 Jan. 1832 antog derimod at en slig Udbetaling alene kunde svækkes ved Appel; jfr. Noten ved den citerede Cancelliskrivelse og Resol. 8 Febr. 1832 med Note. See ogsaa herved Canc. Skr. 17 Febr. 1827. Et andet er, at den formentligen Fornærmede kan foranledige, at Skifteforvalteren, naar dertil findes Anledning, bliver suspenderet fra sine Functioner som Skifteforvalter og undergivet justitiel Forfølgning,

under hvilken han kan blive tilpligtet at give Erstatning for det ved hans lovstridige Adfærd de Paagjeldende tilfoiede Retstab. Resultatet af den justitielle Forfølgning kan nemlig ei være afhængigt af de for den civile Retsforfølgning foreskrevne Former, naar det under Justitssagen oplyses, at Skifteforvalteren har begaaet strafbare Lovovertrædelser. Maaske kunde man ogsaa antage, at den Mand, der trøster sig til at sigte Skifteforvalteren for et selvstændigt lovstridigt Factum, der ligger udenfor hans Virksomhed som Skifteforvalter, til Ex. et bedragerisk Underslæb, ved et privat Sagsmaal kan drage ham til Ansvar herfor, jfr. den ordinære Proces §§ 176 og 178, samt den der anførte kgl. Resol. 3 Mai 1817.

Det kan endeligen ei heller antages, at den, der har erhvervet Dom eller Forlig over den Afdøde, kan blive fritagen for at anmelde den paa samme grundede Fordring i Stervboet og undergive samme Skifterettens Paakjendelse*). Det Modsatte er udtrykkeligen foreskrevet i L. 1—24—40**) med Hensyn til Arvs

*) Naturligvis kan Skifteretten ikke paa ny paakjende det allerede ved ufvækket Dom afgjorte Spørgsmaal om Fordringens Existents, jfr. den ordin. Processmaade § 177, men kun om Fordringen senere er afgjort eller paa anden Maade ophævet, samt i modsat Fald hvilken Fyldestgjørelse der i Forhold til de øvrige Creditorer kan tilkomme Domhaveren.

**) "Ingen Nam eller Indførsel maa skee i den Af-

og Gjelds Fragaaelsesboer, og L. 5—14—38 nævner udtrykkeligen dem, der have lovlig forhvervede Domme over den Afdøde blandt de øvrige Creditorer, der have at søge deres Betaling i Boet; og om end L. 5—14—39 og 5—6—7 hjemlede Udlæg ved Fogeden i de Boer, hvor Arv og Gield ei udtrykkeligen var fragaaet, uagtet disse vare tagne under Behandling af den offentlige Autoritet, o: Skifteretten, saa maa denne Forskrift dog nu blive unanvendelig, efterat Arvingerne ifølge Fr. 8 Apr. 1768 kunne overgive Boet til Skifterettens Behandling uden udtrykkeligen at erklære om de vedgaae eller fragaae Arv og Gjeld; thi denne Overgivelse af Boet til Skifterettens Behandling maa da, forsaavidt det her omhandlede Forhold angaaer, ansees analog med Fragaaelse af Arv og Gjeld, jfr. Hansen S. 203—204. Derimod kan Execution gjøres hos de myndige Arvinger, som overtage Boet, efter L. 1—24—38, naar de i Artiklen herom givne Forskrifter iagttages, ligesom det i det Følgende bliver at undersøge, hvorvidt der kan gjøres Execution ved Fogeden i Debitors Bo, der i hans levende Live som Opbuds- eller Fallitbo er blevet undergivet Skiftebehandling.

I de enkelte Tilfælde, i hvilke Skifteretten paa Boets Vegne kan søges ved de ordinære Domstole,

gangnes Bo, efter hvilken Arv og Gjeld er lovligen fragaaet".

bliver Skifteretten, hvis Dommen gaaer ud paa at noget skal gjøres, at tilpligte hertil under Tvang af en daglig Mulkt*), og hvis noget skal betales under den almindelige Tvangsclausel, o: under Adfærd efter Loven. Saavel hine Mulcter som den ved Dommen paalagte directe Udbetaling maa da efter Dommens Tilhold af Fogden inddrives ved Execution i Boets Midler, hvorved dog maa erindres, at Skifteforvalteren, som enhver anden Domfældt, maa være berøiet til at paaviise de af Boets Effecter, i hvilke han helst ønsker Udlægget iværksat. Derimod kunde det synes mere tvivlsomt, om Realisationen af det saaledes Udlagte kan iværksættes af den, som har erholdt Udlægget, som om dette var gjort hos en anden privat Debitor, eller om Skifteforvalteren skal skaffe Udlægshaveren Fyldestgjørelse ved Realisation af de udlagte Eiendele, saaledes at han, hvis han ei efterkommer sin Pligt i saa Henseende, bliver at tvinge dertil ved Paaankning af hans Negtelse for den Overret, under hvilken Skiftebehandlingen i det Hele hører. Det første Alternativ synes imidlertid at være det rigtigste, idet Domhaveren bør kunne komme ligesaa hurtigen og ligesaa let til sin Ret, naar han engang af Lovgiveren er kjendt berøiet til at gjøre Execution i Boets

*) Dersom Skifteforvalteren ved en ham tilregnelig Forsinkelse af Dommens Opfyldelse paadrager Boet Udredelsen af slige Tvangsmulkter, maa de i Boet Interesserede naturligvis kunne drage ham til Ansvar for det herved forvoldte Tab.

Midler, som naar han har faaet Dom over en anden privat Debitor, og dette vil ei skee naar han skulde overlade Realisationen af de udlagte Midler til Skifteretten, og alene kunde fremkke dens Beslutning i saa Henseende ved Appel til høiere Ret. Dersom Skifteretten nogensinde skulde vægre sig for at tilstede Fogeden Adgang i Boet for at foretage Executionen, maa Fogeden, naar han engang anseer sig competent til at gjøre Execution i Boets Midler, være befoiet til at skaffe sig Adgang ved physisk Magt, som hos en anden Debitor, og sætte den, hvem han giver Udlæget, i Besiddelse af de udlagte Ting. Skifteretten kan, hvis den mener, at Fogeden i det enkelte Tilfælde gaaer udenfor sin Competence, alene ved i Tide at indanke Executionsforretningen for Overretten standse de udlagte Effecters Realisation, jfr. ovenfor § 263; og dertil vil Skifteretten i det virkelige Liv og indskrænke sig.

F. Om Boets Deling og Slutning.

§. 300.

Om Affattelsen af Repartitionsforretninger i Almindelighed.

Naar Boets Eiendele ere udfundne, de fornødne Foranstaltninger trufne for at den hele Masse kan fordeles imellem de i Boet Interesserede, og det er constateret hvo disse ere, saavelsom de om deres gjensidige Retsforhold opstaaede Spørgsmaal endeligen afgjorte, har Skifteretten at skride til den sidste Akt, Boets Deling og Slutning. Det kan iøvrigt her erindres, at for at paaskynde Boets Slutning har allerede Pl. 30 Octbr. 1767 foreskrevet, at Skifteforvalteren ikke tør tilegne sig Skifteslæret eller noget Forskud paa samme forinden Boet bliver sluttet. Fremdeles har nu Frd. om det under det danske Cancelli hørende Regnskabsv. af 8 Julii 1840 § 10 in fine, dels for at paaskynde Boets Slutning, dels for at give Arvinger og Creditorer yderligere Leilighed til at varetage deres Tarv, foreskrevet, at enhver Skifteforvalter er pligtig i hvert Aars December Maaned eller i den paafølgende Januar Maaned at afholde Session i ethvert Bo, der i sex Maaneder eller derover har staaet under hans Behandling, og i dette Møde at opgjøre og forelægge de

tilkaldte Arvinger og Creditorer Boets daværende Status, samt forklare dem, hvorpaa dets endelige Slutning beroer.

Hvad Boets Deling angaaer, da kan det her foreløbigen erindres, at Reglerne om Arveforholdene blive at udvikle i det civile Retssystem. I Henseende til Arvelegitimationen er det derimod en Selvfølge, at naar der under Skiftet, navnligen ved et saakaldet Arvelegitimationsstingsvidne, er tilveiebragt fuldt Bevis for, hvilke Arvingerne efter den Afdøde ere, jfr. Canc. Skr. 21 Junii 1814 § 3, bliver Boets beholdne Formue at fordele mellem disse efter de gjeldende Arvelove. Men er et saadant Bevis ei tilveiebragt saa er det, som ovenfor udviklet (§ 295), nu efter Frd. 11 Sept. 1839 § 1 den gjeldende Regel, at Skifteforvalteren alene skal udlægge Arv til de Arvinger, hvis Tilværelse er bleven Skifteretten bekjendt, og om hvilke det derhos er oplyst, at de have overlevet Arveladeren. Paa den ene Side kan altsaa endnu Arv blive at udlægge til Arvinger, som ei have meldt sig paa Skiftet, men paa den anden Side har Skifteretten, naar Proclamaet til Arvingerne er udløbet, ikke at fordre noget Bevis for, at den Afdøde ei har efterladt sig andre nærmere eller ligesaa nær Beslægtede som dem, hvis Tilværelse er bleven Skifteretten bekjendt. Naar Boet iøvrigt dertil er modent bør Skifteforvalteren optage det til Slutning ved en derom til Skifteprotocollen afgiven Erklæring; og naar dette er skeet

bliver han ifølge Fr. 16 Jan. 1828 §. 16 pligtig at fremlægge den endelige Slutningsforretning inden den i Lovens 1—5—8 og Frd. 3 Juni 1796 § 23 foreskrevne Frist, under det Ansvar, som i disse Lovbestemmelser samt i Pl. 21 April 1824 § 1 er foreskrevet.

Denne hele Fordeling af Boets Masse mellem alle dem, som have noget at fordre udlagt af samme, udgjør en særegen og derhos Slutnings-Acten i Boet, og benævnes Repartitions-Forretningen. Denne maa først indeholde en Fremstilling af alt, hvad der kan beregnes Boet til Indtægt, summarisk classificeret, saasom de forefundne contante Beløb, de offentlige Effecter ansatte til deres Coursværdi, indkomne Auctionsbeløb og indbetalte Fordringer, Effecter in natura, som anføres med deres Vurderingsbeløb o. s. fdl. De uvisse Fordringer, som ei kunne ansættes til nogen Værdi, anføres ogsaa paa Indtægtssiden i Skifterepartitionen, men alene indenfor Linien. Fra dette Beløb af den hele Brutto-Masse fradrages først Skifteomkostningerne, derunder indbefattet Skifterettens Salair. Dernæst anføres alle erkjendte Gjeldsfordringer, som skulle fyldestgjøres af Massen, idet der tillige angives hvorledes Udlæg til disse Creditorer skal skee, sædvanligvis ved contant Betaling og kun undtagelsesvis ved Udlæg in natura.

Naar disse Udgiftsposter ere fradragne bliver der af den beholdne Arvemasse at beregne den kongelige Casse til Indtægt hvad der skal erlægges i Halvpro-

cent- og tillige, hvor den finder Anvendelse, i Fire-procent-Afgifter. Det maa derhos bemærkes, at skjøndt Legatarierne ikke kunne beregnes Skifteomkostningerne til Last, saa kunne de dog ikke fritages for at svare Halv- og Fireprocentafgifterne, hvilke derfor maae fradrages hvert enkelt Legat. Fremdeles bliver det ved Udlægget til hver enkelt Arving eller Legatarius, som efter Lovgivningen har at udrede Sjette- og Tiendepenge, saavelsom Forlovspenge, at bemærke, at disse Beløb blive at indeholde ved Legatets eller den enkelte Arvelods Udbetaling. Dersom der iøvrigt kun ere Arvinger i Boet, som alle ere lige Vilkaar undergivne med Hensyn til de nævnte Arveafgifter, saa kunne disse Arveafgifter strax forlods afdrages fra den beholdne Masse; men dersom der i Boet ere Legatarier og Arvinger, som i Henseende til Arveafgifterne ere forskjellige Vilkaar undergivne, saa kunne disse Afgifter ikke forlods fradrages, men maa anføres for hver enkelt Legatars og Arvings Vedkommende som et Beløb, der skal indeholdes af hans Lod. — Det maa fremdeles i Repartitionen anføres, hvorledes enhver Legatars og Arvings Lod skal udredes, med contante Penge, Pengeeffecter efter deres paalydende Beløb eller Coursværdi, og andre Effecter in natura efter deres Vurderingsbeløb, ligesom det ogsaa bør angives, om Udlægget skal iværksættes ved Udbetaling til den Paagjeldende selv alene eller med Curator, eller Beløbet indsættes i Overformynderiet.

I Boer af ringe Omfang og hvor Skifteforvalteren er forvisset om, at der ei kan ventes nogen gyldig Indsigelse imod Repartitionen, kan han strax iværksætte Udlæg og Udbetaling efter samme, og dermed slutte hele Skiftet. Men er Boet af større Omfang eller af en forviklet og tvivlsom Beskaffenhed, vil han, hvad enten han indfører Repartitionsforretningen i Skifteprotocollen eller han fremlægger den til samme som et særeget Actstykke — hvilken forskjellige Form iøvrigt ei har nogen forskjellig practisk Virkning — afvente Udløbet af den Frist, inden hvilken hans Repartitionsforretning, med muligt Ansvar for ham, kan paaankes, inden han iværksætter noget Udlæg eller Udbetaling efter samme; og er det i saa Henseende foreskrevet i Fr. 16 Januar 1828 § 17, at fatalia appellationis med Hensyn til Repartitionsforretninger først begynde at løbe fra den Tid af, da Forretningen er fremlagt i en enten forud tilbørligen berammet eller ogsaa ved speciel Indvarsling eller ved den i Pl. 21 April 1824 foreskrevne almindelige offentlige Indkaldelse kundgjort Skiftesamling.

Vel maa Skifteforvalteren i Almindelighed være befoiet til at forandre de af ham tagne Beslutninger om administrative Gjenstande, naar han ved senere tilveiebragte Oplysninger finder sig foranlediget dertil; men ligesom han ei kan selv omgjøre den af ham afsagte endelige Decision af en i Boet opstaaet Retstvist, saaledes kan han ei heller være befoiet til at omgjøre

den af ham affattede Repartitionsforretning, der maa anſees ſom den endelige Afgjørelſe mellem alle de i Boet Interesſerede, jfr. Canc. Skr. 24 Novbr. 1821, hvorfor hver Enkelt har Krav paa, at det ſkal forblive ved den engang i Repartitionen tilkjendegivne Kjendelſe, indtil den bliver underkjendt af en høiere Ret, jfr. § 178. Da der imidlertid i et vidtloftigt og forviklet Bo let kan indlobe Feil ved Repartitionen, ſom Skifteforvalteren, naar han bliver gjort opmærkſom paa dem, vilde kunne undgaae, ſaa er det raadeligt, at han i ſaadanne Tilfælde forelægger et Udkaſt til Repartitionen, og derover forlanger Erklæring af de i Boet Interesſerede, forinden han affatter den endelige Repartition; jfr. Canc. Skr. 1 Septbr. 1835 (Coll. Tid. S. 680).

§ 301.

Om de forſkjellige ſpecielle Udlæg ved Stervboets Slutning.

Hvad **Udlæget til Creditorer** angaaer, da ſkeer ſamme ſaa godt ſom altid ſaaledes, at de blive at fyldeſtgjøre ved contant Betaling, og herved bliver alene at erindre, at Skifteforvalteren bør paaſee, at de udſtædte Gjeldsbreve blive extraderede med fornoden Qvittering. Er intet ſkriftligt Document udſtædt for Fordringen bør Qvitteringen for Betalingen helſt indføres i Skifteprotocollen; og i alt Fald bør de for ſlige

Udtællinger meddelte separate Qvitteringer som og de qvitterede Gjeldsbreve fremlægges til Skifteprotocollen. Denne vigtige Akt, Udtællingen, bliver nemlig derved constateret, og Revisionen af Skiftebehandlingen i høi Grad lettet*). For de Creditorer, som ikke møde eller lade møde for at modtage Betaling, skal Skifteretten opbevare deres Tilgodehavende i Aar og Dag, og derpaa indbetale det i Fonden ad usus publicos, hvor det i 15 Aar bliver staaende til Udbetaling, dog uden Renter, men efter denne Tids Udløb er Beløbet hjemfaldet til bemeldte Fond, Fr. 2 April 1817 § 8.

Forsaavidt der skal skee Udlæg *in natura* til Creditorer, hvilket her, hvor Boet forudsættes at være solvent, ei let kan skee uden efter Overenskomst med de øvrige i Boet Interesserede, da kan Udlæg af faste Eiendomme vel skee uden formeligt Skjøde, men den Udlægsforretning eller Extract af Skifteprotocollen, hvorved en fast Eiendom overdrages til en saadan Creditor, bliver dog at skrive paa 1ste Classes Papir efter Summens Størrelse, jfr. Fr. 3 Decb. 1828 § 2 og Canc. Skr. 31 Juli 1821. Til Overdragelse af rørlige Ting til en Creditor fordres Intet videre end Skifterettens Erklæring herom, jfr. L. 5—6—1. Blive

*) Ved Kjøbenhavns Skiftecommission haves særegne Qvitteringsprotocoller, der naturligvis ere en Art Skifteprotocoller. Jfr. Frd. om det under Cancelliet hørende Regnskbev. 8 Juli 1840 § 10, hvorom nærmere i et følgende Afsnit.

endeligen Gjeldsbreve at udlægge til en Creditor, skal formelig Transport af samme udstædes paa det stemplede Papir, som er foreskrevet for selve Gjeldsbrevet, Fr. 3 Decb. 1828 § 8 Litr. f.

Hvad Udlægget af Arveafgifterne angaaer, da blive disse, enten Arveafgiften, som ovenfor omhandlet, bliver at udrede forlods af hele Arvemassen eller af enkelte Arvelodder, at indeholde med det fornødne contante Beløb, hvormed Skifteretten har at indbetale samme til den vedkommende Autoritet.

Disse Afgifter ere Fireprocent eller Collateralafgiften, som ordentligvis svares af Arvemassen, forsaavidt denne enten efter Loven, Testament eller Forening tilfalder Andre end Arveladerens Ægtefælle, Børn eller Livsarvinger, Fader og Moder, og Sødskende, naar de eller deres Børn i deres Sted arve tilligemed Moder, Fr. 12 Sept. 1792, 9 Decb. 1796, Pl. 18 Aug. 1812; Halvprocentafgiften, som skal erlægges af al Arv, der falder efter Loven eller Testament, uden Hensyn til Arvingernes Slægtskabsforhold til Arveladeren, Fr. 8 Febr. 1810; Sjette og Tiendepenge, som efter Lovens 5—2—76 skulde svares, naar nogen uden Riget Boende vil af Riget føre Arv, som samme i Riget kan være tilfalden; og Forlovspenge, 2 Lod Sølv eller 1 Rigsdaler, som skal betales af den Arv, der føres ud af den Jurisdiction, under hvilken den er falden, jfr. L. 5—2—75. Den udførlige Fremstilling af de mange specielle Forskrifter, som ere

givne om disse Afgifter, og Besvarelsen af de mangfoldige tildels tvivlsomme Spørgsmaal, som opstaae i Anledning af dem, høre til et almindeligt System om Skatte- og Afgiftsvæsenet, og i ethvert Fald nærmere til den almindelige private Ret end til Læren om Skiftevæsenet*), hvorfor de ogsaa her forbigaaes.

Hvad endeligen angaaer Fuldbyrdelsen af **Udlægget til Arvingerne** (derunder indbefattet Legatarierne), da udlægges de faste Eiendomme til den eller de paagjeldende Arvinger ved en Paategning paa Boets Adkomstdocument, uden at noget særeget Skjøde eller andet Dokument paa stemplet Papir dertil er fornødent, jfr. Canc. Skr. 4 Octb. 1831 og 1 Juli 1834 (Coll. Tid. S. 542). Boets Adkomstdocumenter blive naturligvis derhos at overlevere til vedkommende Arving. Paa samme Maade kunne Gjeldsbreve udlægges ved en simpel paa Documentet selv given Paategning om at Fordringen er gaaet over til Arvingen, jfr. Fr. 3 Decbr. 1828 § 8 Litr. f., medens det med Hensyn til Legitimationen for andre ei paa Haandskrift grundede Fordringer, der

*) I Hansens udførlige Værk, som medtager alle de Materier, som staae i nogen Forbindelse med Skiftebehandlingen, er denne Gjenstands Detail fremillet S. 211—246. — Dertil maa nu især føies de udførlige Forskrifter, som i Frdg. om det under det danske Cancelli hørende Casse og Regnskabsvæsen af 8 Juli 1840 §§ 1 til 4, 6, 7 til 9 ere givne om Extracter og Regnskaber og i det Hele om Rigtighedss Aflæggelse for disse Afgifters Vedkommende.

udlægges til en Arving, er tilstrækkeligt, at han med en Uddrift af Skifteprotocollen godtgjør, at Fordringen er ham udlagt. I alle disse Tilfælde er nemlig Erhvervelsen allerede skeet ved Arveladerens Død, og vedkommende Arving erholder ved Udlægget blot den Del af Massen specielt anviist til sin Raadighed, som ifølge hin Erhvervelse tilkom ham, hvorfor det stemplede Papir, som er fornødent ved contractmæssige Overdragelser af Eiendomme eller Fordringer, ikke her bliver nødvendigt, jfr. Canc. Skr. 26 Novb. 1833 (Col. Tid. f. 1834 S. 139). Hvad contante Penge og rørlige Eiendele angaaer, da fuldbyrdes Udlægget ved den simple Overleverelse, og der er intet Særeget at mærke herom.

Derimod finder i visse Tilfælde en vigtig Afvigelse Sted fra de almindelige Regler om Udlæg til Arvinger, i Faveur af den længstlevende Ægtefælle, naar denne skifter med den førstafdøde Ægtefælles umyndige Børn eller Børneborn, idet disse istedet for at erholde deres Arvelod udbetalt eller udlagt i visse bestemte Eiendele in natura, alene gives en Fordring for deres Arvelod paa den Længstlevende, som sikkres ved Pant i den Efterlevendes Eiendele, og som først skal udbetales til disse Arvinger, efterhaanden som de blive myndige eller Pigebørnene indtræde i Ægteskab, og dette endda kun forsaavidt Beløbet ei lovligen er forbrugt til Arvingernes Fornødenheder i deres umyndige Aar. Det herved opstaaende Retsforhold mellem den ene Ægtefælle og den andens

Livsarvinger — hvorom handles i Fr. 21 Juni 1799 § 1, Udkast-Anordn. af 7 Febr. 1794 § 2, Pl. 19 Aug. 1823, Pl. 13 April 1824, Canc. Skr. 2 April 1825 og 13 Juni 1829, sammenholdt med Fr. 5 Mai 1830 § 16 — hører imidlertid nærmest til Familieretten; og vi skulle her alene erindre, at til Hjemmel for det de umyndige Arvinger givne Udlæg i en Fordring paa den Længstlevende har Skifteforvalteren — undtagen i Vestindien, jfr. Fr. 5 Mai 1830 § 16 — alene at udstede en Extract af Skiftebrevet paa slet Papir, jfr. Canc. Circl. 30 Juli 1796, 10 Febr. 1798, m. fl. og Pl. 13 April 1824. Denne Extract, der skal meddeles uden Betaling, jfr. Canc. Skr. 18 April 1829 og 23 Januar 1830, skal naturligvis indeholde, at der gives de Umyndige Panteret i den efterlevende Ægtefælles Eiendele for det dem i Arv udlagte Beløb, og bliver derefter at tinglæse, jfr. Sporteireglement 22 Marts 1814 § 67; men ligesom de Umyndige efter de ovennævnte Anordninger dog maa tage Sikkerheden, som den er, uden at kunne fordre samme Betryggelse som for Udlaan af Umyndiges Arvemidler, hvorfor der, foruden Fdg. 7 Juni 1827 § 5, haves mange Cancelliskrivelser, jfr. Hansen S. 251, saaledes bortfalder her den Paategning, der ellers skal gives de Umyndige tilhørende Panteobligationer, om at der ei uden Overøvrighedens Samtykke maa disponeres over samme, jfr. Canc. Skr. 24 Marts 1827, ligesom en saadan tinglæst Skifteextract kan udslættes af Pantebogen ved Fore-

visning af Vedkommendes Afkald for Arven, uden at Extracten behøver at produceres, Canc. Skr. 5 April 1825. Extracten kan nemlig ei sammenlignes med en af den Længstlevende udstædt Panteobligation; men Forpligtelsen for denne opstaaer af hvad der er forhandlet og tilført Skifteprotocollen, og Udskriften heraf er kun fornøden for at ved Tinglæsning den tilsigtede Panteret kan stiftes, og fordi Extracten er et nødvendigt Regnskabsbilag ved Overformynderiet.

Dersom Arvingen er myndig, bliver Arven at udlevere til ham selv, er han mindreaarig til ham og hans Curator; og er det en Selvfølge, at de kunne lade Arven modtage ved en Befuldmægtiget. For den modtagne Arv kan der qvitteres i Skifteprotocollen, jfr. Canc. Skr. 28 November 1818, og der behøves da ikke en Udstedelse af et særeget Document, der indeholder en Tilstaaelse for den modtagne Arv, som benævnes Afkald og efter Fr. 3 Decbr. 1828 § 3 skal skrives paa stemplet Papir af anden Classe. Dersom Arvingen derimod er umyndig, blive de udlagte Pengeeffecter og contante Beløb at afgive til det vedkommende Overformynderi i Overensstemmelse med den almindelige Lovgivnings Forskrifter om Administrationen af Umyndiges Midler, hvorom vi maa henvise til Familieretten. Skifteforvalteren er aldeles ubeføiet til at gjøre Udlaan af de Umyndiges Midler han har i Hænde, og som i sin Tid skulle ind-

betales i Overformynderiet, selv om Sikkerheden er den som i Anordningerne er foreskreven for Udlaan af Umyndiges Midler, jfr. Canc. Skr. 11 August 1827.

Dersom der er en *borteværende Arving*, *om hvem det ikke vides hvor han er at finde*, men der dog haves Vished for at han har overlevet Arveladeren, og dermed erhvervet Ret til Arv, da skal der udlægges ham hans Arvelod, og derhos skal der efter Fr. 11 Septbr. 1839 § 1 — hvad enten en slig Arving aldeles ikke har meldt sig under Skiftet, eller han tidligere har mødt eller ladet møde paa samme — forholdes med den til ham affatte Arvelod aldeles paa samme Maade, som i den citerede Anordning er foreskrevet om Behandlingen af en forsvunden Persons efterladte Formue. Den sidste Forskrift er imidlertid ikke anvendelig, naar det vides at *Arvingen existerer*, *og hvor han er at finde*, men han enten ikke melder sig paa Skiftet, eller ikke modtager Arvelodden, uagtet den lovbefalede Indkaldelse af Arvingerne og Bekjendtgjørelse af Skiftets Slutning har fundet Sted: I saa Fald bliver nemlig Fr. 2 April 1817 endnu fremdeles anvendelig. Om disse Gjenstande maa vi iøvrigt ogsaa henvise til det civile Retssystem*).

*) En udførlig Fremstilling af de i denne Paragraph omhandlede nærmest til Familie- og Arveretten hørende Forhold findes hos *Hansen* S. 247—259.

§ 302.

Fortsættelse. — Om Skifteact, Lodsedler og Anmeldelser af Skifteslutningen.

Naar alle Arvinger ere myndige og de alle have været nærværende personlig eller ved Fuldmægtige, kan det ei paanødes dem at tage Skiftebrev eller Skifteact beskreven, men det bør kun gives beskrevet, naar det forlanges af Nogen af de Paagjeldende, hvilket ogsaa gjelder om alle Slags Concursboer. Naar Beskrivelse imidlertid forlanges af saamange af Arvingerne eller Creditorerne, at i det mindste den halve Deel af Boet tilfalder dem, skal Skiftebrevets Bekostning udredes af hele Boet. Gives Skiftebrevet derimod beskrevet paa Grund af Minoritetens Forlangende, haver denne selv at bekoste samme. Skifteactens Beskrivelse er derimod nødvendig, og sammes Bekostning skal da altid bæres af hele Boet, naar et Bo deles mellem Arvinger, af hvilke Nogen enten er umyndig eller fraværende, uden i dette sidste Tilfælde at have antaget en Fuldmægtig til at iagttage sit Tarv under Skiftet; L. 5—2—15 og 16, Canc. Skr. 8 Marts 1800 og Canc. Circl. af 30 Decbr. 1809, Sportelreglement 22 Marts 1814 § 94, Canc Skr. 19 Febr. 1833; jfr. dog for Islands og Færøernes Vedkommende Sportel Regl. 10 Septbr. 1830 § 40 og 30 Marts 1836 § 39.

Det maa iøvrigt her erindres, hvad ovenfor i § 282 er anført med Hensyn til Afgjørelsen af, hvorvidt der kan siges at være umyndige Arvinger paa Skiftet. Naar en offentlig Stiftelse er indsat som Arving, har Cancelliet i en Skrivelse af 2 Marts 1815 antaget, at en slig Stiftelse maa ansees lige med en umyndig Arving, og at Skiftebrevets Beskrivelse derfor er fornøden. I et enkelt Tilfælde var det modsatte antaget i en Canc. Skr. 18 Aug. 1787. — Selv om de enkelte større Stiftelser, der have en selvstændigere Administration, saasom Universitetet, Communitetet og Sorø Academi, ei kunne paralleliseres med umyndige Arvinger jfr. § 282 Note, ville disse Stiftelser dog i deres egen Interesse oftest fordre Skiftebrevet beskrevet; men det staaer dog da altid tilbage at afgjøre, om Pluraliteten af Arvingerne, der ikke ønske Beskrivelsen, kan være forbunden til at deltage i Omkostningerne paa Beskrivelsen, hvilket alene kan paaligge dem, naar denne efter Lovgivningen var fornøden, fordi en slig Stiftelse havde erholdt en nok saa liden Arvepart i Boet. — I et Bo, hvor der ere umyndige Arvinger, men Resultatet af Skiftebehandlingen bliver, at der intet er at arve, kan det ei være nødvendigt at der udstædes Skifteact, Canc. Skr. 8 Marts 1800 og 25 Mai 1822. Jfr. og Canc. Skr. 7 Januar 1823.

Skifteacten skal indeholde en Extract af Alt, hvad der er foregaaet paa Skiftet, saa at Skiftebehand-

lingens Lovlighed derefter i det Hele kan bedømmes, og det navnligen erfares, hvad der er tillagt enhver Creditor og Arving. Men videre end hvad hertil er fornødent bør ei optages i Acten til dens Vidtløftiggjørelse, og navnligen ikke saadanne Forretninger in extenso, hvoraf der i fornødent Fald kan erholdes autentisk Afskrift, saasom Domsacter, Tingsvidner, Auctionsforretninger, ældre Skiftebreve og desl., jfr. Canc. Skr. 2 Octbr. 1790 og Sportel Regl. 22 Marts 1814 § 94. — Om det stemplede Papir, der skal bruges til Skifteacten, indeholdes nøiagtige Forskrifter i Fr. 3 Decbr. 1828 § 2, § 5 Litr. d og § 27. — Hvor Skifteactens Bekostning skal afholdes af Boet, maa samme forud beregnes og anføres blandt de øvrige Skifteomkostninger. Heraf følger, at naar de Arvinger, som erholde den største Deel af Massen, ville forlange Skifteacten beskreven paa Boets Bekostning, hvor denne Beskrivelse ei er fornøden efter Lovgivningen, kunne de ei erholde Bekostningen paa Beskrivelsen indeholdt af Skifteforvalteren, med mindre de forinden Boets Slutning forlange Skifteacten beskreven. Det er derhos tvivlsomt, om de, naar de senere forlange Beskrivelsen, hos de øvrige Arvinger kunne fordre og søge den paa enhver af dem faldende forholdsmæssige Andeel af Bekostningen.

En Canc. Skr. af 7 Febr. 1815 har antaget, at hvor Skifteact udstedes paa flere Arvingers Bekostning er Enhver af disse for sig berettiget til at fordre Acten

udleveret af Skifteforvalteren, imod at staae sine Medarvinger til Ansvar for samme. Denne Cancelliskrivelse omtaler imidlertid ikke, hvorledes en Tvist mellem Arvingerne indbyrdes om, hvo der har Ret til at besidde Skifteacten, skal afgjøres. Resultatet maa udentvivl blive at Enhver kan erholde Acten til Afbenyttelse en passende Tid, men at den, som har den største Arvelod, maa være berettiget til at erholde og opbevare den, efterat den er bleven afbenyttet af de Arvinger, som for Tiden ønske det. — For Island indeholder en Canc. Skr. af 16 Aug. 1788 den særegne Forskrift, at Skifteacten skal udstædes 6 Uger efter Skiftets Slutning, og ved hvert Aars Udgang en Fortegnelse over alle udstedte Skiftebreve indsendes til Amtmanden; jfr. dog herved Regl. 10 Septb. 1830 § 40.

Udstædelse af Lodseddel, der er et Document, som indeholder den en Arving tilfaldne Deel af Boet, være sig Effecter eller Penge, og som skal skrives paa stemplet Papir af 1ste Classe, Fr. 3 Decbr 1828 § 2*), er kun nødvendig for Enhver af de umyndige Arvinger og de fraværende Arvinger, som ikke have ladet møde, men hverken for de myndige Arvinger eller den efter-

*) En Undtagelse finder Sted, idet Lodsedler i Bønders Stervboer kunne skrives paa ustemplet Papir i det i Udkastanordn. af 7 Febr. 1794 § 2, sammenholdt med Pl. 13 April 1824, omhandlede Tilfælde, see Canc. Skr. 14 Febr. 1795 og 22 April 1834. (Coll. Tid. S. 329.)

levende Ægtefælle, jfr. Nyt. Jur. Ark. XVIII. S. 95 No. 5 og S. 107, Canc. Skr. 2 August 1806 og Frd. 5 Mai 1830 § 1*).

Speciel Anmeldelse om Skiftets Slutning er kun i nogle ganske enkelte Tilfælde paalagt Skifteforvalteren. Saaledes skal der i Kjøbenhavn og Kjøbstæderne skee Anmeldelse for Fattigvæsenets Bestyrelse, naar Noget er samme tillagt, Pl. 1 Juli 1799 § 194 og Regl. 5 Juli 1803 § 43. Ved Skifter efter mosaiske Troesbekjendere i Kjøbenhavn skal der skee Indberetning til disses Repræsentantskab, naar Noget er tillagt Menigheden, Pl. 9 Mai 1810 § 4; jfr. og med Hensyn til Anmeldelse til Postpensionskassen Fr. 4 Aug. 1788 § 8, og om den i Vestindien brugelige offentlige Bekjendtgjørelse af sluttede Skifter, Canc. Skr. 1ste Septbr. 1835 (Coll Tid. 682).

*) Efter L. 5—2—15 skulde det synes, at Lodsedler maatte udfærdiges for alle Arvingers Vedkommende ved ethvert Skifte; men foruden at denne Bestemmelse i alt Fald senere maatte anseés bortfalden, har den vel egentligen alene til Hensigt at indskærpe, at en nøiagtig Udlodning paa Skiftet skal finde Sted, hvilket nu skeer ved Repartitionsforretningen.

C. De særegne Forskrifter ved Skifte af extraordinære Skifteforvaltere.

§ 303.

Skifte ved Executores Testamenti og Skiftecommissarier.

Forelobigen maa det her erindres, at naar de ved et Testament indsatte Executorer erholde Skiftejurisdiction, enten dette nu skeer ved selve Testamentets Confirmation eller ved en særegen Commissorialbevilling, saa ere saadanne Executorer i det Hele at ansee som Skiftecommissarier, om de end vedblive at benævnes Executores Testamenti.

Executores Testamenti og Skiftecommissarier have dernæst i Almindelighed at rette sig efter de Regler, som ere foreskrevne for Boers Behandling af de ordinære Skifteretter, og vi have derfor kun alene at meddele de særegne Forskrifter, som vedkomme den extraordinære Skifteforvaltning, og som derhos ikke staae i en saa nær Forbindelse med de om den ordinære Skifteforvaltning givne Forskrifter, at de ovenfor ere blevne medtagne ved Fremstillingen af disse.

Med Hensyn til Skiftebehandlingens Begyndelse da er det ovenfor bemærket, § 288, at ethvert Dodsfald skal anmeldes for den ordinære

Skifteret. Dersom der da allerede haves et confirmeret Testament eller en kongelig Bevilling tilstede, hvorefter Boet skal behandles af Executores Testamenti eller Skiftecommissarier, bliver Testamentet eller Bevillingen at foreviise for den ordinære Skifteret, og verificeret Gjenpart af samme at indlevere til denne, der under denne Forudsætning ikke vil have at befatte sig med Boet, hvorimod den extraordinære Skifteforvalter strax begynder Boets Behandling. Er Testamentet endnu ikke confirmeret eller der blot er indgivet Ansøgning om Boets Behandling ved Commissarier, beroer det paa Boets Beskaffenhed og paa Visheden for, at den ansøgte Confirmation eller Bevilling efter de almindelige Regler uopholdeligen vil kunne erholdes, om den ordinære Skifteret kan undlade forelobigen at foretage en Begyndelsesforretning i Boet. Da dette i saadanne Tilfælde sædvanligviis er af større Betydenhed, vil den ordinære Skifteret dog almindeligvis have at foretage en saadan forelobig Forretning; jfr. ovenfor § 289. Det er fremdeles paalagt Executorer og Skiftecommissarier, dersom der ere umyndige Arvinger, under en Mulkt af 100 Rbdlr. at tilkjendegive for den ordinære Skifteret eller Øvrighed, naar Skiftet skal begynde, for at erholde Værger udnævnte og tilsagte til at møde paa Skiftet for at varetage de Umyndiges Bedste, see Frd. 23 Aug. 1793 §§ 1 og 3. De maa ligeledes strax forsyne sig med den befalede Skifteprotocol og lade samme autorisere i Kjøbenhavn af Ju-

stitiarius i Lands-Over- samt Hof- og Stadsretten, udenfor Kjøbenhavn af vedkommende Amtmand, Frd. 12 Febr. 1790 § 7 sammenholdt med § 1 og 8, jfr. Anordn. af 10 Mai 1780 § 5, og med Hensyn til det stemplede Papir, Frd. 3 Decbr. 1828 § 5 Litr. f.

Dersom en af Executorerne eller Commissarierne er død eller har Forfald paa den Tid, Skiftet skal begynde, eller dette indtræder under Skiftets Behandling, opstaaer det Spørgsmaal, om den eller de andre Tilstedeværende kunne udnævne en Anden i den Førstnævntes Sted. Hvad Executores Testamenti angaaer, maa der naturligvis først tages Hensyn til hvad Testamentet indeholder, om den tilbageværende Executor efter samme kan behandle Boet alene eller kan tiltage en anden i den Udtrædendes Sted. Indeholder Testamentet i saa Henseende ingen Veiledning, synes L. 1—5—14 og Pl. 14 Junii 1771 § 4 sammenholdt med § 7 at tillægge en Skiftecommissair — og som saadan maa og ansees den ved confirmeret Testament indsatte Executor, der har erholdt Jurisdiction — Myndighed til selv at tiltage en Medcommissair i den Udtrædendes Sted. Det kan imidlertid herved erindres, at disse Lovbud nærmest synes at have Hensyn til et egentligt Forfald, og ei til den ene Commissairs dødelige Afgang, og det er derfor i det mindste det sikreste, at der søges ny Bevilling for den, som ønskes i den Afdødes Sted. Dersom ingen af de indsatte Executores Testamenti ville eller kunne overtage Skiftet, eller efter dets

Begyndelse fortsætte det, maa Boet blive at behandle af den ordinære Skifteret, Canc. Skr. 27 Decbr. 1817. Jfr. Anordng. 10 Mai 1780 § 2 for Vestindien.

Hvad Skiftebehandlingen angaaer, da er det ovenfor omhandlet, hvorvidt extraordinære Skifteforvaltere, hvis Jurisdiction er bunden til et vist Bo, men ei til et vist Distrikt, kunne udøve Skiftefunctioner paa Steder udenfor den almindelige Jurisdiction, i hvilken Boets Hovedmasse findes. — Proclama skulle Skiftecommissairer efter Pl. 14 Junii 1771 § 7 sammenholdt med § 1 udstæde uden al ufornøden Henstand, i Vestindien endog inden 30 Dage efter Dødsfaldet, Anordn. af 10 Mai 1780 § 5; og kan det derhos med Hensyn til Proclamas Virkning erindres, at den ordinære Skifteforvalters Fordring paa Salarium ei præcluderes ved Proclamas Udløb, da Commissarierne ex officio skulle sørge for sammes Betaling. Den de ordinære Skifteforvaltere efter kgl. Resol. 30 April 1823 paahvilende Forpligtelse, at gjøre speciel Anmeldelse til flere offentlige Institutter om disses i Boets Eiendomme indestaaende Fordringer, bliver nu ogsaa paalagt Skiftecommissairerne ved det dem meddelte Commissorium. Dersom et saadant Bo behandles af executores testamenti, er det derimod den Auctionsforvalter, hos hvem Boets Eiendomme requireres forauctionerede, som skal gjøre den foreskrevne Anmeldelse, Circ. 17 Mai 1823 § 4.

I Henseende til Skifteproceduren maa det erindres, at det udtrykkeligen er paalagt saavel Skiftecommissarier, som Executores at forsøge at mægle Forlig mellem de stridende Parter, Pl. 14 Junii 1771 §, 8 og Frd. 29 April 1785 §§ 1 og 2. Ifølge heraf burde det udentvivl udtrykkeligen bevidnes i Skifteprotocollen og senere indføres i Skifteacten, at Forlig har været forsøgt; men dette iagttages neppe i Praxis. Executores Testamenti, som ei have Jurisdiction, modtage vel ved en opstaaet Tvist Parternes Indlæg og Tilførsler til deres Protocol, men naar noget Spørgsmaal under Sagens Drift skal afgjøres ved Rettens Kjendelse, og end mere naar Tvisten skal endeligen decideres, saa maa enten selve Executorernes Protocol, hvor dette lader sig gjøre, eller en Udskrift af det mellem Parterne Passerede og Sagens øvrige Dokumenter tilsendes den competente ordinære Skifteret til Decisions Afsigelse; Frd. 1785 § 2. Den hermed forbundne Vidtløftighed og Ophold give iøvrigt Anledning til, at i vidtløftigere Boer søge og erholde Executorerne næsten altid Jurisdiction ved en dertil sigtende Commissorial-Bevilling. Indlægene blive at skrive paa det stemplede Papir som er anordnet for den Ret, der skal paadomme Sagen, jfr. Hansen S. 266—67.

I Anledning af Boets Deling er det, efterat det Modsatte tidligere var antaget i Rentek. Circ. af 9 Marts 1805 og Canc. Skr. 20 Sept. 1814, nu foreskrevet ved Rentek. Circ. af 6 Octbr. 1838 (Coll. Tid.

S. 841), at der ei skal beregnes Arveafgifter af det Honorar, som de extraordinære Skifteforvaltere enten erholde ifølge den Afdødes Testament eller ifølge deres Arbeides Beskaffenhed tillægge sig selv, foruden det ordinære Skiftesalarium, som altid bliver at beregne til Udgift.

Ifølge Pl. 14 Junii 1771 §§ 8 og 9, sammenholdte med § 2, skulde det synes, at Skiftecommissarier ei turde have Boet under Behandling i længere Tid end 6 Maaneder efter Proclamas Udløb, jfr. L. 1—5—25, der satte en meget kortere Termin, med mindre de erholdt Prolongationsbevilling, jfr. Canc. Skr. 11 Octbr. 1814; men i Praxis kommer denne Forskrift neppe til Anvendelse, i det mindste ikke naar de i Boet Interesserede ei føre Klage over Boets utilbørlige Henstand.

De Executores Testamenti, som ikke have Jurisdiction, kunne naturligvis ikke paadømme de under deres Skiftebehandling opstaaede Tvistigheder, og ville Parterne endog samtykke heri bliver deres Eragtning kun at ansee som en Voldgiftskjendelse: hvorved dog maa erindres, at dersom deres Eragtning, som sædvanligvis vil være Tilfældet, angaaer Noget, som de selv skulle udføre, saa kunne de opfylde deres egen Kjendelse, og den behøver ei at indstævnes til Stadfæstelse: Derimod maa den Part, som mener at kunne anke over den, in prima instantia kunne angribe den; jfr. Nyt jur. Tidskr. I. b. S. 80. — Efter Frd. 21 Decbr. 1736 skulde den ordinære Retsskriver for det ham til-

kommende Skriversalair føre Protocollen, saavel under extraordinære Skifteforvalteres som Samfrænders Skiftebehandling. Denne Forskrift, der ei vides at være ophævet, kommer imidlertid neppe til Anvendelse i Praxis.

Naar Skifteact skal udstædes i et Bo, som behandles af extraordinære Skifteforvaltere, have disse inden 3 Maaneder efter Boets Slutning at indlevere Skifteacten til den ordinære Skifteret, Canc. Circ. 29 Novbr. 1817; jfr. for Vestindien Anordn. 10 Mai 1780 § 6 og Canc. Skr. 21 Octbr. 1826. Under en Mulkt af 100 Rbdl. skulle extraordinære Skifteforvaltere, naar Skiftet er tilendebragt, meddele den almindelige Skifteret fuldstændig Underretning om den Umyndige udlagte Arv, jfr. Frd. 31 Marts 1719 § 1 og 23 Aug. 1793 § 2. Imidlertid maa denne Underretning dog kunne skee ved Henvisning til Arvens Udlodning i den til den ordinære Skifteret fremsendte Skifteact, jfr. Canc. Skr. 29 Novbr. 1817. Endeligen kan og her erindres de for alle extraordinære Skifteforvaltere (og altsaa ogsaa Samfrænder) givne Forskrifter i Frd. om det under det danske Cancelli hørende Casse- og Regnskabsvæsen af 8 Julii 1840 § 7, forsaavidt angaaer Rigtigheds Aflæggelse for de den kongl. Casse af Boet tilkommende Indtægter.

§. 304.

Om Skifte ved Samfrænder.

I de Boer, som blive Gjenstand for Samfrændeskifte, finde ingenlunde de Former Sted, som ere foreskrevne for en offentlig Skiftebehandling, og denne Undtagelse fra Lovens almindelige Regel har ogsaa fuldkommen Hjemmel i Indholdet af den Bevilling, som meddeles den længstlevende Ægtefælle til at sidde i uskiftet Bo med den afdøde Ægtefælles Livsarvinger og i sin Tid at skifte med Samfrænder, paa hvilken Bevilling det hele Samfrændeskiftes Gyldighed beroer. Det hedder nemlig altid i en saadan Bevilling, at naar den Længstlevende bliver tilsinds at skifte og dele, maa den med Samfrænder slutte en Skiftebehandling om den Arv, som der kan tilkomme Børnene, *saaledes som den med dem til Børnenes Gavn bedst kan forenes, foruden Rettens Middels Overværelse*, eller videre Vurdering og Registrering efter Loven, dog at Samfrænderne et skriftligt Dokument derover forfatte, som billigt kan være, og de i Fremtiden ere agte at kunne forsvare. Heri har den Praxis Hjemmel, hvorefter Samfrænderne indskrænke sig til et omtrentligt Skjøn over Boets Status efter den Længstlevendes Opgivende, og en derpaa grundet Ansættelse af det Beløb, som den Længstlevende bør tilsvare Børnene for deres Arv efter den Forstafdøde.

Den Charakter, som den kongl. Bevilling, der

hjemler Samfrændeskiftet, herefter giver dette, taler allerede i høi Grad for, at Samfrænderne ei kunne anseés lige med de egentlige offentlige Skifteforvaltere, saaledes at de skulde kunne afgjøre de under Samfrændeskiftet opstaaede Tvistigheder og overhovedet bringe Skiftet til Endelighed, naar de i Boet Interesserede ei kunne bringes til Enighed i Henseende til Bestemmelsen af Boets Status og Massens Fordeling. Den samme Anskuelse stemmer ogsaa med det omhandlede Instituts historiske Oprindelse og Character. Samfrænder vare nemlig efter Loven alene Beslægtede, der som Mæglere eller Vidner, skulde være tilstede ved Familiearrangementer, jfr. ovenfor § 283 c. Vel siges i L. 1—5—23 "at Commissarier skulle udnævnes i de Sager, som Samfrænder bør at dømme i"; men at der her ved Ordet "dømme" kun maa være tænkt paa Tilveiebringelsen af en mindelig Forening, følger allerede deraf, at det dog maa være Commissarierne, der skulle i egentlig Forstand dømme eller have Jurisdictionen i Sagen, ligesom L. 5—2—68 udtrykkeligen bestemmer dette hvor Samfrænderne ikke kunne forlige Sagen. Da Samfrænderne saaledes skulde jævne Tvistigheder mellem Beslægtede og kunde tage et særdeles Hensyn til de specielle Forhold, var det naturligt, at de benyttedes i et saa delicat Familieforhold, som Skifteholdet mellem den Længstlevende og Børnene af det foregaaende Ægteskab, og denne Praxis sanctioneredes da først ved Frd. 26 Octbr. 1714, der iøvrigt allerede

forudsætter, at Tilladelsen til at skifte med Samfrænder maatte støtte sig paa en kgl. Bevilling. Efter denne Anskuelse af Samfrændernes Forhold kunde de vel og udlodde Formuen og give hver sit, naar det først var afgjort, hvad Formuen skulde anslaaes til; men Mæglingen i Henseende til dette Sidste maatte dog være Hovedsagen, da Forhandlingen nærmest maatte versere mellem den Efterlevende og Børnene og deres Værger, saaledes at Grundlaget for Skiftet beroede paa en Overenskomst som Samfrænderne vel approberede, men dog uden nogen til Afgjørelsen af de her opstaaede Spørgsmaal sigtende Jurisdiction. En Canc. Skr. af 27 Juli 1822 har ogsaa udtrykkeligen antaget, at der ei tilkommer Samfrænder nogen egentlig Jurisdiction, saalænge de ei tillige ere beskikkede som Commissarier. Fremdeles har en Canc. Skr. af 13 Septbr. 1827 i Overensstemmelse med en af Hof- og Stadsretten afgiven Erklæring antaget, at Samfrænderne ei saaledes som den egentlige Skifteforvalter, jfr. L. 5—6—1, ved deres blotte Udlæg af en fast Eiendom kan overdrage Eiendomsretten over samme til den Efterlevende eller en af Arvingerne, men at der foruden Samfrændernes Udlægspaategning fordres, at vedkommende Øvrighed eller Overformynderi erkjender, at der er skeet Rigtighed for de Umyndiges Arv efter Samfrændeskiftet og dermed acquiescerer ved Udlægget; jfr. ogsaa Frd. 30 April 1824 § 9 og Coll. Tid. for s. A. S. 267. Endvidere indeholder en Canc. Skr. af

25 Mai 1830, at Samfrændeskiftet ei kan betragtes som nogen formelig Skiftebehandling, men kun som et mindeligt Arrangement mellem Arvingerne om Opgjørelsen af et fælles Mellemværende, iværksat ved nogle Paarørendes eller Venners Mellemkomst, og om hvis Resultat alene et udstedt Document behøver at bære Vidne. Og endelig synes et ganske afgjørende Argument at indeholdes i det ovenfor i § 296 Slutning anførte Resc. 30 Mai 1823 § 9, der udtrykkeligen negter, at Samfrænder constituere en Ret, og sætter dem i Classe med Executores Testamenti, som mangle Jurisdiction.

De Grunde, som anføres for den modsatte Mening, at Samfrænderne i Almindelighed have samme Jurisdiction som overordentlige Skifteforvaltere, jfr. Hansen S. 270—72, ere derfor næppe afgjørende. Det er vel unegteligt, at Frd. 12 Septbr. 1792 § 8, 23 Aug. 1793 § 1 og 8 Febr. 1810 § 8 henføre Samfrænder under Begrebet om overordentlige Skifteforvaltere; men foruden at Lovgiveren i disse Anordninger ei har til Hensigt at afgjøre noget om Samfrændernes Jurisdiction, saa maa det erindres, dels at Begrebet om Skifteforvalter her er modsat de myndige Arvinger, som selv skifte mellem sig, altsaa er taget i en sær omfattende Betydning, dels at det hele afsluttede Samfrændeskifte er gjort til en actus judicialis, hvorom strax nedenfor. Disse Anordninger kunne saameget mindre bevise noget her, som de ogsaa ganske i Almindelighed henregne Executores Testamenti til extraordinære Skif-

teforvaltere, uden at ſkjelne imellem de Executores, der have Jurisdiction og dem, der mangle denne. Naar det antages, at Værgerne paa Samfrændeſkiftet alene have de ſamme Functioner ſom ved et egentligt offentligt Skifte, ſaa at det ei er dem, der ſkifte i Forening med de andre Interesſerede i Boet, hvorimod de kun have Tilſyn med at deres Myndlinges Tarv ei tilſideſættes, ſaa beviſes dette, der egentlig er hele det nærværende Spørgsmaals umiddelbare Gjenſtand, ikke ved Frd. 23 Aug. 1793 § 1; thi fordi denne Anordning tilkjendegiver, at der ſkal beſkikkes Værger til at have Tilſyn med de Umyndiges Tarv ved alle extraordinære Skifter, Samfrændeſkiftet derunder indbefattet, deraf følger ikke, at Værgernes Functioner netop ſkulle være de ſamme paa alle disſe Skifter. Vigtigere er viſtnok det Argument, ſom hentes fra Pl. 10 April 1795, ſom beſtemmer, at naar Nogen anſeer ſig fornærmet ved et Samfrændeſkifte, ſkal Forretningen indſtævnes for den Overret, under hvis Paakjendelſe den almindelige Skifterets Behandlinger høre paa det Sted, hvor Samfrændeſkiftet er holdt, jfr. Jur. Ark. XI. S. 109 og Arkiv for Retsvidenſkaben III. S. 298 og IV. S. 488 ſamt Reſcr. 27 Marts 1730. Det maa imidlertid herved bemærkes, at Plakaten kun kan handle om det endeligen afſluttede Samfrændeſkifte, hvorved Øvrigheden paa de Umyndiges Vegne har acqvieſceret; thi uden dette Samtykke kan Skiftehandlingen efter ſin Natur ei have fuld Gyldighed

og man kan da ei derfra, at den hele sanctionerede Act alene kan svækkes ved Appel til Overretten, slutte til at enhver enkelt Tvist paa Samfrændeskiftet med Retsvirkning skal kunne paakjendes af Samfrænderne, der og ingenlunde altid ere Retskyndige. Endelig kan saadant næppe heller siges at være bestemt forudsat i Justitsreglementet for Tranquebar 13 Juli 1836 §§ 39 og 40, der ikke kunne antages at have tilsigtet en Afgjørelse af det her omhandlede specielle Spørgsmaal.

Det kan iøvrigt være tvivlsomt, hvorledes enkelte under Samfrændeskiftet opstaaede Tvistigheder skulle paakjendes. Dersom den omtvistede Gjenstand er af en saadan Vigtighed, at Samfrændeskiftet i sit Væsen er afhængigt deraf, t. Ex. naar den Efterlevende og Værgerne ei kunne enes om de Gjenstandes Værdi, paa hvilke hele Arvemassens Betydning beroer, saa synes Samfrændeskiftet ganske at maatte bortfalde. Dersom derimod Tvisten angaaer en mere underordnet Gjenstand, som og naar Alle ere enige om, at de, uagtet denne Tvist maa afgjøres ved Rettergang, dog ønske Boet sluttet ved Samfrændeskifte, saa kunne de Paagjeldende anhængiggjøre Spørgsmaalet ved de ordinære Domstole, og imidlertid lade Samfrændeskiftet udsætte, jfr. den citerede Canc. Skr. af 27 Julii 1822. Men det synes simplere og er noget analogt med hvad der iagttages ved Boers Behandling af Executores Testamenti der ei have Jurisdiction, jfr. Frd. 29 April 1785 § 2, at Tvisten forlanges paakjendt af den ordi-

nære Skifteret, i Henhold til hvad Parterne have forebragt for Samfrænderne og af dem er blevet optegnet, eller og finde sig foranledigede til at fremføre for den ordinære Skifteret. I sidste Henseende maa nemlig erindres, at det neppe kan fordres, at de Tvistende skulde fuldføre og slutte Skifteproceduren for Samfrænderne: Om dette end kunde fordres i et Bo, der behandles af Executores Testamenti uden Jurisdiction, jfr. hvad herom ovenfor er anført, saa er der dog ei her en fuldkommen Analogi tilstede. Et andet er, at begge Parterne selv i Almindelighed ville finde det bequemmest at udprocedere Sagen for Samfrænderne, ligesom fælles Interesse overhovedet medfører, at der sjeldent opstaaer Tvist paa et Samfrændeskifte, som ei bliver bilagt ved Samfrændernes Mægling.

Iøvrigt kan det med Hensyn til Skiftebehandlingen under et Samfrændeskifte erindres, at naar Samfrændernes Forretning, som sædvanligt, indskrænker sig til en enkelt Akt, som begynder og fuldføres paa een Dag, have de ei nødigt at lade en Skifteprotocol autorisere og benytte samme under deres Forretning; thi det Samfrændeskiftebrev, som ifølge den meddelte Bevilling skal affattes, vil da være tilstrækkeligt. Dersom Samfrændeskiftet derimod kommer til at omfatte flere efter hinanden følgende Forhandlinger, hvoraf den ene skal slutte sig til den anden, og den foregaaende Forhandlings Indhold maa være bekræftet med offentlig Troværdighed, inden der kan skrides til den næste, saa

kan en autoriseret Skifteprotocol ikke undværes; jfr. Canc. Skr. 24 Octbr. 1829 og 25 Mai 1830. Ved Forretningen, hvortil Dagen maa berammes af Samfrænderne, og hvor Værgerne tillige skulle møde, jfr. Frd. 28 Aug. 1816 § 2, optage Samfrænderne, som allerede berørt, kun en summarisk Angivelse af Boets Værdi, idet de lade den Efterlevende classevis opgive Boets Eiendele, saasom faste Eiendomme, Pengeeffecter, udestaaende Fordringer, Løsøre o. s. v. Dog opføres faste Eiendomme og Pengepapirer af Værdi specielt hver for sig, saaledes som de ansættes af den Længstlevende. Dernæst opfordres de øvrige Interesserede i Boet, især de Umyndiges Værger, til at erklære, om de vide Andet at opgive, som kunde komme Boet til Indtægt, og om de have noget at erindre imod den Efterlevendes Ansættelse af Eiendelenes Værdi. Paa samme Maade forholdes med Hensyn til Udgjelden. Naar der da ei fremkommer nogen Erindring imod den Efterlevendes Ansættelse af Indgjeld og Udgjeld, eller de fremkomne Erindringer ere blevne afgjorte — almindeligvis ved Overenskomst mellem de Paagjeldende — saa pleier den Længstlevende sædvanligvis at overtage hele Boets Gjeld*), og Samfrænderne kunne da strax skride til Udlodningen af Boet. Dersom den Efter-

*) Om Creditorernes Krav paa ei at forkrænkes i deres Ret derved, at Forældrene give Børnene mere i Udlæg end Boet kan taale, handles paa sit Sted i det civile Retssystem; jfr. L. 5—4—9 og 10.

levende derimod selv ønsker Gjelden opgjort og betalt, forinden Samfrændeskiftet sluttes, saa maa Samfrænderne, uanseet at de efter vor Mening ei have Jurisdiction under Skiftets Behandling, gyldigen med præcluſiv Virkning kunne indkalde Boets Creditorer til at anmelde deres Krav for dem; thi denne Ret have endog, som nedenfor skal vises, myndige Arvinger, naar de skifte imellem dem selv indbyrdes jfr. Canc. Skr. 27 Julii 1822.

Naar Beholdningen er udfundet have Samfrænderne at fradrage de anordnede Skiftegebyrer, som skulle erlægges til den ordinære Skifteforvalter. Den tilbageblivende Formue bliver at dele mellem den Efterlevende og den Afdødes Arvinger, af hvis Halvdel dog først Halvprocentafgiften bliver at indeholde, forinden den kan fordeles mellem Arvingerne efter Arveforholdene. Det bør derhos bestemmes, *hvorledes* hver af Arvingerne skal erholde sin Del, hvad enten nu Arvelodderne strax udbetales contant, eller specielle Eiendele, især Pengeeffecter, udlægges Arvingerne, eller den Efterlevende endeligen alene kan give Arvingerne Sikkerhed for deres Arvelod i dens hele Bo ved tinglæst Skifteextract.

Naar Forretningen er sluttet skal der efter den til Samfrændeskiftet meddelte Bevilling udstedes et *Samfrændeskiftebrev*, der i det sædvanlige Tilfælde indeholder Tiden, naar Skifteforhandlingen har fundet Sted, den Samfrænderne af Øvrigheden med-

delte Constitution, hvo der ved Forretningen har været tilstede, den skete Opgjørelse af Boets Indgjeld og Udgjeld med hvad der iøvrigt under Forhandlingen er passeret, den af Samfrænderne foretagne Repartition og det skete Udlæg, hvorhos det, forinden Slutningen ved Samfrændernes og alle Tilstedeværendes Underskrift, er sædvanligt at tilføie den Clausul, at den Længstlevende vil holde Samfrænderne skadesløse for ethvert Krav i Anledning af den iværksatte Skifteslutning*). I de sjeldne Tilfælde, hvor Samfrændeforretningen gaaer over til en egentlig Skiftebehandling, Proclama udstædes o. s. v., vil Samfrændeskiftebrevet blive at indrette som en anden Skifteact; ligesom det i ethvert Tilfælde skal skrives paa det for Skifteacter anordnede stemplede Papir. Fdg. 3 Decb. 1828 § 2 og § 5 d, jfr. § 27.

I Henseende til Samfrænde-Skiftebrevets Aflevering til den ordinære Skifteret, og derved skete Anmeldelse om Arveparter til de Umyndige og Arveafgifter gjelder hvad der i Slutningen af den foregaaende Paragraph er erindret om de extraordinære Skifteforvaltere; jfr. ogsaa Fr. 16 Octb. 1714, Reser. 8 Sept. 1717 og 9 Decb. 1729.

*) Denne Forening mellem den Længstlevende og Samfrænderne kan imidlertid ikke betage tredie Mand, navnligen her den umyndige Arving, hans Ret til at holde sig til Samfrænderne, naar disse maatte befindes at have forseet sig saaledes, at et Ansvar kan paalægges dem.

De Arveparter, der ere de Umyndige udlagte, maae afgives til vedkommende Overformynderi af Samfrænderne, og her kommer den ovenfor berørte mærkelige Regel til Anvendelse, at hverken Samfrændeskiftebrevet selv eller nogen anden Udfærdigelse, som skal tjene til Hjemmel for Udlæg til den Efterlevende eller nogen myndig Arving, kan antages til Tingslæsning og Udlægget dermed effectueres, med mindre der af vedkommende Overformynderi er givet Paategning om, at der er gjort tilbørlig Rigtighed for de Umyndiges Arv, Canc. Skr. 13 Septbr. 1827. — En Høiesteretsdom af 27 Novb. 1832 (Jur. Tidsk. XXVII. S. 312—18) har iøvrigt antaget, at der paaligger Samfrænderne den samme Forpligtelse til at sikkre de Gaver, som den efterlevende Ægtefælle paa et Samfrændeskifte skjænker Børnene, som der paaligger dem med Hensyn til den egentlige Arv.

II. Om de Regler som blive at iagttage ved private Arvedelinger mellem de myndige Arvinger indbyrdes.

§ 305.

Naar de myndige Arvinger overtage Boet til Deling mellem sig selv, saa har denne Arvedeling, der

iøvrigt i Loven henføres under Begrebet om Skifte i vidtløftig Forstand, jfr. § 273, aldeles Characteren af en privat Overenskomst. Det maa da beroe paa Arvingerne selv, hvorledes de ville ansætte Værdien af Boets enkelte Eiendele, og derefter fordele dem mellem sig, og det maa navnligen være overladt til deres egen Afgjørelse, om de ganske eller tildels ville bruge den Fremgangsmaade, som er foreskrevet for det offentlige Skifte. Kun forsaavidt der er Spørgsmaal om deres Forhold til Arveladerens Creditorer, kunne de naturligvis ei bevirke nogen Forandring eller Forringelse af disses Ret udenfor Lovens Bestemmelser. Da derhos den Afdødes Gjeld i det Øieblik, Arvingerne selv have overtaget Boet, er gaaet over paa dem, L. 5—2—83 og Fr. 8. April 1768, saa hører den nærmere Udvikling af dette Forhold egentligen til Arveretten. Vi ville derfor her alene for Oversigtens Skyld meddele nogle faa Bemærkninger om Forholdet mellem de myndige Arvinger, som selv have overtaget Boet, og den Afdødes Creditorer. Arvingerne have, naar de først have skiftet Boet mellem sig, i Almindelighed det saakaldte beneficium divisionis, saaledes at enhver af dem kun hæfter til enhver Creditor forholdsmæssigen efter den Qvote af Formuen, der tilfalder ham som Arv o: pro rata parte, dog at han maa betale denne forholdsvise Del af Gjelden, om den end overstiger alt hvad han har faaet i Arv. Foruden at dette beneficium divisionis imidlertid efter Lovens

5—2—83 bortfalder, naar Gjelden hidrører fra et Gjeldsbrev, i hvilket Arveladeren har forpligtet sine Arvinger En for alle og Alle for En, eller skyldes af den Afdøde ifølge en ham betroet Stilling som offentlig Regnskabsbetjent, Værge eller deslige, saa vedbliver hele Boet at hæfte til Creditorerne, saalænge Boet endnu ikke er skiftet mellem dem, idet nysnævnte Artikel til Slutning foreskriver, at naar en Creditor begjærer Betaling af Boet, forend der skiftes, og maa den ei nyde, saa hæfte Arvingerne En for Alle og Alle for En. Der er ei foreskrevet nogen vis Tid, som Arvingerne skulle lade hengaae inden de skifte Boet imellem sig, og uagtet det vistnok er ubilligt, at en Creditor saaledes skal tage flere og muligen mangfoldige Debitorer istedetfor En, uden at kunne hindre dette ved at anmelde sin Fordring i Boet, eftersom Arvingerne ville kunne skifte det mellem sig, inden det er ham muligt at melde sig, saa har man dog ei heri Hjemmel til at sætte nogen vis Frist, efter hvilken Arvingerne først ved at skifte kunde erholde beneficium divisionis, hvilken Frist altid, da vi savne en positiv Bestemmelse herom, vilde blive vilkaarlig. Dertil kommer, at Loven paa den anden Side kun gav Arvingerne en særdeles kort Frist til at overveie, om de vilde overtage Boet, jfr. L. 5—14—30, og at Arvingernes Interesse saa godt som altid vil foranledige dem til at udstæde Proclama til Creditorerne og opfordre disse til at melde sig. Men naar dette skeer

synes man ei at kunne anseе Skiftet for tilendebragt forinden Proclamaet er udløbet, og dersom Arvingerne da ville endeligen slutte Skiftet, uden forinden at give de af dem selv indkaldte Creditorer den af disse inden Proclamaets Udløb fordrede Betaling, saa synes ogsaa Slutningsbestemmelsen i L. 5—2—83 at maatte komme til Anvendelse, og Arvingerne herefter blive solidarisk ansvarlige for disse Gjeldsposter.

Er en Creditors Fordring ei forfalden paa den Tid, da de myndige Arvinger selv skifte Boet imellem sig, har man ogsaa antaget, at da Creditor ei endnu kan forlange Betaling af samme, og da Arvingerne altsaa ei tilsideсætte nogen Forpligtelse ved at negte Betalingen, kan den til en saadan Tilsideсættelse i Lovens 5—2—83 knyttede Følge, o: at de blive solidarisk ansvarlige, ei heller indtræde for dem*). Denne Anskuelse turde imidlertid neppe være den rigtige. Først og fremmest maa det erindres, at L. 5—2—83 ganske ubetinget og almindeligt siger: "det samme er og, om Creditor, som ei haver Brev paa En for Alle, begjærer Betaling af Boen førend den skiftes og maa den ei nyde". Herunder indbefattes aabenbart enhversomhelst Creditor, der har en lovlig Fordring, uden Hensyn til om denne allerede er forfalden eller ikke, og det maa altsaa være deres Sag, der ville indskrænke Forskriftens Anvendelse til de forfaldne Fordringer, at op-

*) Jfr. i det Hele Hansen S. 289—95.

lyse, at Lovgiveren ikke kan have ment alt det, som Ordbetydningen indbefatter. Men det er udentvivl saa langt fra, at tilstrækkelige Grunde herfor kunne paavises, at det meget mere synes ganske stemmende med Sagens Natur, at Artiklen ikke skjelner imellem forfalden og ikke forfalden Gjeld. Det er nemlig aldeles naturligt, at naar en Mands Bo efter hans Død skal opgjøres og deles, kan den Henstand med Gjeldens Betaling, som var givet den Afdøde, ikke længer komme i Betragtning, men Creditor bør ved Delingen ogsaa kunne fordre den Fordring fyldestgjort, som ellers endnu ikke vilde være forfalden til Betaling*). Boet kan altsaa kun benytte sig af hin Henstand, forsaavidt dets Deling lovligen kan udsættes og bliver udsat til Henstandens Udløb. Vi vide heller ikke, at der i vor Lovgivning, hvor der omhandles Creditorers Fyldestgjørelse paa Skifte, findes Spor til nogen saadan Forskjel imellem forfalden og ikke forfalden Gjeld. Meget mere har Lovens 5—14—29 ved dem "der Gjeld have at kræve efter død Mand", og hvilke den paalægger at melde sig og kræve deres Betaling dels af egen Drift og dels efter Proclama, aabenbart sigtet baade til de Creditorer, hvis Fordringer allerede ere forfaldne og dem, der have givet den Afdøde Henstand med Betalingen eller hvis Fordringers Forfaldstid er betinget af en foregaaende Opsigelse, hvilken her maa bortfalde. Nu

*) Jfr. Jur. Tidskr. XIX. S. 244 ff.

har vel Loven tilladt Arvingerne at dele Boet, uden Hensyn til de Creditorer der efter L. 5—14—29 allerede have krævet Betaling, imod personligen at overtage Gjelden, og Arvingerne maa da ogsaa nyde godt af den Henstand, der tilkom den Afdøde med Gjeldens Betaling, men den har dertil føiet den naturlige Betingelse, at de med det samme overtage sig et solidarisk Ansvar for den Gjeld, hvis Betaling er begjært. Det er endog sandsynligt, at Slutningen af L. 5—2—83 netop fornemmeligen har Hensyn til saadanne Creditorer, som paa Grund af at Gjeldens Forfaldstid ei endnu er kommen maa taale, at hver Arving tager Sit af Boet, uden i længere Tid at kunne foretage noget imod dem; thi er Gjelden allerede forfalden, kan Creditor dog i Almindelighed nogenlunde sikkre sig ved Iværksættelse af Arrest og øieblikkeligt Sagsmaal mod Arvingerne. Endeligen fremtræder i det her omhandlede Tilfælde det særdeles Ubillige i Fordringens Fordeling paa flere Debitorer, idet Arveladeren kan have været fuldkommen vederhæftig, medens derimod Enkelte af Arvingerne kunne befinde sig i saadanne Omstændigheder, at det er mere end sandsynligt, at de ville forbruge den modtagne Arv, og senere, naar den omhandlede Fordring forfalder, være ude at Stand til at betale den paa dem faldende Del af Gjelden. Det er derhos vel sandt, at en Creditor kan undgaae Fordringens Fordeling ved i Gjeldsbrevet at forpligte De-

bitors Arvinger En for Alle, og denne Clausel findes derfor ogsaa saagodt som i alle vigtige Gjeldsbreve; men Ubilligheden bliver derfor ei mindre med Hensyn til alle de Fordringer, hvorfor der ei kan tages et formeligt Gjeldsbevis, navnligen ved Handelsomsætninger.

De myndige Arvinger ere som allerede berørt beføiede til at indkalde den Afdødes Creditorer ved Proclama med præcluſiv Virkning. De kunne ei alene søge og erholde Bevilling til at udstæde saadant Proclama med Aar og Dags Varsel, men de kunne ogsaa, naar de efter Boets Beskaffenhed finde Proclama med 12 Ugers Varsel efter Pl. 26 Aug. 1785 og 2 Juni 1819 tilstrækkeligt, benytte dette Proclama, jfr. en Høiesterets Dom af 7 April 1830 og Canc. Skr. 10 Mai 1831. Imidlertid vil et saadant Proclama naturligvis kun angaae Boets Creditorer, og ei Arvingernes egne Creditorer, ligesom det maa antages, at forsaavidt disse have indladt sig i Forhandlinger med enkelte af den Afdødes Creditorer om Gjeldens Afgjørelse, vil Proclamaet, hvorved Arvingerne søge at blive bekjendt med den Gjeld, som paahvilede den Afdøde, neppe kunne tillægges præcluſiv Virkning med Hensyn til hine Creditorer, med hvem Arvingerne allerede have indladt sig, og som derfor med Føie kunne anſee Proclamaet for at være dem uvedkommende, jfr. Jur. Tidsskr. XI. a. S. 110 og Ussings Bibl. I. S. 566.

Ligesom en Boet tilhørende fast Eiendom eller et Gjeldsbrev kan af de øvrige Arvinger overdrages til den, i hvis Lod den efter fælleds Overenskomst falder, ved en simpel Udlægspaategning paa Skjødet eller Gjeldsbrevet, uden at der gjøres særskilt nyt stemplet Papir fornødent, saaledes behøver eiheller den eller de Arvinger, som ved at erholde en af Boets faste Eiendomme tillige overtager en i Eiendommen staaende Pantegjeld med Creditors Samtykke, at udstede ny Panteforskrivning, men maa kunne constatere sin Indtrædelse i Gjeldsforholdet ved den fornødne Paategning paa det ældre Pantebrev, jfr. Rentkammer Skr. 12 Aug. 1815, Fr. 3 Dcb. 1828 § 8 Litr. f. Canc. Skr. 4 Octbr. 1831 § 2. Men dersom der ved Fordelingen af Eiendommene og Fordelingen af Pantegjelden, som før hæftede paa dem i Samling, eller paa anden Maade foregaaer en Novation af Gjelden, hvorved Arvingen indtræder i Gjeldsforholdet, ikke i den ældre Debitors o: den Afdødes Sted, men som ny Debitor, maa der ogsaa, naar denne Transaction skal skee skriftligen, hertil benyttes det anordnede stemplede Papir. Canc. Skr. 3 April 1830 § 2 og 4 Octbr. 1831 §§ 3 og 4.

Dersom Arvingerne finde for godt at foranstalte en skriftlig successiv Optegnelse af deres Forhandlinger om det private Arveskifte, og at affatte et Document, der viser hvorledes den endelige Deling efter fælles Overenskomst bliver iværksat, da staaer det dem frit

for; men der kan til en slig privat Protocol ei blive at bruge stemplet Papir, ligesom der paa den anden Side ei kan blive Spørgsmaal om dens Autorisation af nogen offentlig Autoritet eller om at tillægge den nogen offentlig Troværdighed.

Endeligen kan her endnu mærkes Fr. om det under det danske Cancelli hørende Regnskabs og Kassevæsen af 8 Juli 1840 § 7, forsaavidt samme indeholder nøiagtige Forskrifter om de Anmeldelser om den faldne Arv og den Indbetaling af Afgifterne af samme, som paaligge de myndige Arvinger.

Anmærkning. Naar et Interessentskab, der danner en juridisk Person, lovligen opløser sig, kan Bestyrelsen muligen være eller blive berettiget til, efter at have erhvervet Bevilling til at indkalde det ophævede Interessentskabs Creditorer, at realisere dets Eiendele og fordele Formuen mellem Interessenterne, uden at behøve at overgive Massen til offentligt Skifte. En saadan Behandling har da megen Lighed med myndige Arvingers indbyrdes Skifte.

Andet Afsnit.

Om Fremgangsmaaden ved Behandlingen af et Opbudsbo.

§ 306.

Nærmere Udvikling af Begrebet om Lovens Opbud og Betingelserne for samme.

Det i Lovens 5—14—40 til 45 omhandlede Opbud, cessio bonorum, finder Sted naar en Debitor, der ikke aarligen kan udrede den tilborlige Rente, som han er sine Creditorer skyldig, i Tide medens han endnu har Midler, overgiver sit Bo til Deling mellem sine Creditorer af tvende Mænd, som han selv udnævner, men som dog tillige skulle forordnes af den Overret, hvorunder han hører. Denne Overgivelse af Boet til Deling og Skifte betragtes utvivlsomt i de nævnte Artikler som et Beneficium for Debitor*), idet det ifølge samme tilstedes ham at give Creditorerne sine Effecter in natura til Betaling, istedetfor at fyldestgjøre disse efter de indgaaede Contracter med rede Penge, og Creditorerne derhos ved Opbudet maa see deres Ret til at gjøre Arrest og Udlæg i Godset samt til at belægge Debitors Person med Arrest**) suspen-

*) Jfr. Stampes Erkl. II. S. 198 ff.

**) Denne Arrestfrihed, saavelsom den der gives ved en særegen Bevilling for en Fallent, d: Protectorium,

deret, indtil Opbudsskiftet er tilendebragt, og det da har viist sig, at den Forudsætning, hvorpaa Opbudsbehandlingen beroer, at hans Midler vare tilstrækkelige til at dække hans Gjeld, har været urigtig, saa at alle Crediterne ei blive ganske fyldestgjorte; hvortil endeligen kommer, at han kan fordre Boet behandlet af de af ham udnævnte Mænd, dette sidste dog vel kun under den Forudsætning, at Overretten, der skal forordne samme, ei finder, at der er nogen grundet Erindring at gjøre imod Mændenes Dexteritet eller Sinceritet.

I Kjøbenhavn og Vestindien kan imidlertid Opbudsboet ei forlanges behandlet af selvvalgte Opbudsmænd; de skulle paa disse Steder behandles af den ordinære Skifteret, Fr. 15 Juni 1771 § 15, Resc. 16 Februar 1825. Men naar iøvrigt Betingelserne for det i Lovens 5—14—40 omhandlede Opbud ere tilstede, maa Debitor ogsaa beholde de med dette forbundne Beneficia, uagtet Boet bliver at behandle af den almindelige Skifteret; og det samme maa ogsaa gjelde, under Forudsætning af hine Betingelser, uagtet Debitor paa andre Steder frivilligen vælger at overgive sit Opbudsbo til den ordinære Skifterets Behandling eller ansøger om Boets Behandling ved Skiftecommis-

giver Debitor ogsaa Frihed til at forlade sit Opholdssted, og altsaa muligen ved at reise ud af Landet at unddrage sig fremtidig Arrest, see ovenfor § 245 No. 3.

farier. Savnes derimod nogen af Lovens Betingelser for det i samme omhandlede Opbud, maa naturligvis hine beneficia bortfalde, uagtet Boet af Debitor, der overgiver det til Skifterettens Behandling, benævnes et Opbudsbo. Behandlingen ved selvvalgte Opbudsmænd er vel for det meste gaaet af Brug, idet vor Tids hele udviklede Creditsystem medfører, at det nu ei længere let indtræffer, at den Mand, hvis Eiendele ere nogenlunde tilstrækkelige til at dække hans Gjeld, skulde have nødig at overgive sit Bo til Skifte og Deling; men Lovens Opbud kan dog endnu forekomme og er navnligen i den seneste Tid i flere Tilfælde bragt til Anvendelse i Jylland. Lovgiveren har ogsaa fundet sig foranlediget til i Fr. 3 Decb. 1828 § 5 Litr. g at bestemme, hvilket stemplet Papir der skal bruges til det Document, hvorved Opbudsmændene udnævnes.

Den første Betingelse for Lovens Opbud er uden tvivl, at Creditor har saadanne Midler, at det er antageligt at de kunne strække til at dække hans Gjeld. Vel siges dette ei udtrykkeligen i Lovens 5—14—40, og vel ti kjendegiver endog Artikel 44, at Resultatet af Boets Behandling kan blive, at Midlerne findes ikke at kunne tilstrække, saa at Creditorerne ikke naae deres fulde Betaling; men ifølge Modsætningen i Artikel 40 mellem at Debitor "ikke kan aarligen udrede den tilbørlige Rente" og at Opbudet skal gjøres "i Tide, medens han haver Midler", saavelsom ifølge de udførlige Forskrifter i Artikel 41 om at

den Opbydende skal levere Overretten nøiagtige Optegnelser over samtlige hans Activer og Passiver, førinden denne skal forkynde Opbudet og forordne Opbudsmændene, maa det dog, som nys antaget, være Lovgiverens Anskuelse, at Opbudet alene kan tilstædes og de ved samme tilsigtede Fordele komme Debitor tilgode, naar det efter den Overretten forelagte Status er antageligt, at Crediterene ville kunne erholde Dækning ved Udlæg in natura. Dersom dette altsaa ei er Tilfældet, og nogen Creditor kan oplyse, at det fra først af, saaledes som Debitors Status paa den Tid han vil gjøre Opbud viser sig efter en rigtig Vurdering af hans Eiendele i Forhold til hans Gjeld, maa antages, at han er insolvent, maa en saadan Creditor kunne protestere imod Opbudsbehandlingen, hvilken Protest førinden Opbudsmændene ere forordnede af Overretten maa kunne gjøres gjeldende ved for denne Ret at gjøre Indsigelse imod Opbudets Forkyndelse og Opbudsmændenes Forordnelse, og senere ved at indanke det Decret af Overretten, hvorefter Opbudet er forkyndt og Opbudsmændene ere forordnede, til Underkjendelse af Høieste Ret. Hvor den Opbydende har forlangt Boet overtaget af den ordinære Skifteret, eller dette skal skee efter den almindelige Lovgivning, maa Protesten fremsættes for Skifteretten, og dennes Decret, naar Protesten ei tages tilfølge, indankes for vedkommende Overret. Det vil imidlertid sjeldent have synderlig Interesse for Crediterne, om Boet betragtes som

Opbudsbo eller som Fallitbo, naar det dog, som her forudsat, i ethvert Fald bliver at behandle af den ordinære Skifteret. Ganske uvigtigt er dette Spørgsmaal dog neppe, navnligen med Hensyn til den Opbydendes Stemmes Betydning i Henseende til Boets Anliggender. Dersom det derimod maa indrømmes, at det fra Begyndelsen af har været antageligt, at Midlerne kunde blive tilstrækkelige til Gjeldens Betaling, og at Overretten altsaa har været berøiet til at forkynde Opbudet og forordne Opbudsmændene, eller Skifteretten været berøiet til at begynde en Opbudsbehandling, saa kan den Omstændighed, at Midlerne senere ei findes tilstrækkelige, ikke afgive en gyldig Grund til at Opbudsbehandlingen skulde bortfalde — forudsat at Debitor ei imod Forskriften i Artikel 41 har fordulgt sin sande Formuesforfatning; thi Artikel 44 forudsætter netop, som ovenfor berørt, at Resultatet af en lovlig Opbudsbehandling kan blive, at Midlerne findes utilstrækkelige til Gjeldens Betaling. Jfr. i det Hele Canc. Skr. 7 Decbr. 1793 og Stampes Erkl. III. S. 134 ff.

Som den anden Betingelse for Lovens Opbud pleier man at nævne, at Debitor til Overretten har indleveret rigtig Fortegnelse paa sine Creditorer, dernæst Registrering ved Tal, Maade, Vægt og Værd af alle sine Løsøre, være sig tilstaaendes Gjeld og alt andet Beskab, hvad Navn det og have kan; desforuden en rigtig Jordebog paa Eiendom, Arv, Gave, Kjøb, Pant og Indførselsgods og al anden sin Rettighed,

og skal han det ærligen angive under sin Haand og Segl, saafremt han ikke vil svare sine Creditorer med rede Penge efter sin Forskrivelse. L. 5—14—41*).

Den tredie Betingelse er, at Debitor ei er betaget Myndighed til at afhænde sit Gods ved de i Lovens 5—3—18 nævnte af en eller flere Creditorer mod ham anvendte Retsforfølgninger, hvortil nu kommer et ham overgaaet Forlig, jfr. Fr. 3 Dec. 1828 § 7, I. No. 1, dog at Forskrifterne om slige Retshandlingers Tinglæsning ere iagttagne. Lovgiveren har nemlig betragtet Opbudet som en Art af Afhændelse og ifølge den Uraadighedstilstand, hvori han ved en saadan Retsforfølgning sættes, er han netop uberettiget til at foretage nogen Afhændelse til Skade for den Creditor, som har erhvervet Forfølgningen. Ligesom det da ikke tilstedes ham at anvende Godset til at betale sin Gjeld til nogen Enkelt af hans Creditorer, ligesaalidet er det ham tilladt at anvende det til Betaling for samtlige hans øvrige Creditorer, jfr. Kilden til L. 5—14—40, Christian den 4des Forordning af 1 Juli 1623 Art. 1 og Sammes store Recess af 27 Febr. 1643 II. 5—1: "Efterdi Cessio bonorum eller Godsis Opbydelse er

*) Denne Indlevering af den befalede Fortegnelse er dog næppe en selvstændig Betingelse for at Opbudet kan finde Sted. Det er kun den Maade, hvorpaa den første sande Betingelse for Opbud skal opfyldes, og hører saaledes til Fremgangsmaaden ved Opbuds Iværksættelse, naar først Betingelserne ere tilstede.

udi alb Ret en tilladelig oc billig Betaling". See ovenfor § 242 og Scheel om Tilbageholdelsesretten S. 19—22.

Dersom den Creditor, der har foretaget en af de nævnte tinglæste Retsforfølgninger, fremkommer med sin Protest imod Opbudet, førinden Overretten har forkyndt samme og forordnet Opbudsmændene, eller førinden Skifteretten har taget Opbudsboet under Behandling. kan Begjæringen om Opbudsbehandlingen efter den almindelige Forskrift i L. 5—3—18: "Debitor maa ikke opbyde" slet ikke tages tilfølge. Dersom Boet allerede er taget under Behandling, maa den herved fornærmede Creditor vel og consequent kunne paastaae Opbudsbehandlingen hævet, men han maa ogsaa kunne noies med at betragte samme som ugyldig i Relation til hans Fordring, saa at han, uanseet den begyndte Opbudsbehandling, kan gjøre Execution i den Opbydendes Midler, jfr. hvad herom nedenfor skal blive anført, og som oftest vil Creditor vælge denne simplere Fremgangsmaade.

Endeligen indeholder endnu L. 5—14—40, at den Opbydende skal have Bevis fra Kongens Rentekammer, at Kongen hos ham intet haver at fordre, som Opbudet kan forhindre. Da herved udentvivl nærmest sigtes til resterende Skatter, jfr. Reser. 11 Juni 1680, kan denne Betingelse vel nu ordentligvis opfyldes ved en Attest fra vedkommende Amtstue eller Magistrat.

Debitors Begjæring om hans Boes Behandling som Opbudsbo maa i Form af en Requisition skrives paa stemplet Papir af 4de Klasse, No. 4, Frd. 3 Decbr. 1828 § 5 Litr. d.

§ 307.

Om Opbudsboets Behandling.

Opbudsboets Behandling maa *begynde med en Forseglings- eller Registrerings- og Vurderingsforretning*, der i det Hele bliver at afholde efter de Regler, som ovenfor ere fremstillede med Hensyn til et Stervboskifte. Da L. 5—14—41 tilholder, at samtlige den Opbydendes Eiendele skulle inddrages under Skiftebehandlingen, saa kan den Opbydende ei erholde sig udleveret det Nødvendige til Husholdningens Fortsættelse uden under de samme Betingelser, som nedenfor skulle meddeles med Hensyn til Fallitboer, med mindre det allerede under Begyndelsesforretningen kunde anses oplyst, at der vil blive et Overskud tilbage, efterat Crediterne ere fyldestgjorte; men dette vil saa godt som aldrig være Tilfældet.

Da Boet ved at overgives til Skiftebehandling aldeles unddrages den Opbydendes Raadighed, er det foreskrevet, at Opbudet *til Sikkerhed for tredie Mand skal kundgjøres til Tinge*, L. 5—14—42, Frd. 28 Octbr. 1702 § 2, Pl. 10 Apr. 1841 § 2, jfr. Jur. Ark. IX. S. 207. Hvorvidt Opbudet endnu forinden sammes Tinglæsning kunde betage de af den

Opbydende i Tidsrummet fra Opbudet til Tinglæsningen foretagne Dispositioner over Boets Eiendele deres Gyldighed, var omtvistet, men er nu afgjort ved Pl. 10 April 1841, hvorom nærmere i næste Afsnit.

Om Opbudsboets Administration gjelder i det Hele hvad der ovenfor er meddelt med Hensyn til Stervboer, og det samme er ogsaa Tilfældet i Hensende til Creditorernes Indkaldelse. Det kan alene erindres, at om end Boets beholdne Formue ikke skulde udgjøre 100 Rbd., hvilket iøvrigt ikke let kan forekomme ved et egentligt Opbudsbo, kan dog den i § 293 omhandlede simple Indkaldelse ei være tilstrækkelig i Opbuds eller Fallitboer, men et formeligt Proclama gjøres fornødent; thi Pl. 26 Aug. 1785 § 3 og Pl. 26 Octbr. 1792 angaae kun Stervboer, jfr. Canc. Skr. 11 Julii 1821, see og Canc. Skr. 27 Dcbr. 1836 (Coll. Tid. f. 1837 S. 83). Forsømme Creditorerne at melde sig efter det i Opbudsboet lovligen udstedte Proclama, præcluderes deres Fordringer ogsaa forsaavidt deres personlige Krav hos den Opbydende angaaer, jfr. Canc. Skr. 13 Juli 1819. Det kan derhos erindres, at Frd. 18 Novbr. 1757 § 1 paalægger Opbudsmænd inden 6 Uger efter deres Udnævnelse at udstede Proclama, for at Opbyderen ei ved langt og utaaleligt Ophold skal saa godt som kunne tvinge sine Creditorer til saadanne Accorder, som han ønsker, om de end maatte være nok saa fornærmelige for dem. Denne Bestemmelse kan næppe ubetinget udvides til de Skifteretter, ordinære eller extraordinære,

som komme til at behandle et egentligt Opbudsbo, da der paa den ene Side er den Forskjel mellem dem og Lovens Opbudsmænd, at de ei ere udnævnte af den Opbydende selv, og de almindelige Forskrifter om Skifters Tilendebringelse paa den anden Side medføre, at de uden Ophold ville have at udstede Proclama.

Naar der opstaaer Tvist i Anledning af de anmeldte Fordringer, da giver L. 5—14—43 sammenholdt med Artkl. 34 og 35, udentvivl de af Overretten forordnede Opbudsmænd Competence til med Retsvirkning at paakjende saadanne Tvistigheder, hvormed iøvrigt maa forholdes som ovenfor er fremstillet med Hensyn til Stervboskifter; jfr. dog Stampe III. S. 135. Da den Opbydende ei alene vedbliver personligen at hæfte for den Gjeld, som ikke bliver betalt ved Slutningen af Opbudsboet, men det under et egentligt Opbudsbo forudsættes muligt, at der kan blive et Overskud tilbage for ham, saa har han en selvstændig Ret at forfølge, forsaavidt der spørges om en omtvistet Fordring ved Opbudsmændenes eller Skifterettens Eragtning skal gives Medhold, og han maa derfor, naar han dertil kan tilveiebringe de fornødne Midler, kunne indanke Eragtningen for den vedkommende Overdomstol. Derimod kan han neppe forlange en saadan Appel iværksat for Boets Regning, naar samtlige Creditorer vilde acquiescere ved Kjendelsen, og det ei er givet, at der vil blive et Overskud tilbage, som vil tilfalde den Opbydende.

Frd. 18 Novbr. 1757 § 1—3 foreskriver endeligen, at Opbudsmænd ikke maa have Skiftet under Behandling længere end 6 Maaneder efter Proclamas Udløb uden Prolongationsbevilling.

Naar Boet behandles af egentlige Opbudsmænd kan der neppe blive at udrede Skiftegebyrer af Boet, hvilke skulde tilfalde den ordinære Skifteret, da denne efter Loven ikke har at befatte sig med det egentlige Opbudsbo, og Opbudsmændene derhos i det Væsentlige ere at anse som den Opbydendes private Befuldmægtigede. De maae derhos efter Lovens 5—14—45 ikke tage Betaling forlods af Boet for deres egen Ulejlighed, men bør holde sig til den Opbydende selv om samme, hvilket er indskærpet ved Anordn. af 18 Novbr. 1757 § 4.

Efter Slutningen af L. 5—14—41 var det et Beneficium for den Opbydende, at Crediterne skulde noies med Udlæg af Effecter in natura efter Vurdering og ikke kunde fordre Betaling med rede Penge efter deres Forskrivelser; men dette Beneficium kan nu neppe komme til Anvendelse efter den nyere Lovgivnings Forskrifter om Auctioner, som det rette Middel, hvorved Effecternes sande Værdi i Almindelighed kan udfindes, jfr. ovenfor § 290 og Stampe III. S. 134 Udstedelse af Skifteact er naturligvis her ikke fornøden.

Dersom den Opbydende dør inden Opbudsboet er sluttet, bliver Dødsboet, som bemærket i § 281, at behandle som et fra Opbudsboet adskilt Bo.

Tredie Afsnit.

Om Fremgangsmaaden ved Behandlingen af et Fallitbo.

A. Om den forskjellige Maade, hvorpaa et Fallitbo kan komme under Skiftebehandling og Betingelserne herfor.

§ 308.

Naar man tager Begrebet om et Fallitbo i saa vidtløftig Forstand, at det omfatter ethvert Bo, som findes utilstrækkeligt til samtlige Crediterers Fyldestgjørelse, bliver ethvert Stervbo og Opbudsbo, under hvis Behandling det viser sig at samme er insolvent, ogsaa et Fallitbo, og der opstaaer da Concurs mellem de forskjellige Crediterer, ligesom den Omstændighed, at Creditererne i et saadant Stervbo ere de eneste Interesserede, og i et sligt Opbudsbo i det mindste de nærmest Interesserede, er af Vigtighed for Boets Administration og Behandling, forsaavidt Skifteforvalteren efter de forhen udviklede Regler har at tage Hensyn til de i Boet Interesseredes Beslutning. Iøvrigt vedbliver den samme Autoritet Skiftebehandlingen, uagtet Boet fra Begyndelsen af ei blev anseet som insolvent, jfr. hvad Opbudsboer angaaer ovenfor § 307, og da

Opbudet skal kundgjøres ved Tinglæsning til Oplysning for Alle om den Opbydendes Inhabilitet til at disponere over det opgivne Bo, saa behøves ingen ny Tinglæsning i Anledning af at Boet viser sig at være insolvent; ligesom Stervs- eller Opbudsboets Overgang til at være Fallitbo i det Hele ei behøver at constateres ved nogen særegen Akt af Skifteforvalteren.

Dersom man derimod indskrænker Begrebet om et Fallitbo til de Tilfælde, i hvilke et Bo *paa Grund af Eierens Insolvents* bliver taget under Skiftebehandling for at uddeles til Crediterne, saa have vi trende i Lovgivningen adskilte Tilfælde, i hvilke et Bo fra Begyndelsen af bliver at tage under Skiftebehandling som fallit.

1) *Naar Nogen af Kongens Rige og Lande hemmelig for Gjeld undviger.* Øvrigheden, o: Skifteretten, paa det Sted, hvorfra den Paagjeldende er undvegen, skal da strax tage Boet under Behandling, og Crediterne skulle efter deres Krav og Boets Beskaffenhed nyde Betaling paa den Maade, som i Lovens 5te Bog om Opbud meldes, Frd. 28 Octbr. 1702 §§ 1 og 2. Hvorvidt de i L. 5—3—18 omhandlede Retsforfølgninger kunne have nogen Betydning med Hensyn til den i Anledning af Debitors fornævnte Undvigelse foreskrevne Falitbehandling vil blive undersøgt i den næste Paragraph, der skal handle om dette Lovsteds Betydning med Hensyn til Fallitboer i Almindelighed. Derimod bør det erindres,

at det her forudsættes, at Debitor hemmeligen undviger for Gjeld af Kongens Rige og Lande. Dersom Debitor altsaa vel hemmeligen har forladt sin Bopæl, men det er givet at han har taget Ophold andetsteds i Kongens Rige og Lande, eller det ei er antageligt at Undvigelsen er skeet for Gjelds Skyld, saa er den i Frd. 28 Octbr. 1702 §§ 1 og 2 forudsatte casus legis ei tilstede. Det maa imidlertid altid beroe paa et paa de concrete Omstændigheder grundet Skjøn — for hvilket almindelige Regler ei kunne gives — om den paagjeldende Person kan ansees at være undvegen for Gjelds Skyld, og naar det derhos, som sædvanligt, slet ikke vides hvor den Undvegne er draget hen, saa tør det udentvivl antages, at han er undvegen af Kongens Rige og Lande; thi ved at begive sig andetsteds hen indenfor Rigets Grændser, vil han ei kunne unddrage sig den personlige Hæftelse, og Frygt for denne Hæftelse maa ansees som det almindelige Motiv til Undvigelse for Gjelds Skyld. I Tvivlstilfælde vil Øvrigheden iøvrigt først have at beskikke en Værge for den borteblevne Person, jfr. Frd. 11 Septbr. 1839 §§ 6 og 7, og naar Værgen da finder at Boet er insolvent, vil han have at overgive det til Skiftebehandling.

Forsaavidt det i Frd. 28 Octbr. 1702 er fordret, af Undvigelsen skal være *hemmelig*, maa det erindres, at naar Debitor retteligen kan siges at være *undvegen* af Riget, maa det vel ogsaa forsaavidt være

skeet hemmeligen, som det maatte være Creditorerne ubekjendt, at han saaledes vilde opgive sit Domicil her i Landet, og Mere kan der neppe fordres. Den der t. Ex. med lovligt Pas og aabenlyst er bortreist til et Naboland, under Foregivende at det er en Lystreise, men dog i Virkeligheden i den Hensigt at forlade Riget for sin Gjelds Skyld, maa vistnok antages at være "hemmeligen undvegen" i den Forstand, der her synes at burde lægges til Grund.

2) Naar en Mand selv opgiver sit Bo til Skifterettens Behandling som fallit. Vel forudsætter L. 5—14—44, at et egentligt Opbudsbo i Lovens Forstand kan blive utilstrækkeligt til Creditorernes fulde Betaling, d. e. fallit i dette Ords vidtloftigere Betydning, men naar det, som her antages at være Tilfældet, ved Skiftebehandlingens Begyndelse er givet, at Boet er insolvent og dette navnligen erkjendes af Debitor selv, saa er han dog efter Lovens 5—14—41 uberettiget til at gjøre Opbud og erhverve de med et Opbud efter Loven forbundne Fordele, og han havde overhovedet ikke i Loven nogen Hjemmel til at overgive sit Bo til Skiftebehandling. Hverken han selv eller Nogen af hans Creditorer, som kunde have Interesse af at hans Bo kom under Skifterettens Behandling, kunde efter Loven bevirke dette. Debitor maatte finde sig i, at Enhver af Creditorerne anvendte sædvanlig Retsforfølgning imod ham, navnligen ved at hæfte hans Person, ligesom paa den anden Side en-

hver Creditor maatte forfølge sin Ret ved almindeligt Søgsmaal og lade det komme an paa, hvo der først kunde erholde Dom og Udlæg for sin Fordring. Derimod foreskriver Frd. 28 Octbr. 1702 § 5, at naar den, som befindes uden sin egen Forseelse eller Forsømmelse, saasom ved mærkelig Søskade, Ildsvaade, Tyvehaand, Debitorers Fallering, Krig og Fjendehaand, at være kommet fra sine Midler, det for Stedets Øvrighed oprigtig tilkjendegiver, og alle sine beholdne Midler og Effecter med sine Bøger og Breve fra sig til samme Øvrighed redelig leverer, for sine Creditorer at tilfredsstille, da maa han ei paa sin Person af nogen af sine Creditorer arresteres, saalænge Boet saaledes under Rettens Forvaltning forbliver, paa det han derved imidlertid kan blive tilstede og de Vedkommende al fornoden Oplysning om Boets Tilstand give. Heri indeholdes nu en udtrykkelig Bemyndigelse for Debitor til at fremkalde Skifte og Deling af sit Fallitbo mellem samtlige Creditorer, og den dermed forbundne Standsning af Forfølgningen imod ham ad den ordinære Rettens Vei, naar han befindes at være uden Forseelse eller Forsømmelse*).

*) Det er ei rigtigt, naar Hansen S. 309 siger, at Frd. 28 Octbr. 1702 § 5 har tilsagt Fallenten personlig Arrestfrihed saalænge Boet staaer under Behandling, forsaavidt han ikke har paadraget sig Straf-ansvar efter Forordningens §§ 3 og 4; thi han kan vel have været skyldig i Forseelse eller

Men Lovgivningen har derhos udentvivl forudsat, at enhver insolvent Mand ligesaagodt kunde overgive sit Bo til Skifterettens Behandling ved udtrykkeligen at erklære sig fallit, som han indirecte kunde fremkalde Skiftebehandlingen af sit Bo ved at undvige af Kongens Rige og Lande; thi ligesom dette i og for sig er naturligt, saaledes er det og kun den personlige Arrestfrihed, der knyttes til den Betingelse, at den Paagjeldende er bleven insolvent uden sin egen Forseelse eller Forsømmelse. Det er derfor ogsaa blevet en aldeles constant Praxis, der er bekræftet ved de forskjellige nedenfor anførte senere Rescripter, som omhandle Creditorernes Ret til at erklære deres Debitor fallit, at Enhver, der er raadig over sin Formue, kan overgive sit insolvente Bo til Skifterettens Behandling, samt at Fallenten i Almindelighed søger Bevilling til under Boets Behandling at fritages for Arrest, o: Protectorium, for ei at lade Arrestfriheden beroe paa det tvivlsomme Spørgsmaal, om hans insolvente Tilstand er bevirket uden hans egen Forseelse og Forsømmelse, jfr. § 223 No. 3. Iøvrigt kan en udtrykkelig Requisition til Skifteretten om at tage Boet under Skiftebehandling gjerne være forbunden med den Paagjeldendes

Forsømmelse uden at have paadraget sig det nævnte Straffeansvar. Var casus legis det af Hansen opgivne, vilde og Protectorium, der nu søges saagodt som af enhver Fallent, i Almindelighed være unødvendt.

Undvigelse, saasom i det i en kgl. Resol. af 11 Aug. 1702 omhandlede Tilfælde, hvor en undvegen Debitor fra Helsingborg tilskrev Byfogeden i Helsingør om at tage hans Bo under Skiftebehandling.

3. Naar En eller Flere af en Mands Creditorer erklære ham fallit og opfordre Skifteretten til at tage hans Bo under Behandling.

Vel har den senere Lovgivning, navnligen et Reskript af 19 Mai og Pl. 14 Juni 1758 for Vestindien og et Rescript til Stiftamtmanden over Aalborg Stift af 18 Januar 1760, der senere er gjentaget i flere Rescripter for enkelte Steder i Norge, saasom Rescr. af 4 Decbr. 1761, 3 Septbr, 1772, 23 Febr. 1776 og 24 Mai 1782, erkjendt, at en insolvent Mands Creditorer gyldigen kunne opfordre Skifteretten til at tage hans Bo under Fallitbehandling: Men det er paa den anden Side klart, at ikke enhver Creditor, hvis Fordring ei bliver betalt, kan være beføiet til at erklære sin Debitor fallit, og derved standse hans hele borgerlige Bedrift, istedetfor at anvende de almindelige Retsmidler til at erholde Fyldestgjørelse; den extraordinære Fremgangsmaade, at søge sin Fyldestgjørelse ved at erklære Debitor fallit, maa være bunden til visse Betingelser, hvilke allerede efter Forholdets Natur i det Væsentlige maae være, at Creditor har en virkelig Fordring, at Debitors Bo er utilstrækkeligt til hans Creditorers Betaling, og at Creditor, om dette

end er Tilfældet, ikke har Sikkerhed for, at han desuagtet vil kunne erholde Fyldestgjørelse ved ordinær Retsforfølgning, hvorhos det endeligen er tvivlsomt, om ikke andre fortrinsberettigede Creditorer kunne modsætte sig at Debitors Bo tages under Fallitbehandling, fordi deres Ret derved krænkes. Foruden at disse Betingelser nu fordre en nærmere Bestemmelse, som vi nedenfor skulle søge at meddele, saa frembyder der sig her den Vanskelighed, at det hyppigen paa den Tid, da en eller flere Creditorer forlange deres Debitors Bo taget under Fallitbehandling, ikke lader sig bringe til Vished, om de enkelte factiske Omstændtgheder, af hvilke Falliterklæringens Gyldighed er afhængig, ere tilstede, medens det paa den anden Side aldeles vilde tilintetgjøre Øiemedet med denne extraordinære Retsforfølgning, dersom man skulde udsætte Afgjørelsen af Spørgsmaalet om Fallitbehandling skal finde Sted, indtil det efter en formelig Procedure og tilveiebragte juridiske Beviser var afgjort, om hine factiske Omstændigheder vare tilstede. Dertil kommer, at den vigtigste af disse Omstændigheder, nemlig selve Debitors Insolvents, ofte ikke lader sig oplyse uden ved den Skiftebehandling, om hvis Lovlighed der er Spørgsmaal. Den eneste Udvei bliver da, at hvor det ikke paa den Tid, da Requisitionen om Fallitbehandlingen fremkommer, er givet, at den er lovlig, ei heller at den er ulovlig, men dette maa beroe paa de senere fremkommende Oplysninger om de factiske Omstændigheder, som ere omtvistede mellem

de Paagjeldende, der kan Requisitionen i Almindelighed ei tages til Følge med mindre Requirenten stiller Skifteretten tilstrækkelig Sikkerhed for den Erstatning for Tort, Creditspilde og andet Tab, som følger af Fallitbehandlingen, hvis det senere oplyses, at nogen af Betingelserne for sammes Lovlighed savnes. Ligesom dette Resultat allerede følger af Forholdets Natur, naar engang Falliterklæringer, som skeet er i vor Lovgivning, skulle indrømmes Gyldighed, saaledes følger samme Resultat analogist af Forskrifterne om Sikkerhedsstillelse i Anledning af begjært Arrest, L. 1—21—4, og er ogsaa tildels forudsat i Pl. 14 Juni 1758, der tilkjendegiver, at Falliterklæringen skeer paa Creditorernes Ansvar. Den nemlig, hvis Bo fratages ham af Skifteretten paa en Andens Ansvar, maa vistnok kunne fordre Sikkerhed for, at Requirenten er i Stand til at fyldestgjøre dette Ansvar, naar det findes, at han ubeføiet er skreden til Falliterklæringen. Ved da at fremstille Betingelserne for en gyldig Falliterklæring skulle vi ogsaa nærmere omtale hvorvidt Sikkerhedsstillelse bør fordres af Requirenten, men forovrigt maa vi om denne Sikkerheds Beskaffenhed henvise til de Regler, der i det Foregaaende ere meddelte om Sikkerhedsstillelse i Anledning af Arrest, og som ogsaa her i det Hele maa være anvendelige, see § 220.

Den første Betingelse for at Nogen kan erklære en Anden fallit er naturligvis, at han har en gyl-

dig Fordring paa den, hvis Bo han begjærer taget under Skiftebehandling; og maa det derhos udentvivl ogsaa fordres, at Fordringen er forfalden. Vel kan det synes noget haardt, at Creditorerne, naar de kunne godtgjøre Debitors Insolvents, skulle finde sig i at han yderligere forringer Boets Status i det Tidsrum, som hengaaer inden deres Fordringer forfalde: Men Falliterklæringen er en Retsforfølgning, der som al Retsforfølgning maa udsættes indtil Fordringen er forfalden, og den Risico, for hvilken Creditorerne herved udsættes, have de selv undergivet sig ved at give deres Debitor Credit til en vis Tid. Det vil ogsaa sjeldent med Vished kunne afgjøres, at Debitors Formuesforfatning ikke muligen kunde forbedres saaledes inden Forfaldstiden kommer, at han til den Tid kunde gjøre Udvei til Fordringens Betaling.

Dersom Fordringen allerede er constateret ved Dom eller Forlig, forinden Creditor forlanger Boet taget under Skiftebehandling, eller støtter sig paa et Dokument, der har offentlig Troværdighed, t. Ex. et Gjeldsbrev, hvis Underskrifts Rigtighed er notarialiter bekræftet, kan Debitors blotte Modsigelse af Fordringens Rigtighed ikke blot ei hindre, at Boet bliver at tage under Behandling, men ei heller medføre, at Requirenten af denne Grund skulde stille Sikkerhed for Følgerne af hans Falliterklæring. Dersom dette derimod ikke er Tilfældet, saa er det for det Første klart, at

Skifteretten i ethvert Tilfælde ei bør tage den formentlige Debitors Bo under Skiftebehandling, med mindre Requirenten stiller Sikkerhed for den Erstatning, der kan blive at tilkjende Debitor, og Skifteretten bør vel endog i et saadant Tilfælde forlange Sikkerhedsstillelse forinden den afgiver den opgivne Debitor Erklæring om Fordringens Rigtighed; thi allerede denne Handling er krænkende, hvis Requisitionen ei er lovlig, og kan, især naar Debitor er i visse Stillinger, t. Ex. som Handelsmand, indvirke meget skadeligt paa hans Credit. Tvivlsommere er det, om Skifteretten bør paabegynde Skiftebehandlingen, naar Sikkerhed er stillet for dens Følger, uagtet Requisitus imodsiger Fordringens Rigtighed og Requirenten ei har tilstrækkelige Beviser for samme tilstede. Efter hvad ovenfor § 219 er anført om Requisitioner af Arrest, synes dog det bekræftende Resultat at maatte antages, naar Requisitus ei kan gjøre det sandsynligt, at Fordringen er urigtig eller i det mindste oplyse at Fordringen maa ansees for ikke lidet problematisk*); thi ellers kunde en Debitor ved en aldeles temerær Modsigelse, der dog ofte ei strax af Skifteretten kunde er-

*) I dette Tilfælde synes Afgjørelsen af Fordringens Gyldighed ei at burde drages fra den ordinære Ret ind under Skifterettens Paakjendelse ved et for Requisitus saa fordærveligt Retsmiddel som en Falliterklæring, jfr. en Overretsdom i Jur. Tidsskr. XXXV. S. 90, hvilken Dom er stadfæstet af Høiesteret.

kjendes at være ugrundet, standse den lovlige Fallitbehandling og eludere dens Øiemed; og dette vilde navnligen blive Tilfældet naar Requisitionen støtter sig paa Vexelfordringer, eller Requirenten endog har et med Vitterlighedsvidners Underskrift forsynet Dokument, hvorpaa han støtter sin Requisition; thi han kan dog i Almindelighed ei have Vitterlighedsvidnerne selv tilstede og kan i alt Fald ikke føre dem for Skifteretten. Der er ei heller nogen Modsigelse i, at Skifteforvalteren tager Boet under Behandling, ved en Forseglings og Registreringsforretning, men senere, naar den omtvistede Fordring ei bliver bevist, atter extraderer Boet i uforrykket Tilstand til Requisitus, som da vil erholde fuld Erstatning af den af Requirenten stillede Sikkerhed; thi i et saadant Tilfælde, hvor Fordringen, hvorpaa Falliterklæringen er bygget, er modsagt og først senere skal bevises, tager Skifteretten kun *foreløbigen* Boet under Behandling; jfr. Præmisserne til den i Forsete f. 1824 S. 92 ff. og Bibl. for Lovk. I. 351 ff. indførte Decision, der in terminis er stadfæstet i H. Ret.

Den anden Hovedbetingelse for en gyldig Falliterklæring er, at *Debitors Bo ei er tilstrækkeligt til hans Gjelds Betaling*. Det kan allerede være givet inden Fallitten requireres, at Debitor maa anseés som insolvent, saasom naar der er Spørgsmaal om at tage en juridisk Persons Formue, til Ex. et Livrenteselskabs Bo under Fallitbehandling, og dennes insolvente Status fremgaaer af de aflagte og Interessen-

terne meddelte eller offentliggjorte Regnskaber, jfr. Decision i Forsete 1824 S. 92 ff. og Bibl. for dansk Lovk. I. S. 351 ff. Det samme indtræder ogsaa, naar det efter en af Creditor hos Debitor foretaget lovlig Arrest- eller Executionsforretning maa antages, at der ei ere ubehæftede Eiendele, som ere tilstrækkelige til den paagjeldende Fordrings Fyldestgjørelse. I saadanne Tilfælde kan der ei blive Spørgsmaal om en gyldig Indsigelse fra Debitors Side mod Forretningens Fremme paa Grund af, at han ikke skulde være insolvent. Dersom derimod Debitors Insolvents ikke saaledes er given i det Moment, Fallitbehandlingen reqvireres af Creditor, og dersom der navnligen herfor ei haves andet Datum end at Creditor erklærer, at Debitors Formue ei vil være tilstrækkelig til hans Creditorers Fyldestgjørelse, saa have vi her atter et Tilfælde, hvor Skifteretten, forinden den skrider til Forretningens Begyndelse og til under samme at afæske Debitor Erklæring om han erkjender sig for insolvent, bør fordre Sikkerhed af Reqvirenten for den Erstatning, som han kan blive pligtig at udrede, hvis Debitor senere oplyser at han er solvent. Men naar en saadan Sikkerhed er stillet, bør Skifteretten ogsaa foretage en Begyndelsesforretning, hvorunder Debitor afæskes nærmere Oplysning, om han kan paavise at have Midler, som kunne antages tilstrækkelige til at fyldestgjøre Reqvirentens Fordring og den øvrige Gjeld, som denne kan oplyse at der paahviler hans Debitor. Dersom det nem-

lig skulde paaligge Crediterne, forinden de reqvirere Fallitbehandling, at tilveiebringe fuldt Bevis for Debitors Insolvents, vil den dem tilstaaede Ret til at anvende den omhandlede extraordinære Retsforfølgning i de fleste Tilfælde ikke kunne bringes til Udførelse. Naar der da fra begge Sider under den foretagne Begyndelsesforretning, der ogsaa her bliver en foreløbig Act, er fremført hvad Parterne kunne have at anføre for og imod Insolvencen, og Skifteretten derefter kan afgjøre, om det er antageligt, at Debitor er insolvent eller ikke, saa vil det ogsaa heraf afhænge om Skiftebehandlingen bør nyde Fremme eller ikke. Dersom endelig Debitors Solvents eller Insolvents, hvilket ofte vil være Tilfældet, kommer til at beroe paa, hvor høit hans Eiendele kunne ventes udbragte, hvorvidt hans udestaaende Fordringer kunne ventes at indkomme, og man ei under Begyndelsesforretningen kan have nogen bestemt Mening herom, maa det altsaa ogsaa her ansees som uvist, hvorvidt Fallitbehandling vil findes lovlig, og Crediterne synes da, naar de ville stille fuld Sikkerhed for den Erstatning, som vil tilkomme Debitor, hvis deres Formening om hans Insolvents ei bekræftes ved det endelige Resultat, at kunne fordre Forretningens Fremme, men i modsat Fald ikke.

I Forbindelse med den Betingelse, at Debitors Bo skal være insolvent, har Hansen fordret, S. 316—19, som en Betingelse for en lovlig Skiftebehandling, at der ere flere Creditorer, og naar

Debitor kan paaberaabe sig, at Reqvirenten er hans eneste Creditor, bor hans Protest imod at Boet tages under Skiftebehandling tages tilfølge, uagtet han som forudsat maa indrømme Reqvirentens Fordrings Rigtighed og sin egen insolvente Tilstand. Denne Betingelse har saavidt vi skjønne enten ingen praktisk Betydning eller ogsaa er den ligefrem urigtig. Den har ingen praktisk Betydning, hvis Meningen er, at Reqvisitus skal oplyse at han ei har andre Creditorer end Reqvirenten; thi dels kan det ei let tænkes at en, som her forudsat, insolvent Mand ei skulde have mere end den eneste Creditor, Reqvirenten, han vil dog saa godt som altid skylde Tjenestefolks Løn, Husleie eller anden saadan løbende Gjeld; dels vil det i alt Fald være Debitor umuligt at godtgjøre det ganske generelle non factum, at han ei har andre Creditorer end Reqvirenten*). Er Meningen derimod, at det skal paaligge Reqvirenten at oplyse, at Reqvisitus har andre Creditorer, saa er dette unaturligt, da det efter Forholdets Natur ei kan vedkomme ham at søge Oplysning om hvorvidt hans Debitor har anden Gjeld, noget som denne derhos ofte aldeles kan holde skjult for ham. I denne Forstand er den omhandlede Betingelse for Falliterklæringen derhos stridende imod Lovgivningens Grundsætninger; thi ligesom denne, som Hansen og-

*) Derfor beviser det ei heller Noget, at de Anordninger, som tale om Fallitboer, forudsætte som Regel, at der ere flere Creditorer.

saa selv bemærker, udtrykkeligen hjemler, at een Creditor uden de andres Samtykke kan erklære den insolvente Debitor fallit, jfr. Pl. 14 Juni 1758, Refer. af 18 Januar 1760, Jur. Tidsk. XIII. S. 66, saaledes viser ogsaa Pl. 14 Juni 1758, at det af Lovgiveren som lovlig erkjendte Øiemed med den af en eller flere enkelte Creditorer fremsatte Falliterklæring bestaaer i at bevirke, at ikke andre Creditorer, der kunne være dem aldeles ubekjendte, skulle skaffe sig forlods Betaling ved at erhverve Dom og gjøre Udlæg for deres Fordringer førend de kunne dette; og dette Øiemed, som ei kan opnaaes ved nogen Arrestforretning, vilde aldeles forfeiles, naar Debitors blotte Opgivende at han kun havde een Creditor skulde være tilstrækkeligt til at begrunde en Protest imod Fallitbehandlingen. Dertil kommer at ved en Fallitbehandling erholdes en ganske anden Sikkerhed for at samtlige den insolvente Debitors Eiendele, som han ei tør fordølge uden at paadrage sig betydeligt criminelt Ansvar, ville komme frem til Creditors Fyldestgjørelse, end hvor Reqvirenten under en Executionsforretning alene kan erholde Udlæg i de Eiendele, som han selv kan paavise; og naar Lovgiveren hjemler en Creditor, uden at spørge om andre Creditorers Samtykke, at erklære sin insolvente Debitor fallit, saa maa han vel ogsaa ville tilsikre Creditor hin Fordel, som Fallitbehandlingen medfører. Vel henviser man her Creditor til at tvinge Debitor til at komme frem med hvad

han muligen fordølger ved at lade denne belægge med personlig Arrest. Men denne Arest er et forhadt Middel, der anvendt imod en insolvent Debitor, efterat man har frataget ham de hos ham forefundne Eiendele, endog er et større Onde end en Falliterklæring, og naar man anviser Creditor dette Middel saa maa det dog være Meningen at han skal bruge det. Derhos medfører Anvendelsen af dette Tvangsmiddel en betydelig Ulelighed og en Bekostning for Creditor paa den Arresteredes Alimentation, hvilken Bekostning han ei kan erholde erstattet. Man synes saaledes aldeles ubeføiet til at indskrænke den enkelte Creditors Retsnydelse, ved at negte ham det for ham lettere Retsmiddel som Lovgiveren har givet ham uden at betinge det af at han kan oplyse at Requisitus har flere Creditorer, og i dets Sted anvise ham et bekosteligere og byrdefuldere.

Derimod maa vi her nævne som den tredie Betingelse for en gyldig Falliterklæring, at Requirenten ei er sikker paa ved den ordinære Retsforfølgning at erholde Fyldestgjørelse hos den iøvrigt insolvente Debitor, saasom naar han har tilstrækkeligt Pant i dennes Eiendele eller det dog ifølge Sagens Omstændigheder maa antages at han uden at iværksætte en Fallitbehandling vil kunne komme til sin Rets Nydelse, jfr. den forhen citerede Overretsdom i Jur. Tidsk. XXXV S. 91. At der ere andre Creditorer, som muligen kunne have Fordel

af at Debitors Bo tages under Fallitbehandling, er da et Reqvirenten uvedkommende Moment, og kan altsaa ei begrunde en Fordring for ham paa at den strængere Retsforfølgning, hvorved Debitor aldeles betages Raadighed over sit hele Bo, skal komme til Anvendelse. Af samme Grund maa det ogsaa antages, at den Creditor, der har en exigibel Fordring først bør søge at komme til sin Fyldestgjørelse ved at lade foretage Execution paa almindelig Maade, og først naar han ei paa denne Maade har kunnet erholde Fyldestgjørelse, kan han med Føie skride til den extraordinære Retsforfølgning at erklære sin Debitor fallit, jfr. en Kjendelse i Nyt Jur. Tidsskr. I. a. S. 186 ff. Denne Betingelse har iøvrigt liden praktisk Betydning; thi naar en Creditor har tilstrækkeligt Pant for sin Fordring, eller denne allerede er exigibel, saa vil hans egen Interesse opfordre ham til at holde sig til sit Pant og til at søge Fyldestgjørelse ved almindeligt Udlæg fremfor at benytte den vidtløftigere og langsommere Fremgangsmaade at lade Debitors Bo tage under Skiftebehandling.

Af større Vigtighed er det Spørgsmaal, om man kan negte en Creditor at erklære sin Debitor fallit, fordi det maa antages at denne er behæftet med saamegen anden i Concursordenen bedre prioriteret Gjeld, at hin Creditor ei vil paa Skiftet kunne erholde noget Udlæg for sin Fordring. Denne Indsigelse synes imidlertid ei at kunne hindre Creditor fra at erholde Re-

gviſiti Bo regiſtreret og vurderet; thi forinden dette er ſkeet har man ei nogen tilſtrækkelig Viished for Storrelſen af Debitors Formue, og man kan da eiheller have nogen grundet Formening om, hvorvidt der ei kan blive noget udlagt til den Creditors Fyldeſtgjorelſe, ſom har reqvireret Falliten; thi ſom Hanſen ogſaa ſelv bemærker, S. 319, det er forſt ved Skiftebehandlingen, at Oplysning om Boets ſamtlige Midler og om de ovrige Creditorer kan tilveiebringes. Men naar Regiſtrering og Vurdering har fundet Sted og det derhos ved Skiftets Begyndelſe er oplyſt, at der ere bedre prioriterede Creditorer, hvis Fordringer ville medfore, at der Intet kan blive til Udlæg til Reqvirenten, og ſom derhos ei for deres Vedkommende forlange Skiftebehandling, ſaa maa Debitor udentvivl kunne fordre ſig Boet extraderet. Under de nævnte Forudſætninger er det nemlig givet, at Concursbehandlingen vil være uden Nytte for Reqvirenten, og det vedkommer ei ham om den kan være til Nytte for de andre bedre prioriterede Creditorer, der ikke fordre nogen Skiftebehandling. Det ſamme Reſultat maa da end mere antages, naar de ſidſtnævnte Creditorer, der kunne have en betydelig retlig Intereſſe ved at Debitor bliver i Beſiddelſe af Boet og muligen derved kan forbedre ſin Forfatning ſaaledes at han kan fyldeſtgjore dem, modſætte ſig Skiftebehandlingens Fremme. Derimod lader der ſig ei opſtille nogen Regel om, at Reqvirentens Fordring ſkal have en vis Storrelſe, naar iovrigt de oven-

for udviklede Betingelser for en lovlig Falliterklæring er tilstede. Er imidlertid Fordringen af en ganske ubetydelig Størrelse, og det er Debitor magtpaaliggende at undgaae Skiftebehandling, vil han i Almindelighed ogsaa kunne gjøre Udvei til Fordringens Betaling*).

§ 309.

Fortsættelse. — Hvorvidt de i L. 5—3—18 omhandlede Retsforfølgninger ere til Hinder for et Boes Overtagelse til Fallitbehandling.

Vi have trende udførligere Undersøgelser om denne Gjenstand af Gudenrath, Hansen og Scheel**), og det vilde føre til en uforholdsmæssig Vidtløftighed, dersom vi skulde drøfte hvert enkelt Moment, som fra begge Sider ere anførte: Vi skulle derfor idet vi forelægge vore Læsere den Anskuelse af disse Forhold, som

*) Hansen berører ogsaa her S. 322—323 Spørgsmaalet om hvorvidt et saakaldet responsabelt Interessentskab kan erklæres fallit. Men de herhen hørende tildels tvivlsomme Spørgsmaal kunne alene fyldestgjørende besvares i Forbindelse med Fremstillingen af disse Interessentskabers hele Væsen. Jfr. ovenfor § 287.

**) Jfr. Jur. Tidskr. XXV. 289—308; Hansens Skifteret S. 309—313, og Scheel om Tilbageholdelsesretten S. 22—32.

vi anſee for den rigtige, alene fremhæve de Grunde, ſom vi antage for de afgjørende.

Da de ſenere Lovbeſtemmelſer, ſom først have hjemlet, at et Bo, der fra Begyndelſen af er inſolvent, kan overtages til Skiftebehandling o: den egentlige Fallitbehandling, ikke indeholder Noget om, at L. 5—3—18 ſkulde være anvendelig paa Falliterklæringer, ſaa maatte det bekræftende Reſultat ſtøtte ſig paa, at der var en fuldkommen Analogi mellem Lovens Opbud, for hvilket de i L. 5—3—18 nævnte Retsforfølgninger ſkulle være en Hindring, og Fallit. En ſaadan Analogi ere nu alle enige om at negte for det Tilfælde, at det er en Debitors Creditorer der erklære ham fallit, og ei ham ſelv, der overgiver ſit Bo til Skiftebehandling, jfr. Pl. 14 Juni 1758. Man er fremdeles enig om, at L. 5—3—18 eiheller kan komme til Anvendelſe hvor Falliten fremkaldes derved, at Debitor for Gjelds Skyld hemmelig undviger af Kongens Rige og Lande, navnligen ifølge Fr. 28 Octbr 1702 § 2, ſom tilkjendegiver, at ingen Forfølgning, hvorpaa der ei er erhvervet Dom forend Fallenten undveg, ſkal være til Hinder for Fallitbehandlingen. Der ſtaaer det Tilfælde tilbage, hvor Debitor uden at undvige ſelv opgiver ſit Bo til Skifterettens Behandling, og det bliver altſaa alene at underſøge, om L. 5—3—18 kan blive anvendelig med Hensyn til en paa denne Maade fremkaldt Fallit. Nu maa det vel indrommes, at Debitor, ved at opgive ſit Bo ſom fallit, foretager ſig en ligeſaa

vigtig Dispoſition over Boet, ſom den der ſkeer ved Opbud, ja endog en mere indgribende, idet Lovens Opbud forudſætter, at det fra Begyndelſen af er antageligt, at alle Creditorerne kunne blive betalte, medens Falliterklæringen bevirker, at de Creditorer, ſom have den ringeſte Plads i Concursordenen, enten ganſke eller tildels udelukkes fra Betaling, hvorimod de, hvis Fallıten ei var indtraadt, ved at erhverve Dom og Udlæg tidligere end de øvrige Creditorer, maaſke endog blot ved at reqvirere perſonlig Arreſt og hermed trænge Debitor til først at betale dem, muligen kunde have erholdt Fyldeſtgjørelſe fremfor hine Creditorer. Fremdeles kan man ei negte, at Overgivelſen til Fallitbehandling, ligeſaavelſom Opbudet, indeholder en datio in solutum, og ſaaledes ſynes at nærme ſig Begrebet om en Afhændelſe af Debitors Bo til Creditorernes Fyldeſtgjørelſe. Men vi ſkjønne dog ei rettere end at der ei finder nogen fuldkommen Analogi Sted mellem Lovens Opbud og Debitors egen Falliterklæring; thi den første ſkeer i et andet Øiemed end den ſidſte, idet Debitor ved hin vil ſtandſe ſine Creditorer i at anvende de almindelige Retsmidler imod ſig, og vinde Arreſtfrihed og de andre mindre betydelige med Opbud forbundne Fordele for ſig, medens han paa den anden Side forudſættes at kunne ſkaffe enhver Creditor Fyldeſtgjørelſe, naar han dertil faaer Tid. Derimod har Falliterklæringen og Fallitbehandlingen et andet, og derhos fra Retfærdighedens Standpunkt vigtigere, Øie-

med, nemlig at bevirke den insolvente Debitors Formue del- mellem hans Creditorer efter den lovbestemte Concursorden, det er paa den Maade som Lovgiveren nu engang har anseet for den retfærdige. Der kunde saaledes meget vel være Grund til at forbyde den Mand, om hvem det var antageligt, at han havde Midler til sine Creditorers Fyldestgjørelse, at standse dem i deres Rets Forfølgning, naar de allerede i dette Øiemed havde foretaget de i L. 5—3—18 nævnte Retshandlinger, uden at der fandtes at være tilstrækkelig Grund til at forbyde en Mand, som er insolvent, at bevirke den efter Lovgiverens Anskuelse retfærdigste Fordeling af sin Formue mellem samtlige Creditorer, fordi nogen af disse allerede havde begyndt en Retsforfølgning imod ham, navnligen med Arrest eller Stævning til Høieste Ret*), ved hvilke Handlinger der ei begrundes nogen Fortrinsret fremfor andre Creditorer. At dette nu ogsaa har været Lovgiverens Anskuelse fremgaaer saavidt vi skjønne af Fr. 28 Octb. 1702. Denne Anordning omtaler nemlig først den Fallitbehandling, som fremkaldes ved Debitors Undvigelse af Kongens Rige og Lande for Gjelds Skyld,

*) Ved at omtale Stævning til Høiesteret kan dels sigtes til Grever og Friherrer, som have Høiesteret til Værneting og i Almindelighed ei ere arrestable; dels til de Tilfælde hvor en Overretsdom, der gaaer ud paa Frifindelse, af Citanten ved en Appellationsstævning bringes ind for Høiesteret.

og tilkjendegiver derhos, som alle indrømme, i § 2, at L. 5—3—18 i det Hele ei skal være anvendelig med Hensyn til Boets Overtagelse til Skiftebehandling, idet ingen Arrest, Beslag eller anden Forfølgningsmaade, hvorpaa ei Dom forend Fallenten undveg falden er, skal nyde nogen særdeles Prioritet, de andre Medkreditorer til Skade. Men naar Lovgiveren derhos, som ogsaa er naturligt, i Forordningens 5te Paragraph forudsætter, at en Debitor ved sin udtrykkelige Falliterklæring kan bevirke, at hans Bo kommer under Skiftebehandling, uagtet han bliver tilstede, og naar Lovgiveren fremdeles ei giver nogen særegen Forskrift om et saadant Fallitboes Overtagelse og Behandling, saa synes det temmelig klart, at Lovgiveren maa have henholdt sig til de Forskrifter, som han i de tidligere Paragrapher har givet om Fallitbehandlingen i Anledning af Debitors Undvigelse, og som vare de eneste gjeldende Forskrifter man havde om denne Gjenstand; jfr. Fdg. 10 Septb. 1701. Dette synes at være saameget naturligere, som det dog ogsaa, naar Debitor undviger af Kongens Rige og Lande for Gjelds Skyld, er ved hans frivillige Handling at Fallitbehandlingen nødvendigen fremkaldes; og der forekommer os ei at være nogen tilstrækkelig Grund for, at han mindre ved sin udtrykkelige Fallitterklæring skulde kunne bevirke sin Formues retfærdige Fordeling mellem samtlige Creditorer, end ved hans i Undvigelsen indeholdte stiltiende Fallit-

erklæring*). Han disponerer i Gjerningen paa samme Maade over sit Bo i Henseende til Creditorernes Fyldestgjørelse, hvilken af de tvende Fremgangsmaader han saa vælger.

Men uagtet vi saaledes ikke kunne anse Lovens 5—3—18 i sin hele Udstrækning anvendelig paa Falliterklæringer, skjønne vi dog ikke rettere end at den Creditor, som allerede har erhvervet Dom for sin Fordring, i det mindste i de tvende Tilfælde, hvor Falliten fremkaldes ved Debitors Undvigelse eller ved hans egen Opgivelse af Boet til Skiftebehandling, ikke taber sin Ret til at erholde Udlæg af Fallentens Midler for sin Fordring. Lovens 1—24—20 til 22 indeholder nemlig den almindelige Regel at en Domhaver skal erholde Udlæg, med mindre de andre Creditorer have kunnet begjære Udlæg før han, eller have ældre Domme og begjære Udlæg paa samme Tid; og da Lovgiveren derhos paa den ene Side i L. 5—3—18 forbyder den domfældte Debitor at opbyde sit Gods og paa den anden Side ei kjender til en fra Opbudet forskjellig af Debitor selv eller hans Creditorer fremkaldt Fallitbe-

*) Jfr. Udtrykkene i Resc. 18 Jan. 1760: "hvad enten Concursen existerede deraf, at Debitor undvigte, og derved selv tacite declarerede sig fallit, eller og deraf, at een eller flere blandt hans Creditorer have declareret ham fallit"; see ogsaa Stampes Erkl. II. S. 718.

handling, saa kunde Domhaverens Ret til at erholde Execution for sin Fordring ei efter Loven betages ham ved nogen ensidig Handling hverken af Debitor eller hans øvrige Creditorer*). Det synes ogsaa at være aldeles naturligt at de Creditorer, der ei saaledes som Domhaveren havde forfulgt deres Fordringer til Doms, men som, for at bruge Lovens Ord i 1—24—20, selv havde forsømt deres Ret, skulde ved en ensidig Handling, nemlig Falliterklæringen, kunne tilintetgjøre den

*) Derimod bestemmer Lovgiveren udtrykkeligen, at Debitors Død, naar Arvingerne fragaae Arv og Gjeld, ophæver Domhaverens Ret til at gjøre Udlæg i Debitors Gods, og at han i dets Sted skal noies med den ham tilkommende Plads i Concursordenen, jfr. L. 5—14—38 og 39; og det er ogsaa ganske naturligt at det indtraadte Dødsfald, der medfører at Boet skal skiftes og deles mellem samtlige den Afdødes Creditorer, tillægges en ganske anden Indvirkning paa Domhaverens Ret, end den ensidige Handling, hvorved enten Debitor selv eller hans øvrige Creditorer i deres Interesse ville fremkalde saadan Skifte og Deling. L. 5—14—43, hvorefter der i et Opbudsbo, i Lovens Betydning, skal forholdes, som tilforn sagt er om Arvs og Gjelds Fragaaelse, kan ei føre til et andet Resultat, thi dette Lovsted forudsætter naturligvis at Opbudsboet lovligen er kommen under Opbudsbehandling, jfr. ogsaa Ordene "naar det er skeet" hvormed Artikel 43 begynder; men efter L. 5—3—18 kunde den Domfældte ei lovligen gjøre Opbud.

lovbestemte Virkning af denne deres Forsømmelse og dermed berøve Domhaveren Frugten af den erhvervede Dom og derpaa anvendte Bekostning. End mindre kunde det stemme med Forholdets Natur, naar Lovgiveren engang havde givet Domhaveren den i Lovens 1—24—20 til 22 tilstaaede Ret, at Debitor selv ved sin ensidige Handling skulde kunne betage ham denne Ret. Det staaer nu tilbage at undersøge, om de senere Lovbestemmelser om Fallit have betaget Domhaveren den nysmeldte Ret til at erholde Udlæg, som Loven, saavidt vi skjønne utvivlsomt hjemlede ham. Men dette er saa langtfra, at vi meget mere synes at have Lovgiverens udtrykkelige Bestemmelse for det Modsatte. Idet Fr. 28 Octb. 1702 § 2 nemlig foreskriver, at ingen Arrest, Beslag eller anden Forfølgningsmaade skal nyde nogen særdeles Prioritet, de andre Medcreditorer til Nachdel, tilføies den Undtagelse, hvorpaa ei Dom, førend Falliten undvigte, falden er, og herved er det saa tydeligen som muligt tilkjendegivet, at den afsagte Dom skal have en særdeles Prioritet, som kan blive de andre Medcreditorer til Skade; thi disse Udtryk kunne ei forstaaes om anden Ret end den som Domhaveren efter Loven havde til at gjøre Udlæg, og der efter Loven, som ovenfor viist, ei kunde betages ham ved Debitors ensidige Handling. At forstaae den nævnte til Domhaverens Fordel gjorte Undtagelse om den Forret, som i Arv og Gjelds-Fragaaelsesboer i Concursordenen er

tillagt lovl'gen forhvervede Domme fremfor Regnings-krav, er ikke stemmende med de brugte Udtryk, da denne Ferret ikke kan benævnes en *særdeles Prioritet*, idet Domme i Concursordenen alene staae lige med chirographariske Krav i Almindelighed, og end mindre kan denne Plads i Concursordenen komme de andre Medcreditorer i Almindelighed til Skade, saaledes som det forudsættes i Forordningen om den Prioritet, der forbeholdes Domhaveren. Dertil kommer, at den Ret, der kunde tilkomme Arrestimpetranten efter Loven, men som ved Forordningen negtes ham i Hensende til Fallitboer, ei kunde være anden end at Falliterklæringen, i Overensstemmelse med hvad L. 5—3—18 foreskrev med Hensyn til Opbud, ei skulde have Gyldighed i Forhold til ham, og det maa da efter Sammenhængen være denne Ret, der forbeholdes Domhaveren, og som for denne falder sammen med Ret til at gjøre Udlæg i Fallentens Gods, uagtet samme er taget under Skifte-behandling.

Mere tvivlsomt er det vistnok om Domhaveren kan tillægges samme Ret, naar det er *Fallentens øvrige Creditorer som erklære ham for fallit*. Efter hvad ovenfor er anført om Lovens Grundsætninger i 1—24—20 til 22, som ogsaa ere bekræftede ved Fr. 30 Septbr. 1778, synes de ogsaa at tale for, at de øvrige Creditorer ei ved deres en-sidige Handling, Falliterklæringen, skulde kunne betage Domhaveren Frugten af den af ham før Falliterklærin-

gen tilendebragte Retsforfølgning. Men Reſcr. af 19 Mai 1758, bekjendtgjort ved Pl. 14 Juni 1758, ſynes at indeholde et afgjørende Argument imod at tillægge Domhaveren, blot ſom ſaadan, Ret til at gjøre Udlæg i Boet; thi uagtet Placaten i ſin Begyndelſe ogſaa alene tilholder, at ingen Arreſt ſkal medføre nogen Præference eller hindre Fallitbehandlingen, tilføies der dog ſenere, at kun hvis Udlæg efter Dommen er begiært og vedbørlig forfulgt, eller Dommen i Anledning af dens Indankning til høiere Ret, i Overensſtemmelſe med Lovens 1—24—22, forkyndt for Rettens Middel, ſom Udlæg gjør, bør ingen Fallitdeclaration finde Sted, dem ſom ved Arreſt, Dom og lovlig begjært og forfulgt Udlæg have ſørget for deres Ret til Hinder i deres lovligen erhvervede Ret i nogen Maade. Det ſynes herefter at det ei er tilſtrækkeligt til at conſervere Retten til Udlæg i et efter de øvrige Creditorers Begjæring under Skiftebehandling taget Fallitbo, at Dommen er bleven affagt og nu, i Overensſtemmelſe med Pl. 18 Jan. 1788, tinglæſt inden Fallitdeclarationen; hvorimod Udlæg eller Affætning ſkal være begjært. Men det maa herved bemærkes at Reſcriptet af 19 Mai og Pl. 14 Juni 1758 alene ere givne for de Veſtindiſke Eilande og fremkaldte ved Klage fra Kjøbenhavns Handlende over Misbrug af Arreſtationer til Forurettelſe for de øvrige Creditorer, ſom erklærede Debitor fallit; og vel fremgaaer det nu tydeligen af Forhandlingerne i Anledning

af denne Placats Udgivelse, som findes i Stampes Erklæringer II. S. 32—53 og S. 64 og 97, saavelsom af flere senere Bestemmelser, at forsaavidt Placaten negter Arrest nogen Præference i de omhandlede Fallitboer, indeholder den en Anvendelse af jus commune; men derimod er det ei afgjort, om den Modification af Domhaverens Ret til Execution hos Debitor efter Lovens Grundsætninger i L. 1—24—20 til 22 og i L. 5—3—18, som Placaten indeholder, ogsaa af Lovgiveren er anseet som jus commune, eller om denne Modification ei snarere maa ansees som et jus singulare for de Vestindiske Besiddelser, i hvilken Henseende maa mærkes, at Lovcommissionens Indstilling, hvorpaa Rescriptet og Placaten ere byggede, udtrykkeligen gik ud paa, at for Eilandene kunde den Befaling gives, som indeholdes i Placaten; ligesom Præmisserne til Placaten ikke heller tydeligen vise, om ikke Domhaverens Prioritetsret til at gjøre Execution i det af ham arresterede Gods efter almindelig Ret begynder fra Dommens Affigelse*). Imidlertid vilde vi være tilbøielige til at ansee Pl. 14 Juni 1758 for afgjørende imod Domhaverens Ret til blot paa Grund af

*) Udtrykkene "fra hvilken Tid hans Prioritetsret.... begynder" synes endog nærmest at maatte refereres til de foregaaende Ord "efter forhvervet Dom". Jfr. Stampes Erkl. II. S. 33 og især hans Erklæring II. S. 716—18, der foranledigede det strax nedenfor nævnte Rescript. af 18 Januar 1760.

sin forinden de øvrigt Creditorers Falliterklæring erhvervede Dom at gjøre Execution i Fallitboet, dersom vi ei i det senere Reskript af 18 Januar 1760 (der upaatvivleligen maa ansees at afgjøre hvad der er jus commune, efterdi det ved Resc. 4 Decbr. 1761 og flere andre Rescripter er udvidet til forskjellige Stifter i Norge) maatte finde et positivt Argument for den omtvistede Domhaverens Ret; thi i dette Rescript hedder det med rene og klare Ord, at Arrester ikke præjudicere Umyndiges Fordringer i Værgens Bo, naar de ikke ved Dom ere confirmerede og kjendte lovlige førend det kom til Concurs, hvad enten Concursen existerede deraf, at Debitor undvigte og derved tacite declarerede sig fallit, eller og deraf, at En eller Flere blandt hans Creditorer have declareret ham fallit. Ligesom her nemlig begge de forskjellige Fallittilfælde i den omhandlede Henseende ere erklærede for ensartede, saaledes er det ogsaa sagt, at Dommens Erhvervelse er tilstrækkelig til at give Domhaveren Præference fremfor de øvrige Creditorer. Det er endog efter alt Anførte tvivlsomt, om ikke Dommens ved Pl. 18 Jan. 1788 befalede Tinglæsning er unødvendig for at give Domhaveren den her omhandlede Ret til at gjøre Execution i Fallentens Eiendele; thi den erhvervede Executionsret efter L. 1—24—20 ff. er ei afhængig af Tingslæsningen. Det Modsatte er udentvivl dog antaget, idet de nedenfor nævnte Høie-

retsdomme, som have tillagt Domhaveren Ret til at gjøre Execution i Fallitboet, kun angaaer tinglæste Domme, og ratio legis i Pl. 18 Januar 1788 ogsaa synes at medføre, at den Domfældtes Creditorer med Hensyn til deres Ret til at erklære Debitor fallit bør have Underretning om den affagte Dom, for at den skal betage Falliterklæringen Virkning i Forhold til Domhaveren. Vi skjønne saaledes ei rettere end at enhver Domhaver, i alt Fald naar han har ladet sin Dom tinglæse førend Concursen indtræder, beholder sin Ret til at gjøre Execution i Fallentens Midler.

Vi have iøvrigt i den foregaaende Undersøgelse forudsat, at Domhaverens Ret indskrænker sig til at han kan gjøre Execution i Fallentens Midler, og at Fallitbehandlingen altsaa ei i det Hele bliver en Nullitet, saa at Domhaveren skulde kunne fordre, at Boet igjen skal extraderes den Domfældte, og vi kunne derhos eiheller med Gudenrath og Scheel loc. cit. antage, at Skifteforvalteren ei tør tage et Fallitbo under Behandling, førinden han ved Attest af Pantebogen har forvisset sig om, at der ei er overgaaet den Paagjeldende en tinglæst Dom, hvilket ei heller, saavidt os bekjendt, iagttages i Praxis. Det vilde nemlig i og for sig være unaturligt, at Fallitbehandlingens Ugyldighed skulde strække sig videre end i Relation til Domhaverens Fordring, og dette tilkjendegives ogsaa i Slutningen af Pl. 14 Juni 1758 i det der forudsattte Tilfælde, at Domhaveren før Falliterklæringen

har reqvireret Execution eller Affætning; thi det hedder her, at Fallitdeclarationen ei skal være Domhaverens Ret til Hinder, og dette iagttages fuldkomment, naar Domhaveren beholder Ret til at gjøre Execution i Fallentens Midler.

Det er ogsaa ved Høiestretsdom af 30 Januar 1804 og flere senere Høiesteretsdomme, jfr. Scheel loc. cit. S. 24—25, antaget, at Domhaveren, hvis Dom er tinglæst, har Ret til at gjøre Execution i et Fallitbo, og om disse Høiesteretsdomme endog alene have angaaet det sædvanligste Tilfælde, hvor den vedkommende Debitor selv har overgivet sit Bo til Skifterettens Behandling, saa maa vi efter det Anførte formode, at Høiesteret vil komme til det samme Resultat, hvor den Domfældtes øvrige Creditorer have erklæret ham fallit.

Da et af Debitor indgaaet offentligt Forlig endeligen har samme Executionskraft som en endelig Dom, saa maa det, der her antages om Domhavernes Ret til at gjøre Execution i Fallentens Midler, ogsaa blive anvendelig med Hensyn til slige tilbørligen tinglæste Forlig. Dette er ogsaa antaget i en Overretsdom i Jur. Tidsfr. XX. S. 115.

B. Om Fallitboets Overtagelse af Skifteretten og Kundgjørelse herom til Tinge.

§ 310.

Naar Skifteforvalteren har besluttet eller ved sin Kjendelse afgjort, at Boet bliver at tage under Skiftebehandling, har han at overtage samme ved en Begyndelsesforretning, der i det Hele er lig den Begyndelsesforretning hvorved et Stervs- eller Opbudsbo overtages til Behandling. Det er imidlertid i det Foregaaende bemærket, at Skifteretten i Anledning af en eller flere formentlige Crediterers Begjæring om at tage deres Debiters Bo under Skiftebehandling kan have at foretage en foreløbig Forretning, hvorunder Debitor eller andre Crediterer kunne fremsætte deres Protest imod Boets Overtagelse af Skifteretten. Saalænge denne da endnu ikke er kommen til det Resultat, at Boet bør tages under Behandling, finder naturligvis endnu ikke nogen Fallit Sted, og dersom Skifteretten bliver nødsaget til at udsætte den begyndte Forretning til en følgende Dag, for at give Parterne Leilighed til at skaffe yderligere Oplysninger, saa kan der ei blive Spørgsmaal om en Kundgjørelse til Tinge af en saadan begyndt Forretning, saa lidet som denne kan have den Indvirkning paa den paagjeldende Debitors Raadighed over sin Formue som en gyldig Fallit-

erklæring har*). Da imidlertid enhver paa Debitors Begjæring indrømmet Udsættelse af Fallitdeclarationen, forudsat at denne dog senere findes lovlig, tildels giver Reqvirenten til Pris for Transactioner fra Debitors Side, som ofte ganske kunne berøve ham den Fyldestgjørelse, han under Concursbehandlingen kunde have opnaaet, saa bør en slig Udsættelse ei af Skifteretten tilstaaes uden en klar retlig Nødvendighed, ligesom vi ovenfor have viist, at det i Tvivlstilfælde i Almindelighed maa indrømmes Reqvirenten, naar han stiller fuld Sikkerhed for den eventuelle Erstatning til Debitor, at han kan erholde Debitors Bo foreløbigen taget under Skifterettens Behandling, indtil Spørgsmaalet om Fallitens Lovlighed kan blive afgjort og det derved tillige bestemt, om Boet igjen skal extraderes Debitor eller videre behandles til Skifte og Deling mellem Creditorerne. Om nu end en saadan foreløbig Behandling af Boet i Almindelighed alene vil gaae ud paa Boets Registrering og Vurdering samt paa den til Formuens Conservation og Nærings-driftens Fortsættelse nødvendige Administration, saa er dog Boet her taget under Skiftebehandling, og sammes Øiemed fordrer da, at denne Behandling ei mindre end den endelige Fallitbehandling bør kundgjøres til Tinge, ligesom den maa suspendere Debitors Raa-

*) Reqvirenten af Fallitbehandlingen kan iøvrigt — dog kun tildels — sikkre sig ved Arrest, hvorom ovenfor er handlet.

dighed over Boet, indtil dette muligen — naar det nemlig senere oplyses at Fallitbehandlingen ei lovligen kan finde Sted — igjen bliver ham at extradere af Skifteretten *).

Den Begyndelsesforretning, som bliver at foretage naar det er afgjort, at Debitors Bo skal tages under Fallitbehandling, og Boet ei allerede tidligere er i Skifterettens Værge som Stervs- eller Opbudsbo, maa naturligvis gaae ud paa Forsegling, Registrering og Vurdering, og derved maa i det Hele iagttages de samme Regler som ovenfor i § 289 ere fremstillede med Hensyn til Begyndelsesforretningen i et Stervbo, og navnligen er Skifteforvalteren ikke beføiet til propria autoritate at inddrage de Gjenstande under Skiftebehandlingen, som ikke ere i Fallentens Besiddelse *), om end denne opgiver at de ere ham tilhørende, hvorimod Skifteretten maa anlægge Vindicationssøgsmaal imod Besidderen ved den ordinære Ret. Iøvrigt er

*) Om Gebyhret for den Kjendelse, hvorved Skifteforvalteren negter at tage Boet under Behandling, kan jevnføres Hansen S. 323—24, hvormed dog maa sammenholdes Canc. Skr. 18 Juli 1820.

*) Hvorvidt de af Fallenten ordinerede eller til ham consignerede Varer kunne inddrages i Fallitboet, navnligen naar Fallenten har faaet Connossementerne i Hænde, eller har remitteret eller accepteret Vexler for Varernes Kjøbesum, er et Spørgsmaal, som hører under den civile Ret; jfr. iøvrigt Hansen S. 330—31 og Forsete for 1824 S. 574 ff.

det naturligt, at Skifteretten, naar Fallenten er tilstede, bør opfordre denne til at opgive og paavise alle sine Eiendele, hvorved det er vel at mærke, at han paadrager sig criminelt Ansvar dersom han lægger Dølgsmaal paa hvad han eier, og saaledes søger at unddrage nogen af sine Eiendele fra at komme under Skiftebehandlingen, jfr. Fdg. 11 April 1840 § 54.

Skifteretten maa i Almindelighed være beføiet til forelobigen at lade Fallenten beholde det Fornødne til Husholdningens Fortsættelse; thi det hele Boes Tarv, især med Hensyn til de begyndte Forretningers Fortsættelse, og Contoiristers og andre Tjenestefolks Ret til at erholde Kost og Løn til Skiftetid, vil ofteſt gjøre det nødvendigt, at Husholdningen fortsættes, og det kan da ei præsumeres, at Crediterne ville fordre, at Husholdningen øieblikkeligen skal hæves. Naar en saadan Paastand imidlertid fremkommer fra de enkelte af Crediterne, som have bevirket Falliten, eller som først have meldt sig, saa er Skifteretten ei beføiet til at tage noget Hensyn til Fallentens personlige Trang til Husholdningens Fortsættelse, men alene til hvorvidt Boets Tarv og dermed de øvrige endnu uanmeldte Crediterers Interesse gjør samme ønskelig for Boet. Fallenten er eiheller berettiget til at erholde nogle af de ham nødvendigſte Effecter undtagne fra Skiftebehandlingen, ikke engang Haandværkstøi eller Sengklæder, jfr. L. 5—14—11 og Canc. Skr. 3 Apr. 1790 og 30 Mai 1818. Denne maaske altfor stere Stræng-

hed, som ogsaa i andre nyere Fallitlovgivninger er forladt, fører imidlertid til, at de fleste Fallenter, inden de opgive deres Bo til Skiftebehandling, uanseet de strænge Straffebestemmelser, søge at reservere sig Noget for dem selv, navnligen de rede Penge, som de kunne faae i Hænde forend Fallitten udbryder, og Fallitlovenes Strænghed hos os bliver saaledes snarere den almindelige Credit til Skade end til Gavn.

Dersom Fallitbehandlingen fremkommer derved, at et Stervbo findes insolvent, behøves ikke nogen Kundgjørelse heraf til Tinge, da der i et Stervbo ei kan være Tale om, at Debitor kan foretage sig Dispositioner til Skade for Boet. Om det end er Hustruens Død, som har fremkaldt Skiftebehandlingen, kan Manden vel, medens Boet staaer under Skiftebehandling, forbinde sig selv personligen og hans nye Creditorer kunde naturligvis søge Fyldestgjørelse i den ham paa Skiftet udlagte Hovedlod, men han kan ei forbinde det fælles Bo til Skade for dettes Creditorer, og man har heller aldrig anseet det nødvendigt, at det skulde kundgjøres til Tinge, at Hustruen var død og at det fælles Bo som Følge deraf var taget under Skiftebehandling. Ligesaalidet bliver der Spørgsmaal om en Kundgjørelse til Tinge af, at et Bo, der er taget under Behandling som Opbudsbo i egentlig Forstand, befindes insolvent og saaledes gaaer over til at blive et Fallitbo, thi ved den i L. 5—14—42, jfr. Pl. 10 Apr. 1841 § 2, befalede Tinglæsning af Opbudet er det allerede bragt til almindelig

Kundskab, at den Opbydende er betaget Raadighed over Boet. Om Tinglæsningen af et Fallitboes selvstændige Overtagelse til Skiftebehandling havde man derimod tidligere ingen udtrykkelig Lovbestemmelse; men at den dog burde finde Sted, fulgte analogisk af L. 5—1—9, 5—14—42, Pl. 18 Jan. 1788, Fdg. 24 April 1833 § 2 og de forskjellige Lovbestemmelser om Tinglæsning af Oppebørselsbetjentes Bestallinger; og dette blev ogsaa altid iagttaget i Praxis. Derimod var det meget omtvistet, om ikke den Actus, at et Bo toges under Behandling som Opbuds- eller Fallitbo, endog i Mellemtiden fra sammes Foretagelse til dens snarest mulig iværksatte Tinglæsning maatte gjøre Debitors Dispositioner over Boet ugyldige. Vel kunde herimod indvendes, at tredie Mand paa denne Maade udsattes for et ham utilregneligt Tab, idet han ei af Pantebogen kunde erfare Noget om hans Medcontrahents ved Opbudet eller Falliten foraarsagede Inhabilitet til at disponere over de til hans Bo hørende Eiendele, medens man dog ikke billigen kan fordre, at den, der vil indlade sig i Contractsforhold, skal henvende sig til Stedets Skifteret for at erfare, om den eventuelle Medcontrahents Bo er taget under Skifterettens Behandling, ligesom det criminelle Ansvar, der maa paahvile en Debitor, naar han foretager Dispositioner over de til Boet hørende Eiendele efterat Opbudet eller Falliten er indtraadt, i Almindelighed maa sikkre Boets Crediterer imod at slige Transactioner af ham blive

foretagne. Men paa den anden Side ligger det dog i den Actus, hvorved Boet tages under Skiftebehandling, at Debitors Raadighed over samme ophører, uden at denne Virkning af Lovgiveren var bunden til Tinglæsningen af samme, hvilket, som ovenfor bemærket, ogsaa altid er antaget, naar det fælles Bo paa Grund af Hustruens Død som Stervbo kommer under Skiftebehandling. Denne Mening var ogsaa bifaldet i en Overretsdom i Jur. Tidsskr. V. a. S. 186, og Høiesteret havde i en Betænkning om denne Gjenstand, see Coll. Tid. for 1839 S. 970, yttret, at det ikke kunde anses som et afgjort Resultat af den da gjeldende Lovgivning, at den Actus, hvorved et Bo tages under Behandling som Opbuds- eller Fallitbo, skal tinglæses for at gjøre Fallentens Dispositioner ugyldige. Derimod var en modsat Mening antaget i en Soretsdom, som findes i Jur. Ark. VI. S. 39—41. Dersom man antager, at Opbudets og Fallitens Indvirkning paa den Opbydendes eller Fallentens habilitas contrahendi efter den ældre Lovgivning først indtræder med Tinglæsningen, saa have ei alene de Dispositioner Gyldighed, som ere tinglæste inden Opbudet eller Fallit en bliver tinglæst, men naar hin Disposition er læst i rette Tid efter L. 5—3—28 og 5—7—7, har Dispositionen Gyldighed, naar Udstedelsens Datum falder før Opbudets eller Fallitens Tinglæsning, om end Dispositionens Tinglæsning iværksættes paa en senere Retsdag. Dersom Dispositionen derimod tinglæses i

urette Tid, og derhos paa samme Dag som Opbudet eller Fallliten skeer, eller og læses i rette Tid, men først er udstedt paa den nysnævnte Dag, da have Ørsted og Hansen antaget, at Dispositionen ei kan ansees gyldig, efterdi Udstederen ei kan siges at have havt Habilitet til at forhæfte sit Gods den Dag, da Panteretten skulde stiftes, see Jur. Tidsskr. XVI. b. S. 288 ff., og dette er ogsaa antaget i en Overretsdom i Jur. Tidsskr. XX. S. 20 ff. Udtællinger til Fallenten paa hans Tilgodehavende kunne naturligvis eiheller gyldigen skee til ham, efterat han er bleven inhabil til at disponere over sit Bo. Dersom tredie Mand endeligen før Fallitens Tinglæsning erhverver en personlig Fordring paa den Opbydende eller paa Fallenten, kan han vel, naar dennes Inhabilitet først indtræder ved Opbudets eller Fallitens Tinglæsning, ikke udelukkes fra at concurrere med de øvrige personlige Crediterer i Boet; men en større Ret kan der naturligvis heller ikke tillægges ham, da han ei vilde erholde anden Ret om end Fordringen var erhvervet nok saalænge før Fallitens Udbrud. Jfr. i det Hele Hansen S. 324—29.

Det hele her omhandlede Spørgsmaal, om Fallentens Inhabilitet til at disponere over Boets Eiendele indtræder ved selve Falliten eller først ved dens Tinglæsning, er vel ei endnu blevet otiost ved Pl. 10 April 1811, idet denne Plakat efter dens 3die Paragraph ei skal tillægges nogen Indflydelse paa Afgjørelsen

af dette Spørgsmaal, forsaavidt casus qvæstionis er indtraadt før dens Emanation; men for Fremtiden skulle dennes Bestemmelser naturligvis anvendes, og efter disse vil hint meget omtvistede Spørgsmaal efterhaanden bortfalde i Praxis.

Efter Placatens § 2, sammenholdt med § 1, skal nemlig Skifteforvalteren nu uopholdeligen lade det kundgjøre ved det Ting, hvorunder den Paagjeldende har sit Hjem, at hans Bo er taget under Opbuds- eller Fallitbehandling, ligesom Kyndgjørelse ogsaa med Hensyn til de faste Eiendomme, som den Opbydende eller Fallerende maatte have i eller udenfor den nysnævnte Jurisdiction, skal iværksættes paa den Maade, som Pl. 27 Novbr. 1839 foreskriver for Tinglæsningen af de i Pl. 18 Jan. 1788 omhandlede Retsforfølgninger. Fremdeles skal Skifteretten bekjendtgjøre Opbudet eller Falliten i Kjøbenhavn i den berlingske Tidende og i Adressecontoirets Efterretninger og udenfor Hovedstaden saavel i førstnævnte Tidende som i Stiftsavisen, hvor en saadan udgives; hvorhos det dog i Plakaten tilkjendegives at være en Følge af Lovens almindelige Grundsætninger, at Opbuds- eller Falliterklæringens Virkning alene bliver afhængig af dens Tinglæsning*). Heri indeholdes, hvad des-

*) Da Forsømmelsen af den Skifteretten paalagte Pligt, at tilkjendegive Opbudet i Aviserne, dog ikke kan være uden Virkning, maa denne udentvivl søges

uden er forudsat i Plakatens § 4 og udtrykkeligen er tilkjendegivet i Motiverne til Plakaten, at naar Nogen indlader sig i Contractsforbindelser med Fallenten forinden den formeldte Tinglæsning, skal selve Opbudet eller Falliten ei have nogen Indvirkning paa den Paagjeldendes Habilitet til at afslutte saadanne Contractsforhold, dog under den naturlige Forudsætning, at Medcontrahenten er i en utilregnelig Uvidenhed om at Opbudet eller Falliten allerede har fundet Sted; jfr. i det Hele Plakatens § 4. For imidlertid at betrygge Fallentens Creditorer for, at han skal benytte Mellemtiden mellem Fallitens Udbrud og dens Kundgjørelse til Dinge til at foretage Transactioner, som kunne være dem til Skade, indeholder sidstnævnte Paragraph endvidere vigtige Strafbestemmelser, saavel for Fallenten, der bruger saadan uredelig Fremfærd, som for den Medcontrahent, som vidende deltager med ham i samme. Disse Strafbestemmelser høre iøvrigt til Criminalretten. — Den tinglæste Fallitdeclaration maa blive i Kraft over Aar og Dag, naar Boets Behandling varer længere, uden at den behøver at fornyes, saaledes som foreskrevet er med Hensyn til de i Pl. 18 Jan. 1788 nævnte Retsfor-

deri, at vedkommende Creditor efter Omstændighederne vil kunne drage Skifteforvalteren til personligt Ansvar for det Tab, der ved hin Forsømmelse maatte være foraarsaget.

følgninger, jfr. Canc. Skr. 12 Februar 1835 (Colleg. Tid. S. 196)*).

---

*) Det kan her i Anledning af Fallitbehandlingens Begyndelse bemærkes, at dersom Vedkommende ønske Boet behandlet af Skiftecommissarier, skal det dog først overtages af den ordinære Skifteret, og en Canc. Skr. af 25 Febr. 1817 vil endog, som ovenfor berørt, at Ansøgninger om Skiftecommissarier i Kjøbenhavn ei alene skulle fremsendes med Skifterettens Betænkning, efterat den har modtaget de anmeldte Creditorers Erklæring, men at Skifteretten endog ordentligvis ikke skal afsende Ansøgningen forend i det mindste 14 Dage ere forløbne fra Fallitens Udbrud, hvorved da de nærværende Creditorer kunne faae Leilighed til at ytre sig. I Cancelliets Motiver til den Forestilling, hvorefter den kongl. Resol. af 7 April 1824 om Midler til at hindre Skifters Forhaling udkom, er det yttret, at det turde være hensigtsmæssigt, at der sjeldent udnævnes Commissarier i Opbudsboer, hvilke stundom søges af Fallenterne for i disse selvvalgte Dommere og Bestyrere af Boet at have større Medhold end de kunne vente af den af Kongen bestikkede Skifteret, og Resolutionen selv tilkjendegiver derefter, at overordentlige Skifte-Commissarier ei kunne ventes bevilgede uden hvor det enten i Følge de indkomne Erklæringer eller paa Grund af Boets særegne Beskaffenhed kan skjønnes, at Commissariernes Udnævnelse er stemmende med de fornemste Creditorers Interesse, hvorimod det skulde være enhver Grosserer i Kjøbenhavn, som opgiver sit Bo til den ordinære

C. Om Fallitboets Administration og Realisationen af de til samme hørende Eiendele.

§ 311.

Hvad angaaer Administrationen af Fallitboet, da maa vi i det Hele henvise til hvad der ovenfor er foredraget om Administrationen af et Stervbo, § 290 ff. Det maa her alene erindres, at Skifteforvalteren nærmest har at paasee Creditorernes Tarv, der saavidt muligen skulle fyldestgjøres af Boet. Dog kan det ei hermed være Meningen, at der slet intet Hensyn skulde tages til Fallenten, som ogsaa har en retlig Interesse i at der udbringes saa meget som skee kan af Massen til Crediterne, idet han vedbliver at være personlig Debitor for det Restbeløb af Gjelden, som ikke bliver betalt. Dersom det altsaa er klart, at en vis Beslutning maa blive til Skade for Boet, kan Skifteforvalteren ei være befoiet til at iværksætte samme, om end Crediterne af andre Grunde, navnligen for deste hur-

Skiftecommissions Behandling, tilladt at udnævne en handelskyndig Mand, som han dertil kan formaae, til at tiltræde Skiftecommissionen som Medlem ved hans Boes Behandling. — Det sidste er imidlertid neppe nogensinde kommet til Anvendelse og i den seneste Tid bevilges igjen oftere extraordinære Skiftecommissarier i Fallitboer af nogen Betydenhed uden stor Vanskelighed.

tigere at komme til Ende med Boet, skulde erklære sig for en saadan Beslutning. Dersom det derimod efter det hele Forholds Beskaffenhed maa anses tvivlsomt, om en Beslutning kan blive til Skade eller Gavn for Boet, maa vistnok den Mening gives Fortrinet, som Crediterne ere enige om at bifalde, idet deres Interesse i Boet er den nærmeste og vigtigste. Opstaaer der fremdeles Dissents mellem Crediterne indbyrdes om den Beslutning der skal tages, kan Majoritetens Mening ikke ubetinget være afgjørende, thi Minoriteten har en selvstændig ligesaa god Ret som Majoriteten; og Skifteretten maa da afgive sin Decision efter hvad den selv anseer for det rigtigste. Det maa derhos erindres, at naar et saadant Spørgsmaal, hvilket ofte vil være Tilfældet, opstaaer inden Proclamaet i Boet er udløbet, maa Skifteretten ogsaa tage Hensyn til at der kan melde sig flere Crediterer, som muligen kunne være af anden Mening end de anmeldte og tilstedeværende Crediterer.

Hvad navnligen angaaer Realisationen af Boets Eiendele, da have allerede tvende Høiesteretsdomme af 10 Marts 1820 og 15 Juni 1821*) antaget, at den første Prioritetshaver i en fast Eiendom maatte finde sig i, at der til Fordeel for de secundære Panthavere i Auctionsconditionerne for Pantets Bortsalg

*) Disse Høiesteretsdomme tilligemed en senere det samme Retsforhold vedkommende Høiesteretsdom af 28 Mai 1823 findes i Langes Forsete f. 1823 S. 271—294.

blev givet Kjøberne en passende Frist med Kjøbesummens Betaling, uden hvilken Frist en Eiendom ei kan ventes udbragt til dens sande Værdi. Nu kunne ei blot Boets øvrige Creditorer men ogsaa Fallenten fordre, at der gives en saadan Frist med Kjøbesummens Erlæggelse, som følger af de almindelige Forskrifter i Frd. 11 Septbr 1833, jfr. Coll. Tid for 1833 S. 589; og er især den 5te Paragraph her af Vigtighed, der foreskriver, at forsaavidt ingen Panthavers Ret, i Medhold af de i Forordningen givne Regler, derfor kan være til Hinder, bør Betalingsterminen fastsættes i Overensstemmelse med samtlige Vedkommendes — altsaa ogsaa Fallentens — Tarv, og disses Mening skal saavidt muligt høres og iagttages.

Saavel Sagens Natur som især Analogien af den nys citerede Paragraph af Frd. 11 Septbr. 1833 taler da og for, at der ved Forauctioneringen af Fallitboets Løsøre bør kunne gives den sædvanlige Credit, naar der kan erholdes en Incassator, som vil og kan stille Sikkerhed for de udcrediterede Auctionsbeløb.

Dersom der er mindste Sandsynlighed for at det Fallenten tilhørende men en af hans Creditorer pantsatte Løsøre ved Auction vil kunne udbringes høiere end til Pantegjeldens Beløb, er det utvivlsomt, at Panthaveren ei kan modsætte sig, at Pantet forauctioneres. Det Samme maa ogsaa antages, naar det for at afholde Skifteomkostningerne eller dække de

personlige foran Underpant i Løsøre privilegerede Fordringer er fornødent at realisere det pantsatte Løsøre. Men flere Decisioner og Overretsdomme, jfr. Jur. Ark. XXVI. S. 94, Nyt Jur. Ark. XXX. S. 77, Jur. Tidsskr. XII. a. S. 114 og Usfings Bibl. II. S. 559 gaae endnu videre, idet de forudsætte, at Creditorerne i et Fallitbo altid kunne fordre, at det pantsatte Løsøre skal forauctioneres. Herimod kan det erindres, at naar det maa anses klart, at der ved Realisationen ei kan udbringes et større Beløb end den dette Løsøre paahvilende Pantegjeld, og det derhos efter Boets Tilstand og Gjeldens Beskaffenhed maa anses givet, at Auctionsbeløbet alene kan tilfalde Panthaveren, saa lider han uden tilstrækkelig Grund et Tab derved, at Auctionsomkostningerne komme ham til Last. Debitor selv antages eiheller i et saadant Tilfælde at kunne tvinge Panthaveren til at forauctionere Pantet, jfr. L. 5—7—8 og 11, Ørsteds Haandbog IV. S. 640 ff. og VI. S. 229 ff., og de øvrige Creditorer i Fallitboet synes ei at kunne have større Ret i denne Henseende end Debitor havde forinden Falliten. Men naar Panthaveren ei vil frafalde Krav paa Boet for det Beløb, hvormed hans Fordring overstiger Pantets Vurderingsbeløb, lader sig dog paa den anden Side anføre, at de øvrige Creditorer have en retlig Interesse i at Panthaverens Fordring nedbringes saa langt muligt ved det ham stillede Pant, og den sikreste Maade, hvorpaa dette udbringes til det høieste

Beløb er Forauctionering. Det Tab Panthaveren lider ved Forauctioneringen er neppe heller af saa stor Betydenhed, som det ved første Øiekast synes, da han dog i Almindelighed, naar Pantsættelsen ei er et Proformaværk, ei kan ville beholde det pantsatte Løsøre in natura, men maa søge Dækning ved dets Realisation, som sjeldent vil kunne skee anderledes end ved en senere for hans Regning iværksat Forauctionering, og det Moment, at han kan ønske at ville conservere Løsøret for Fallenten, for at denne ei skal savne Effecterne, synes ei at kunne komme i nogen Betragtning, naar dennes hele Bo engang lovligen er overgivet til Skiftebehandling.

Men om man end antager, at Panthaveren har Ret til at modsætte sig det pantsatte Løsøres Forauctionering i det foreliggende Tilfælde, saa kan det dog ei statueres, at selve Fallenten er berettiget til, uden Creditorernes Samtykke, at udtage nogle af Boets Eiendele, imod at en tredie Mand for ham indbetaler disses Vurderingsbeløb til Skifteretten, navnligen de Varer og Effecter, som ere fornødne til hans Boutikhandels eller lignende Næringsdrifts Fortsættelse; og det maa saaledes anseés som et Misbrug, der i flere Henseender fortjener at misbilliges, naar man har Exempler paa, at en Handelsmand om Aftenen har erklæret sig fallit og den næste Morgen igjen har aabnet sin Boutik og drevet Handel med de Varer, som strax af Skifteretten ere blevne ham udleverede

for Vurderingsbeløbet, undertiden med et vilkaarligt Tillæg af 25 eller 50 Procent, alt inden nogen Creditor havde meldt sig, end sige havde afgivet Samtykke til en saadan Transaction. Dersom Boets Interesse virkeligen efter Omstændighederne fordrer, at Handelen endnu nogen Tid fortsættes, saa bør dette ske for Boets Regning, og ikke for Fallentens. Den Handlendes Boutik, eller hvis den er leiet, da Brugen af samme, saavelsom alle til Handelen hørende Varer, ere ved Falliten blevne Boets Eiendele, hvorover Fallenten ei kan tillægges nogensomhelst Raadighed uden Crediternes Samtykke, og Skifteretten er saameget mindre befoiet til at præsumere et saadant Samtykke, som Fallenterne just ved at kunne vedblive Handelen, uagtet deres insolvente Tilstand, som Erfaringen har viist, vinde Leilighed til at eludere Øiemedet med Fallitlovgivningen, nemlig Anvendelsen af samtlige Boets Eiendele til Crediternes hurtigst mulige Fyldestgjørelse, og idet de fortsætte deres Næringsvei henholde Boets Behandling og Slutning saa længe muligt, for at tvinge Crediterne til en ufordelagtig Accord. At det iøvrigt neppe heller kan stemme med de almindelige Anordninger om den borgerlige Næringsdrift, at den skal kunne fortsættes af Fallenten for egen Regning, medens hans Bo er under Concursbehandling, hvorved let foranlediges at de, der indlade sig med ham, kunne blive bedragne, er vel et Moment, der ei umiddelbart vedkommer Skiftebehandlingen af hans Bo, men maa

dog gjøre det saameget betænkeligere for Skifteretten at række Haand til slige Transactioner. Et andet er, at Fallenten, efter Boets Overgivelse til Skifteretten, maa kunne søge Fortjeneste paa anden Maade, navnligen ved personligt Arbeide, for at erhverve sit Underhold, uden at denne hans Fortjeneste kan reclameres af Skifteretten til Fordel for Boets Creditorer.

Hvad isærdeleshed angaaer Inddrivelsen af Boets udestaaende Fordringer, da maa samme naturligvis iværksættes af Skifteretten paa Boets Vegne, naar de efter indhentet Erklæring af Creditorerne anses at være af saadant Værd, at denne Inddrivelse kan lønne sig. Fallenten kan ei optræde paa Boets Vegne, og den af ham for Falliten givne Fuldmagt til Fordringens Inddrivelse træder ud af Kraft, saasnart hans Mandatarius er bleven vidende om den udbrudte Fallit, jfr. Nyt jur. Ark. XV. S. 27 ff., XXX. S. 151 og Hansens Proces I. S. 254. Opstaaer der Tvist imellem Creditorerne og Fallenten, om en Fordring efter de førstes Paastand skal sælges ved Auction som uvis Fordring eller efter Fallentens Paastand søges inddreven, da maa denne udentvivl, naar han kan formaae Nogen til at indestaae for Søgsmaalets Omkostninger eller paa anden Maade, t. Ex. ved Hjelp af sit personlige Erhverv, stille Sikkerhed for samme, kunne fordre Søgsmaalet anlagt af Boet, eller sig overladt selv at indtale Fordringen imod den paagjeldende Debitor; thi han har, som ovenfor

udviklet, en retlig Interesse i at ethvert lovligt Middel anvendes, hvorved hans Gjeld, for hvilken han vedbliver personligen at hæfte efterat Fallitboet er sluttet, kan nedbringes. Derimod kan han ei i Almindelighed fordre Boets Slutning udsat efter en Inddrivelse af Fordringer, som Crediterne ikke antage at ville blive Boet til Gavn.

Endeligen kan det endnu erindres, at efter hvad ovenfor er anført om Antagelsen af en Incassator, maa det beroe paa Creditorernes Valg, hvo der skal antages til at udføre denne Function. Iøvrigt maa vi med Hensyn til Antagelsen af en Curator Bonorum saavelsom de øvrige Fallitboets Administration og Realisation vedkommende Spørgsmaal henvise til hvad herom ovenfor er bemærket i Anledning af Stervboskifters Behandling.

Om Indkaldelsen af Creditorerne i et Fallit-Bo kunne vi ogsaa i det Hele henvise til hvad derom er bemærket i Henseende til Stærv- og Opbudsboer. Det er blot at iagttage, at naar Fallenten er undvegen af Kongens Rige og Lande, skal han ogsaa udtrykkeligen indkaldes med Aars og Dags Varsel, Fr. 28 Octb. 1702 § 2. Da det ansaaes tvivlsomt, om et Fallitbo, efter at Proclama var udstædt, med de anmeldte Creditorers Samtykke, der havde truffet Accord med Fallenten, kunde extraderes til denne, idet Skifteretten syntes at maatte oppebie Proclamas Udløb for at erfare de senere anmeldte Creditorers Erklæring

om Extraditionen, og da dette havde tilfølge, at man enten maatte udsætte Proclamas Udstædelse, saalænge der underhandledes med de anmeldte Crediterer — hvilket ofte gav Anledning til utilbørligt Ophold af Skiftet, naar Accorden ei kom i Stand — eller og nægte en Extradition af Boet med de anmeldte Crediterers Samtykke, uagtet denne Extradition kunde være saavel Fallenten som disse magtpaaliggende, saa bestemte Pl. 14 Mai 1823, sammenholdt med Canc. Skr. 27 Novbr. 1824, Reser. 9 Decb. 1825, Canc. Skr. 17 f. M. og Reser. 5 Decb. 1826, at Proclamas Udstædelse i et til Skiftebehandling opgivet Bo ikke skal være hinderlig i at dette, forinden det ved Proclama givne Varsels Udløb, extraderes den Opbydende eller Fallenten, naar alle de Crediterer, som have meldt sig dertil give deres Samtykke. Jovrigt vedbliver Proclamaet at løbe, saa at de øvrige Crediterer maa anmelde deres Fordringer for Fallenten selv, og hvis de forsømme dette er deres Fordring præcluderet, ogsaa i Forhold til Fallenten: Dette er nemlig den almindelige Regel om Virkningen af et i et Fallitbo udstædt Proclama, Fr. 28 Octbr. 1701 § 2. Derimod kan Creditor vel conservere sin Fordring imod Fallenten ved at anmelde den for ham, uagtet han ei finder Anledning til at anmelde den og gjøre den gjeldende i Fallitboet.

Naar det iovrigt med Sikkerhed kan skjønnes, at der i et Fallitbo, efter Udlæget for Pante- og priori-

terede Fordringer, intet Overskud vil blive, behoves intet Proclama at udstædes, see Canc. Skr. 26 Marts 1825; jfr. dog herved Canc. Skr. 27 Decbr. 1836 (Coll. Tid. f. 1837 S. 83—84).

D. Om Concurs- eller Prioritets-ordenen.

a) Om Concursordenen i Almindelighed og de forskjellige Classer af Fordringer.

§ 312.

I et Fallitbo, der som saadant ei er tilstrækkeligt til alle Creditorernes Fyldestgjørelse, er det naturligvis nødvendigt at afgjøre, i hvilket Forhold til hinanden indbyrdes Creditorerne kunne fordre Fyldestgjørelse, o: Concurs- eller Prioritetsordenen. Skjøndt denne Fordringernes Plads i Concursordenen derhos er en vigtig Egenskab ved Rettigheden selv, og derfor i fremmede Retssystemer pleier at afhandles i et særeget Afsnit i den civile Ret, er det dog i vore Retssystemer brugeligt, og formedelst Gjenstandens Forbindelse med Reglerne for Skiftebehandlingen i det mindste ligesaa bequemt, at Concursordenen fremstilles i Skifteretten. Imidlertid bør man i denne ikke inddrage Fremstillingen af de paagjeldende Retsforholds hele Charakter. Det

er fremdeles henſigtsmæssigt at forudſkikke Fremsættelsen af Concursordenen forinden man gaaer over til at omhandle Proceduren i Fallitboet.

Naar der da spørges om, hvorledes Fordringerne paa en Fallent, efter disses naturlige Beskaffenhed, bør classificeres, da bør det først erindres, at de, som have deres Eiendomme beroende i Fallitboets Værge, efter Eiendomsrettens Natur maa kunne fordre samme udleverede af Boet, uden at de øvrige dette paahvilende Fordringer kunne vedkomme dem. Men da Vindicationssøgsmaalet, naar den omhandlede Ting som forudsat er i Boets Beſiddelse, dog idet mindſte synes at kunne undergives Paakjendelse af Skifteretten, jfr. § 299, saa pleier den omhandlede Vindicationsret at anføres mellem Fordringerne paa Boet. Snarere synes den Creditor, som vil blive ved sit haandfaaede Pant, og den som kan gjøre sig betalt ved Liqvidation, at være ganske uden for Concursen; men da dog det mulige Overskud af hint Pant hører til Boets Masse, og da det hører til de mest omtvistede Partier i Læren om Fallit, hvorvidt en Debitors Liqvidationsret strækker sig, saa er det ogsaa henſigtsmæssigt, at disse Fordringer omhandles i den første Classe af Concursordenen blandt de Creditorer, der i de nyere Concurssystemer kaldes Separatister, fordi de have en Ret til at fordre deres Fordringer forud afsondrede fra den øvrige Gjeld og undtagne fra at lide nogen Afkortning paa Grund af Debitors insolvente Tilstand.

De hypothekariske Creditorer kunne, uagtet de have en reel Ret til at fyldestgjøres af det dem stillede Underpant, ingenlunde undtages fra Concursordenen; thi de pantsatte Gjenstande ere ikke blot i Boets lovlige Besiddelse, hvorfor Skifteforvalteren maa tage Vare paa dem, ligesom Skifteomkostningerne desaarsag eiheller kunne være dem absolut uvedkommende, men der kan ogsaa let opstaae en Concurrence imellem Flere, der have saadanne reelle Rettigheder i de samme Boets Eiendomme, og denne Concurrence bliver da at afgjøre af Skifteretten.

Den tredie naturlige Classe i Concursordenen udgjøre de *personlige Fordringer*, hvortil ogsaa hører Restbeløbet af Panteforderingerne, forsaavidt de ei kunne dækkes af Panterne. Disse skulde efter Forholdets Natur alle *pro quota parte* fyldestgjøres af alt det ubeheftede Gods, saavidt tilstrække kan.

Den positive Lovgivning vil imidlertid altid hjemle flere indgribende Modificationer i den naturlige Concursorden. De vigtigste af disse bestaae efter den danske Lovgivning deri, at der er givet nogle enkelte Creditorer Fortrinsret fremfor alle hypothekariske Creditorer, at der er dannet en Forskjel imellem tvende Classer af Underpant, det legale og det contractmæssige, at der er givet et stort Antal personlige Fordringer, de saakaldte privilegerede, Fortrin ei alene fremfor andre personlige Fordringer, men endog fremfor contractmæssigt Underpant i Løsøre, og at de rent personlige For-

dringer ere delte i tvende Hovedclasser, Haandskrifts-krav og Regningskrav, af hvilke den første er givet Plads fremfor den anden.

Efter den i Hansens Værk antagne Classification af Fordringerne i et Concursbo afsondres der 9 Classer af Fordringer.

1) De saakaldte Separatister, eller de, som uden at behøve at indlade sig paa nogen Concurrence med andre Fordringer, forlods og uafhængigt af Skiftets Slutning kunne fordre enten at faae Ting udleverede, hvilke findes i Boet, eller at søge Fyldestgjørelse i de Boet tilhørende Ting, af hvilke de ere i Besiddelse.

2) Creditorer der vel skulle søge Fyldestgjørelse i Boet, men som ere givne Fortrinsret fremfor alle Panthavere.

3) Creditorer der have saadanne legale Panterettigheder i Boets faste Eiendomme, som grunde sig umiddelbart i et positivt Lovbud.

4) Creditorer, der have saadanne Panterettigheder i Boets faste Eiendomme, som ifølge Lovens Byende eller ifølge Contract først constitueres ved et vist mellemkommende Factum.

5) Creditorer, som have legale Panterettigheder i Boets rørlige Ting, samt Bodmeriefordringer.

6) De privilegerede personlige Fordringer.

7) Creditorer, som have contractmæssigt Underpant i Boets rørlige Ting.

8) De personlige liqvide Fordringer (Haandskriftskrav).

9) De personlige illiqvide Fordringer (Regningskrav).

Det sees imidlerlid let, at 5 og 7de Classe egentligen ikke følge efter 3die og 4de i Concursordenen, men at de for største Delen ere hinanden coordinerede, idet 3die og 4de angaae de urørlige Ting, 5te og 7de de rørlige Ting. Det bliver derfor logisk rigtigere at fremstille Concursordenen saaledes:

1) Separatister.

2) De Fordringer der ere givne Fortrin fremfor alle Panthavere.

3) Panthavere og priviligerede Fordringer i følgende Orden:

a. Urørlige Ting.	b. Irørlige Ting.
a) De legale hypothekariske Fordringer som umiddelbart grunde sig i Loven.	a) Alle legale hypothekariske Fordringer.
b) De legale eller contractmæssige hypothekariske Fordringer, som støtte sig paa et mellemkommende Factum.	
c) De privilegerede personlige Fordringer.	b) De personlige privilegerede Fordringer.
	c) De contractmæssige hypothekariske Fordringer.

4) De personlige liqvide Fordringer.

5) De personlige illiqvide Fordringer.

Ved Fremstillingen af de enkelte Fordringer skulle vi imidlertid følge den førstnævnte Fordeling i 9 Classer, da den er den almindelige og ei kan fremkalde nogen Forvirring.

---

b. De enkelte Classer i Concursordenen.

§. 313.

1) Første Classe. — Separatister.

a) Til Separatister maa først henregnes de, som eie en i Boets Værge værende Ting, der er tilstede in natura: Er Tingen nemlig ikke længer til, bliver det muligen ved sammes Tilintetgjørelse erhvervede Krav paa Erstatning kun en personlig Fordring, jfr. Canc. Skr. 27 Mai 1828. En saadan Eier kan fordre Tingen udleveret, hvad enten den har været betroet Fallenten til Laan, Leie, Pant eller i andet Forsvar — i hvilke Tilfælde Tingen naturligvis dog kun kan fordres udleveret efterat Fallentens ved det stiftede Contractsforhold t. Ex. ved Pantsætningen erhvervede Ret er fyldestgjort — eller ogsaa Fallenten ved en uretlig Handling er kommen i Besiddelse af samme. Denne Ret til at erholde Tingen udleveret forudsætter naturligvis, at Eiendomsret-

ten virkeligen erhvervet forinden Fallitens Udbrud: Dersom der paa dette Tidspunct kun paahvilede Fallenten en personlig Forpligtelse til at overdrage den Vedkommende Eiendomsretten over den omhandlede Ting, saa har denne ogsaa kun en personlig Fordring at gjøre gjeldende i Boet, der maa concurrere med andre personlige Fordringer efter dens Beskaffenhed *). Fremstillingen af hvad der udfordres for at Eiendomsret kan endeligen erhverves, saavel over rørlige som over urørlige Ting, hører iøvrigt til det civile Retssystem: Det kan alene her erindres, at en Kjøbecontracts Tinglæsning ei forandrer Charakteren af den ved samme stiftede Ret som en personlig Fordring, medens paa den anden Side Kjøberen ei kan vægre sig ved at modtage den kjøbte Ting og betale den for samme betingede Kjøbesum, naar det maa anses stemmende med Boets Tarv, at Kjøbecontracten fordres fuldbyrdet; jfr. Decision i Bibl. for D. Lovk. I. S. 8.

Naar Kjøberen har erlagt Kjøbesummen, men ei før Fallitens Udbrud har erhvervet Eiendomsret over

*) En særegen Undtagelse herfra indeholder Frd. 20 Jan. 1832 § 6, som bestemmer, at naar en Bogtrykkers, Kobberstikkers eller Lithographs Bo kommer under Opbud eller Fallit, skulle det store kongelige Bibliothek og Universitetsbibliotheket være berettigede til af Boet som deres Eiendom at reclamere de Fri-Exemplarer af Bøger o. s. v., som den Paagjeldende skulde have overdraget til bemeldte Bibliotheker.

den kjøbte Ting, er det et tvivlsomt Spørgsmaal, om hans Krav paa Boet, der støtter sig paa at Kjøbecontracten ei længere kan fordres opfyldt efter dens Indhold, alene tør gaae ud paa at erholde Kjøbesummen tilbagebetalt, eller om dette Krav ogsaa kan udstrækkes til den større Værdi, som det under Skiftebehandlingen maatte vise sig at den kjøbte Gjenstand har havt. Hansen antager S. 346, udentvivl med Føie, at Kjøberen har Valget mellem at fordre Udlæg i Boet for Kjøbesummen eller for den Værdi, hvortil den kjøbte Gjenstand udbringes. Al den personlige Ret, som tilkom Kjøberen imod Fallenten før Fallitens Udbrud, maa nemlig eo ipso ogsaa tilkomme ham imod Fallentens Bo; men denne personlige Ret indbefattede her netop Alternativet, enten Eiendommens Overdragelse eller Erstatning for Misligholdelsen. Dette Erstatningskrav for Ikkeopfyldelsen af en contractmæssig Præstation er ikke heller paa nogen Maade betinget deraf, at Ikkeopfyldelsen er foraarsaget paa uretlig Maade, og man kan altsaa ei her paaberaabe sig, at Crediterne ikke uretligen have foraarsaget Kjøbecontractens Tilbagegang ved at erklære Sælgeren fallit. Den contractmæssige Præstation kan kun bortfalde, naar den ved en utilregnelig Begivenhed er bleven umulig, t. Ex. ved Tingens Undergang, hvorfor ogsaa Ikkeopfyldelsen af et Tilsagn om en generisk Præstation i Almindelighed altid paadrager Erstatningsansvar, uden Hensyn til alle

undskyldende Forhindringer (genera non pereunt). Jfr. iøvrigt Bibl. f. D. Lovk. I. S. 177.

Naar ved en Byttecontract, der har været afsluttet med Fallenten, dennes Medcontrahent har overdraget ham den ham tilhørende Eiendom, uden endnu at have erholdt den Ting, som Fallenten fra sin Side skulde give ham til Vederlag, overdraget til sig, saa maa det beroe paa hvad der i det concrete Tilfælde er passeret, om den førstnævnte Overdragelse bør ansees som en *betinget* eller som en *ubetinget* Afhændelse af Eiendomsretten over den overdragne Ting: Ved Mageskifte af urørlige Eiendomme vil i Almindelighed Mageskiftebrevet udvise, at Overdragelsen kun har været betinget. Dersom det maa antages, at den bortbyttede Ting endeligen er overdraget til Fallenten, har hans Medcontrahent dog Ret til efter Fordringens Beskaffenhed at erholde Udlæg for det Beløb hvortil Gjenstanden maa ansættes. Hvorvidt de her omhandlede Erstatningsfordringer blive at ansee som chirographarisk Krav, beroer naturligvis paa, om der har været oprettet skriftlig Kjøbe- eller Byttecontract eller ikke.

b) De der forinden Fallitens Udbrud *have erholdt Udlæg* i Fallentens Eiendele have ligeledes, saaledes som ovenfor i § 263 er omhandlet, Ret til at fordre Fyldestgjørelse af det Udlagte uden at concurrere med Fallentens Creditorer, dog at Boet maa have samme Ret som Fallenten til at fordre Forauctionering af det Udlagte, for at det kan blive constateret, om de

udlagte Gjenstande ei ville give et Overskud over den Fordring, hvorfor Udlægget er skeet, jfr. Pl. 14 Juni 1658. Det er derhos i flere Domme antaget, at naar en Udlægshaver har samtykket i, at det udlagte Løsøre bliver forauctioneret under Boet med Forbehold af hans Ret, saa er han ikke alene befoiet til at erholde forlods Betaling af Auctionsprovenuet, men maa ogsaa kunne fordre, at alle Skifteomkostningerne blive ham aldeles uvedkommende; jfr. Høiesteretsdom af 29 Juni 1822, Forsete f. 1822 S. 292 ff., og Overretsdomme i Jur. Tidsk. IV. b. S. 99 og VI. a. S. 81.

c) Samme Rettighed som den nysomhandlede kan i et egentligt Fallitbo, som i Debitors levende Live er taget under Skiftebehandling, ogsaa opnaaes af de Creditorer, som forinden Fallitens Udbrud have erhvervet tinglæst Dom eller Forlig, og nu efter samme iværksætte Execution i Boet; see ovenfor § 309 jfr. § 299. Dog kan denne Rettighed til at iværksætte Execution efter Fallitens Udbrud naturligvis ikke strække sig til Mere eller Andet, end hvori Executionen kunde have været iværksat før Fallitens Udbrud, efter den Fordrings Natur og Beskaffenhed, som ligger til Grund for Dommen eller Forliget. Navnligen kan Domhaveren saaledes, naar han kun har en simpel personlig Fordring, ikke erholde Udlæg i noget af det behæftede Gods, end ikke i det Løsøre, hvori andre have Underpant. Om den Collision, som herved kan opstaae imellem en saadan Doms- eller Forligshaver, de personlig privilegerede Creditorer og

de Creditorer, som have Løsøreunderpant, kan efterſees Jur. Tidſkr. XIX. S. 373—74 og Scheel l. c. S. 7—9 Note, hvormed dog maa jevnføres hvad vi have anført mod denne Forfatters Anſkuelſe af Execution i Fallitboet.

d) Den Creditor, der har erhvervet et gyldigt haandfaaet Pant, kan efter Lovgivningens Forſkrifter om dette Pants retlige Betydning ſøge Fyldeſtgjørelſe af ſit Pant, uafhængig af den udbrudte Concurs, og Fallentens Bo kan ei erholde Beſiddelſen af Pantet med mindre det først fyldeſtgjør Panthaveren. Udviklingen af Betingelſerne for haandfaaet Pant og dets Retsvirkning hører iøvrigt til Civilretsſyſtemet, jfr. Hanſen S. 349—51. — Analogt med haandfaaet Pant er fremdeles de ved Leie, Forpagtning eller Fæſte fuldſtændigen erhvervede reelle Brugsrettigheder*) over de leiede Gjenſtande, ſom ere i Leietagerens Beſiddelſe, jfr. L.

*) Det kan her endnu bemærkes, at endſkjøndt det til den ſikkre Erhvervelſe af en Brugsrettighed over en faſt Eiendom ifølge de ovenciterede Anordninger ofte er nødvendigt, at Brugshaveren, foruden at erholde Eiendommens Beſiddelſe, ogſaa lader Contracten tinglæſe, ſaa er denne Tinglæsning dog i Almindelighed ikkun nødvendig i Forhold til tredie Mand, der kan erhverve reelle Retligheder over den ſamme Eiendom, men ikke i Forhold til Udleieren (Fallenten), jfr. Fdg. 25 Novbr. 1831 § 1 Slutn., og altſaa heller ikke i Forhold til Boet, der træder i hans Sted; jfr. Scheel om Tilbageholdelſesretten S. 118.

5—8—13, Fdg. 4 Decbr. 1795, 25 Novbr. 1831 § 1 og Fdg. 9 Febr. 1820. Ogsaa disse Brugshavere maa saaledes her ansees som Separatister. I Forbindelse hermed maa endeligen erindres, at den, som til Sikkerhed for en Fordring har en retsgrundet Tilbageholdelsesret, jus retentionis, med Hensyn til nogen af Fallentens Eiendele, saafremt han ved denne Ret anseer sig tilstrækkeligen sikkret for sin Fordring, ordentligvis ikke behøver at concurrere for denne Fordring i Debitors Fallitbo, da han ei er pligtig til at aflevere den Ting til Boet, som hans Tilbageholdelsesret angaaer, uden imod at erholde sin Fordring betalt, og han maa derhos i Almindelighed kunne udelukke Debitors øvrige Creditorer og derved ogsaa Fallitboet fra at gjøre et Udlæg i den omhandlede Ting, som han forudsættes at besidde. Der haves nemlig ingen Hjemmel for Fallentens øvrige Creditorer til at tilsidesætte de Brugs- eller Besiddelsesrettigheder over Debitors i Andres Besiddelse værende Ting, hvoraf disse allerede ere i fuldstændig Udøvelse, og som de kunne gjøre gjeldende uden at søge noget foretaget af Boet. For dette Resultats Gyldighed, selv med Hensyn til faste Eiendomme, taler ogsaa Analogien af Fdg. 4 Decbr 1795 og 25 Novbr. 1831 § 1; jfr. Scheel om Tilbageholdelsesretten S. 49 og 116—19*).

*) Om denne i mange Forhold vigtige jus retentionis, hvis Fremstilling ogsaa hører til Civilretssystemet, kunne vi i det Hele henvise til Scheels ovennævnte vigtige Monographi.

c) Til den her omhandlede Classe af Creditorer (Separatisterne) maae ogsaa de henføres, som kunne gjøre sig betalte for deres Krav paa Fallenten i hvad de selv skylde til Boet, o: ved Compensation eller Liqvidation*). Men det er her tildels omtvistet, hvorvidt Compensationsretten imod Boet strækker sig, jfr. Jur. Tidsskr. XIX S. 150—268 og Hansens Skifteret S. 351—366.

Idet vi foreløbigen henvise til hvad ovenfor i § 36 er anført om de processuale Betingelser for Compensationsretten, som man ogsaa har villet tillægge en særdeles Indflydelse paa denne Rets Anvendelse imod et Fallitbo**), maa det her først erindres, at da Lov-

*) Jfr. hvad ovenfor i § 294 er bemærket om, at den Creditor, som kan skaffe sig Fyldestgjørelse for sin Fordring ved Compensation, ligesaalidet som den, der paa anden Maade kan skaffe sig Fyldestgjørelse uden at fordre noget udlagt af Skifteforvalteren, behøver at anmelde sin Fordring efter det i Boet udstedte Proclama.

**) Det bemærkes hos Hansen (S. 352), at den Creditor, der har en Fordring paa Boet, maa taale, at Boet møder hans Fordring med dets Contrakrav, uanseet dets mindre Liqviditet, da Boet dog alligevel ei vil kunne sluttes, forinden Spørgsmaalet om Boets illiqvide Krav paa den omhandlede Creditor er afgjort, og denne altsaa intet kan opnaae ved at paastaae sit liqvide Krav erkjendt i Boet, medens han henviste dette til at søge ham ved hans Værne-

grunden, hvorfor det indrømmes den Creditor, der har et liqvid Krav, at modsætte sig at det illiqvide Krav bringes til Compensation under den til den forstnævnte Fordrings Indkrævelse anlagte Sag, og som Alle indrømme at maatte søges deri, at han ei skal opholdes med en mulig langvarig Procedure om det omtvistede illiqvide Krav, upaatvivleligen bortfalder, naar den ene Contrahents Bo er taget under Skiftebehandling, og det hele Mellemværende som Følge heraf skal bringes til endelig Afgjørelse, og da fremdeles ved en saadan Opgjørelse af det hele Mellemværende kun den endelige Saldo, som udkommer efter Fradrag af alle, i fornødent Fald til et vist Pengebeløb ansatte, gjensidige Fordringer, i Gjerningen bliver den egentlige Gjenstand for Krav paa eller Skyld til Boet, idet den illiqvide Fordring, naar dens Rigtighed, som her forudsat, ved den i Anledning af den indtraadte Fallit skete Opgjørelse af det hele Mellemværende bliver oplyst inden Boet sluttes, ei er mindre god end den Fordring, som fra først af var liqvid — saa tilsiger Forholdets Natur, at den Indflydelse, som Liqviditeten har, saalænge den Creditor, der har den liqvide Fordring,

ting for Boets illiqvide Krav. Denne Sætning er vistnok rigtig, men det er iøvrigt klart, at den ikke vedkommer Concursordenen og sammes Indflydelse paa den Boets Debitor tilkommende Compensationsret. Jfr. iøvrigt herved Jur. Tidsfr. XXXIII. S. 246 ff.

forfølger det individuelle Krav under en særegen Sag, bør bortfalde naar det hele Mellemværende i Anledning af den indtraadte Fallit skal afgjøres. Denne Anskuelse af Compensation i Concurstilfælde var ogsaa antagen i den classiske Romerret, jfr. Jur. Tidskr. XIX. S. 221.

Hansen indrømmer ogsaa (S. 357), at det har Udseende af Ubilligbed, at det dobbelte Gjeldsforhold af Fordring og Modfordring mellem et Concursbo og en anden Mand skal afgjøres paa den Maade, at Boet paa samme Tid det negter Modparten enten al eller dog fuld Betaling for hans Fordring, derimod indkriver sin egen Fordring uden Afkortning; og det kommer saaledes an paa, om den danske Lovgivning virkeligen, som Hansen tildels antager, tillægger visse af de her forekommende Gjeldsforhold en saadan Charakter, at man nødes til at antage hint efter Forholdets Natur ubillige Resultat.

Naar da Boets Fordring er et Regningskrav, ere alle enige om, at Boets Debitor er beføiet til at bringe sin Modfordring til Compensation imod Boets Krav; thi naar Boet søger dets Debitor til Betaling af et saadant Regningskrav, har denne i L. 5—14—6 en udtrykkelig Hjemmel for sin Compensationsret, og denne kan sameget mindre bortfalde paa Grund af den indtraadte Concursbehandling, som Regningskrav ei i Lovgivningen betragtes som selvstændige Fordringer, ved hvis Bortransportering de

Indsigelser og Modfordringer, som havdes imod den oprindelige Regningscreditor, skulde kunne bortfalde. Der er saaledes ikke mindste Retsgrund til, at Fallitboet paa denne Maade skulde kunne unddrage sig fra en almindelig Opgjørelse med dets Debitor, eller erholde Mere udbetalt end hvad der bliver tilovers af Hovedfordringen efter Fradrag af Contrafordringen; jfr den ordinære Processmaade § 35 og Hansen S. 354—55.

Dersom Boets Fordring er et Haandskriftskrav, indrommes det fremdeles, at naar dets Debitors Modfordring er connex med Boets Hovedfordring, o: angaaer det samme Retsforhold som Hovedfordringen, kan den, uanseet dennes Ligviditet, komme til Compensation; thi det vilde være aabenbart uretfærdigt, at Boet skulde kunne afsondre dets Krav og dermed en Deel af det samme Retsforhold, som fordredes særligen paakjendt, uden at tilstede at de øvrige Poster, som hørte til Retsforholdet, og hvorfra Boets Debitors Contrakrav reiste sig, med det samme kom under Paakjendelse og til Ligvidation. Det er ogsaa almindeligen antaget, at den, der har et nok saa ligvid Krav i Anledning af et vist negotium juris, ei kan bortransportere dette paa anden Maade end at Cessionarius maa være undergiven de Indsigelser og Modfordringer, som hidrøre fra det samme Negotium, jfr. den ordinære Processmaade § 36 og Hansen S. 353—54. Det maa iøvrigt bedommes efter hele Forholdets con-

crete Beskaffenhed om der findes en saadan Connexitet mellem de gjensidige Fordringen, at denne kan begrunde en Liqvidationsret, hvor samme ellers maatte negtes.

Fremdeles maa her erindres, hvad ovenfor er bemærket i § 36 om, at det i ethvert Fald kun er rigtige og pure Haandskrifter, som efter L. 5—14—6 i Almindelighed give Befoielse til uden sædvanlig Rettergang at paastaae et imod samme til Compensation paaberaabt omtvistet Regningskrav afvist, og at andre Haandskrifter altsaa hvad Liqvidationsretten angaaer af Lovgivningen ere satte ved Siden af Regningskrav.

Der blive saaledes kun tvende Tilfælde tilbage, som nu specielt skulle omhandles.

a) Naar Boet har et rigtigt og purt Haandskriftskrav og dets Debitor herimod paaberaaber et Regningskrav, som ikke er connex med Hovedfordringen.

Det er nu her vistnok tvivlsomt, om Boet er pligtig at undergive sig den paastaaede Liqvidation. Der kan herimod først paaberaabes, at naar Boet ved Sagsmaal forfølger sit Haandskriftskrav indeholder L. 5—14—6 allerede positiv Hjemmel for at paastaae den illiqvide Modfordring afvist, og at man ei tør negte Boet denne lovbestemte Ret, blot fordi det efter Forholdets Natur som ovenfor udviklet synes ubilligt at negte Liqvidationen. Denne Grund turde imidlertid dog ikke være saa afgjørende

som den ved første Øiekast synes at være. Det maa nemlig bemærkes, at Lovens 5—14—6 ifølge Indholdet af den med samme umiddelbart forbundne 7de Artikel alene omhandler de Tilfælde, hvor Parterne, om de end ville søge deres hele Mellemværende afgjort, have at søge hinanden ved den ordinære Ret for de enkelte gjensidige Fordringer, og Loven indeholder saaledes neppe i de nævnte Artikler nogen udtrykkelig Forskrift om Liqvidationsretten i Concursboer, hvor det individuelle Mellemværende ifølge Concursens Udbrud ei længere kan vedligeholdes, og hvor det da synes retfærdigt, at Boets Creditor, der paa sin Side maa finde sig i at alle hans tilgodehavende Poster undergives en almindelig Omsætning og Opgjørelse, ogsaa maa kunne fordre, at det samme skal skee med Hensyn til alle de Poster, han skylder til Boet. Vel er ratio legis til L. 5—14—6 ei aldeles uanvendelig her; det maa nemlig erindres, at det kan være Tilfældet, at det af den sagsøgte Debitor imod Boets Haandskriftsfordring formerede Regningskrav ved endelig Dom kan findes ugrundet, men at Boet dog ved dette omtvistede Kravs Procedure kan blive opholdt saalænge med at erholde Dom for sin liqvide Fordring, at det paa Grund af Debitors imidlertid indtraadte Insolvents nu ikke ved Execution kan erholde den Fyldestgjørelse, som det ved tidligere erhvervet Dom vilde have været muligt at opnaae; det omhandlede processuale Fortrin, som tilkom Haand-

skriftscreditor for hans Fallit, gior saaledes dennes Fordring materiel bedre, og samme Fortrin kunde derfor ogsaa synes ar maatte tilkomme Fallitboet. Især fremtræder dette med Hensyn til de i Fdg. 18 Mai 1835 § 69 og Fdg. 25 Januar 1828 § 7 omhandlede Haandskriftsfordringer*). Men ratio legis til Lovens 5—14—6 og 7 er dog i det Væsentlige ikke tilstede i de her omhandlede Tilfælde, hvor Haandskrifcreditor er bleven fallit. Det er i Almindelighed en blot Mulighed, der ei bekræftes ved noget positivt Datum, at Boets Debitors Formuestilstand skulde forværres under den paagjeldende Proces, og det kan endog være givet, navnligen ved Sikkerhedsstillelse fra Boets Debitors Side, at han ei vil blive insolvent til den Tid, da hans omtvistede Regningskrav bliver afgjort ved den endelige Dom. Den Grund til desuagtet at negte Compensationen, at den, som har rigtigt og purt Haand-

*) Hvad iovrigt disse Haandskriftsfordringer i Almindelighed angaaer, da maa det udentvivl antages, at hvor den almindelige Indsigelse imod Compensation paa Grund af Hovedfordringens Liquiditet antages at bortfalde, fordi en almindelig Opgjørelse skal finde Sted ifolge den indtraadte Fallit, maa ogsaa de Indsigelser imod Compensationen bortfalde, som stotte sig paa de forstmeldte Fordringers Beskaffenhed som individuelle Haandskriftskrav. Navnligen maa flere gjensidige Verelkrav kunne compenseres efter hvad vi nedenfor ville anføre under Litr. b.

skrift, i det Hele ei skal opholdes med at procedere et omtvistet Regningskrav, synes som ovenmeldt at maatte bortfalde her, hvor det hele Mellemværende i Anledning af den udbrudte Concurs dog skal opgjøres, og dertil kommer endnu, at hvis Boet i alt Fald maa indrømme Rigtigheden af Regningskravet paa samme, da bortfalder endog efter selve Lovens 5—14—6, som ovenfor udviklet i § 36, den ellers begrundede Protest imod Liquidationen; thi det er kun omtvistet Gjeld, som Haandskriftscreditor efter den nævnte Artikel kan paastaae henvist til særegen Retsforfølgning.

Den anden Hovedgrund imod den omhandlede Liquidationsret hentes derfra, at efter Frd. 9 Februar 1798 maa en Haandskriftsfordring ansees som en aldeles selvstændig Fordring, idet Creditor ved at borttransportere den kan fjerne enhver Indsigelse imod samme, som ei kan kjendes af Dokumentets eget Indhold*), navnlig en modstaaende Compensationsret, der kunde være gjort gjeldende imod den oprindelige Haandskriftscreditor. Men saavidt vi skjønne lægger man her meget mere ind i Fdg. 9 Febr. 1798, end den inde-

*) Dersom iøvrigt det borttransporterede Haandskrift angaaer et Forhold, om hvilket Cessionarius maatte kunne vide, at det kunde give Anledning til connexe Contrakrav, saa strider det, som allerede berørt, ei imod Grundsætningerne i Fdg. 9 Febr. 1798, at Cessionarius maa finde sig i at saadanne Contrafordringer bringes til Compensation imod ham; jfr. Jur. Tidsskr. XIX. S. 239—40.

holder. Efter Forordningens egen udførlige Udvikling af dens Motiver, har det ikke været dens Øiemed at give en Haandskriftscreditor Leilighed til ved en Bortransportering at berøve sin Debitor Adgang til at erholde Betaling for hans virkelige Medfordring — en Fremgangsmaade, hvortil ei heller nogen samvittighedsfuld Mand vil nedlade sig. Forordningens Øiemed er at sikkre tredie Mand, som modtager Pant i eller Transport paa et Gjeldsbrev med saadanne Indsigelser, som ei kunne kjendes af Documentet selv, og dermed sikkre og lette den vigtige Omsætning af slige Pengeeffecter. Derfor har Forordningen og kun naar Transport virkeligen er skeet af Haandskriftscreditor fritaget Cessionarius for at undergive sig den Liqvidation, som den oprindelige Creditor var undergiven, men naar denne ei har foretaget en saadan Transport*), maaske netop af

*) Det kunde vel siges, at den, der overgiver sit Bo til Deling imellem sine Creditorer, netop herved foretager en saadan Cession af de Boet tilhørende Haandskriftsfordringer, at Boets Creditorer nu maa have de Rettigheder, som Fdg. 9 Febr. 1798 § 2 tillægger tredie Mand, "som ved Pantsættelse, Transport eller anden lovlig Adkomst er bleven retmæssig Ihændehaver af en saadan Forskrivelse". Dette blev ogsaa virkelig antaget ved en kjøbenhavnsk Skiftesdecision af 31 Jan. 1822 med Hensyn til en et Bo vedkommende saakaldet Accommodationsobligation; men den paafølgende Høiesteretsdom af 21 Mai f. A.

den retfærdige Grund, at han vidste at han var anden Gjeld skyldig til sin Debitor, som han ei vilde betage denne Adgang til at bringe til Liqvidation, saa har Forordningen hverken efter dens Ord eller dens Øiemed gjort nogen Forandring i den imod Haandskriftsfordringen ellers gjeldende Liqvidationsret. At Skifteforvalteren, uagtet de paagjeldende Contrafordringer ere anmeldte eller paa anden Maade blevne ham bekjendte, ligesaa godt skulde kunne, paa Boets Vegne, borttransportere Boets Haandskriftskrav, som den oprindelige Creditor kunde have gjort det, og dermed fjerne den Liqvidationsret, som kunde være gjort gjeldende mod Boets Haandskriftskrav, naar det var blevet forfulgt ved Debitors Værneting, forekommer os at være aabenbart urigtigt. Foruden at Skifteretten nemlig her vilde foretage sig denne Handling i et Øiemed, som den oprindelige Creditor med Føie maatte anse, vel ikke som ulovligt, men dog som uværdigt for en ærefjær Mand, saa er det i alt Fald klart, at Skifteforvalteren ved en saadan Borttransportering af Boets Haandskriftskrav vilde, forudsat at Liqvidationsretten i modsat Fald kunde finde Sted, forrykke Boets Status, saaledes som samme var, da han overtog det, til Skade for een Creditor og til Bedste for de andre; men hertil maa han, der ligeligen skal

forkastede dette Resultat; see om denne Sag Ussings Bibl. I. S. 336 ff. og Forsete for 1822 S 289 ff.

iagttage Alles Tarv være ubefoiet. Det Fortrin, som i Concursordenen er tilstaaet Haandskriftskrav frem for Regningskrav, L. 5—14—38, kan endeligen ikke have nogen Indflydelse paa det nærværende Spørgsmaal; thi hele Concursordenen vedkommer kun Fyldestgjørelsen af Concursboets Masse, men her spørges om, hvad der skal ansees at høre til denne Masse eller være undtaget derfra.

Hvad Praxis angaaer, da vides det her omhandlede Spørgsmaal, uagtet det omhandlede Tilfælde maa være forekommet i utallige Boer, ei at være blevet Gjenstand for de overordnede Domstoles Kjendelse, hvilket alene kan antages at hidrøre fra, at naar Boets Debitors Modfordring maatte erkjendes for rigtig, have de øvrige Creditorer ei fundet sig foranledigede til at modsætte sig Liquidationen, og dette synes saa naturligt, at Skifteforvalteren i ethvert Fald ei bør modsætte sig Liquidationen, med mindre derom nedlægges Paastand fra de andre Creditorers Side.

Fremdeles maa det erindres, at om Boet end i Henhold til L. 5—14—6 i Almindelighed antages at kunne modsætte sig, at et Regningskrav bringes til Liquidation imod dets Haandskriftsfordring, saa maa dog en Undtagelse tilstedes, naar det maa ansees vedtaget mellem Fallenten og hans Debitor, at alle gjensidige Fordringer skulle komme til Compensation imod hinanden, paa den Tid gjensidig Opgjørelse skal finde Sted, uanseet om de angaae det samme Retsforhold, o: ere

connexe, eller ikke og om de ere Haandskrifts- eller Regningskrav. Denne Undtagelse faaer en høist vigtig Anvendelse paa de gjensidige Forhold mellem Kjøbmænd, mellem hvem det er Handelscoutume at opgjøre gjensidige aarlige Contocouranter. Fallitboet maa da finde sig i, at der paa sædvanlig Maade opgjøres en Generalcontocourant, og at kun dennes Saldo bliver Gjenstand for endelig Credit eller Debet. Det Modsatte vilde nedbryde al Tillid i de commercielle Forhold og i den handlende Verden blive anseet som en reen Absurditet. Men i Gjerningen er Forholdet dog det samme i andre gjensidige Gjeldsforhold, idet Parternes Mening maa ansees at være, at alle gjensidige Fordringer, som haves i det Øieblik en almindelig Opgjørelse skal finde Sted, skulle ligvideres imod hinanden. Det Unaturlige i at negte den gjensidige Ligvidation fremtræder kun skarpere i Handelsforholdene efter disses særegne Natur.

b) Naar Boet vel har et purt og rigtigt Haandskriftskrav men dets Debitor har en lignende Modfordring, forekommer det os utvivlsomt, at Ligvidationen maa indrømmes; thi naar Boet ad den ordinære Rettens Vei indtaler sin Fordring er Ligvidationen ligefrem hjemlet i Lovens 5—14—6, og at Skifteforvalteren i de øvrige Creditorers ensidige Interesse borttransporterer Boets Haandskriftskrav er efter det Ovenanførte en ubefoiet Fremgangsmaade. Det er os eiheller vitterligt, at en saa-

dan nogensinde er bleven paastaaet end sige anvendt, uagtet det i mangfoldige Tilfælde vilde være til største Fordel for Fallentens øvrige Creditorer, at en slig Transportering fandt Sted.

Der ere iøvrigt flere med Compensationsretten i Concursboer forbundne specielle Spørgsmaal, hvis udførlige Besvarelse vilde føre os for vidt her i det almindelige Processystem, og om hvilke vi derfor i det Hele maae henvise til Bangs Afhandling i Jur. Tidsskr. XIX. S. 234 ff. Dog kan det her erindres, at Boets Debitor maa kunne benytte de Modfordringer til Compensation, som ere blevne ham tiltransporterede forinden Fallitens Udbrud, og at man alene, naar der er tilveiebragt nogen Mistanke om at Transporten er antidateret, kan fordre at Cessionarius aflægger den i L. 5—14—46 foreskrevne Ed, at der ei har fundet nogen Bedragelighed Sted ved den omhandlede Transaction; jfr. Jur. Tidsskr. loc. cit. S. 234—38. Fremdeles maa det udentvivl indrømmes Boets Debitor, naar han ellers er berettiget til Compensation, at fordre de uensartede gjensidige obligatoriske Rettigheder omsatte til et Pengebeløb, og derefter compenserede, samt de endnu ikke forfaldne Fordringer tagne med ind i Liquidationen, deducto tamen interusurio; jfr. Jur. Tidsskr. loc. cit. S. 241—52. Derimod synes den Egenskab, at et Regnskabskrav tillige er en i Concursordenen privilegeret Fordring, ei at kunne have Indflydelse paa Spørgs-

maalet om Compensationen, som gaaer ud paa hvad der skal ansees at at henhøre til Concursboets Masse, jfr. Jur. Tidsskr. loc. cit. S. 257—59. Dersom Boets Debitor har flere, dels privilegerede dels uprivilegerede Fordringer, som han kan bringe til Modregning, synes det retfærdigt, at Fallitboets mindre Krav pro rata liquideres med samtlige Fordringer paa Boet, Jur. Tidsskr. loc. cit. S. 259—61.

Med Hensyn til den omhandlede Liquidation i Fallitboer kan det endeligen endnu bemærkes, at den, der oppebærer Noget for Boet, efterat det er taget under Behandling, t. Ex. Incassator, naturligvis ikke heri egenmægtigen kan forte, hvad han havde tilgode hos Fallenten, jfr. Jur. Tidsskr. XII. a. S. 82 ff., medens omvendt den, der har faaet Noget tilgode hos Boet i Anledning af udforte Forretninger for samme, hvortil han har en af Fallentens Creditorers Fordringer uafhængig Ret, naturligvis maa kunne forte dette sit Tilgodehavende i hvad han maatte være Fallenten skyldig, jfr. Nyt Jur. Ark. XXIII. S. 19 og 24, Jur. Tidsskr. XIX. S. 263—66*).

f) Endeligen maa de Omkostninger, som udfordres til den Afdødes Begravelse, om

*) Hvorhidt den Decision, hvorved Skifteretten paakjender en til Compensation frembragt Fordring paa Boet, kan ansees for en res judicata er ovenfor omhandlet i § 176 in fine, jfr. Jur. Tidsskr. XIX. S. 267—68.

Stervboet end senere kan findes at være fallit, efter Lovens 5—2—1 forleds kunne udtages af Boet uden Hensyn til den paa Boet hvilende Gjeld, og Begravelsesomkostningerne komme forsaavidt ogsaa i Separatisternes Klasse, dog at der ei til samme tør anvendes Andet, end hvad der virkeligen er Boets Eiendom og at de altsaa maae gaae bag efter Vindicanterne. Det er ogsaa erkjendt at Begravelsesomkostningerne maa gaae foran Skifteomkostningerne, jfr. Nyt jur. Ark. XVIII. S. 99 og 112, Canc. Skr. 19 Mai 1818. Det er da fremdeles med Føie antaget, at den, der bestrider Begravelsens Bekostning maa kunne fordre sig de anvendte Omkostninger, forsaavidt Skifteretten finder dem at have været nødvendige eller passende, refunderede som et for Boet gjort Udlæg, og at Skifteretten, naar den først har forvisset sig om, at Boets Eiendele ikke overstige disse Omkostninger, kan extradere ham hine Eiendele for Begravelsens Bekostning, jfr. Canc. Skr. 30 Sept. 1826. Derimod kan et Fallitboe ei være pligtigt at bekoste Fallentens Begravelse, naar han døer efterat Falliten er udbrudt. Jfr. i det Hele Hansen, S. 366—69.

*) Om Udlæg af Underofficierers og Soldaters Efterladenskaber for Begravelsesomkostningeree i Kjøbenhavn og Helsingoer haves nogle specielle Forskrifter i Canc. Skr. 21 Mai 1785, 8 August 1818, Gen. Commis. Skr. 11 f. M. og Canc. Skr. 16 Mai 1826; jfr den almindelige Bestemmelse i Pl. 21 April 1830.

§ 314.

2) Anden Classe. — Creditorer, som vel skulle søge Fyldestgjørelse i Concursboet, men som ere givne Fortrinsret fremfor alle Panthavere.

Hansen henfører til denne Klasse:

a) De Udlæg, Skifteretten har havt i Anledning af Skiftet, der ei ere foranledigede ved Reiser, Skifteretten paa egen Regning skal foretage, saasom Udgifter til Proclamas Udstædelse, til administrative Forretninger, som maatte udføres ved Andre, t. Ex. Curatorer og Revisorer, hvorunder ogsaa maa henregnes Omkostningerne ved Aflæggelsen af offentlige Regnskaber, jfr. Canc. Skr. 2 Juni 1798, nødvendige Reiseudgiftrr og desl., jfr. Sportel Regl. 22 Marts 1814 § 98 der udtrykkeligen skjelner mellem disse Udlæg, som maa afholdes selv foran de Fordringer, som ved et specielt Privilegium have erholdt Fortrin for Skifteomkostninger i Almindelighed*). Jfr. ogsaa Coll. Tid. for 1816 Side 180 Note og for 1819 S. 513.

*) Herunder hører ogsaa Løn til de Tjenere, som Boet maa beholde for at kunne administrere sammes Eiendele, for den Tid, de tjene Boet, men naturligvis ei den tidligere forfaldne Løn, jfr. en Overretsdom i Jur. Tidsskr. XXXVII. S. 321—22.

b) Samtlige Skiftegebyrer og andre Skifteomkostninger, foruden de under Litr. a. nævnte Udlæg, der efter nysnævnte § 98 i Sporteireglement 22 Marts 1814 skulle forlods udredes af alle et Boes Midler, forinden Noget kan udbetales til Arvinger eller Creditorer, undtagen forsaavidt disse maatte være forsynede med et specielt Privilegium, som hjemler deres Fordringer Fortrin for Skifteomkostninger. I denne Henseende maa det nu erindres, at der ved Bevillinger af 6 December 1717, 7 Januar 1752 og 20 December 1770, jfr. Reser. af 24 Mai 1765, er tilstaaet den danske Krigshospitalskasse og ved Fundats af 30 Aug. 1775 § 20 den almindelige Enkekasse det Privilegium, at Rettens Betjente ei maa paastaae eller modtage noget Salarium, saalænge Kassen ikke for sin Fordring har erholdt skadeslos Betaling, saa at selv de udmeldte Haandværkere uden Betaling skulle vurdere Krigshospitalskassens Panter til Auctionsefterretning. Dette Privilegium giver iovrigt ikke de ommeldte Fordringer nogen særegen Plads i Concursordenen, og i Kjobenhavn udfores hine specielle Forskrifter paa den Maade, at Repartitionen først opgjores og at derpaa, hvis hine Fordringer efter deres Plads i Concursordenen ei erholde fuldt Udlæg, regnes de udlagte Skiftegebyhrer samme tilgode, forsaavidt behoves til at skaffe dem Udlæg. Denne Fremgangsmaade er vel bebyrdende for Skifteforvalterne, som derved let endog kunne tabe endog deres Embedsindtægt i meget betyde-

lige Boer, blot fordi hine Kasser have en Fordring i samme, som efter Concursordenen ellers ei bliver fyldestgjort, men paa den anden Side vilde det være uretfærdigt mod de andre Creditorer, at naar først Skifteſalairet engang var regnet hine Kasser tilgode, det da nok engang skulde belastes de øvrige Creditorer og beregnes Skifteforvalteren til Indtægt. Hin Kjøbenhavnske Praxis har ogsaa de citerede Privilegiers udtrykkelige Indhold for sig.

En Canc. Skr. af 14 September 1793 havde fremdeles antaget, at den kongelige Kasses Fordringer i insolvente Oppebørselsbetjentes Boer ogsaa maatte være fritagne for at belastes med Skiftegebyrer; men foruden at der herfor ei vides at være nogen udtrykkelig Lovhjemmel, medens dog Sportelregl. 22 Marts 1814 § 98 udtrykkeligen tilkjendegiver, at der behøves et specielt Privilegium for at nogen Fordring skal gives Fortrin for Skifteomkostningerne, saa synes en slig Undtagelse i alt Fald nu at maatte bortfalde, da Intet er optaget om samme i den nye almindelige Kasseanordning, som dog udtrykkeligen omhandler den kongelige Kasses fortrinlige Rettigheder hos insolvente Oppebørselsbetjente i §§ 48—52, og denne Anordning derhos efter dens Slutningsbestemmelse derogerer de ældre Lovbestemmelser om de offentlige Kassebetjentes retlige Stilling.

c) Tiendeafgifter, som ifølge Kjendelse eller Forening skulle af Tiendeyderen

erlægges istedetfor Tiende in natura, efter Frd. 8 Januar 1810 § 29, der gaaer ud paa, at Tiendetageren skal have den samme Sikkerhed for Tiendeafgiften, som han vilde have havt, naar han havde hævet Tienden in natura, saa at altsaa ingensomhelst Fordring bør kunne foretrækkes Tiendetagerens Fordring paa hin Tiendeafgift, ligesom ogsaa Fdg. 8 Juli 1840 om Amtstueoppebørslerne m. v. § 2 udtrykkeligen hjemler Tiendetagerens Fordring Fortrin fremfor Bankrenter og kongl. Skatter, hvorom i den følgende Paragraph. Saavel ifølge Forholdets Natur, idet den Afgrøde, hvoraf Tiendeafgiften skal svares, i Almindelighed vil være høstet og dermed gaaet ind i Tiendeyderens Bo, som ifølge Udtrykkene og Sammenhængen i Fr. 8 Jan. 1810 § 29 Litr. c og e synes den her omhandlede Tiendetagerens Ret, der iøvrigt er meget indskrænket i Henseende til Omfang og Tid, jfr. Frdgens § 29 Litr. b og c samt Canc. Skr. 4 Jan. 1817, at maatte hæfte paa Tiendeyderens Bo i det Hele og ikke blot paa den Grund, af hvis Afgrøde Tienden skulde være hævet in natura; men Udviklingen af dette Spørgsmaal, der er udførligen omhandlet hos Hansen S. 375—382 og Lunn om Tiendevæsenet S. 222 ff., hører iøvrigt til Civilretten.

d) Ifølge Frd. 25 Marts 1791 § 18 skulle Tjenestefolk hos Fæstebønder for sidste Halvaars Løn have Fortrinsret fremfor Jorddrettens Krav i Fæsterens Bo, selv om den forstnævnte

kunde have ladet sig give Udlæg og gjort Indførsel deri for sin Fordring. Vel kan nu ei heraf udledes, at der for disse Tjenestefolks Løn skulde kunne af Skifteretten gives Udlæg i Andres Eiendele, som maatte forefindes i Fæsterens Bo, og dem dermed gives Fortrin for Vindicanter i Almindelighed; men hin Forskrift maa dog gaae ud fra den Forudsætning, at Fordringen paa den omhandlede Løn skal gaae forud for enhver anden Fordring, alene med Undtagelse af de de under Litr. a og c omhandlede Krav.

e) Jorddrotten har endeligen efter Fr. 8 Juni 1787 § 6 Ret til forlods at udtage af hans Fæstebondes Bo fremfor al anden Gjeld den Besætning og det Inventarium, som er overleveret tilligemed Gaarden. Det maa imidlertid herved mærkes, at forsaavidt der alene handles om Udtagelsen af den Besætning og det Inventarium, som henhører til Fæstegaarden og findes tilstede ved Fæsterens Død, maa samme udentvivl betragtes som en universitas rerum, som uden Hensyn til at de specielle overleverede Besætnings- og Inventariestykker ei længere forefindes, er at ansee som Jorddrottens Eiendom, jfr. Fdg. 8 Juni 1787 § 2 og 6, Nyt juridisk Arkiv XIV. S. 208, Juridisk Tidsskrift XXVII. S. 268, Canc. Skr. 21 Septbr. 1830, Fdg. 9 Marts 1838 § 10, Fdg. 11 April 1840 § 43, og Ørsteds Haandbog V. S. 518, og hvorimod det ei kan ansees at stride, at Fæstebonden i sin Besiddelsestid kan

afhænde enkelte Stykker af Besætningen og Inventariet, uden at disse kunne fravindes den, der bona fide har kjøbt samme. Forsaavidt Besætning og Inventarium altsaa ere tilstede bliver Jorddrotten at anse som Vindikant, jfr. forrige § 313. Det Jorddrotten tilkommende her omhandlede fremfor al anden Gjeld (dog undtaget de her foran Litr. a til d nævnte Fordringer) prioriterede personlige Krav maa følgeligen indskrænke sig til hans Fordring paa Erstatning for Mangler ved Besætning og Inventarium. Iøvrigt hører ogsaa den nærmere Udvikling af det her berørte Retsforhold mellem Jorddrotten og Fæstebonden, som udførligen omhandles hos Hansen S. 383—386, til det civile Retssystem.

f) Pl. 14 Mai 1823 giver endeligen den, der vil forsyne en Planter paa St. Croix med de til hans Plantages Drift hørende Fornødenheder, eller forstrække ham med Penge til disse Fornødenheders Anskaffelse, Ret til for saadan Fordring, under de i Placaten bestemte Vilkaar, at betinge sig af næste Aars Høst, hvis Forstrækningen gives efter 1 Juni, eller af det løbende Aars Høst, hvis Forstrækningen gives i Aarets første 5 Maaneder, at nyde fortrinlig Betaling fremfor alle andre paa Plantagen hæftende Fordringer, være sig kongelige Skatter eller andre offentlige Afgifter eller Pantegjeld; jfr Ørsteds Haandbog VI S. 215—219.

§ 315.

3. Tredie Classe. — Creditorer, der have saadanne legale Panterettigheder i Boets faste Eiendomme, som grunde sig umiddelbart i et positivt Lovbud.

Det bliver i Civilretten nærmere at udvikle, hvorledes der ere tvende aldeles forskjellige legale Panterettigheder, som især kunne paahvile de faste Eiendomme. De første, de stiltiende Panterettigheder i egentlig Forstand, paahvile Eiendommene ifølge Lovens umiddelbare Bydende, saaledes at der ei udfordres noget særegent mellemkommende Factum for at stifte samme, ligesom de derhos uden alt Hensyn tilÆlden maae foretrækkes for de Panterettigheder i en fast Eiendom, som forudsætte et saadant Factum, hvorfor de altsaa og i Concursordenen have Plads foran disse, jfr. Orsteds Haandbog VI. S. 257—60. Disse umiddelbart ved Lovens Bud begrundede Panterettigheder i faste Eiendomme skulle indbyrdes nyde Fyldestgjørelse i følgende lovbestemte Orden:

a) Nationalbanken har for den til Bankens Grundfond hørende Hæftelsescapital saavelsom for Renten af alle Bankhæftelser, Fortrinet fremfor de kongelige Skatter, dog kun næstefter Tiendeafgiften efter Fr. af 8 Januar 1810 § 29 Litr. c, ligesom ogsaa Skifterettens Udlæg og Gebyhrer, efter hvad derom er

anført i forrige §, maa gaae foran Bankens Fordring; Fr. 5 Jan. 1813 §§ 3 og 7, Fundation af samme Dato § 2, Octroi af 4 Juli 1818 § 7 og Fr. om Amtstueoppebørsler m. v. af 8 Juli 1840 § 2. Selv forsaavidt en Del af Bankhæftelsesrenten af Jorder og Tiender i Dannark endnu liquideres i Landskatten, har denne Bankens Fortrinsret practisk Betydning, for det Tilfælde nemlig, at den fulde Landskat ei kan udbringes af Eiendommen. Derimod er Bankens Ret i en anden Henseende mere indskrænket end Statens Ret til Fyldestgjørelse for Skatter og Afgifter. Det er nemlig med Hensyn til resterende Bankrenter i Kjøbenhavn (der oppebæres directe af Banken) ved Høiesteretsdom af 8 Mai 1826 antaget, at Bankens Fordring i sit Væsen er en Pantegjeld, som maa være undergiven Frd. 12 Marts 1790, saaledes at der kun haves Fortrin fremfor andre Panthavere for 1 Aars Rente; hvorved dog atter maa mærkes, at naar Banken i Tide har foretaget de lovbestemte Skridt til Bankrentens Inddrivelse for det første Aar, for hvilket samme resterer, kan ifølge Sagens Natur og Grundsætningen i Fr. 8 Juli 1840 § 2 Bankens Fortrinsret for den følgende Tids Bankrente ei tabes derved, at der hengaaer længere Tid, inden den ældre Bankrenterestance virkeligen bliver betalt; jfr. Canc. Skr. 25 Septbr. 1790. Derhos er det i Rentekammer-Skrivelse af 17 Marts 1832 antaget, at den citerede Høiesteretsdom ei i det Hele kan være anvendelig, hvor

Bankrenten oppebæres af de samme Embedsmænd som have de kgl. Skatter at opkræve, og disse ei i rette Tid inddrive Bankrenterne*).

b) De egentlige kongelige Skatter og Afgifter (og de med samme paralleliserede Amtsforvalterne tilkommende Skriverpenge) forsaavidt de ere reelle, saa at de ere lignede paa eller svares af faste Eiendomme eller Tiender. Ere Skatterne derimod alene personlige, forbliver det ved den Fortrinsret, Lovens 5—14—37, i Forbindelse med Plakat 23 Juli 1819 og Plakat 14 Mai 1834, tillægger Skatter. Dette er nu udtrykkeligen bestemt ved Fr. 8 Juli 1840 § 2, som derhos fastsætter, at hvis de reelle Skatter og Afgifter ikke kunne dækkes ved Realisationen af de faste Eiendomme, hvorpaa de hæfte, bliver det manglende Beløb at ansee som personlig Skat og har da samme Fortrin, som tilkommer dette Slags Skatter. Dog skal den her omhandlede Fortrinsret kun tilkomme saavel reelle som personlige Skatter og Afgifter for 2 Aar fra den Tid af at de forfalde til Betaling; men Fortrinsretten holdes i Kraft, naar Restancerne i det sidigste inden 3 Maaneder efter bemeldte 2 Aars Forløb ere beordrede Fogeden til Inddrivelse, og Forret-

*) Den nærmere Udvikling af Bankhæftelsens retlige Betydning henhører til Civilretten. Jfr. Ørsteds Haandb. VI. S. 272—285 og Hansen S. 383—392.

ningen siden forsvarligen er fortsat, eller naar Skyldneren inden samme Tid er død eller har opgivet sit Bo, og dette er taget under Skiftebehandling. Efterat Fortrinsretten er tabt betragtes Restancen alene som en simpel Fordring hos Skyldneren. De Restancer af Skatter og Afgifter, som vare paadragne inden Fdg. 8 Juli 1840 traadte i Kraft, beholdt imidlertid deres Fortrinsret saaledes, som den ældre Lovgivning hjemlede samme, jfr. herom Hansen S. 392—96.

c) Brandhjelpspengene af de Bygninger, som ere forsikkrede, er ved den tilnævnte Forordning tillagte Plads næst efter de kongelige Skatter, og foran Litr. d) samtlige Communeafgifter. De nysnævnte Regler om Begrændsningen af de Skatterestancer, som beholde Fortrinsret, finde ogsaa Anvendelse saavel paa Brandhjelpspengene som paa Communeafgifterne, baade indbyrdes og i Forhold til senere Forhæftelser, og disses Fortrinsret kan altsaa ei, som man hidtil antog, indskrænkes til det for sidste Aar forfaldne Beløb; jfr. om den ældre Lovgivning Hansen S. 396—397.

Hansen henfører fremdeles S. 397—95 til den her omhandlede Classe af Fordringer i Concursordenen: e) Den Afgiftseieren tilkommende Fordring paa Arvefæsteafgiften af en Bondegaard, for hvilken han efter Fr. 13 Mai 1769 § 1 sammenholdt med § 7 er prioriteret i Gaarden og dens Besætning næst

efter kongelige Skatter*) og fremfor alle Panthavere, saavelsom f) Rettigheden til at oppebære den en Eiendom paahvilende Jordskyld, jfr. Lovens 5—10—5, hvormed Enhver i en Andens Eiendom perpetueret aarlig Afgift maa sættes i Classe. Det er nu vistnok rigtigt, at ingen Pantsættelse af den med Arvefæsteafgift eller Jordskyld behæftede Eiendom kan præjudicere Rettigheden til disse Præstationer; men dette følger allerede, af at de ere ældre reelle Rettigheder end den Ret, som stiftes ved Pantsættelsen. Der kan ei heller være Tvivl om, at en Panteret i det samlede Gods (derunder indbefattet den paagjældende Bondegaard), der er ældre end Bortarvefæstelsen, ei kan afficeres ved denne, saa at en slig Panthaver, naar han ei paa anden Maade kan blive fyldestgjort, kan fordre hele Bortarvefæstningen annulleret, og det samme gjelder naturligvis, hvor en Panteret i den enkelte Gaard er ældre end den Akt, hvorved en Afgift skulde perpetueres i denne som Jordskyld eller deslige. At Arvefæsteafgiften og Jordskylden skulle være vedvarende vedkommer ei Pladsen i Concursordenen.

*) Det kunde allerede efter den ældre Lovgivning ei antages, at denne Arvefæsteafgift skulde have Fortrin for Præstationer til det Offentlige, saasom Brandhjælpspenge og Communalafgifter, hvorimod Bestemmelsen kun sigtede til contractmæssig Pantegjeld.

Foruden nemlig at disse Præstationer dog i Almindelighed maa kunne afløses ved Overenskomst mellem den Forpligtede og Berettigede, saa maa Collisionen mellem dem og en anden Panteret i Eiendommen, som anden Collision mellem contractmæssige Panterettigheder, beroe paa den gjensidige Ælde*). At de her omhandlede Rettigheder skulde være legale er urigtigt, idet de i Almindelighed beroe paa en Contract, der iøvrigt rigtignok i Loven er erkjendt gyldig, og kan i alt Fald ei bevirke at disse Fordringer skulde henføres til denne og ei til den næste Classe i Concursordenen, der ogsaa omfatter legale Panterettigheder; og der synes saaledes ei at være tilstrækkelig Grund til at adskille disse Fordringer fra andre Panterettigheder, som støtte sig paa et mellemkommende Factum.

*) Ofte vil Jordskylden vel have paahvilet den paagjeldende Eiendom fra umindelig Tid, maaske vel endog hidrøre fra en Tid, da Underpant endnu ikke kjendtes i Danmark; men foruden at Jordskylden dog ogsaa her maa have sin Oprindelse fra et nu ubekjendt Negotium, der har havt en contractmæssig Character, er det ogsaa her paa Grund af dens Ælde, at den foretrækkes for enhver anden contractmæssig Panteret i Eiendommen.

§ 316.

4. Fjerde Classe. — De Panterettigheder i Boets faste Eiendomme, som ifølge Lovens Bydende eller ifølge Contract først constitueres ved et mellemkommende Factum.

De Panterettigheder, som først constitueres ved et mellemkommende Factum, og som, idet de kun gjelde fra den Tid da dette Factum er indtraadt, maa staae tilbage for de egentlige legale eller stiltiende i foregaaende Paragraph omhandlede Panterettigheder, der have fuld Gyldighed uden Hensyn til den Lovs Ælde, hvorved de stiftes, dele sig igjen i tvende sideordnede Classer.

1) De Panterettigheder som ifølge Lovens Bydende stiftes ved Overtagelsen af en vis offentlig Stilling, navnligen en saadan, ifølge hvilken den Paagjeldende erholder offentlige eller andre med disse analoge Midler i sit Værge. Om disse Panterettigheder og deres indbyrdes Concurrence havdes tidligere en Mængde specielle Lovbestemmelser, som gave Anledning til flere tvivlsomme Spørgsmaal. Ved Frd. 8 Juli 1840 om det egentlige Kasse og Regnskabsvæsen §§ 48 og 49 er der nu givet nøiagtige Regler om disse Panterettigheder, som vi her skulle fremstille, idet vi iøvrigt om den ældre Lovgivning, forsaavidt samme er antiqveret ved den ny Kasseanordning, see sammes Slut-

ningsparagraph, henvise til Hansen S. 400—412. Jfr. ogsaa en Dom af 11 Marts 1839 i Jur. Tidsf. XXXVII. S. 185 ff. om Kjobenhavns Magistrats Medlemmer kunne ansees som Oppeborselsbetjente m. v.

Fr. 8 Juli 1840 § 48 nævner følgende Institutter og Andre, som have en stiltiende Panteret hos de vedkommende Embedsmænd eller Betjente for de dem betroede Oppeborsler og Midler.

a) Den kongelige Kasse hos de kongelige Embedsmænd, som ere betroede Oppeborsler eller Midler for Statens Regning, hvad enten de vedkomme den almindelige Statskasse eller hvilkensomhelst anden Kongen tilhorende Kasse. Derfra undtages imidlertid de kgl. Embedsmænd, som ikkun have Oppeborsler af mindre Betydenhed, saasom Amtmændene forsaavidt de oppebære Gebyhrer for Bevillinger; fremdeles de kongelige Embedsmænd, som alene betroes en vis Sum til en temporær Forretnings Udforelse, og endeligen de Medlemmer af de kongelige Collegier, Departementer eller andre offentlige Indretninger, som under fælles Bevaring gjemme offentlige Midler, saavelsom de Embedsmænd, der som Bogholdere eller i anden saadan Egenskab alene deltage i Opbevaringen af de den kongelige Kasse tilhorende eller samme til Sikkerhed overleverede Obligationer eller andre deslige Pengeeffecter. Dog er denne Undtagelse igjen bleven undergiven den Modification, at dersom det Offentlige hos nogen af de her undtagne Embedsmænd allerede i anden Anled-

ning tilkommer stiltiende Panteret, skal den ogsaa omfatte de ellers undtagne Oppebørsler og Midler.

b) Nationalbanken hos sine egne Kassebetjente, saavelsom de kongelige Embedsmænd, som oppebære dens Indtægter i Henhold til Bankens Reglement af 27 Juli 1818.

c) Brandcasserne, andre offentlige Kasser og Communerne hos de kongl. Embedsmænd, som oppebære de disse tilflydende Indtægter. Derimod kan man ei tillægge Communerne en saadan almindelig legal Panteret hos de Ombudsmænd af deres egne Medlemmer, som i denne Egenskab oppebære noget for samme.

d) De vedkommende Stervboer og Overformynderier hos samtlige Magistratspersoner, Byfogeder, Herredsfogeder og Birkedommere for al den private Formue, der kommer under deres Varetægt som Skifteforvaltere og Overformyndere. Fremdeles er der ogsaa indrømmet enhver Anden stiltiende Panteret for den Formue, som de nævnte Embedsmænd faae i Værge ifølge deres Embedsstilling, t. Ex. for Deposita hos Fogederne, ligesom ogsaa andre Embedsmænd, til hvis Embeder Skifteforvaltning og Overformynderi hører, ere undergivne den samme stiltiende Panteret for Boernes og de Umyndiges Midler, alene med Undtagelse af de Assessorer, som udgjøre Kjøbenhavns Skiftecommission.

e) Postkassen hos Postmesterne saavel for disses Oppeborsler som med Hensyn til de Penge og Sager, som afsendes med Pakkeposterne og for hvilke Postkassen staaer til Ansvar i Tilfælde af Posbetjentenes Utroskab eller Skjodesloshed.

f) Offentlige Stiftelser, der staae under Stiftsovrighedens Tilsyn, hos deres Forstandere og Oppeborselsbetjente.

g) Frederiks Hospital hos sammes Oppeborsels- og Regnskabsbetjente.

h) De lærde Skoler hos sammes Regnskabsforere.

i) Kjobenhavns offentlige Kasser, der henhore under Magistraten eller den administrerende Direction for Fattigvæsenet, hos sammes Regnskabsbetjente.

Flere Institutter er der ei ved den almindelige Kasseanordning tillagt stiltiende Panteret hos sammes Betjente*). Derimod indeholder Anordningens § 48

*) Den det asiatiske Compagni forhen ved Octroi 21 Marts 1792 § 35 indrommede Fortrinsret bortfalder nu, da dette Compagni ophæves. Fremdeles kan det her erindres, at i de sjeldne Tilfælde, i hvilke personlig Caution endnu kan blive at modtage for nogen Kassebetjent, skal efter Kasseanordningens § 49 Kassen have samme stiltiende Panteret hos Cautionisten som hos Kassebetjenten selv, hvorimod det folger af sig selv, at hin almindelige Panteret ei haves hos den, der til Sik-

den Bestemmelse, at forsaavidt det endnu i andre Tilfælde end de ovennævnte findes ønskeligt at betinge Panteret hos vedkommende Betjente for de dem betroede Oppebørsler eller Midler, tilhørende offentlige Kasser, Communer eller Stiftelser, bliver dette i ethvert enkelt Tilfælde udtrykkeligen at tilføie de Bestallinger eller Beskikkelser, som meddeles deslige Betjente.

Hvad angaaer Udstrækningen af den omhandlede i Kasseanordningen hjemlede Panteret, da skulle efter Anordningens § 49 alle de Krav, der hidrøre fra de Oppebørsler og Midler, som ere betroede de vedkommende Embedsmænd eller Betjente, nyde Fortrin fremfor hvilkesomhelst privilegerede eller uprivilegerede Fordringer, der ikke allerede vare sikkrede ved Pant i deres Eiendomme den Tid, deres Bestallinger eller Beskikkelser tinglæstes*); og skal det være enhver saadan Embedsmandskab for en Kassebetjent blot har stillet visse bestemte Eiendele til Pant. Hin almindelige stiltiende Panteret hos den personlige Cautionist maa imidlertid støtte sig paa det i ethvert Tilfælde udstædte Cautionsbrev, om hvis Tinglæsning særegne Forskrifter ere givne i Anordningens § 4, og denne Panteret har saaledes mere en contractmæssig Character.

*) Om denne Tinglæsning, som nu udtrykkeligen er gjort til terminus a quo for den legale Panteret, men som derhos altid skal være iværksat førend den vedkommende Kassebetjent tiltræder sin Post, indeholdes flere detaillerede Forskrifter i Kasseanordningens § 9 jfr. § 4, hvorhos det i Slutningen af §

mand og Betjent forment, fra ovennævnte Tid af at afhænde eller pantsætte Noget af sit urørlige Gods, med mindre han dertil har erhvervet Kongens Samtykke igjennem den Autoritet, som har foranstaltet hans Bestalling eller Beskikkelse udfærdiget, eller, naar han ikke er kongelig Embedsmand, da den Autoritets Samtykke, som har beskikket ham*); og maa derfor intet Skjøde og ingen Panteforskrivning, som udstedes af Kassebetjenten, tinglæses, uden at Udstederens Mangel af Berettigelse til Documentets Udfærdigelse udtrykkeligen bemærkes i Tinglæsningspaategningen**). Undtagelsesvis bliver en af Kassebetjenten foretagen Pantsætning gyldig — ogsaa i Relation til den paagjeldende offentlige Kasse — naar Betjenten, efterat

48 foreskrives, at det overalt i enhver Bestalling eller Beskikkelse, som herefter udfærdiges for nogen Embedsmand eller Betjent, hos hvem der for de i hans Værge givne Midler haves stiltiende Panteret, bør indføres, at den overensstemmende med Kasseanordningen bliver at tinglæse.

*) Om den legale Panterettigheds Betydning, forsaavidt Kassebetjentens Losere angaaer, bliver at handle i det Følgende.

**) Det er ifølge heraf ikke absolut forbudet Retsbetjentene at modtage Documentet til Tinglæsning. Det saaledes tinglæste Document bliver da og alene ugyldigt i Relation til den vedkommende offentlige Kasses Krav paa Kassebetjenten; og er denne først bleven fyldestgjort, beholder Documentet sin Retsvirkning i Forhold til andre Creditorer.

han er tiltraadt Embedet, erhverver en fast Eiendom, og Pant i denne, samtidig med Skjødets Tinglæsning, alene gives for Kjøbesummen eller en Del af samme, eller naar paa samme Tid, som han udsteder et nyt Pantebrev, en ældre paa hans Eiendele lovlig hvilende Panteforskrivning for et i det mindste ligesaa stort Beløb udslettes, uden at der i den ny Forskrivning vedtages noget Vilkaar, som kunde være til større Afbræk for den vedkommende Kasse, end de der indeholdes i den indfriede Panteforskrivning*).

Naar en Kassebetjent ifølge sit Embedsmedfør, t. Ex. en Amtsforvalter eller Byfoged, har Oppebørsler for den kongelige Kasse og flere andre offentlige Institutter, og hans Bo ei er tilstrækkeligt til at fyldestgjøre hans Skyld til flere af disse, saa opstaaer der Spørgsmaal, om det ene kan have Fortrin for det andet, eller de pro rata skulle taale Afkortning hver i sin Fordring. Nationalbankens Reglement af 27 Juli 1818 § 5 har her udtrykkeligen givet Banken hos de kongl. Oppebørselsbetjente, som oppebære Bankrenten, Fortrinet for Kongens egne Fordringer, og da vistnok ogsaa for andre Instituters Fordringer paa en saadan Embedsmand for Oppebørsler, forudsat at Banken behørigen har paaseet, at Oppebørselsbetjentene have iagttaget hvad der paaligger dem i Henseende til Regn-

*) Bestemmelserne i Kasseanordningens § 49 om, hvorvidt der kan gjøres Execution hos Kassebetjente, høre ei til Concursordenen; jfr. i det Foregaaende § 257.

skabs og Rigtigheds Aflæggelse*). Denne specielle Bestemmelse er nu udtrykkeligen stadfæstet ved Kasseanordningen af 8 Juli 1840 § 48; men iøvrigt har denne Anordning omtalt den stiltiende Panteret hos den kongelige Embedsmand for de forskjellige ham betroede Oppebørsler som aldeles lige, hvilket vinder forstærket Betydning ved den udtrykkelige Henvisning til Bankens specielle Privilegium, og den ældre ved Høiesteretsdom af 14 April 1833, jfr. Jur. Tidsskr. XXXII. S. 186 ff., stadfæstede Praxis, hvorefter den kongelige Kasse tillagdes Fortrinsret i en Amtsforvalters Concursbo saavel for Brandforsikringens som for Amtsfattigkassens Fordringer, maa da udentvivl nu bortfalde, og samtlige de paagjeldende Institutter her concurrere pro rata parte. Da det fremdeles i Kasseanordningens § 49 er foreskrevet, at Reglerne om den stiltiende Panteret skal komme til Anvendelse med Hensyn til alle de Krav, der hidrøre fra dem de betroede Oppebørsler eller Midler, saa maae disse Regler udentvivl ogsaa blive anvendelige, uagtet Kravet ei hidrører fra en egentlig Kassemangel, men fra

*) Denne Bankens Fortrinsret for Kongens egne Fordringer gjelder dog kun i Oppebørselsbetjentens Bo, og kan altsaa ikke komme i Betragtning med Hensyn til de Pengeeffecter, som Oppebørselsbetjenten har deponeret hos vedkommede Collegium, da samme ere udenfor Boets Masse; jfr. Høiesterets Dom af 12 April 1831 i Jur. Tidsskr. XXV. S. 38 ff,

en Forsømmelse, hvorved Restancer ere bleve forældede og uerholdelige eller andet lignende Tab er forvoldt den offentlige Kasse; jfr. ogsaa Kasseanordn. § 6*).

Fremdeles kan der spørges, hvorledes der skal forholdes, naar den, der allerede bekleder et Oppebørselsembede, senere beskikkes til i Forbindelse med dette Embede at forestaae et andet lige eller analogt Embede, og hans Concursbo derefter findes utilstrækkeligt til at dække hans Gjeld til de forskjellige Institutter. Dersom det da er flere kongelige Oppebørselsembeder, der betroes samme Mand, synes det antageligt, at Regjeringen herved har villet give de forskjellige Institutter lige Ret i Embedsmandens Bo; men dersom Collisionen opstaaer mellem den kongelige Kasse og et andet offentligt Institut, synes den tidligere stiftende Panteret, som det offentlige Institut havde, medens Embedsmanden alene havde sammes Indtægter eller Midler under Hænde, ei at burde forringes derved, at der senere overdrages ham andre Oppebørsler, navnligen naar der overdrages en kongelig Embedsmand Oppebørsler for et andet, ikke kongeligt Instituts Regning, t. Ex. naar en kongelig Kasseembedsmand blev Regnskabsfører ved en lærd Skole. Iøvrigt vil en slig

*) Efter denne almindelige Bestemmelse synes og Privilegiet i Bankens Reglement af 27 Juli 1818 § 5 ogsaa at maatte finde Anvendelse paa slige Krav hos de Embedsmænd, som oppebære Bankrenter, hvilket iøvrigt tidligere har været negtet Banken i Praxis.

Overdragelse ei let finde Sted, uden at der først er taget en udtrykkelig Bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes med de forskjellige Instituters Panteret, naar samme maatte komme til at collidere, og det samme vil vel endog blive iagttaget fra de vedkommende Regjeringsdepartementers Side, naar der bliver Spørgsmaal om at forene flere Kassseembeder, som høre under forskjellige Regjeringsauteriteter, hos een Person.

Uagtet den her omhandlede stiltiende Panteret i faste Eiendomme, efter Kassseanordningens § 49, skal gaae foran alle hvilkesomhelst privilegerede Fordringer, der ikke tidligere vare sikkrede ved Pant, saa kan der dog hermed ei være ment, at der skulde gives det offentlige Instituts Krav hos Kassebetjenten Fortrin for de i det Foregaaende nævnte Fordringer, som efter deres Natur og Lovgivningens Bestemmelser maae gaae *foran for alle Pantefordringer* o: den 2den Classe i Concursordenen. Dette følger allerede deraf, at disse Fordringer gaae foran de *ældre* Panterettigheder, som igjen foretrækkes for det offentlige Instituts stiltiende Panteret hos Kassebetjenten.

2) De contractmæssige Panterettigheder i faste Eiendomme, der efter den danske Lovgivning gjelde fra Panteforskrivningens Udstædelsesdatum, naar den er tinglæst i rette Tid, men fra dens Tinglæsnings Datum, naar denne er foregaaet senere, jfr. Civilretssystemet.

Naar en af de under No. 1 anførte legale Panterettigheder i faste Eiendomme colliderer med en contractmæssig Panterettighed, maa denne Collision efter de ovenanførte Regler afgjøres efter Rettighedernes Ælde, saa at den, der er først stiftet, gives Fortrinet, hvorved maa erindres, at den legale Panterettighed hos en Kassebetjent ikke bliver afhængigt af det Tidspunkt, da det paagjeldende Ansvar er opstaaet, men, som ovenfor bemærket, regnes fra den Tid, da hans Bestalling eller Bestikkelse er tinglæst.

Forsaavidt den ved en legal Panteret i Kassebetjentens faste Eiendomme sikkrede Fordring ei bliver fyldestgjort af disse Eiendomme kommer den legale Panterets Udstrækning til Kassebetjentens Løsøre, jfr. Kasseanordningens § 49, til Anvendelse, og Restfordringen fremtræder da atter i den følgende 5te Klasse i Concursordenen. Det er fremdeles tvivlsomt, om de secundære Panthavere i de faste Eiendomme kunne modsætte sig, at de faste Eiendomme først realiseres til Fyldestgjørelse af den, som forudsat, ældre legale Panteret, uagtet Betjenten ogsaa har Løsøre, hvoraf der kunde erholdes Fyldestgjørelse for den offentlige Kasses Fordring, hvis Betjenten ei havde havt faste Eiendomme; og om de navnligen kunne paastaae, at den offentlige Kasses Fordring pro rata skulde afholdes af Kassebetjentens faste Eiendomme og af hans Løsøre. Vel kunde herfor paaberaabes, at der ikke er givet det Offentlige Panteret principaliter i Oppebørselsbetjentens

faste Eiendomme, og subsidialiter i hans Løsøre, men under Et i hans Bo og Eiendele, altsaa ligeligen i begge hine Bestanddele. Men paa den anden Side kan dog erindres, at en saadan Ret for de secundære Panthavere i Oppebørselsbetjentens faste Eiendomme næsten altid vilde føre til, at de saakaldte privilegerede Fordringer, som ere tillagte Fortrin fremfor contractmæssigt Underpant i Løsøre, ei vilde blive fyldestgjorte, hvilket synes at stride mod Grundsætningerne i Pl. 23 Juli 1819, ligesom det ogsaa ved et contractmæssigt Pant, hvori der er givet Pant i en fast Eiendom og i Forbindelse dermed generelt Pant i alle Debitors Eiendele, efter Forholdets Natur antages for Parternes Mening, at denne generelle Panteret i Tilfælde af Concurs først kommer til Anvendelse, naar det har viist sig, at Panteforbringen ei kan blive fyldestgjort af den faste Eiendom.

Forsaavidt den ved contractmæssigt Pant i en fast Eiendom sikkrede Fordring ei bliver fyldestgjort af Eiendommen, kan samme først fremtræde som chirographarisk Fordring i Concursordenens ottende Klasse. Vel er det muligt, at der med den for Fordringen givne Panteret i Debitors faste Eiendom kan være forbunden Panteret i Debitors samtlige Eiendele, saa at Fordringen igjen kan fremtræde i Concursordenens syvende Klasse mellem de contractmæssige Pantecreditorer i Løsøre; men dette har da ei noget at gjøre med Panterettigheden i den faste Eiendom, som ene vedkommer os her.

Endeligen forstaaer det sig af sig selv, at Restbeløbet af de faste Eiendommes Provenú, som ei behøves til Fyldestgjørelse af de i samme sikkrede Pantefordringer, gaaer ind under det øvrige ubehæftede Gods, og bliver at anvende til de andre Creditorers Fyldestgjørelse efter den nedenfor anførte Orden.

§ 317.

5) Femte Classe. — Fordringer, som ere forbundne med legale Panterettigheder i Boets ørlige Ting, samt Bodmerifordringer og visse andre med særegen Sikkerhedsret forsynede Fordringer.

Efterat vi nu have omhandlet i tredie og fjerde Classe de forskjellige Panterettigheder i de faste Eiendomme, som i Concursordenen have Plads foran de saakaldte privilegerede personlige Fordringer, gaae vi nu over til at omhandle Fordringernes Plads i Concursordenen med Hensyn til Løsøret, hvor man da atter bør indrømme de Fordringer, som have legale Panterettigheder i Løsøret*), Fortrinet for de

*) Den Adskillelse mellem de legale Panterettigheder i faste Eiendomme, hvorefter de enten grunde sig paa Lovens Bydende uden noget særeget mellemkommende Factum, eller deres Stiftelse er afhængig af et saadant Factum, og hvorpaa atter Adskillelsen mellem

privilegerede personlige Fordringer, medens de Fordringer, som ere sikkrede ved contractmæssigt Underpant, ifølge Pl. 23 Juli 1819, sammenholdt med Pl. 14 Mai 1834, ere satte bag efter de privilegerede personlige Fordringer, og saaledes nu først udgjøre Concursordenens syvende Classe. Forinden de nys citerede Bestemmelser gik i Almindelighed Underpant i Løsøre foran de privilegerede personlige Fordringer, jfr. dog Pl. 7 Octbr. 1771 § 3, og at dette nu ved disse Bestemmelser kun er forandret med Hensyn til det contractmæssige Underpant i Løsøre fulgte, uagtet de mindre heldige ample Udtryk i Pl. 23 Juli 1819*), allerede deraf, at de Fordringer, som Loven umiddelbart have tillagt Panterettighed i Debitors Bo, ifølge Lovsproget ogsaa henhøre under Benævnelsen af privilegerede Fordringer, hvilket Udtryk saaledes indbefatter tvende

Concursordenens tredie og fjerde Classe beroede — er i det Hele uanvendelig paa de legale Panterettigheder i Løsøre, der, i alt Fald med Undtagelse af Panterettigheden for betroede Toldafgivter, forudsætte et særeget Factum, hvorved de stiftes, eller med andre Ord ei hæfte paa de omhandlede Løsøregjenstande som saadanne.

*) "At alle de Fordringer, som efter Loven og Anordningerne ere privilegerede til, i Tilfælde af Concurs, at nyde Fortrin for simple chirographariske Fordringer, i Fremtiden ogsaa bør have Fortrin for de Fordringer, der ere forbundne med Underpant, forsaavidt det ikke bestaaer i faste Eiendomme".

Classer af Fordringer, de blot eller personligen privilegerede, og de der medføre Panteret. Dette bestyrkes ogsaa ved den historiske Anledning til Plakaten, at Tjenestefolk ofte ei kunde erholde deres Løn, fordi deres Husbond havde pantsat hele sit Bo, og af dens Motiver, der ere meddelte i Colleg. Tid. for 1819 S. 511—17, hvor det blandt Andet hedder, "at slig Pantsætning, der for det Meste kun foretages af meget forgjældede Folk, og jevnligen medfører, at alle simple Creditorer tabe deres Tilgodehavende, langtfra ikke fortjener den Begunstigelse, som Underpant i faste Eiendomme." Dette Raisonnement kan nemlig vel passe sig paa det contractmæssige Underpant i Løsøre, men ingenlunde paa de legale Panterettigheder i rørlige Ting. Fremdeles har man antaget, at naar Fdg. 19 Dcbr. 1821 betegner den i samme foreskrevne Udvidelse af det legale Pant — der i Forordningen ei er indskrænket til faste Eiendomme — til flere Fordringer, som en Forstærkelse af det dem hidtil efter Lovens 5—14—37 første Membrum tilkommende Privilegium, saa har Lovgiveren hermed tilkjendegivet, at det legale Underpant i Løsøre endnu gaaer foran de første blot personlige privilegerede Fordringer, og naturligvis da ogsaa foran det contractmæssige Underpant i Løsøre, som ved Pl. 23 Juli 1819 først er givet Plads efter disse privilegerede Fordringer; ligesom Plakaten af 14 Mai 1834 udtrykkeligen tilkjendegiver, at der ved Pl. 23 Juli 1819 ikke er gjort nogen

Forandring i det indbyrdes Forhold, som Loven og Anordningerne hjemler mellem de forskjellige Classer af privilegerede Fordringer. Nu er dette hos Hansen S. 417—24 jfr. med Orsteds Forerindring S. X—XIII udførligen omhandlede Spørgsmaal utvivlsomt afgjort, saavel ved den anførte almindelige Tilkjendegivelse i Slutningen af Pl. 14 Mai 1834, som ved Kasseanordningen af 8 Juli 1840 § 49, hvorefter den stiltiende Panteret, som haves hos de offentlige Kassebetjente, og som netop er den vigtigste legale Panterettighed, ogsaa i Løsøret, gaaer foran alle privilegerede Fordringer.

De forskjellige Fordringer, som vi dernæst skulle beskjæftige os med i denne Concursordenens Classe, kunne igjen henføres til trende Arter. 1) De legale Panterettigheder i alt Debitors Løsøre; 2) De legale Panterettigheder i enkelte rørlige Ting, og 3) Bodmerifordringer og nogle andre Fordringer, som i Henseende til visse rørlige Gjenstande nyde en særegen Fortrinsret.

1) De Fordringer, som ere forbundne med legal eller stiltiende Panteret i alt Debitors Løsøre ere de samme, som i foregaaende Paragraph ere anførte (Litr. a—i) som forbundne med stiltiende Panteret i Debitors faste Eiendomme. Kasseanordningen af 8 Julii 1840 § 49 giver nemlig disse Fordringer Fortrin for alle blot privilegerede Fordringer, ogsaa i Henseende til Løsøret. Men paa den anden Side er denne

stiltiende Panteret efter den citerede Lovbestemmelse ikke til Hinder for, at de paagjeldende Kassebetjente kunne give deres rørlige Eiendomme til haandfaaet Pant, og dersom en saadan Pantsættelse derfor er bleven iværksat forinden Concursen finder Sted, er den ei vitieret ved den ældre stiltiende Panteret. Dermed vitieres en Overleverelse til haandfaaet Pant ved en ældre contractmæssig Pantsættelse og maa altsaa kunne kaldes tilbage til Fordel for den Creditor, der har erhvervet sidstnævnte Panteret.

2) Lovgiveren har fremdeles i følgende Tilfælde hjemlet en stiltiende Panteret i enkelte rørlige Ting.

a) Renovationsvæsenet i Kjøbenhavn for sammes Tilgodehavende hos de vedkommende Vognmænd i deres Heste, Vogne, Hestefoder, Seletøi og alt, hvad dertil hører, i hvilke Renovationsvæsenet skal være prioriteret fremfor al anden Gjeld, være sig Pantsætning, Arrester, Executioner*) eller andet, jfr. Pl. 22 Decbr. 1762, hvilket særegne Privilegium ei kan antages at være hævet ved Renovationsanordningen af 7 Mai 1777 § 41.

*) Det maa imidlertid her være forudsat, at Executionen er skeet efter at Vognmanden er traadt i Contractsforhold til Renovationsvæsenet; thi i modsat Fald maa udentvivl Udlægshaveren foretrækkes, jfr. ovenfor § 263 og 323.

b) Præsteenker samt Degne- og Kirkesangerenker for de dem af deres afdøde Mænds Embeder tillagte Pensioner i Præstetienden og Degnetraven eller Degnekornet, dog kun for et Aars Pension, Pl. 5 Juni 1801 §§ 1 og 2.

c) Entledigede Præster, for de dem tillagte Pensioner af det fratraadte Kald i Præstetienden, ligeledes for et Aar, Pl. 5 Septbr. 1814.

d) De latinske Skoler for de dem af Degnekaldene tillagte Pensioner i Degnetraven, dog kun for et Aar*). Pl. 5 Juni 1801 § 4.

e) Den kongelige Kasse for crediterede Toldafgifter i de en Oplagshaver til eget Gjemme og fri Raadighed betroede Varer. Fdg. 1 Febr. 1797 § 75; jfr. Orsteds Haandb. VI. S. 291.

Der kan ei let forekomme nogen Collision mellem de her under No. 2 og de under No. 1 nævnte legale Panterettigheder i Regnskabsbetjentens Bo, da det neppe nogensinde vil indtræffe, at en Cassebetjent erholder Varer paa Creditoplag, hvorimod en saadan Collision vel kunde indtræde i de Tilfælde, i hvilke der efter Kasseanordningens §§ 2 og 3 endnu kan antages personlig Caution for en Regnskabsbetjent, da det Offentlige ifølge Forordningens § 49 hos en saadan per-

*) Iøvrigt kan det ei antages, at Pensioner, som hvile paa Embeder have nogen særdeles Forret, jfr. Orsteds Haandbog VI. S. 315–18 og Jur. Tidsskr. XXIII. S. 270.

sonlig Cautionist har samme stiltiende Panteret, som hos Regnskabsbetjenten. I et saadant Tilfælde maatte Toldafgifterne udentvivl have Fortrin for den offentlige Kasses Krav hos den Paagjeldende; thi det dem indrømmede Fortrin har tildels Charakter af en paa de vedkommende Varer hæftende reel Byrde, der efter sin Natur maa være uafhængig af Besidderens personlige Stilling og de paa samme grundede Rettigheder; jfr. Bankens Octroi af 4 Julii 1818 § 46.

3) Endeligen maa endnu til denne Classe henregnes følgende Fordringer, der ere forsynede med en særegen Sikkerhedsret, uagtet denne i de fleste Tilfælde ikkun er af contractmæssig Oprindelse.

a) Bodmericreditor, der for sin Fordring efter Soretten — hvis Grundsætninger om dette Retsforhold ei nøiere kunne udvikles her — har Ret til at holde sig til det forbodmede Skib, Redskab og Fragt, og som maa gaae foran alle Panthavere, kan ei sammenstilles med den, som ved Contract erhverver det sædvanlige Underpant i rørlige Gjenstande, saalidet som Pl. 23 Juli 1819 paa ham kan blive anvendelig, saaledes at han i Tilfælde af Redernes Concurs skulde gaae bagefter de personlige privilegerede Fordringer. Den gyldige og lovligen forfulgte Bodmerifordring maa tvertimod gaae foran alle privilegerede Fordringer, og hvis en Collision skulde forekomme med de i nærværende Classe under No. 1 nævnte legale Panterettigheder, ogsaa foran disse. Det kan nemlig

ikke formodes, at Lovgiveren under det almindelige Udtryk "Underpant" har villet indbefatte denne ganske særegne Sikkerhedsret, der vel i sit Væsen er et Underpant i Løsøre, men har sin særskilte tekniske Benævnelse og i Loven behandles som et fra almindelig Pantsætning ganske afsondret Retsforhold, ligesom den ogsaa er bundet til ganske andre Betingelser end andet Pant. Hertil kommer den Grundsætning i Soretten, at den lovligen stiftede Bodmerigjeld, hvorved Skib og Gods frelses, netop kommer Eieren — i Concurstilfælde hans Creditorer — tilgode, som ellers havde lidt større Tab, og at disse derfor ogsaa maa taale, at Bodmericreditor først fyldestgjøres. Kun naar en paa visse Varer hvilende Bodmerigjeld colliderer med den crediterede Told af disse oplagte Varer, og disse skulle realiseres, maa udentvivl dog Toldafgifterne først afholdes; thi disse skulle erlægges af alle Varer, der indføres og forblive her i Landet, og Bodmericreditor maa da som alle Andre finde sig i, at Statens Krav paa Tolden fyldestgjøres forinden Varernes Provenü kan anvendes til Betalingen af hans Fordring; jfr. Hansen S. 424—25 og Ørsteds Forerindring S. XIII—XIV, samt Schiønnings Bemærkninger ved Lovens 4de Bog S. 251 ff.

b) Endnu foran Bodmericreditor, og altsaa ogsaa foran dem, der maae staae tilbage for ham, gaaer Skipperes, Styrmænds og Skibsmandskabs Ret til for tilgodehavende

Lønning eller Hyre og Føring at nyde forleds Betaling og Udlæg, først i Fragten, dernæst i Skibet med Tilbehør, og endeligen i det indladede Gods, forsaavidt samme er Rhederens Eiendom, Fdg. 28 Decbr. 1792 § 1, ligesom der ved samme Forordnings § 2 er givet Skipperen for hans Udlæg og overtagne Verelforpligtelser til nødvendige Udgifter paa Reisen Ret til at holde sig til de nævnte Gjenstande, lige med Bodmeribreve; jfr. Ørsteds Haandb. VI. S. 361 og Schiønning l. c. især S. 256, 310—311 og S. 329 ff.

c) De Grunde der tale for, at det ikke kan have været Hensigten med Pl. 23 Juli 1819 at gjøre nogen Forandring i den Bodmeribreve tilkommende Fortrinsret, synes i det Væsentlige ogsaa gjeldende med Hensyn til de i L. 4—5—9 omhandlede saakaldte Bilbreve, der udstedes for Penge, som forskydes til et nyt Skib at bygge eller til Folkenes Underholdning imidlertid. Dette særegne Retsforhold behandles nemlig ogsaa i Loven under en særskilt Benævnelse, afsondret fra det almindelige Underpant, og i Forbindelse med Bodmeri, med hvilket det deri er beslægtet, at Creditor ved Pengelaanet bidrager til Existentsen af den Gjenstand, hvori den fortrinlige Sikkerhedsret gives ham; jfr. Scheel om Tilbageholdelsesretten S. 9—10.

d) Endeligen er der endnu en privilegeret Fordring, som formedelst dens Slægtskab med Bodmeri og

Bilbreve passende kan nævnes her, nemlig de saa-kaldte Respondentia-Gjeldsbreve efter Fdg. 19 Decbr. 1794*). Denne Fordring ind-strænker sig vel til visse Gjenstande, men for disses Vedkommende skulde den efter Fdg. 1794 gaae foran alle andre personlige privilegerede Fordringer, og da Lovgiveren saaledes har erkjendt sammes Egenskab som en privilegeret Fordring fremfor andre privilegerede Fordringer, saa synes Pl. 23 Juli 1819 nu at maatte have den Indvirkning paa Respondentiabrevets Plads i Concursordenen, at denne Fordring i Henseende til de paagjeldende Gjenstande og under de Betingelser, som Fdg. 19 Decbr. 1794 fastsætter, ei alene gaaer foran andre privilegerede Fordringer, men ogsaa foran det almindelige Underpant i Løsøre. At Pl. 23 Juli 1819 nævner "de Fordringer, som efter Loven og Anordningerne ere privilegerede" synes ei at kunne udelukke Respondentiakravet, endskjondt dets For-

*) Denne Fordring kunde iøvrigt ogsaa, efter det Resultat, hvortil vi komme med Hensyn til dens Plads i Concursordenen, anføres blandt de privilegerede Fordringer (6te Classe); men da den dog har en ganske særegen Natur og angaaer kun visse bestemte Gjenstande og ei Løsøret i Almindelighed, og da den efter vor Mening i disse Gjenstande maa gaae foran andre privilegerede Fordringer, saa synes det rettest at give den Plads i nærværende Classe ved Siden af de Soretten vedkommende Fordringer, med hvilke den er beslægtet.

trinsret nærmest er grundet paa Contract; thi det maa være tilstrækkeligt, at Lovgivningen har erkjendt Fordringen som privilegeret, og Kravet paa Tyendeløn, og Husleie m. fl. støtter sig ogsaa paa contractmæssige Forhold, ved hvilke baade Fordringen og dens Privilegium ifølge Loven stiftes; jfr. Schiønnings Bemærkninger ved Lovens 4de Bog S. 312—14, Scheel om Tilbageholdelsesretten S. 3 og Ørsteds Formularbog 5te Udgave S. 317.

§ 318.

6) Sjette Classe. — De privilegerede personlige Fordringer.

Da L. 5—14—37 allerede skjelner mellem tvende Classer af de saakaldte personlige privilegerede Fordringer, som i Tilfælde af Concurs skulle have forlods Betaling fremfor andre personlige Fordringer, og efter Pl. 13 Juli 1819 nu ogsaa fremfor contractmæssigt Underpant i Løsøre, af hvilke tvende Classer den ene igjen skal gaae foran den anden, og da den nyere Lovgivning vel paa den ene Side har formindsket Antallet af Lovens blot privilegerede personlige Fordringer ved at indrømme Flere en legal eller stiltiende Panteret, hvorefter de faae Plads i en tidligere Classe i Concursordenen, men paa den anden Side har tilføiet flere privilegerede personlige Fordringer, hvoraf en enkelt endog har faaet Plads foran den første i L. 5—14—37

nævnte Classe, andre Plads lige med de i nysnævnte Artikel ommeldte Fordringer, og endelig nogle efter disse, saa deles denne Classe i Concursordenen med Foie af Hansen, jfr. S. 425 til 441, i fire Underafdelinger.

1) Naar en som Fattig angivet Patient doer i Frederiks Hospital, skal dette ifølge Resc. 6 Oct. 1786 ei blot beholde som sin Eiendom, hvad en saadan Patient har efterladt sig i Hospitalet, være sig Klæder, Penge eller andet, men ogsaa i Tilfælde af Skifte og Deling nyde det Dobbelte af sin Regning godtgjort fremfor dem, som opregnes i L. 5—14—37. Hvorvidt en Person kan ansees at være indlagt i Hospitalet som Fattigpatient, er iøvrigt et factisk Spørgsmaal, hvis Oplosning undertiden kan være tvivlsomt; jfr. Decision i Bibliothek for dansk Lovkyndighed I. S. 229.

2) Efter L. 5—14—37 henfortes til den første Classe af privilegerede Fordringer al den Gjeld, som hidrører fra at den Paagjeldende har havt nogen af Kongens Indkomster eller Midler under Hænder, og derfor bør at gjøre Regnskab, eller været Værge for Umyndige, Skolers eller Fattiges Forstander, eller Kirkeværge. Hvorvidt denne Fortrinsret er gaaet over til en stiltiende Panteret er udførligen udviklet i de tvende foregaaende Paragrapher. - Men derhos har nu ogsaa Cassationordningen af 8 Julii 1840 § 50 noiere bestemt, i hvilke Tilfælde den her omhandlede Fortrinsret

som privilegeret Fordring kommer til Anvendelse paa den Gjeld, som hidrører fra, at en Person ifølge en offentlig Stilling har havt Andres Midler under Hænder. Denne Lovbestemmelse indeholder nemlig, at hos de enkelte Embedsmænd, der uagtet de have Statens Midler under Hænde, dog undtagelsesvis ere fritagne for at underkastes stiltiende Panteret, jfr. ovenfor § 316 Litr. a, saavelsom hos Stiftsøvrigheder, Bestyrere af Fattig- og Skolekasser, Overformyndere i Kjøbstæderne, Godseiere eller Godsbesiddere, forsaavidt de som saadanne ere Skifteforvaltere eller Overformyndere, og enhver Anden, der som Embedsmand eller ifølge en ham af det Offentlige paalagt Pligt (altsaa Værger for Umyndige eller Kirkeværger) har at oppebære eller forvalte nogen Del af Statens, Communers, Stiftelsers eller enkelte Personers Midler*), forsaavidt stiltiende Panteret for disse ikke efter Kassеanordningens § 48 kan gjøres gjeldende, skulle de Krav, som reise sig fra saaledes betroede Midler, lige med den første Classe af de i Lovens 5—14—37 nævnte privilegerede Fordringer, nyde For-

*) Under denne Lovbestemmelse kan man vel ei henføre Stempelpapirsforvalterens Fordring hos Stempelpapirsforhandlerne, da samme grunder sig paa en vilkaarlig Befuldmægtigelse, men efter Pl. 11 Aug. 1751, jfr. Hansen S. 427—28, maa dog denne Fordring have Plads blandt de til første Del af L. 5—14—37 hørende Fordringer.

trinsret fremfor simple chirographariske Fordringer og fremfor det contractmæssige Underpant, som er stiftet efter Pl. 23 Juli 1819 og ikke bestaaer i faste Eiendomme. Uagtet Lovgiveren her synes at ville paralleliſere de af ham nævnte med andre i L. 5—14—37 ommeldte Fordringer, saa vil man ved at sammenligne Lovstedets Indhold med den citerede § 50 af Cassevanordningen finde, at de af Artiklens Fordringer, som ikke ved den nyere Lovgivning ere blevne forbundne med stiltiende Panteret, ere blevne optagne i nysommeldte Paragraph af Kasseanordningen, som derhos, naar den sammenholdes med den foregaaende 48de Paragraph, har hævet de flere Tvivl, som tidligere opkastedes med Hensyn til de i Artiklen nævnte Fortrinsrettigheders Overgang til stiltiende Panteret, jfr. Hansen S. 427—32.

3) Lovens 5—14—37 nævner i den anden Klasse*) af de i samme omtalte privilegerede Fordringer, jfr. Ordene: "dernæst bør betales",

a) Husleie. At herved kun er sigtet til Leie af Huse og de i samme værende Leiligheder ligger allerede i selve Lovens Udtryk: Dog maa den hele Leieafgivt henføres til Husleie, uden Hensyn til at Leiemaalet angaaer Værksteder og andre Dele af Localet, der ikke benyttes som Bolig, naar de dog

*) Jfr. om denne Afdeling af privilegerede Fordringer, Hansen S. 432—37.

staae i Forbindelse med en leiet Bolig og kunne anses som et Tilbehør til denne. Selv hvor Leiemaalet selvstændigen angaaer slige Leiligheder i anden Mands Hus, som ei skulle benyttes til Bolig, saasom Pak- og Staldrum og desl., hører samme efter Sprogbrugen under Begrebet om Husleie, jfr. Fdg. 4 Octbr. 1799, og da man ei kan godtgjøre, at en Anvendelse af Privilegiet i L. 5—14—37 i den Grad strider imod ratio legis, at man kunde være beføiet til en indskrænkende Fortolkning, saa maa ikke blot Privilegiet komme den paagjeldende Huseier tilgode i Forhold til andre Creditorer, men naar flere Leiemaal om Husleiligheder ere indgaaede af Fallenten, maae samtlige Huseiere concurrere med hinanden, uden at man i Sagens Natur eller i Lovgivningen, navnligen ikke i Plakaten 7 October 1771 § 1, har tilstrækkelig Hjemmel til, naar først samtlige Fallentens Eiendele ere komne under Skiftebehandling, at give den enkelte Huseier Ret til fortrinsvis fremfor de øvrige at erholde Fyldestgjørelse af de Effecter, som findes i den af ham til Fallenten overladte Husleilighed. Derimod synes Grundsætningerne i Pl. 7 Octbr. 1771 § 3, Fdg. 12 Marts 1790 og 4 Dcbr. 1795 at hjemle, at Fortrinsretten bør indskrænkes til eet Aars Leie. Den nærmere Udvikling af disse Spørgsmaal, som i det Hele af Betingelserne for og Udstrækningen af de private Fordringer, som med Hensyn til deres Plads i Concursordenen berøres i L. 5—14—37, hører

imidlertid til Civilretssystemet; jfr. Ørsteds Haandbog V. S. 477—480.

b) Jorddrettens Fordring hos Fæstebonden for Landgilde, hvormed maa agtes lige hans Fordring paa Vederlæggelse af de af Fæstestedet erlagte Skatter, uden at man her har tilstrækkelig Hjemmel til at indskrænke Fortrinsretten til et Aars Restancer, see Jur. Tidsskr. XXVII. S. 271 ff.; jfr. ogsaa samme Tidsskr. XXIX. S. 162 ff.

c) De Skatter som ere personlige, saa og de reelle Skatter, Brandhjelpspenge og Communeafgifter, som ikke have kunnet udbringes af de Eiendomme, i hvilke de ere skikkede ved den ovenfor i § 315 omhandlede legale Panteret, jfr. Fdg. om Amtstue- og andre Oppebørsler af 8 Juli 1840 § 2. Hertil henhører ogsaa Toldafgifter af Oplagsvarer, forsaavidt de ikke kunne fyldestgjøres ved Provenuet af disse (§ 317, 2 e) samt andre forfaldne Told- og Consumtionsafgifter; Fdg. 1 Febr. 1797 § 75 No. 2 og 4; jfr. Bibl. for dansk Lovkyndighed II. S. 575.

d) Fordringer hos Fæstebonden for de Forstrækninger til Avlingens Fortsættelse*), som gives Bonden af Jorddrotten eller Andre; jfr. L. 1—24—24 og Jur. Tidsskr. XXVIII.

*) Erstatningsfordringer med Hensyn til den Fæstebonden med Gaarden overleverede Besætning og Inventarium have nu, som ovenfor bemærket, Plads i Concursordenens 2den Classe.

S. 259 ff., saavel som Jorddrottens Fordring paa Erstatning for Gaardfæld, jfr. Fr. 8 Juni 1787 § 6 og Jur. Tidsk. XXIV. S. 227—30.

e) Tjenestefolks Fordring paa et Aars Løn, hvilken Ret ved Høiesterets Dom af 2 Marts 1820 (Jur. Tidsk. I. S. 255 og Bibl. f. D. Lovk. II. S. 297) ogsaa er antaget at tilkomme tjenende Personer af de høiere Classer.

Ligesom Tjenestefolks Fordringer hos Fæstebønder for sidste Halvaars Løn imidlertid senere har faaet Plads i 2den Classe af Concursordenen, saaledes er dette ogsaa Tilfældet med Tjenestefolks Krav paa Vederlag for den Tjeneste, som Boet selv har fordret af samme, jfr. ovenfor § 314. a. Dog vilde det være en Misforstaaelse, naar man udstrakte den sidste Regel til Tjenestefolkenes Krav paa Løn og Kostpenge for den Tid, der forløber efter at Boet er taget under Skiftebehandling og indtil de efter lovlig Opsigelse kunne forlade Tjenesten, naar Boet ei benytter deres Tjeneste. Dette Krav er da kun en Del af deres hele Krav paa Løn, ligesom man ei har Hjemmel til at indrømme dem noget Fortrin med Hensyn til det nævnte Krav paa Kostpenge*).

*) Det forudsættes her, at Tjenestefolk i Husbondens Bo i Almindelighed tilkommer Løn af Boet, indtil de efter lovlig Opsigelse kunne forlade Tjenesten, samt 12 Ugers Kostpenge, jfr. Decision i Bibl. for D. Lovk. I. S. 29.

Hansen antager fremdeles*) (S. 437), at det almindelige Privilegium, som ved L. 5—14—37 er givet Tjenestefolks Løn ogsaa maa tilkomme Skipperens, Styrmandens og Skibsfolkenes Fordring paa Løn, Hyre og Føring, forsaavidt samme ikke i den foregaaende 5te Classe er bleven fyldestgjort af Skib, Redskab og Fragt. Dette turde imidlertid være noget tvivlsomt. Skippere og Skibsmandskab kunne nemlig allerede efter almindelig Sprogbrug ei henføres til Skibseierens Tjenestefolk; og Forholdets Natur gjør det betænkeligt, at sætte de øvrige Creditorers Fordring paa Fyldestgjørelse af de Fallenters Eiendele, *som ei vedkomme hans Rehderi*, bag efter et saa betydeligt Krav som Skipperens og Mandskabets nysnævnte Fordring, der langt vil kunne overstige de almindelige Tjenestefolks Krav. Den antagne Regel stemmer eiheller vel med den Grundsætning i Lovens 4—4—8, at Skibsfolkene tabe deres Hyre naar Skibet forliser, og de ei kunne fyldestgjøres af det Bjergede. Det siges og udtrykkeligen i Præmisserne til Fr. 28 Decbr. 1792, at Reglerne for Skibsfolks Hyre ere forskjellige fra dem, der gjelde for Tjenestefolks Antagelse, og at begges Fordringer ere af forskjellig Natur. Endeligen vil der ei hyppigen blive Spørgsmaal om Plads i Concursordenen efter Lovens 5—14—37 for denne Fordring indenfor den i Fdg. 28 Decbr. 1792

*) Af samme Mening er Schiønning l. c. S. 327—29.

bestemte Grændse, og naar Kravet fremsættes inden den ved Forordningen foreskrevne Frist, men dersom det angaaer en længere Tids Hyre eller har tabt sit ellers i Forordningen hjemlede særegne større Privilegium formedelst Oversiddelsen af nysnævnte Frist, saa giver Forordningen ei alene intet Vink til, at Fordringen skulde have et andet skjendt mindre Privilegium, men siger endog udtrykkeligen, at naar der tages Forsømmelse med Anmeldelsen af Kravet inden den bestemte Frist, ansees den Paagjeldende at have crediteret Rehderen sin Fordring, hvilken da kommer i Klasse med Krav efter Haandskrifter.

Til disse i anden Afdeling af Lovens 5—14—37 anførte Fordringer har Lovgivningen senere endnu føiet følgende:

f) Apothekernes Fordringer for crediterede Medicamenter, som ere givne Fortrinsret "næst efter Børnepenge", dog at de inden tvende Aars Udgang i det længste gjøre Afregning og Rigtighed med deres Debitorer, ligesom de i Henseende til deres Bogers Førelse ere undergivne de almindelige Forskrifter om Handelsbøger. Fr. 4 Decbr. 1672 § 19 og Fr. 5 Febr. 1686, jfr. Fr. 1 Juni 1832.

g) Læger og Chirurger have for deres Honorar og de med Sygebesøgene forbundne Udgifter samme Fortrinsret som Apothekerne for crediterede Medicamenter, dog kun forsaavidt

Fordringen hidrører fra det sidste Aar før den Paagjeldendes Dødsfald, Opbud eller Fallit. Pl. 10 Marts 1818.

h) Naar Kramvarer, der sælges ved offentlig Auction, udcrediteres paa 6 Maaneder, efter at de ere kjøbte, har Sælgeren ligeledes Fortrinsret næst efter Børnepengene og de med disse paralleliserede Fordringer. (Kirke, Fattiges og Skolepenge)*). Fr. 16 Dcbr. 1693 § 19.

Forsaavidt de trende sidstnævnte Fordringer ere givne Fortrin "næst efter Børnepenge", maa dette Udtryk, der til forskjellige Tider i Lovgivningen er brugt for at betegne den enhver af hine Fordringer indrømmede Fortrinsret, antages at skulle tilkjendegive en vis Klasse af Fordringer i Concursordenen, hvormed da alene kan være ment den anden Afdeling af privilegerede Fordringer, som i Lovens 5—14—37 kommer næst efter Børnepengene og de med samme paralleliserede Fordringer, hvilke udgjøre Artiklens første Afdeling af privilegerede Fordringer.

*) Den samme Fortrinsret var ogsaa givet Silkevæverlauget i Kbhvn. for deres udborgede Varer, saavelsom Kræmmerne og Andre, som havde givet Silkevæverne Forstrækninger til deres Haandværks Fortsættelse for disse Forstrækninger, Aab. Br. 30 April 1695, Fr. 6 Juli 1705 § 10, Laugsart. 23 Jan. 1741 § 34; men da denne Corporation, saavidt os bekjendt, af sig selv er ophørt, saa have disse Forskrifter ei længere nogen praktisk Betydning.

4) Næst efter de efter Loven og Forordningerne privilegerede personlige Fordringer har det privilegerede Lotteri Fortrinsret for sammes Fordringer hos Lotteriets Collecteurer. Fdg. 7 Febr. 1758.

§ 319.

7. Syvende Classe — De Fordringer, som ere forbundne med contractmæssigt Underpant i Løsøre.

Om Betingelserne for Stiftelsen af contractmæssigt Underpant i rørlige Ting og sammes Virkning maae vi i det Hele henvise til Civilretssystemet og fornemmelig til den ny vigtige Anordning om dette Retsforhold af 28 Juli 1841. I Særdeleshed kan dog her bemærkes, at ifølge denne Fdgs. § 2 skal saadant Underpant, om end de befalede Former ved dets Stiftelse behørigen ere iagttagne, være uden Virkning for Crediter, naar Pantebrevet er udstedt i det i Fdg. 28 October 1702 § 4 ommeldte Tidsrum af 6 Uger før Debitors Fallissement. Endvidere kan bemærkes, at ligesom Reglerne om Underpant i Løsøre naturligvis ikke have Anvendelse paa de rørlige Gjenstande, der retteligen ere at anse som Tilbehør ved en fast Eiendom og derfor altid maa formodes at være indbefattede under det i denne givne Pant, saaledes kan det ogsaa specielt vedtages, at den til en Landeiendom hørende Besætning og Inventarium skal være indbefattet under Pantsættelsen

af samme, saa at Creditor med Hensyn til disse Gjenstande i det Hele nyder samme Ret, som med Hensyn til selve Eiendommen, dog at Pantebrevet i dette Tilfælde bør læses inden den i L. 5—3—28 foreskrevne Tid, Fdg. 28 Juli 1841 § 4. Under disse Betingelser bliver altsaa hverken den almindelige Forskrift i Pl. 23 Juli 1819 eller den nysanførte Forskrift i Fdg. 1841 § 2 anvendelige paa dette Underpant i Løsøre. Iøvrigt har den ældre Betydning af Underpant i Løsøre for en stor Deel tabt sig derved, at det, som ofterе bemærket, nu efter Pl. 23 Juli 1819 maa vige ikke blot for de legale Panterettigheder i Løsøret men ogsaa for samtlige privilegerede Fordringer. Dog er herved at bemærke, at saalænge der er ubehæftet Gods tilbage, hvoraf de privilegerede Fordringer kunne fyldestgjøres, bør det pantsatte Gods ikke angribes, og Panthaveren altsaa nyde Fyldestgjørelse af samme saavidt tilstrække kan, jfr. Pl. 14 Mai 1834, medens Pantefordringen for det Manglende gaaer over i den næste, de chirographariske Fordringers Classe. Forsaavidt flere Pantefordringer have deres særegne Gjenstande, eller flere Pantefordringer, der ere hypothecerede i de samme rørlige Eiendele, ere lige gamle, maa de og have lige Adgang til Fyldestgjørelse af deres Panter, og dersom derfor nogle af de til forskjellige Panthavere med lige Ret for dem pantsatte Eiendele eller noget af det fælleds Pant maatte anvendes til Fyldestgjørelse af privilegerede personlige Fordringer, bør det saaledes

udlagte Beløb fordeles ligeligen som et fælles Tab paa samtlige lige berettigede Panthavere i Løsøret, hvorimod det forstaaer sig af sig selv, at dersom der ere flere efter hinanden følgende Panthavere i det Løsøre, hvoraf en Del maa anvendes til de privilegerede Creditorers Fyldestgjørelse, maa den herved forvoldte Afgang i Pantet falde paa de sidste Prioriteter i dette Løsøre, jfr. Ørsteds Haandb. VI. S. 154—55.

§ 320.

8. Ottende Classe. — De personlige Fordringer efter Haandskrift eller de simple chirographariske Fordringer.

Til de simple chirographariske Fordringer*) høre de, som omtales i L. 5—14—38 1ste Membrum**), der her blive at omhandle hver for sig.

*) Man har ogsaa undertiden benævnt de herhen hørende Krav "liqvide Fordringer"; men det vil af den følgende Fremstilling fremgaae, at det er langt fra, at alle chirographiske Fordringer, som man maa anvise Plads i denne Klasse af Concursordenen, ere liqvide i dette Ords egentlige Betydning, jfr. ovenfor § 36.

**) Den hele Artikel lyder saaledes. "Derefter (sel. de privilegerede personlige Fordringer) skal iagttages rigtige Gjeldsbreve og Vexelbreve, og over den Afdøde, medens han levede, lovlige forhvervede Domme, eller forkyndte Maning, og omsider hvis efter Regnskaber og uden Paaanskrifter eller Domme forbies."

a) Rigtige Gjeldsbreve.

Forinden vi nærmere gaae over til at bestemme Begrebet om de chirographariske Creditorer, som er et af de vigtigste i Læren om Concurs, maa det forelobigen erindres, at der ei er tilstrækkelig Grund til at anvende en streng Fortolkning af L. 5—14—38 1ste Membrum, naar det gjelder at afgjøre, om en Fordring skal ansees som chirographarisk. Vel er den hele Forskrift i Loven om de chirographariske Fordringers Fortrin for andre uprivilegerede personlige Krav singulær, og saameget vanskeligere at retfærdiggjøre, som der ikke kan fordres egentlig Liquiditet for at give en Fordring Plads i denne Classe af Concursordenen, ligesom der derhos gives mangfoldige for den daglige Samfærdsel høist vigtige Krav, som det er umuligt at sikkre ved Udstedelsen af skriftligt Bevis, og det er saaledes ikke vel gjorligt, at angive ratio legis for Lovens her omhandlede Forskrift. Men man vilde desuagtet, ved i Tvivlstilfælde saavidt muligt at indskrænke Begrebet om Haandskriftsfordringerne, forvolde end større Uret; thi i de fleste Concursboer vilde dog de Fordringer, der utvivlsomt efter Lovens Bud maatte ansees som chirographariske, opsluge hvad der bliver tilbage efterat de privilegerede og Panteforbringerne ere fyldestgjorte, saa at der uagtet hin Indskrænkning ei blev noget tilovers til Regnskabsfordringerne, og der fremkommer altsaa i de fleste Concursboer et retfærdi-

gere Resultat ved en Udvidelse end ved en Indskrænkning af det tilnævnte Begreb om Haandskriftsfordringer.

Da L. 5—14—38 sætter Fordringer efter Gjeldsbreve og de andre med samme paralleliserede Fordringer imod hvad der fordres uden Haandskrift maa man altsaa her nærmest holde sig til Kriterierne for Begrebet om Haandskrift. Til et Haandskrift maa man nu efter Sagens Natur og Sprogbrugen først fordre et skriftligt Dokument, hvis Udstedelse har til Hensigt at constatere en Erkjendelse eller et andet Factum, hvorfra en Fordring i det Væsentlige har sin Oprindelse. Den Omstændighed alene, at en Fordring bliver omtalt i et skriftligt Dokument, naar dette skeer i andet Øiemed end for at constatere Skyldaarsagen*), kan ei være tilstrækkeligt til at ansee Fordringen som en Haandskriftsfordring; og det samme maa naturligvis endmere gjelde, naar det Dokument, hvori Fordringen paa en saadan Maade omtales af Debitor, ikke er stilet til dennes Creditor selv men til en tredie Mand.

Dersom den skriftlige Contract blot giver Anledning til, at Debitor foretager et Factum, som begrunder en Fordring paa ham, men som iøvrigt maa betragtes som en selvstændig Skyldaarsag, der ligger uden for det i Haandskriftet omhandlede Contractsfor-

*) Saasom for at give Underretning om den Skrivendes Forfatning, for at bede om Henstand og dslige.

hold, t. Ex. foranlediger en udenfor dette Forhold liggende og forsaavidt *selvstændig* Fornærmelse, kan en saadan Fordring eiheller ansees som et Haandskrifts-krav i Debitors Fallitbo. Er et Erstatningskrav derimod at ansee som en *accessorisk Forpligtelse*, der hører til det ved den skriftlige Contract begrundede Retsforhold, maa dette Erstatningskrav ansees som en Del af det chirographariske Krav, der efter Sagens Natur maa omfatte *saavel de i Contracten begrundede accessoriske* som *de principale Forpligteser*, der jo alle have deres Oprindelse fra Contracten.

Lovgiveren har vel ved Udtrykket *rigtige Gjeldsbreve* nærmest tænkt sig Forskrivninger lydende paa Penge eller andre res fungibiles, enten Skyldaarsagen iøvrigt var et forstrakt Laan (mutuum) eller en anden, og det er ogsaa utvivlsomt, at alle de i Lovgivningen omhandlede Arter af slige Forskrivninger, saasom simple Obligationer, Vereløbligationer, Reverser, Anfordringssedler, accepterede Anvisninger og Regninger, samt Contocuranter, alle begrunde et Krav i den her omhandlede Classe i Concursordenen; men L. 5—14—38 maa dog ogsaa antages at henføre Fordringer ifølge *andre* skriftlige Contracter, saasom Kjøbe- og Leiecontracter og s. fdl., der give et Krav imod Concursboet paa den contractmæssige Præstation, som henhørende under de chirographariske Fordringer. En saadan Udstrækning har Begrebet om Haandskrift, over-

ensstemmende med den almindelige Sprogbrug, i L. 5—14—2, sammenholdt med Art. 1 og L. 5—14—6, 7 og 29; ligesom vi allerede ovenfor have erindret, at L. 5—14—38 sætter Gjeldsbreve og de med samme paralleliserede udtrykkeligen nævnte ligvide Fordringer imod hvad der fordres uden Haandskrift. En tredie Mellemclasse kjender Loven ikke til, og den skriftlige Kjøbe- Leie- eller anden lignende skriftlig Contract maa da nødvendigen høre til den første og ei til den sidste, "hvad der fordres uden Haandskrift."

End ikke hvor den contractmæssige Forpligtelses Indtræden er afhængig af visse faktiske Betingelser, hvis Existents ikke er given i eller ved Dokumentet, kan man ifølge den nysnævnte Modsætning i Lovstedet mellem Fordringer efter og uden Haandskrift, udelukke den af en saadan Contract opstaaede Fordring fra Begrebet om et Haandskriftskrav, saalænge det dog er det skriftligen meddelte Samtykke der begrunder, at Forpligtelsen indtræder med den omhandlede Betingelse. Lovgiveren kan ei antages at have villet tilkjendegive den modsatte Anskuelse ved i L. 5—14—38 at føie Prædikatet "rigtige" til Ordet "Gjeldsbreve". Ligesom hint første Udtryk nemlig allerede efter Sprogbrugen ei kan betegne det ubetingede Haandskrift — et betinget Gjeldsbrev kan ligesaavel være et rigtigt Gjeldsbrev som et ubetinget — saaledes henhører Ordet rigtige i nysnævnte Lovsted ligesaavel til Verelbreve som Gjeldsbreve; men

det vilde være upassende at foreskrive, at Vexelbreve skulle være ubetingede, da betingede Vexelbreve, om det hele Begreb end ikke strider imod Vexlens Væsen, dog saa godt som aldrig forekomme*).

At Dokumentet er underskrevet af en Anden paa Debitors Vegne eller med en ex alio titulo for ham forbindende Virkning, kan ei heller betage den i samme begrundede Fordring dens Character som Haandskriftsgjeld. Saaledes maa den paa en Slutseddel grundede, eller ved en Bestalling hjemlede Fordring ansees som Haandskriftsgjeld, jfr. Nyt jur. Ark. XXX. S. 112 og Jur. Tidskr. XXIII. S. 274, ligesom det ogsaa er antaget, at en Qvittering, hvori En tilstaaer at have oppebaaret Noget for tredie Mand, kan tjene denne som et Haandskrift for hans Fordring paa Qvitteringens Udsteder i Anledning af det, som han saaledes har oppebaaret**), jfr. Høiesterets Dom af 4 Marts 1824 (Coll. Tid. for s. A. S. 137—39).

*) Lovstedet vil udentvivl ved Ordet rigtige Gjeldsbreve ikkun udelukke Proforma og andre ugyldige Forskrivninger, og har saaledes her en i Loven ikke usædvanlig Pleonasme, jfr. i samme Artikel Ordene "lovlige forhvervede Domme."

**) Er det i Haandskriftet udtrykkeligen tilkjendegivet, at Fordringen alene erkjendes som et Regningskrav, saa maa Udstederen vel antages at have reserveret sig sin Ret til at bringe andet Regningskrav til Compensation mod samme, jfr. ovenfor §§ 35 og 36, samt at Fdg. 9 Febr. 1798 bliver uanvendelig paa

End mindre kan man endeligen fordre af et rigtigt Haandskrift, at det skulde begrunde Fordringen uden at nogen videre Bevisførelse kunde blive fornøden, hvorefter Begrebet vilde indskrænkes til saadanne Forskrivninger, som vare bekræftede af Notarius publicus, eller ved Tingsvidne, eller paa anden Maade havde erholdt offentlig Troværdighed. Den Bestemmelse i Lovens 5—14—6, hvorefter der med Hensyn til Compensationsretten fordres et purt Haandskrift, har, som forhen udviklet (§ 36), Intet at gjøre med de chirographariske Fordringers Plads i Concursordenen. Det er netop et Argument for det betingede Haandskrifts Plads i den her omhandlede Classe i denne Orden, at Ordet purt ei er optaget i L. 5—14—38, ligesom det ogsaa vilde være unaturligt, at den senere afbeviste Benegtelse af Fordringens Rigtighed skulde medføre, at denne fik en ringere Plads blandt Fordringerne paa Boet, See og Canc. Skr. 5 Octbr. 1830*).

b) Vexelbreve.

Loven nævner udtrykkeligen disse Forskrivninger, uagtet de efter Lovgivningens Sprogbrug allerede vilde indbefattes under Begrebet om Gjeldsbreve. Efter et Høiesteretspræjudicat af 11 Jan. 1801 antages ogsaa det Regreskrav, som støtter sig derpaa, at man har

en slig til tredie Mand transporteret Fordring; men den maa dog ansees som et chirographariskt Krav i Udstederens Concursbo.

*) Jfr. i det Hele Hansen S. 442—452.

udbetalt en af Fallenten trukken Veksel, at være en chirographarisk Fordring; jfr. Fdg. 18 Mai 1825 § 40 og 41.

c) Lovlige forhvervede Domme.

Samtlige de ved Dommen tilkjendte Præstationer, ogsaa Processens Omkostninger, maa nyde Fyldestgjørelse i denne Classe af Concursordenen, og ere de tilkjendte forskjellige Personer, maae disse concurrere med hinanden, t. Ex. de det Offentlige tilkjendte Actionsomkostninger og den Skadeserstatning, som er tillagt den Fornærmede, jfr. Nyt Jur. Ark. XXII. S. 188, Canc. Skr. 29 Aug. 1826, og Circ. af 27 Mai 1828*). Lige med Domme maa her offentlige Forlig ansees, Fdg. 10 Juli 1795 § 43, 7 Decbr. 1798 § 29, Pl. 21 Januar 1820**). Retsbetjentenes Fordring paa crediterede Gebyhrer, saavelsom enhver Fordring, der grunder sig paa en foretagen Retshandling, og som saadan kan legitimeres ved Udskrift af Retsprotocollerne, t. Ex. attesterede Auctionsregninger, maa efter Forholdets Natur ligeledes gives Plads i denne Classe af Concursordenen.

*) En ældre Cancelliskrivelse af 25 Juli 1812 havde antaget, at Erstatningen maatte gaae forud for Actionsomkostningerne.

**) Om den Ret til at gjøre Udlæg i Fallentens Eiendele, uanseet den udbrudte Concurs, der i egentlige Fallit- og Opbudsboer kan tilkomme Doms- og Forligshaverne, er ovenfor handlet i § 309.

d) Forkyndt Maning.

Denne Retshandling, der nu ikke længere forekommer i Praxis, forudsatte iøvrigt udentvivl en skriftlig Gjeldsforpligtelse, der som saadan allerede gav Adgang til Fyldestgjørelse i denne Classe*); jfr. ovenfor § 247.

§ 321.

9. Niende Classe. — De saakaldte illiquide Fordringer, eller Regnskabsgjeld.

Til denne sidste Classe i Concursordenen høre nu alle de simple personlige Fordringer, som ikke, efter hvad i forrige Paragraph er udviklet, egne sig til Fyldestgjørelse i den foregaaende ottende Classe, navnligen alt egentligt Regningskrav**), samt Fordringer

*) Naar Fdg. 28 Decbr. 1792 § 1 udtrykkeligen foreskriver, at Skipperes, Styrmænds og Skibsfolks Fordring paa Hyre og Foring, naar den ei gjøres gjeldende inden den lovbestemte Frist, kommer i Classe med Krav efter Haandskrifter, uden at nyde Godt af det samme i modsat Fald forundte Privilegium, har dette vel sin Grund deri, at ved alle betydelige Reiser, som Forordningen nærmest har for Øie, afsluttes Contracten om Søfolkenes Antagelse skriftligen.

**) At Regningskravets Rigtighed understøttes ved Creditors Handelsbog, ifr. Fdg. 1 Juni 1832 eller endog bekræftes ved Fallentens egen Handelsbog eller en

paa Skadeserstatning, naar Erstatningspligten ei fremtræder som et accessorisk Moment ved en skriftlig afsluttet Contract eller er bleven skriftligen erkjendt eller bekræftet ved Dom, forinden Concursen udbrød, jfr. Nyt jur. Ark. XXII. S. 188.

Endeligen er det her at bemærke, at Boder, som Nogen kunde være idømt, ikke kunne fordres betalte fremfor andre lovlige Gjeldsfordringer, eftersom hans Creditorer ikke bør betale Straffen for ham, Fdg. 6 Decbr. 1743 § 12. Da Lovgiveren imidlertid har tilføiet, at dersom Nogen har betroet den Skyldige Noget, efter at Dom paa Boder ham overgaaet er — hvortil nu efter Pl. 18 Jan. 1788 i Almindelighed tillige maa komme, at Dommen er bleven tinglæst — skulle de idømte Boder forud exegveres, saa vil det egentligen kun være de Creditorer, hvis Fordringer ere ældre end den tinglæste Dom, som kunne fordre Fyldestgjørelse fremfor Boderne, hvorimod Kravet paa disse, naar der ei for samme skeer Execution i Fallentens Eiendele efter den tinglæste Dom, maa anses lige med et Haandskriftskrav med Hensyn til de øvrige Creditorer. Denne Adskillelse mellem

ham meddelt Contrabeg, kan saaledes ikke sættes det i Classe med Fordring efter Haandskrift; jfr. Høiesteretsdom af 16 Marts 1809 og Fdg. 13 Juni 1787 Cap. II. § 18, hvilken Forordning ogsaa indeholder Exempel paa, at en saadan Regnskabsfordring skal "nyde Prioritet for alt andet Regningskrav".

de ældre og yngre Creditorers Forhold til den paa Boderne lydende Dom, vil vel kunne give Anledning til Forviklinger, men de omhandlede Tilfælde ville sjeldent møde i Praxis, da det Offentlige sædvanligvis, naar Boderne ei have kunnet inddrives ved Execution, vil skride til at lade samme afsone, og Boder til Private nu sjeldent forekomme*).

E. Om den Tilvext og det Tab, et Concursbo kan undergaae under Skiftebehandlingen.

§. 322.

1) Om Tilvext for Boet under Skiftebehandlingen.

Man skjelner her med Føie mellem den Tilvext, der maa betragtes som uafhængig af Skifteforval-

*) Der er iøvrigt ved Fdg. 11 Juli 1832 netop givet den Private Ret til enten at lade de ham tilkommende Boder afsone, eller at inddrive dem som anden Gjeld, med Undtagelse af at Gjeldsfængsel ei maa anvendes, jfr. ogsaa Fdg. 16 Novbr. 1836 § 2. Det kan ogsaa erindres, at der gives Præstationer, der kunne fordres afsonede, som ere en Blanding af Straf og Erstatning, jfr. Pl. 3 December 1755 og Fdg. 25 Marts 1791.

terens Administration af Boet, og den som indvindes ved denne Administration.

Med Hensyn til den forstnævnte Tilvæxt antages det igjen som almindelig Regel, at den maa betragtes lige med det Gods, som ved Boets Overtagelse forefandtes i samme, at det Tilkomne altsaa maa gaae ind i Boets Masse og anvendes til Creditorernes Fyldestgjørelse efter de foran udviklede Regler om Concursordenen, hvoraf blandt andet følger, at den, der har en generel Panteret, som efter sin Natur ogsaa omfatter tilkommende Erhvervelser af den her omhandlede Beskaffenhed, kan gjøre samme anvendelig paa den vundne Tilvæxt, jfr. Hansen S. 457—58. Dette er nu ogsaa rigtigt naar Tilvæxten hidrører fra en tilfældig Begivenhed og ikke fra Fallentens eget personlige Erhverv. Tilfalder der ham t. Ex. efter Concursens Udbrud en Arv ab intestato, saa maa denne naturligvis gaae ind i Massen. Hvad Fallenten derimod ved sit personlige Arbeide fortjener, efterat han har overgivet sin hele Formue til Skifterettens Behandling kan han neppe være pligtig til at afgive til Skifteretten; thi derved vilde han i Almindelighed beroves Midlet til at subsistere under Skiftebehandlingen, og en stræng Gjennemførelse af dette Princip vilde, da Boet efter vor Lovgivning paa den anden Side ikke er forpligtet til at give Fallenten og hans Familie Alimentation medens Skiftebehandlingen varer, føre til, at enhver Fallent og hans Familie blev at forsørge af

Fattigvæsenet, naar Slægtninge eller Venner ei kunde og vilde underholde dem. Naar der ved Testament eller ved Gave efter Fallitens Udbrud tilfalder Fallenten Noget, saa maa det komme an paa om Giveren har villet, at Fallenten personligen skulde nyde Godt af det Givne eller at det skal tilfalde Boet til hans Gjelds Betaling. Det første vil sandsynligvis være Tilfældet. Crediterne kunne vel med Hensyn til Fallentens senere Erhverv søge ham personligen og lade gjøre Udlæg i det Erhvervede, ligesom man vel ei heller kan negte dem Ret til at reqvirere det senere erhvervede Bo taget under en ny Skiftebehandling som fallit, inden det første endnu er sluttet; men Muligheden af en saadan ny Retsforfølgning, hvortil Crediterne iøvrigt i Almindelighed ikke ville finde tilstrækkelig Anledning, kan ei begrunde, at den ældre Forfølgning (Skiftebehandling) skal omfatte Fallentens senere personlige Erhverv, eller hvad der senere er skjenket ham personligen, jfr. hvad der ovenfor i §§ 281 er bemærket om, at naar Fallenten døer førend Fallitboet er sluttet, maa hans Efterladenskaber udenfor dette behandles som et særskilt Dødsbo.

Hvad der indvindes ved Skifteforvalterens Administration af Boet kan enten være at ansee som en Frugt af Boets ubehæftede Eiendele, i hvilket Tilfælde der ei kan være Tvivl om, at denne Tilvæxt lige med den øvrige ubehæftede Masse bliver at anvende til de vedkommende Crediterers Fyldestgjø-

relse efter de ovenfor fremsatte Regler, eller som en Frugt af de pantsatte Eiendele. Med Hensyn til denne sidste Tilvext følger det af Sagens Natur, og Analogien af L. 5—7—9 (hvorefter Panthaveren, hvis Skiftebehandlingen ei var indtraadt, kunde have sikret sig Frugten af sit Pant ved at tage det til Brugelighed), at efter Fradrag af de med Pantets Benyttelse forbundne Udgifter, bør det tilbageblivende Overskud af Pantets Revenuer tilfalde Panthaveren, det være sig fructus civiles eller naturales, eller Renter af den endnu ikke udbetalte men frugtbargjorte Kjøbesum for Pantet, som er forbleven i Skifterettens Værge, alt indtil han er bleven fyldestgjort for sin hele Fordring, Capital og Renter*). Skulde der endnu blive noget tilbage, efterat saadan Fyldestgjørelse har fundet Sted, hvilket navnligen kan indtræde, naar Pantet tillige, imedens det blev administreret af Skifteretten, ved heldige Conjuncturer er steget i Pris, saa gaaer dette Overskud naturligvis ind i den ubehæftede Masse. Disse Grundsætninger ere ogsaa bekræftede ved en Høiesterets Dom af 29 Juni 1821; jfr. og Jur. Tidsskr. XV. b. S. 88, Ørsteds Haandb. III. S. 483—86.

*) Det forudsættes her, at ei andre foran Panthaveren efter Concursordenen privilegerede Creditorer kunne gjøre Krav paa Fyldestgjørelse af Pantet og dets Tilvext.

Det her Anførte synes ogsaa at maatte blive anvendeligt paa Pant i Løsøre, naar dette eller den for samme udlagte og ei strax til Panthaveren udbetalte, men frugtbargjorte, Kjøbesum kommer til at give nogen særegen Indtægt. Dette vil imidlertid meget sjeldent forekomme*).

§ 323

Om det Tab, et Bo under Skifbehandlingen kan lide. Om den forlods Udredelse af Skifteomkostningerne.

Dersom en enkelt, Boet tilhørende Eiendom forringes, eller vel endog forgaaer ved et tilfældigt Uheld, medens Boet staaer under Skiftebehandling, saa er det for det første klart, at dette Tab maa ramme Panthaverne i denne Eiendom eller Andre, som have reelle Rettigheder i samme, forsaavidt disse Rettigheder formedelst det indtrufne Uheld nu ikke længere kunne fyldestgjøres. Dog beholde de for det, der saaledes kommer til at mangle i deres Fyldestgjørelse, Adgang til at erholde Dækning af det ubehæftede Gods efter deres Plads i Concursordenen som personlige, almindeligvis derhos chirographariske, Creditorer. Rammer det tilfældige Uheld derimod det ubehæftede Gods, maa det indtraadte Tab

*) Jfr. ved denne Paragraph Hansen S. 456–62.

betragtes som en Formindskelse af den hele Masse, der bliver til Deling, og Tabet kommer saaledes til at gaae ud over de Creditorer, som efter Concursordenen have den sidste Plads, jfr. en Overretsdom i Jur. Tidsskr. XXXVII. S. 324. Man kan ei betragte dette Tab som en særegen Gjenstand for Fordeling pro rata paa alle Creditorer; thi vel finder Skiftebehandlingen Sted i det Øiemed, at sørge for samtlige Creditorers retlige Krav paa Fyldestgjørelse, men Boet er dog ei endnu ved Skiftebehandlingens blotte Begyndelse overtaget for deres Regning, hvorimod Lovgivningen om den hele Concursorden tvertimod gaaer ud paa, at Udlæg skal skee af Massen, saaledes som den er ved Boets Deling. Dette følger ogsaa af hvad der i Praxis er antaget om Udredelsen af Skifteomkostningerne, hvorom strax nedenfor.

Forsaavidt Creditorerne ere berettigede til at fordre Udlæg efter Fordringens Beskaffenhed, ei blot for de forinden Skiftets Begyndelse paalobne, men ogsaa for de senere, medens Skiftet staaer paa, paalobende Renter, hvilket, naar det er betimeligen paastaaet, i Almindelighed maa antages*), vil dette have til Følge, at den enkelte Fordring paa den Plads, den har i Concursordenen, bliver saa meget større, og hvis Boet derhos, som sædvanligt, ei selv under Skiftebehandlingen af Boets Midler kan have Indtægter, som svare til de

*) Jfr. Ørsted i Jur. Tidsskr. VI. b. S. 240—56.

paalobende Renter af de ommeldte Fordringer, saa vil det herved opstaaede Tab ogsaa gaae ud over dem af Creditererne, som have den sidste Plads i Concursordenen.

Det samme er ogsaa antaget med Hensyn til Udredelsen af de almindelige Skifteomkostninger, navnligen alle Skifterettens Gebyhrer, jfr. ovenfor om disses forleds Udredelse § 314, saa at der hverken bliver Tale om at repartere disse Omkostninger pro rata paa alle de Crediterer, som concurrere i Boet*), eller at sjelne mellem det behæftede og ubehæftede Gods, saaledes at en forholdsvis Deel af Omkostningerne faldt paa hvert Slags Gods, og da belastedes dem, som med Hensyn til hvert af dette havde den sidste Plads, de sidste Panthavere og de sidste personlige Crediterer. Vel kan dette, især da Skiftegebyhrerne skulle beregnes af hele Boets Masse, de pantsatte Eiendommes Værdi derunder indbefattet, let medføre, at Skifteomkostningerne opsluge alt hvad der ellers kunde blive til Deling mellem de personlige Crediterer, hvilket kunde synes saameget ubilligere, som de bedre prioriterede Crediterer, der erholde fuldt Udlæg, komme til deres Betaling uden mindste Omkostning ved Hjelp af Skiftebehandlingen; men de enkelte Bestemmelser, som give disse Crediterer Forret for andre, gaaer

*) At Skifteomkostningerne ere de saakaldte Separatister uvedkommende, er ovenfor bemærket; jfr. § 315.

netop i Almindelighed ud paa, at de i det Hele fremfor disse skulle nyde fuld Betaling, uden at der paalægges dem at taale en Afkortning til Dækning af Skifteomkostningerne. Naar Sportelreglementet af 22 Marts 1814 § 98 foreskriver, at samtlige Skifteomkostninger blive forlods at udrede af Boets Midler, saa synes disse Udtryk ogsaa at henvise til den nysnævnte Regel, hvorefter Skifteomkostningerne maa falde de sidste Creditorer ene til Last. Endeligen tilkjendegiver en Canc. Skr. af 27 Juli 1824*), at det er Høiesterets Mening, at saalænge der udenfor den pantsatte Eiendom gives andre Boet tilhørende Midler, af hvilke Skifteomkostningerne, være sig Skiftesalarium eller andre af Boets Skifte og Deling flydende Omkostninger, kunne bestrides, er man ubeføiet til dermed at belaste den Creditor, der har Pant i en fast Eiendom og forsaavidt samme kan tilstrække maa ansees berettiget til at erholde Fyldestgjørelse for hele sin Fordring fremfor dem, som blot fordre Betaling efter Regning eller simpelt Haandskrift, hvorimod det ligefrem følger af Sportel Regl. 22 Marts 1814 §§ 86 og 98, at Panthaverne, forsaavidt de omhandlede Udgifter ikke paa anden Maade kunne udredes, maa bidrage dertil. Vel har Høiesteret her kun havt Anledning til at udtale sig om Forholdet

*) Jfr. med Hensyn til en ældre afvigende Skiftedecision Bibl. f. dansk Lovk. I. S. 333.

mellem Panthavere i faste Eiendomme og personlige Creditorer, men den udtalte Anskuelse finder ligesaa fuldt sin Anvendelse, naar Qvæstionen opstaaer mellem andre efter Concursordenen mere og mindre fortrinsberettigede Creditorer.

Er der imidlertid ikke noget upantsat Gods i Boet, bør ethvert Pant bære sin forholdsmæssige Andeel af Skifteomkostningerne, naar disse ikke vedkomme noget enkelt Pant in specie, men forsaavidt flere Creditorer have samme Eiendom til Pant, saa bør de paa Pantet faldende Skifteomkostninger falde de sidste af disse Panthavere til Last, idet de ingen Betaling kunne erholde af Pantet førend de fortrinligere Panthavere ere aldeles tilfredsstillede, jfr. den nys citerede Canc. Skr. 27 Juli 1824. Naar de faste Eiendomme og Løsøret i Boet hver for sig ere pantsatte til Forskjellige, saa er den ene Panteret her lige saa god som den anden*),

*) Vel staaer Underpant i Løsøre, i Forhold til de privilegerede Fordringer, paa en lavere Plads end Underpant i faste Eiendomme, men dette vedkommer kun nysnævnte Fordringers Forhold til de forskjellige Panterettigheder, men ikke det indbyrdes Forhold mellem disse selv, der slet ikke directe kunne collidere, da de have forskjellige Gjenstande, og som vi, hvor der indirecte opstaaer en Collision, saasom her ved en Fordeling af Skifteomkostningerne paa Panthaverne i Boet, maae sætte ved Siden af hinanden, saalænge der ei haves en positiv Bestemmelse for det Modsatte.

og Skifteomkostningerne maa fordeles pro rata paa begge Arter af Panthavere.

Til de almindelige Skifteomkostninger maa ogsaa henregnes alle de Administrationsomkostninger, som vedkomme det ubehæftede Gods, saasom Lønninger og andre Udgifter i Anledning af faste Eiendommes Drift, Betaling for Opbevaring af Boets Løsøre, Omkostninger paa Forauctionering og deslige. De Administrationsomkostninger, som vedkomme det pantsatte Gods, maa derimod, som allerede ovenfor berørt, først søges dækkede ved Hjelp af Pantets egne Indtægter, jfr. Orsteds Hdbg. VI. S. 310—11. Men overstige Udgifterne Indtægterne saa maa det samlede Bo, paa hvis Vegne Skifteforvalteren har beholdt Pantet under sin Administration, ogsaa bære dette Tab*), der altsaa atter gaaer ud over de Creditorer, som have den sidste Plads i Concursordenen. Hvad isærdeleshed angaaer Omkostningerne paa en pantsat Eiendoms Forauctio-

*) Dersom det er paa Panthaverens Vegne, at Skifteforvalteren efter dennes Begjæring administrerer Pantet, eller dersom den Kjendelse, hvorved han har besluttet, imod andre Creditorers Protest, at udsætte Pantets Realisation og at administrere det for Boet, bliver underkjendt ved høiere Ret, saa kunne vel og de vedkommende Creditorer paastaae sig fritagne for at deltage i de omhandlede Administrationsomkostninger, men disse og andre slige særegne Forhold ligge udenfor den almindelige Regel.

nering, da vil Panthaveren i en fast Eiendom, naar han ei bliver dækket for sin hele Fordring med Omkostninger, kunne forlange Eiendommen sig udlagt in natura, og der bliver da alene Spørgsmaal om de ubetydelige Omkostninger i Anledning af forgjæves Opraab, hvilke Omkostninger ei kunne paalægges Panthaveren, naar han fra Begyndelsen af har paastaaet Pantet udlagt for Vurderingsbeløbet, og Auctionsbudet ei overstiger dette: Disse Omkostninger maa da falde Boet til Last, naar det har prøvet Auctionen for at erholde et muligt Overskud over Pantegjelden; men i modsat Fald kunne Omkostningerne fordres af Panthaveren, som tager Pantet udlagt. Bliver Eiendommen solgt ved Auction, fordi Panthaveren enten bliver dækket eller ei ønsker at tage Pantet udlagt, synes Auctionsomkostningerne, forsaavidt de iøvrigt ei kunne dækkes af Auctionsbeløbet, altid at burde komme Panthaveren til Last*); thi de have været nødvendige for at skaffe Panthaveren Fyldestgjørelse af Pantet saavidt tilstrække kan, og ere saaledes ham i Særdeleshed vedkommende, ligesom han ogsaa maatte

*) Naturligvis dog ei paa anden Maade, end at Panthaveren, forsaavidt han ei bliver dækket af Pantet, beholder Ret for det Manglende som chirographarisk Creditor. I Praxis paalægges Auctionsomkostningerne i Almindelighed Kjøberen, hvorved de i Gjerningen komme Panthaveren til Last, med mindre de senere kunne blive ham refunderede af Boet.

have afholdt disse Omkostninger, hvis han uden-for Skiftebehandlingen efter foregaaet Execution havde ladet Eiendommen bortsælge. Hvad pantsat Løsøre angaaer, da kunne de øvrige Creditorer vel, efter hvad i § 311 er antaget, i Almindelighed fordre sammes Forauctionering; og selv om Panthaveren har begjært det udlagt efter Vurderingen, og Auctionsbeløbet bliver under Vurderingssummen, synes man dog neppe at kunne paabyrde Boet at afholde de ved en slig efter Forholdets Natur retligen nødvendig Auction forvoldte Omkostninger, saalænge Panthaveren ei har villet frafalde det Restbeløb, hvormed hans Fordring overstiger Vurderingssummen, jfr. hvad herom er anført § 311.

Lider Boet endeligen Tab ved urigtig Administration eller Disposition af Skifteforvalteren og han derhos enten ikke er i saa grov Culpa, at det kan paalægges ham at erstatte Skaden, eller han i alt Fald savner Evne til at udrede Erstatningen, saa bliver dette som andre tilfældige Tab at bære af hele Boet, og kommer saaledes ogsaa til at gaae ud over dem, som have den sidste Plads i Concursordenen.

F. Proceduren under et Concurs-Skifte.

§ 324.

Om Proceduren under de Retstrætter, som opstaae under Behandlingen af et Concursbo, kunne vi i det Hele henvise til hvad der i §§ 297 ff. og § 307 er bemærket om Skifteproceduren i Almindelighed. Efter de i de citerede Paragrapher udviklede Grundsætninger kan Fallentens under Concursboets Behandling afgivne Erkjendelse af en paa ham anmeldt Fordring vel ikke ubetinget være et Bevis for Fordringens Rigtighed, naar denne modsiges af de øvrige Creditorer; thi idet Indrømmelsen her nærmest gaaer ud paa at bevirke, at der for den paagjeldende indrømmede Fordring gives Udlæg i Boet, saa bortfalder her Grunden, hvorfor egen Tilstaaelse ellers i Almindelighed tages til Følge i Rettergang, i det nemlig Fallenten ei længere kan disponere over Boet og sammes Udlodning, efterat det er kommet under Concursbehandling, og altsaa ei heller disponere herover ved Indrømmelsen af Facta, hvorfor intet andet Bevis haves; jfr. §§ 27 og 55. Men er det derimod givet, at Indrømmelsen af Fordringen er gjort forend Concursen udbrod, maa ogsaa Fordringen i Almindelighed ansees for rigtig, og de øvrige Creditorer, der paastaae at der finder en Collusion

Sted mellem Fallenten og den paagjeldende Creditor, kunne ikke engang fordre, at disse edeligen skulle bekræfte, at der ingen Bedragelighed er under den anmeldte Fordring, med mindre de særegne Betingelser for Anvendelsen af denne Ed efter L. 5—14—46 ere tilstede; jfr. § 129. Mere tvivlsom synes Sagen at være, naar der vel haves Fallentens skriftlige Tilstaaelse for den omhandlede Fordring, som er dateret før Fallitens Udbrud, men der iøvrigt ei haves andet Bevis for, at Tilstaaelsen virkelig er afgivet paa denne Tid, d: at ingen Antidatering har fundet Sted, end Fallentens og den vedkommende Creditors egne Udsagn, medens de øvrige Creditorer benegte, at Gjeldsbrevet er udstedt paa den Tid, da det er dateret. I Almindelighed vil dog en saadan Creditorernes Protest alene have til Følge, at den Creditor, som støtter sin Fordring paa det anmeldte Gjeldsbrev, i Analogi af L. 5—14—46 maa beedige, at det er udstedt paa den Tid, som dets Datering angiver. Man kan nemlig neppe være berøiet til at fordre, at enhver, som tager skriftlig Tilstaaelse for sin Fordring og iøvrigt har den Tillid til sin Debitor, at denne ei vil fragaae Gjelden, saalidet som han frygter dette af dennes Arvinger, desuagtet skal sikkre sig Beviset for den Tid, paa hvilken Tilstaaelsen er afgiven, alene for det mulige Tilfælde, at hans Debitor kunde blive fallit; hvortil kommer, at dennes øvrige Creditorer i Almindelighed ikke kunne have nogen selvstændig Kundskab om, naar den tilmeldte

Tilstaaelse er afgiven, og altsaa alene kunne benegte den enkelte Creditors og Fallentens Udsagn herom som ubeviste, uden selv at kunne paastaae at vide hvorvidt den angivne Udstedelsestid er rigtig. Selv om der ikke er udstedt noget skriftligt Bevis for en slig ældre Gjeld, og Fallenten først vedkjender sig samme under Concursbehandlingen, kan det endeligen endnu tilstedes den paagjeldende Creditor at bekræfte Rigtigheden af den angivne Tid, da Gjelden skal være stiftet, med sin Ed, naar Fordringen er af den Beskaffenhed, at der ikke pleier at eller in casu let kunde udstedes skriftligt Bevis for samme, og Fallentens Vedgaaelse af dens Rigtighed bestyrkes ved andre Data af nogenlunde Vægt.

Paa den anden Side maa Fallenten kunne fremsætte Indsigelse mod enhver enkelt anmeldt Fordring, uagtet samtlige øvrige Creditorer ville indrømme dens Rigtighed; thi han har altid den retlige Interesse i Sagens Udfald, at det Restbeløb, hvorfor han vedbliver at være Debitor efter hans Concursboes Slutning, forøges, jo flere Fordringer af dem, som han troer at kunne modsætte sig, der admitteres af Skifteforvalteren. Derimod kan Fallenten ei have nogen Ret til at gjøre Indsigelser imod de af ham indrømmede eller ved Rettens Kjendelse admitterede Fordringers indbyrdes Classification efter Concursordenen, og naar Crediterne altsaa indbyrdes forene sig om et eller andet denne Classification vedkommende Punkt, kan Fallenten ei

modsætte sig, hvad saaledes gjensidigen indrømmes og vedtages af Creditorerne indbyrdes: thi da Fallenten ligefuldt er forpligtet til at betale alle sine Creditorer, har han ingen retlig Interesse, ifølge hvilken han skulde kunne modsætte sig hvad de ville vedtage om Prioritetsordenen imellem sig indbyrdes.

Det er ovenfor viist, jfr. § 311, at Pluraliteten af de i Boet Interesserede, der vil erkjende en vis Fordring for gyldig eller tillægge samme en vis Qvalification, t. Ex. her med Hensyn til Prioritetsordenen, ei kan forbinde den afvigende Minoritet, der maa kunne fordre Spørgsmaalet om Fordringens Gyldighed eller Qvalification afgjort ved Skifterettens Kjendelse, og dersom denne falder ud imod hvad Pluraliteten havde indrømmet, maa Udlæg skee til dem, der have erhvervet Decisionen til Fordel for sig, som om hin Indrømmelse slet ikke havde fundet Sted; hvorefter dernæst Udlæg senere maa skee til de øvrige Creditorer i Overensstemmelse med hvad der af dem er vedtaget*).

Herfra er det Tilfælde forskjelligt, hvor en enkelt Creditor ved sin Procedure tilvinder sig en Kjendelse til Fordel for sin Paastand i Boet, medens de øvrige Cre-

*) Den Ret, som Fdg. 28 Januar 1682 § 6 og 17 Mai 1690 tillagde de to Trediedele af Creditorerne — efter Gjeldens Summa at regne — til at bevilge Fallenten visse Fordele i Hensende til Afgjørelsen af hans Gjeld i det Hele, blev allerede hævet ved Fdg. 10 Septbr. 1701.

ditorer, der ere i samme Stilling, ikke have frafaldet en lignende Paastand, men paa den anden Side eiheller deltaget i Proceduren. Her kan vel den Kjendelse, hvorved hin Creditor har vundet en Fordel, ikke direcle komme de ommeldte øvrige Creditorer tilgode, der som forudsat ere lige berettigede med ham, men ei have nedlagt eller forfulgt den samme Paastand som han, jfr. hvad i § 177 er bemærket om Virkningen af res judicata; men dersom de dog ei ved den af dem brugte Fremgangsmaade have afskaaret sig Ret til at fremkomme med samme Paastand for deres, som den forstnævnte Creditor har gjort gjeldende for sit Vedkommende, kommer dog den til Fordel for ham afsagte Decision, naar den som sædvanligt støtter sig paa Beskaffenheden af Sagens Realitet og ei paa Procedurens særegne Beskaffenhed, ogsaa de andre lige berettigede Creditorer tilgode, om end kun indirecte. Det er nemlig nu givet, til hvilket Resultat Retten vil komme ogsaa med Hensyn til deres Paastand, og denne Paastand vil da endog i Almindelighed blive indrømmet fra Vederpartiets Side, der nu veed, at videre Proceduren herom vil være unyttig, med mindre de ville forfølge Sagen ved høiere Ret.

Endeligen kan her endnu mærkes de Tilfælde, hvor Skifteretten har paakjendt Spørgsmaalet for flere Creditorers Vedkommende, men en enkelt af disse appellerer Kjendelsen og erholder den forandret. Her lader der sig neppe give nogen

almindelig Regel om, hvilken Indflydelse paa de Andres Ret, at denne Afgjørelse kan erholde. Dog synes man at kunne skjelne imellem tvende Hovedtilfælde: a) Naar Skifteforvalteren urigtigen har negtet at tillægge nogle Creditorers Fordringer en vis fortrinlig Qvalitet, t. Ex. forkastet flere af de højere tjenende Personers Paastand om Udlæg for deres Løn efter L. 5—14—37. I saa Fald kan kun hver Enkelt, der appellerer, opnaae et andet Resultat, da Kjendelsen ellers for hans Vedkommende bliver ved Magt. b) Naar Skifteforvalteren imod flere Creditorers Protest urigtigen og dem til Præjudice har givet en Fordring en høiere Plads end den kunde tilkomme, t. Ex. anseet den som privilegeret eller som Haandskriftsfordring. Om det da end kun er en enkelt af hine Creditorer, der ved Appel faaer dette Resultat forandret, saa synes hans Paastand, naar den ei udtrykkeligen gaaer ud paa at Decisionen skal forandres *alene i Relation til ham*, at maatte sigte til at den paagjeldende Fordring i det Hele skal være uberettiget til det samme i Boet givne Fortrin, og naar denne Paastand da tages til Følge af Overretten maa dennes Dom komme alle de øvrige vedkommende Creditorer tilgode*).

*) At Jorddrotten som Skifteforvalter er berettiget til at classificere de øvrige Fordringer i hans Fæstebondes Concursbo naar Stedets ordinære Dommer først har afgjort den Plads, som førstnævntes egen Fordring tilkommer i Bondens Bo, er indskærpet ved Canc. Circ. 16 Novbr. 1799 § 8.

G. Slutningen af Concursboet.

§ 325.

Ogsaa her kunne vi for største Delen henvise til hvad ovenfor i §§ 300 ff. er erindret om Slutningen af det solvente Stervbo, og indskrænke os til nogle enkelte Bemærkninger.

Ved at bestemme Massens Beløb maa man holde udenfor Beregningen hvad der er udleveret eller udbetalt til de saakaldte Separatister, jfr. Canc. Skr. 21 Sept. 1830; thi det ligger netop i Begrebet om disse, at de Gjenstande, hvorpaa de have Krav, ikke kunne anseés at henhøre til Concursboets Masse.

For ved Udlægget til Creditorerne at iagttage en rigtig Orden, maa der naturligvis dels tages Hensyn til de forskjellige Classer af Creditorer, der forekomme i det enkelte Bo, saaledes at der i Almindelighed gives Udlæg til de mere fortrinsberettigede Classer forinden noget kan udlægges til de mindre fortrinsberettigede, dels til de forskjellige Dele, af hvilke Boets Masse bestaaer, i det at der sædvanligvis ved Siden af den almindelige Concurrence mellem samtlige Creditorer finder en særegen Concurrence Sted mellem flere enkelte Creditorer, som have en Ret til, fremfor de øvrige Creditorer, at erholde Fyldestgjørelse af visse enkelte Dele af Boets Masse, navnligen Panthaverne. Saaledes maa Udlæg først

gives for de Fordringer, der have Fortrin fremfor alle Panthaverne (2den Classe), dernæst i Provenuet af Boets faste Eiendomme til de forskjellige Classer af Panthavere i disse (3die og 4de Classe) for hver Eiendoms Vedkommende, og forsaavidt Panthaverne høre til samme Classe til hver af dem efter deres indbyrdes Orden i Classen. Er Eiendommens Provenue mere end tilstrækkeligt til Panthavernes Fyldestgjørelse, saa bliver Overskuddet en Del af den Beholdning, der skal tjene til Fyldestgjørelse af de Fordringer, som paahvile Boet i det Hele uden at have Adkomst til særegen Fyldestgjørelse af enkelte Gjenstande. Efter Sagens Natur blev dernæst at forholde paa samme Maade med Panthaverne i de rørlige Eiendele, og dette bliver endnu ogsaa efter den danske Lovgivning at iagttage med Hensyn til de Fordringer, som ere forbundne med legal Panteret i disse Eiendele, ligesom den samme Orden ogsaa kan følges, naar der er et saa stort ubehæftet Beløb i Boet, at de personlige privilegerede Fordringer kunne blive dækkede af samme og altsaa det pantsatte Løsøres hele Provenue kan udlægges dem, som have contractmæssigt Pant deri. I saa Fald kan man da gjerne i Udlægsordenen give de contractmæssige Panthavere Udlæg i de enkelte dem pantsatte Gjenstandes Provenue, forinden man gaaer til at uddele Boets tilbageblivende Beholdning til dem, som have Krav paa Boet i det Hele, men ingen Ret i bestemte enkelte under Boet hørende Ting, og blandt

disse da igjen først de til personlige privilegerede Fordringer (6te Classe). Men i modsat Fald bør man give Udlæg for sidstnævnte Fordringer forinden Udlæg kan gives til de contractmæssige Panthavere; thi først efterat man forholdsmæssigen har afdraget hvad der af Løsørepanternes Provenüe har maattet udlægges til de privilegerede Fordringer, kan man skride til at give de contractmæssige Panthavere Udlæg i Restbeløbet af Løsørepanternes Provenüe efter deres indbyrdes Orden. Hermed vil da under det her forudsatte Forhold (naar de privilegerede personlige Fordringer ei kunne blive fyldestgjorte uden at angribe Løsørepanterne) Massen være absorberet, saa at der ei bliver noget tilovers til den simple personlige Gjeld. Giver Boet derimod et Overskud til denne, saa udlægger man, efterat de privilegerede Fordringer have erholdt Udlæg, hvad der bliver tilbage til den saakaldte ligvide personlige Gjeld (8de Classe), og endeligen det efter dennes Fyldestgjørelse muligen tilbageblivende Beløb pro rata til Regningscreditorerne. Forsaavidt flere Creditorer have lige Ret og derfor nyde lige Udlæg i samme Classe, t. Ex. Haandskriftscreditorerne, er det iøvrigt ligegyldigt, i hvilken Orden Fordringerne nævnes i Repartitionsforretningen. Samtlige anmeldte Fordringer bør nævnes i denne Forretning, forinden der skrides til Uddelingen eller Udlægget; men de Fordringer, som ingen Fyldestgjørelse kunne erholde efter Boets Beskaffenhed, behøver Skifteforvalteren ikke atter at nævne hver for

sig, efterat de Udlæg, som have kunnet skee, ere angivne. Det er tilstrækkeligt, at han i Almindelighed bemærker, at til de øvrige Creditorer bliver efter Fordringernes og Boets Beskaffenhed Intet at udlægge, og han har ei at indlade sig paa at bestemme den gjensidige Prioritetsorden, som havde været at følge imellem dem, hvis der var blevet noget tilovers til dem.

Skifteakt finder ikke Sted i Concursboer, med mindre Nogen af Creditorerne skulde forlange samme udstedt paa sin Bekostning, jfr. Canc. Skr. 10 Octbr. 1795, Sportelregl. 22 Mars 1814 § 94 sammenholdt med Canc. Skr. 25 Mai 1822.

Ved Extraderingen af et Fallitbo til Fallenten, hvortil forudsættes alle anmeldte Creditorers Samtykke, jfr. § 311, bliver der ei Tale om noget Udlæg til Creditorerne eller nogen Repartitionsforretning. Boet sluttes derimod ved en Extraderingsforretning, hvorunder Skifteretten efterat have modtaget eller indeholdt de lovbestemte Extraderingsgebyhrer, overgiver hele Boet, som det for Øieblikket forefindes, til Fallentens frie Raadighed.

Naar Boet saaledes igjen extraderes Fallenten til fri Raadighed, er det klart, at han kan lade den tidligere tinglæste Falliterklæring eller det tinglæste Fallitdecret udslette af Pantebogen, og Retsskriveren kan ei negte dette, naar han producerer Udskrift af Extraderingsforretningen eller paa anden Maade skaffer tilstrækkeligt Bevis for at Boet igjen er ham overgivet til fri

Raadighed, samt betaler Udslettelsesgebyhret. Men det samme er ogsaa antaget at kunne skee hvor Fallitboet er sluttet, uagtet der ei er skeet fuldt Udlæg til Fallentens Creditorer. Den Uraadighedstilstand, som ved Tinglæsningen blev bekjendtgjort, er nemlig ophørt med selve Boets Tilværelse, hvorover han havde tabt Dispositionen ved Falliten; og hvad han ved sin personlige Fortjeneste har erhvervet for sig medens hans Bo stod under Concursbehandling, samt hvad han senere maatte erhverve, er vel ikke unddraget de samme Creditorers Forfølgning, der ei blive fyldestgjorte af hans Fallitbo, og de kunne fremdeles atter erklære ham fallit og bevirke at hane senere erhvervede Formue ogsaa kommer under Skiftebehandling til deres Fyldestgjørelse; men dette er da et aldeles nyt Bo, jfr. Canc. Skr. 12 Febr. 1835 (Colleg. Tid. S. 190 ff.). Jfr. dog herved Canc. Skr. 8 Jan. 1825 § 1*).

*) Om Separationsboers og andre deslige Boers Behandling, jfr. § 287, er intet Særeget at mærke. Reglerne for deres Behandling indeholdes i hvad der er bemærket om Stervboers, Opbuds- og Fallitboers Skifte, og som let lader sig anvende paa hine Boer, hvorved der iøvrigt naturligvis maa tages Hensyn til de paagjeldende Forholds særegne Beskaffenhed.

Fjerde Afdeling.

Om Midlerne til at betrygge Skiftelovgivningens Efterlevelse.

A. Skifteprotocollers Anskaffelse og Førelse.

§ 326.

Ligesom det i Almindelighed efter den danske Lovgivning er en Betingelse for det lovbefalede Tilsyn med Retspleien, at Retsforhandlingerne opbevares i skriftlig Form i Retsprotocoller, som kunne sikre et vedvarende Bevis for disse Forhandlingers Tilværelse og Indhold, saaledes er Anordningen af Skifteprotocoller et væsentligt Moment med Hensyn til saavel de overordnede Domstoles som den høiere Øvrigheds Control med Skiftevæsenet. Efter Lovens 5—2—90 skulde Skifteforvalterne have en Bog, hvorudi Copi af alle Skiftebreve, som de udstædte, skulde indskrives, og som altsaa maatte indeholde alt hvad Skiftebrevet efter Lovens 5—2—15 skulde indeholde. Dette var imidlertid ei fuldkommen betryggende, i det Forhandlingerne paa Skiftet ei efterhaanden, som de foregik, bleve op-

tagne i formelige Protocoller, men maatte kunne skrives paa løst Papir, hvortil kom, at Skiftebrev ei blev at udstede i alle Boer. Fdg. af 27 Novbr. 1775 § 10, foreskrev da, at Jorddrotter, der havde over 20 Tdr. Hartkorn, skulde holde Skifteprotocoller, og Fdg. 12 Febr. 1790 §§ 1 og 2, at alle Skifteforvaltere og Skrivere hvad enten de af Kongen vare beskikkede eller de som Jordegodseiere og Husbonder øvede Skifteret, skulde være pligtige at holde ordentlige Skifteprotocoller, hvori alt det, som ved Skifteforretningerne forhandledes, strax skulde indføres under de i Forordningen bestemte Straffe*); jfr. Canc. Skr. 8 og 22 Mai samt 5 Juni s. A. Denne Forskrift er ogsaa gjentaget i de forskjellige Anordninger om Skiftevæsenet i de danske Colonier; jfr. Anordn. 10 Mai 1780 § 5, Fdg. 6 Decbr. 1799 § 6, 17 April 1807 § 4, Regulativ 24 Octbr. 1832 § 4 og Regl. 13 Juli 1836 § 32. Skifteprotocoller anskaffes og bekostes udenfor Kjøbenhavn af Skifteskriveren for egen Regning, Canc. Skr. 31 Juli 1790 og 1 Febr. 1834 (Coll. Tid. S. 102).

*) Ligger en Skiftejurisdiction i flere Amter, skal der for hver Del af samme, som ligger i et særskilt Amt, holdes en særskilt Protocol, Canc. Skr. 15 Mai 1790. Forøvrigt kan en Skifteforvalter ogsaa udenfor disse Tilfælde have tvende eller trende Skifteprotocoller, for at flere Skifter paa engang kunne foretages i hans Jurisdiction; Fdg. 12 Febr. 1790 § 3.

Om det stemplede Papir til Skifteprotocoller indeholdes Reglerne i Fdg. 3 Dcbr. 1828 §§ 5 Litr. f og g, § 6 Nr. 4, og for Vestindien i Fdg. 30 Sept. 1773 § 10. I de øvrige Colonier og Bilande bruges ei stemplet Papir. Protocollerne skulle være paginerede, gjennemdragne og forseglede og til Skifteprotocoller autoriserede, hvilket i Danmark, med Undtagelse af Kjøbenhavn, hvor Skifteprotocollerne autoriseres af Justitiarius i den kongelige Lands-Over samt Hof- og Stadsret, samt paa Færøerne og Island skal skee af Amtmanden, selv for Lehnsbesiddernes Godsers Vedkommende; Fdg. 12 Febr. 1790 § 8 og Fdg. 3 Decbr. 1828 § 6 Nr. 4. Jfr. for Coloniernes Vedkommende Anordn. 10 Mai 1780 § 5, Regulativ af 24 Octbr. 1832 § 4 og Regl. 13 Julii 1836 § 2.

Med Hensyn til Skifteprotocollernes Indhold maa den almindelige Regel være, at Alt hvad der forhandles i Anledning af eller paa Skiftet, om hvis Constatering der senere kan blive Spørgsmaal og som ikke allerede er indført i andre autentiske Dokumenter, navnligen i andre Retsprotocoller, saasom i Vidneprotocoller, bør optages i Skifteprotocollen. Om de enkelte Skifteforhandlingers Indhold og sammes Betydning, hvoraf det maa afhænge hvad og hvormeget dem vedkommende der bør optages i Skifteprotocollen, er ovenfor talt, og vi skulle derfor her indskrænke os til nogle enkelte Punkter, ved hvilke Optagelsen i Skifteprotocollen giver Anledning til særegne Bemærkninger.

Ved at indføre Anmeldelsen om det indtrufne Dødsfald i Skifteprotocollen, Fdg. 12 Septbr 1792 § 8*), bør Anmeldelsens Datum tilføies, for at det kan controlleres, at Boet, hvis det skal undergives offentligt Skifte, strax bliver taget under Behandling. Dersom derimod Anmeldelsen er forbunden med den Erklæring, at de vedkommende dertil Berettigede overtage Boet uden Skiftebehandling, bør denne Erklæring ogsaa tilføres Protocollen, og derhos, hvis Fritagelsen for Skiftebehandling grunder sig paa et særeget Dokument, saasom et confirmeret Testament eller en meddelt Bevilling til at sidde i uskiftet Bo, bør slige Dokumenter forevises og verificerede Gjenparter indleveres til Skifteretten, hvilke Gjenparter efter at være confererede med Originalerne og befundne rigtige blive at opbevare ved Jurisdiktionen.

Forseglings- og Registreringsforretningerne blive naturligvis fuldstændigen at optage i Skifteprotocollen med Angivelse af Aaret og Dagen, hvo der fungerer som Skifteforvalter og hvilke Personer der iøvrigt ere tilstede ved Forretningerne; jfr. dog hvad forhen er bemærket § 279 om, at disse Forretninger undertiden kunne optages i særegne smaae Protocoller, der kunne

*) Ogsaa hvor Skiftet ei umiddelbart foranlediges ved Dødsfald, men mundtlig Requisition derom fremkommer fra dertil berettigede Personer, bliver denne mundtlige Requisition at indføre i Skifteprotocollen. En skriftlig Requisition kan derimod tages ad acta.

autoriseres paa ustemplet Papir, Canc. Circ. 3 Mai 1800 og Canc. Skr. 11 Marts 1809, og der senere blive at vedlægge Hovedskifteprotocollen som Bilage, Circ. 6 Juli 1799; jfr. Canc. Skr. 29 Decbr. 1792 og 6 Decbr. 1794.

Hvad angaaer de senere Forhandlinger paa Skiftet, som skulle indføres i Skifteprotocollen, har Canc. Circ. 14 Marts 1829 indskærpet Skifteforvalteren at besørge Skifteprotocollerne førte med den tilbørlige Fuldstændighed, saaledes at ingensomhelst Ind- eller Udtælling og overhovedet ingen de respective Boer vedkommende Transaction passerer uden at der strax derover gjøres fornoden Tilførsel i Protocollen. Dette var allerede tidligere indskærpet ved Canc. Skr. af 14 Novbr. 1826 med Hensyn til hvad der passerer vedkommende Auctions Afholdelse og Incassators Antagelse; jfr. paa den anden Side Canc. Skr. 2 Mai 1829 om at de til Protocollen fremlagte Dokumenter ikke skulle indføres i denne, og end mindre de blot forevisse Dokumenter. At indgaaede Forlig og afsagte Decisioner — forsaavidt disse ei blive indførte i den Domprotocol, som Skifteforvalteren, hvis han tillige er Dommer, har at holde — bør indføres i Skifteprotocollen, forstaaer sig af sig selv. Ligesaa bør Begjæringer om Skifteacters Beskrivelse indføres i Skifteprotocollen.

For Udbetalinger af Boet qvitteres i Almindelighed i Skifteprotocollen; men om end særlige Qvitteringer meddeles, bør i Skifteprotocollen dog altid indeholde

Oplysning og den iværksatte Udbetaling, selv om den er skeet efterat Skiftet er sluttet, Canc. Skr. 17 Juni 1834; jfr. nærmere nedenfor.

Alt hvad der bør tilføres Skifteprotocollen skal strax, ligesom det passerer, nedskrives, og derfor bør Skifteprotocollen være tilstede ved enhver Skifteforretning, jfr. Fdg. 12 Febr. 1790 § 2, og for Vestindien Fdg. 6 Decbr. 1799 § 6 og 17 Apr. 1807 § 4.

Anmeldelser om Arveafgifter fra myndige Arvinger, Samfrænder eller extraordinære Skifteforvaltere bør summarisk antegnes i Skifteprotocollen, der ogsaa bør indeholde Oplysning om de Skiftebreve eller Skifteakter, som Samfrænder eller extraordinære Skifteforvaltere have at aflevere til den ordinære Skifteret; Fdg. 12 September 1792 § 9, 8 Februar 1810 § 8, Canc. Circ. 29 Novbr. 1817; jfr. nu nøie Fdg. 8 Juli 1840 om Cancelliets Kasse- og Regnskabsvæsen § 7.

Endeligen skulle Skifteprotocollerne være forsynede med alphabetiske Registre, som henvise til, hvor de Gjenstande, som Skifteprotocollen omfatter, findes omhandlede.

De fuldskrevne Skifteprotocoller skulle, naar de i dem begyndte Skifter ere sluttede, afleveres til Opbevaring i Amtsarkiverne, hvorfra i fornødent Fald Udskrifter kunne erholdes*). Fdg. 11 Febr. 1790 § 8.

*) En Canc. Skr. af 3 Decbr. 1818 har antaget, at Udskrifter af Skifteprotocollen burde imod anordnet Betaling meddeles en Sagfører, som forlangte det,

I Forbindelse med Lovgivningens Bestemmelser om de almindelige Skifteprotocollers Forelse, maa nu foruden den almindelige Forskrift i Fdg. 20 Octbr. 1819 § 4 om alle Retsbetjentes Pligt at holde ordentlige Sporteljournaler, mærkes de seneste Forskrifter om forskjellige Cassebøger og Journaler, der indeholdes i Fdg. 8 Juli 1840 om det under det kongelige danske Cancelli hørende Kasse- og Regnskabsvæsen. Efter denne Forordnings § 1 skal nemlig enhver Retsbetjent, der oppebærer de den kongelige Kasse tilkommende Indtægter af Arvemidler eller sluttede Skifter, ogsaa for disses Vedkommende holde en Kassecconto, enten som en særegen Kassebog eller som en Afdeling af Sporteljournalen. De jordbrotlige Skifteforvaltere behøve derimod ikke at holde anden Optegnelse over disse kongelige Indtægter end den, selve Skifteprotocollen indeholder, Fdg. § 2.

Foruden den Kasse-Conto eller Kassebog, som specielt vedkommer de kongelige Indtægter, der falde paa Skifterne, paalægger Forordningens 10de Paragraph alle Magistrater og Retsbetjente, som udøve Skiftejurisdiction, at holde en Journal, hvori enhver Pengesum, som Skifteforvalteren modtager eller udbetaler i noget Bo, skal indføres under det Datum, da saadan Indtægt eller Udgift forefalder, saa at den

uden at det kunde fordres opgivet for hvem og til hvilket Brug Udskriften begjæres; jfr. dog Canc. Skr. 11 Juni 1831.

til enhver Tid giver en Oversigt over alt hvad han i Egenskab af Skifteforvalter indesidder med; og fra denne almindelige Kassejournal bør han i en Hovedbog, paa særegne for hvert Bo bestemte Folier overføre de Indtægter og Udgifter, som han for dette har havt*). Saavel Journalen som Hovedbogen bliver at gjennembrage, foliere eller paginere, samt af Amtmanden at autorisere paa samme Maade som Skifteprotocollerne. Efter Forordningens § 13 ere de jorddrotlige Skifteforvaltere fritagne for at holde de herommeldte Kassecontoer og Hovedbøger, imod at enhver Indbetaling eller Udtælling strax anmærkes i Skifteprotocollen. De til et enkelt Boes Behandling udnævnte Commissarier eller Executorer skulle holde en samlet Rigtighed over alle Ind- og Udtællinger i en dertil autoriseret Journal, Fdg. § 14. Hvad angaaer de Boer, som behandles af Skiftecommissionen i Kjøbenhavn, bør den ved samme ansatte Bogholder føre Hovedbog og Kassecontoganske efter de i Fdg. § 10 foreskrevne Regler, Fdg. § 15.

*) Hvorledes der skal forholdes med Hensyn til de Boer, hvis Behandling er begyndt før Forordningens Emanation, er bestemt i Fdg. § 11.

B. Om Skiftebehandlingens Indankning for høiere Ret.

Dette vigtigste Middel til at erholde navnligen den brugte Skiftebehandlings Realitet nærmere provet, bliver at omhandle i Forbindelse med den øvrige Lære om Appel, som skal meddeles i det Følgende, og altsaa at forbigaae her.

C. Om Skiftevæsenets Revision.

§ 327.

a) Skifterevisionen ved Overøvrigheden.

Uagtet det er den almindelige Regel, at Skifterettens Beslutninger alene kunne svækkes ved deres Indankning for den competente Overret, saa er der dog tillige paalagt den høiere Øvrighed en tildels meget indgribende Control med Skifteforvaltningen. Denne angaaer først og fremmest Skifternes Tilendebringelse uden ufornoden Forhaling og tilbørlig Rigtigheds Aflæggelse for de Sportler og Afgifter, som falde under Skiftevæsenet; men den kan tildels ogsaa angaae selve Indholdet af Skiftebehandlingen; i det den høiere Øvrighed har at vaage over, at de til en lovlig Skifte-

behandling nødvendige Former, saasom at Skifteforvalteren selv eller ved de dertil constituerede Fuldmægtige udfører Forretningerne, at Skifteprotocollen rigtigen føres, Retsvidner ere tilstede o. s. v., blive iagttagne, og at de Midler, som Skifteforvalteren i ethvert Bo skal have i Hænde, virkeligen ere tilstede og blive forsaavidt skee kan frugtbargjorte paa den lovbefalede Maade. Endeligen har Øvrigheden ogsaa ex officio at føre Tilsyn med, at de Umyndiges Interesse ikke trædes for nær paa Skiftet. Men her, hvor det dog altid er Skifteforvalteren, der skal afgjøre en Collision mellem de Umyndiges og Andres Interesse i Boet, kan Øvrigheden dog alene lade nedlægge Paastande paa de Umyndiges Vegne, som blive at undergive Skifterettens Decision, og siden paa deres Vegne appellere denne til vedkommende Overret, naar den antager, at der ei er skeet de Umyndige fyldest. Den høiere Øvrighed fremtræder saaledes her kun som Part, og er ei befoiet til ved directe Tvang at bringe Skifteforvalteren til at rette sig efter dens Forskrifter, saaledes som Tilfældet er med Hensyn til flere af de førstnævnte under dens Control hørende Gjenstande.

Et vigtigt Middel til at hindre Skifternes Forhaling har Lovgiveren søgt i de summariske Fortegnelser over alle i Aarets Løb behandlede, sluttede og usluttede Skifter, o: de saakaldte Skiftedesignationer, som Skifteforvalterne efter Aarets Udløb skulle indsende, paa faa Undtagelser nær til Overøvrighederne, der efter

at have revideret dem igjen indsender dem til det kongelige danske Cancelli til endelig Revision. Denne Indsendelse af Skiftedesignationer til endelig Revision i Cancelliet er først foreskrevet for Skifteretterne i Kjøbstæderne ved Reser. 13 April 1764, hvorefter de, da Stiftamtmændene dengang vare Overøvrighed for alle Kjøbsteder, skulde indsendes til disse Embedsmænd, nu derimod til Amtmændene. Ved Canc. Skr. af 7 Juni 1788 paalagdes det Amtmændene, som daværende ordinære Skifteforvaltere paa Landet, at indsende Designationer til Cancelliet, hvilke nu, efterat Herredsfogederne og de kongelige Birkedommere have erholdt denne Skiftejurisdiction, af disse blive at indsende til Amtmændene. Dette foreskrev fremdeles Fdg. 12 Febr. 1790 § 8 ogsaa med Hensyn til de jorddrotlige Skiftejurisdictioner, ligesom samme Forordnings § 7 paalagde extraordinære Skifteforvaltere, Commissarier, Opbudsmænd og executores testamenti den samme Forpligtelse, hvorhos det nu for Kjøbenhavn ved Pl. 28 Jan. 1831 er foreskrevet, at Designationerne af de extraordinære Skifteforvaltere skulle indsendes til Hof- og Stadsrettens Justitiarius, der foreløbigen skal revidere samme, saaledes som Amtmændene udenfor Kjøbenhavn skulle revidere andre Skifteforvalteres Designationer; jfr. Canc. Skr. 14 April 1827*). De sin-

*) Ligesom Bestemmelserne om Skifteforvalteres Indsendelse naturligvis ei finde Anvendelse paa Arvedelinger mellem myndige Arvinger, saaledes

gulære Bestemmelser om Skiftedesignationers Indsendelse ere i Almindelighed indskærpede ved Canc. Circl. 21 Febr. 1801 og 9 Januar 1802**).

Skiftedesignationerne, der blive at indrette efter de Vedkommende tilstillede Schemata, som findes anførte hos Fogtmann ved Reser. 6 Marts 1789, jfr. Canc. Skr. 30 Juni og 29 Septbr. 1787 samt Fdg. 12 Febr. 1790 § 8, skulle indeholde tvende særskilte Afdelinger over de usluttede og de sluttede Boer, jfr. Canc. Skr. 30 April 1768 § 2. Fortegnelsen over de usluttede Skifter skal indeholde sammes Nummer, der bestandigen fra Aar til andet retter sig efter Skiftets Begyndelses Datum, jfr. Canc. Skr. 5 Dcbr, 1767 og 30 April 1768 §§ 1, 3 og 4, den Afdødes Navn, Dødsfaldets Datum, naar Skiftet begyndte, jfr. den nys citerede Canc. Skr. § 3, Proclamas Publications Datum, naar det er udløbet, og ved Skifter efter Geistlige naar Naadsensaaret er udløbet, naar Auction er afholdt, hvo Incassator er, og af hvem antaget, samt om Pengene til den bestemte Tid ere indløbne, jfr. Canc. Circl. 14 Marts 1829, om Armaa det samme ogsaa antages om Samfrændeskifter, der i Almindelighed indskrænke sig til en enkelt Akt, jfr. ovenfor § 304.

**) For Færoerne, Island, Vestindien og Ostindien haves en Mængde specielle Bestemmelser om Indsendelsen af Skiftedesignationer, see Hansen S. 521 Nr. 4—7, hvortil for Vestindiens Vedkommende kan føies Canc. Skr. 17 Marts 1792.

vingerne forlange, at Skiftet maa henstaae efter Indgjeldens Inddrivelse, Aarsagen til Skiftets Ophold over 6 Maaneder, hvo Arvingerne ere, og de Umyndiges Alder, samt hvo Formynderne ere.

Fortegnelsen over de sluttede Skifter skal indeholde Skiftets Nummer, paa samme Maade som i den forstnævnte Arts Fortegnelser, den Afdødes Navn, Aar og Datum, naar Skiftet begyndte, naar sluttet*), de Umyndiges Navne, deres Alder ved Skiftets Begyndelse, Enhvers Arvs Beløb, hvor Arven staaer og mod hvilken Sikkerhed, og Formyndernes Navne, hvortil kommer, at efter Fd. 2 April 1817 § 10 skulle Skifteforvalterne i deres aarlige Skiftedesignationer anføre, hvorvidt der maatte være udlagt Summer, enten til Creditorer eller Arvinger, hvormed der skal forholdes efter Forordningens Forskrifter, og efter Frd. 8 Juli 1840 om det under Cancelliet hørende Kassevæsen § 10 Beholdningen i ethvert Bo.

For at controllere, at virkeligen alle Skifter blive optagne i Designationerne, har en Canc. Skr. af 29 Februar 1820 paalagt Præsterne, ved hvert Aars Udgang til de Skifteforvaltere, hvis Skiftejurisdiction

*) Skiftet skal ansees sluttet, naar Delingen er forfattet, hvad enten Skiftebrevet er beskrevet eller ei, jfr. Canc. Skr. 30 April 1768 § 1 og 14 April 1827. Dersom Delingen, o: Repartitionsforretningen, imidlertid er bleven indanket for Overretten, er Skiftesluttningen naturligvis herved suspenderet.

nogen Del af deres Sogne er undergiven, at indgive Fortegnelse over de i Aarets Løb jordede under bemeldte Skiftejurisdiction hørende Personer*). Disse Fortegnelser skulle Skifteforvalterne indsende til Overøvrigheden, og hvis der i Præstens Fortegnelse findes Dødsfald, som ei omtales i Skifteprotocollen og den paa samme støttede Designation, eller der omvendt i disse findes omtalt Skifte efter Personer, hvis Dødsfald ei anmeldes i Præsternes Fortegnelser, da herom afgive Forklaring, jfr. Canc. Skr. 4 October og 17 December 1825, 15 November 1828.

Uagtet de udfærdigede Schemata nærmest ere indrettede for Sterboskifter, saa er det dog ogsaa utvivlsomt, at alle andre Boer, som ere komne under Skiftebehandling, saasom Opbuds- og Fallitboer, Separationsboer o. s. v. skulle optages i Designationerne, og de Rubra i Schemaerne, som ere anvendelige med Hensyn til slige Boer, udfyldes, jfr. Frd. 12 Februar 1790 § 7, Canc. Skr. 4 Marts 1793, 9 November 1804 og 4 October 1825.

Efter Resc. 13 April 1764 og Canc. Skr. 1 Mai 1790 § 4 skulle Skiftedesignationerne indsendes

*) Cancelliet har i en utrykt Skrivelse af 1840 antaget, at uagtet intet Dødsfald i Sognet er indtruffet, som vedkommer den paagjeldende Skiftejurisdiction, skal Præsten dog herom indgive udtrykkelig Beretning til Skifteforvalteren, saa at denne kan lægge samme ved sin Skiftedesignation.

ved Aarets Udgang, og skjondt der vel maa indrommes Skifteforvalterne en passende Frist efter Aarets Udlob til Designationernes Affattelse, især ved vidtloftige Skifte-jurisdictioner, kan man dog kun med Hensyn til de Designationer, som skulle indsendes directe til Cancelliet, saasom Kjobenhavns Skiftecommissions, udstrække denne Frist til Udgangen af Marts Maaned i det paafolgende Aar, efter Resc. 6 Marts 1789. Efter dette Rescript er hin Tidspunkt nemlig den yderste Termin, inden hvilken Designationerne skulle være indkomne til Cancelliet, og der maa dog levnes Overøvrighederne, gjennem hvilke Designationerne i Almindelighed skulle indsendes til Collegiet og som forinden foreløbigen skulle revidere dem, den dertil fornødne Tid*).

Foruden de hidtil omhandlede aarlige Skiftedesignationer, skulle nu, efter Frd. om det under det danske Cancelli horende Regnskabs- og Kassevæsen af 8 Juli 1840, de ved samme foreskrevne Qvartals-Extracter bevirke en vigtig Control med de betydeligste Skifteforvalteres Embedsforelse, forsaavidt de af denne oppebaarne Midler angaaer. Foruden at nemlig alle Magistrater og Retsbetjente skulle indsende Qvartals-Extracter, som udvise hvad de have oppebaaret

*) For Bornholm, Vestindien og Ostindien haves særegne Forskrifter om Terminen for Skiftedesignationernes Indsendelse, jfr. Resc. 5 November 1790 § 1, Frd. 6 December 1799 § 9, 17 April 1807 § 7, Canc. Skr. 26 Februar 1831 og Regl. 13 Juli 1836 § 36.

af de den kgl. Kasse tilfaldende Indtægter af Boerne — om hvilken Gjenstand vi alene kunne henvise til de noget vidtløftige Forskrifter i Forordningen selv, jfr. ovenfor § 301 — bør enhver saadan Skifteforvalter hvert Qvartal tilstille Amtmanden en Extract af deres forommeldte Hovedbog, der viser Beholdningen i alle de Boer, han har under Behandling. Ved Indsendelsen af denne Extract skal Skifteforvalteren tillige berette, hvorvidt Indcassator har gjort Rigtighed, med tilføiet Forklaring angaaende de Omstændigheder, som kunde sætte Amtmanden i Stand til at bedømme, hvorvidt Forskrifterne i Frd. 12 Februar 1790 § 11 og Pl. 3 Juni 1818 §§ 2 og 3 behørigen ere efterkomne. Det bliver fremdeles, i Overensstemmelse med Pl. 30 October 1767, at paasee, at Skifteforvalterne ikke maa tilegne sig Skifteslair førend ved Boernes Slutning, og altsaa ikke drage samme fra det Beløb, der som Beholdning bliver at opføre i Bøgerne og Extracterne, og som bør være tilstede. De jorddrætlige Skifteforvaltere ere fritagne for at indsende Extracter, og de overordentlige Skifteforvaltere skulle kun indsende dem hvert halve Aar, Frd. 8 Juli 1840 §§ 13 og 14.

I nøieste Forbindelse med de nu nævnte Controlmidler, Qvartalsextracterne og de aarlige Designationer, staaer Amtmandens aarlige Eftersyn af selve Skifteprotocollerne jfr. Frd. 12 Februar 1790 § 9. Idet han nemlig skal gjennemgaae og revidere de ind-

sendte Extracter og Designationer, vinder denne Revision særdeles Betydning derved, at han tillige skal sammenholde Designationerne og Extracterne, saavelsom og det aarlige Regnskab for de af Skifteforvalterne oppebaarne kongelige Indtægter, jfr. § 301, med Skifteprotocollerne. Men Amtmanden skal derhos ved sit Gjennemsyn af Skifteprotocollerne ei blot paasee Efterlevelsen af de Lovbud, som hine Extracter og Designationer nærmest sigte til at fremme, nemlig de oppebaarne Midlers Tilstedeværelse, de kongl. Indtægters rigtige Indkrævelse*) og Skifternes hurtige Fremme, men han skal i det Hele paasee Lovligheden af den af Skifteretterne brugte Omgangsmaade, navnligen, forsaavidt Fæstebønders Boer angaaer, Jagttagelsen af Forskrifterne i Frd. 8 Juni 1787. Jfr. i det Hele Rescr. 13 April 1764, Frd. 12 Februar 1790 § 9, Canc. Skr. 31 December 1819, 15 Mai 1824. Naar det i disse Retskilder er omhandlet, at dersom Amtmanden ved sin Revision skulde opdage Misbrug og Forurettelser, skal han ved Skiftedesignationernes Indsendelse til Cancelliet indberette saadant, da kan denne Forskrift

*) Efter den citerede Frd. af 8 Juli 1840 § 4 skal det i Særdeleshed ved Eftersyn af Skifteprotocollerne undersøges, om alle den kongl. Kasse tilfaldende Skifte- og Arveafgifter ere rigtigt beregnede og derefter overgaaede i Sporteljournalen, eller paa den særskilte Conto, som holdes over disse Afgifter, jfr. Forordningens § 7 in fine.

alene sigte til de Tilfælde, hvor Indberetningen kan være til Veiledning ved Designationens Revision i Cancelliet, eller hvor de opdagede Misbrug maatte være saa grove, at de kunne medføre Suspension eller Tiltale imod Skifteforvalteren. Andre Udsættelser maa han kunne umiddelbart meddele Skifteforvalteren med Anmodning om at foranstalte samme rettede, jfr. Regl. 13 Juli 1836 § 36, og kun naar denne formener, at Amtmandens Udsættelse er ubeføiet, vil Sagen i Almindelighed være at indbringe til Cancelliets Afgjørelse. Dersom endeligen den Feiltagelse, som Amtet antager at Skifteretten har begaaet, angaaer et Forhold, som ene vedkommer de paagjeldende myndige Arvinger og Creditorer, og samme derhos ei har nogensomhelst criminel Character, der kunde foranledige offentlig Tiltale imod Skifteforvalteren, saa vil Amtet ei have at befatte sig hermed, men maa overlade de myndige Interesserede selv at forfølge deres Ret. Endmindre har Amtet at befatte sig med slige Forhold, naar de myndige Interesserede allerede maa antages stiltiende at have frafaldet Anke over den af Skifteforvalteren brugte Fremgangsmaade, uagtet Amtet ei anseer samme for at have været rigtig.

Foruden dette lovbefalede aarlige Eftersyn af Skifteprotocollerne, ere Amtmændene fremdeles beføiede til ellers af og til at eftersee Skifteprotocollerne for at kunne forebygge Misbrug og navnligen virke til at Skifterne tilendebringes med tilbørlig Hur-

tighed. Dette havde tidligere ikke nogen udtrykkelig Lovhjemmel, men ligesom herfor dog kunde paaberaabes saavel Præmisserne til Frd. 12 Februar 1790*), der i Almindelighed paalægger Overøvrigheden med Aarvaagenhed at paasee denne Anordnings Overholdelse, som Analogien af flere for Vestindien herom givne særegne Bestemmelser, jfr. Frd. 6 December 1799 § 8, 17 April 1807 § 6, Reser. 16 Juli 1816 og 28 September 1836 (Coll. Tid. S. 809), saaledes paalægger den titnævnte Frd. af 8 Juli 1840 § 10 nu udtrykkeligen Amtmanden saavel af og til, som og ved det aarlige Eftersyn af Skifteprotocollerne, noie at prøve de Hoved- og Kasseboger, som de betydeligere Skifteforvaltere skulle holde.

Endeligen kan her endnu erindres den almindelige Bestemmelse i den titnævnte Frd. 8 Juli 1840 § 17, at ved det befalede aarlige Eftersyn af Retsbetjentenes Skifte-, Overformynderi- og øvrige Embedsprotocoller, have Amtmændene tillige at foretage de ved den almindelige Kasseanordning 8 Juli 1840 § 42 foreskrevne summariske Kassevndersøgelser, hvilke skulle omfatte samtlige de Oppebørsler, de have for det Offentlige,

*) Den ganske almindellge Forskrift i Frd. 3 December 1828 § 46, at alle Kgl. Embedsmænd skulde paasee Overtrædelsen af Anordningen om det stemplede Papir, kan derimod ei være noget Argument ved Spørgsmaalet om hvor ofte Amtmændene kunne eftersee Skifteprotocollerne.

og de private Midler, som høre under deres embedsmæssige Forvaltning, altsaa ogsaa alle Skiftemidler.

Alt hvad der efter Frd. 12 Februar 1790 § 9 skal iagttages af Amtmanden med Hensyn til Revideringen af Designationerne over sluttede og usluttede Skifter, skal iagttages af Justitiarius i den kgl. Landsover- samt Hof- og Stadsret med Hensyn til de extraordinære Skifteforvaltere i Kjøbenhavn, Pl. 25 Januar 1831; jfr. Frd. 9 Juli 1840 om det under Cancelliet hørende Kassevæsen § 15 in fine.

§. 328.

b) Skifterevisionen i Cancelliet.

I det vedkommende Revisionscontoir under det kongl. danske Cancellie, jfr. Canc. Skr. 11 November 1786, bliver nu at foretage Revision af samtlige aarlige Skiftedesignationer, efterat de i Almindelighed ere fremsendte gjennem Amtet med sammes, navnligen ved Conferencen med Skifteprotocollen, foranledigede Bemærkninger. Dog indsendes Designationerne directe til Cancelliet fra Kjøbenhavns Skiftecommission, jfr. Canc. Skr. 26 Februar 1774 og 15 Mai 1784, samt fra Lehnsbesidderne, dog kun forsaavidt den dem i denne Qvalitet tilkommende Skiftejurisdiction angaaer, jfr. Frd. 12 Februar 1790 § 8, og skulle alle Skiftedesignationer, som ovenfor berørt, være indkomne i Cancelliet senest inden Udgangen af Marts Maaned i det

paafølgende Aar. Revisionens Udfærdelser i Cancelliet maa naturligvis indskrænke sig til de Poster, som Designationerne skulle indeholde, i Forbindelse med de af Amtet ved Indsendelsen indberettede Punkter*). Iøvrigt vil det udentvivl komme an paa den paagjeldende Udfærdelses Beskaffenhed, om den bør meddeles Skifteforvalteren til Besvarelse, og derefter forsynes med Revisionens Vedtegning, forinden den forelægges Collegiet til Decision, eller om dette kan skee strax, idet Decisionen ei paadrager Skifteforvalteren noget Ansvar, men bliver til Jagttagelse for Fremtiden eller nærmere Forklaring i næste Designation.

En indgribende Myndighed er derhos tillagt det kgl. danske Cancellie ved en kgl. Resol. af 7 Apr. 1824 (Coll. Tid. S. 239), idet Collegiet, naar en Skifteforvalter ikke efter foregaaende Erindring tilbørligen fremmer et Bo, kan beskikke en Anden til at behandle samme, hvilket da uvægerligen, under Tvangsmiddel af Suspension og Tiltale til Embedsforbrydelse, skal overleveres til den i hans Sted beskikkede Skifteforvalter, hvorhos den ordinære Skifteforvalter, foruden at miste sit Skiftesalarium, endvidere skal betale den substituerede Forvalter et passende Honorar, hvis det ordinære Skiftesalær ikke inde-

*) Ved ostmeldte Frd. 8 Juli 1840 § 10 er det specielt fremhævet, at ved den Revision af Skiftedesignationerne, som foretages under Cancelliet, bør der tages Hensyn til de Tilfælde, hvor sær betydelige Kassebeholdninger findes opgivne.

holder tilstrækkeligt Vederlag for dennes Arbeide, alt efter Cancelliets Skjøn. Den Del af nysmeldte kgl. Resolution, der handler om Straffen for Skiftets ulovlige Forhaling, som første Gang bestaaer i Bøder til vedkommende Fattigkasse af 20 til 200 Rbdlr. Sølv, anden Gang i lige Bøder fra 40 til 400 Rbdlr., og tredie Gang i Embedsfortabelse, er bekjendtgjort ved Pl. 21 April 1824 § 1. Desuden bør Skifteforvalteren erstatte vedkommende Creditorer og Arvinger det ved Skiftets Ophold foraarsagede Tab. Jfr. Frd. 16 Januar 1828 § 16.

I Forbindelse med de foreskaaende Bestemmelser om Revisionen af Skiftevæsenet ved det kongl. danske Cancelli kan endnu mærkes kgl. Resolution af 20 Mai 1803, om Reiser af Cancelliets Medlemmer for at undersøge de Justitien, Politiet og god Ordens Vedligeholdelse vedkommende Foranstaltninger og Indretninger i Provindserne, hvorunder Skiftevæsenet ogsaa hører, samt kgl. Resol. af 4 Juli 1800, om Cancelliets aarlige tabellariske Beretning til Kongen om de i Aarets Løb behandlede Skifter, hvilke Beretninger findes optagne i de forskjellige Aargange af Collegialtidenden, og som navnligen vise, hvormange Skifter der i Aarets Løb ere sluttede og hvormange der ved sammes Udgang henstode som usluttede.

Femte Afdeling.

Omkostningerne ved Skiftevæsenet.

---

§ 329.

A. Om Skiftesalæret, naar Boet enten behandles af den ordinære Skifteret, eller Behandlingen bortfalder paa Grund af meddelt Bevilling, der fritager for Skiftehold.

a) Naar Skiftebehandlingen tilendebringes.

Den hele Lære om Omkostningerne ved Retspleien, navnligen de bestemte Sportler eller Gebyhrer, som tilfalde Rettens Betjente, eller den kgl. Kasse, hvor disse Embedsmænd er tillagt fast Gage, saavelsom visse Afgifter af Retspleien til Staten, er altid i vore Processystemer forbigaaet, som henhørende til en speciel Disciplin (om Sportelvæsenet), der er blevet Gjenstand for særegne Monographier*). Vi have derfor ei i den foregaaende Fremstilling af Processen meddelt en Udvikling af Læren om Omkostningerne ved de omhandlede processuale Handlinger, og vi skulle ogsaa her saa-

*) Jfr. især C. P. N. Petersen om den danske Sportellovgivning. Kbhvn. 1834.

meget mindre indlade os paa en udførlig Fremstilling af Læren om Omkostningerne ved Skiftevæsenet, som vi kunne henvise til det sidste Afsnit af Hansens tidnævnte Værk. Dog skulle vi ikke undlade at fremhæve de enkelte vigtigste denne Gjenstand vedkommende Lovbestemmelser og de derved fremkaldte Spørgsmaal. Ligesom vi nemlig ovenfor have maattet omhandle Skifteomkostningernes Plads i Concursordenen, hvor Boet er insolvent, saaledes kunne disse betydelige Omkostninger ofte medtage den større Deel af den beholdne Formue i det solvente Bo, og de kunne derfor ei hensigtsmæssigen her aldeles forbigaaes.

Naar den ordinære Skifteforvalter kommer til at tage et Bo under Skiftebehandling er det ogsaa det almindelige Tilfælde, at han tillige kommer til at tilendebringe Boets Behandling, og der tilkommer ham da det almindelige Skiftesalarium. Om dette indeholdes nu Hovedreglen i Sportelregl. af 22 Marts 1814 § 86, "at i alle Boer, som ved Skifterettens Hjelp behandles og bringes til Ende, betales af den hele Masse eller Boets virkelige Indtægt, uden Hensyn til Gjelden, 1½ pCt., hvoraf vedkommende Skifteforvalter, som Salarium til sig selv oppebærer 1 Rbdlr. af hvert 100 Rbdlr., som Massen beløber sig til, indtil 24,000 Rbdlr., og det øvrige.... tilfalder den kongelige Kasse". Det er herefter klart, at hvor Boet har mange Eiendomme, men næsten ligesaa megen Gjeld, kan Skiftesalæret stige til

et meget betydeligt Beløb, undertiden flere Tusinde Rbdlr. Det opsluger da undertiden den Beholdning, der skulde blive til Arvingerne, og staaer i ethvert Fald i et stærende Misforhold til hvad disse erholde. Naar det derhos bemærkes, at 240 Rbdlr. er anseet som det største Vederlag, der bør tillægges Skifteforvalteren for hans Arbeide, medens det hele øvrige Beløb er gjort til en Statsindtægt, saa er dette udentvivl en af de uheldigste Beskatningsmaader, hvorpaa den danske Lovning frembyder Exempel.

Ved Beregningen af Massens Størrelse kan med Hensyn til Indgjelden ei medregnes, hvad der haves at udlægge til Separatisterne, netop efter det om disse givne Begreb, jfr. § 313, hvorefter Gjenstanden for deres Krav antages at ligge udenfor Boets Masse. Dette maa navnligen finde Anvendelse, naar den Creditor, der har haandfaaet Pant, selv realiserer sit Pant og kun indbetaler Overskuddet, eller Boets Debitor kun indbetaler det Restbeløb, som bliver tilbage, efterat han har draget sin Modfordring fra sin Gjeld: Kun hint Overskud og hint Restbeløb hører til Massen. Dersom Skifteretten paa Boets Vegne maa fortsætte en vis Næringsvei medens Boet staaer under Behandling, til Ex. drive et Apothek, en Landeiendom og desl., saa kunne ei heller de enkelte Indtægtsposter, uden Fradrag af Udgifterne ved en saadan Bedrift, regnes til Massen, men kun det Overskud, som det hele Foretagende maatte give, jfr. Rentekr. Skr. 8 Mai 1832 og Canc. Skr.

15 Juni f. A. De Arvingerne i levende Live gjorte Forskud paa Arven er antaget at maatte regnes til Arvemassen, naar Arvingen skal have yderligere Arv paa Skifte, og det erholdte Forskud altsaa bliver at liqvidere i hans Arv, ligesaafuldt som det var ham udbetalt under Skiftets Løb af Skifteforvalteren, jfr. Canc. Circ. 14 Januar 1832. Vil derimod Arvingen nøies med det han i levende Live har modtaget og frafalde Arv, see L. 5—2—62, saa bliver det udbetalte Forskud en dispositio inter vivos, og Skiftesalær kan ei beregnes af dette Beløb. De Fordringer, som af alle Vedkommende erkjendes for saa uvisse, at de ei kunne ansættes til nogen Værdi, kunne naturligvis ei heller forøge Massen, Canc. Skr. 20 April 1822. Endeligen er det antaget i en Canc. Skr. af 27 April 1822, at naar den længstlevende Ægtefælle, som ved confirmeret Testament*) er overdraget hele Boet til Eiendom, mod at udbetale den Afdødes Arvinger en bestemt Sum, forlanger Skifte, da betales alene Salarium af den sidstnævnte Sum.

For det Skifteforvalteren tillagte Salarium skal han efter Sportelreglementet være pligtig selv at iagttage hvad der henhører til Boets Behandling og at udføre alt det, som ifølge Lovgivningen paaligger en Skifteforvalter, og han maa ikke uden vedkommende

*) I det paagjeldende Tilfælde var Testamentet imidlertid oprettet af en Selveierbonde, og gik ud paa at conservere Eiendommen for Enken.

Arvingers eller Creditorers Samtykke antage curatores bonorum*), eller føre Boet noget til Udgift for Iværksættelsen af de Forretninger, som han selv kan besørge, saasom: Foranstaltning til Auctioner og andre saadanne Forretninger, Brevveksling Boets Sager vedkommende, o. s. v., undtagen forsaavidt der i Sportelreglementet selv fastsættes Betaling for et eller andet Arbeide. Det er i Henhold hertil antaget, at Skifteforvalteren er pligtig til for sit Salarium selv at bekoste de Reiser, som Skifteadministrationen medfører, hvorfor haves en Mængde Cancelliskrivelser, see og Sportelregl. 19 December 1800 § 233 og 10 September 1830 § 80; og om Salæret i det enkelte Bo end vil blive saa ringe, at Reiseudgifterne langt overstige hele Salæret, saa maa Skifteforvalteren søge sit Vederlag i den Fordel, han i andre Boer kan have af Salæret**). Herfra maa imidlertid gjøres Undtagelse naar de i Boet Interesserede ønske Skifteforhandlinger afholdte paa et andet Sted end paa Skifteforvalterens Bopæl, eller Dødsellers Opbudsstedet. Naar Skifteforvalteren derimod selv overtager sig at inddrive Boets udestaaende Fordringer eller Udførelsen af andre Retssager, maa han kunne fordre sig sine Udlæg og navnligen de herved forvoldte

*) Jfr. ovenfor § 292.

**) Dette har imidlertid tilfølge, at Skifteforvalterne paa Landet i smaa fraliggende Boer sjeldnere indfinde sig paa Stervbostedet, end de egentligen burde.

Reiseudgifter godtgjorte, forsaavidt disse ei overstige Bekostningen ved at antage en Sagfører til det paagjeldende Hverv; men om han derimod kan beregne sig det Salær, som en Sagfører kunde have beregnet sig — forudsat at Boets Omkostning ved hans Overtagelse af Sagen ei foroges over hvad den vilde have været, dersom en anden Sagfører var antaget — er mere tvivlsomt; thi vel bliver Boets Udgift ei større end den i sidste Tilfælde, som det stod til Skifteforvalteren at fremkalde, vilde være bleven, men naar Skifteforvalteren paa den anden Side engang overtager sig Sagens Udførelse for Boet, saa gjør han dog dette ei som en almindelig Sagfører, hvortil han ei heller var berettiget, men som Skifteforvalter, og dette er eiheller et Arbeide, hvorfor Sportelreglementet har indrømmet ham Ret til at nyde særlig Betaling, jfr. § 88. Derimod er der tillagt Skifteforvalterne faste særegne Gebyhrer for Udstedelsen af Proclamata og særlige Indkaldelser af Arvingerne, jfr. Sportelregl. 22 Marts 1814 § 90 og Frd. 5 Juli 1822 § 3, men for de saakaldte simple Indkaldelser af Creditorer kan Skifteforvalterne neppe tilkomme videre end hvad Indrykkelsen har kostet, jfr. Pl. 26 August 1785 § 3*). For Regningers og Rigtigheds Opgjørelse med Boets Debitorer og Creditorer samt for den derved forefaldende Revision af Boets Papirer maa Skifteforvalteren, naar

*) Jfr. dog Overauditeur Petersen om Sportellovgivningen S. 85.

saadant overdrages ham, beregne sig fra 5 til 30 Rbdlr.; dog er denne Spertel undergiven Overøvrighedens særdeles Control; jævnfør Sportelreglementet § 89 og Reskriptet 26 Mai 1824. I det Tilfælde at Skifteretten maa requirere en fremmed Skifteforvalter til at forsegle, registrere, og administrere noget Stervboet tilhørende Gods under en anden Jurisdiction, da betales den fremmede Skifteret Gebyhrer herfor ifølge Sportelregl. 22 Marts 1814 § 95 sammenholdt med §§ 14 og 93. Ifølge Sportelreglementets § 152 er Skifteforvalteren bemyndiget til for de Vidner, der bruges ved Skifteforretninger, samt til at gaae Skifteforvalteren til Haande ved Forseglinger, Registreringer, Tilsigelser o. s. v., at føre Boet til Udgift fra 1 til 30 Rbdlr. i Forhold til Boets Formue og det Arbeide, som ved slige Forretninger er forefaldet. Føres der Anke over denne Udgifts Størrelse i det enkelte Bo, hører samme under Overøvrighedens Bedømmelse. Ved Skifteproceduren bliver endeligen ingen Sportler at erlægge til Skifteretten uden i de Tilfælde, hvor Husbondens Fordring i Fæstebondens Stervbo bliver at paakjende af den ordinære Dommer, hvor Salariet derfor skal udredes af Husbonden, jfr. Sportelregl. § 97 og Canc. Skr. 17 Juli 1790 § 3.

Den ordinære Skifteskrivers Salarium bestaaer egentligen i den Betaling, der er tilstaaet ham for Skifteactens Beskrivelse, hvilken Betaling er høiere end det sædvanlige Gebyhr for Beskrivelser, hvorom

maa jevnføres Sportelregl. 22 Marts 1814 § 93*). Bliver intet Skiftebrev at udstæde, er det i den seneste Tid antaget, at Skifteskriveren maa kunne beregne sig et Salarium af en Trediedel af Skifteslæret, jfr. især Canc. Skr. 25 Februar 1840 § 3, som derhos antager, at dette Gebyhr maa komme til Afdrag i Gebyhret for Skifteacten, hvis dennes Beskrivelse senere forlanges af de samme Personer, der tidligere have betalt det første Gebyhr, men ikke hvis saadan Beskrivelse forlanges af Andre, t. Ex. til Appel, i hvilket sidste Tilfælde der, efter Cancelliskrivelsens § 4, for hvert Ark bliver at betale 30 Sk. Dersom en Trediedel af Skifteslæret skulde beløbe sig til mere end hele Skifteactens Beskrivelse, kunne Boets Interesserede undgaae den større Udgift ved at forlange Acten beskreven. Efter Canc. Circ. 27 April 1799 skulle Skifteskriverne inden hvert Aars Februar Maaneds Udgang indgive Fortegnelse over alle de i det afvigte Aar sluttede Stervboers Skiftebreve.

*) Forsaavidt denne Paragraph ogsaa foreskriver en vis Begrændsning af Gebyhret for Skiftebreve efter Husmænd eller Indersker paa Landet, maa med samme jevnføres Canc. Skr. 25 Februar 1840 §§ 1 og 2 (Coll. Tid. S. 221).

b) Naar Boets Behandling begyndes, men ei tilendebringes af den ordinære Skifteret.

Naar et Bo, efterat være taget under Behandling af den ordinære Skifteret, før dets Tilendebringelse igjen extraderes til de myndige Arvinger eller til Opbyderen eller Fallenten, skal der istedetfor det ovenfor omhandlede Skifteſalarium, ifølge Sportelregl. 22 Marts 1814 § 92, sammenholdt med Canc. Skr. 10 Mai 1794, 5 Mai 1821 og 26 Juni 1824, erlægges en Recognition i Forhold til Boets Forfatning og Skifteforvalterens med dets Behandling havte Umage, til Skifteforvalteren fra 2 til 120 Rbdlr., og til Skifteſkriveren en Trediedel imod det, Skifteforvalteren erholder. Hvis der udenfor Kjøbenhavn opstaaer Uenighed om Recognitionens Størrelse (idet Skifteforvalteren enten bestemmer den høiere end Boets Interesserede ville indrømme, eller lavere, end Skifteſkriveren anseer rigtigt), har Overøvrigheden ved sin Resolution at bestemme samme. Dersom Minimum af Recognitionen er større end det ordinære Skifteſalarium vilde blive, saa kunne de Vedkommende fordre, at dette beregnes istedet for Recognitionen, jfr. Canc. Circ. 7 Februar 1825, 29 Marts 1828, Sportelregl. 10 September 1830 § 37, 30 Marts 1836 § 36, Regl. 13 Juli 1836 § 43. Paa den anden Side maa den særlige Betaling, som er indrømmet for visse enkelte af Skifteretten udførte Forretninger, erlægges foruden

Recognitionen, naar saadanne Forretninger ere blevne udførte af Skifteforvalteren forinden Boets Extradition.

Dersom Boet uretteligen er taget under Behandling af Skifteforvalteren, kan han ei forlange noget Gebyhr for dets Extradition, da han ei kan forlange Betaling for Arbeide, som han selv feilagtigen har paadraget sig, jfr. Jur. Tidsskr. IV. a. S. 105.

Dersom et Bo, efter at være taget under Behandling af den ordinære Skifteret, extraderes til videre Behandling af Skiftecommissærer, og Boet, idet Arvingerne vare myndige og tilstedeværende, ei efter Lovgivningen nødvendigen skulde undergives Skiftebehandling, kan Skifteretten alene fordre den nysnævnte Recognition; men er det modsatte Tilfældet, saa indtræder den i slige Tilfælde almindelige Regel, hvorom nærmere i næste Paragraph, at den ordinære Skifteret ei bør tabe noget i den samme ellers tilkommende Indtægt ved Skiftecommissærernes Bestikkelse, og dersom disse derfor senere atter extradere Boet til de myndigblevne Arvinger, maa den ordinære Skifteret kunne fordre den Forhøielse af Extraditions-Recognitionen, hvortil den yderligere, nu af Commissærerne iværksatte Skiftebehandling kunde have givet Adgang, og dersom Commissærerne slutte Boet, da har den ordinære Skifteret Fordring paa det fulde Skifteslarium efter Fradrag af den allerede modtagne Extraditions-Recognition.

c) Naar Boets Behandling af den ordinære Skifteret bortfalder paa Grund af meddelte Bevillinger.

Det vigtigste herhen hørende Tilfælde er det, hvor den efterlevende Ægtefælle erholder Bevilling til at hensidde i uskiftet Bo med de umyndige Børn. Herom har Frd. 5 April 1754 § 2 bestemt, at den, der har erholdt saadan Bevilling, strax til Rettens Middel, som det tilfaldt at forrette Skifte efter den Afdøde, skal betale en Recognition, proportioneret efter Boets Beløb, hvilken Vedkommende selv angive; og er Recognitionen nu bestemt fra 6 til 120 Rbdlr., jfr. Sportelregl. 22 Marts 1814 § 95 og Canc. Skr. 14 Februar 1815 § 1. Om end Samfrændeskifte holdes strax efter at Bevillingen er meddelt, eller Bevillingen har været meddelt gratis, skal Recognitionen dog betales, jfr. Canc. Skr. 27 Mai 1817 og 10 October 1820. Derimod bliver der ei Spørgsmaal om nogen Recognition, naar den Længstlevendes Ret til at sidde i uskiftet Bo støtter sig paa den almindelige Lovgivning, jfr. Frd. 21 Juni 1799 og Canc. Skr. 6 December 1823; ei heller hvor denne Ret støtter sig derpaa, at det hele Bo ved et confirmeret Testament er overdraget den længstlevende Ægtefælle. Recognitionens Størrelse skal ifølge Frd. 5 April 1754 § 2 bestemmes i Forhold til Boets Beløb, hvorved i Overensstem-

melse med den da gjeldende almindelige Regel for Skifteſalærets Beregning, jfr. L. 1—25—24, maa forſtaaes "Boets Beholdning", og da Sportelregl. 1814 § 96 ligefrem henviſer til Forordningen 1754, kan denne Beregningsmaade af Recognitionen næppe anſees forandret ved den nuværende almindelige Regel i Sportelregl. § 86, at Skifteſalæret ellers ſkal beregnes af Boets Maſſe, Canc. Skr. 20 Februar 1838 (Coll. Tid. S. 244), jfr. Canc. Skr. 1 Juni 1816. Uagtet Frd. 5 April 1754 ſiger, at Vedkommende ſkulle angive Boets Beløb, jfr. Reſcr. 27 Auguſt 1756, ſynes dog en Canc. Skr. af 10 Februar 1807 § 1 og 2 at gaae ud fra den Forudſætning, at den Længſtlevende umiddelbart kan beſtemme Recognitionens Størrelſe (dog naturligvis ei under det lovbeſtemte Minimum), og en Canc. Skr. 1 Juni 1816 antager, at naar den Længſtlevende har opgivet Formuen til et viſt Beløb, kan ordentligvis ikke noget Modbevis herimod fra Skifteforvalterens Side admitteres.

Derſom den Længſtlevende ſiden lader ſit Bo ſkifte, medens noget af Børnene er umyndigt, ſkal ifølge Frd. 5 April 1754 § 2 den Skifteforvalter, af hvem Boet behandles, korte den tidligere betalte Recognition i Skifteſalæret, uagtet hin Recognition er oppebaaret af en anden Skifteforvalter, ſom ved den Forſtafdødes Afgang var den competente, ligeſom denne ikke ſkal give noget tilbage af Recognitionen, ſelv om Skifteſalæret, paa den Tid der ſkiftes, ei engang opløber til

saameget som den tidligere oppebaarne Recognition, Canc. Skr. 21 Aug. 1819 og 27 Novbr. 1824. Dersom den Længstlevende enten gjør Opbud eller dør inden der er holdt Skifte efter den Førstafdøde, eller frivilligen ved Samfrændeskiftet skifter ogsaa sin Andel af Boet mellem Børnene — i hvilke samtlige Tilfælde begge Ægtefællers Hovedlod kommer under Skifte og Deling — da indtræde de sædvanlige Regler for Skifteforhandlingsretten, uden at den forhen erlagte Recognition derved kommer i Betragtning, jfr. Frd. 5 April 1754 § 2, sammenholdt med Reskr. 4 Decbr. 1750, Bevill. 15 Januar 1762, Canc. Skr. 21 August 1819 og 2 April 1825.

Et andet Tilfælde, hvor Skifteforhandlingen kan bortfalde paa Grund af meddelt Bevilling, finder Sted naar der paa den Tid Dødsfaldet indtræder, findes umyndige Arvinger, men disse senere erholde Myndighedsbevillinger, og Skifteforvalteren i Tillid til at disse vilde blive meddelte (altsaa ei efter Lovens Bud i 5—2—2, jfr. Canc. Skr. 24 Januar og 29 August 1829) har afholdt sig fra at paabegynde Skifteforvaltningen, hvilket i saa Fald gaaer paa hans Ansvar, jfr. Canc. Skr. 25 Januar 1825. I saa Fald maa Skifteforvalteren, som ovenfor berørt i § 284, kunne beregne sig en Recognition, men som dog ei kan blive af synderlig Betydenhed, da han ei har havt nogen Ulejlighed med Boets Behandling. Dersom derimod Arvingen ved Dødsfaldet er mindreaarig, kan den Omstæn-

digheb, at han endnu ikke har faaet en Curator beſtikket, ikke berettige Skifteforvalteren til at oppebære Recognition. Canc. Skr. 12 Marts 1836 (Coll. Tid. S. 206), jfr. ovenfor § 282.

§ 330.

B. Om Skifteſalæret naar Skiftet foretages af en extraordinær Skifteforvalter.

Naar et Bo behandles af extraordinære Skifteforvaltere bliver der dels Spørgsmaal om det Gebyhr, der tilkommer den ordinære Skifteret, dels om det Vederlag, der kan tilſtaaes de extraordinære Skifteforvaltere ſelv.

I første Henſeende beſtemte Frd. 10 Auguſt 1697, at Commisſærer, ſom forordnes til at forrette Skifte og Deling efter de Afdøde, have i Agt at tage, at de Steders Øvrigheder, ſom ſaadanne Skifter ellers kunde tilkomme at forrette, herved i deres Rettigheder intet afgaaer; og i Henhold hertil foreſkrev ogſaa Frd. 5 April 1754 § 1, at Rettens Middel ſkulle nyde deres Skifte- og Skriverſalarium ligeſaa fuldt, ſom om de virkelig havde forrettet Skiftet og givet Skiftebrevet beſkrevet, ſaafremt der blandt den Afdødes Arvinger ere nogle Umyndige, ſaa det efter Loven havde tilfaldet Rettens Middel at forrette Skiftet, om den Afdøde ikke dertil havde indſat Executores testamenti, jfr. Canc. Skr. 26 September 1754 og 17 November

1792 § 2, Sportel Regl. 22 Marts 1814 § 96, Canc. Sk. 17 Juli 1819, hvorefter det samme gjælder, naar Boet behandles af befalede Commissarier. Det samme maa da ogsaa antages, naar Skiftehold af anden Grund var nødvendigt, jfr. ovenfor § 282. Jovrigt bliver det fulde Skifte- og Skriversalarium kun at tillægge den ordinære Skifteret, naar Boet bliver sluttet af de overordentlige Skifteforvaltere; komme disse til at extradere Boet til de myndigblevne Arvinger, kan den ordinære Skifteret alene fordre det Extraditions-Gebyhr, som vilde være tilfaldet samme, hvis den havde behandlet Boet; men omvendt kan Skifteretten ogsaa fordre det sædvanlige Salær, endskjønt der først senere, medens Boet endnu er under de extraordinære Skifteforvalteres Behandling, fremkomme umyndige Arvinger i samme, t. Ex. derved at nogen af de hidtilværende myndige Arvinger dør og efterlader sig umyndige Arvinger, Canc. Skr. 25 Mai 1839 (Colleg. Tid. S. 670). Fremdeles maa der skee de samme Fradrag af tidligere oppebaarne Recognitioner, som den ordinære Skifteret ved sin Behandling af Boet vilde have været undergiven. Skriversalæret maa i Almindelighed bestemmes efter det af de extraordinære Skifteforvaltere udfærdigede Skiftebrevs Arketal. Men derfor er den ordinære Skriver ogsaa pligtig til, naar det af Commissærerne forlanges, at føre Protocollen og at udstæde Skifteacten; Frd. 21 Decbr. 1736, jfr. Resc. 13 Oct. 1758 og Canc. Skr. 30 Aug. 1828. — Da

den ordinære Skifteret derhos Intet skal tabe derved, at Boet behandles af Commissarier, maa den ogsaa kunne beregne sig Gebyhret for det udstædte Proclama, ligesom Skifteskriveren maa kunne beregne sig Gebyhret for de meddelte Udskrifter, kun at han efter Frd. 21 Decbr. 1736 er villig til selv at besørge Skriveriet, naar det af Commissærerne forlanges. Salærerne blive endeligen at erlægge til den ordinære Skifteret, som paa den Tid, da Skiftet tog sin Begyndelse, skulde have forrettet samme, hvis der ei var blevet beskikket extraordinære Skifteforvaltere, men Skifteslæret skal først udbetales naar Skiftet sluttes, og da til dem, som paa den Tid beklæde bemeldte Skifteret; jfr. Canc. Skr. 22 Jan. 1803, 24 Marts 1821 og 27 Sept. 1823.

Dersom derimod alle den Afdødes Arvinger ere myndige — tilføier Frd. 5 April 1754 § 2 — skal Rettens Middel ikke have noget Skifte- eller Skriversalarium af saadant Stervbo at fordre, uden forsaavidt de dertil ere kaldede eller der have havt noget at forrette, jfr. i sidste Henseende Spertelregl. 22 Marts 1814 § 91 og Nyt jur. Ark. XXIV S. 206 og 213, N. 5. —

De foranstaaende Bestemmelser angaae umiddelbart vel kun Stervboer, men Grundsætningen i Frd. 10 Aug. 1697 maa dog analogist anvendes ogsaa paa andre Boer. Hvor et egentligt Opbudsbo udenfor Kjøbenhavn behandles af selvvalgte Opbudsmænd eller Commissarier, eller separerede

Ægtefæller erholde Commissarier til at behandle deres Bo, kan den ordinære Skifteret imidlertid ei gjøre Krav paa noget Salarium; thi slige Boer høre ei nødvendigen efter Lovgivningen under Skifterettens Behandling, Canc. Skr. 8 Juli 1826. Hvad derimod angaaer Opbudsboer i Kjøbenhavn (hvor samme efter Frd. 15 Juni 1771 § 15 skulle behandles af Hof- og Stadsrettens Skiftecommission) og alle egentlige Fallitboer, der overalt skulle behandles af Skifteretten, da maa Skifte- og Skriver-Salarium beregnes den ordinære Skifteret (i Kjøbenhavn den kongl. Kasse) til Indtægt, naar slige Boer blive behandlede af Commissarier, jfr. Sportelregl. 13 August 1777 § 53 og Canc. Skr. 19 Marts 1822.

Hvad angaaer det Vederlag, hvorpaa de overordentlige Skifteforvaltere selv kunne have Krav, da kunne vel Opbudsmænd ei beregne sig noget Honorar af Boet, jfr. L. 5—14—45, Frd. 18 Novbr. 1757 § 4 og Canc. Skr. 8 Juli 1826, men de maae holde sig til Opbudsmanden om Vederlag for deres Ulejlighed; men deraf følger ei, at Commissarier, der beskikkes til at behandle egentlige Fallitboer, ei have Krav paa Salarium af Boet; tvertimod vilde det her være unaturligt saavel at henvise Dem til Fallenten, der som saadan maa forudsættes at være insolvent, som at de skulde udføre en almindeligvis meget betydelig Forretning for Intet, hvortil kommer de at Commissariernes Bevilgelse maa præsumeres

at skee til Boets og Creditorernes Bedste, ligesom de i Almindelighed ei skulle bevilges, forinden de anmeldte Creditorers Erklæring er indhentet. I Praxis antages ogsaa slige Commissarier at have Ret til et passende Honorar; jfr. og Pl. 21 April 1824. Endvidere maa dette antages om executores testamenti og om Commissarier, som beskikkes til at behandle Stervboer. Ei heller har man Hjemmel til at nægte Samfrænder Betaling for deres Umage, naar ei andet maa ansees vedtaget. Samfrænder og Executores testamenti, der ei have Jurisdiction, kunne imidlertid ei selv tilkjende sig Honoraret for deres Forretning, men maa, naar de ei derom kunne enes med de Vedkommende, søge Spørgsmaalet afgjort ved de ordinære Domstole. Commissairer, hvortil og maa henføres de executores testamenti, som have Jurisdiction, kunne derimod udentvivl tilkjende sig selv det Honorar, som de finde passende, og dette skeer ogsaa i Praxis. Ere de i Boet Interesserede ei hermed tilfredse, maa de da paaanke den tagne Bestemmelse om Honoraret som en anden Decision*).

*) Dersom flere Skifteretter succedere hinanden i et Boes Behandling, vil det egentlige Skiftesalarium udentvivl tilkomme den ordinære Skifteret, som slutter Boet, jfr. Canc. Skr. 22 Januar 1803 § 2 og 24 Marts 1821, men ligesom de Sportler, der erlægges for enkelte Forretninger, maae tilfalde den Skifteret, der har udført disse, jfr. Canc. Skr. af 1 Februar 1794, 22 Januar 1803 § 1 og 16 Marts

Anmk. Af Boerne blive endelig at afholde forskjellige Afgifter til den kgl. Kasse, som bestaae i en Andel af Sportlerne: disse Afgifter bestaae i 1 Rbd. af hvert 100 Rbd., som Boets hele Masse uden Hensyn til Gjelden udgjør mere end de 24000 Rbd., af hvilke Skifteforvalteren selv kun nyder 1 Procent, i ½ Procent af Boets hele Masse uden Hensyn til Gjelden, i 20 Procent af alle Sportler til Justitsfondet, og 1 pro mille Gebyhr, hvor Skifteretten requireres til at afsige Decision blandt myndige Personer, som dele mellem sig selv, jfr. Sportelregl. 22 Marts 1814 §§ 86, 156 og 91. Med Hensyn til den nærmere Udvikling af de herhen hørende Forskrifter maa vi imidlertid, som om Arveafgifterne i det Hele, jfr. ovenfor § 301, henvise til Hansen S. 567—72.

Om Skifteomkostningerne i de danske Besiddelser udenfor det egentlige Danmark, maa vi henvise til de forskjellige for hine Lande emanerede Sportellovgivninger, navnlig Regl. af 10 Sep. 1830 Cap. 4 for Island, af 30 Marts 1836 Cap. 4 for Færøerne, af 13 Juli 1836 Cap. 4 for Trangvebar og af samme Datum §§ 32 ff. for Frederiksnagor.

1822, og Jur. Ark. XII. S. 132, saaledes maa det Honorar, som tilfalder extraordinære Skifteforvaltere, der er et rent Vederlag for det præsterede Arbeide, fordeles mellem de hinanden succederende Commissarier i Forhold til Enhvers Andel i dette Arbeide.

Tolvte Capitel.

Om Auctionsvæsenet*).

Indledning.

§ 331.

Begrebet om Auction.

Naar man vilde betragte Auction som en aldeles privat Forhandling, maatte ved samme forstaaes den Handling, hvorved, efter en foregaaende almindelig Bekjendtgjørelse og under Forudsætning af en derved fremkaldt Concurrence, enten en Rettighed opbydes og overdrages til den, som for samme byder det høieste Vederlag, eller en Forpligtelses Overtagelse opbydes og overdrages til den Mindstfordrende**). Grundlaget

*) Vi have saameget mere fundet os foranledigede til her i det sidste Capitel af den extraordinære Procis at optage en temmelig udførlig Fremstilling af Auctionsvæsenet i det Hele, som vi i vor ældre juridiske Literatur savne en saadan Fremstilling af denne practisk vigtige Lære, der staaer i nøieste Forbindelse med og tildels udgjør et Supplement til Læren om Execution og om Skiftebehandlingen.

**) I første Tilfælde benævnes en saadan Forhandling Auction i indskrænket Forstand, i sidste

for den hele Forhandling er, naar Overdragelsen af Rettigheden eller Overtagelsen af Forpligtelsen finder Sted, en almindelig Kjøbe- og Salgs-, Leie- eller anden lignende Contract, og forsaavidt den Paagjeldende lader Forauctioneringen ske ved en Anden indtræder der et almindeligt Fuldmagtsforhold. Øjemedet er ved den fremkaldte almindelige Concurrence at tilveiebringe det fordelagtigste Resultat.

Denne Forhandling har imidlertid i den danske Ret ei beholdt en blot privat Character. Efterat man nemlig først følte Trang til den ommeldte Forhandling, især med Hensyn til Afhændelsen af Eiendom, og denne Fremgangsmaade blev sædvanlig ved de vigtigste Afhændelser, havde Lovgiveren allerede Opfordring til at hindre de Misbrug, som kunne forekomme ved Forauctioneringer, og dermed fremme Auctionernes retlige Øjemed ved at anordne en hensigtsmæssig Fremgangsmaade, der bandtes til passende Former, og overdrage sammes Udførelse til en offentlig Autoritet, hvorved man tillige kunde betrygge en retfærdig og hurtig Afgjørelse af de

Tilfælde Licitation. Den har imidlertid i begge Tilfælde den samme juridiske Character, og i det latinske Sprog er licitatio endog ensbetydende med Auction; jfr. Brissonius de verborum significatione og Dirksen manuale latinit. font. juris civ. v. licitatio. — Ved den følgende Fremstilling skulle vi nærmest holde os til de egentlige Auctioner og til de om disse gjeldende Regler knytte de faa for Licitationerne særegne Forskrifter.

Tvistigheder, som muligen maatte opstaae ei blot mellem den der opbød en Gjenstand og den der bød paa samme, men ogsaa mellem disse og enhver Tredie, der formente at hans Ret vilde krænkes ved den tilsigtede Forauctionering.

Denne Opfordring til ved Lov at ordne Auctionsvæsenet vandt forøget Styrke, da man efterhaanden erkjendte Forauctioneringen som den sikkreste Afhændelsesmaade i alle de Tilfælde, hvor Interesser, som det Offentlige har at beskytte eller varetage, fordre at Gjenstande afhændes til det høieste Beløb eller erhverves for det mindste. Forauctionering blev da den ordinære Afhændelsesmaade for det Gods, som er kommet under offentlig Skiftebehandling, ligesom den afgiver det sidste Supplement til Fyldestgjørelse af en erkjendt formel Ret, saa at sige Slutningen af Execution, jfr. § 263, og kommer endeligen i Almindelighed til Anvendelse, hvor offentlige Stiftelser eller selve Statscassen har Noget at afhænde elle ønsker noget præsteret af Private. I Forbindelse hermed kan mærkes, at Sportlerne ved Auctionsvæsenet ere benyttede som det vigtigste Bidrag til de paagjeldende Embedsmænds Lønning, og at man har søgt en Indtægt for Statscassen og nogle offentlige Institutter, navnlig Fattigvæsenet, ved at lægge visse Afgifter paa Forauctioneringen.

I Henhold hertil har Staten ei alene overdraget Auctioners Afholdelse til en offentlig Autoritet, og foreskrevet lovbestemte Former for Auctioners Berammelse,

Bekjendtgjørelse, Afholdelse og Fuldbyrdelse, men ogsaa i det Hele gjort Auctionsforvalterens Handlinger til actus judiciales, saavel hans administrative Functioner som de egentlige Decreter, hvorved han afgjør de ved Auctionen forekommende Tvistigheder, analogt med hvad der er foreskrevet om Skiftebehandlingen, jfr. ovenfor § 273. Hvorvel man da ei tør tabe det ovennævnte contractmæssige Grundlag for Forauctioneringen af Sigte, kan det dog ei negtes, at sammes juridiske Character er bleven modificeret ved Lovgiverens Bestemmelser om de Former, under hvilke den skal udføres, og navnligen kan Auctionsforvalterens Forhold til de i Auctionen interesserede Parter ei længer betragtes som et almindeligt Fuldmagtsforhold.

Efter disse Modificationer af Begrebet om Auctioner, hvis Udvikling skal udgjøre det vigtigste Indhold af den følgende Fremstilling, sammenfatter man de væsentlige Criterier ved dette Begreb i den Definition, at Auction er den offentlige Handling, hvorved, efter Vedkommendes Begjæring og forudgaaet offentlig Bekjendtgjørelse, enten en Rettighed opbydes og overdrages til den Høistbydende eller en Forpligtelses Opfyldelse opbydes og overdrages til den Mindstfordrende, af den dertil bestikkede offentlige Autoritet og under de lovbestemte Former.

§ 332.

Om Auctioners historiske Oprindelse efter den danske Lovgivning.

Den første danske Lovbestemmelse der, saavidt os bekjendt, er given om Auction, er Frederik den Tredies Privilegium og Forordning om Commmis-Handelen af 24 April 1661, der gik ud paa, at de som havde Gods at sælge kunde overgive det til den hertil privilegerede Directeur for hin Handel i Kjøbenhavn Casper Rohlufs, som ved en Commisforvalter og Commisskriver havde visse Dage ugentligen i visse dertil bestemte Timer ordentligen og offentligen at „opbyde og augere*)" de paagjeldende Gjenstande, og derefter overdrage samme til den Høistbydende.

Den beskikkede Directeur for Commishandelen var saaledes ikke endnu en offentlig Autoritet, der havde at foretage Auction for den enkelte Eier, der paa sin Bopæl eller andet af ham valgt Sted vilde paa denne Maade afhænde en Samling af sine Eiendele; han overtog sig derimod en almindelig Auctionering paa visse bestemte Tider, til hvilken saavel indenbyes som udenbyes Mænd kunde indlevere enkelte Eiendele, og han fungerede herved nærmest som Eiernes Befuldmæg-

*) Ordet Auction har sin Derivation fra den Forøgelse af Prisen, der bevirkes ved Opbudet under den ved den offentlige Bekjendtgjørelse fremkaldte Concurrence.

tigede, saaledes som de senere Auctionsholdere. Forordningen af 24 April 1661 tillagde ham ei heller endnu nogen Jurisdiction. Ligesaalidet vare den Commisforvalter og Commisskriver, som han skulde benytte, at ansee som Rettens Betjente: de vare hans private Betjente, deres Forretning betragtedes efter Forordningen som en Art borgerlig Næring, og det stod til Handelens Directeur at entledige dem, hvis de forsaae sig med Forordningen, saa at derover blev klaget og Directeuren det saa vigtigt befandt, at Commishandelen formedelst saadant deres onde Forhold kunde geraade i Confusion og Skade.

Forauctioneringen skulde skee tvende Dage om Ugen (Tirsdag og Torsdag) i visse bestemte Timer og skulde der desuden skee Opslag paa Kirke- og Børsdøre, saavelsom andensteds paa Propostene „naar saadanne Commis-Handels Dage derefter skal forholdes." Om Fremgangsmaaden under samme indeholder Forordningen alene, at Commisforvalteren ordentlig og offentlig for alle skal opbyde hvad Nogen vil afgive til Salg, og han skal Eiermandens eller den, som samme Varer levere, hans Fordeel og Gavn søge, indtil saalænge nogen findes, som samme Vare det dyreste muligt er vil beholde og kjøbe; derhos skal Commisskriveren imidlertid, medens sammes Varer opbydes, i den dertil stemplede Protocol indføre, hvad som i saa Maader enten for rede Penge eller ved Credit sælges, saa at intet Underslæb udi saadan Handel skeer, men at alting

rigtig tilgaaer. Og naar nogen antager saadanne opbudte Varer for den Pris, som de opbydes for, enten ved det Ord mit eller Augeren, saa er saadan En forpligtet samme Vare at beholde enten strax for rede Penge eller og uden videre Difficultet derfor at betale efter den Pris, som udraabt*) og indgangen er, omendskjondt Prisen siden kan eragtes at være for høi. Der er som berort ei givet Directeuren eller hans Forvalter nogen Jurisdiction eller Myndighed til at afgjøre Tvistigheder mellem de flere Bydende, hvilket ogsaa allerede fulgte af, at Auctionator i Forordningen betragtes som Sælgerens Fuldmægtig, der har at søge dennes Fordel; derimod er det udentvivl forudsat, at ved den offentlige Forhandling af den bortsolgte Gjenstand, hvorover der førtes formelig Protocol, var Kjøberens Forpligtelse til at betale den af ham vedtagne Pris notorisk. Det foreskreves nemlig, at den der kjøber enkelte Gjenstande paa Credit, skal inden 10 Uger betale det ham af Directeuren crediterede Auctionsbeløb, under tilborlig Execution ved Rettens Middel her i Staden, hvorfra ei maa appelleres, og desforuden at give 15 Procent som usuræ moræ. Ogsaa skal Sagen, hvis Kjøberen opholder

*) Herefter synes Auctionator selv at have nævnt den høiere Pris, hvorfor han, efter at havde modtaget et Bud, igjen opbød Gjenstanden og saa fremdeles, istedetfor at han nu efterat have modtaget et Bud, overlader til de Lysthavende at gjøre høiere Bud.

sig paa andre Steder, ved Rettens Middel uden lang Forhaling hjelpes til Endskab, med 15 pCt. til Rente for den forsagte Tid. Naar der imidlertid tilføies, at det ei skal tilstedes til Ophold eller Udflugt fra Landsdommerne at appellere, saa synes det at være forudsat, at udenfor Kjøbenhavn maatte Commishandelens Directeur søge Kjøberen til at betale Auctionsbeløbet ved almindelig Rettergang. Fremdeles skulde det skyldige Auctionsbeløb ansees som en privilegeret Gjeld, der concurrered lige med Kirke- og Børnepenge og gik frem for anden Gjeld. Derhos hedder det, at den Sælgende skal være tilfreds hermed og lade sig noie, saa at Directeuren ei engang stod fuldstændigen delcredere. Endeligen kunde den, der opdrev Varene uden at have Middel til at fyldestgjøre Auctionsbudet, eller derfor kunde stille Caution, af Directeuren fordres arresteret ved Byfogden, indtil han stillede noiagtig Caution for at erstatte den Sælger og Kjøber herved forvoldte Skade. — Auctionssalæret bestemmes til 8 Skilling af hver Rigsdaler, som Sælgeren skulde lade sig afkorte, og hvoraf Halvdelen tilfaldt Directeuren, medens den anden Halvdel tilfaldt Commisforvalteren og Commisskriveren, enhver efter Proportion og som Directeuren det ret og billigt eragter.

Paa denne, efter de daværende Tiders Skik i flere Henseender privilegerede Handel, gav Forordningen Directeuren Monopol for Kjøbenhavns Vedkommende, og det paalagdes Formynderne for Umyndige at hen-

vende sig til Directeuren om Børnegodsets Forauctionering, være sig Jordegods eller Løsøre, førend de det til Andre solgte eller afhændede.

Endeligen indeholdt Forordningen Tilsagn om yderligere Begunstigelse for den Rohluffs tilstaaede Commishandel, og der nævnes ogsaa i Registeret over Rescripterne en Bevilling af 23 Septb. 1661 paa, at han maatte drive Commishandel paa Børsen i Kjøbenhavn.

Uagtet disse ham forundte betydelige Privilegier kom Casper Rohluffs dog saaledes tilbage med sin Commishandel, at en Bevilling af 15 Octbr. 1667 viser, at han for Gjeld havde maattet tage Borgerskab i Fredericia, hvorimod det tilstedes Oluf Simonsen og Daniel Pauli, at de maae forestaae Commishandel udi Kjøbenhavn istedenfor Rohluffs, og med lige Privilegier, dog at istedenfor at han havde 8 Procent, de ikkun maa tage 6, hvoraf de endog skulde give 2 til Kongens Bibliothek, hvilket sidste imidlertid atter ved et aabent Brev af 9 Decbr. 1668 forandredes derhen, at Oluf Simonsen maatte beholde disse 2 Procent, imod til Bibliotheket at levere alle forekommende Bøger, som befales. Et Rescript af 14 Decbr. 1669 indskærpede derhos Magistraten at tilholde Vedkommende ei at lade Auctionsforhandling*) forrette ved Andre end dem, som kongelige Be-

*) Her har man allerede brugt den nu brugelige Benævnelse, istedetfor det ældre Udtryk Commishandel.

ſtallingsbreve derpaa have. — Magiſtraten i Kjøbenhavn interesſerede ſig imidlertid for at befrie Stadens Indvaanere for den Byrde, ſom de ommeldte Privilegier maatte medføre for dem; thi vi finde under 16 Marts 1680 en kgl. Confirmation paa en af tilforordnede Commissarier mellem Magiſtraten og en ny Auctionsforvalter Rodrigue i Kjøbenhavn gjort og opſat Forening med nogle derhos foreſlaaede Poſter anlangende Auctionsværkets Forretnings Fremgang, hvilken Forening iſær gik ud paa en betydelig Nedſættelſe af Auctionsſalæret; og eftergav Kongen derhos den betingede Rettighed til at Forvalteren frit ſkulde indlevere Bøger til Bibliotheket, med at han ogſaa for Bøger lod ſig nøie med 4 Procent i Salarium. Jøvrigt ſkulde det forſaavidt heri ei forandret var, i alle Maader efter Forordningen af 24 April 1661 og Rodrigues Beſtalling forholdes.

Den Auctionsdirecteuren i Kiøbenhavn givne udelukkende Ret anteges dog ikke at være til Hinder for, at der kunde tilſtaaes Andre Ret til at holde Auctioner for dem, ſom hørte under de ſæregne Jurisdictioner i Hovedſtaden. Saaledes gav Aabent Brev af 18 Marts 1682 Borgretsſkriveren Tødsleb Ret til at være Auctionsdirecteur for dem, ſom hørte under Hof og Borgretten, dog at han rettede ſig efter den ovennævnte Confirmation af 16 Novbr. 1680, og ikke i Henſeende til Auctionstiden colliderede med Stadens Auctionsdirecteur; jfr. Reſcr. 19 Novbr. 1687, ſom

afsjor nogle opstaaede Stridigheder mellem Hofetatens og Staden Kiobenhavns Auctionsdirecteur. Fremdeles foreskrev Aabent Brev af 2 Mai 1685, at Auctioner efter Soetatens Betiente og de deraf Dependerende, som have Holmens Ret til Værneting, skulde forrettes af Skifteforvalteren ved Soetaten. En vigtigere Modification i Auctionsdirecteurposten skete imidlertid allerede ved Resolutionerne af 5 og 16 Januar 1686, der stadfæstes ved Resol. 26 Septb. 1699, hvorefter Kjobenhavns Magistrat maatte til Auctionsdirecteurtieneften, saavidt Stadens Borgerskab angaaer, antage dygtige Personer paa kongelig Confirmation. Auctionsdirecteuren blev da ei længere en privilegeret Entrepreneur, men en offentlig Betient. Magistraten oppebar som en Embedsindtægt Auctionssalæret, hvorimod Auctionsdirecteurene paa anden Maade maatte lonnes, see Resc. 13 Septb. 1754, der isvrigt viser, at fra 1741 ophørte Magistratens Ret til at beskikke Auctionsdirecteurerne, hvorimod de udnævntes af Kongen og bleve altsaa egentlige kongelige Embedsmænd, saaledes som Auctionsforvalterne udenfor Kiobenhavn alt længe havde været. Efter den almindelige Anordning af Auctionsvæsenet ved Fr. 19 Decbr. 1693 maatte og Enhver kunne lade Auction holde hos sig selv, og den ældre Anskuelse, hvorefter det hørte til Auctionens Væsen, at den afholdtes af en Anden paa Sælgerens Vegne, o: Begrebet om Commishandelen, bortfalde*).

*) Derimod uddannede sig det nu gieldende Begreb om Auctionsholdere, som en borgerlig Næring;

I de betydeligere Stæder i Norge kom Auctioner ogsaa tidligen i Brug. Efterat en Anordning af 7 Mai 1667 havde givet Oluf Petersen Abel Directionen over Commishandlen i Christiania, Bragernæs og saavidt Byens Privilegier strække sig, gave Privilegierne af 31 Julii 1670 hver Kiøbstæds Præsident og Borgermester Ret til blandt flere Bestillingsmænd ogsaa at forordne "Auctioner," hvormed maa være ment Auctionsforvaltere og Auctionsskrivere, jfr. Christiansands Privilegier af 29 Januar 1672 §. 8 (Rothes norske Rescripter). Et Rescr. af 16 April 1687 indeholdt Instrux for Auctionsmesteren og Auctionsskriveren i Bergen, og bestemte derhos, at de som noget der i Byen vilde lade auctionere, maatte det enten i deres egne eller hvad Huse dem lyster lade forrette; og denne Bestemmelse, der forsaavidt Auctionerne ei afholdtes i Sælgerens eget Huus var bleven suspenderet ved Rescr. 24 Marts 1688, blev atter sat i Kraft ved Rescr. 9 Julii 1692. Man har ogsaa et Rescr. af 24 Aug. 1689, der afgjør en Collision mellem Staden Trondhjems Auctionsdirecteur og den vedkommende Auctionsforvalter paa Landet, med Hensyn til

disse Personer modtage Eiendele for at besørge dem forauctionerede ved de almindelige Auctionsembedsmænd, og indkassere Auctionsbeløbet, hvorfor de staae del credere, mod en Godtgiørelse efter Overenskomst, alt uden at Auctionens juridiske Charakter derved modificeres; hvorom nærmere nedenfor.

Løsøre der førtes til Staden for at sælges, til Fordel for den første, som og et Reser. af 31 Mai 1690 til Magistraten i Bergen om Auctionssalærets Størrelse.

I Danmark udenfor Kjøbenhavn blev ogsaa ansat Auctionsmestere og Skrivere; jfr. tvende Bevillinger for Auctionsmestere, af 4 Marts 1681 for en Tolder J. Simonsen paa Vandholm, at han tillige maa være Auctionsmester i Lolland og Falster og nyde saadan Løn, som Reqvirenterne med ham kunde omaccordere, og af 16 April 1681, der giver en Jens Fries i Kjøbenhavn Ret til at han alene maa være Auctionsdirecteur overalt saavel hos Geistlige som Verdslige, baade i Kjøbstæderne og paa Landet i Sjelland, imod Betaling efter Accord, samt om han sig i nogen Kjøbstæd nedsætter da Frihed for borgerlig og Byens Tyngde.

Et mærkeligt Bevis paa, hvorledes man allerede forinden Lovens Publication ansaae Auctionering som det hensigtsmæssigste Middel til at beskytte de Vedkommendes Interesse med Hensyn til Afhændelsen af deres Eiendele, hvor det Offentlige havde at varetage denne Interesse, afgiver Frdgn. af 9 Mai 1682 om Børnegodsets Auction, der forudsætter, at Auctionering dengang allerede maa have været temmelig almindelig ogsaa udenfor Kjøbenhavn. Det befales i denne Forordning, at hvad Løsøre nogen Umyndig tilfalder paa Skifte, det skal Værgen, naar den Umyndige ei er Møbarn, som til den Alder kommen er, at man for-

moder at hun med det første kan blive givt og da kan benytte Løsøret til sit Udstyr, strax ved offentlig Auction lade sælge og gjøre udi Penge*), og skulde Skifteforvalteren overlevere til de kongelige dertil i Provindserne forordnede Auctionsforvaltere en rigtig og under deres Haand beskreven Registrering paa de Umyndiges tilfaldne Lod. Forordningen giver dernæst flere hensigtsmæssige Forskrifter om Protocolførelsen under Auctionerne, paalægger Kjøberne prompte at betale under tilbørlig Execution ved Rettens Middel, geistlig eller verdslig, hvorfra ei maa appelleres, og siden betale Renter med 15 Procent og al anden paa Processen anvendt Bekostning. Auctionsbeløbet skulde Værgen til sig annamme, og derfor strax qvittere og afskrive, og Auctionsdirecteuren eller hans Fuldmægtige ei Nogen med videre Udgifter besværge, end hvad han billigen med de Vedkommende kunde accordere. Dersom Auctionsdirecteuren befandtes udi nogen Forseelse imod Forordningen enten med urigtig Protocollering eller andet, som de Umyndiges Gavn og Bedste kunde være til Præjudice, da skulde han ei alene have sin Bestilling forbrudt og erstatte de Vedkommende den foraarsagede Skade, men endog desforuden

*) Herfra var dog det Gods, som tilfaldt Umyndige, der hørte til Bondestanden, undtaget; og skulde det i Henseende til Bønder stande Proprietairerne og enhver Steds Øvrighed frit for herudi at handle som dennem selv godt syntes og de agtede at forsvare; Fr. 9 Mai 1682 § 8.

med videre Straf anſees efter Sagens Beſkaffenhed. — Loven ſelv har vel ei anſeet denne Fremgangsmaade overalt anvendelig til de Umyndiges Tarv, jfr. L. 3—17—20 og 21, idet Auctioneringen af Løsøret kun ſkal finde Sted "hvor offentlig Auction i Brug er"; derimod giver Lovens 1—24—32 Udlægshaveren en ubetinget Ret til paa Skyldnerens Skade og Fordel ved offentlig Auction at ſælge det udvurderede Løsøre, hvilken Forſkrift ogſaa viſer, at denne Afhændelsesmaade paa Lovens Tid anſaaes at afgive den ſikkreſte Maaleſtok for Løsøres Værdi.

Det afgjørende Moment med Hensyn til Auctionsvæſenets Udvikling indeholdes endeligen i Frd. 4 Marts 1690, idet ſamme afſkaffede de forordnede Auctionsmeſtere paa Landet og i Kjøbſtæderne, Kjøbenhavn undtagen, og i dets Sted overdrog Auctionsforvaltningen til de ordinære Rettens Betjente, Dommerne og Skriverne. Denne Foranſtaltning maatte have den naturlige Følge, at Auctionsforvaltningen efterhaanden antog Characteren af actus judiciales, og førte ſaaledes til den Retsforfatning, der med Hensyn til dette vigtige Inſtitut nu er den gjeldende. Kort efter udkom da den almindelige Anordning om Auctionsvæſenet af 19 Decbr. 1693, der er Grundvolden for den gjeldende Ret, og hvis Beſtemmelſer derfor blive at inddrage under Udviklingen af denne.

Første Afdeling.

Om de til Auctionsforvaltningen autoriserede Personer v: Auctionsjurisdictionen.

Om Auctionsjurisdictionen i Almindelighed.

§ 333.

Vel ere Auctioner, ligesom Afholdelsen af Skifte, i deres Oprindelse administrative Forhandlinger, saaledes som udviklet i den foregaaende Paragraph, og de vise sig og i Almindelighed saaledes i det virkelige Liv, idet at det ingenlunde er almindeligt, at Retstvistigheder opstaae og blive forhandlede under Auctioners Udførelse. Det er kun ved enkelte Leiligheder, at en saadan Tvist forekommer som et Incidentspunkt og skal afgjøres under Auctionen, og i Særdeleshed er dette sjeldent ved Løsøreauctioner. Men desuagtet er det utvivlsomt, at den nærværende Lovgivning betragter Auctionsforvaltningen som en actus judicialis, og den vedkommende Autoritet, der udfører Auctionen, som en Ret, "Auctionsretten," idet den ei alene har Myndighed til med formel Retsvirkning at afgjøre

i det mindste visse Classer af Retstvistigheder, som kunne fremkomme under Auctionen, men Udførelsen af selve Auctionsforvaltningen i det Hele er undergiven Overdomstolenes Paakjendelse, om den paagjeldende enkelte Function end nærmest fremstiller sig som administrativ, og en egentlig Retstvist ei i Anledning af den er opstaaet under selve Auctionen. Forholdet er her analogt med hvad der som ovennævnt gjelder om Skiftebehandlingen. I Præmisserne til Fr. 10 Junii 1752, som ordnede Grændserne mellem den da gjeldende militære og den civile Auctionsjurisdiction, vedkjender Lovgiveren sig den Anskuelse, at Auctioner saavel efter deres Natur som efter Forordningen af 4 Marts 1690 og 19 Decbr. 1693 ere virkelige Jurisdictionsactus. Det er ogsaa ovenfor bemærket, at Overdragelsen af den almindelige Auctionsjurisdiction til Retsbetjentene, ved den førstnævnte Forordning, naturligen maatte føre til, at Auctionsforvaltningen blev at anse som actus judicialis. Mere tvivlsomt kunde det synes, om Fr. 16 Decbr. 1693 virkeligen gik ud fra samme Anskuelse. Det hedder nemlig i dens 20de Paragraph, at dersom Tvistighed paa Auctionerne forefalder mellem Auctionsdirecteuren og de Bydende, eller de Bydende mellem sig selv, om det høieste Bud, da bør de Tilstedeværende strax derom kræves til Minde, som skal være pligtige hvis de i saa Maader hørt og seet have, at udsige, som samme Tid i Protocollen bør indføres, om nogen agter videre derpaa at tale; hvoraf de Vedkommende

af Auctionsdirecteuren Udskrift af Protocollen paa stemplet Papir for billig Betaling, om de det begjære, skal meddeles. Men det maa dog vistnok her være forudsat, at Tvistigheder om det høieste Bud bliver hvad Auctionens Fremme angaaer afgjort ved Auctionsdirecteurens Tilslag, og at de i Paragraphen givne Forskrifter om Protocollationen af de Tilstedeværendes Vidnesbyrd og om Udskrift af Auctionsprotocollen nærmest sigte til den Appel af Forhandlingen, som den Paagjeldende, der vil anke over Tilslaget, kan finde sig foranlediget til at iværksætte, jfr. Ordene "om nogen agter derpaa videre at tale." Det Spørgsmaal, om et Søgsmaal imod en Auctionsdirecteur i Anledning af formentlige af ham begaaede Lovstridigheder bør bringes for Forligelsescommissionen, forinden Sagen anhængiggjøres ved Retten, afgjør Canc. Skr. 20 Mai 1797 ved den almindelige Regel, at naar Rettens Betjentes Behandlinger paaklages er det ikke nødvendigt desangaaende at henvende sig til Forligelsescommissionen, men den Forretning, over hvilken der føres Anke, kan strax indstevnes for Retten d. e. Overretten. Reser. 30 Mai 1821 § 9 Ltr. l. tilkjendegiver fremdeles, at Pl. 21 Januar 1820 er anvendelig paa ethvert for nogensomhelst Ret indgaaet Forlig, altsaa ogsaa paa det, som stiftes for en Auctionsret; jfr. ogsaa Pl. 25 Julii 1820 og Frd. 27 Juli 1832 § 5.

Med Hensyn til Omfanget af Auctionsforvalterens Jurisdiction maa det imidlertid allerede her erindres,

at den ikke kan strække sig videre end til hvad der er nødvendigt at afgjøre, for at han kan udføre de ham overdragne i og for sig administrative Forretninger, og at hans Kjendelser derfor alene kunne gaae ud paa, hvad han selv i Anledning af en reqvireret Auction finder sig foranlediget til at foretage eller undlade, saasom om Auctionen skal negtes eller nyde Fremme, om de Vilkaar, under hvilke den i sidste Tilfælde skal iværksættes, om Tilslag skal gives og dsl., hvorimod han ikke kan tilpligte Nogen af de Tvistende at betale Noget, ikke engang de ved den paagjeldende Tvist foraarsagede Omkostninger, ligesom han ei heller kan idømme Mulkt for usømmelig Adfærd for Auctionsretten*). Der er nemlig ingenlunde ved Lovgivningen indrømmet Auctionsforvalteren nogen saadan almindelig Jurisdiction; jfr. Canc. Skr. 4 Febr. 1823 i Slutningen, og hvad der forhen er bemærket om de samme med Hensyn til Skifteforvaltningen gjeldende Regler. Auctionsforvalterens Virksomhed kan i Almindelighed i den her omhandlede Henseende ikke engang have samme Omfang som Skifteforvalterens; thi forsaavidt denne sædvanligvis har Boets Eiendele i sit Værge, kan han og umiddelbart fuldbyrde de Kjendelser, som gaae ud

*) Slige Gjenstande maae derimod kunne bringes under Paakjendelse ved de ordinære Domstole. Navnligen kan Opsætsighed mod Auctionsretten blive Gjenstand for offentlig Forfølgning og Straf, jfr. en Dom i Jur. Tidsk. XXXIII. S. 271 ff.

paa en Dispoſition over diſſe; men Auctionsforvalteren har ſom ſaadan ikke en ſlig factiſk Raadighed over de Eiendele, ſom ſkulle forauctioneres. De ſpecielle Regler om Omfanget af Auctionsforvalterens dommende Myndighed med Henſyn til Paakjendelſen dels af Retsforholdet mellem Sælgeren, de Bydende og Kjøberne, dels af Retsforholdet mellem diſſe og tredie Mand, ſom gjør Indſigelſer mod Auctionens Fremme i Almindelighed eller paa den begjærte Maade, høre iøvrigt til de vanſkeligſte Partier i Læren om Auctionsvæſenet, ſom vi i det Følgende udforligere ſkulle omhandle.

At private Perſoner ved efter foregaaende offentlig Bekjendtgjørelſe ſelv at opbyde deres Eiendele til den Høiſtbydende af de Lyſthavende, ſom maatte møde paa det beſtemte Sted, og derefter at overdrage ham ſamme, ei kunne udøve den Jurisdiction eller anden offentlig Myndighed, der er tillagt de beſtikkede offentlige Auctionsforvaltere, forſtaaer ſig af ſig ſelv; men vi ſkjønne endog ei rettere, end at en ſaadan prøvet Forhandling ved Eieren ſelv, og end mere ved en dertil Befuldmægtiget, naar den i det Væſentlige har en Auctions Charakter, navnligen naar den gaaer ud paa ved offentlig Bekjendtgjørelſe at fremkalde en almindelig Concurrence af Lyſthavende, ei lovligen kan finde Sted*). Herved vilde for det Første de beſtemte Auc-

*) Dette Spørgsmaal kunde vel ſynes at være upraktiſk, da Mangelen paa den Sikkerhed, ſom den offentlige Auctionsforhandling giver de Paagjeldende, iſær

tionsſportler, der udenfor Kjøbenhavn tilfalde Retsbetjentene og tildels det Offentlige (Juſtitsfonden), i Kjøbenhavn alene det Offentlige, kunne unddrages de Vedkommende, ſaavelſom de Afgivter, ſom ere lagte paa alle Auctioner, og maa det i første Henſeende erindres, at Indtægterne af Auctionerne, ſom forhen berørt, udgjøre en væſentlig Del af Retsbetjentenes Lønning

Kjøberne, maatte medføre, at der ved de ommeldte private Auctioner ei indfandt ſig ſaa mange og ſaa ſolide Lyſthavere ſom ved en offentlig Auction, hvilket atter maatte føre til, at Ingen var tjent med at lade ſine Eiendele afhænde ved en privat Forauctionering. Men det kunde dog ei ſaa ſjeldent træffe, at den Sælgendes erkjendte Soliditet kunde fjerne Betænkeligheden ved at byde paa den private Auction, iſær hvor en offentlig Auction praktiſk er bleven umulig, formedelſt den Byrde Auctionsſalæret efter Gjenſtandens Beſkaffenhed er bleven. Saaledes vilde en agtet og ſolid Vexelerer meget vel kunne finde Lyſthavere og ved ſtadige private Auctioner afhænde Actier og Statspapirer for ſtore Summer, naar han betingede ſig et lidet Vederlag, f. Ex. af ¼ Procent, og behandlede alle Vedkommende med ſtræng Upartiſkhed og Redelighed, medens man formedelſt den utaalelige Byrde, ſom Auctionsſalæret er blevet ved Salget af ſlige Effecter, nu ſaa godt ſom aldrig ſeer diſſe Gjenſtande afhændede ved offentlig Auction, hvorimod deres Omſætning mellem Mand og Mand ere gaaet over i Vexelmæglernes og Vexelerernes Hænder, ſom derved have faaet en maaſke utilbørlig Indflydelſe med Henſyn til en ſaa vigtig Del af Statsborgernes Formue.

udenfor Kjøbenhavn. Dernæst vilde det Øiemed med det offentlige Auctionsvæsen, at fjerne Misbrug, som let kunde forekomme ved Forauctioneringer, naar de vare rent private og ucontrollerede Forhandlinger, blive tilsidesat ved den ommeldte Frihed. Fremdeles gik de ældre Bestemmelser om Auctionsvæsenet, forinden Fr. 4 Marts 1690 og 19 Dcbr. 1693, som ovenfor viist, ud paa, at Afholdelsen af Auctioner udelukkende tilkom visse dertil autoriserede Personer, en Art privilegerede Entrepeneurer, der vare undergivne visse cautelariske Forskrifter. Disses udelukkende Ret blev vel ophævet, men den overførtes ved nysnævnte Forordninger med det samme til Retsbetjentene, ligesom den allerede i Kjøbenhavn tidligere var gaaet over til de der beskikkede Auctionsdirecteurer, som offentlige Betjente, og Lovgivningen har altsaa ei tilbagegivet de Private den dem tidligere negtede Ret til at holde Auctioner; jfr. og Analogien af Pl. 19 Marts 1819 § 2. Hertil kommer endelig, at de mange specielle Bestemmelser om at visse juridiske og physiske Personer, saasom fremmede Ministre, kunne lade de dem tilhørende Gjenstande forauctionere ved deres egne Betjente, tydeligen forudsætte, at Private i Almindelighed ikke selv paa denne Maade kunne afhænde deres Gods. — Et Andet er at en Eier eller hans Befuldmægtigede kan afhandle med flere Tilstedeværende om en eller flere Gjenstandes Afhændelse til den af dem, som vil give det høieste Vederlag for

samme: En saadan Forhandling udgjør i og for sig endnu ei en Auction og er et lovligt privat Contractsforhold. Naar en slig Forhandling bliver til en Auction er et faktisk Spørgsmaal, som maa afgjøres efter de concrete Omstændigheder. Grændsen kan iøvrigt vistnok ofte blive temmelig fin imellem en saadan offentlig Auction eller Licitation, som Private ikke vilkaarligen kunne holde, og en tilladelig privat Forhandling af lignende Character. Saaledes maa Enhver, der ønsker en Gjenstand afhændet eller et Vareparti leveret o. s. v. frit kunne offentlig opfordre alle dem, som herpaa ville entrere, til at indsende skriftlige Tilbud, imellem hvilke han da vil vælge; her mangler nemlig den characteristiske Egenskab ved en virkelig Auction, at de Lysthavende samtidigen ere tilstede og paahøre hinandens Bud, hvorefter de kunne bestemme sig til fordelagtigere Bud. Ligeledes kunne utvivlsomt et Læseselskabs Medlemmer, eller myndige Medarvinger o. s. v., imellem sig selv indbyrdes forauctionere Selskabets Boger, de arvede Gjenstande o. s. v., idet Forhandlingen her ikke er offentlig.

En Adskillelse som den mellem ordinære Skifteforvaltere, der forvalte en vis Classe af Skifter og extraordinære, som ere beskikkede til at forrette et enkelt Skifte, kan ei have nogen practisk Betydning med Hensyn til Auctionsforvaltere; thi det forekommer yderst sjeldent og er vel næsten uden Exempel, at der beskikkes Commissairer til at afholde Auctioner, og vi

finde i alt Fald ei i Lovgivningen saadanne særegne Forskrifter om extraordinære Auctionsforvaltere, som dem der ere givne om extraordinære Skifteforvaltere. Derimod kan man sætte de ordinære eller almindelige Auctionsforvaltere, som forrette Auctioner i et vist District, imod de privilegerede eller særegne Auctionsforvaltere, og det ikke blot forsaavidt den vedkommende Auctionsrequirent hører til en særegen Stand, hvilken virkelige Auctionsjurisdiction, der efter den ældre Lovgivning ei var ubetydelig, ved senere Lovbestemmelser næsten ganske er hævet, men ogsaa forsaavidt der er indrømmet ikke faa enkelte Institutter Ret til egen Auctionsforvaltning. Det kan imidlertid allerede her erindres, at Meningen af de saadanne Institutter vedkommende Bestemmelser ikke er at de paagjeldende Personer skulde tillægges nogen Jurisdiction som Auctionsforvaltere, men de gaae udentvivl nærmest ud paa at gjøre Undtagelser fra Nødvendigheden af at lade sine Ting forauctionere ved den dertil berettigede Autoritet, ved at tillade dem selv at holde offentlig Auction; jfr. Canc. Skr. 17 August 1771. Man synes saaledes i det Høieste kun at kunne sætte dem, der kunne forrette slige private Auctioner, i Parallel med Executores Testamenti uden Jurisdiction.

A. Om den ordinære Auctionsret.

§ 334.

Om Auctionsjurisdictionen i Kjøbenhavn og Kjøbstæderne.

Forordningen af 19 Decbr. 1693 § 21 bekræftede den tidligere foreskrevne Fordeling af Auctionsjurisdictionen i Hovedstaden. Stadens Auctionsdirecteur skulde ei alene betjene Borgerskabet i Kjøbenhavn og Christianshavn, men ogsaa alle dem i disse Stæder, som Kjøbmandskab og borgerlig Næring brugte, omendskjøndt de med nogen Titel og Rang vare benaadede *). Hof-Etatens Auctionsdirecteur skulde betjene alle kongl. Betjente i Kjøbenhavn og Christianshavn, som enten da vare eller i kongelig Tjeneste virkelig havde været eller komme, og derfor til Hof- eller Borgretten som deres rette Værneting skulde svare, saalænge de ingen Kjøbmandskab eller borgerlig Næring brugte. Auctionerne hos kongelige Betjente ved Søetaten og dem, som deraf dependerede og svarede under Holmens Ret, skulde forrettes af Skifteforvalteren ved Søetaten. Endeligen maatte Auctionerne ved Universitetet i Kjøbenhavn, saavidt dets Jurisdiction angik, forrettes ved dem som Rector og

*) Frd. gav ogsaa Stadens Auctionsdirecteur Ret til betjene Assistentshuset, men ved Frd. 29 Juni 1753 § 6 erholdt Assistentshuset Ret til at afholde Auction over de uindløste Panter ved dets egne Betjente, imod et moderat Salarium (1 Procent) for disse.

Professores dertil beskikkede. Den ved Reskriptet af 13 Septbr. 1754 anførte Indstilling af Kjøbenhavns Magistrat viser, at da Auctionsdirecteurposten i 1741 gik over til at blive et kongeligt Embede, blev der beskikket 2 Auctionsdirecteurer for Staden, istedetfor at der tidligere kun havde været een Directeur. Det siges derhos i samme Indstilling, at Auctionssalærerne fra umindelig Tid havde været henlagte til Magistratens Løn, og da dette herefter maa antages ogsaa at have fundet Sted fra 1741 til 1754, og deri ei at være gjort Forandring ved nysnævnte Reskript af 1754, saa vedblev denne Foranstaltning udentvivl ogsaa efter samme, indtil 1771. Da disse Embedsmænd imidlertid ei kunde tjene uden Vederlag, saa var dem tillagt en bestemt Løn, der i 1771 var 700 Rdr. for hver, medens det allerede dengang vistnok betydelige Overskud af Auctionssalærerne saavidt vides, som bemærket, kom Magistraten selv tilgode.

Efterat man i 1771 havde forenet de fleste forhen adskilte Jurisdictioner i Kjøbenhavn hos een Ret, den nye Hof- og Stadsret, blev ogsaa Auctionsjurisdictionen bragt i en vis Forbindelse med Hof- og Stadsretten og derhos simplificeret. Et Reskript til Hof- og Stadsrettens Justitiarius af 3 Juli 1771 foreskrev nemlig, at de 2 i Hovedstaden beskikkede Auctionsdirecteurer skulde forrette alle i Kjøbenhavn forefaldende Auctioner, uden Forskjel hos eller efter hvem de de bleve holdte, efter den af Hof- og Stads-

retten mellem dem gjørende Inddeling. De skulde beholde den dem derfor hidtil tillagte faste Løn, hvorimod alle i Anledning af og ved Auctionerne forefaldende Sportler qvartaliter skulde afleveres til Sportelkassen og derfra afgives til Finants-Collegiet tilligemed de øvrige ved Hof- og Stadsretten faldende Sportler*). Denne almindelige Forandring af Auctionsjurisdictionen kunde iøvrigt allerede efter Sagens Natur ei antages at have ophævet de enkelte Privilegier, som vare givne visse Institutter til egen Auctionsforvaltning. Dette blev ogsaa antaget i Canc. Skr. 17 Aug. 1771, der gaaer ud paa, at de specielle Privilegier, som et eller andet Societet eller Indretning er forundt i Henseende til Fritagelse for at lade deres Auctioner forrette ved de ordentlige Auctionsforvaltere, ikke derved bleve dem betagne.

Ved en kongl. Resolution af 27 Decbr. 1799, bekjendtgjort ved Canc. Skr. 4 Januar 1800, bleve begge Auctionsdirecteurposterne forenede, og Auctionsdirecteuren i Kjøbenhavn tillagt en fast Gage af 1200 Rbd. Derimod ansattes der flere Assistenter og Copiister ved Auctionscontoiret under Auctionsdirecteuren, da det, som det hedder i Reser. 5 Decbr. 1800

*) En Minister v. d. Osten, der efter den hans Fader forundte Bevilling var berettiget til det ved Hofetaten faldende Auctionssalarium tillagdes for sin Livstid en aarlig Godtgjørelse af 1900 Rbd., som forlods skulde afholdes af de indkommende Auctionspenge.

§ 6, fandtes passende, at Auctionsdirecteurens Forretninger ved Auctioners Holdelse, forsaavidt disse ikke af ham selv kunne bestrides, udføres af saadanne Embedsmænd, som nærmest i denne Hensigt ere ham underordnede; dog skulde Copiisterne ikke uden i Nødvendighedstilfælde, og da kun efter speciel Constitution af Hof- og Stadsrettens Justitiarius, betroes at forrette Auctioner. Disse afholdes nu saa godt som altid af Assistenterne, ligesom der ved Jurisdictionen haves flere Auctionsprotocoller. Opstaaer der imidlertid Tvistigheder under Auctionen, som skulle afgjøres ved formelig Kjendelse af Auctionsretten, maa disse affiges af Auctionsdirecteuren, hvem Protocollen da tilstilles, forsaavidt Spørgsmaalet er af den Natur, at Kjendelsen strax kan ventes affagt; I modsat Fald maa Auctionsforretningen udsættes til en anden Dag, paa hvilken Kjendelsen kan blive affagt: Sædvanligvis finder dette da Sted paa Auctionscontoiret, hvorefter Auctionens fornyede Afholdelse, hvis en saadan bliver Resultatet af Kjendelsen, bliver at bekjendtgjøre. Det er iøvrigt allerede ovenfor bemærket, at slige Kjendelser meget sjeldent forekomme ved Løsøreauctioner. — Ifølge Praxis, der vel er fremkaldt ved Hensyn til den Interesse, som de Paagjeldende, især Auctionsrequirenten, sædvanligvis have i slige Sagers hurtige Tilendebringelse, blive Auctionsdirecteurens Kjendelser at indanke lige for Høiesteret, endskjøndt de efter hans Forhold til Hof- og Stadsretten ifølge de nysciterede Rescripter og ef-

ter Analogien af Frd. 15 Junii 1771 § 12 og 13, snarere synes at burde indankes for sidstnævnte Ret. Auctionsdirecteuren i Kjøbenhavn har sit eget Embedssegl, Resol. 13 Octbr. 1819.

Der er ei ansat nogen selvstændig Skriver ved Auctionscontoiret, saaledes som ved Hof- og Stadsrettens dømmende Hovedafdeling og ved flere af dens Departementer; Copiisterne ved Auctionscontoiret ere Auctionsdirecteuren umiddelbart underordnede, idet han er Contoirets Chef ogsaa hvad Skriverforretningerne angaaer. I Praxis fører den Assistent, der forvalter Auctionen, tillige selv Protocollen, og da der ligesaalidet her som ved Hof- og Stadsrettens Departementer ere Retsvidner tilstede — det tilstedeværende Auctionsbud er kun til Opvartning ved Auctionen — saa kan det ei negtes, at der er taget lidet Hensyn til at controllere, at Auctionsskriverens Functioner under Auctionsforretninger i Kjøbenhavn paalideligen udføres og hvad der ved samme passerer tilbørligen constateres. Imidlertid er der ei, os bekjendt, spøret nogen Ulempe af den summariske Maade, hvorpaa disse Forhold i Praxis ere ordnede, idet Auctionens Afholdelse i Overværelse af mange ved samme mødende Personer her allerede afgiver en ikke uvigtig Garanti.

I Kjøbstæderne udenfor Kjøbenhavn er den almindelige Auctionsjurisdiction ved Frd. 4 Marts 1690 og Frd. 19 Decbr. 1693 overdragen til Byfogden og Byskriveren, og altsaa hvor disse Embeder samlede ere

overdragne til een Mand, til denne alene. Paa enkelte Steder er imidlertid det egentlige Auctionsforvalter- eller Auctionsdirecteur-Embede blevet forbundet med en anden Embedsstilling, navnlig Borgermesterembedet, hvor dette er adskilt fra Byfogedembedet, men Auctionsskriverembedet er da overdraget til den Embedsmand, der er den ordinære Retsskriver i Kjøbstaden, jfr. til Ex. Resol. 3 April 1821 for Helsingørs Vedkommende. Ved Auctioners Afholdelse i Kjøbstæderne skulle iøvrigt tvende Retsvidner (Auctionsvidner) være tilstede som ved andre Extraretter, jfr. Sportelregl. 1814 § 151.

§ 335.

Om Auctionsjurisdictionen paa Landet.

Paa Landet forekommer en dobbelt Auctionsjurisdiction, af hvilke den ene let kan komme til at collidere med den anden, og som have foranlediget ei blot enkelte Lovbestemmelser men en Mængde Rescripter, Collegieskrivelser og flere Domme om deres gjensidige Omfang og Begrændsning. Man maa nemlig adskille:

1) den Birkedommerne og Skriverne i de private Birker tilkommende Auctionsjurisdiction.

Frd. af 4 Marts 1690 indeholdt den Forskrift, at „hvad Auctioner, som i Proprietærernes Birker falde, kunne de selv ved deres egne Birkefogder og Skrivere, som derover Protocoller, af Propritærerne forseglede, have at holde, paa lige Maade lade forrette (o: under samme Vilkaar som de kgl. Retsbetjente); dog skal

dermed ei være ment andre end enhver Proprietærs egne Bønder og Tjenere udi hans Birk." Denne Bestemmelse om Grændsen for den paagjeldende singulære Auctionsjurisdiction, der blev gjentagen i Frd. 19 Decbr. 1693 § 16, gav imidlertid Anledning til Tvistigheder mellem de private Birkebetjente og de kgl. Retsbetjente, og fremkaldte mangfoldige Rescripter og Collegialskrivelser, som det imidlertid vilde være saameget uhensigtsmæssigere her udførligen at fremstille og gjennemgaae*), som de tildels ei vel stemme overens med hinanden og derhos for største Delen ei kunne have practisk Betydning for den gjeldende Ret**), efterat Lovgiveren har søgt at fjerne de ældre Tvivl ved en ny Lovbestemmelse i Frd. 21 Junii 1793 § 5, der efter Canc. Skr. af 26 October s. A. og 6 Decbr. 1794 skulde være at ansee som en authentisk Fortolkning, idet den skal være bygget paa Sagens Natur og den ældre Lovgivnings Grundsætninger, og derfor ogsaa skulde have tilbagevirkende Kraft; jfr. Colleg. Tid. f. 1816, S. 779 ff. Den i Frd. 21 Juni 1793 § 5 givne Regel gaaer ud paa, at „naar en Godseier har Birkerettighed, tilkommer det Birkedommeren at forrette Auctionerne over det, som sælges af de Boer, hvis Skifter forvaltes af Jorddrotten;

*) Man vil iøvrigt finde dem angivne i Registeret til til Rescriptsamlingen under Rubrum „Auctioner."

**) Forsaavidt enkelte af dem indeholde Sætninger, der endnu finde Anvendelse, ville de blive paaberaabte paa sit Sted i det Følgende.

men hvor Amtmanden foreſtaaer Skiftet tilfalder det Herredsfogden at holde Auctionen, dog i begge Tilfælde kun forſaavidt ſom det faſte Gods ligger under deres Jurisdictioner, og Løsøret ſælges paa Stedet, jfr. Frd. § 3. Endelig bør og de Auctioner, ſom forefalde i Birkerne over faſte Eiendomme og Løsøre, der er Birkepatronen ſelv tilhørende, forrettes af Birkedommerne." Man har herefter igjen Anledning til at ſkjelne mellem:

a) De private Birkebetjentes Auctionsret, forſaavidt den ſvarer til Birkepatronens Skifteret.

Udtrykkene i Frd. 21 Juni 1793 § 5 „det ſom ſælges af de Boer, hvis Skifter forvaltes af Jorddrotten" ſynes at tilkjendegive, at den private Birkebetjents Auctionsret var indſkrænket til de Tilfælde, hvor Skifte virkeligen finder Sted, ſaa at den altſaa bortfaldt hvor de under Jorddrottens Skiftejurisdiction henhørende Perſoner ſelv i levende Live lade deres Eiendeleforauctionere; jfr. C. Skr. 29 Juli 1797. Dette kan imidlertid ei have været Lovgiverens Mening; thi Frd. af 21 Juni vilde herved have gjort en meget væſentlig Indſkrænkning i den de private Birkebetjente ved den ældre Lovgivning, navnlig ved Forordningen af 4 Marts 1690, indrømmede Auctionsret; men dette vilde aldeles ſtride mod Øjemedet med Frd. 21 Junii 1793, der blot gik ud paa at fjerne de Tvivl, den ældre Lovgivning havde fremkaldt, men ei paa væſentlige Foran-

dringer af denne, jfr. de ovenfor citerede Canc. Skr. af 26 Octbr. 1793 og 6 Decbr. 1794. De citerede Udtryk i nysnævnte Forordning kunne derfor alene antages at skulle betegne, at den omhandlede Rettighed til Auctioners Afholdelse retter sig efter, hvem Skiftejurisdictionen er tildelt med Hensyn til Eieren af det der skal sælges; jfr. I Nyt jur. Ark. XVIII. S. 58.

Den her fastsatte Undtagelse fra de kongl. Retsbetjentes Auctionsjurisdiction strækker sig dog ingenlunde saavidt som den patrimonielle Skiftejurisdiction, selv efterat denne er indskrænket til de Jorddrotter, som have complette Sædegaardes Rettigheder, jfr. ovenfor § 277; thi det er de færreste Sædegaardseiere som have Birkeret, og det er kun en til Birkepatronernes patrimonielle Skiftejurisdiction svarende Auctionsret, som Lovgiveren har indrømmet. Fremdeles kan de private Birkebetjentes Auctionsret alene omfatte de Personer, som høre under den almindelige jorddrotlige Skiftejurisdiction, der tilkommer en Birkepatron, men ei de Personer, som høre under den særegne Skiftejurisdiction, der, hvis Birkepatronen tillige er Lehnsbesidder, kan tilkomme denne som saadan o: den tidligere Amtmands-Skiftejurisdiction. Vel var det Modsatte antaget i flere ældre Reskripter, saasom i Resc. 14 Juli 1752, 7 Decbr. 1753 og 2 Septbr. 1763; men foruden at dette Resultat næppe havde tilstrækkelig Hjemmel i Frd. af 4 Marts 1690 og 19

Decbr. 1693 § 16, jfr. Cancelliets Foreſtilling ſom er anført ved Reſol. af 21 Septbr. 1816, ſaa er heri i alt Fald ſkeet Forandring ved Frd. 21 Junii 1793 § 5, der kun giver Birkebetjenterne Ret til at afholde Auctioner, hvor Jorddrotten er ſkifteberettiget, hvorimod Herredsbetjentene ſkulde have Auctionsretten, hvor Amtmanden, der den Tid var den ordinære civile Skifteforvalter paa Landet, var ſkifteberettiget. Forordningen gjør altſaa ei nogen Forſkjel mellem Lehnsbeſiddernes og andre Proprietæres Birkebetjente, hvortil kommer, at Lehnsbeſiddernes ſæregne Skiftejurisdiction netop ſtøtter ſig paa, at Amtmændenes Functioner i Almindelighed ere dem overdragne i deres Lehn. Naar det i Grevernes og Friherrernes Privilegier af 25 Mai 1671 § 5 er faſtſat, at de maa have Birkerettighed, „ſaavidt Kongen dertil kan være berettiget", kan herved ei være ſigtet til en ſæregen Udvidelſe af Lehnsbeſiddernes Birkebetjentes Auctionsjurisdiction, allerede af den Grund, at den hele Organiſation af Auctionsvæſenet er yngre end Grevernes og Baronernes Privilegier. Dette Reſultat er ogſaa bekræftet ved en Høieſteretsdom af 25 April 1811; jfr. en i Colleg. Tid. f. 1816 S. 779 ff. og i Reſcriptſamlingen indført udførlig Foreſtilling af Cancelliet, hvorved Collegiet retfærdiggjør ſamme, og fraraader en Udvidelſe af Lehnsbeſiddernes Birkebetjentes Auctionsret, hvilken Formening bifaldtes ved kgl. Reſolution af 21 September

ſ. A.: See og Nyt jur. Ark. XVIII, S. 54 ff., og Canc. Skr. 14 Jan. 1834 (Coll. Tid. S. 51—52.)

I Henſeende til Omfanget af Birkepatronernes almindelige jorddrotlige Skiftejurisdiction, hvoraf deres Birkebetjentes Auctionsret bliver afhængig, maa vi henviſe til hvad herom er anført ved Fremſtillingen af Skifteveæſenet, § 277, og vi ſkulle derfor her indſtrænke os til at anføre de ſpecielle Anvendelſer af de der fremſatte Regler, ſom ere forekomne i Praxis.

De Birkebetjentenes her omhandlede Auctionsret vedkommende Spørgsmaal, der ere forekomne i Praxis, referere ſig i Almindelighed til tvende Hovedpuncter: 1) de Perſoners Stilling, hvis Eiendele ſkulle forauctioneres. Det er her blevet afgjort, at den ommeldte Auctionsjurisdiction ei kan udſtrækkes til Birkedommere eller Præſter, Canc. Skr. 14 April 1787 og 20 April 1822; høiere Forſtbetjente og andre Betjente, der ei kunne anſees ſom Tyende, om deres Stilling end er analog med Forvalternes, der ifølge en ſæregen Beſtemmelſe ere undergivne den jorddrotlige Skiftejurisdiction, Canc. Skr. 20 Juli 1793, 16 Septbr. 1823, 14 Jan. 1834 (Coll. Tid. S. 51—52); Forvalteres Enker, Canc. Skr. 17 Auguſt 1830; Forpagtere af Hovedgaarde, Cancelli Skrivelſe 6 December 1794, 6 Januar 1810, 21 Auguſt 1819 og 20 Auguſt 1825; Mollere, ſom kun ſvare Jordſkyld til Birkepatronens Gods, Canc. Skr. 11 Junii 1831; Selveiere, hvis Gaarde ere ſolgte fra

Godset, saaledes at de ere udgaaede fra Birket, Canc. Skr. 21 Novbr. 1795; Inderster, som have bosat sig hos Bønder udenfor Birket, skjønt de have Afstægt fra de Eiendomme under Birket, som de tidligere have besiddet, Canc. Skr. 1 Julii 1815. Derimod er det antaget, at Leiehusmænd høre under Birkebetjentenes Auctionsjurisdiction, jfr. dog ovenfor § 277, S. 18, Littr. a, og Fæstere som have frasagt sig Fæstet, saalænge de dog forblive paa Fæsteiendommen og bestyre den, om end for Godseiernes Regning, Canc. Sk. 28 Sep. 1833 (C. T. S. 723). — Naar en Forpagter tillige er Forvalter, og naar overhovedet en Person er i tvende Stillinger, af hvilke den ene hjemler Birkebetjentenes, den anden de kongelige Retsbetjentes Jurisdiction, saa maa det beroe paa, hvilken Stilling der er den overveiende, Canc. Skr. 25 Novbr. 1826. I en Overretsdom, Nyt jur. Ark. XXX S. 85, er det vel antaget, at naar en Fæster som saadan vilde høre under Birkepatronens Skiftejurisdiction og Birkebetjentens Auctionsjurisdiction, saa kan hans personlige Stilling ei komme i Betragtning, og det er vel ogsaa vistnok rigtigt, at der ei her kan indtræde en Forandring blot paa Grund af, at Fæsteren ei hører til Bondestanden; men naar den paagjeldende Person tillige befinder sig i et Embeds- eller andet lignende Forhold, hvorefter han hørte under de kongelige Retsbetjentes Jurisdiction, og dette Forhold efter samtlige Omstændigheder maa ansees som det overveiende, og

navnligen ophæver det Underordnelsesforhold, som ellers hører til Fæsteforholdet, saa maa udentvivl ogsaa Birkebetjentenes Auctionsret kunne bortfalde, jfr. Noten til den citerede Dom i Nyt jur. Ark. loc. cit., Canc Skr. 7 Octbr. 1826 og hvad herom er anført i § 277. — Forsaavidt Birkejurisdictionen endeligen undtagelsesvis maatte omfatte Eiendomme, navnligen Fæstegaarde, som ei tilhøre Birkepatronen, og de paa samme boende Personer ifølge heraf ei høre under Birkepatronens jorddrotlige Skiftejurisdiction, saa kunne de efter Frd. 21 Juni 1793 § 5 nu eiheller høre under Birkebetjentenes Auctionsjurisdiction; det modsatte var tidligere antaget i en Canc. Skr. 9 Oct. 1790. — 2) Om de Gjenstande, der skulle bortsælges, kunne ansees at tilhøre den Person, som ifølge sin Stilling er undergiven Birkepatronens patrimonielle Skiftejurisdiction. Et Reser. af 29 Juni 1709 og flere den geistlige Auctionsjurisdiction vedkommende Rescripter, som anføres i Registeret til Rescriptsamlingen, samt Cancelli Skrivelse 10 Juli 1779 og Canc. Skr. 21 April 1835 (Coll. Tid. S. 309) have bekræftet den i Sagens Natur grundede Regel, at naar de myndige Arvinger have overtaget Arveladerens Bo og derefter lade de til dette hørende Effecter forauctionere, saa kan det ei længere komme i Betragtning, at Arveladeren hørte under en singulær Auctionsjurisdiction, men Auctionsretten maa bedømmes efter Arvingernes Stilling, der ved Boets Overtagelse

ere blevne selvstændige Eiere af de til dette hørende Effecter. Et lignende Resultat havde en Canc. Skr. af 30 Juli 1768 antaget ved Salg af et insolvent Opbudsbees Effecter, der ansaaes at tilhøre Crediterne. Dette Resultat turde dog neppe være rigtigt, da de enkelte til et sligt Bo hørende Effecter ei ved Concursens Udbrud kunne siges at være blevne Creditorernes Eiendom (jfr. i Særdeleshed ovenfor S. 343 Note*)), og det synes ogsaa at være frafaldet i en senere Cancelliskrivelse af 21 August 1819. Naar Effecter skulle bortsælges, som ei tilhøre en Person, der efter sin Stilling hører under Birkebetjentenes Auctionsjurisdiction, saa kan de kongelige Retsbetjentes Ret til Auctionsholdet, eller i det mindste til Salæret, ei bortfalde derved, at disse Effecter alene bortsælges som et Appendix ved en Hovedauction, der afholdes over en Persons Eiendele, der hører under Birkebetjentenes Auctionsret, jfr. Canc. Skr. 22 Aug. 1820. — Da Birketjentenes Auctionsret endeligen her er afhængig af, at den paagjeldende Person ifolge sin Stilling hører under Birkepatronens jorddrotlige Skiftejurisdiction og maa ansees som Eier af de bortsolgte Effecter, saa kan der, naar nogen af disse Betingelser mangler, ei bevirkes nogen Modification af de kongelige Retsbetjentes Auctionsret derved, at Effecterne henflyttes og sælges i et Hus, hvis Beboer hører under Birkebetjentenes Auctionsjurisdiction. Auctionsstedet kan ogsaa her saameget mindre komme i Betragtning, som Adskillelsen mellem

Birke- og Herredsjurisdictionen ei alene kan beroe paa de enkelte Eiendommes Beliggenhed, idet Herredsinddelingen omfatter det hele Land, og den ommeldte Flotning altsaa ei kan bevirke, at de Effecter, som skulle sælges, ei længere befindes i et Herred, jfr. Canc. Skr. 6 Decbr. 1794 og 28 Sep. 1833 (Coll. Tid. S. 723).

b) De private Birkebetjentes Ret til Forauctioneringen af faste Eiendomme og Løsøre, som ere Birkepatronerne tilhørende og disse selv lade sælge.

Denne Ret var allerede erkjendt i flere ældre Rescripter, jfr. til Ex. Resc. af 20 Juli 1753 og 25 Marts 1758, see og Canc. Skr. 21 April 1787, men der er i andre ældre Rescripter og Cancelliskrivelser ogsaa forekommet enkelte Afvigelser fra samme; disse ere imidlertid nu efter Fr. 21 Juni 1793 § 5 uden praktisk Betydning.

Det maa iøvrigt vel mærkes, at den her omhandlede Birkebetjentenes Auctionsret alene strækker sig til de Birkepatronen tilhørende Effecter, som han selv lader bortsælge, men ei til de Auctioner, som afholdes paa Skiftet efter en afdød Birkeherre. En Canc. Skr. 29 Juli 1797 indeholdt allerede, at den 5te Paragraph i Fr. 21 Juni 1793 ikke taaler anden Forklaring end denne, at naar der holdes Skifte i et Bo, hvis Forvaltning tilkommer Amtmanden eller nu Herredsfogden, tilfalder Auctions-

rettigheden denne Sidste; men naar Birkepatronen selv, imens han er i Live, sælger sin egen Eiendom af Gods eller Løsøre, da tilhører det Birkedommeren at forrette Auctionen. Det samme tilkjendegives nu ogsaa i det vigtige Cancelli-Circulære af 24 Dcbr. 1831 om hele Birkejurisdictionens Omfang.

Fremdeles maa Bestemmelsen i Slutningen af § 5 i Fr. 21 Juni 1793 være at forstaae saaledes, at de paagjeldende Birkepatroners Eiendele findes i Birket; thi udenfor dette kan Birkebetjentenes Jurisdiktion efter Sagens Natur ei strække sig; jfr. Udtrykkene "de Auctioner, som forefalde i Birkerne."

Birkepatronens personlige Stilling har ikke fremkaldt saadanne Spørgsmaal, som der ere mødte ved Afgjørelsen af, hvilke Personer der høre under hans jordebrotlige Skiftejurisdiction; der kan ei let i Praxis fremkomme Tvivl om en vis Person er Birkeherre eller ikke. Derimod er der ogsaa her i flere Tilfælde opstaaet Spørgsmaal om, hvorvidt de paagjeldende Eiendele kunde ansees at tilhøre Birkepatronen.

Den forhen citerede Cancelliskrivelse af 21 April 1835 (Coll. Tid. S. 309) har saaledes ogsaa her indskærpet, at naar der vel ikke bliver holdt Skifte efter den afdøde Birkepatron, men hans myndige Arvinger dog overtage Boet og lade Eiendelene forauctionere, saa bliver Birkebetjentene ikke derved berettigede til at afholde Auctionen, da Spørgsmaalet i saa Fald ei afhænger af, hvo der var skifteberettiget

efter den Afdøde, men beroer paa hvo der er auctionsberettiget med Hensyn til Salget af Arvingernes Eiendele.

Reskriptet af 20 Juli 1798 indeholder ogsaa blot en Anvendelse af Fr. 21 Juni 1793 § 5, naar det i samme foreskrives, at Auctioner, som strandede Folk eller deres Commissionærer selv lade holde over deres Gods, hvad enten Forstranden tilhører Kongen eller Birkeherren, skulle forrettes af Herredsbetjentene, men at Auctioner som Birkeherren lader holde over strandede Varer, hvortil ingen Eier har meldt sig i rette Tid, skulle forrettes af Birkebetjentene*). Dersom det uden levende Folks Medfølge indstrandede Gods inden den Eieren forelagte Præsciptionstids Udløb maa bortsælges, bliver Auctionen vel at afholde af Herredsbetjentene, men Auctionsgebyhret bliver at tage i Depositum, indtil enten en Eier melder sig inden Præscriptionstidens Udløb, i hvilket Fald Herredsbetjenten beholder Gebyhret, eller denne Tid udløber uden at nogen Eier melder sig, i hvilket Tilfælde Gebyhret bliver at udbetale til Birkebetjentene efter Fradrag af en billig Godtgjørelse til Herredsbetjentene for deres Ulelighed ved Auctionens Afholdelse, Canc. Skr. 19 December. 1801, 27 Januar 1821 og 20 August 1825 § 3.

*) Den samme Regel var antaget i et Reskript af 11 Dcbr. 1767, medens en afvigende Mening derimod var gjort gjeldende i tvende ældre Reskripter af 9 Aug. 1754 og 12 Dcbr. 1755.

I Henseende til Spørgsmaalet om Auctionsjurisdictionen ved Bortforpagtning af Tiender, havde en Overretsdom af 18 Decbr. 1815, Nyt jur. A. XV. S. 136 ff., i Henhold til et ældre Reskript af 22 Octb. 1751, jfr. Canc. Skr. 24 Octb. 1789, antaget, at samme maatte være afhængig af, om det tiendeydende Hartkorn var beliggende i Birket og tilhørte Birkepatronen; men denne Dom blev forandret ved Høiesteretsdom af 6 Marts 1817, N. J. A. XXV, S. 101, da Spørgsmaalet efter Fr. 21 Juni 1793 § 5 maa afhænge af, om Birkeherren eier selve Tienden, jfr. Coll. Tid. for 1817 S. 207—8 og Canc. Skr. 20 April 1822.

Dersom der er skeet Udlæg i Birkeherrens Eiendele, og Udlægshaveren foranstalter samme forauctionerede, er det antaget, at Birkebetjentene maa være auctionsberettigede, naar Udlægget, som sædvanligt, alene er skeet til Forauctionering og ei til Eiendom, eftersom Birkeherren ved saadant Udlæg formentligen ikke var ophørt at være Eier, Canc. Skr. 23 Novbr. 1830. Jfr. dog hvad der om dette Spørgsmaal i Almindelighed er bemærket ovenfor § 263. I Anledning af en opstaaet Tvist, om det tilkom Birkedommeren eller Herredsfogden at afholde Auction over en i Kjøbenhavn afdød Greves Efterladenskaber, som forefandtes paa Grevskabet, har en Cancelliskrivelse af 8 Januar 1803 vel antaget, at Auctionsretten tilkom Birkedommeren, hos hvem Auctionen maa antages at være requireret, fordi det maatte tilkomme Skifteretten i

Kjøbenhavn at lade den Afdødes Løsøre henføre og sælge paa hvad Sted den finder for godt, og den følgeligen ogsaa kan reqvirere dette Salg af Birkedommeren, under hvis Jurisdiktion Tingene ved Salget befindes. Men de forauctionerede Gienstande kunne som ovenfor bemærket ei siges at være udenfor Herredet, fordi de befindes paa en til Birkepatronens Gods hørende Eiendom; Herredet omfatter nemlig tillige Birket, og den paagjeldende Eiendom ligger paa engang baade i Birket og Herredet; ligesom det i denne Cancelliskrivelse antagne Resultatet ikke heller stemmer med de ovenfor citerede Canc. Skr. af 6 Dcbr. 1794 og 28 Septbr. 1833.

2. Den de kongelige Retsbetjente tilkommende Auctionsjurisdiction.

Herredsfogederne og Herredsskriverne samt de kgl. Birkedommere og Birkeskrivere, med andre Ord de kongelige Retsbetjente ere de ordinære Auctionsdirecteurer og Auctionsskrivere paa Landet efter Fr. 4 Marts 1690 og Fr. 19 Dcbr. 1693 § 16, saa at de ere auctionsberettigede overalt, hvor der ei kan paaviseś de lovbestemte Betingelser for, at en Auction ei tilkommer dem, men hører under en singulær eller privilegeret Auctionsjurisdiction. En saadan singulær Auctionsjurisdiction er den nys fremstillede, der tilkommer de private Birkebetjente, hvorved her kan erindres, dels at der i de fleste Herreder ikke findes private Birker, saa at der

i disse ikke kan blive Tale om denne Undtagelse fra de kongelige Retsbetjentes Auctionsjurisdiction*), dels at om der end findes et privat Birk i Herredet, saa have de kgl. Retsbetjente dog Ret til at afholde alle de Auctioner i Birket, som ifølge de foranførte Regler ei tilkomme Birkebetjentene. En almindeligere Undtagelse fra de kgl. Retsbetjentes Auctionsret bevirkedes tidligere ved den geistlige Auctionsjurisdiction, der tilkom Provsterne: Vi have ogsaa en Mængde ældre Rescripter og Collegiiskrivelser om de mange Tvistigheder, som opstode mellem de civile og geistlige Auctionsjurisdictioner, hvorom vi imidlertid alene skulle henvise til Registeret til Rescriptsamlingen, eftersom den geistlige Auctionsiurisdiction nu er ganske bortfalden og gaaet over til de kongelige Retsbetjente, hvorom nærmere nedenfor, og hine Bestemmelser om begge disse Jurisdiktioners gjensidige Begrændsning saaledes ikke længere have nogen praktisk Betydning. Det samme gjelder i det Hele ogsaa om den ældre militære Auctionsjurisdiction, der ligeledes er gaaet over til de kongelige Retsbetjente. — Derimod foranlediger det visse Institutter indrømmede Privilegium til egen Auctionsforvaltning, som vi i en følgende Paragraph skulle fremstille, enkelte Undtagelser

*) Den patrimonielle Auctionsjurisdiction er altsaa ei alene af langt mindre Omfang end den patrimonielle Skiftejurisdiction, men den er ogsaa mindre afvigende fra den ordinære Auctionsjurisdiction forsaavidt den kun er overdragen til de af Kongen beskikkede Retsbetjente i Birkerne.

fra den her omhandlede som fra enhver ordinær Auctionsjurisdiction; men disse Privilegier have i og for sig ei stor praktisk Betydning, og komme derhos sjeldnere til Anvendelse paa Landet end i Kjøbenhavn og i Kjøbstæderne.

Endnu kan det erindres, at det i visse Tilfælde er overdraget Sognefogderne paa Landet at afholde offentlig Auction over optagne Kreaturer, Frd. 29 Oct. 1794 §§ 34 og 38-40, Frd. 8 Septb. 1812 og 24 Septb. 1813 §§ 5 og 6. Efter Sognefogdernes hele Stilling kan det imidlertid dog kun være den administrative Del af Auctionsforvaltningen, der hermed er dem overdragen. Skulde der paa en slig Auction opstaae Tvistigheder, som maatte afgjøres ved Auctionsrettens Kjendelse — hvilket iøvrigt sjeldent vil indtræffe — saa maa Spørgsmaalet forelægges den competente ordinære Auctionsret til Paakjendelse, hvorfor ogsaa haves en nær Analogi i Frd. om Amtstueoppebørsl. 8 Julii 1840 § 12 in fine, jfr. i det Hele ovenfor § 268. Nogen autoriseret Auctionsprotocol har Sognefogden ei heller at benytte ved disse smaa ham overdragne Auctioner, men han bør dog affatte en skriftlig Optegnelse over samme, og anmode Tvende af de Tilstedeværende om at være Vidner i Henseende til hvad der passerer ved Auctionen; jfr. Rentek. Skr. 7 Novbr. 1795, der endog antager, at Sognefogden af den holdte Forretning, som han selv maa bevare, bør afgive en verificeret Gjenpart til

Amtmanden til Bevaring ved Amtsarkivet. — Det kan iøvrigt her bemærkes, at uagtet Sognefogderne kunne foretage visse Udpantninger, jfr. ovenfor § 267, ere de dog ingenlunde beføiede til selv at holde Auction over de udpantede Gjenstande, men dette skal skee ved de vedkommende Retsbetjente; jfr. Canc. Skr. 3 Octbr. 1818 og 5 Juni 1838 (C. T. S. 707-709) samt Frd. om Amtstueoppebørsler 8 Juli 1840 § 15.

§ 336.

Om Auctionsjurisdictionen i de danske Besiddelser udenfor Kongeriget.

Paa Island tilkommer Auctionsforvaltningen de almindelige Rettens Betjente, Byfogden i Reikjavig og Sysselmændene, jfr. Rescr. 13 Januar 1792, som allerede foreskrev, at Auctioner hos Geistlige paa Island skulde forrettes af Sysselmændene, og Sportelreglement af 10 Septbr. 1830, § 71, der tilkjendegiver, at ogsaa Repstyreren i Sysselmandens Forfald og efter hans Fuldmagt kan forrette ubetydelige Auctioner. See ogsaa herved Canc. Skr. 12 Mai 1798. Paa Færøerne er Sorenskriveren Auctionsforvalter; jfr. Sportelreglement 30 Marts 1836 § 74, der ogsaa indeholder, at Sysselmanden i hans Forfald og efter hans Fuldmagt kan forrette smaa Auctioner.

Paa de vestindiske Besiddelser ere de tvende Byfogder paa St. Croix, Byfogden paa St. Thomas

og Landfogden paa St. Jan tillige Auctionsforvaltere. Dette er for de tvende førstnævnte Øers Vedkommende udtrykkeligen anordnet som noget nyt ved Fdg. 6 Decbr. 1799 § 16 og Resc. 17 April 1807 § 1, endskjønt hin Fordeling allerede synes forudsat i en Betænkning af Generalprocureur Stampe af 1759, see hans Erkl. II. S. 701—705.

I Ostindien maa skjelnes mellem Tranquebar, hvor den derværende almindelige Retsbetjent (Justitiarius) tillige er Auctionsforvalter, Justitsregl. 13 Juli 1836 § 2, og Frederiksnagor, hvor efter Statscalenderens Angivelse ikke Byfogden, men det tredie Medlem af Raadet skal være Auctionsdirecteur. Naar dette saaledes er ordnet, er os ubekjendt, men der hentydes herpaa i Sportelreglementet for Frederiksnagor 13 Julii 1836, Overskriften til Cap. I. sammenholdt med Overskriften til Cap. II.

Paa Kysten Guinea skulle Auctioner udentvivl holdes af den lovkyndige Assistent, der forretter Skifterne, jfr. Regulativ af 24 Octbr. 1832 § 4 sammenholdt med § 6.

§ 337

Om Auctionsskriverne, Auctionsprotocollerne og Auctionsvidnerne.

Da der skal holdes gjennemdragne, numererede og forseglede Auctionsprotocoller, og der i disse

Protocoller skal optegnes hvad mærkeligt der passerer under Auctionerne, ligesom der af disse Protocoller skal kunne gives Udskrifter, Fdg. 19 Decb. 1693 §§ 5 ff., med hvilke Functioners Udførelse der i det Hele skal forholdes efter de givne Bestemmelser for Retsskrivere i Almindelighed, jfr. Hansens Bidrag til Processen § 34, saa hører det til Organisationen af enhver Auctionsret, at ei blot de egentlige administrative og dømmende, men ogsaa de til Skriverens Embede hørende Functioner blive at bestride ved samme, jfr. Canc. Skr. 18 April, 12 Mai og 15 August 1801. Om samtlige disse Fuctioner end ere overdragne til een Embedsmand, saasom i Kjøbenhavn jfr. § 334, og i de Kjøbstæd- og Landjurisdictioner, hvor i det Hele Dommer- og Skriverembederne i Forening ere blevne overdragne til een Person, maa man dog skjelne mellem de Auctionsforvalteren i indskrænket Forstand og de Auctionsskriveren paaliggende Forretninger, hvilke i det Følgende nærmere blive at fremstille. Ere de tvende Embeder adskilte, som Tilfældet endnu er i ikke faa Kjøbstæd- og Landjurisdictioner, opstaaer der tillige Spørgsmaal om Auctionsdirecteurens og Auctionsskriverens gjensidige Forhold til hinanden. Herom tilkjendegav de nys citerede trende Cancelliskrivelser af 1801, at begge Retsbetjente, Dommer og Skriver, havde lige Andel i Salæret, ligesom de delte Forretningerne og Ansvaret, uanseet at Salæret i det paa den Tid gjeldende Sportelreglement var tillagt

"Auctionsforvalteren", hvorved da maatte forstaaes hele Auctionsretten som en moralsk eller juridisk Person; jfr. Cancell. Skrivelse 13 Octbr. 1802 og 10 Decbr. 1808, og nu Sportelrgl. af 22 Marts 1814 § 126; men hine Cancelliskrivelser indeholdt iøvrigt ingen nærmere Bestemmelse om Forretningernes Fordeling: Derimod indeholdes saadanne Bestemmelser i en følgende Canc. Skr. af 6 Juli 1802, der i det Væsentlige gaaer ud paa, at de egentlige administrative og dømmende Functioner tilkomme Dommeren som Auctionsdirecteur eller Auctionsforvalter i indskrænket Forstand, medens de Forretninger, som vedkomme Auctionsprotocollens Førelse og Udfærdigelsen af de Auctionen vedkommende Dokumenter, tilfalde Auctionsskriveren, jfr. Canc. Skr. 8 Juli 1809. En senere Cancelliskrivelse af 4 Febr. 1823 har ogsaa indskærpet, at Auctionsskriveren ei har at deltage i de dømmende Forretninger ved Auctionsretterne. Det er endeligen utvivlsomt, at Dommeren, som Auctionsdirecteur, og Auctionsskriveren hver for sig maa staae til Ansvar for de Embedshandlinger, som de særligen udføre.

De enkelte til Auctionsskriverens Embede hørende Functioner ville blive at omhandle i den følgende Fremstilling af Fremgangsmaaden ved Auctioners Afholdelse, Beskrivelse og Paaankning. Her skulle vi derfor indskrænke os til nogle Bemærkninger om Auctionsprotocollerne. Allerede før den nærværende Anordning af Auctionsvæsenet, og medens samme var over-

ladt til visse tildels private Entrepeneurer, havde Lovgiveren, som ovenfor i § 332 fremstillet, lagt Vægt paa, at der skulde føres formelige og nøiagtige Protocoller over hvad der passerede ved Auctionerne; og de nu gjeldende Anordninger af 4 Mai 1690 og 19 Decbr. 1693 §§ 5—7 indskærpe, at samtlige Auctionsforvaltere skulle have lovlig indrettede og af vedkommende Øvrighed autoriserede Auctionsprotocoller, hvori skulde indføres, hvem Varerne lade sælge, Tiden og Stedet, hvor Auctionen holdes, og ved hver Post den Kjøbendes Navn og Prisen, Varerne sælges for. Desforuden følger det af Forholdets Natur og den Udvikling og Betydning, som Auctionsrettens Jurisdiction har faaet, at naar nogen Retstvist opstaaer under Auctionen, saa bliver alt, hvad der i Anledning af samme forhandles, at indføre i Auctionsprotocollen paa samme Maade, som der ellers skal iagttages ved Førelsen af Retsprotocoller, jfr. Canc. Skr. 20 Mai 1797 § 1. Auctionsprotocollerne blive, efterat de ere numererede og gjennemdragne, at autorisere i Kjøbenhavn af Justitiarius i Hof- og Stadsretten og at forsyne med Rettens Segl, Frd. 19 Decbr. 1693 § 6 sammenholdt med Frd. og Regl. 15 Juni 1771, udenfor Kjøbenhavn af Amtmændene, Frd. 19 Decbr. § cit og Pl. 21 Juni 1794. Om det stemplede Papir, der skal bruges, maa nu jevnføres Frd. 3 Decbr. 1828 § 5 litr. f og g. Efterat de ere fuldskrevne maa de vel beroe en Tid til Efterretning ved Auctions-

retten; men senere skulle de i Kjøbstæderne og paa Landet afgives til Amtsarchiverne, jfr. Canc. Skr. 12 Mai 1798. En Canc. Skr. af 6 Julii 1802 § 5 havde antaget, at baade Dommer og Skriver burde bidrage til Udgiften ved Auctionsprotocollens Anskaffelse; men en senere Canc. Skr. af 1 Februar 1834 (Coll. Tid. S. 102) har med Føie antaget, at det paaligger den sidste at bekoste Auctionsprotocollen.

For at lette Arbeidet for Auctionscontoiret i Kjøbenhavn, tilstedede allerede Reskript 13 Juni 1783 til Hof- og Stadsretten i Kjøbenhavn, at den hidtil brugelige fuldstændige Afskrivning i de autoriserede Auctionsprotocoller af Løsøreauctions-Forretninger maatte bortfalde, saaledes at der i Auctions-Protocollen alene skulde anføres, naar og hvor Auctionen er forrettet, Reqvirentens og Eierens Navne, samt Auctionens Beløb og det deraf svarende Salarium, hvorimod de originale Løsøreforretninger, der forudsættes at være nedskrevne i dertil autoriserede*) Hefter, qvartalsvis skulle forsigtigen og uden at skade Autorisationen indbindes og forvares. Senere foreskrev Pl. 3 Septbr. 1823 for Auctionsjurisdictionerne udenfor Kjøbenhavn, at naar Auctionsforretninger over Løsøre ikke strax kunne foretages til Auctionsprotocollen, hvilket især kan indtræffe, naar Auctionen skal afholdes i Mark eller Skov, skal det være tilstrækkeligt, at vedkommende

*) Denne Autorisation maa udentvivl ske af selve Auctionsdirecteuren.

Embedsmand, som afholder Auctionen, i Auctionsprotocollen strax gjør Bemærkning om sammes Afholdelse, med Henvisning til den særskilte Forretning, hvilken bør være gjennemdragen og forsynet med vedkommende Auctionsbetjents og Auctionsrequirents Segl, samt strax efter Auctionen underskrives af Auctionsdirecteuren, Auctionsvidnerne og Requirenten. De saaledes i et Aars Løb afholdte særskilte Forretninger skulle ved Aarets Udgang samlede indbindes eller sammenhæftes, og ved det befalede Eftersyn af Embedsprotocollerne følge Auctionsprotocollen som Bilage. En Canc. Skr. af 9 Marts 1830 indskærper, at Auctionsretten, uagtet Auctionsrequirenten har underskrevet Auctionsconditionerne, dog bør søge at erholde hans Underskrift under selve den særskilte Auctionsforretning ved dens Slutning, og skulde dette i et enkelt Tilfælde ei kunne skee, navnligen fordi Requirenten eller hans Fuldmægtig ei længere ere tilstede, bør Bemærkning derom gjøres, og denne underskrives af Auctionsdirecteuren og Auctionsvidnerne. Det er efter samme Cancelliskrivelse ei tilstrækkeligt, at Aarets særskilte Auctionsforretninger samles i et Omslag; de skulle indbindes som i Placaten er foreskrevet. Jfr. ogsaa Circul.. 6 Juli 1799 og Canc. Skr. 3 Marts 1818.

Til Auctionsrettens Organisation udenfor Kjøbenhavn hører endeligen, at der, som ved alle Extraretter, skulle være tvende Vidner tilstede, som blive at udmelde for hver Forretning —

ved flere Auctioners Afholdelse over den samme faste Eiendom endog for hver Auctions Vedkommende, Canc. Skr. 7 Juni 1806 — og som derfor nyde en lovbestemt Betaling, see Sportl. Regl. af 11 Juni 1788 V. § 13 og 22 Marts 1814 § 151, Canc. Skr. 1 Juni 1805; jfr. dog Sportl. Regl. 1814 § 153 samt Canc. Skr. 27 Marts 1830 § 4 og 21 Aug. s. A. Deres Gebyhr skal udredes af Auctionsreqvirenten og ikke afholdes af Auctionsretten, Canc. Skr. 2 Aug. 1806, Regl. 10 Septbr. 1830 § 74 og 30 Marts 1836 § 65. Auctionsreqvirenten er ei heller berettiget til selv at medbringe Auctionsvidnerne, men de skulle vælges og udnævnes af Auctionsretten*), der dog ikke uden særdeles Grunde bør fravige Reqvirentens Proposition, Canc. Skr. 27 Decbr. 1836 (Coll. Tid. for 1837 S. 84). Forsaavidt der i Almindelighed var opstaaet Spørgsmaal, om Sognefogderne havde nogen Forret til paa Landet at være Vidner, navnligen ved Auctioner, tilkjendegiver en Canc. Skr. af 13 Decbr. 1828, at det vel maa overlades til den vedkommende Retsbetjent i ethvert Tilfælde at tilkalde dem som Vidner, der bequemmeligst kunne haves og dertil ere duelige, men da det dog er i Lovgivningens Aand, at Sognefogderne, til Godtgjørelse

*) I Norge skulde Vidnerne udnævnes af den fra Auctionsforvalteren (Sorenskriveren) forskjellige Embedsmand Fogeden, og han oppebære den for Udnævnelsen bestemte sportelmæssige Betaling, Canc. Skr. 7 Juni og 2 Aug. 1806.

for de mange dem overdragne offentlige Forretninger, skulle tildeles andre saadanne, der ere forbundne med nogle Emolumenter, saa forventede Collegiet, at Sognefogderne ikke uden Nødvendighed bleve forbigaaede.

§ 338.

Om Auctionsforvalterens Habilitet og Competence.

Da Auctionsjurisdictionen i Kjøbstæderne og paa Landet er overdragen til Rettens Betjente, og Auctionsdirecteuren i Kjøbenhavn dels ogsaa maa anseés som en Retsbetjent, formedelst den ham overdragne Myndighed, og dels som Contoirchef under Hof- og Stadsretten ifølge Frd. af 26 Januar 1821 § 14 skal have fuldstændig juridisk Examen, saa kunne vi med Hensyn til Auctionsforvalternes Habilitet i det Hele henvise til hvad derom bliver at anføre i den almindelige Del af Civilprocessen, jfr. Hansens Bidrag til Civilprocessen §§ 22—29 og 35. Det er ogsaa i det mindste tildels en Anvendelse af de med Hensyn til Retsbetjentes Habilitet gjeldende Grundsætninger, naar Pl. 19 Marts 1819 forbyder enhver Auctionsforvalter, selv eller ved Andre, at kjøbe Noget paa en Auction, som han selv eller Nogen paa hans Vegne afholder, ligesom han ikke heller maa holde Auction over eget Gods, dog derunder ikke indbefattet, hvad der udlægges ham som Foged for Salarium; men da det tidligere, som særegne Bestemmelser, var

foreskrevet i Regl. for Kjøbenhavn af 5 Juni 1771 § 5, at Auctionsdirecteuren i Hovedstaden ikke selv eller ved Andre maatte lade sig noget tilslaae, og i Kaperregl. af 28 Marts 1810 § 35, at ingen Auctionsforvalter maa lade sig tilslaae noget prisdømt Skib eller Gods, der ved ham foranstaltes bortsolgt, ligesom man ogsaa i Praxis havde anseet disse Bestemmelser som Undtagelser for det almindeligen Gjeldende, saa antoges det nødvendigt, at det nævnte almindelige Lovbud emanerede, der iøvrigt stemmede med flere analoge Lovbud, saasom Frd. 11 Decbr. 1688 § 9, Frd. 21 Marts 1705 § 7 og Pl. 10 Marts 1813. — Naar det er Auctionsforvalteren forbudet at holde Auction over e g e t Gods, saa er hermed ikke udelukket, at han jo kan holde Auction over det Gods, som han ifølge sin øvrige Embedsstilling, t. Ex. som Skifteforvalter eller Oppebørselsbetjent, lader bortsælge, da han ei derved er mere interesseret end i andre Tilfælde med Hensyn til Salæret, jfr. Canc. Skr. 5 Octbr. 1822, ligesom det ei kan afficere hans Habilitet som Auctionsforvalter, at han selv har overtaget sig Indcassationen ved den Auction, som han afholder over Andres Gods, hvilket havde været almindelig Praxis, uden at man deraf havde spøret nogen skadelig Virkning, hvorhos den Interesse, Auctionsforvalteren som Indcassator har i Auctionens Udfald, desuden er af samme Natur som den han har med Hensyn til Auctionssalæret og ei kan antages at ville friste Embedsmanden til nogen Pligtovertrædelse.

Lovgiveren har iøvrigt anseet det ubilligt, at Auctionsforvalteren, naar det ifølge Pl. 19 Marts 1819 er ham forbudet at forauctionere sit eget Gods, skulde tabe hele Auctionssalæret, der hører til Retsbetjentenes vigtigste Indtægter, og derfor i Placatens 3die Paragraph foreskrevet, at den constituerede Auctionsforvalter i dette Tilfælde alene skal nyde halvt Salarium, men den øvrige Halvdel tilfalde den ellers competente Auctionsforvalter. — Der er ei i Placaten givet nogen udtrykkelig Bestemmelse om Følgerne af, at en Auctionsforvalter overtræder dens Bud; men han vil dog ikke kunne undgaae Straf herfor, især naar han ved en skjult Fremfærd har eluderet samme, ligesom den af ham som inhabil iværksatte Forretning af enhver Vedkommende maa kunne fordres annulleret. Jfr. i det Hele Coll. Tid. for 1819 S. 201 ff. — Det kunde endeligen være noget tvivlsomt, om Placatens Forbud, der udtrykkeligen nævner "Auctionsforvalteren", ogsaa omfatter Auctionsskriveren, der ikke saa let kan udøve nogen Indflydelse paa Auctionens Udfald som Auctionsdirecteuren; men da Lovgiveren dog udentvivl i Almindelighed har i Henseende til Sinceriteten forlangt samme Betryggelse for Retsskrivernes som for Dommernes Habilitet, jfr. Hansen l. c. S. 176 ff., saa synes det bekræftende Resultat dog at være det rigtigere. Ved en Landsoverretsdom i Juridisk Ugeskrift I. S. 938 ff. er ogsaa en Auctionsforretning bleven

annulleret, blandt andet fordi Auctionsrequirentens Fuldmægtig havde fungeret ved samme som Auctionsskriver.

Hvad angaaer Auctionsforvalterens Competence, da maa vi først henvise til hvad der ovenfor er udviklet om de forskjellige ordinære Auctionsjurisdictioners gjensidige Begrændsning, navnligen forsaavidt denne paa Landet kan være afhængig af de Vedkommendes personlige Stilling. Det staaer imidlertid her tilbage at omhandle de Collisioner, som kunne opstaae mellem flere Auctionsjurisdictioner med Hensyn til Stedet hvor de Gjenstande findes, som skulle forauctioneres, hvoraf Auctionsrettens Competence i det enkelte Tilfælde væsentligen afhænger.

Det er her den almindelige Regel, at med Hensyn til faste Eiendomme tilkommer Auctionen den Embedsmand, som har Auctionsretten paa det Sted hvor Godset ligger. Løsøre eller rørlige Ting staaer det derimod enhver Sælgende frit for at lade henføre til Salg, hvor han venter fordelagtigst Afsætning, da Auctioneringen heraf tilkommer Auctionsforvalteren paa det Sted, hvor Tingen sælges. Denne Regel er allerede fastsat ved Rescripterne af 10 August og 14 September 1753*), og er senere gjort almindeligen

*) Jfr. Canc. Skr. 27 Decbr. 1783 og 16 Mai 1789. Tidligere var der lagt Vægt paa den Afdødes Bopæl, navnligen saaledes, at naar han havde Bopæl i Kjøbstaden, kunde Auctionsforvalteren i denne for-

gjeldende ved Frd. 21 Junii 1793 § 3. Der er imidlertid forekommet flere Spørgsmaal ved Anvendelsen af denne Regel, ligesom den ogsaa er bleven noget modificeret ved den senere Lovgivning.

Den hele Regels Anvendelse beroer paa den almindelige Adskillelse mellem faste Eiendomme og Løsøre, hvorom vi i det Hele maa henvise til Civilretten. Dog kan det her mærkes, at de Gjenstande, der maa anseés at høre til de med den faste Eiendom forbundne Pertinentier, saalænge de ere forbundne med Eiendommen, maa forauctioneres hvor denne er beliggende. Dette er navnligen gjort gjeldende med Hensyn til Afgrøden paa Marken, jfr. Canc. Skr. 8 Decbr. 1781, 7 Juni 1783 og 29 October 1785: See ogsaa herved Canc. Skr. 27 April 1822 og Pl. 28 Juli 1841 § 3. Hvad angaaer Rettigheden til at holde Auction over de forskjellige fra Eiendomsretten *afløste reelle Rettigheder*, da synes de at maatte betragtes ligesom de legemlige Gjenstande, hvortil de ere knyttede, enten disse ere urørlige eller rørlige: Almindeligvis ville slige Rettigheder vedkomme urørlige Eiendomme, saasom alle de Brugsrettigheder som kunne blive Gjenstand for *Bortforpagtning*, Rettigheden til at hæve Tiende og s. frdl. I saa Fald maa Auctionsbetientene i den Juris-

auctionere det Løsøre som fandtes i Nærheden paa Landet; Reskript. 16 Februar 1725, 21 November 1732 og 13 August 1751.

diction, hvorunder de urørlige Ting ere beliggende, være berettigede til Auction, eller i det mindste til det fulde Auctionssalær. Imidlertid kan det og tænkes, at Brugsret over rørlige Ting blev forauctioneret, og da maa Auctionsjurisdictionen afhænge af hvor Tingene ere bragte hen forinden Auctionens Afholdelse. Bortsalget af et Qvantum Tiendekorn, som Vederlag for en Tiende i Natura, gaaer egentlig ud paa Salg af Eiendomsretten over en rørlig Gjenstand, forsaavidt et individuelt Qvantum kan afhændes, og den Auction hvorved et saadant Salg iværksættes er da en simpel Løsøreauction. Er Gjenstanden derimod selve Rettigheden til at hæve Tiendevederlaget hos Yderne (in genere), saa kan Auctionen ikke ansees som en Løsøreauction, jfr. Canc. Skr. 28 September og 9 November 1805, samt Canc. Skr. 6 Marts 1827 og 9 Marts 1830.

De Gjenstande, der i og for sig høre til Løsøre, kunne, om de end i en eller anden Henseende ere blevne undergivne de samme Bestemmelser som de faste Eiendomme, og om dette endog netop er Tilfældet med Hensyn til Beregningen af Auctionssalæret, dog ikke i Henseende til selve Auctionsjurisdictionen blive at behandle som urørligt Gods, saasom Skibe, Canc. Skr. 16 Mai 1789, 15 Mai 1802 og 15 Juni 1824, Actier og andre Pengeeffecter, Canc. Skr. 30 August 1783 og 23 December 1797.

Dersom en samlet fast Eiendoms forskjellige Dele ligger i forskjellige Jurisdictioner, maa Spørgsmaalet om Auctionsretten afgjøres derefter, hvor den principale Del af Eiendommen er beliggende. Naar til t. Ex. en Sædegaard har Tillæg af Jord under forskjellige Jurisdictioner, tilkommer Auctionen over samme den Auctionsforvalter, der er auctionsberettiget i den Jurisdiction, i hvilken selve Hovedgaarden er beliggende, jfr. Frd. 25 Januar 1805 § 20, Rescr. 7 Juli 1730, Canc. Skr. 1 September 1781 og 11 Januar 1821. Slutn. samt Stampes Erklr. I. S. 66—67. Dersom derimod en Mand, der besidder flere forskjellige faste Eiendomme, som ligge i forskjellige Jurisdictioner, vil sælge dem ved een Auction, kunde han vel lade denne afholde ved hvilken af de forskjellige Auctionsforvaltere han selv ønskede, endog forinden Pl. 28 September 1821 udkom, men Salæret burde dog deles mellem de flere Auctionsforvaltere efter det Forhold, hvori hver enkelt Eiendoms Værdi maa antages at staae til den hele for dem alle erholdte Kjøbesum; Canc. Skr. 11 Januar 1821 og 21 December 1826; jfr. ogsaa Canc. Skr. 28 October 1826.

Er den almindelige Jurisdiction paa det Sted, navnligen i det Sogn, hvor den faste Eiendom er beliggende, delt mellem flere Retsbetjente, saa maa Auctionsretten tilfalde den Retsbetjent, som i det Væsentlige har den civile Jurisdiction, og kan ei tilfalde den

Retsbetjent, som har Jurisdictionen i de criminell og Politisagerne, jfr. Canc. Skr. 8 Mai 1830.

Endeligen maa det erindres, at Pl. 28 Septbr. 1821 har tilstedet Reqvirenten en vigtig Raadighed i Henseende til Auctionsjurisdictionen over de faste Eiendomme, dog uden Forkrænkelse af den paagjeldende ellers competente Auctionsforvalters Ret til Indtægterne af Auctionen. Det skal nemlig staae til Eieren af en fast Eiendom at lade Auction over saadanne afholde udenfor den Jurisdiction, hvorunder den er beliggende, og Panthaverne i Eiendommen skulle ikke kunne modsætte sig denne Forandring af Auctionsjurisdictionen, naar Auctionen over en Landeiendom holdes i nærmeste Kjøbstad. I andet Fald fordres deres Samtykke, med mindre Eiendommen sælges paa saadanne Vilkaar, at de nyde fuld Betaling for deres Pantefordringer. Eieren kan fremdeles benytte Auctionsbetjentene i den Jurisdiction, hvor Eiendommen er beliggende, til at afholde Auctionen i den fremmede Jurisdiction, hvor han vil lade den foretage, naar hine Betjente dertil ere villige; men disse kunne da foruden de fulde Auctionsgebyhrer beregne sig Reiseomkostninger. Reqvirenten kan imidlertid ogsaa benytte Auctionsbetjentene i den Jurisdiction, i hvilken Auctionen afholdes, imod at erlægge Salær til disse efter § 113 i Sportelregl. af 22 Marts 1814 (som for forgjæves Opraab), foruden fri Befordring hvis de have Reise at gjøre til Auctionsstedet. Derimod tilfalde de fulde ordinære Auctionsgebyhrer Auc-

tionsretten i den Jurisdiction, hvorunder Eiendommen ligger, ligesaafuldt som om Auctionen af den var forrettet. Endeligen bør i saa Fald Auctionsrequirenten, strax efter at Eiendommen er bortsolgt ved Auctionen, tilstille nysnævnte ordinære Auctionsret Auctionsforretningen in forma beskreven, hvilken denne da haverat indføre i sin Auctionsprotocol, ligesom det og tilfalder denne Ret i sin Tid at udstæde Auctionsskjødet.

Bestemmelserne i Pl. 28 Septbr. 1821 kunde ikke passe med Hensyn til Auctioner over rørlige Gjenstande, og saalænge Løsøret altsaa ei var bortflyttet maatte Auctionen afholdes der, hvor det oprindeligen fandtes, jfr. Noten til den ovenfor citerede C. Skr. af 15 Juni 1824 og C. Skr. 9 Juli 1825, og omvendt maatte Auctionen, naar Løsøret var flyttet til en anden Jurisdiction, efter Frd. 21 Junii 1793 § 3 afholdes ved denne*). Denne Regel er imidlertid bleven modificeret ved Frd. 27 Juli 1832 § 4, hvorefter Bestemmelserne i Frd. 21 Juni 1793 § 3 ikke skulle være til Hinder for, at det i alle Tilfælde, hvor Auction holdes over saa-

*) En ganske speciel Undtagelse fra denne sidste Regel har en Hof- og Statsretsdom af 19 Juni 1815 anseet grundet i Kaperreglementet af 28 Marts 1810 § 30 med Hensyn til prisdømte Skibe og deres Ladninger, saa at Auctionsbetjentene ved den Jurisdiction, hvor de vare opbragte, udelukkende skulde være berettigede til de ved et saadant Skibs eller Ladnings Forauctionering faldende Gebyhrer, om de end med kgl. Bevilling vare andetsteds henførte og der bleve solgte; jfr. Nyt Jur. Ark. XV. S. 34 ff.

danne Effecter, som ikke behøve at forevises for de Lysthavende uden i alt Fald i en blot Prøve, saasom naar Kornleverancer fra et vist Sted eller fra visse Ydere, eller et vist Qvantum Brænde af en bestemt Skov forauctioneres, skal være tilladt, at lade Auctionen afholde paa det Sted, hvor Reqvirenten finder det fordelagtigst, uden Hensyn til det Sted hvorfra eller hvortil Varene skulle leveres; hvorimod den i bemeldte Lovsted for Lossreauctioner foreskrevne Regel fremdeles bliver anvendelig, naar saadanne Præstationer skulle forauctioneres, med Hensyn til hvilke en Forevisning eller et Eftersyn paa Stedet udkræves *).

*) Af alt Anførte følger, at Auctionsreqvirenten ikke har nogen almindelig Ret til at lade Auctionen afholde af den Auctionsforvalter, som han helst maatte ønske og dertil kunde formaae. Forsaavidt denne Myndighed isvrigt ved den senere Lovgivning specielt er indrømmet, kan man dog ikke paa samme anvende Begrebet om den almindelige Prorogation af det civile Værneting, der beroer paa en fælles Overenskomst mellem Parterne om, ved hvilken af de bestikkede Retter en mellem dem opstaaet Retstvist skal behandles og paadommes. En saadan Overenskomst er nemlig her umulig, idet det ene Parti, de eventuelle Kjøbere saavelsom den tredie Mand, der kunde finde sin Ret krænket ved Auctionens Fremme, ere ubekjendte paa den Tid, Auctionen reqvireres.

I Forbindelse med Læren om Auctionsbetjentenes Habilitet og Competence staaer Spørgsmaalet om, og hvorvidt de til Auctionsforvaltningen henhørende Forretninger kunne udføres ved Befuldmægtigede paa de egentlige Auctionsbetjentes Vegne. Det er allerede ovenfor bemærket, see § 334, at der i Kjøbenhavn ere ansatte flere Assistenter under Auctionsdirecteuren, der selv ere kongelige Embedsmænd, og som have at udføre de til Auctionsforvaltningen i Hovedstaden hørende Forretninger, som Auctionsdirecteuren overdrager dem, og navnligen de med selve Auctionens umiddelbare Afholdelse forbundne administrative Forretninger. De maa som kongelige Embedsmænd selv staae til Ansvar for Udførelsen af disse Forretninger, og Auctionsdirecteuren derimod være fri for saadant Ansvar, saalænge han ikke overdrager dem andre Functioner end dem der efter deres Stilling bør kunne betroes dem, og ei viser nogen Forsømmelse i Hensende til det Opsyn, han som deres Foresatte bør have med deres Embedsforelse. Udenfor Kjøbenhavn er Auctionsforvaltningen, som oftere bemærket, alene overdragen til Rettens Betjente, og de flere Bestemmelser om Befuldmægtigede for de patrimonielle Skifteforvaltere finde altsaa ingen Anvendelse her, hvorimod Auctionsforvalterne med Hensyn til Overdragelsen af deres Forretninger til Befuldmægtigede i det Hele maa være undergivne de almindelige Regler om Retsbetjentenes Befoielse til at bruge Fuldmægtige,

ligesom dette er Tilfældet med de Skifteforvaltere, som ere dette i deres Egenskab som kongelige Retsbetjente, jfr. Pl. 25 Juli 1820 og de øvrige i § 279 citerede Bestemmelser og Skrifter, hvortil her endnu kan føies, at en C. Skr. 29 Febr. 1820, allerede forinden Pl. 25 Juli s. A. udkom, havde antaget, at det efter Naturen af den en Embedsmand betroede Myndighed og efter Frd. 19 Decb. 1693 § 7 var klart, at der behøvedes Constitution (scil. af Amtmanden) for en Auctionsfuldmægtig, og at dens Tinglæsning vel ikke var aldeles nødvendig men dog hensigtsmæssig. Denne Tinglæsning vilde dog kun være passende, hvor der meddeles Fuldmægtigen en stadig Constitution, hvilket Cancelliet vistnok ogsaa har forudsat i nysmeldte Skrivelse; og selv i dette Tilfælde er den ei bleven foreskreven i Pl. 25 Juli 1820. — Fremdeles giver en kgl. Resolution af 7 Mai 1799, bekjendtgjort ved Canc. Circl. af 6 Juli s. A., Auctionsbetjentene den samme særegne Ret til at benytte Fuldmægtige til Auctioner i Husmænds og andre Fattiges Boer paa Landet, som der er indrømmet med Hensyn til Skifteforvaltningen i slige Tilfælde, og som ligeledes ovenfor er fremstillet i § 279. Endelig kunne ogsaa her erindres de ovenfor i § 336 citerede Bestemmelser i Sportelreglementerne for Island og Færøerne, samt Justitsreglement for Trangvebar 13 Juli 1836 § 2.

B. Den privilegerede Auctionsforvaltning og andre Undtagelser fra den ordinære Auctionsjurisdiction.

§ 339.

I Forbindelse med den Skifteforvaltning, der var indrømmet den geistlige Øvrighed o: Herredsprovsterne, see L. 5—2—90, var der ogsaa indrømmet dem en dog indskrænket Auctionsret over Geistliges Eiendele*), men denne Auctionsret er nu bortfalden ifølge Frd. 5 Decbr. 1806, der foreskrev, at den Ret til en Del af Auctionsforvaltningen, som havde været tillagt Provsterne i Danmark, efterhaanden som de daværende Provster afgik

*) Efter flere ældre Bestemmelser strakte denne Auctionsret sig ikke til faste Eiendomme, som forterede under verdslig Jurisdiction, see især Resc. 28 December 1736, heller ikke til Ladegaardsavling og Besætning ved de af Geistlige eiede Herregaarde; Resc. 27 October 1758. Et Rescript af 6 Marts 1739 antog imidlertid paa Grund af L. 5—3—4, at Auction over de Geistliges Huse og Eiendomme i Kjøbstæderne tilkom den geistlige Auctionsdirecteur, hvilken authentiske Fortolkning igjen blev forkastet ved Resc. 22 August 1755, som dog derhos bestemte, at det indtil videre skulde have sit Forblivende ved den givne Regel; jfr. C. Skr. 18 Novbr. 1826.

— hvilket nu er skeet med alle, jfr. ogsaa Frd. 7 Novbr. 1832 § 13 — skulde overtages af de paa ethvert Sted af Kongen beskikkede Rettens Betjente, hvorved iøvrigt alene er sigtet til de af Kongen umiddelbart beskikkede Retsbetjente, med Udelukkelse af de private Birkebetjente jfr. Canc. Skr. 4 Juli 1807*) og Canc. Skr. 24 Decbr. 1831. Det er allerede ovenfor bemærket, at der forinden den geistlige Auctionsjurisdictions Ophævelse forekom mange Conflicter mellem den og den verdslige, der ere gjorte til Gjenstand for en Del i Registret til Rescriptsamlingen angivne Rescripter og Cancellibreve, hvilke imidlertid, forsaavidt de ei tilkjendegive almindelige Sætninger om Auctionsretten, nu ere uden practisk Betydning.

Fremdeles var der tidligere indrømmet de militære Retsbetjente en Auctionsret over Militæres Eiendele, dog kun forsaavidt a) disse Eiendele bestod i Løsøre, som ei vedkom Landbrug, borgerlig Næring, Manufacturer eller andre Krigstjeneften eller den Militære personlige Stand uvedkommende Haand-

*) Det samme er ogsaa forudsat i kgl. Resolution af 22 Mai s. A., bekjendtgjort ved Canc. Skr. 30 s. M., der med Hensyn til de særegne locale Forhold undtagelsesvis tilsteder, at den Del af Auctionsforvaltningen, som har tilkommet Provsten paa Samsø, maa for Fremtiden overdrages til Birkedommeren sammesteds, uagtet denne ikke beskikkedes af Kongen selv.

teringer, eller og i Kjøbstedjorder og Gaarde, som de Militaire eiede, uden at bruge dem til Manufacturer, borgerlig Næring eller deslige; og 2) de ommeldte Gjenstande tilhørte Militære, som enten paa den Tid de ved Døden afgik eller ved Auctionens Afholdelse endnu stode i virkelig Krigstjeneste. Herom kan eftersees Frd. 16 Juni 1752 §§ 1 og 2, sammenholdt med Canc. Skr. 20 Juni 1795 og 10 April 1802*), og Krigsartl. af 29 Juli 1756 § 763. I Kjøbenhavn gik imidlertid allerede ved Reskr. 3 Juli 1771, jfr. Frd. 15 Juni 1771 § 15 og Pl. 10 Juni 1778 § 3, samt Stampe VI. S. 362, denne Auctionsret, saavel for Landetatens Vedkommende, som med Hensyn til alle egentlige Sømilitære og de civile Betjente ved Søetaten, over til den almindelige civile Auctionsdirecteur; og ved Pl. 19 April 1805 overførtes dernæst ogsaa den Del af Auctionsforvaltningen, som endnu udenfor Kjøbenhavn tilkom Generalauditeuren og andre militære Embedsmænd ved Landetaten i Danmark, til de af Kongen beskikkede civile Øvrigheder og Rettens Betjente; jfr. Canc. Skr. 12 September 1837 (Coll. Tid. S. 878) der tilkjendegiver at det er ogsaa udenfor Skiftetilfælde, at Auctionsretten over de Militæres Eiendele

*) En Mængde specielle Reskripter og Collegiebreve, som angik den militære Auctionsjurisdiction, der fra Begyndelsen af stottedes paa den militære Skifte-jurisdiction, ere ogsaa angivne i Registret til Reskriptsamlingen.

er overdragen de civile Retsbetjente, og at som Følge heraf, naar en Militær — ikke Militæretaten — lader Noget bortsælge ved Auction, bør han dertil afbenytte den civile Auctionsforvalter. Den Generalauditeuren i Søetaten efter den citerede § 763 i Artiklerne af 29 Juli 1756 endnu udenfor Kjøbenhavn tilkommende Auctionsjurisdiction, som omfattede de høiere Militære ved Søetaten, bortfaldt ifølge en ved Canc. Circl. 4 Aug. 1804, bekjendtgjort kgl. Resolution; og en anden ved Admiralitetsskrivelse af 10 Juli 1806 bekjendtgjort kongelig Resolution vil, at bemeldte Generalauditeur skal være aldeles fri for al Skifte- og Auctionsforvaltning, og foreskriver derfor, at Auditeuren paa Christianssø (og Frederiksværn) skal forrette alle under Fæstningens Jurisdiction forefaldende og Søetaten vedkommende Auctioner uden Hensyn til den Paagjeldendes militære Rang og Embedsstilling.

Den militære Skifte- og Auctionsjurisdiction er vel vedbleven paa Christianssø, jfr. det citerede Canc. Circl. af 4 August 1804 og Admiralitetsskrivelse af 10 Juli 1806, men denne Auctionsjurisdiction vedkommer saaledes kun en enkelt militær Autoritet; og der existerer iøvrigt ei længer nogen en vis Stand vedkommende privilegeret Auctionsjurisdiction.

Derimod frembyder den gjeldende Lovgivning ikke faa Exempler paa Undtagelser fra den ordinære Auctionjurisdiction, forsaavidt der er indrømmet

enkelte Institutter Ret til selv at forauctionere de samme tilhørende Gjenstande.

Der er først ved flere specielle Bestemmelser givet en Del geistlige og lignende Stiftelser (piæ causæ) Ret til egen Auctionsforvaltning; saasom Waisenhuset i Kjøbenhavn, Canc. Skr. 17 August 1771; Sognæsthuset, Resol. 16 Febr. 1778, bekjendtgjort ved C. Skr. 7 Marts s. A.; Frederiks Hospital, Fund. 6 Aug. 1756 § 23, jfr. dog Reser. 10 Dec. 1772 § 8; Randers Hospital med Hensyn til Forpagtningen af dets Tiender, Fundats 22 April 1753 og Canc. Skr. 22 Mai 1784; Viborg Skole i Henseende til dens Tiender, Bevilling 7 August 1744 og Canc. Skr. 20 Jan. 1818; Krigshospitalskassen og den militære Pensionskasse, Bevilling af 7 Jan. 1752 og 20 Decbr. 1770; Offentlige Stiftelser paa Bornholm ved Kirkeskriveren, Canc. Skr. 4 Juli 1829. Dernæst er det i Almindelighed foreskrevet, at de almindelige Auctionsforvaltere ei have at befatte sig med Forauctioneringen af Fattiglemmernes rørlige Efterladenskaber, som den vedkommende Bestyrelse af Fattigvæsenet selv maa foranstalte, Reser. 26 August 1735, Canc. Skr. 21 April 1770, 25 Octbr. 1803, 6 Januar 1816, Pl. 2 Mart 1813, og denne Forskrift er ogsaa anseet anvendelig paa Hospitalslemmers Efterladenskaber, Cancelli Skrivelse 16 September 1786 og 11 Juli 1807, hvorved dog vel maa være underfor-

staaet, at det vedkommende Hospital kan anseés som et Fattighospital. Denne Fattigvæsenets Bestyrelse tilkommende Auctionsret er endelig i Kjøbenhavn udstrakt til de i Møens Tugthus og i Fattigvæsenets Arbeidshuse forarbeidede Gjenstande, Resc. 22 Decbr. 1741, Canc. Skr. 18 October 1794 og Pl. 1 Juli 1799 § 192. En lignende Rettighed er tillagt Viborg Tugthus, Bevil. 26 April 1745 § 12, Resc. 30 Juli 1770 § 3, og Odense Tugthus, Fund. 25 Mai 1752 § 21 og 24.

Enkelte militære Institutter er der ogsaa givet Ret til egen Auctionsforvaltning, saasom Casserne-Oeconomi-Commissionen i Kjøbenhavn, Canc. Skr. 11 Februar 1792; Livgarden til Fods, Canc. Skr. 1 Februar 1794, Søetaten med Hensyn til de af den kgl. Sømagt tagne Priser, Pl. 19 Octbr. 1810; og den forhen citerede Cancelliskrivelse af 12 September 1837 gaaer endeligen ud fra den Anskuelse, at Militæretaten i det Hele har Ret til egen Auctionsforvaltning ved de militære Betjente med Hensyn til alle de Gjenstande, som skulle afhændes eller anskaffes for Etatens egen Regning, jfr. Skr. 20 Juli og 30 August 1806, 16 Juli 1808 og 26 Juli 1814 (Hedegaards milit. Rescripter).

Som enkelte Institutter, der ere givne Ret til egen Auctionsforvaltning, uden at de kunne henføres under almindelige Kategorier, kunne nævnes Assistentshuset i Kjøbenhavn, Frd. 29 Juni 1753 § 6

og Canc. Skr. 17 August 1771; Nationalbanken, Octroi 4 Juli 1818 § 5, jfr. Canc. Skr. 12 Marts 1785; Porcellainsfabriken i Kjøbenhavn, Canc. Skr. 8 September 1795 og 7 Marts 1829; det kongl. Theater med Hensyn til Salg af Loger Canc. Skr. 21 Juli 1810; Kæmneren i Kjøbenhavn med Hensyn til optagne Kreaturer, Canc. Skr. 8 Juli 1780*).

Canc. Skr. 17 August 1771 omtaler ogsaa det visse Handelscompagnier givne Privilegium til egen Auctionsforvaltning, men disse Societeter ere senere ophævede, navnligen det Asiatiske Compagni, hvoraf følger, at den i Skibsartiklerne for sammes Skibe af 9 April 1794 VIII. § 3 omhandlede private Forauctionering ogsaa bortfalder. Den lignende Forauctionering, der omtales i Skibsartiklerne 22 September 1758 V. § 2 er derimod næppe hævet. See ogsaa med Hensyn til den kongelige grønlandske Handel, Regl. 2 Juli 1781 § 22.

Endeligen er det en Følge af de fremmede Ministres Exterritorialitetsret, at de have Frihed til at lade deres egne Auctioner forrette af deres egne Betjente uden noget Salarium i saa Fald at svare; hvis de ei hellere ville benytte de almindelige Autionsforvaltere for det i sligt Fald meget nedsatte Auctions-

*) Disse Auctioner foretages nu efter Praxis paa Politikammeret ved en af de underordnede Politiembedsmænd.

salær, Canc. Skr. 7 December 1771 og Regl. 22 Marts 1814 § 111.

De Institutter, der have Ret til egen Auctionsforvaltning, maa ogsaa have Ret til at lade Auctionen forvalte ved de almindelige Auctionsforvaltere for et saadant nedsat Vederlag, hvorom de kunne forenes med disse, og af hvilket Vederlag, som er en ganske privat Remuneration, der neppe kan være at beregne nogen Andel til Justitsfonden. Denne Anvendelse af Privilegiet vil ved Forauctioneringen af betydelige Gjenstande endog ofte være den fordelagtigste for det vedkommende Institut, idet den sædvanlige Forauctioneringsmaade kan ventes at tilkalde flere Lysthavere, navnligen fordi man udentvivl, som ovenfor i § 333 bemærket, ikke kan tillægge de ommeldte Instituters private Betjente, naar de foretage Forauctioneringer, den dømmende Myndighed, der tilkommer Rettens Betjente som Auctionsforvaltere, og altsaa den hurtige Afgjørelse af en opstaaet Tvist ved Auctionsforvalterens Kjendelse vil savnes ved slige private Auctioner; jfr. ogsaa hvad ovenfor er bemærket om den til Sognefogderne overladte Forauctionering. Uagtet der ei ere givne udtrykkelige Forskrifter om Fremgangsmaaden ved de ommeldte private Forauctioneringer, og de vedkommende Institutter maa være berøiede til at undlade de for den almindelige Auctionsforvaltning foreskrevne Former, som alene sigte til at beskytte Sælgerens Interesse, tilsiger dog Sagens Natur, at der bør være Vidner

tilstede ved en slig privat Auction, og at der over samme bør optages et skriftligt Dokument; jfr. Canc. Skr. 7 Novbr. 1795.

Anmærkning. Ved Auctionsholdere forstaaes saadanne Personer, der lade holde Auctioner hos sig, og til Bortsælgelse ved Samme imodtage Løsøre og Varer for Enhver, som det forlanger, imod en derfor accorderet Betaling, ligesom de indcassere Auctionsbeløbet og i Almindelighed staae del credere for dette. Denne Forretning, der har vundet en saadan Betydenhed, at den ansees som en borgerlig Næring, hvorpaa de der afgive sig dermed skulle tage Borgerskab og deraf svare Næringsskat*), har iøvrigt Intet med Auctionsjurisdiktionen at gjøre, ligesom de almindelige Regler om Auctionsvæsenet i Et og Alt finde Anvendelse paa de af Auctionsholderne foranstaltede Auctioner. Jfr. Resc. af 16 og Pl. 26 Juli 1799.

*) Denne Næringsvei hører iøvrigt til dem, hvortil Adgangen saavel i Kjøbenhavn som i Kjøbstæderne er bleven særdeles indskrænket; jfr Resc. 26 April 1816 § 1 og Resc. 14 Febr. 1820 § 3, Pl. 10 Octbr. 1815, 29 Octbr. 1819 og Resc. 11 Jan. 1825.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

BRIEF
K
0041524
vol.4.

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 03 05 10 021 2